

T.C.
AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂYELERİNİN EPİZOT VE
MOTİFLERİNİN İNCELENMESİ**

Sibel KARADENİZ YAĞMUR

DOKTORA TEZİ

KIRŞEHİR-2016

©2016-Sibel KARADENİZ YAĞMUR

T.C.
AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂyelerİNİN EPİZOT VE
MOTİFLERİNİN İNCELENMESİ**

**INVESTIGATING MOTIFS AND EPISODES OF MINSTREL
GUNAY YILDIZ'S TALES**

Hazırlayan
Sibel KARADENİZ YAĞMUR

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Ensar ASLAN

KIRŞEHİR-2016

KABUL VE ONAY

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı doktora öğrencisi, Sibel KARADENİZ YAĞMUR tarafından hazırlanan “*Âşık Günay Yıldız’ın Hikâyelerinin Epizot ve Motiflerinin İncelenmesi*” adlı tez çalışması 09.06.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman Prof. Dr. Ensar ASLAN (.....)

Üye Doç. Dr. Salahaddin BEKKİ (.....)

Üye Doç. Dr. Nedim BAKIRCI (.....)

Üye Doç. Dr. M. Fatih KANTER (.....)

Üye Yrd. Doç. Dr. Namık ASLAN (.....)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2016

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../2016

Sibel KARADENİZ YAĞMUR

ÖZET
ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂYELERİNİN EPİZOT VE MOTİFLERİNİN
İNCELENMESİ
DOKTORA TEZİ

Hazırlayan: Sibel KARADENİZ YAĞMUR

Danışman: Prof. Dr. Ensar ASLAN

2016-(xiii+294)

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Ensar ASLAN

Doç. Dr. M. Fatih KANTER

Doç. Dr. Nedim BAKIRCI

Doç. Dr. Salahaddin BEKKİ

Yrd. Doç. Dr. Namık ASLAN

Halk kültürümüzün önemli bir kolu olan halk hikâyelerimiz, eski destan geleneğinin günümüze kadar gelen uzantısıdır. Halk hikâyelerinin konuları genel olarak âşık kahramanların hayatı ve maceralarıdır. Halk hikâyelerinde türkü ve anlatım iç içedir. Bir kısmının konusu tamamen aşka bağlı lirik ürünlerdir. Bazıları ise Dede Korkut ve Köroğlu gibi kahramanlık teminin ağır bastığı epik destanî hikâyelerdir.

Kars ilimiz, âşıklar ve âşıklık geleneği bakımından önemli bir bölgedir. Âşık Günay Yıldız bu bölgede yetişen günümüz âşıklarındandır. Günümüzde halk hikâyeciliği geleneğini ve babası Âşık Murat Karahan Yıldız'dan öğrendiği âşıklık geleneğini başarıyla sürdürmektedir. Bu çalışmada Günay Yıldız'ın kendi tasnifi olan Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah Hikâyeleri ile diğer halk hikâyelerinin ortak motif yapısını inceledik. Âşık Günay bu tasniflerinde türkü ve anlatımı iç içe olarak kullanmıştır.

Bu çalışmada halk edebiyatının genel özellikleri, tarihi gelişimi, motif kavramı; halk hikâyesi tanımı, özellikleri, tasnifi ve inceleme yöntemlerinden bahsedilecektir. Daha sonra Âşık Günay Yıldız'ın aile çevresi, yetiştiği ortam, çocukluk, gençlik ve eğitim hayatı, sosyal ve kültürel çevresi kendi ifadeleri ile yazılacaktır. Günay Yıldız'ın kaleme aldığı Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah Hikâyeleri epizot ve motiflerine göre incelenecektir. Âşık Günay Yıldız'ın hikâyeleri ile epizot ve motif olarak karşılaştırmada kullanılan halk hikâyelerinin analizi, kahramanların doğumları ve aileleri, kahramanların âşık olmaları, kahramanların sevgililerini bulmak için seyahate çıkmaları, kahramanları engelleyen kişi ve unsurlar, kahramanlara yardım eden kişiler ve konuşmalar ve sonuç başlıkları altında analizi yapılacaktır. Bu halk hikâyeleri Yaralı Mahmut, Latif Şah, Kirmanşah, Eşref Bey, Salman Bey ve Turnatel Hanım, Sevdakar Şah ile Gülenaz Sultan, Adil Şah, Melikşah ve Güllü Han, Nedim Şah, Varaka ile Gülşah, Bey Böyrek, Hurşit ile Mahimihri, Şah İsmail, Derdiyok ile Zülfisiyah, Elif ile Mahmut, Ülfetin, Arzu ile Kanber, Asuman ile Zeycan, Âşık Garip, Tufarganlı Âşık Abbas ile Gülgez Peri Hikâyesi, Ercişli Emrah ile Selvihan, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Ali İzzet, Karacaoğlan, Gül ile Âşık Şir, Kaçak Nebi, Hatem-i Tai, Ebalı Sinan Ebilharis, Ferhat ile Şirin, Leyla ile Mecnun, Yusuf ile Züleyha, Zaloğlu Rüstem, Hikâye-yi Mahmut Gaznevi, Razımihan ile Mahfiruze.

Günay Yıldız'a ait Çoban Mirzehan, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan ve Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan hikâyeleriyle diğer hikâyelerdeki ortak motifleri incelediğimizde sırasıyla şu motifler tespit edildi: Çobanlık, avcılık, evlilik, evlenme âdetleri, âşık olma, ilk görüşte âşık olma, aşk hastalığı, zengin adamlar, sihir, rüya, bade içme, rüya âleminde aşk, yardımcı derviş, çocuklara ad verme, şans ve kaderin değişmesi, yardımcı (yaşlı) kadın, yardımcı (yaşlı) adam, hile yoluyla aldatma, hile yoluyla aldatma, dua, formalistik sayılar, duyguların şiirle ifade edilmesi, hak âşığı, baba ana ve oğul ve çeşitli kardeşlikler, hapsederek cezalandırma, pir, hızır (yardımcı kutsal kişi), harami, gurbete gidiş, baştan geçeni anlatma, düğün merasimi, at motifi. Bunlardan özellikle rüya, bade içme, aşk, ilk görüşte âşık olma, gurbete gidiş ve dönüş, harami, pir, derviş, çocuklara ad koyma ve düğün merasimi (kırk gün kırk gece) motifleri tüm hikâyelerde karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Âşık Günay Yıldız, hikâyeler, epizotlar, motifler.

ABSTRACT

INVESTIGATING MOTIFS AND EPSODES OF MINSTREL GUNAY YILDIZ'S TALES

Ph. D. Thesis

Preparer: Sibel KARADENİZ YAĞMUR

Advisor: Prof. Dr. Ensar ASLAN

2016-(xiii+294)

Ahi Evran University, Institute Of Social Sciences

Turkish Language and Literature Department

Jury

Prof. Dr. Ensar ASLAN

Assoc. Prof. Dr. M. Fatih KANTER

Assoc. Prof. Dr. Nedim BAKIRCI

Assoc. Prof. Dr. Salahaddin BEKKİ

Asst. Prof Dr. Namık ASLAN

Folk tales are an important branch of our folk culture and are an extension of the oldest extant epic tradition. Folk tale issues are generally the life of love heroes and adventure. Folk songs and narration of stories are intertwined. Issues of some folk tales are completely lyrical products dependent on love. Others, epic tales outweighing heroism such as Dede Korkut and Koroğlu.

Kars city is an important region in terms of minstrels and minstrelsy tradition. Günay Yıldız is successfully maintaining today's folk tale and minstrelsy tradition taken from his father Murat Karahan Yıldız. In this thesis, we have examined the common motif structure of “Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah Hikâyeleri” with other folk tales. In our study; Gunay has used classification with the song and narrative as intertwined.

In this introduction, general characteristics of folk literature, history, the concept of motive; folktale definition, characteristics, classification and analysis methods will be discussed. Gunay Yıldız family environment, the growing media, childhood, youth and educational life will be discussed. Gunay Yıldız tales “Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi” episodes and motifs related to episodes investigated. Other tales analyzed according to the headings such as birth and family of heroes, to be in love with the hero, a trip out to find their beloved heroes, elements and people blocking heroes, help the heroes, and conversations and results. These tales are: Yaralı Mahmut, Latif Şah, Kirmanşah, Eşref Bey, Salman Bey ve Turnatel Hanım, Sevdakar Şah ile Gülenaz Sultan, Adil Şah, Melikşah ve Güllü Han, Nedim Şah, Varaka ile Gülşah, Bey Böyrek, Hurşit ile Mahimihri, Şah İsmail, Derdiyok ile Zülfisiyah, Elif ile Mahmut, Ülfetin, Arzu ile Kanber, Asuman ile Zeycan, Âşık Garip, Tufarganlı Âşık Abbas ile Gülgez Peri Hikâyesi, Ercişli Emrah ile Selvihan, Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Ali İzzet, Karacaoğlan, Gül ile Âşık Şir, Kaçak Nebi, Hatem-i Tai, Ebalı Sinan Ebilharis, Ferhat ile Şirin, Leyla ile Mecnun, Yusuf ile Züleyha, Zaloğlu Rüstem, Hikâye-yi Mahmut Gaznevi, Razınıhan ile Mahfiruze.

The common motifs of Yıldız written 3 tales (Çoban Mirzehan, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan ve Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyeleri) and other tales were found as Shepherds, hunting, marriage, marriage customs, fall in love, fall in love at first sight, love sickness, rich men,

magic, dreams, drinking bade love in a dream world, deputy dervish, giving a name to child, change of luck and fate, assistant (old) woman, assistant (elderly) people, fooled by fraud, deception by fraud, prayer, formalistic numbers, the expression of feelings with poetry, divine minstrels, father mother and son and several fraternities, imprisoning (punishment), Pir (patriarch), Hızır (vice holy man), thieves, going abroad to find the love, explaining the things happened, the wedding ceremony and horse. Of these, dream, bade drinking, love, be in love at first sight, going abroad and return to find the loved one, thieves, pir, dervish, putting children name and wedding (forty days and forty nights) motifs were commonly come across in all stories.

Key Words: Âşık Günay Yıldız, tales, episodes, motifs.

ÖN SÖZ

Halk hikâyelerinin belirgin özelliği, geleneksel bir anlatı türü olmasıdır. Halk hikâyeciliği; hikâye anlatıcı ve dinleyici ekseninde varlığını sürdüren bir kültür olgusudur. Âşık tarzı halk hikâyeleri, saz eşliğinde söylenen türkülerle birlikte anlatılır. Sürükleyici ve kendine özgü renkli anlatım şekli ile sözlü gelenekte yaşayıp yayılan halk hikâyeleri, yüzyıllardan beri Türk halkının sosyal, kültürel ve edebî gereksinimini karşılayan ürünler olarak varlığını sürdürmektedir. Bu kapsamda bu çalışma ile Kars yöresinin günümüz yaşayan âşığı Günay Yıldız'ın hikâyelerinin epizot ve motif incelemesi yapılmıştır.

Âşık Günay Yıldız günümüz halk âşığıdır ve kendi tasnif ettiği üç hikâyesi vardır. Çalışmada hikâyeleri “Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi” incelenerek motifleri bulunmuş ve diğer halk hikâyelerin motifleriyle karşılaştırılmıştır.

Giriş bölümünde halk edebiyatının genel özellikleri, tarihi gelişimi, motif kavramı; halk hikâyesi tanımı, özellikleri, tasnifi ve inceleme yöntemlerinden bahsedilmiştir. Birinci bölümde Âşık Günay Yıldız'ın aile çevresi, yetiştiği ortam, çocukluk, gençlik ve eğitim hayatı, sosyal ve kültürel çevresi kendi ifadeleri ile yazılmıştır. İkinci bölümde Âşık Günay Yıldız'ın kaleme aldığı Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah Hikâyeleri epizot ve motiflerine göre incelenmiştir. Üçüncü bölümde Âşık Günay Yıldız'ın hikâyeleri ile epizot ve motif olarak incelemesi yapılacak olan halk edebiyatı örneklerinin metin ve epizotları incelenmiştir. Dördüncü bölümde Âşık Günay Yıldız'ın kaleme aldığı Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah hikâyeleriyle epizotlarına ayırarak incelediğimiz otuz beş hikâyenin ortak motifleri bulunmuştur. Beşinci bölümde Âşık Günay Yıldız'ın hikâyeleri tam metin olarak yazılmıştır. Altıncı sonuç bölümünde başta Yıldız'ın hikâyelerinin motifleri sonra diğer otuz beş hikâye ile ortak motifler bulunup yazılmıştır.

Çalışmam sırasında bana destek olan eşim Prof. Dr. Yusuf Yağmur'a, yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Doç. Dr. Selahaddin Bekki'ye teşekkür ederim.

Yaptığımız çalışmanın her aşamasında bilgi ve tecrübesinden faydalandığım, kaynak temini başta olmak üzere hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Ensar Aslan'a teşekkür ederim.

Kırşehir-2016

Sibel KARADENİZ YAĞMUR

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLOLAR LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xii
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. HALK EDEBİYATI VE HALKBİLİMİ TANIMI	1
1.2. HALK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ.....	1
1.3. HALK EDEBİYATI VE HALK BİLİMİNİN TARİHİ GELİŞİMİ.....	2
1.4. HALK EDEBİYATINDA MOTİF KAVRAMI.....	5
1.5. HALK HİKÂYELERİ	6
1.6. HALK HİKÂYESİ TANIMI.....	6
1.7. HALK HİKAYELERİNİN ÖZELLİKLERİ.....	8
1.7.1. Şekil Özellikleri.....	8
1.7.2. Muhteva Özellikleri.....	8
1.8. HALK HİKAYELERİNİN TASNİFİ.....	11
1.8.1. Konularına Göre Halk Hikayelerinin Tasnifi:	11
1.8.2. Kaynaklarına Göre Halk Hikayelerinin Tasnifi:	12
1.9. HALK HİKAYELERİNİ İNCELEME METODLARI	13
1.9.1. Epizotlarına Göre İnceleme	13
1.9.2. Motiflerine Göre İnceleme	15
BÖLÜM II.....	16
2. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ	16
2.1. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN AİLESİ	16
2.2. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN DOĞUMU	16
2.3. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN EĞİTİMİ	16
2.4. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN EVLİLİĞİ VE ÇOCUKLARI.....	17

2.5. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN ÂŞIKLIĞA BAŞLAMASI VE ETKİLENDİĞİ ÂŞIKLAR.....	17
2.6. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN YETİŞTİRDİĞİ ÂŞIKLAR	21
2.7. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂYELERİ.....	22
2.8. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN ŞİİRLERİ.....	22
BÖLÜM III	24
3. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN TASNİF ETTİĞİ HİKÂYELERİN EPİZOTLARI VE BU EPİZOTLARA BAĞLI MOTİFLER.....	24
3.1. ÇOBAN MİRZEHAN HİKÂYESİ	24
3.2. AVCI MUSTAFA İLE ŞAHNİZER SULTAN HİKAYESİ.....	50
3.3. YETİM ABDULLAH İLE SELVİNİZ SULTAN HİKÂYESİ	66
BÖLÜM IV.....	79
4. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂYELERİ İLE EPİZOT VE MOTİF İNCELEMESİ YAPILACAK HALK EDEBİYATI METİNLERİ.....	79
4.1. YARALI MAHMUT HİKÂYESİ	79
4.2. LATİF ŞAH HİKÂYESİ.....	81
4.3. KIRMANŞAH HİKÂYESİ	84
4.4. EŞREF BEY HİKÂYESİ	85
4.5. SALMAN BEY VE TURNATEL HANIM HİKÂYESİ.....	86
4.6. SEVDAKÂR ŞAH İLE GÜLENAZ SULTAN HİKÂYESİ.....	87
4.7. ADİL ŞAH HİKÂYESİ	88
4.8. MELİKŞAH VE GÜLLÜ HAN HİKÂYESİ.....	89
4.9. NEDİM ŞAH HİKÂYESİ	90
4.10. VARAKA İLE GÜLŞAH HİKÂYESİ.....	91
4.11. BEY BÖYREK HİKÂYESİ.....	92
4.12. HURŞİT İLE MAHİMİHRİ HİKÂYESİ.....	94
4.13. ŞAH İSMAİL HİKÂYESİ	95
4.14. DERDİYOK İLE ZÜLFİSİYAH HİKÂYESİ.....	97
4.15. ELİF İLE MAHMUT HİKÂYESİ.....	98
4.16. ÜLFETİN HİKÂYESİ	99
4.17. ARZU İLE KAMBER HİKÂYESİ.....	100
4.18. ASUMAN İLE ZEYCAN HİKÂYESİ.....	101
4.19. ÂŞIK GARİP HİKÂYESİ.....	102

4.20. TUFARGANLI ÂŞIK ABBAS İLE GÜLGEZ PERİ HİKÂYESİ.....	104
4.21. ERCİŞLİ EMRAH İLE SELVİHAN HİKÂYESİ.....	104
4.22. KEREM İLE ASLI HİKÂYESİ	106
4.23. TAHİR İLE ZÜHRE HİKÂYESİ.....	107
4.24. ALİ İZZET HİKÂYESİ.....	108
4.25. KARACAOĞLAN HİKÂYESİ.....	109
4.26. GÜL İLE ÂŞIK ŞİR HİKÂYESİ	110
4.27. KAÇAK NEBİ HİKÂYESİ.....	111
4.28. HATEM-İ TAİ HİKÂYESİ	111
4.29. EBALİ SİNAN EBİLHARİS HİKÂYESİ	112
4.30. FERHAT İLE ŞİRİN HİKÂYESİ.....	114
4.31. LEYLA İLE MECNUN HİKÂYESİ.....	115
4.32. YUSUF İLE ZÜLEYHA HİKÂYESİ	116
4.33. ZALOĞLU RÜSTEM HİKÂYESİ	117
4.34. HİKÂYE-Yİ MAHMUT GAZNEVİ	118
4.35. RAZİNİHAN İLE MAHFİRUZE HİKÂYESİ	119
BÖLÜM V	120
5. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂYELERİ İLE İNCELEMESİ YAPILACAK OLAN HALK HİKÂYELERİNİN ORTAK MOTİFLERİ	120
BÖLÜM VI.....	154
6. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂYELERİ	154
6.1. ÇOBAN MİRZEHAN HİKÂYESİ	154
6.1. AVCI MUSTAFA İLE ŞAHNİZER SULTAN HİKAYESİ	205
6.1. YETİM ABDULLAH İLE SELVİNAZ SULTAN HİKAYESİ.....	236
BÖLÜM VII	264
7. SONUÇ	264
KAYNAKÇA.....	266
DİZİN.....	269
EKLER	271
ÖZ GEÇMİŞ	294

Tablo 4.1.: Çoban Mirzehan Hikayesi (ÇMH), Avcı Mustafa ve Şahnizer Sultan Hikayesi (AMŞSH) ve Yetim Abdullah Selvinaz Sultan Hikayeleri (YASSH) İle Diğer Hikayelerin Motifleri.....	151
Tablo 4.2.: Çoban Mirzehan Hikayesi (ÇMH), Avcı Mustafa ve Şahnizer Sultan Hikayesi (AMŞSH) ve Yetim Abdullah Selvinaz Sultan Hikayeleri (YASSH) İle Diğer Hikayelerin Motifleri.....	152
Tablo 4.3.: Çoban Mirzehan Hikayesi (ÇMH), Avcı Mustafa ve Şahnizer Sultan Hikayesi (AMŞSH) ve Yetim Abdullah Selvinaz Sultan Hikayeleri (YASSH) İle Diğer Hikayelerin Motifleri.....	153

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AGH	Âşık Garip Hikâyesi
AİH	Ali İzzet Hikâyesi
AKH	Arzu ile Kanber Hikâyesi
AMSSH	Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi
AŞH	Adil Şah Hikâyesi
AZH	Asuman ile Zeycan Hikâyesi
BBH	Bey Böyrek Hikâyesi
ÇMH	Çoban Mirzehan Hikâyesi
DZH	Derdiyok ile Zülfisiyah Hikâyesi
EBH	Eşref Bey Hikâyesi
EESH	Ercişli Emrah ile Selvihan Hikâyesi
EMH	Elif ile Mahmut Hikâyesi
ESEH	Ebalı Sinan Ebilharis Hikâyesi
FŞ	Ferhat ile Şirin
GAŞ	Gül ile Âşık Şir Hikâyesi
HMG	Hikâye-yi Mahmut Gaznevi
HMH	Hurşit ile Mahımihri Hikâyesi
HT	Hatem-i Tai
KAH	Kerem ile Aslı Hikâyesi

KN	Kaçak Nebi
KOH	Karaca Oğlan Hikâyesi
KŞH	Kirmanşah Hikâyesi
LM	Leyla ile Mecnun
LŞH	Latif Şah Hikâyesi
MGHH	Melikşah ve Güllü Han Hikâyesi
NŞH	Nedim Şah Hikâyesi
RM	Razınıhan ile Mahfiruze
SBTHH	Salman Bey ve Turnatel Hanım Hikâyesi
SŞGSH	Sevdakar Şah ile Gülenaz Sultan Hikâyesi
ŞİH	Şah İsmail Hikâyesi
TAAGPH	Tufarganlı Âşık Abbas ile Gülgez Peri Hikâyesi
TZH	Tahir ile Zühre Hikâyesi
ÜH	Ülfetin Hikâyesi
VGH	Varaka ile Gülşah Hikâyesi
YASSH	Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi
YMH	Yaralı Mahmut Hikâyesi
YZ	Yusuf ile Züleyha
ZR	Zaloğlu Rüstem

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. HALK EDEBİYATI VE HALKBİLİMİ TANIMI

Halk edebiyatını; âşık edebiyatı ürünleri, eski Türk destanları, mit, efsane, masal, fıkra, bilmece, türkü gibi edebi değeri ve belirli bir formatı bulunan ferdi veya anonimleşmiş, geleneksel sözlü veya yazılı ürünleri kendine özgü metot ve yöntemlerle derleyen, sınıflandıran, inceleyen, yorumlayan ve sonuçlar çıkaran bir bilim dalı şeklinde değerlendirebiliriz.

Halkbilimi/folklor, toplumun gelenek, görenek, halk inancı, halk kimliği, halk müziği, töresel ve törensel davranışlar ve halkın her çeşit yaşam biçimlerini oluşturan geleneksel değerlerle, halk kültürünün bütün konu ve kaynaklarını araştıran ve inceleyen bir bilim dalı olarak değerlendirilir. Avrupa'da ve bizde halk edebiyatı ve halkbiliminin alanlarının belirlenmesi konusunda kesin bir ayırım, tanım ve sınıflandırılması yapılamamış, bu iki kavramın zaman zaman aynı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. (Aslan, 2011:4)

1.2. HALK EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ

Halk edebiyatı, oluşumu, gelişimi, türleri ve yaşayışı bakımından kendine özgü geleneksel dinamikleri ve dünyası olan bir edebi alandır. Dili, şekli, düşünce yapısı ve sanat anlayışı bakımından içli, samimi duygu ve heyecanla dolu olan halk edebiyatı geleneği, nazım ve nesir ürünleriyle Türk halk hayatının oluşturduğu binlerce yıllık tarih ve kültür yumağıdır. Halk edebiyatı ürünleri yazılı ve sözlü ürünlerdir. Destanlar, Dede Korkut hikâyeleri, âşık tarzı halk hikâyeleri, fıkralar vb. Anlatı türleri, başlangıçta sözlü olarak oluşup nesilden nesille aktarıldıktan sonra yazıya geçirilmişlerdir. Halk edebiyatı ürünlerinin yazılı olanlarının da temeli, ilk oluşumu, yaşayışı ve aktarımı, sözlü gelenektir. Bu nedenle halk kültürü ürünlerinin en büyük özelliği sözlü olmalarıdır.

Destanların oluşum evreleri, halk hikâyelerinin tasnif (dizme/oluşturma), ve aktarımı, mani, fıkra, masal gibi türlerin her birinin oluşum ve sunumu, kendilerine ait belirli bir takım geleneksel kurallara ve kalıp formlara bağlıdır.

Masal anlatmalarında da benzer durumlar söz konusudur. Tekerleme veya formel denilen klişe ifadeler, masalın en önemli özelliği ve ayrılmaz parçalarıdır. (Aslan, 2011:5)

Halk Hikâyelerinin türküleri, alışılmış geleneksel makamlardan başka makamlarla söylenmez Mecliste bulunan dinleyicilerin de uymak zorunda oldukları geleneksel meclis kuralları vardır. Bütün bu unsurlar, halk kültürü anlatı türlerinin geleneksel oluşum, yaşam ve aktarım ortamını oluşturan ve süreklilik sağlayan önemli öğeleridir. Sözlü gelenek ortamında yaşayan ürünlerin bir kısmı, toplumun ortak malı olmuşlardır. Bu nedenle halk edebiyatı ürünleri sahibi bilinen ferdi ürünler ve sahibi bilinmeyen anonim ürünler olmak üzere iki yapıda değerlendirilirler. (Aslan, 2011:5)

Geleneksel sözlü kültür ürünleri zaman içerisinde insan belleği ile yaşatıp yayılırlar. Bu yayılma ve aktarmalar sırasında ürünlerin ana teması sabit kalmakla birlikte, epizotlarında önemli değişiklikler meydana gelebilir. Bu değişikliklere neden olan çeşitli faktörler vardır. Ürünler, aktarma ve anlatmalar sırasında sadece beslenip zenginleşmez. Anlatıcılar ürünleri iyi öğrenip belleyemedikleri veya bazı kısımlarını unuttukları zaman, akıllarında kaldığı biçimde anlatırlar. Bu şekilde aktarılan ürünler, eksik varyant olarak yaşarlar. Halk edebiyatı ürünleri, ait olduğu halkın yaşayış, inanış, duygu, düşünce ve kültürel karakterinin yansımasıdır. Destan, halk hikâyesi, âşık tarzı, tekke ve tarikat çevrelerine ait eserler, efsaneler, Nasreddin Hoca, Bektâşi, İncili Çavuş ve Temel fıkraları gibi şahsiyet ve tiplere bağlı türler, ulusal gelenek ortamında oluşan ve Türk halkının damgasını taşıyan ürünlerdir. Kimi halk edebiyatı ürünleri evrensel özellik gösterir. Savaşlar, göçler, sosyal ve kültürel ilişkiler, halk kültürü ürünlerinin ülkeler ve toplumlar arasında aktarılıp yayılmasına neden olur. Bir anlamda kültür göçü diyebileceğimiz bu olgunun, insanlığın ilk dönemlerinden itibaren var olduğunu söylemek mümkündür. (Aslan, 2011:6)

1.3. HALK EDEBİYATI VE HALK BİLİMİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Klasik İslam Kültürü 15. yüzyıldan itibaren toplumumuzun bütün alanlarında etkili olmaya başlamıştır. Tekke ve medreselerde İslam İdeolojisi ile yetişen mutasavvıf şairler, kendilerini Tanrı'ya âşık, Tanrı aşkı ile yanıp tutuşan sofiler olarak görürlerdi. Bu nedenle zamanla tekke ve tasavvuf şairlerine "âşık" denilmeye başlandı. Bunlar, nefes ve ilahi dedikleri din ve tasavvufu anlatan şiirlerini mistik bir hava ile terennüm ederlerdi. Daha sonraları kahramanlık başta olmak üzere, birçok konuda saz çalıp türkü söyleyen kişilere de âşık denilmeye başlandı. (Aslan, 2007:5)

Temsilcileri âşıklar, saz şairleri olan âşık edebiyatının, İslâmiyet öncesi Ozan geleneğinin bir devamı olduğunu söyleyebiliriz. Saz şairlerimizin yaşayışlarını ve

ürünlerini, geçmiş yüzyılların bilinmezlikleri arasından bulup çıkarmak, çok titiz ve dikkatli araştırmalar gerektirir. (Aslan, 2007:5) Çünkü büyük bir çoğunluğu okuma yazma bilmeyen bu halk sanatçılarının söyledikleri şiirlerini yazıya geçirme olanakları yoktu. Ayrıca çoğu zaman irticalen (doğaçlama) söyledikleri bu şiirlerin unutulup kaybolması, yaygın olarak görülen bir olaydır. (Aslan, 2007:6)

Âşık edebiyatının ve halk şiirinin, 16. yüzyıldan sonra geniş halk kitleleri arasında ve orduda yayılarak geliştiğini görüyoruz. 20. yüzyılda, anlayışını ve dilini yenileyerek millî edebiyata ve yeni şiire yaklaştırmaya çalışmıştır. Bu yüzyılda, orduda, şehir, kasaba ve köylerde halk şiirinin usta simalarının yetiştiğini görüyoruz. Saz şiirimizin güçlü temsilcilerinden Karacaoğlan, Âşık Ömer, Gevheri, Pir Sultan Abdal ve Erçişli Emrah bu çağlarda yetişmişlerdir. Dadaloğlu, Gündeşlioğlu ve Deli Boran gibi göçebe ve yarı göçebe hayatı yaşayan aşiret şairlerinin coşkulu deyişlerini buluyoruz. Böylece bu yüzyılı, bir yandan şehir âşıklarının yenilikler karşısında çözülüp geleneği bozdukları, diğer yandan Anadolu'daki sosyal ve ekonomik düzensizlik karşısında geleneğe bağlı olarak seslerini duyduğumuz âşıkların yetiştiği bir dönem olarak görmekteyiz. (Aslan, 2007:6)

Günümüzde aydınlar arasında halk şairlerine karşı bir ilgi görülmektedir. Bu ilginin sebebi, âşıkların gelenek kuralları içerisinde yarışıp atışmalarının, değişmelerinin, sazının ve sözünün aydınlar için bir sanat kalıntısı niteliğinde olmasındandır. Âşık şiirinin bu yollarla varlığını sürdürmesine karşılık, halk hikâyeciliği bazı çevrelerin dışında, bugün artık unutulmaya yüz tutmuştur. Yüzyıllar boyu halkın severek dinlediği türkölü halk hikâyelerinin yapıcısı ve söyleyicileri olan âşıklar, bugün bu ürünlerini dinletecek ortamı pek bulamamaktadırlar. Çünkü halkın hoş vakit geçirme, eğlenme şekli ve düşüncesi değişmiştir. Kitap, gazete, radyo, televizyon ve video gibi teknik eğlence araçları, halk hikâyeciliğini çağın gerisine itmiştir. Böylece birçoğunun konusunu ve kaynağını geçmişte yaşanmış gerçek olaylardan almış olan ve kendine özgü şekil ve anlatım özellikleri taşıyan halk hikâyeciliği geleneği ve halk hikâyeleri, tarihî görevini başarı ile tamamlamak üzeredir. (Aslan, 2007:7)

Halk hikâyelerini eski destan geleneğinin günümüze kadar gelen uzantısı sayabiliriz. Konuları genel olarak âşık kahramanların hayatı ve maceralarıdır. Halk hikâyelerinde türkölü ve anlatım iç içedir. Bir kısmının konusu tamamen aşka bağlı lirik ürünlerdir. Bazıları ise Dede Korkut ve Köroğlu gibi kahramanlık teminin ağır bastığı epik destanî hikâyelerdir. (Aslan, 2007:8)

Türk halk edebiyatı çalışmalarının öncülerinden sayılan Macar Türkoğlu İgnacz Kunos, 1885-1890 yılları arasında Anadolu ve Rumeli’de yapmış olduğu Karagöz, meddah hikâyeleri, ortaoyunu, Nasreddin Hoca fıkraları, masallar, halk türküleri ve ninnilerle ilgili derlemelerini 1886 yılından itibaren yayınlamaya başlamıştır. Kunos’ un Türk halk edebiyatı konusunda yapmış olduğu önemli derleme ve yayınlarının bazıları şunlardır: "Üç Karagöz oyun, 1886". "Osmanlı Türk Halk Şiiri Koleksiyonu, 1887-1889". "Türk Halk Masalları, 1891", "Ortaoyunu, 1899", "Nasreddin Hoca Fıkraları, 1899". "Türk halk Edebiyatı Örnekleri, 1- Maniler", 1923, "Keloğlan Masalları", 1968. "Türk Halk Edebiyatı, 1925". (Aslan, 2007: 8). Bu çalışmalardan başka Wilhelm Radloff (Wilhelm, 1998), George Jacob (JACOP, 1901), Otto Spies (Spies, 1901) , Gyula Nemeth, Edmond Saussey, Wolfram Eberhard (1953), Warren S. Walker, Andreas Tietze, Anna Masala, İrene Melikof, Gyula Meszaros ve A. Von Gabain gibi daha birçok yabancı bilim adamı Türk folklor ve halk edebiyatının çeşitli konularında önemli çalışma ve yayınlar yapmışlardır. (Aslan, 2007: 8).

Ülkemizde bu yeni bilim dalının öncüleri sayılan Ziya Gökalp (1922), M. Fuat Köprülü (1930) ve Rıza Tevfik Bölükbaşı gibi araştırmacılar, ilk yazılarında "folklor" karşılığı olarak "Halkiyat", "Hikmet-i Avam" ve "Budun Bilgisi" terimlerini kullanmışlardır. Ziya Gökalp, Halka Doğru Dergisi'nde "Halk Medeniyeti" başlığıyla yayınladığı bir yazı dizisinde (10 Temmuz 1329/23 Temmuz 1913, sayı: 14) "...kaideleri yazılı olmayan ve ancak ağızdan ağza geçmek suretiyle bir soyda uzayıp giden bu ananevi medeniyeti mütalaa eden ilme "halkiyat" adı verilir. " Sözleriyle ilk kez folklor- halkbiliminin tanımını yapar. Daha sonra M. Fuat (Köprülü), "İkdam" gazetesinin, 24 ikinci kânun 1329 / 6 Şubat 1914 ve 6091 sayısında yayınladığı "Yeni Bir İlim: Halkiyat- Folklor" adlı yazısında, ülkemizde henüz tanınmayan halkbiliminin öneminden söz ederek, aydınların bu yeni bilim dalına yönelmelerini önerir. Fuat Köprülü'nün 1930 yılında yayınladığı Kayıkçı Kul Mustafa ve Genç Osman Hikâyesi, Pertev Naili Boratav'ın (Boratav 1931) Koroğlu Destanı (1931) ile Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği (1946), Şükrü Elçin'in Kerem ile Aslı Hikâyesi (1949) ve İlhan Başgöz'ün Biyografik Halk Hikâyeleri (1949) adlı eserleri, ülkemizde halk edebiyatı konularında bilimsel metotlarla yapılan ilk çalışmalardır. (Aslan, 2011:10)

1.4. HALK EDEBİYATINDA MOTİF KAVRAMI

Masal araştırma ve incelemelerinde önemli olan konulardan birisi de motiftir. Bu konu üzerinde çalışan bilim insanları *motifi* tanımlarken onun iki önemli Özelliğini vurgularlar. Birincisi anlatımda geleneksel bir oluşum göstermesi, ikincisi de anlatımın en küçük unsuru olması.

Stith Thompson'a göre motif, konu içerisinde devamlılık gösteren en küçük unsurdur. Motif; konu içerisinde olayları meydana getiren ve devam ettiren en küçük unsurdur. Masal araştırmalarında motif incelemesinin önemli bir yeri vardır. Motif araştırmalarında, bu alanda çalışanlara Öncülük eden S. Thompson'dır. Thompson, 1966 yılında yayınladığı 6 ciltlik "Motif Index of Folk Literature" (Halk Edebiyatının Motif İndeksi) adlı ansiklopedik eserinde, çeşitli milletlerin halk edebiyatlarında kullanılan motifleri 23 ana başlık altında toplamış (1-5 ciltler) daha sonra 6. ciltte de konuların alfabetik indeksini oluşturmuştur. Bu eserin ikinci baskısı 1958 yılında tamamlanmıştır. Thompson, halk edebiyatı motiflerini A-mitolojik motifler, B-Hayvanlar, C-Yasak, D-Sihir, E-Ölüm, F-Olağanüstülükler, G-Devler, H-Sınavlar, I-Akıllı ve aptal, K-Aldatmalar, L-Kaderin ters dönmesi, M-Geleceğin bilinmesi, N-Şans ve talih, P-Toplum, Q-Ödül ve cezalar, R-Esirlik ve kaçaklar, S-Anormal zulümler, T-Cinsiyet, U-Hayatın doğası, V-Din, W-Karakter özellikleri, X-Mizah ve Z-Çeşitli motif grupları olmak üzere 23 ana başlık altında tasnif etmiştir (Aslan, 2011:321).

Ülkemizde Türk masal tipleri üzerinde yapılan ilk ciddi çalışma, W; Eberhard ile P. Naili Boratav'ın birlikte 1953 yılında hazırladığı "Typen Türkischer Volkmarcen" (TTV) adlı eserdir. Bu eserde masallar 23 başlık altında sınıflandırılmıştır (Eberhard- Boratav, 1953). Warren S. Walker ile Ahmet E. Uysal 1966 yılında ABD'de yayınladıkları "Tales Alive in Turkey" adlı çalışmada Türk Masallarını yedi başlıkta toplayarak incelemiştir. (Aslan, 2011:322)

Masallar nesir ürünleridir. Ancak Ziya Gökalp gibi bazı yazarlar özüne sadık kalarak, bazı masalları manzum şekle çevirmişlerdir (Alageyik Masalı gibi). Bunun yanında masal anlatan kişi eğer bir halk şairi ise, masalın bazı kısımlarında örneğin, aşk, ayrılık, kavuşma gibi yoğun duyguların yaşandığı durumlarda, konunun anlamına uygun kısa bir şiir söyler.

1.5. HALK HİKÂYELERİ

Halk hikâyeleri, Türk edebiyatı içerisinde değişik bir tür olarak karşımıza çıkarlar. Konuları genel olarak âşık kahramanların hayati ve maceralarıdır. Halk adet ve geleneklerini, inanmalarını ve halk yaşayışına ait birçok unsuru halk hikâyelerinde bulur, öğreniriz. Halk hikâyeleri şekil ve üslup bakımından da diğer edebi türlerden ayrılırlar. Nazımla nesin karışık haldedir. Bu şekil, eski destan geleneğinin değişikliklere uğrayarak günümüze kadar gelmiş uzantısıdır. Eski destanların baştanbaşa manzum anlatımı yerine, bu hikâyelerde olayların anlatımının nesirle yapıldığını, ancak, kahramanların acı sevinç ve heyecanlı anlarında duygularını şiirle ifade ettiklerini görürüz.

Halk hikâyelerinin büyük bir çoğunluğu içerik yönünden tamamen aşka bağlı lirik ürünlerdir. Bir kısmında ise, Dede Korkut ve Köroğlu'nda olduğu gibi kahramanlık teminin ağır bastığı görülür. Bunlarda kahramanların hayat ve maceraları epik bir üslupla anlatılır.

Türk halk hikâyelerini konuları bakımından ilk defa tasnif eden Macar Türkoloğu Ignaz Kunos'tur. Kunos, Türk halk hikâyelerini konuları bakımından üç gruba ayırır 1- Kahramanlık hikâyeleri, 2- Saz şairlerinin hikayeleri, 3. Saz şairlerinin kahramanlık hikâyeleri. Köroğlu hikayesini kahramanlık, Elif ile Mahmut, Sah İsmail ve Melikşah'ın saz şairlerinin hikayeleri ve Asuman ile Zeycan'ın da saz şairlerini kahramanlık hikayeleri grubuna olduğunu belirtir (Aslan, 1990:1).

Ülkemizde de halk hikâyeleri üzerinde bazı bilimsel inceleme ve araştırmalar yapılmıştır. F. Köprülü'nün 1930 yılında yayınladığı Kayıkçı Mustafa ve Genç Osman Hikâyesi bunların başında gelir. Burada Kayıkçı Kul Mustafa'nın Genç Osman destanından hareket edilerek hikayenin teşekkülü araştırılmış, tespit edilen çeşitli manzum ve nesir rivayetler karşılaştırılmak suretiyle hikayenin tarihi kaynağına inilmeye çalışılmıştır (Aslan, 1990:4).

Pertev N. Boratav'ın "Halk Hikayeleri ve Halk Hikayeciliği" adlı eserinde, halk hikâyeleri çeşitli yönleriyle incelenmiştir. Halk hikâyelerinin konusu, şekli ve üslubu, doğuşu ve tarihi problemleri araştırılmış, ayrıca basılmış ve basılmamış halk hikayelerinin geniş bir listesi verilmiştir.

1.6. HALK HİKÂYESİ TANIMI

Türk Halk Edebiyatı'nda anlatı esasına dayalı destan, masal, efsane, menkıbe anlatım türlerinden biri olan halk hikâyesinin, birçok edebiyat araştırmacısı tarafından ele

alınıp incelenmiş ve çeşitli tanımlamaları yapılmıştır. (Öcal, 2013:182) Halk edebiyatının önemli bir türü olan halk hikayeleri, batıda ve bizde üretiliş, tarz ve biçimi belirli bir "tür" olarak ele alınmış ve diğer anlatı türleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir

Türk halk hikâyeleri üzerine yaptığı önemli çalışmasında Pertev Naili Boratav, Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği (1946) adlı eserinde halk hikâyelerini bir tür konusu olarak yaklaşır ve halk hikâyelerinin yeni ve orijinal bir nev'i karakteri alarak meydana geldiğini ve yerini tuttuğu destanın birçok vasıflarını hala taşıdığını fakat bunların halk hikâyelerinin asıl karakterini verenler olmadığını süratle yeni bir nev'e gidiş vakıası olduğunu vurgular (Öcal;2008). Destanlar; milletlerin tarihinde derin iz bırakmış önemli olayları harikuladeliyle süsleyerek anlatan uzun, manzum ve milli eserlerdir. Destan anlatıcısı ozan (akın veya bakşı) onu bir kopuz eşliğinde de söyler. Bir takım mimik, jest ve taklitlerle anlatıma çalışır. Halk hikayelerinde de bu anlatım ananesi devam etmekle beraber mühim bazı farklar onu destandan ayırır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür:

1. Tarihi bir vakanın olması şart değildir.
2. Nazım nesir karışıktır. Zamanla nesir nazma üstünlük kazanmıştır.
3. Şahısların ve olayların anlatılmasında realist, çizgilere daha çok yer verilmiştir.
4. Kahramanlıktan çok aşk maceraları konunun ağırlığını teşkil etmektedir (Öcal, 2013: 184).

Şükrü Elçin, Halk Edebiyatına Giriş adlı kitabında "hikâye" deyimini, gerçek veya hayali birtakım vakaların, maceraların hususi bir üslupla, sözle nakil ve tekrarı demektir (Öcal, 2008).

Ali Berat Alptekin, Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı adlı kitabında halk hikâyelerinin tanımını şöyle yapmaktadır: Halk hikayeleri göçebelikten yerleşik hayata geçişin ilk mahsullerinden olup, aşk, kahramanlık vb. gibi konuları işleyen, kaynağı Türk, Arap-İslam ve Hint-İran olan, büyük ölçüde âşıklar ve meddahlar tarafından anlatılan nazım nesir karışımı anlatılardır (Alptekin, 2013: 18). Eğer bir halk hikayesi tamamıyla mensur şekilde anlatılmışsa, yani içerisin de manzum parçalar yoksa buna kara hikâye adı verilir. Bu tür hikâyeler daha çok masallardan geçmiştir. Kısa, bir türküye bağlı olarak anlatılan hikâyelere ise; serküste, kaside veya bozlak adı verilir. Bazen bir tek türkü etrafında meydana gelmiş küçük hikâyelere ait olacaktır. Bunlara Kuzeydoğu Anadolu'da "serküste" veya "kaside diyor (Alptekin, 2013:19).

1.7. HALK HİKAYELERİNİN ÖZELLİKLERİ

1.7.1. Şekil Özellikleri

1. Halk hikâyeleri, nazım, nesir karışımı bir yapıya sahiptir. Bu özellik masal, efsane, menkıbe ve fıkralarda pek görülmez (manzum parçalara da nadiren rastlanır). Hikâyenin anlatım ve tasvir kısmı (olaylar) mensur, duygu ve heyecanı ifade eden bölümler ise manzum olarak söylenir.
2. Hikâyelerin girişinde de tıpkı masallarda olduğu gibi kalıplaşmış ifade vardır.
3. Hikâyenin dili sözlü varyantlarda sade ve anlaşılır olmasına rağmen yazma arda biraz ağırdır.
4. Hikâyelerin özellikle giriş kısmında, aslında olmayan, anlatıcı tarafından sonradan ilâve edilen manzum parçalara rastlanabilir.
5. Yazma ve matbu halk hikâyeleri sözlü varyantlarına göre daha uzun, şiirleri daha fazladır.
6. Güzellerin ve çirkinlerin tasviri, tıpkı masallarda olduğu gibi kalıplaşmış cümlelerle ifade edilir.
7. Kahramanların hareketleri, bir yere gidişleri, bir olaydan başka bir olaya geçiş, uzun zamanı kısaca ifade etme, vb. olaylar kalıplaşmış sözlerle ifade edilir.
8. Bir halk hikâyesi metninin içerisinde masal, efsane, fıkra, dua, beddua, deyim, atasözü, bilmece, vb. örneklerine rastlanabilir (Öcal, 2013:185).

Halk hikayeleri şekil yönünden ikiye ayrılır:

1. Türkülü hikayeler: Asıl olay ve serüvenler nesirle, karşılıklı söyleşmeler nazımla anlatılır. Kerem ile Aslı, Âşık Garip ile Şahsenem, Tahir ile Zühre, Emrah ile Selvihan, Derdiyok ile Zülfüsiyah bu grupta yer alır.
2. Türküsüz hikayeler: Nesir olarak anlatılan hikayelerdir. Erzurum ve çevresinde tandır başı hikayeleri veya kara hikâye bu gruptandır (Öcal, 2013:186).

1.7.2. Muhteva Özellikleri

1. Halk hikâyelerinin konuları genellikle aşk (Ercişli Emrah, Derdiyok ile Zülfü Siyah, Arzu ile Kamber, Tahir ile Zühre, vb.) ve kahramanlık (Koroğlu, Kaçak Nebi, vb.) tür. Bazen de iki konu birlikte işlenir. (Kirmanşah, Yaralı Mahmut,

Şah İsmail, Bey Böyrek, vb.)

2. Halk hikâyelerini meydana getiren olaylar gerçek veya gerçeğe yakındır. Bu sebeple teşekkül ettikleri devrin tarihî olayları bazen aynı şekilde bazen de hikâye gerçekliği içinde yer alır.(Köroğlu – Celalî isyanları, Erişli Emrah – Şah Abbas'ın Van kalesini Kuşatması, Yaralı Mahmut – İstanbul Padişahı'nın Gence'ye seferi vb.)
3. Kahramanların başından geçmiş gibi görünen pek çok olayda olağanüstülükler vardır.
4. Kahramanlar genellikle tek olup olağanüstü bir şekilde dünyaya gelirler (Hızır, pir, adak, vs. vasıtasıyla dünyaya gelme). Erkek ve kadın kahramanlar birlikte yer alır, ancak olaylar daha çok erkek kahraman üzerinde odaklanır. Kahramanların babaları genellikle çocuk sahibi olamayacak kadar yaşlanmış kimselerdir.
5. Kahramanın dünyaya gelmesine yardımcı olan aksakallı ihtiyar (Pir, Derviş, Hazreti Hızır vb.) daha sonra; kahramana ad verilmesi, eğitimi, âşık olması ve sevgiliyi aramak için gurbete gitmesi durumlarında da karşımıza çıkar.
6. Kahramanlar genellikle dört şekilde birbirlerine âşık olurlar:

6.1. Bade İçerek: Mezarlıkta, su yanında veya ıssız bir yerde uykuya dalan kahraman, rüyasında Hazreti Hızır'ı veya pirleri görür. Hazreti Hızır, kahramana üç defa bade uzatır (Veyahut duruma göre yiyecekler verir.). Bunlardan birincisi Allah; ikincisi üçler, yediler, kırklar; üçüncüsü de bir güzelin aşkıdır. Kahraman üçüncü badeyi içtikten sonra günlerce baygın yatar. Daha sonra bir saz sesiyle uyandırılır. Kerem ile Aslı, Âşık Garip, Erişli Emrah gibi halk hikâyelerinde bu şekilde rüyada âşık olma motifi ile karşılaşılır. Kahramanlık hikâyelerinde de, hikâyenin asıl kahramanı pir elinden bade içmiştir. İşte bu halk hikâyesi kahramanlarından birisi Köroğlu'dur.

Türkiye'de pir elinden içilen badenin sonunda kahraman âşık olup yollara düşerse buna pir dolusu bade adı verilmektedir.

Umay Günay'ın sistemleştirdiği şekilde, bade içme hâdisesi dört safhada tamamlanmaktadır: 1. Hazırlık safhası: Âşık ve maşukun bade içmeden

önceki (âşık olmadan önceki) durumu ele alınır; 2. Rüya: Bir yerde (çeşme, harman, mezarlık) uyuma, pir (aksakallı ihtiyar, derviş, Hazreti Hızır) elinden üç bade içilmesi; 3. Uyanış: Baygın vaziyette yatan kahramanın saz sesini duyunca uyanması; 4. İlk deyiş: Âşığın rüyada olanları şiirle ifade etmesi (Öcal, 2008/2013;187).

6.2. Aynı Evde Büyüyen Kahramanlar Kardeş Olmadıklarını Öğrenince: Çeşitli sebeplerden dolayı aynı evde yaşayan iki kahramanın çocuklukları birlikte geçer. Birlikte oynarlar, birlikte okula giderler. Ancak, bir arabozucu çıkıp da bunların kardeş olmadıklarını söyleyince, iki genç birbirlerini sevmeye başlarlar. Arzu ile Kamber ve Tahir ile Zühre hikâyelerinde kahramanlar bu şekilde âşık olurlar (Öcal, 2008/2013;187).

6.3. Resme Bakarak Âşık Olma: Erkek kahraman, herhangi bir yerde gördüğü bir güzelin resmine bakarak âşık olabilir.

6.4. İlk Görüşte Âşık Olma: Birbirini tanımayan iki genç herhangi bir yerde (bahçede, pencerede, yolda), ilk defa karşılaştıklarında birbirlerine âşık olurlar.

7. Destan ve masalda olduğu gibi, halk hikâyelerinin de hususî anlatıcıları vardır. Eskiden meddahların yaptığı işi günümüzde âşıklar ve amatör anlatıcılar yapmaktadır. Âşık Günay Yıldız günümüzde bu geleneği devam ettirenler arasındadır.
8. Hikâyenin bazı bölümlerinde dinleyiciler (okuyucular) için yapılan dualar vardır.
9. Hikâyelerde, kahramanın en büyük yardımcısı, Hazreti Hızır'dan sonra attır.
10. Kahramanlar, bazen insan dışındaki varlıklarla da konuşurlar.
11. Halk hikâyeleri genellikle “mutlu son”la biter. Ancak, “Kerem ile Aslı”, “Tahir ile Zühre” gibi bazı hikâyelerde âşıkların bir araya geldikleri anda öldükleri de görülür.
12. Hikâyelerden bazıları âşıkların hayatı etrafında teşekkül etmiş olup onların başından geçen aşk maceraları anlatır.
13. Kahramanlar tarafından yapılan dua ve beddualar mutlaka gerçekleşir.

14. Halk hikâyelerinde mekân dünyadır. Bu mekân bazen çok dardır.
15. Bazı halk hikâyelerinde atlı göçebe hayatının özellikleri görülebilir.
16. Birkaç İran-Hint ve Arap kaynaklı halk hikâyesinin dışında diğerleri millidir ve hemen hemen bütün Türk dünyasında anlatılır (“Tahir ile Zühre”, “Âşık Garip”, vd.).
17. Hikâyede, asıl kahramanların (hikâyeye adını veren) dışında; a) Kahramanların yakın çevresi (anne, baba, kardeş) b) İdareciler (padişah, vezir, bey, vb.) c) Yardımcı tipler (ak saçlı ihtiyar, bezirgânlar) d) Arabozucu tipler (kocakarı, kara vezir, üvey ana) e) İnsan olmayan tipler (at, vb.) vardır (Öcal, 2008/2013:187).

1.8. HALK HİKAYELERİNİN TASNİFİ

1.8.1. Konularına Göre Halk Hikayelerinin Tasnifi:

Pertev Nail Boratav halk hikayelerini konularına göre üç başlık altında sıralamıştır:

I. Kahramanlık Hikayeleri

A) Köroğlu Kolları: İlk Kol, Kasab-ı Cömert veya Ayvaz Kolu, Kösenin Kolu, Kocabey Kolu, Mamaç Bezirgan veya Tekelti Kolu, Demircioğlu veya Telli Nigar Erzurum Kolu, Kızıroğlu Mustafa Bey Kolu, Bağdat Turna Teli Kolu, Hasan Paşa Silistre Kolu, Bolu Beyi Kolu, Halep Kolu, Dağistan Kolu, Gürcistan Kolu, Deli Kara Kolu, Hasan Bey Dağistanlı Kolu, Kaytaç Kolu, Kızıroğlu Mustafa Bey Kırımlı Kolu, Kenan Kolu, Kayseri Kolu, Köroğlu'nun oğlu Haydar Bey Kolu, Son Kol (Alptekin, 2013:56).

B) Diğer Kahramanlık Hikayeleri:

a) Köroğlu Dairesine Bağlı Olanlar: Celali Bey ve Mehmet Bey, Kirmanşah

b) Diğer Hikayeler: Eşref Bey, Salman Bey, Latif Şah, Cihan ve Abdullah, Arslan Bey, Mustafa Bey, Ahmet Han, Şah İsmail, Bey Böyreç, Haydar Bey, Hurşit Bey, Yaralı Mahmut (Alptekin, 2013:57).

II. Aşk Hikayeleri

A) Kahramanlar Muhayyel Olanlar: Mirza-yi Mahmut, Ülfetin, Derdiyok ile Zülfüsiyah, Elif ile Mahmut.

B) Âşık Şairlerin Romanlaşmış Hayatları

a) Yaşadıkları Rivayet Olunan Âşıklar: Ercişli Emrah ile Selvi Han, Âşık Garip, Tufarganlı Abbas, Âşık Kerem, Kurbanı, Tahir Mirza.

b) Yasadıkları Muhakkak olanlar: Âşık Ali İzzet, Sümmanî, Gökçeli Ali Esker, Hasta Hasan, Dikmetaşlı Dede Kasım, Kara Gelin (Posoflu Fakihinin Maceraları), Karaca oğlan, Vüdat-ı Hasta (Alptekin, 2013:58).

III. Bu Kategorilere Tamamıyla Girmeyen Hikayeler:

A) Ask Maceraları: Ali Sir Hikayesi, Gündeşlioğlu, Hasan ile Mihrican, Erzurumlu Hoca Fenayi'nin oğlu Mahzuni, Yahudi Kızı, Namuslu Kız, Kamber'in Beyşehir'deki Macerası, Âşık Ömer'in Şair Olması, Abdullah Çavuş, Furkani

B) Meşhur Kaçaklara (eşkıyalara) ve Kabadayılara ait Hikayeler: Deli Yusuf Bey, Kerem Bey, Kazar, Mihralı Bey, Kacak Nebi (Alptekin, 2013:58).

Ali Öztürk Türk Anonim Edebiyatı adlı eserinde konu ile ilgili şu sınıflamayı yapmıştır:

I. Mistik Aşk Hikayeleri

II. Romantik Aşk Hikayeleri

Nesir ve Nazımın Birlikte, Yan Yana Oluşturduğu Hikayeler: Yaralı Mahmut Hikayesi, Necip ile Telli, Ali Şir ile Güllü Hikayesi, Celal Bey ve oğlu Mehmet Bey Hikayesi, Sürmeli Bey Hikayesi, Zülal Şah oğlu İbrahim Hikayesi, Latif Şah Hikayesi, Hasan Bey (Kolu) Hikayesi, vb.

Sadece Nesirle Şekil Alan Hikayeler: Kalyoponi Hikayesi, Dal Boylu Dal Yusuf Hikayesi, Ahmedi Dürre, Mehmet Şah, Şehzade Sencer, Hint Padişahı'nın Kızı, Balıkçı Güzeli (Sultan Çenesi), vb (Alptekin, 2013:61).

III. Didaktik Eğitici ve Öğretici Hikayeler

IV. Realist-Gerçekçi Hikayeler (Alptekin, 2013:58)

1.8.2. Kaynaklarına Göre Halk Hikayelerinin Tasnifi:

Ş. Elçin, halk hikâyelerini kültür tarihi bakımından inceleyerek üç kolda toplanmıştır.

I. Türk Kaynağından Gelenler:

Dede Korkut hikâyeleri, Köroğlu ve kolları, Saz şairlerinin hayatları etrafında teşekkül edenler (Kerem ile Asli, Âşık Garip, Karacaoğlan vb.), Doğu Anadolu'da âşık hikâyecilerin söylediği hikâyeler (Dede Kasım'ın Tahir Mirza'sı, Feryadi'nin Kara Gelin'i, Şenlik'in Sevdakâr'ı, Latif Şah'ı ve Salman Bey'i), Güney Anadolu'da aşiretler arasında yaygın türkülere bağlı bozlak adını alan eserler (Genç Osman, Gündeşlioğlu... vb.), Şehirlerde hikâyeciliği sanat haline getiren meddahların türlü konularda söyledikleri ve sonradan yazıya, kitaba geçenler (Sansar Mustafa, Hançerli vb.).

II. Arap-İslam Kaynağından Gelenler:

Leyla ile Mecnun, Binbir Gece, Gazavâti Ali (Hazreti Ali Cenklere), Dânişmendnâme vb.

III. İnan Hint kaynağından gelenler:

Ferhad ile Şirin, Kelile ve Dimne vb. olmak üzere (Aslan, 1990:3).

1.9. HALK HİKAYELERİNİ İNCELEME METODLARI

Halk hikâyelerini inceleme söz konusu olduğunda iki metot akla gelmektedir.

1.9.1. Epizotlarına Göre İnceleme

Halk hikayelerini epizotlarına göre incelerken, hikayenin ana motiflerini ele alırız.

I. Kahramanın Ailesi

Burada daha çok erkeğin ailesinden bahsedilir. Baba, genellikle padişah veya beydir. Bütün maddi imkanlara sahip olmasına rağmen, dünyada çocuğu yoktur. Bu sebeple yanına vezirini (arkadaşını) alarak, derdine çare bulmak için gurbete çıkar

II. Kahramanın Doğumu

Burada erkekle kadın kahramanların doğumu anlatılır. Bu husus halk hikayelerinde şu şekildedir. Bir padişahın (bazen padişah ve vezirlerin) çocuğu olmaz. Duruma üzülen kişiler birlikte gurbete çıkarlar. Bir çeşme başında iki rekât namaz kıldıktan sonra yemek yenmeye başlanır. Bu sırada Hazreti Hazır (Hazreti Pir, kırklar, üçler, yediler, aksakallı ihtiyar) bunların yanına gelir ve bir elma verir. Bunun ikiye bölünmesini yarısını evdeki hanımının yansını da kendisinin yemesini tavsiye ederek oradan kaybolur. Eğer hikaye kahramanlık hikayesi ise (Şah İsmail, Kirmanşah, vb.) elmanın kabuğunu da ahırdaki kısrak yiyecektir. Vakti gelince, çocuk dünyaya gelir.

III. Kahramanlara Ad Verilmesi

Elmayı veren derviş, kendisi gelinceye kadar çocuklara ad verilmemesini tembihler. Çocuk uzun yıllar (genellikle yedi yaşına kadardır) isimsiz olarak dolaşır Mahallede herkes ona "adsız" diye takılmaya başlar. Bu duruma daha fazla dayanamayan anne baba çocuklara ad koyacakları sırada derviş çıkagelir ve çocukların adını kor.

IV. Kahramanın Eğitimi

Ask hikayelerinde (Tahir ile Zühre, Arzu ile Kamber, Kerem ile Aslı, vb.) genellikle birbirlerini kardeş zanneden iki çocuk birlikte okula giderler.

V. Kahramanların Âşık Olmaları

Hazreti Hızır (pir, aksakalla adam)'in, bazen de üçlerin, yedilerin, kırkların, kahramanlara rüyada bade içirdiklerini görüyoruz. Bu badelerden birincisi Allah; ikincisi, üçler, yediler, kırklar; üçüncüsü ise birbirlerine âşık olacak sevgililer içindir.

VI. Kahramanın Sevgiliyle Karşılaşması

Halk hikayelerimizde bade içen sevgililer uzun süre baygın vaziyette yatar. Hekimler çağrılır, fakat derde derman bulunamaz. Köyün veya ihtiyar gençlerin derdini anlar. Bunun üzerine bir saz getirilerek erkek kahramanın yanına konur. Bu zamana kadar saz çalmasını bilmeyen kahraman saz sesini işitince uyanır ve türkü söylemeye başlar. Uzun süren gurbet yolculuğundan sonra iki sevgili (genellikle gül bahçesinde) karşılaşırlar. Birbirlerine şiir söyleyen iki genç bir müddet sonra kimliklerini öğrenirler, kısacası birbirlerini tanırlar (Alptekin, 2013:92).

VII. Kahramanın Gurbete Çıkması

Sevgilisiyle karşılaşan erkek kahraman, tekrar baba evine döner. Başından geçenleri annesine anlattığında, babası da durumdan haberdar olur. Kız tarafına dünür olduğu zaman büyük engel (sevgilinin ağırlığında altın isteme) çıkar. Engeli kaldırmak isteyen kahraman da gurbete çıkar.

VIII. Sevgilinin Bir Başka Kahramanla Evlendirilmek İstenmesi

İki âşık birbirleriyle söyleşirlerken kızın babası onu bir başka gence verir. Bu genç, maddi açıdan değerlendirildiğinde diğerinden daha üstündür. Düğün hazırlıklar başlar. Kız gerçek sevgilisini görebilmek için erkek tarafından süre ister. Bu süre Âşık Garip Hikayesi'nde yedi yıldır. Emrah ile Selvi Han Hikayesi'nde üzüm bağının meyve verme

veya dokunacak halinin tamamlanma zamanıdır. Tahir ile Zühre Hikayesi'nde kırk gündür. Kahraman otuz dokuzuncu gün düğün meydanına gelir, oradaki aşklarla atışır. Onları teker teker mat ettikten sonra gelin ve damat adayıyla karşılaşır. Onlarla da söyleştikten sonra sevgilisi, gerçek sevdiği genci diğerine anlatır. Böylece iki âşık ikinci defa kavuşmuş olur (Alptekin, 2013:92).

IX. Kahramanın Memleketine Dönüşü

İki âşık birbirlerine kavuştuktan sonra (Kerem ile Asli Hikayesi'nde vuslat olmamıştır.) damat kendi memleketine gitme arzusunu eşine bildirir. Eşi vasıtasıyla yeni akrabalarından izin alır ve kendi memleketine döner.

X. Sonuç

Baba memleketine gelen kahraman, kırk gün kırk gece düğün yaptıktan sonra murada erer ve ömrünün sonuna kadar o ülkede yaşar. Bazı hikayelerin (Tahir ile Zühre, Kerem ile Asli) sonunda ise; ya araya giren kötü kalpli birisi, ya da aşkların sonucunda iki sevgili tam birbirlerine kavuştukları sırada ölürlür. Aynı anda ölen sevgililerin mezarı yan yana yaptırılır.

Rivayete göre, her yıl bu mezarlardan birer gül (kırmızı -beyaz) çıkar ve birbirine doğru eğilir. Ancak ortadan akan bir karaçalı (diken) bu kavuşmaya engel olur (Alptekin, 2013:92).

1.9.2. Motiflerine Göre İnceleme

Burada masallarda gördüğümüz motif incelemesinin halk hikayelerine tatbik edilmesi olayıyla karşılaşıyoruz. Bu metot Türkiye'de ilk defa Erzurum ve Çevresinden Derlenen Halk Hikayeleri Üzerinde Araştırmalar adlı doktora tezinde incelenmiştir.

BÖLÜM II

2. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ

2.1. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN AİLESİ

Âşık Günay Yıldız'ın ailesi Karahanlı olarak bilinir. Karahan köyü Kars'ın Akyaka ilçesine bağlıdır. Yıldız ailesi Kafkas göçmenlerindedir. Tüm ailesinin yaşadığı ev olan Karahanlı Murat Yıldız Aile Ocağı'nda görüştüğümüz Âşık Günay Yıldız, kendilerinin aslen Borçalı bölgesinden geldiklerini ve bu bölgenin âşıklar diyarı olduğunu ifade etmiştir. Âşık Günay Yıldız, Kars ve çevresi âşıklık geleneğinin 20. yy'daki önemli temsilcilerinden biri olan ve ocağın ismini taşıyan Âşık Murat Karahanlı (Yıldız)'nın oğludur. Baba Murat Karahanlı zengin bir ailenin çocuğudur. Karahanlı 16 yaşında bade içmiş, zamanla bölgede çok sevilen ve tanınan âşıklarından biri olmuştur. Babası Âşık Murat Karahanlı Yıldız 1922 yılında Arpaçay'ın Karahan köyünde doğdu.

2.2. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN DOĞUMU

Âşık Günay Yıldız 1954 yılında Akyaka'nın Karahan köyünde doğdu. Doğum tarihini bilmeyen Yıldız, bununla ilgili olarak “Kars'ın Akyaka ilçesinin Karahan köyünden geldim. Beş erkek kardeşim var. Doğum tarihim tam olarak bilmiyorum. Bir gün babam Murat Karahanlı ‘ya gerçek doğum tarihim sordum. Babam, Annen sana hamileyken, o yıl iki arkadaş Kars çayı denilen bölgede bostan ektiklerini, bir ay sonra o bölgede büyük sıçanların peyda olduğunu ve ekilen filizlerin hepsini farelerin yediğini hatırladığını ve sıçanlara üç kıta türkü yazdığını ve eve geldiğinde kendisinin doğduğunu söyledi. Babamın sıçanlara yazdığı dörtlük:

Elli dörtte bostan ektim
Canıma yetirdi sıçan
Ben ektim kerdileri
O yedi bitirdi sıçan

2.3. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN EĞİTİMİ

İlköğrenimini köyünde tamamlayan Günay Yıldız ilkokuldayken müzik dersini çok sevmektedir. Âşık olması için okumam lazım diye babasına söz vermiştir. Kars'a gelir ve orta ve lise öğrenimini tamamladığı Kars Alpaslan lisesine kaydolar. Kars'ta geçirdiği orta ve lise yıllarında öğrenciliğin yanında, köy düğünlerinde adını duyduğu ve babası vasıtasıyla bazılarını tanıdığı âşıkları kahvelerde dinleme fırsatını bulur.

Yıldız, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Arkeoloji bölümünü kazandığını ve Ankara'ya gittiğini, fakat öğreniminin ikinci yılında eğitimini yarıda keserek Kars'a dönüp âşıklık yapmaya başladığını söyledi. Yıldız, eğitimini yarıda kesip Kars'a dönme nedenini şöyle açıkladı: “Köyde amcamın kızını gizli gizli seviyordum. Âşıklık yapmaya da kararlıyım. Sevdam ve âşıklık galip geldi. Amcamın kızını kaçırdım ve üniversiteyi bıraktım. Kars'a dönüp bu sanatı yapmaya başladım. “

2.4. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN EVLİLİĞİ VE ÇOCUKLARI

Âşık Günay Yıldız Gülerman Hanımla evlidir, dört çocuğu vardır. Günay Yıldız'ın en büyük oğlunun adı Hatibi Ozan, ikinci oğlunun adı Onur Çağrı, üçüncüsünün adı Cenk Burak, dördüncüsü ise Ömürcan'dır. Ev ortamında yapmış olduğumuz söyleşide, Kars yöresine ait peynirleri ve Günay Yıldız'ın eşi Gülerman Hanım'ın evde kendi elleriyle yaptığı tandır ekmeğini yerken, ev halkının misafirperverliğini hissettik. Ev hanımı dört çocuk annesi Gülerman Hanım, Günay Yıldız âşıklarla ilgili açıklamalar yaparken hatırlamadığı kişileri hemen söyleyerek bu alana ne kadar ilgili olduğunu göstermiştir. Aile fertleri içinde Günay Yıldız ve babası dışında başka âşık var mı diye sordüğümüzda Günay Yıldız'ın kardeşlerinden Şenay Yıldız ve Öztürk Yıldız olduğunu, en küçük oğlu Ömürcan'ı âşıklık için yetiştirdiğini öğrendik. Benim anladığım, Yıldız ailesi âşıklık geleneğinden gelmiştir ve bu gelenek kuşaklar boyu devam edecektir.

2.5. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN ÂŞIKLIĞA BAŞLAMASI VE ETKİLENDİĞİ ÂŞIKLAR

Âşıklık geleneğine ve şiire ilgisi küçük yaşlarda başladı. Bir süre Âşık Murat Karahanlı 'ya çıraklık ederek bilgisini pekiştirdi, makamları öğrendi. Günay Yıldız: “Çocukluğumuzda oturduğumuz mahallede Çobanoğlu kahvesi vardı, benim için okul gibiydi. Ergenlik dönemim, usta babamın yanında sazın ve sözün olduğu sosyal bir ortamda geçti. Babamdan dolayı evimize çok usta âşıklar gelirdi. Ben bu sayede birçok aşığı tanıdım ve bu gelenek içinde büyüdüm. Saz çalmayı babamın evde duvara asılı sazından öğrendim. Anam endişelenirdi, “kırarsın, baban kızar.” derdi. Sonra anam da iyi kullandığımı görünce seslenmedi.” diye açıkladı. Lise yıllarında âşık meclislerine girmeye başlayarak kendini daha da geliştirerek yörede adını duyurdu. Âşıklığa başlaması ile ilgili Günay Yıldız şöyle devam eder: Ortaokulu ve liseyi Kars Alpaslan Lisesi'nde okudum. Tutmuş olduğum evde babamla kalıyordum. Babam geceleri kahvede çalıp söylüyordu. Lisedeyken babamdan izin alarak âşık dinlemeye gidiyordum. Bir akşam âşıklar Akyüz Oteli'nin kahvesinde düğüne

gitmişlerdi. Kahvede iki âşık kalmıştı ve çırak da yok. Babamın arkadaşı, “Günay çıksın biraz söylesin.” dedi. Babam izin verince sazı alıp çıktım ortaya. Bu benim âşık meclisinde ilk çıkışımdı. Ondan sonra hep çıktım.

Köylerine gelip giden âşıklar aracılığıyla bilgilenmeye başladı. İlk ustası Âşık Kasım’dır. Daha sonra Âşık Gülistan ve Âşık İbrahim’in yardımlarıyla kendini geliştirdi. Mahlas olarak kendi ismini kullanmıştır.

Günay Yıldız şöyle devam etti: “Hiç unutmam Sarıkamış kasabasında gözleri görmeyen Âşık Mevlüt İhsani diye bir âşık vardı. Yetmişli yıllardan beri Çobanoğlu gazinosundandı. Hikâye ve atışma ustasıydı, çok iyi bir âşıktı. O zamanlar çıraktım, babamın yanında. O sahneye çıkmadan önce sazını taşır, hazırlar ve ayarlarına bakarak kendisine verirdim. O zamanlar İhsani 40 yaşlarındaydı. Ben yirmi yaşlarındım. Hiç unutmam yirmi yıllık âşık bana bir şey demişti: ‘*Ben 20 senedir çalıp söylüyorum henüz yeni yeni âşık olduğumu hissediyorum.*’ Yeni âşıklar sazı alır ikinci gün meclisin karşısına çıkar hemen kendi eserlerini söylemeye başlar. Ama gerçek âşık ilk önce meclis karşısına çıktığında ustalardan söyler, sonra kendi eserlerini arada söyler. Âşıklar meclisi yeni âşıkları nerdeyse hiç dinlemezler. Yarışma ve şenlikte çeşitli ödüller alan Âşık Mevlüt İhsani 2010 yılında İzmit’te Hakkın rahmetine kavuştu ve orada toprağa verildi.

Yıldız: “13.yy’da âşıklık başlamış. Hiç aralıksız devam etmiş. Dâhiler yetişmiş. Ustalar yetişmiş. Öyle ustalar var ki bir söylerlerken Azerbaycan’a kadar gider sesi. 19. yy’da Azeri saz üstatların en önemli temsilcisi Azerbaycan âşık edebiyatçılarından Âşık Elesker’in yazdığı şiiri, günümüzde İbrahim Tatlıses türkü olarak söylemiştir. Şiir:

Çerşenbe gününde çeşme başında
Gözüm bir alagöz hanıma düşdü
Atdı müjgan ohun keçdi sinemden
Nazü gemzeleri ganıma düşdü

Elesger'em her elmden halıyam
Gözel sen derdlisen men yaralıyam
Dedi nişanlıyam özge malıyam
Sındı gol ganadım yanıma düşdü

Günay Yıldız'a göre ustası olmayan bir âşık âşıklık yapamaz. Bir dağa giderseniz alırsınız kazmayı bir vurursunuz, bir tarafta kömür madeni vardır, bir tarafta bor madeni vardır, bir tarafta altın madeni vardır. Hepsi orda gizli, o damarı bulmak gerekiyor.

Yıldız dünyaya bir daha gelse yine âşık olacağını kendi yazdıklarının babasının yazdıklarının yanında bir hiç olduğunu belirtti. Bugüne dek birçok yarışma ve şenliğe katılan Yıldız, onlarca onur belgesi ve madalya almıştır. Günay Yıldız “her zaman kendi parçalarımı söylerim, bazen babamın parçalarını söylerim.” diye belirterek üçüncü kuşak olan âşıklardan babası Murat Karahan Yıldız'dan etkilendiğini söyledi. Etkilendiği diğer bir usta Âşık Hicrani'dir. Hicrani, Kars ili Arpaçay ilçesi Taşdere eski adı Sosgert Köyü'nde 1899 yılında doğmuştur ve asıl adı Mehmet Kasım Ülker'dir. Gürcistan'ın Ağbaba bölgesinden Türkiye'ye göçen Âşık Hasan'ın torunudur. Toplam dokuz çocuğu vardır. Âşık Sosgertli Mehmet Hicrani 20 Temmuz 1978 Perşembe günü hayata gözlerini yummuştur.

Diğer ders aldığı usta Âşık Veysel Şahbazoğlu'dur. Şahbazoğlu, 20. yüzyılda Kars'ta yetişmiş usta âşıklardan biridir. Kars'ın Arpaçay ilçesinin Möküz Üçpınar köyünde 1924 yılında doğan Veysel Şahbazoğlu, çocukluğundan itibaren âşık olmayı ister ve yaş ilerledikçe âşıklığa olan ilgisi artar. 1947 yılında, 23 yaşında âşıklığa başlayan Şahbazoğlu hem bade içmiş hem de usta çırak ilişkisi içinde yetişmiştir.

Günay Yıldız son dönem âşıklarından Murat Çobanoğlu'dan ders almıştır. Çobanoğlu, Kars ilinde 1940 tarihinde doğdu. Babası Âşık Şenlik'in çıraklarından olan Âşık Gülistan'dır. Murat Çobanoğlu Artvin, Konya, Erzurum ve Muş'ta yapılan yarışmalarda dereceler alan Çobanoğlu Halk Ozanları Kahvesi'ni açıp işletti. Yurt içinde ve dışında düzenlenen şenliklere katıldı. Çobanoğlu'na ilişkin Ali Kafkasyalı'nın hazırladığı Âşık Murat adlı bir kitap bulunmaktadır. Çobanoğlu 26 Mart 2005 tarihinde Ankara'da vefat etti.

Günay Yıldız unutulmaması gereken diğer bir aşığın İlhami Demir olduğunu belirterek, Murat Çobanoğlu, Âşık Reyhanı, Şeref Taşlıova'yı günümüzü temsil eden âşıklık geleneğinin ustaları arasında saymaktadır. Büyük Çatma köyünde doğan İlhami Demir, babasının karşı çıkmasına rağmen Âşık Gülistan, Âşık Bayram ve Âşık Deryami gibi ozanlarla gezmiştir ve muamma dallarında birincilikler kazanmıştır. İlhami Demir çok güçlü bir atışmacı 1971 âşıklar bayramının en iyisi olarak seçilmiştir.

Günay Yıldız, “Çobanoğlu'ndan sazı, İlhami Demir'den ses ve gücünü, babamdan da hikâyesini aldım” diye belirtti. Elazığ Fırat Üniversitesi'nde Ramazan Hoca'yı ziyarette bulunup kitabımı verdiğim esnada babam ile bir anısını anlattı. İki âşık getirip atıştırdığını,

âşıklardan birinin babası Murat Usta olduğunu, her iki aşığın yaşlı olduğunu ve âşıkları gören öğrencilerin ilk önce dalga geçtiğini sonra Murat Usta atışmaya başladığında salonda bulunan hocalar dâhil herkesin donup kaldığını anlattı.

Günay Yıldız Cemal Hoca'dan etkilenmiştir. Çok büyük usta olan Cemal Hoca 11 Ekim 1883 yılında Kağızman'ın Camuşlu Köyü'nde doğar. Cemal Hoca'nın 700 dolayında şiirini içeren Cemal Hoca Divanı vardır. 74 yıllık ömrüne bin dolayında şiir sığdırmıştır.

1957 yılında Kağızman'ın Camuşlu Köyü'nde kendi evinde Hakkın rahmetine kavuşmuştur.

Bir diğer etkilendiği Âşık Lâçin Aladağlı (1918-1980) Kağızman'ın Çamuşlu Köyü'nde doğdu. Köylerindeki yoğun âşıklık geleneği içinde büyüdü. Şiiri ve bağlama çalmayı küçük yaşlardan itibaren öğrenmeye başladı. Lâçin Aladağlı Kağızman'da ve köyünde toprağa verildi. Diğer bir âşık Mihmani Güya (Muhittin Cuya) 1935 yılında Kars'ta doğmuştur. Mihmani'nin doğaçlaması oldukça kuvvetlidir. Bir süre yurtdışına çıkmıştır.

Günay Yıldız ayrıca Üzeyir Pünhani'den etkilenmiştir. Âşık Pünhani (1917-1998) Selim'in Aşağı Kotanlı Köyü'nde doğdu. 1950'den itibaren Kars'a yerleşerek âşıklığa burada devam etti. Pünhani'nin şiirlerinin bir bölümünü 1972'de kitap olarak yayımladı. Âşık Pünhani Kars'ta öldü ve orada toprağa verildi. Yıldız, "Âşık Pünhani çok iyi bir ustadır, Alevi kökenlidir, sazla beraber çok iyi hikâyeler anlatırdı. Bunların hepsi ile yaşadım gördüm ve öğrendim" diye belirtti. Yıldız'a göre büyük ustanın çok iyi olduğunu yetiştirdiği çiraklardan anlayabiliriz.

Halk şiiri şairleri olan âşıkların geleneklerine göre bir aşığın mahlas¹ alabilmesinin yollarından biri de mahlasını rüyasında bade içerken almasıdır.

Bade içip içmediğini sorduğumuzda da badeli olduğunu kabul etmemekle birlikte, kendisine ilham geldiğini ve ilhamın Allah vergisi olduğuna inandığını söyledi ve bununla ilgili şu rüyasını anlattı: 14-15 yaşlarındayken babamla yaylaya gitmiştim. Hayvanları otlatacağız. Çeşmenin başında uyuya kalmışım. Bir rüya gördüm. Rüyada her yer karanlık

1 Mahlas: Divan Şiiri ve Türk halk şiiri ozanlarının yapıtlarında kullandıkları ve ünlendikleri takma ad.

yanımda yaşlı bir pir baba vardı. Yaşlı babaya sordum, dedi ki birazdan nasipleneceksin, nasibini alacaksın. Ne nasibi dedim. Sana ekmek verilecek nasipleneceksin. Elindeki ekmeği kırdı bana bir parça uzattı ve nasiplendim. Birden baktım bir ışık belirlendi. O sırada bir atlı geliyordu. İhramlı ve yüzü örtülüydü. Atıyla çok hızlı gelmekteydi. Herkes kimin evine gelecek diye düşünüyordu. Etrafı göremediğim için evin üstüne çıktım. O zamanlar evlerimiz toprak evlerdi. Fakat yine de yüzünü göremedim. Himmet amcanın evinin önüne gelip atı şaha kaldırıp ön iki ayaklarını yere vurdu. O gece uyuyamadım, sabah erkenden kalkıp o yere gittim ve o atların ayak izlerini gördüm. Atın ayak izini bizim köyde beş vakit namazını kaçırmayan çok dürüst, haram yemeyen ve çok çalışkan Himmet amcaya ve anama gösterdim. Bu gelen kim dedi biliyor musun? Bu Hazret-i Peygamber'dir. Bu rüyadan sonra Günay Yıldız'a ilham gelir ve irticalen şiirler söylemeye başlar.

2.6. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN YETİŞTİRDİĞİ ÂŞIKLAR

Günay Yıldız yetiştirdiği âşıklar için şu açıklamaları yaptı: “Kars'ta eski âşıklar öldükten sonra yeni âşıkların hepsini ben eğittim. İlk eğittiğim oğlum Oğuzcan Yıldız ve kardeşim Şenol Muratoğlu'dur. Eğittiklerim arasında Âşık Yüksel, Âşık Sabri vardır. Kars'ta Kültür Bakanlığı'nın açtığı âşıklar okulu var. Üç dönemde 20 civarında âşık yetiştirdim ve diplomalarını verdik. Bu diplomalar Kültür Bakanlığı onaylıdır. Kars Kültür İl Müdürlüğü'nün âşık yetiştirme yurdunda 3 dönem öğretmenlik yaptım. 10 yıla yakın âşıklar bayramında jüri üyeliğinde bulundum. Kars ve çevresinde yetişen âşıkların hemen hepsine yardımcı oldum. 1996 yılında Âşık Şenlik Kültür ve Yaşatma Derneği'ni kurduktan sonra, bu derneğe yolu düşen Karanlı veya başka yerlerden bütün âşıklara elimden geldiğince âşıklık konusunda yardımcı oldum.” Öğrencilerinden Azer Bülbül için şöyle bahseder: “Mesela benim bir öğrencim vardı. Kars'ın Arpaçay ilçesinden Azer Bülbül, Allah rahmet eylesin, 2012 yılında kalp krizinden vefat etti. Çok meşhur olmasına rağmen, sahne aldığı yere gittiğimde beni gördüğünde sahneden inip karşılar ve herkese hocam diye tanıttı. Bu duygu hiçbir şey ile ölçülemez.” Görüşmemizde Günay Yıldız şöyle devam etti: “Âşıklar için Kafkas Üniversitesi Rektörü Sami Özcan'la görüştüm. Âşık meclisini nasıl gündeme getirebiliriz diye sorarak, eskiden köy gündeminde okul mahiyetinde kahvehanelerin olduğunu, kahvehanelerin sonra sahneye taşındığını söyledim. Hâlbuki âşıkların anlatılarını halkla göz göze, elektrik alır gibi yakın ilişki içinde anlatması gerektiğini belirttim. Rektör Hocadan Fen ve Edebiyat Fakültesinde âşıklığın tanıtımı ile ilgili çalışmaların yapılmasını rica ettim. “

İki yıl boyunca Âşıklar Derneği'mizde öğrencilerle âşıklık eğitimi yaptık. Önceleri, öğrenciler sanki öğretmenleri tarafından zorla gönderilmiş ve gitmezsek puanlarımız sıfır olur, gibi korkulardan geliyorlardı. Ama sonraları bu programları çok sevdiler ve devamının olmasını istediler. Günümüzde Ardahan yöresinde yaşayan ve kısa zaman önce Hakkın rahmetine kavuşan Âşık Şeref Taşlıova'ya, Ardahan Üniversitesi hocaları tarafından 2010 yılında fahri doktora unvanı verildi. Bu da tüm âşıklara heves getirdi. Âşıklara verilen değer herkes tarafından bilinmeli ve bu kültür devam etmelidir.

2.7. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂYELERİ

Kendisine ait Çoban Mirzehan, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan ve Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan olmak üzere üç hikâyesi vardır.

Hikâyelerinin konusu ve hikâyede geçen kişilerin hepsi hayal ürünüdür. Hikâyelerinde mesaj olarak aşk, sevgi, inanç, kahramanlık, vatan ve tabiat sevgisi vardır. Meclisin karşısında hikâyelerini anlattığında o kadar etkilenir ki o an hikâyenin kahramanı gibi olur.

Halka verilmesi gereken mesajları şöyle sıralar: Eski şeyleri ve yaşamları insanlara hatırlatmak, hikâyelerde geçen olayların insan hayatındaki önemini belirtmek ve aşkın iki insandan ibaret olmadığını, çeşitli sosyal ilişkileri ve toplumu etkilediğini vurgulamak.

Yıldız, hikâye ve şiirlerin kendisine ait olduğunu, kimseden ve hiçbir yerden alıntı yapmadığını söyler.

2.8. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN ŞİİRLERİ

Günay Yıldız, Gökşen tarafından basılan “Âşık Günay Yıldız Hayatı, Sanatı, Şiirleri, Atışmaları, Hikâyeleri” kitabında da yayınlanan kendisine ait seksen adet âşık havası olduğunu belirtti. Günay Yıldız şiirleri için şöyle devam eder: “Şiirlerimde Kars'a uygun olan bilgiler kullandım. 5, 6 ve 8'li heceler kullandım. Hecelere dikkat ettim. Muhammes beş dizelik bölümler halinde söylenen nazım şeklidir. Beşlik sayısı bir kayda bağlı değildir ve muhammeslerde çoğunlukla felsefi düşünceler tasavvuf konuları ele alınır. İlk bendin 5 dizesi birbirleriyle sonraki bendlerin son bir ya da iki dizesi ilk bend ile uyaklıdır. Bend sayısı 4-8 arasında değişir. Şiirlerimde muhammes kullandım, 16 heceli 5 dizeli kullandım. Şiir çeşitlerini hepsini kullandım ve kurallara göre yazdım. Mesela bir şiirimde 'bir aydır gurbet eldeyiz, bizi azat eyle', gibi hepsinde sekizli kullandım. Divan yazdım 'Âşık kardaş dinle beni devran sana mı kaldı' gibi hepsinde kurallara göre kullandım. Hayatımı-sanatımı-

ŕiirlerimi-atıŕmalarımı-hikâyelerimi anlatan Gökŕen tarafından hazırlanan kitabımda geçen kız-oğlan karŕılıklı atıŕma gayet güzeldir.

Güzel geliŕine kurban olurum
Yanakları lale lale,
Kaŕları yay kirpikler ok
Gözleri piyale yârim

Ela gözlüm yay kaŕların can alır,
Ne güzel yanaŕır ay cemalim,
Bir doyunca seyredip bakın ay cemalıma,
Perŕembe dolaŕır ay cemalıma

Hem mani grubundan hem geliŕigzel yazdım tüm hikâyelerimi ve ŕiirlerimi. Kitabımda 7’li ve 8’li manilerde vardır. Her evlenme yıl dnmmde eŕime söylediğim bir ŕiir var onu da kitabıma aldım.

Gemiŕ Gülerman

Otuz beŕ yıl olmuŕ biz bir yastığa,
Baŕ koymuŕuz zaman gemiŕ Gülerman
Yapraklar sararmıŕ dallar eđilmiŕ,
Kuŕlar yuvasından umuŕ Gülerman.

Sendeki heyecan yine o anki,
Tebessmn hayat dolu inan ki,
O nazlı cilveler azalmıŕ sanki,
Siyah tele beyaz dŕmŕ Gülerman

Bir ben vardım o titreyen sesinde,
Gönül defterinin her sayfasında,
Ŗimdi el deđmemiŕ bir kŕesinde,
Torunlar gl yaprak amıŕ Gülerman.

Esti baŕımızdan dağın boranı,
Bozulsun dünyanın arkı fireni,
Son istasyondaki gençlik treni,
Bizleri almadan kamıŕ Gülerman.

Günay Yıldız’ım bulanık akmam,
lene dek seni yalnız bırakmam,
Dünya güzel dolsa yan dönüp bakmam
Deli gönlüm seni semiŕ Gülerman.

BÖLÜM III

3. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN TASNİF ETTİĞİ HİKÂYELERİN EPİZOTLARI VE BU EPİZOTLARA BAĞLI MOTİFLER

Günay Yıldız'ın hikâyelerin tümünü içeren el yazması defter ve Cengiz Gökşen'in “Sana mı Kalmış Âşık Günay Yıldız Hayatı, Sanatı, Şiirleri, Atışmaları, Hikâyeleri” adlı kitap bulunmaktadır. Gökşen'in kitabındaki hikâyelerle Günay Yıldız'ın kendi el yazması defterindeki hikâyeler tamamıyla aynıdır. Basılmış olması açısından Gökşen'e ait kitaptan yararlanıldı.

Âşık Günay Yıldız'ın Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'ndeki epizotlar aşağıda belirtilen sırayla incelenecektir.

1. Kahramanların Doğumları ve Aileleri
2. Kahramanların Âşık Olmaları
3. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları
4. Kahramanların Kavuşmalarını Engelleyen Kişi ve Unsurlar
5. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler
6. Konuşmalar ve Sonuç

Epizotlardaki motifler Stith Thompson tarafından belirlenen motif ana başlıklarına göre incelenecektir.

3.1. ÇOBAN MİRZEHAN HİKÂYESİ

Epizot 1: Kahramanların Doğumları ve Aileleri

I. Çoban Mirzehan İle Eşi Nazlı'nın Aileleri ve Sosyal Durumları

Hikâyede Mirzehan ve Nazlı Süzan ülkesi, Şafak şehrinin Sürmeli köyünde yaşarlar. Aralarında ciddi bir muhabbet ve sevgi bağı olan Mirzehan ve Nazlı'nın gözleri toktur. Mirzehan'ın geçim kaynağı çobanlıktır. Nazlı da bostanında ektiği sebzeleri satarak eve katkıda bulunmaktadır. Yıllar sonra ikisinin de babaları ve anneleri vefat eder.

Motifler:

Çobanlık (işler ve meslekler; cemiyet): Mirzehan'ın çobanlık yapması, Nazlının bostana sebze ekmesi.

Evlilik: Nazlı ve Mirzehan'ın sevgi ve muhabbetle beraber olması.

II. Seyithan'ın Doğumu

Mirzehan ve Nazlı'nın çocukları olmamış ve bu duruma üzülmüyorlardı. Bir gün yaşlanıp kuvvetten düştüklerinde ellerinden tutan eden bir evlatlarının olmasını ve soylarının devam etmesini isterler. Her ikisi de Allah'tan umut kesilmez, bizi yaratan Allah'tır, Allah her şeye kadirdir" diyerek dua ettiler.

Çoban Mirzehan bir duvarın dibinde oturur ve o anda Kible tarafından ince bir rüzgâr esmeye başlar. O rüzgârın etkisi ile Çoban Mirzehan şu dördlüğü okur:

Mirzehan fedadır yoluna bu can,
Çökünce karanlık ağarınca tan,
Bir evlat isterim yüce Allah'tan,
Bizleri de yazsın fermana söyle.

Bu dördülikle içindeki arzularını çok büyük bir kapıya, yani Yaradan'a yollamıştı. O kapıdan cevap geleceğine inanıyordu. Eve geldiklerinde yüzlerinde bir tebessüm vardır. Nazlı bu mutluluğun sebebini sorar. Mirzehan buna şu dördülikle cevap verir:

Bir haber yolladım şahlar şahına,
Kible tarafından esen yel ile,
Arzu maksudumu beyan eyledim,
Götürdüler bilinmeyen yol ile.

Nazlı Çoban Yaradan'a bir yalvarışı gibi dua ettiğini anlar. Mirzehan bir dördlük daha okur:

Mirzehan'ım Yaratan'a duacı,
Sonsuzluk yokluktan acıdır acı,
Bar versin bağdaki hayat ağacı,
Sevindirsin bir yeşeren dal ile.

Birbirlerine sarılarak yattıktan sonra Çoban Mirzehan bir rüya görür. Mirzehan rüyasında koyun güderken çok şiddetli yağmur yağmakta olup kuvvetli bir rüzgâr kendisini çok yüksek bir dağın tepesine atar. Çok korkunç, zindan gibi karanlık ve soğuk bir ortamda aksakallı nurani bir baba görünür. Zorluklardan kurtulmak için şu dördlüğü okur

Amansız darda kalmışım,
Baba yardım eyle bana.
Buraya nasıl gelmişim,
Baba yardım eyle bana.

Sakallı pir baba, yavrum hiç korkmama gerek yok bu dağa Murat dağı derler. Duası kabul olan kula Allah her şeyi verir. Pir, Mirzehan'a "Dön arkana, bak. Ne var?" diye sorar. Arkasına döner ve dağın boyunca up uzun bir ağaç görür ve bu ağaca tutunarak aşağı iner. Hanımı Nazlı, "Bey, inşallah o ağaç bize bir evlattır, olacak büyüyecek bizi kurtaracak, kol kanat olacak." der. Aylar geçtikten sonra Nazlı Hanım hamile kalır. Nazlı dünyaya bir oğlan çocuğu getirir.

Motifler:

- a. Ağaç: Upuzun ağaca tutunarak aşağı inme.
- b. Rüya (harikulade hadiseler) ve badelenme: Sakallı Pir babayı rüyada görme.

Ensar Aslan'a göre (Aslan,2008:179-180) "*bade, sıvı bir içecek, herhangi bir yemiş, ulu bir kişinin söylediği öğüt nasihat sözleri veya bir görüntü şeklinde olabilir.*" Burada Mirzehan sakallı pir babayı rüyasında görür. Pir baba arkasına dönmesini istediği Mirzehan'a up uzun bir ağaç görüntüsü gösterir. Mirzehan uyanınca badelendiğini anlamıştır. Rüyasında veya gaflet anında pirlere, dervişlere, erenlere meclisinde değişik ritüellerle aşk (pir) badesi sunulan genç, saz çalma ve türkü söyleme yeteneği kazanır. Mirzehan da piri gördükten sonra türkü söylemeye başlar. Ensar Aslan'a göre âşıkların yaşam öykülerinde ve âşık edebiyatının önemli bir kolu olan halk hikâyelerinin âşık kahramanlarının tanımında gördüğümüz rüya, bade ve pir motif kompleksinin tematik olarak başlangıçtan itibaren etkin ve sürükleyici bir fonksiyon olduğu dikkati çeker.

Umay Türkeş Günay'a göre; âşık edebiyatı geleneği içinde sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli role ve işleve sahip rüya motifi, Orta Asya Türk Kültüründe var olan Şamanlığa giriş merasimlerinin İslamiyet ve Osmanlı kültürü altında sembolleşerek "Kültür Örneği Rüya Motifi"ne dönüşümüyle ortaya çıkmıştır. (Günay, 2005: 139) Rüya motifi halk hikâyelerinde kalıplaşmış asıl tipe uygun olarak ve bütün hikâyelerde de aynı unsurları muhafaza ederek ortaya çıkarken, yaşayan âşıkların hayat hikâyelerinde ise şekil değiştirmeye sebep olmakla beraber, âşık hikâyelerinde olduğu gibi âşıkların hayatını bir sevgiliye bağlamamaktadır. Yaşayan âşıklarda bu motif onlara sanatçı kimliği kazandırmada yardımcı olmaktadır. (Günay, 2005: 132) Âşık Edebiyatının temsilcileri için rüya motifi bir

hareket ve başlangıç noktasıdır. Âşıkların gerçek hayat hikâyelerinde rüya görene kadar belli bir süre ya usta bir âşğın yanında ıraklık yaptıklarını ya da âşık fasıllarının sık sık icra edildiğı ve halk hikâyelerinin anlatıldığı yerlerde yetiştiklerini görmekteyiz.

- c. Yardımcı derviş: Sakallı Pir baba.
- d. Evlilik motifinden hamile kalma ve doğum: Nazlı'nın hamile kalması ve doğurması.

III. Seyithan'ın Adının Konması

Çoban Mirzehan oturduğu duvarın dibine geldi Kible yeli ince bir şekilde Çoban Mirzehan'ı okşuyordu. Aradan zaman geçtiğı halde ismi olamayan oğluna koyacağı ismi Nazlı'ya şu dörütle söyler:

Geçti Mirzehan yanından,
Ermişlerin mekânından,
Ses geldi Kible yönünden.
Adını Seyithan verdi

Motifler:

- a. Harikulade hadise: Kible tarafından gelen sesle Seyithan isminin verilmesi.
- b. Çocuklara ad verme: Mirzehan ermişlerin mekânından gelen sesle oğluna Seyithan ismini koyar.

IV. Seyithan'ın Kayboluşu

Seyithan yedi yaşındadır. Annesi Nazlı razı olmadığı halde babası ile koyun gütmeye gider. Seyithan ile babası koyun sürüsünü önlerine katıp götürmeye karar verirler. Bir ara uzaklardan bir kervan görünür ve kaybolur. Bir zaman sonra Çoban Mirzehan ile oğlu Seyithan birkaç saat birbirlerini göremezler. Yolda arkadaşı bir çobana rastlar ve Seyithan'ı sorar. Çoban yolda geçen bir kervan gördüğünü, o kervanla beraber olabileceğini söyler.

Motifler:

- a. Şans ve kaderin değişmesi: Annesi Seyithan'ın babası ile koyun gütmeye gitmesine razı olmaz endişelenir ve korkulan başına gelir Seyithan kaçırlılır.
- b. Tesadüfi karşılaşmalar ve yardımcıları: Tesadüfen karşılaştığı çoban arkadaşı kervanı söyleyerek Seyithan'ın bulunmasına yardımcı olur.

Epizot 2: Kahramanların Âşık Olmaları

I. Seyithan'ın Gülüzar'a Âşık Olması ve Şiirle Annesine Söylemesi

İbrahim Bey'in 7 yaşlarında iken evlatlık aldığı Seyithan 17-18 yaşında yakışıklı bir delikanlı olmuştur. Babası gibi nal ustası olmuştur. Ailesi onun eğitimine de önem vermiş ve iyi bir medrese eğitimi almıştır. Gülüzar medrese arkadaşıdır. Gülüzar ile gönül dostluğu başlar. Gülüzar zengin olan Rıza Beyin kızı olup hem çok güzel hem de akıllıdır. Okul çıkışında Gülüzar ile dolaşan Seyithan sevda sarhoşluğunda nalbant dükkânına girer. Bir şeyler mırıldanır. İbrahim usta bunu fark eder ve acaba hasta falan mı diye kendi kendine düşünmeye başlar ve hanımına sorar. Hanımı Seyithan birisine âşık der. Annesi, Seyithan'a, “Anlarım hani, bir sevda rüzgârı mı var, yoksa sana da mı o rüzgârdan esti?” diye sorar. Seyithan annesinden saz ister ve çalma bilmesede sazı göğsüne dayar şu dördlüğü okur:

Ana aşkın pazarında gezerken.
Aklımı başımdan aldı bir güzel.
Ben kendi hâlimde okuryazarken,
Beni sevdasına saldı bir güzel.

Anası bu duruma memnun olur ve Seyithan şu dördlüğü okur:

Taramış saçını kâhkül sallanmış,
Yanakları çiçeklenmiş güllenmiş,
Güzeller içinden seçmiş yollanmış,
Seyithan'ı geldi buldu bir güzel.

Motifler:

- Âşık olma (evlilik aşk motifi): Seyithan birlikte eğitim aldıkları tanınmış bir ailenin kızı medrese arkadaşı Gülüzar'a âşık olur. Her ikisi okul çıkışı kimsenin görmediği yerlerde gezip dolaşırlar.
- İsteğin şiirle ifade edilmesi (tanıma imtihanı): Annesinin Seyithan'ın birisine âşık olup olmadığını öğrenmek için, Seyithan'a anlarım hani, bir sevda rüzgârı mı var yoksa sana da mı o rüzgârdan esti diye sorması ve bunun üzerine Seyithan'ın cevabı çalma bilmesede sazı eline alıp bir dördlükte, aklımı başımdan aldı bir güzel, beni sevdasına saldı bir güzel, diye belirtmesi.
- Olağanüstü hadise (harikuladelik): Seyithan'ın çalma bilmesede sazı göğsüne dayayıp arzusunu anasına sazla söylemesi.

- d. Baba ana ve oğul (cemiyet, aile motifi): Gülüzar'a Âşık Seyithan'ın sevda sarhoşluğunda nalbant dükkânına girdiğinde babası İbrahim ustanın bunu fark etmesi ve hanımına sorması. Anasının oğlunun âşık olup olmamasını sorması, bunu sorarken anlayışla kendilerinin de o gençlik zamanlarını geçirdiklerini belirterek oğluna karşı anlayışlı davranması.

II. Seyithan İle Gülezar'ın Aşkla Sarılmaları

Seyithan bahçenin içine girer ve Gülüzar'a şu dörtlüğü okur:

Sazlıbahçenin içinde,
Ben bir peri kızı gördüm.
Gökyüzüne ziya salan,
Bir seher yıldızı gördüm.

Sözler bittikten sonra her ikisi birbirlerine sarıldılar, görüştüler. Bu buluşmaları yaşlı bir kadın Gülüzar'ın annesine söyler. Gülüzar'ın anası çok merak ettiği halde beyine haber vermez, fakat kızına ceza olsun diye, bir hafta ne okula ne de dışarıya bırakır ve kızana dönerek, gizli gizli birisiyle buluşmasını babası öğrenirse her ikisini de cezalandıracağını söyler. Kızına babasının bir bey olduğunu, şanını şöhretini duymayanın kalmadığını ve babanı nasıl rezil edebilirsin der. Gülüzar yirmi dört yasemen zülüflerinden birkaçını bastı sinesine anası Mine Hanım'a durumu şu dörtlükle anlatır.

Hasret koyma beni sevdiğim yara,
Aman ana gözü yolda kalan var.
Düşürme gönlümü sen ahuzara.
Aman ana gözü yolda kalan var.

Anası Mine Hanım kızındaki bu durum için Allah göstermesin, kara sevda olur, gözümüzün ağı karası bir kızımız var onu da elimizden kaybederiz, der.

Seyithan orada oturup beklerken bir baktı ki Gülüzar geliyor, dayanamadı onun gelişine ve o hasretine şu dörtlükle cevap verir:

Kime minnet ettim kime söyledin.
Hicap perdesini açtın mı geldin.
Bu çöllerde ayak yalın baş açık,
Sevda yollarına düştün mü geldin.

Gülüzar yasemen zülüflerini bastı sinesine, şöyle karşılık verir:

Sevda sarhoşuyam pirlere elinden,
Aşkın badesini içip gelmişem.

Müsaade istedim seni görmeye.
Sırrımı anama açıp gelmişem.

Söz tamama erince her ikisi birbirlerine öyle sarıldılar ki, siyah sandal sarı tele, şeyda bülbül gonca güle, melez gömlek kulaç kola, aç sarıçiçeğe, Çıldır çeçile, Şöreyel lavaşa, Azeri boşbaşa, deve kangala, Terekeme hangele sarılan gibi sarıldılar.

Motifler:

- a. Kötü yaşlı kadın (aldatma): Seyithan ile Gülüzar'ın buluşmalarını yaşlı bir kadın Gülüzar'ın annesine söyler.
- b. Hapsederek cezalandırma: Gülüzar'ın anası kızını, Seyithan'la buluşmasına ceza olsun diye, bir hafta ne okula ne de dışarıya bırakır.
- c. Âşık olma (evlilik motifi): Gülüzar Seyithan'a âşık olmuştur. Bu aşkı anasına şiirle "Düşürme gönlümü sen ahuzara" diyerek dile getirir. Anası bu aşkı, kara sevda olur diye tanımlar.
- d. Aşk: Gülüzar'ın Seyithan'a "sevda sarhoşuyam pirlere elinden" diye şiirle cevap vermesi.
- e. Bade içme: Aşkın badesini içip gelmişem. Ensar Aslan bade içmeyi şöyle anlatır (Aslan,2008:179-180). Âşık edebiyatında bade içme; rüya, bade ve pir motif kompleksi içerisinde aşamalı olarak gelişen, ilahi düşüncelerle yetenek kazanma olarak karşımıza çıkar. Bade içme motifi, âşıklığa geçişin başlangıç noktası olarak görülüp âşığın yaşamında önemli bir olgudur. İslami inanç ve kurumların topluma hâkim olmasıyla dini görevlerini ve toplumdaki itibarlarını kaybeden ozanlar, kendilerinin de manevi bir güce sahip olduklarını ve ilham kaynaklarının ilahi güçler olduğunu belirtmek ve kanıtlamak amacıyla rüya görme ve bade içme motifini işlemeye başlamışlardır. Bade, sıvı bir içecek, herhangi bir yemiş, ulu bir kişinin söylediği öğüt nasihat sözleri veya bir görüntü şeklinde olabilir.
- f. Aşk (sevgililerin kavuşmaları): İki birbirlerine öyle sarıldılar ki, siyah sandal sarı tele, şeyda bülbül gonca güle (gonca güle tutkuyla sevdıyla bağlanan bülbül), melez gömlek kulaç kola, aç sarıçiçeğe, Çıldır çeçile, şöreyel lavaşa, Azeri boşbaşa, deve kangala, Terekeme hangele sarılan gibi sarıldılar. Halk hikâyelerinde, sevgililerin kavuşmaları heyecanın yüksek olduğu ve yoğun

duyguların yaşandığı yerdir. Dinleyicilere daha fazla duygulandırmak ve heyecanlandırmak için kalıplaşmış söz ve ifadeler kullanılır. Özellikle hikâye anlatıcıları Doğu Anadolu’da, bu sözleri süsleyerek sunarlar:

Sandal şana siyah tele, Şeyda bülbül kızıl güle, Melez gömlek kadd-i dala, Nakışkâr pazıband kulaç kola, Yeşil baş ördek duru göle, Gümüş kemer ince bele, Aç arı çiçeğe, deve kangala, Azeri bozbaşa, Kars hamama Ardahan kayışa, Şüregel lavaşa Posof şinele, Çıldır çeçile, Terekeme hengele, Kürt ölüsü şivli beze, Sarılan gibi kavuşup sarıldılar.

(Aslan, 2003: 143-144; Aslan, 2004: 311-326)

- g. Saçlarının tellerini saz yapma (akıllıca yapılan davranışlar): Gülüzar Seyithan’a karşılık verirken, yasemen zülüflerini bastı sinesine, diye karşılık verir.

Halk hikâyelerinde kadın kahramanlar türkülerini söylerken çoğu zaman saçlarının tellerini saz yaparak söyler:

“Yirmi dört örük saçından,
Sırma zülüflerin arasından,
Üç tel çekip bastı sinesine,
Geçti sözün hanesine,
Görelim ne söyler
Onun vekili biz ne diyelim,
Meclisimiz ne dinlesin...”

“On iki yasemin örüklerinden birini ayırıp,
Sinesine bastı, bakalım ne dedi...”

(Aslan, 2004: 311-326)

III. Gülüzar’ın Şiirle Annesine Derdini Anlatması

Seyithan’dan ayrılan Gülüzar doğru evirip yolunu tutar. Anası Mine Hanım’a, durmasını ve dinlemesini ister.

Ana gittim yar bağına,
Sevdiğim oğlanı gördüm.
Melül müşkül yol gözleyen,
Can içinde canı gördüm.

Anası Mine Hanım sözleri dinledikten sonra çok mutlu olmuştu.

Motifler:

- a. Duyguların şiirle ifade edilmesi (tanıma imtihanı): Gülüzar'ın şiirle annesine duygularını anlatırken Seyithan için 'Melül müşkül yol gözleyen, Can içinde canı gördüm' demesi.

Epizot 3: Kahramanın Oğlu Seyithan'ı Bulmak İçin Seyahate Çıkması

I. Çoban Mirzehan'ın Oğlunu Bulmaya Çalışması

Çoban Mirzehan ve Nazlı kendi aralarında anlaşarak Mirzehan'ın oğlunu arayıp bulmasına karar verdiler. Mirzehan çobanlığını yaptığı ahaliden izin aldıktan sonra Nazlı'nın yalnız nasıl kalacağı fikri aklına gelince endişelendi. Komşularından Senem Nene isminde yaşlı bir kadına yanında kalması için rica etti. Bunu şu dörtlülle bakalım nasıl ifade etti:

Ben yavrumu aramaya gidirem,
Senem Nene Nazlı sana emanet.
Allah emaneti teslim edirem,
Senem Nene, Nazlı sana emanet.

Mirzehan yola çıktı. Üzerinde Yol Üstü Hanı yazan hanı gördü. Kapıyı açan yaşlı bir babaya selam verir ve yatacak yerin olup olmadığını sorar. Hancı Baba, iki gündür hiç kimsenin gelmediğini ve ilk müşterisi olduğunu söyler. Çoban Mirzehan kendine yemek getiren yaşlı amcanın bir köşede bir sazını gördü ve hancıya ismini sordu. Hancı ismin Kadir baba olduğunu söyledi. Çoban Mirzehan Hancı babaya kaybolan yavrusunu şu dörtlülle söyledi:

Nasıl kayboldu ki bende bilmedim,
Ben yavrumu aramaya gelmişem.
Her yanı aradım baktım bulmadım,
Ben yavrumu aramaya gelmişem,

Duruma üzülen hancı "İki gün evvel buraya yol kesip adam kaçırın bir kervan geldi. Yanlarında yedi sekiz yaşlarında güzel bir çocuk vardı. Kamer şehrine doğru gideceklerini söylüyorlardı.

Motifler:

- a. Yardımcı yaşlı kadın: Senem nene Nazlı'nın yanında kalır.
- b. Dini inanışlar: Mirzehan'ın karısı için Allah emaneti olarak bahsetmesi.

- c. Yardımcı yaşlı adam: Hancı Kadir Baba'nın bir kervanın yanlarında 7-8 yaşlarında çocuk olduğunu ve Kamer şehrine gittiklerini söylemesi.

Epizot 4: Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

I. Seyithan'ın Haramiler Tarafından Kaçırılışı

Haramilerin kervanı yolda giderken dereye doğru inen Seyithan'ı görürler. Çocuğu kandırma yolunu denerler. İçlerinden birisi develeri sürenlerin hepsinin çocuk olduğunu hem sürüp hem eğlendiklerini söyleyerek çocuğu heveslendirir ve deveye bindirip kaçıırır.

Motifler:

- a. Hile yoluyla aldatma: Haramiler deveye binmeyi oyun gibi gösterir ve Seyithan'ı kandırmak için yanında kaçırdıkları çocukları oyun oynayan çocuklar olarak gösterir.
- b. Kaçırmalar: Haramiler Seyithan'ı kaçıırır.

II. Seyithan'ın Nalcı İbrahim'e Haramiler Tarafından Satılması

Seyithan'ı kaçıran haramiler yanlarında 10 çocuk ile Kamer şehrinde çocukları varlıklı ailelere satarlar. Şehir esnaflarından Nalcı İbrahim isminde bir adamın da hiç çocuğu yoktur. Nalcı İbrahim'e haber verirler ve bir çocuğu satmak isterler. Nalcı İbrahim'in niyeti de hem sanatını öğretmek hem de öldükten sonra yurduna yuvasına sahip çıkabilecek birisini aramaktadır. Nalcı İbrahim'in gözü Seyithan'a takılır. Çocuk adının Seyithan olduğunu söyler. Seyithan bana evlat olur musun sorusuna haramilerden kurtulmak için evet der ve birlikte eve gelirler.

Motifler:

- a. Akıllı davranışlar ve talihsizlikte teselli: Çocuk kaçıırıldığını anlar ve haramilerden kurtulmak için Nalcı İbrahim'e satılmasına razı olur.
- b. Şans ve kaderin değişmesi: Seyithan'ın kaçıırılması ve bundan sonra babalık yapacak Nalcı İbrahim'e satılması.

III. Mirzehan'ın Âşık Bedirhan'la İmtihanı

Çoban Mirzehan sazı elinde, sözü dilinde Kamer şehrine varmaya çalışırken para kazanması için bazı âşık kahvelerinde çalıp söylüyordu. Mirzehan beli kılıçlı iki babayiğide rastlar ve adının Âşık Mirzehan olduğunu söyler. Yiğitlerden birisi Yaren şehrinin

korucuları olduğunu ve Âşığın birisinin ne kadar âşık varsa hepsini yendiğini ve hem paralarını hem de sazlarını ellerinden aldığını söyler. Kendine güvenin var ise gel gidelim diye sorunca Mirzehan o âşıkla deyişmek istiyorum diyerek bu teklifi kabul eder. Âşığın olduğu kahveye gitmek istedilerse de önce Serdar Han'ın huzuruna gitmeyi ve görüşünü alalım diye karar verirler. Serdar Han o yörede tanınan, saygı duyulan birisidir. Serdar Han onurumuzu kurtarsa ancak Mirzehan kurtaracağını diyerek bir hafta sonra o yüz elli âşığı yenen Âşık Bedirhan'ın önüne âşık çıkacak adı da Mirzehan'dır diye ilan ettirdi.

Eğer Mirzehan o âşığı yener ise kırk gün kırk gece davullar zurnalar çalacak, âşıklar devran edecek, kurbanlar kesilecek, yiyecek içecek keyifle eylenecekti. Serdar Han, Mirzehan'a yarın ki zorlu imtihanda kendisini inşallah mahcup etmeyeceği söyler. Yarışma başlar. Âşık Mirzehan geçti oturdu. Âşık Bedirhan söze başladı: "Sen nerelisin âşık, benim unvanımı duymadın mı, seni zorla mı getirdiler, yoksa kendin mi geldin?" dedi. Geleneğe göre ilk söz hakkı herkesi yenen usta âşığın idi. Serdar Han ilk sözü Bedirhan'a verir. Sözler bittikten sonra Bedirhan'ın morali biraz bozulur. Serdar Han Mirzehan'a aferin âşık der. Âşık Bedirhan'a karşı hiçbir Âşık bu kadar dayamamıştı. Âşık Bedirhan, Âşık şimdi sana bir muamma ayağı açacağım, önce benim açmam lazım, çünkü ben burada birçok âşıkla değiştim, bunları yendim der. Son sözler söylendi. Mirzehan'ın son sözüne de Âşık Bedirhan'dan cevap gelmemişti. O arada Âşık Bedirhan'ın sazını getirip diğer âşığın önüne koyması lazım deyince, Âşık Bedirhan sazını çıkardı, Mirzehan'a uzattı. Mirzehan, Âşık Bedirhan'a sazını almasını, bu âşıklığın şanına yaraşmayan bir şey olduğunu söyler. Diğer âşıkların da sazlarını getir, herkesin sazını kendilerine ver. O aldığın, topladığın paraları da çalıp söyleyen âşıklar arasında eşit bir şekilde paylaşır. Ben de seninle paylaşacağım. Yalnız bir daha böyle şeyler olmasın. Çünkü bu kültüre yakışmayan şeydir dedi.

Âşık Mirzehan, Serdar hanın yanına gelerek oğlu ile ilgili durumu anlattı. Serdar Han kâğıt yazarak bunu Kamer şehrinde Tufan Hana götürmesini, gerisine karışmamasını, Tufan Hanın çok iyi dostum olduğunu, gerekeni sana yapacağını söyler. Mirzehan Kamer şehrine gitmek üzere yola çıkar.

Motifler:

- a. İmtihan (atışma): Mirzehan bütün âşıkları yenen Âşık Bedirhan'ı yener.
- b. Dua: Serdar Hanın Mirzehan'ın kendisinin onurunu kurtarması için Mirzehan'a "Oğlum yarın bu zorlu imtihan başlayacak inşallah bizleri mahcup etmezsin, Allah yardımcın olsun ben sana güveniyorum" demesi.

- c. Kaybetmeler ve kazanmalar (kazanılan ve elde edilen akıl, bilgi): Karşılıklı atışmalarda Mirzehan kazanmış, Bedirhan kaybetmiştir.
- d. Formalistlik sayılar: Eğer Mirzehan o âşığı yener ise kırk gün kırk gece davullar zurnalar çalacak.
- e. Alçak gönüllülük (akıllı ve akılsız davranışlar): Âşık Bedirhan daha önceki âşıkları yendiğinde sazlarını almıştır. Mirzehan Âşık Bedirhan'ı yener fakat Bedirhan'ın uzattığı sazı almaz ve bunun âşıklığın şanına yaraşmayan bir şey olduğunu, diğer âşıkların da sazlarını kendilerine vermesini ister. Mirzehan topladığı paraları da çalıp söyleyen âşıklar arasında eşit bir şekilde paylaşır.
- f. Ziyafetler (adetler, cemiyet): Âşıklar devran edecek, kurbanlar kesilecek, yiyecek içecek keyifle eylenecekti.

Epizot 5: Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

I. Rıza Bey'in Bindiği Atın Ayağının Nallanması

Tellal, duyduk duymadık demeyin, Rıza Bey'in bindiği atın ayağındaki nalın birisi düşmüş, ne kadar nal ustası getirdiysek, aynı ölçüyü tutturamadılar, ayriyeten o atı da hiç kimse nallayamıyor, kendine güvenen varsa nalını alsın gelsin, eğer yapar ise istediği ne ise onu verecek, ağırlığı kadar da altın verecek, diye bağırır. Seyithan'ın aklında o atı nasıl göreceği vardır. Aynı zamanda sevdiği kızın bası Rıza Bey'e kendisini kanıtlamanın tam fırsatı ve zamanı. Seyithan babasından müsaade ister. Babası İbrahim Bey'de oğlunun sevdiği kızın o tarafta olduğunu anlamıştı. Oğlana rica eder ve bir ay müsaade ister. Eğer bir ayda kimse o nalı kimse yapamazsa, kendisinin oğlunun yanında olacağına söz verir.

Motifler:

- a. Mükâfatlandırma, mükâfatlandırılmış işler: Rıza bey atını nallayan her kim olursa nalını alsın gelsin, eğer yapar ise istediği ne ise vereceğini ve ayrıca ağırlığı kadar da altın vereceğini (mücevher vererek mükâfatlandırma) duyurur.
- b. Hüner imtihanı: Seyithan'ın Rıza Bey'in atının nalını hünerlerini gösterip nallayıp sevdiğine kavuşma planı.

II. Tellalların Acilen Beyin Kıratının Bir Nalı Çakılması Gerekir Duyurusu ve Seyithan'ın Umutlanması

Seyithan tellal yine gelsin diye dua ediyordu. Tellallar göründü ve duyduk duymadık demeyin çok acil olarak beyin kıratının bir nalı çıkmış, şimdiye kadar yapan çıkmadı diye bağırmaya başladılar. Bunun üzerine Seyithan babasına, hâlâ kimsenin çıkmadığını söyler. Bey, atının nalını çakan Arap ustaya adam göndermiş ve ustanın geçen yıl vefat ettiğini duymuştur. Bu sözü duyan Seyithan iyi olduğunu ve kendisine bir umut yolu görüldüğünü söyler. Seyithan duygularını şöyle ifade eder:

Her yerde gözlerim seni arıyor.
Neredesin kara gözlüm, neredesin.
Esen yelden uçan kuştan soruyor.
Neredesin kara gözlüm, neredesin.

Motifler:

- a. Dua: Seyithan tellal yine gelsin diye dua ediyordu.
- b. Şans ve kaderin değişmesi (şans ve kader): Bey'in atının nalına daha önceleri bir tek Arap usta çakmıştır. Bey, Arap ustaya haber gönderir ama Arap usta ölmüştür. Seyithan bu duruma sevinir ve kendisine umut doğduğunu düşünür.

III. Çoban Mirzehan Günler Sonra Kamer Şehrine Ayak Basması

Bu arada Çoban Mirzehan günler sonra Kamer şehrine ayak basar. Çoban Mirzehan yatacak yer bulur. Hancı âşıklar dolaşır gezer, fakat sende bir arzu var, sanki bir şey arıyorsun diye sorar. Çoban Mirzehan buna 11 yıldır dolaştığını şu dörtlükle anlatır:

Saz elinde vatanımdan uzakta,
Bir iş için ben bu yola düşmüşüm.
Çileli yaşadım gamda merakta,
On bir yıldır gurbet ele düşmüşüm.

Hancı getirdiğiniz mektubu Tufan Han'a verin, o değerli bir insandır, hem de âşığı çok sever, inşallah emir verir oğlunuzu en çabuk zamanda buldurur, der. Tufan Han'ın giderken yolda tellalların beyin atının nalını çakacak bir usta bulunamadı sözlerini duyunca merak etti. Kapıda bekleyenlere Yaren şehrinden Serdar Han'ın verdiği nameyi Tufan Han'a vereceğini söyler. Tufan han Mirzehan'ı çağırır. Elinde sazı ile hanın huzuruna gelerek selam verir. Han, Serdar Han bu mektupta senin değerli bir halk âşığı olduğunu yazıyor. Orada yüz elli âşığı yenen âşığı sen mat etmişsin, der. Han herkese haber verin, hanın

sarayına çok güzel bir Hak âşığı gelmiş, âşık severler gelsin dinlesinler diye emir verir. Herkesin dilinde, şehre Hak âşığı gelmiş bu akşam dinleyeceğiz lafı vardır.

Motifler:

- a. Hak âşığı (hükümler ve kararlar; geleceğin tayini): Serdar han ve ahali Mirzehan'ın Hak aşığı olduğunu kabul eder. Stith Thompson'un motifleri arasında Hak aşığı motifi bulunmaması bu motifin Türk halk hikâyelerine özgü bir motif olmasıdır.

Prof. Dr. Ensar Aslan, Hak aşığı için şu açıklamaları yapar: “*Eski ve yeni zamanlarda yaşayan âşıkların çoğunun bir rüya görme elinden bade içme öyküsü vardır. Badeli âşıkların ilham kaynaklarının İlahi olduğuna inanılır ve bunlara Hak Aşığı denir. Birinci sınıf usta âşık olan Hak Âşıklarının toplumda, halk arasında saygın bir yeri vardır. Bu nedenle ikinci sınıf âşık durumunda olmak istemeyen âşıklar kendilerine bir bade içme öyküsü hazırlarlar*”. (Aslan, 2008:179-180)

IV. Mirzehan'ın Rıza Bey'in Zarfın İçine Koyduğu Muammaı Bilmesi

Rıza Bey, mademki her şeyden haber veriyor, bir muamma yazarsam, bu muammamdan bir şeyler söyleyecek mi diye düşünerek durumu kimseye söylemeden, bir kâğıdın içerisine benim atımı çakacak bir nalbant bulunacak mı, bulunacak ise ne zaman ve düzgün bir şekilde çakabilecek mi diye yazı yazar. Rıza bey Âşık dinlemek için Tufan hanın hanına gelir ve yanında aşığa katkı için para topladığını da söyler. Fakat zarfın içine koyduğu muammaı çözüp çözemeyeceğini test etmek istediğini söyler. Bize bir şeyler söylemezse bu topladığımız parayı vermeyeceğiz der. Tufan han âşık bir de muamma var, o muammadan bir şey söylersen çok güzel olacak, ben sana güveniyorum, şimdi devran senindir, der. Sazını eline alan Âşık Mirzehan dördükleri okudukça halk tarafından var ol sağ ol sesleri yükselir. Mirzehan muamma için şu dördlüğü okur:

Mirzehan der ki yarenler,
Benden muamma soranlar.
Bade içiren erenler,
Seslesin bu yerde beni.

Han âşık oradaki cümleyi niye değişik söyledi, benden muamma soranlar, dedi. Acaba başkaları mı gönderdi, durumu anladı yüzü gülmeye başladı. Mirzehan Han'ın tekrar aşığa söz vermesi üzerine şu dördlüğü okur:

Bir hayır iş var başında,
Ayrılık yolu görünür.
Genç bir çocuğun elinde,
Kıratın nalı görünür

Han ayağa kalkar, "arkadaşlar bu muammayı Rıza Bey hazırlamıştı, muamma onun, acaba âşığımızın söyledikleri ne derece doğrudur diye sorar. Rıza Bey "Han sağ olsun, muamma öyle de ama tahminler yanlış. Çünkü ne hayır iş, ne hayırlığı, sonra benim atın nalını her usta, yani, ömrünü veren ustalar yapamıyor, bir çocuk nasıl yapabilir?" der. Mirzehan devam eder.

Davul zurna sesi gelir,
İnsanın hevesi gelir,
Âşıklar destesi gelir,
Sazların teli görünür

Han, Rıza Bey'e ne davulun ne âşığın sesi, yoksa düğün mü var, biz bilmiyoruz der. Daha sonra muammayı açarlar ve Bey'in "Acaba benim kıratımın ayağına nal yapacak bir usta bulunacak mı?" diye yazdığını görürler. Böylece Mirzehan muammayı bilmiştir. Han Mirzehan'a muamma doğru, fakat dediklerinden bizler bir şeyler anlayamadık diye sorunca? Mirzehan bunu şöyle ifade eder:

Bir devran karşımda durdu,
Erenler aynayı kurdu.
Pirlerim böyle gösterdi,
Ben gördüğümü söyledim

Motifler:

- a. Muamma (imtihan): Mirzehan'ın muammayı bilmesi imtihan olarak karşımıza çıkmaktadır. Rıza bey, Hak âşığı kabul ettiği Mirzehan'ın muamma açabileceğini düşünerek atına nasıl nal ustası bulabileceğini muamma yazarak Han'a verir. Hanımı evde kendisine sorduğunda Vallahi buldu, fakat bir çocuğun elindedir O nal diyerek cevap verir. Hanımı Kızının bir oğlanı sevdiğini biliyordu, hiç şaşırmadı, hayırlısı olsun bey ne yapalım der.

Ensar Aslan'a göre (Aslan,2008:187-188). "Muamma âşık geleneğinde önemli bir konudur. Muamma ve lügaz, âşık karşılaştırma ve yarışmalarında çok sık başvurulan bir manzum bilmece söyleme sanatıdır. Divan edebiyatından âşık edebiyatına geçen muamma ve lügaz'ın Divanlarda özel bir tertip ve tasnifi bulunmaktadır. Divan edebiyatında muamma insan lügaz ise hayvan ve cansız

varlıklar için kullanılır. Ancak âşıkların lügazı bilmedikleri ve canlı veya cansız bütün varlıklar için muamma kavramını kullandıkları görülmektedir.”

Âşık geleneğinde muamma sorma ve muamma çözme iki usulde yapılır. Eski dönemlerde yapılan uygulamalarda köy odalarında, düğün meclislerinde ve kahvehanelerde, âşık tarafından canlı veya cansız bir varlığın adı yazılarak, ağız mühürlü bir torba içerisinde herkesin görebileceği şekilde toplantı salonunun tavanına asılır. Toplantının sonunda muammayı çözecek Âşık veya âşıklar sırayla söyledikleri deyişlerle torbada yazılı olan muammayı (varlığın adını) bulmaya, çözmeye çalışırlar. Muammayı çözen âşık, daha önce dinleyicilerden toplanan para ve armağanları alır (Aslan, 2008:187- 188).

Başta Doğu Anadolu'da Kars, Erzurum, Ardahan ve Ağrı merkezleriyle Ankara, Konya, Sivas ve Kayseri'de bulunan âşık kahvelerinde özellikle geceleri türkü söyleyip halk hikâyesi anlatan onlarca âşık vardır. Bu kahvelerde zaman zaman üç beş âşık meydana çıkarak atışır. Atışmalar sırasında birbirlerine manzum muamma sorarak çözümünü isterler. Kolaylık olsun diye, sorulan muamma deyişinin dizeleri arasında muammanın ipuçları da verilir (Aslan, 2008:187-188).

İllerde valilikler, belediyeler ilgili dernekler veya kuruluşlar tarafının çeşitli vesilelerle düzenlenen âşık karşılaşmaları genellikle bir jüri (seçici kurul) tarafından yönetilip yönlendirilir. Karşılaşma programlarında çoğunlukla "muamma dalı" yarışma da bulunur. Jüri tarafından muamma dalında yarışmaya katılacak olan âşıklara, içerisinde muammanın ip uçları verilen ve bir veya üç dörtlükten oluşan yazılı bir şiir parçasıyla bir muamma sorularak çözümü, cevabı istenir. Bu dalda yarışmaya katılan âşıklar üç dörtlükten oluşan ve ezgiyle söyledikleri bir deyişle muammanın cevabını açıklamaya çalışırlar. Cevabı doğru bilen âşık, o dalda belirlenen ödülü alır. Eğer doğru cevabı bilen âşık sayısı birden fazla olursa ödül paylaşılır (Aslan, 2008:187-188).

Burada Mirzehan'a muamma olarak Rıza Bey, Hak âşığı kabul ettiği Mirzehan'a atına nasıl nal ustası bulabileceğini muamma yazarak Han'a verir. Mirzehan muammanın atının nalı ile ilgili olduğunu ve atının nalını bir çocuğun nallayacağını söyler. Rıza bey muammayı bulduğunu kabul eder, fakat çocuğun nallamayabileceğini kabul etmez. Hanımına bunu söylediğinde hanımı,

kızı ile görüşen Seyithan'ın nallamayı yapmaya çalışacağını bildiği için şaşırılmaz. Sonuçta Mirzehan muammayı bilir.

- b.** Bade içme ve pirlerin aynada muammayı göstermesi: Mirzehan topluluğa “kendisi için bade içiren erenler” diye seslenir.

Ensar Aslan'a (Aslan,2008:179-180) göre “*Bade içmede Âşık kendisini, resmini veya aynada gördüğü ve adını öğrendiği erişilmesi güç bir sevgiliye âşık olur*”. Burada bade içtiğini Mirzehan hem sözle hem de Pirlerin aynada kendisine gerçekleri gösterdiklerini belirterek ilham kaynaklarının ilahi güçler olduğunu anlatır.

Ensar Aslan'a göre “*Âşık edebiyatında bade içme; rüya, bade ve pir motif kompleksi içerisinde aşamalı olarak gelişen, ilahi düşüncelerle yetenek kazanma olarak karşımıza çıkar*”. Bade içme motifi, Âşıklığa geçişin başlangıç noktası olarak görülüp âşığın yaşamında önemli bir olgudur. İslami inanç ve kurumların topluma hâkim olmasıyla dini görevlerini ve toplumdaki itibarlarını kaybeden ozanlar, kendilerinin de manevi bir güce sahip olduklarını ve ilham kaynaklarının ilahi güçler olduğunu belirtmek ve kanıtlamak amacıyla rüya görme ve bade içme motifini işlemeye başlamışlardır. Rüyasında veya gaflet anında pirlere, dervişlere, erenler meclisinde değişik ritüellerle aşk (pir) badesi sunulan genç, saz çalma ve türkü söyleme yeteneği kazanır (Aslan,2008:179-180). Mirzehan pir babayı gördükten sonra türkü söylemeye başlamıştır.

- c.** Kerametler (geleceğin tayini): Mirzehan'ın Hak aşığı olduğu anlaşılır.
- d.** Yardımcı mukaddes adam: Erenler aynayı kurar, Pirlere muammayı gösterir.

V. Âşık Mirzehan'ın Tufan Han'a Niye Geldiğini Söylemesi:

Han Âşık Mirzehan'ı çağırır ve ne buralara neden geldiğini sorar. Mirzehan şu dörtlülle cevap verir.

Bezirgânlık yapan birkaç harami,
Gör bizlere neler ettiler beyim.
Oğlumu kaçırap Kamer şehrinde,
Köle niyetine sattılar beyim.

Tufan Han senin oğlunu, şehrin altını üstüne getirip buldurtacağım, der.

Motifler:

- a. İsteğin şiirle ifade edilmesi (tanıma imtihanları): Mirzehan'ın haramilerin oğlunu kaçırdıkları ve Kamer şehrinde köle gibi sattıklarını söylemesi
- b. Harami (işler ve meslekler): Bezirgânlık yapan birkaç harami
- c. Çeşitli kaçırmalar (esirler ve kaçaklar): Bezirgân görünümde çocuk kaçırma

VI. Kahramanımız Seyithan'ın Gülüzar'a ulaşması mücadelesi

Seyithan günleri sayıyordu, iki gün sonra babasının verdiği bir aylık zaman doluyordu. Okuldan çıktı, gözleri Gülüzar'ı aradı. Gülüzar'ın komşusu yaşlı bir neneden bu kâğıdı Gülüzar'a vermesini istedi. Nene Mektubu Gülüzar'a verir. Seyithan mektupta şu dördlüğü söyler:

Seyithan der boş dünyayı neyerim,
Senin ile ben gönlümü eylerim,
Saçın okşar kulağına söylerim,
Sana bir sözüm var gelince yârim.

Gülüzar o gece bir türlü uyuyamadı. Gülüzar anasına şu dördlüğü okur:

Nazlı yar bir name yazmış,
Atmış gönül yollarına,
Etrafına inci dizmiş,
Kurban olam ellerine.

Anasının korktuğu kocası Rıza Bey'in çok inatçı olması ve bir şeye kafayı taktı mı imkanın olmaması idi. Ertesi gün Gülüzar'da Seyithan'ın gelişini gördü, iki sevgili birbirlerine sarıldılar. Seyithan ve Gülüzar duygularını şiirle anlatmışlardı. Seyithan Gülüzar'a babasıyla kesilen bir ay zamanın yarın dolacağını, Allah yardım ederse babasının atının öbür nalını çakacağını söyler. Bir aydır bu iş için çalıştığını ve bunun onun bir imtihanı olduğunu belirtir. Eğer bu imtihanı kazanırsa artık arada hiçbir engelin kalmayacağını düşünür. Gülüzar bu işi yapsa bile babasının bir nal ustasının oğluna kendisini vermeyeceğini belirtir. Seyithan'ın ağlamasına Gülüzar dayanamadı ve bastı yasemen zülüflerini sinesine, şöyle söyledi:

Sevdiğim eyleme merak,
Gel görüşüp ayrılalım,
Her şeyi Allah'a bırak,
Gel görüşüp ayrılalım.

Motifler:

- a. Yardımcı yaşlı kadın (şans ve kader) : Nene Mektubu Gülüzar'a verir.
- b. Beceriklilik imtihanı: Seyithan Bey'in atının nalına çakabileceğine inanır ve

bunun onun imtihanı olduğunu belirtir.

- c. Vazifenin tayin edilmesi (cesaret imtihanı): Seyithan nalı çakmak zorunda olduğunu belirler ve bu vazife için bir ay çalışır.

VII. Rıza Beyin, Seyithan'a Dönerek, Babasıyla Beraber Gülüzar'ı İstemeye Gelmesini Söylemesi

Gülüzar anasına yarın babasının atının nalını çakmaya gelecek oğlanın adının Seyithan olduğunu ve eğer atın ayağını nallarsa sonra beni babamdan isteyecek diye söyleyince, anası Seyithan'ın bir nal ustasının oğlu olduğunu anlar. Seyithan eve döner Gülüzar'la konuştuğunu anasına söyler. İbrahim Usta oğluna Allah yardımcın olsun, kalk şimdi işimize gidelim der. Elinde çekici ve nalı olan Seyithan tellallara, Bey'in atının nalını yapacak ustayım, bu elimdekiler de malzemelerim, der. Rıza Bey baktı ki genç bir delikanlı, hemen o akşam âşığın dediğini hatırlar. Bey sen bu atı çakar isen ne istersen vereceğim, çakmaz isen benim verdiğim cezaya razı mısın diye sorunca Seyithan, Bey'im sağ olsun, yalnız aramızda bir kâğıt yazıp imzalayalım istersen diye söyler. Seyithan kıratın dört ayağını da öyle bir nalladı ki eskisinden daha güzel olmuştu. Buna sevinen Bey şimdi benden iste ne istersen, ev mi para mı, tarla mı ne istersen iste diye sorunca Seyithan sözle isteğini şöyle ifade eder:

Hakkın emri Peygamber'in kavliyle,
Bey'im senden Gülüzar'ı isterim.
Beni gözlü yaşlı düşürme yola,
Bey'im senden Gülüzar'ı isterim.

Beni Mecnun etti zülfü dolaşık.
Elbet âşğını gezdirir maşuk,
O bana sevdalı ben ona âşık.
Beyim senden Gülüzar'ı isterim.

Seyithan'ım böyle yazılmış yazı,
Koyma içimizde kurtulmaz sızı.
Göster beyliğini kavuştur bizi,
Bey'im senden Gülüzar'ı isterim.

Bey adamlarına Seyithan'ı bir yere kapatmalarını ve içeriden çıkarmamalarını emir verir. Bu arada gencin kimin nesi ve nereli olduğunu sorduğunda adamlarından biri çok değerli bir usta olan İbrahim Usta'nın oğlu olduğunu söyler. Bu durumu hanımı ve Gülüzar yakından izlemektedir. Hanımı, oğlan senin kızını tanımasa buna cesaret edemeyeceğini birbirlerini tanıdıkları, anlaşıp sevdiklerini söyleyerek yerinde olsam bir de kızımıza sorarım

der. Bey, Gülüzar'a bu çocuğu tanıyıp tanımadığını sorar. Gülüzar yirmi dört yasemen zülüflerini bastı sinesine ve şöyle cevap verir:

Baba ben birini sevdim,
Sinemde dağlar bıraktı.
Yüreğime ataş saldı,
Gözümü ağlar bıraktı.

Bir bakışta gördü beni,
Güzelliği sardı beni,
Sevdasıyla vurdu beni,
Yaramı bağlar bıraktı.

Babası kızına bey çocuklarına layıksın, ben senin hatırın için onu cezalandırmadan yollarım gider, sen de unutursun olur der. Gülüzar ağlayarak:

Düştüm ataşına yanar ağlarım,
Baba Seyithan'ı benden ayırma,
Yoksa kara giyer kara bağlarım,
Baba Seyithan'ı benden ayırma.

O benim sevdiğim o benim canım,
Onun elindedir benim dermanım,
Gönlümün tahtında duran sultanım,
Baba Seyithan'ı benden ayırma.

Bey, Seyithan'a dönerek, birbirlerini çok sevdiklerini anladığını kendisinin haber verdiği babasıyla beraber Gülüzar'ı istemeye gelmesini söyler.

Seyithan babasına şu dörtlüklerle haber verir:

Bey söz verdi elçi bekler,
Baba git al sevdiğimi,
Sevinsin seven yürekler,
Baba git al sevdiğimi.

Seyithan imzayı bastı,
Bey espri sandı sustu,
Topla cümle eşi dostu,
Baba git al sevdiğimi.

Motifler:

- Anlaşmalar ve söz vermeler (geleceğin tayini): Bey, Seyithan nalı çakarsa ne isterse vereceğine söz verir. Seyithan isterseniz yazıp imzalayalım, der.
- Mükâfatlandırılmış işler (mükâfatlar ve cezalar): Nalın çakılması karşılığı mükâfat var.

- c. Cezalandırılmış işler (mükâfatlar ve cezalar): Seyithan'ın Bey'den para yerine kızını istemesi üzerine Seyithan'a ceza olarak bir yere kapatması.
- d. Adetler (cemiyet): Beyin Seyithan'a haber verdiğinde babasıyla beraber Gülüzar'ı istemeye gelmelerini istemesi.
- e. Nal ustası (işler ve meslekler, cemiyet): Seyithan'ın babasının nal ustası olması
- f. Hünere, beceriklilik imtihanı (aşk imtihanı): Aşkına kavuşmak için Seyithan kıratın dört ayağını da öyle bir nalladı ki eskisinden daha güzel olmuştu.
- g. Vazifenin yerine getirilmesi (cesaret imtihanlarının vazifeleri): Seyithan nallama vazifesini başarıyla yerine getirir.

VIII. Âşık Mirzehan'ın 11 Yıl Sonra Oğluna Kavuşması

Âşık her gece sazı ve sözü ile çalıp söyler, elbet ki Seyithan'ı bulmak için. Bu durumu herkes bilmesine rağmen Seyithan ve babası İbrahim Usta'ya böyle bir haber gelip ulaşmamıştı. Mirzehan, atı nalladığı zaman Beye türkü söyleyen gencin adının Seyithan olduğunu duyunca gencin Nalbant İbrahim'in oğlu olduğu öğrenmiş, fakat şüphelenmiş ve Han'a söylemiştir. Han Seyithan adlı çocuğu saraya getirmelerini emretmiş. Âşık Mirzehan çok meraklanıp bahçede Han ile birlikte askerlerin Seyithan'ı getirmelerini bekliyormuş. Mirzehan Seyithan'ı görünce, uzaktan bile olsa gelişinden tanıdı oğlunu dayanamadı, sazını eline aldı ve oğlunun gelişine şunları söyledi:

Tufan han müjdeler olsun,
Bu gelen benim oğlumdur,
Daha bu hasret son bulsun,
Bu gelen benim oğlumdur.

Yıllardır yollara düştüm.
Her bir diyarı dolaştım.
Çok şükür olsun kavuştum.
Bu gelen benim oğlumdur.

Yaratanın fermanı var.
Yaralıya dermanı var,
Anasının nişanı var,
Bu gelen benim oğlumdur.

Kendisini oğlu tanımayınca Mirzehan Tufan Han'a doğru söyledin, beni tanıyamadın der ve eline sazı alır:

Düşmüşem çöllere görsen halımı,
Ben Çoban Mirzehan babanım senin.
Anan Nazlı bekler durur yolunu,
Ben Çoban Mirzehan babanım şenin.

Ben de tattım bu hayatın zehrinden.
Ağardı saçlarım evlat kahrından,
Süzan ülkesinin Şafak şehrinden,
Ben Çoban Mirzehan babanım senin.

Hân bu durumu seyrediyordu, acaba sonu ne olacak diye bekliyordu. Baba oğul birbirlerini sarıldılar, bu hasretin kavuşması Han'ı da duygulandırmıştı. Seyithan, Nalbant İbrahim isminde bir babası olduğunu, kendisini oğlu gibi yetiştirip büyüttüğünü söyleyerek Nalbant İbrahim için duygularını şöyle ifade eder:

Nasıl haber verip nasıl söylerim,
Beni öz evladı gibi bilen var.
Büyütüp, besleyip, sevip okşayıp,
Bana ana bana baba olan var.

Tabipler ne anlar yaralı dilden,
Ben nereye gidem bu çıkmaz yoldan,
Han sağolsun ayrılmak zor bu elden,
Ben gidersem gözü yolda kalan var.

Seyithan'ım söyle nasıl eyleyim,
Bu kervanı ben nerede eyleyim,
Kaç parçaya bölüm nasıl paylayım,
Ben ne bilem yüreğimde talan var.

Motifler:

- Baba ve oğlu (aile, cemiyet): Baba oğul birbirlerini sarıldılar.
- Asker (işler ve meslekler, cemiyet): Han Seyithan'ı getirmeleri için iki askerini yollar.
- Şans ve kaderin değişmesi (şans ve kaderin tabiatı): Mirzehan 11 yıl dolaşıp bulamadığı oğlunu bulur.
- İşaretle tanıma (tanıma imtihanları): Mirzehan'ın Seyithan'ı anasının nişanı var diyerek tanınması.

IX. Seyithanın İbrahim ustaya gerçek babası Mirzehan'a kavuşmasını anlatması:

Seyithan babası İbrahim ustaya:

Baba gittim Han yanına,
Gördüm babamı babamı.
Selam verdim divanına,
Gördüm babamı babamı.

İbrahim Usta şaşırınca, Seyithan şu dörtlüğü okur:

On bir yıl gurbette kalmış,
Hasretle sararmış solmuş,
Benim peşim sıra gelmiş,
Gördüm babamı babamı.

Motifler:

- a. Gurbete gidiş: Seyithan Babası Mirzehan'ın on bir yıl gurbette kaldığını söyler.
- b. Şans ve kaderin değişmesi (kaderin ters dönmesi): Nalcı İbrahim çocuğu diye büyüttüğü sevdiği oğlu kabul ettiği Seyithan'ın beklemediği bir anda babası gelmiştir. Mirzehan kaybolan çocuğunu 11 yıl aradıktan sonra bulmuştur, kader Mirzehan için ve İbrahim için değişmiştir.
- c. Baştan geçeni anlatma (tanıma imtihanı): Seyithan gerçek babası Mirzehan'ı gördüğünü onu büyüten babası Nalcı İbrahim'e anlatması.

Epizot 6: Sonuç ve Konuşmalar

I. Gülüzar'ı Seyithan'a İstemeye Gitme

Seyithan, İbrahim Usta'ya benim babasının kendisi olduğunu ve onu bırakmayacağını söyler. Sevdiği Gülüzar hatırına gelince baktı ki bir bölük turna gökyüzünde uçuyor, hiç olmazsa bu turnalarla bir selam göndereyim, belki götürüp Gülüzar'a ulaştırırlar dedi. Babası akşamdan yazdığım isimlerin hepsini dolaştım, yarın inşallah sabahleyin konağına kız istemeye gideceğiz istersen kız istemeye giderken gerçek babasını ve hanı da davet edelim diye söylediğinde, Seyithan, yok baba bu işi kendi aramızda halletmemiz lazım onları çağırırsak, İbrahim usta bu işi yalnız yapamadı demesinler, der. İbrahim Usta hanımına yarın Beyin kapısına Allah nasip eylerse kız istemeye gideceğini söyler. Beyin konağına geleneklere göre yaşlı birisi Gülüzar'ı Seyithan'a istedi. Bey söz vermişim, bunlar birbirlerini seviyorlar diyerek Gülüzar'ı Seyithan'a nişanladılar. Aralarında söz kesildi, nişandan bir hafta sonra düğün günü alındı. Seyithan Gülüzar'ı görünce şöyle seslenir:

Seni bana istediler,
Baban kesti sözü yarım.

Sevgi dostluk yumağıyla,
Bağladılar bizi yarım.

Seyithan inşallah on gün sonra düğünümüz olur dedi. Mirzehan Seyithan'dan bir haber alamayınca çok merak etmişti. Han anlamıştı ben adam göndereyim Seyithan'ı alıp; getirsinler, dedi. İki asker Seyithan adındaki delikanlıyı istiyorlar dediler. İbrahim Usta, Oğlunu askerlerle gönderdikten sonra yine işine başladı. Tufan Han, Seyithan'ın geldiği haberini alınca Âşık Mirzehan'ı seslediler. Baba oğul görüştüler. Seyithan Mirzehan'a karşılıklı atışmada şöyle seslenir:

Gönül sevdi bir vefalı dilberi.
Babam gitti ister sevdiğim yarı.
Nişan geçti düğünümde gel barı,
El demesin ele kına sürmedin.

Seyithan der bak gözümde sellere,
Kurban olam o sen gelen yollara,
Evlat hasretiyle düştün çöllere,
Benim için zevki sefa sürmedin.

Seyithan Gülüzar gelince şu dörtlüğü okur:

Yar yolu bekleyen güzel,
Ak yüzünde hal gözükür.
Sağa sola boylananda,
Kemer altı bel görünür.

Motifler:

- a. Gelenek (âdetler, cemiyet): Geleneklere göre yaşlı birisinin Gülüzar'ı Seyithan'a istemesi.
- b. Söz vermeler ve anlaşmalar (geleceğin tayini): Bey'in kızı Gülüzar'ı istediklerinde ben söz vermişim demesi ve her iki ailenin Seyithan ile Gülüzar'ın nişanlanması konusunda anlaşması ve geleceklerini tayin etmeleri.
- c. Nişanlanma (aşk, evlilik): Seyithan ile Gülüzar'ın nişanlanması.
- d. İsteğin şiirle ifade edilmesi (tanıma imtihanları): Seyithan babası İbrahim'im kızı istediğini. Nişanlandığını gerçek babası Mirzehan'a söyleyerek düğününe gelmesini ister.
- e. Tanıma imtihanı: Seyithan'ın bunca yıl babasını zevki sefa sürmeden evlat hasretiyle çöllere düşmesini anlaması.

II. Damat Seyithan ile Gelin Gülüzar'ın muratlarına ermeleri

İbrahim Usta'nın bir endişe vardı içinde. Acaba Han sarayında düğün nasıl olacaktı diye. Neyse bir söz var, at ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez götürür menziline tez yetirir. Bizde söyleyelim, değerli dinleyenleri fazla sıkmayalım. Han sarayında da düğün hazırlıkları tamamlanmıştı. Han her şeyi güzel bir şekilde hazırlatmıştı. Bir taraftan da Âşık Mirzehan çalıp söylüyordu. Zaman geldi, düğün sona erdi, gelin ile damat doğruca İbrahim Usta'nın evine gitti

Aradan bir ay zaman geçmişti. İbrahim Bey gidip âşık Mirzehan'ı evine davet etti. Bu arada Seyithan babası İbrahim Usta'ya şöyle seslenir:

Baba sana bir ricamız var bizim,
Sılaya gitmeye izin ver bize.
Gözü yolda kalan yazık anamı,
Ziyaret etmeye izin ver bize.

İbrahim Bey Seyithan'ın gitmesine izin verdiğinde, Mirzehan Han'ın kendisinden Han sarayının âşığı olmasını, evini hana taşımalarını istediğini ve kendisinin Han'ı kırmadan düşünmeden hemen kabul ettiğini söyler. Mirzehan, Seyithan ve Gülüzar hediyeler ile Süzan ülkesinin Şafak şehri gitmek için yola çıkarlar.

Motifler:

- a. Düğün merasimi (Evlilik): Düğünü Han sarayında yapar da düğün hazırlıkları tamamlanmıştı. Han her şeyi güzel bir şekilde hazırlatmıştı. Bir taraftan da Âşık Mirzehan çalıp söylüyordu. Zaman geldi, düğün sona erdi, gelin ile damat doğruca İbrahim Usta'nın evine gitti
- b. Kalıp sözler: At ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez götürür menziline tez yetirir.

Ensar Aslan çalışmasında kalıp sözleri için şöyle açıklar: Kalıp sözler daha uzun ve değişik manzum şekillerde Halk hikâyeciliğinde yaygın olarak kullanılır. Kahramanları en kısa sürede uzak mesafelere vardırarak amacıyla söylenir. Her ne kadar Dede Korkut'ta olduğu gibi değişik durumlarda zamanı kısaltmak amacı söz konusu olsa da, aşağıdaki örnekte görüleceği gibi “At ayağı” sözü, “Menzile yetirmek”, “Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi”, “Bu şehirlerin arası üç aylık yol imiş” ve “Oldular vasıl” gibi yolculuk ve hareket

bildiren kavramlarla birlikte kullanıldığı için, yolu-mesafeyi kısaltmak konusuna daha uygun düşmektedir.

Uzatmayalım hikâyeyi,
Vermeyelim zahmeti.
Derelerden sel gibi,
Tepelerden yel gibi,
Bade-i serser gibi,
Hamza pehlivan gibi.

At ayağı külünk olur,
Âşık dili yügrük olur,
Tez vurur tez götürür,
Menziline tez yetirir,
O zaman ayınan yılınan,
Bu zaman muhtasarı dilinen.

Bu şehirlerin arası,
Deve ilen at ilen,
Üç aylık yol imiş.
Güne bir menzil,
Tayy-i menazil,
Günlerin birinde,
Oldular vasıl.

“At ayağı külüg, ozan dili çevük olur” sözlerindeki “külüg” sözcüğü, sözlü gelenekte değişerek “külünk” (kazma, kürek), “cevük” sözcüğünün de bazı söyleyişlerde “yügrük” şeklinde söylendiği görülmektedir. Halk şairlerinin hikâyelerini anlatırken yukarıdaki manzum sözlerin tamamını veya sadece bazı dizelerini kullandıkları görülür.(Aslan, 2004:311-326)

- c. At (Hayvanların dostlukları): At ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur. Ozanların piri Dede Korkut’un kitabında atla ilgili atasözleri yönünden o çağlarda at sevgisi ve ata duyulan ilgi belirtilmektedir.
- d. Gurbete gidiş: Evlenen Seyithan ve Gülüzar’ın Seyithan’ı doğuran annesi için Süzan ülkesinin Şafak şehrine gitmesi

III. Seyithan’ın 11 yıl sonra gerçek annesi Nazlı ile buluşması

Yaşlı Nene Nazlı'ya sahiplik etmiş, Nazlı ise bostanda yetiştirdiği şeylerle yıllar yılı geçimini tedarik etmişti. Nazlı, Neneyi uyandırarak, Nene kalk çok güzel bir rüya gördüm, rüyamda bizim bostanda bir ağaç bitmişti, onun iki dalı vardı, her dalda da bir büyük elma, ben hemen gittim, o elmaları koparmaya, sen bırakmadın, sen hele zamanı var deyip

bırakmadın der. Nene rüyayı yorumlarken yakında iyi bir haber alacağını söyler. Kervan Şafak şehrine geldi ve Seyithan anasına iyice yaklaştı. Seyithan anasına şöyle seslenir:

Ana yaklaş gel bu yana,
Bu gelen senin oğlundur.
Ey dikkat eyle bak bana,
Bu gelen senin oğlundur.

Talihim karalı ağı,
Hasretinle yürek dağı,
Âşık Mirzehan'ın oğlu,
Bu gelen senin oğlundur.

Nazlı yaklaşarak oğluna sarılarak öper. Mirzehan ve Nazlı Kamer şehrine göç ettiler ve Han sarayına yerleştiler. Seyithan diğer anasının babasının yanına yerleşti. Böylece yaşamlarını birlikte yürütmeye devam ettirdiler.

Motifler:

- a. Rüya (harikulade hadiseler): Nazlı'nın rüyasında bostanda bir ağaç ve iki dalında birer büyük elma görmesi.

3.2. AVCI MUSTAFA İLE ŞAHNİZER SULTAN HİKAYESİ

Epizot 1: Kahramanların Doğumları ve Aileleri

I. Avcı Mustafa İle Şahnizer Sultan'ın Aileleri ve Sosyal Durumları:

Helen ülkesinin Güder şehrinde çok değerli, saygı duyulan, zengin bir insan "ağa" lakaplı Abdullah Ağa varmış. Abdullah Ağa'nın hanımının ismi Nergiz ve yedi kız bir de oğlu vardır. Mustafa en küçük çocuktur ve avlanmayı çok sevdiği için yörede Avcı Mustafa diye bilinir ve çağrılır. Mustafa zaman zaman av aletlerini alarak dağlara, düzlere gider, gittiği arkadaşlarıyla beraber akşama doğru da geriye döner. Şahnizer Sultan Karan ülkesinin Serhat şehridendir. Babası bir şahtır, adına Ahmet Şah derler.

Motifler:

- a. Zengin adamlar (sosyal durumlar): Avcı Mustafa'nın babası zengin bir insan
- b. Şah (krallık ve asilzadelik, cemiyyet). Şahnizer Sultan'ın babası bir şahtır.
- c. Çeşitli kardeşlikler (aile): Abdullah Ağa'nın yedi kız bir de oğlu vardır.
- d. Avcılık (işler ve meslekler): avlanmayı çok sevdiği için yörede Avcı Mustafa diye bilinir.

Epizot 2: Kahramanların Âşık Olmaları

1. Avcı Mustafa İle Şahnizer 'in İlk Karşılaşmaları

Mustafa'nın önünden bir ceylan kaçmaya başlamış, Mustafa ise ceylanı yakalamaya uğraşınca bir bakmış ki, ceylan gitti ama önünde bir güzeller sürüsü peydah oldu. Bu güzellerin içerisinde birisi çok değişik bir güzelliğe sahiptir ve görür görmez âşık olmuş ve aşk ile düşüp bayılmıştır.

Motifler:

- a. Ceylan (hayvan): Mustafa ceylanı yakalamaya çalışır.
- b. Sevgililerin karşılaşmaları (aşk, evlilik): Mustafa ceylanı kovalarken ceylan kaçır ve birden bir güzeller sürüsü peydah oldu. Bu güzellerin içerisinde birisi olan çok değişik bir güzelliğe sahip Şahnizer Sultan ile karşılaşır.
- c. İlk görüşte âşık olma (aşk, evlilik): Mustafa Şahnizer Sultan'ı görür ve ilk görüşte âşık olur.

II. Mustafa'nın Âşık Olduğunu Arkadaşlarına Şiirle Anlatması

Arkadaşları baygın gördükleri Mustafa'yı cin çarptı zannederler. Mustafa arkadaşlarına şöyle seslenir:

Geçti güzeller sürüsü,
birisi vurdu bana,
Saçlarını kement etti,
bir tuzak kurdu bana.

Yan dönüp kıygaç bakınca,
aklımı baştan aldı,
Gözleri kalbimi çaldı,
sevdayı verdi bana

Yüzündeki güzelliği gönlüme saldı gitti,
Ben ceylanı avlar iken, o beni aldı gitti,
Kırpiğinden çıkan oklar, sinemi deldi gitti,
Bundan sonra ey olmam zor, yükledi derdi bana.

Mustafa'yım o güzelin hayalini anarım,
Bir daha onu görmezsem ateş alıp yanarım.
Bir semin esiri oldum, pervane tek dönerim,
Yaratırım bu sevdayı münasip gördü bana.

Arkadaşları sevda işi olduğunu anladılar. Bu arada birisi Nergiz anaya Mustafa'yı cin çarptı der. Abdullah Ağa, Mustafa'nın durumuna bakarak tedavi için şehirde ne kadar hekim, doktor ve fala bakan varsa hepsinin çağırılmasını istedi. Mustafa, Anasına derdimi anlatacağı, bir adam gönderip şehirdeki saz bent dükkânından on iki telli bir saz getirmelerini ister. Anası bakar Mustafa sazı çalmaktadır. Herkes çekildikten sonra anasına çalmaya başlar ve anası Mustafa'nın âşık olduğunu anlar ve babasına söyler. Babası da âşık olduğu kızı merak etmektedir. Mustafa çalıp söylüyor, arkadaşları da dinliyordu. Mustafa bastı sazı göğsüne, bakalım arkadaşlarına ne söyleyecek:

Toplanın dostlarım götürün beni,
Yitirdim gönlümü Ceylan Dağında.
Dolaşalım aryalım her yanı,
Yitirdim gönlümü Ceylan Dağında.

Motifler:

- a. Cin çarpması (harikulade yaratıklar, periler ve cinler): Mustafa Şahnizer 'in güzelliğinden bayılır. Ortada bayılmasını gerektiren başka husus bulmayan arkadaşları cin çarptı derler ve bunu annesine söylerler.
- b. İsteğin şiirle ifade edilmesi (tanıma imtihanları): Mustafa Şahnizer'e âşık olduğunu şiirle 'Saçlarını kement etti, bir tuzak kurdu bana' 'Yitirdim gönlümü Ceylan Dağında' 'Gözleri kalbimi çaldı, sevdayı verdi bana' 'Ben ceylanı avlar iken, o beni aldı gitti' diyerek anlatması.

III. Şahnizer Sultan'ın İsmi Bilmediği Âşık Olduğu Kişi İçin Hastalanıp Yatağa Düşmesi

Sevdadan daha birkaç ay geçmesine rağmen Şahnizer Sultan erimeye başlamıştı. Anası ve babası bunun çaresinin doktor ve hekimler olduğunu düşünür. Ancak yapılan tedavilerin ve verilen ilaçların hiçbir faydası olmamıştı. Aslında Güleser cariyeye ve Anası Melek Sultan durumun hekimlik olmadığını aşk olduğunu biliyorlardı.

Motifler:

- a. Aşk hastalığı: Sevdadan daha birkaç ay geçmesine rağmen Şahnizer Sultan erimeye başlamıştı.

Epizot 3: Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

I. Avcı Mustafa'nın Şahnizer Sultan'ı Aramaya Çıkması

Arkadaşları ile Şahnizer'i ararken bir zaman sonra Ceylan Dağının eteklerine kadar gelirler. Mustafa orada durarak sazını çıkarır ve şu dörtlüğü okur:

Mustafa'yım sana geldim,
Gezdim gördüm ilham aldım
Ben sevdayı sende buldum,
Âşık oldum yara dağlar.

Motifler:

- a. Gurbete gidiş dönüş (kaderin ters dönmesi): Mustafa Şahnizer'i aramak için arkadaşları ile Ceylan Dağının eteklerine gelir.

II. Avcı Mustafa'nın Aşkı Şahnizer Sultan'ı Bulmak İçin Evden Ayrılması

Mustafa eve geldikten sonra hazırlık yapar ve avlanmaya gitmeyeceğini, üzülme ağlamanın olmamasını ve kendisine söz vermesini ister. Mustafa anasına gideceğini şöyle söyler.

Hakkını helal et kesme duanı,
Men gedirem gurbet ele ay ana.
Uzak yerde gözü yolda kalan var.
Hasret koyma gonca güle ay ana.

De ki getti sevdiğini getire.
Sevdasını muradına yetire,
Mustafa der her şey kalır hatıra.
Yeter sonu hayır ola ay ana.

Anası durumu Babası Abdullah Ağa'ya söyler ve çok arif adam olan babası Mustafa'nın, arkadaşı Hasan "la beraber gideceğini ve bir planı olduğunu öğrenir. Plan, Mustafa ve arkadaşı Hasan, kervanla avladıkları hayvan derilerini götürerek orada bir dükkân kiralayacakları ve hem satıp ticaret edecekleridir.

Motifler:

- a. Gurbete Gidiş (kaderin ters dönmesi): Mustafa'nın aşkı Şahnizer Sultan'ı bulmak için evden ayrılacağını anasına şiirle anlatırken 'Men gedirem gurbet ele ay ana' der.
- b. Akıllı adamlar (zeki insanlar ve hareketleri, zekilik): Anası durumu Babası Abdullah Ağa'ya söyler ve çok arif adam olan babası Mustafa'nın, arkadaşı

Hasan “la beraber gideceğini ve bir planı olduğunu öğrenir.

- c. Ticaret yapma (işler ve meslekler): Mustafa ve Hasan avladıkları hayvan derilerini satıp ticaret yapacaklar.

III. Avcı Mustafa'nın Aşkı İçin Yollara Düşmesi

Kervanın her şeyini yüklemişler artık yola çıkmaya hazırlanırken buralardan ayrılmanın çok zor olduğunu görünce, terazinin diğer kefesinde sevda ağır basıyordu. Bu durumu Mustafa şöyle belirtir:

Anadan babadan elden ayırdın,
Nerden geldin buldun beni ayrılık.
Sonu görülmeyen yollara saldın,
Heç olmaz olaydın seni ayrılık.

Motifler:

- a. Gurbete gidiş (kaderin ters dönmesi): Avcı Mustafa'nın aşkı için çok sevdiği anasını babasından ve çevresinden ayrılmayı göze alması ve yolunu, izini bilmediği başka bir ülkeye gitmeye çalıştığı görülmektedir.

IV. Avcı Mustafa'nın Kervanla Beraber Çok Zor Bir Geçitten Geçerken Haramilere Esir Düştüğünde Sazı İle Haramileri Dize Getirmesi

Harami başı, ellerinizi yukarıya kaldırın dediğinde, Mustafa sazı ile ellerini yukarıya kaldırır. Kervancı âşık olduğunu öğrenir. Nereye gittiğini sorar ve Karen ülkesinin Serhat şehrine gittiklerini orada Şah'ın huzurunda çalıp söyleyeceklerini Âşıklar arasında yarışmaya katılmak için gittiklerini öğrenir. Harami başı, âşıkları çok sevdiğini söyler ve kendilerine bir iki çalmasını ister. Mustafa kendi sazı ile şöyle der:

Bir aydır gurbet eldeyiz,
Bizi azat et harami.
Bitmez tükenmez yoldayız,
Bizi azat et harami.

Harami başı, Mustafa'dan Âşıklara yenilmeden geri dönmesi söz vermesini ister ve yollarını açar.

Motifler:

- a. Harami (işler ve meslekler): Harami başı, ellerinizi yukarıya kaldırın dediğinde, Mustafa sazı ile ellerini yukarıya kaldırır.
- b. Gurbet: Bir aydır gurbet eldeyiz.

V. Avcı Mustafa ve Arkadaşı Hasan'ın Şehre Ayak Basmaları

Şehre varınca o akşam bir hana misafir oldular. Planları şehirde bir dükkân kiralayıp getirdikleri o hayvan derilerini satarken, bir taraftan da bir terzi ayarlayıp giyecek elbise hâline getirip satarken asıl amaçları olan Şahnizer Sultan'ı sormaktır. İki üç hafta geçtikten sonra siparişler alınmıyor, bir taraftan elbiseler dikiliyordu. Bir gün tellalın Ahmet Şah'ın kızı Şahnizer Sultan ağır hastadır, onu kurtaracak doktor hekim aranıyor, Allah'ını seven yardım etsin diye bağırdığını duyarlar. Aslında bu durumu bu durumu Şahnizer Sultan eğer rüyasında gördüğü oğlan gelirse haberi olsun diye yaptırıyordu. Mustafa, zaten bu durumu duymuş sevgilisi olabileceğini düşünmüş ve iki defa bahçenin etrafında dolaşmıştı. Planı hekim kılığına girerek Şahnizer'i görmektir. Hekimlik elbisesini giydi yüzüne sakal yapıştırıp, eline de bir baston alarak saraya gider. Uyuyan kızla yalnız kaldığında elindeki bastonu sinesine dayayarak şunu söyler:

Sevdiceğim aç gözünü beri bak,
Sevdana tutulup sana gelmişem.
Aynayı devranda gördüm yüzünü,
Ateş alıp yana yana gelmişem.

Şahnizer Sultan gözünü açar yaşlı, sakallı, elinde baston olan birisinin türkü söylediğini görür. Ama Avcı Mustafa olduğunu anlamaz. Bunun üzerine Mustafa takma sakalını aşağıya indirdi, o anda Şahnizer Sultan kalkarak Mustafa'ya, Mustafa'da Şahnizer Sultan'a öyle sarıldılar ki, ne milyar üzerine, siyah sandal sarı tele, şeyda bülbül gonca güle, farsı lügat imran dile, aç arı çiçeğe, Çıldır çeçile, Ardahan kayışa, Şöreyel lavaşa, yerli haşıla, Kürt soğana, Azeri bozbaşa, deve kangala, terekeme hangele sarılan gibi sarıldılar.

Motifler:

- Tellal (işler ve meslekler): Tellalın Ahmet Şah'ın kızı Şahnizer Sultan ağır hastadır, onu kurtaracak doktor hekim aranıyor demesi.
- Kılık değiştirme (tebdil-i kıyafet şeklinde aldatma, aldatmalar): Hekim kılığına girerek Şahnizer'i görmektir. Hekimlik elbisesini giydi yüzüne sakal yapıştırıp, eline de bir baston alarak saraya gider.
- Mustafa'nın Şahnizer'i bulmak için dükkân kiralaması (akıllı davranışlar): Avcı Mustafa asıl hedefi olan Şahnizer'e ulaşmak için kadınların yoğun ilgi göstereceği bir iş planlar.
- Şahnizer 'in tellalları sokağa salması (diğer hileler, aldatmalar): Şahnizer de

babasının ona olan ilgisini bilir ve aşkından eridiğini babasına hasta olarak göstererek olası Mustafa'nın şehre gelmesini düşünerek tellalları sokağa salmasını sağlar.

Epizot 4: Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

I. Avcı Mustafa'nın Piri Dervişle Karşılaşması ve Dervişin Türkü İle Cevap Vermesi

Karşılaştıkları yaşlı baba selamı aldı ve Mustafa, kusura bakma, seni yolundan ettik der. Derviş adının Piri Derviş olduğunu işinin bu olduğunu söyler ve hepsi tereddütle birbirlerine bakarlar. Bunun üzerine Mustafa:

Kudretten verdiler bir kadeh içtim,
Gördüm cemalini kendimden geçtim,
Olanlar olmuştu gözümü açtım;
O devranın o hayali bendedir. der.

Buna karşılık Piri Derviş şöyle der:

O divan ki ermişlerin cemidi,
Âşıkların devranı demidi,
Sana o badeyi veren kimidi,
Keramet Allah'ta dolu bendedir.

Mustafa şöyle karşılık verir:

Mustafa nasip mi o yarı görmek,
Bu tecelli bu yazıya ne demek,
Sevda dedikleri ateşten gömlek,
Giymişim üstüme şalı bendedir

Piri derviş şöyle devam eder:

Piri Derviş der ki eyleme keder,
Görek ki ne eyler takdiri kader,
Âdem'den Hatem'e bu güne kadar.
Aşka düşenlerin hâli bendedir.

Motifler:

- Piri Derviş (yardımcı derviş, yardımcıları, şans kader): Derviş adının Piri Derviş olduğunu işinin bu olduğunu söyler ve hepsi şaşırır ve tereddütle birbirlerine bakarlar.
- Bade içme (aşk): Piri Derviş 'Sana o badeyi veren kimidi' 'Keramet Allah'ta dolu bendedir' diyerek Mirzehan'a bade içerdiğini belirtir.

- c. Din: Piri Derviş'in "Keramet Allah'tan" demesi.

II. Piri Derviş'in Avcı Mustafa'nın Sevdiği Kız Şahnizer Sultan'ı Avcunun İçinde Göstermesi

Derviş Mustafa ve arkadaşlarının olduğu ortamda," Oğul şimdi kulağını aç beni iyi dinle, seni aşka düşürüp badelendirme görevi benimdi ve bundan sonra nasıl bir yol izleyeceğini söyler. Derviş Baba avcuna bakmasını ister ve Mustafa, Dervişin elinin içinde büyük bir saray görür. Derviş baba elini biraz daha yaklaştırdığında Mustafa, sarayın çok büyük bir bahçesinin olduğunu görür. Derviş Baba elini biraz daha yaklaştırdığında bahçede birçok kız görür. Elini biraz daha yaklaştırarak Âşık olduğu kızın cemalini iyice göstermek ister ve Mustafa bu anda ağlar ve beni sevdaya düşüren kızı görüyorum der.

Derviş Baba, Şahnizer Sultan'ın Babasının bir şah olduğunun adının Ahmet Şah ve Karan ülkesinin Serhat şehrinde yaşadığını söyler.

Motifler:

- a. Bade içme (aşk): Avcı Mustafa'nın Şahnizer Sultan'a aşkına düşürüp Mustafa'ya bade içirme görevini Piri Dervişin yaptığını görmekteyiz.
- b. Yardımcı Derviş: Piri derviş aynı zamanda Mustafa'nın sevgilisine kavuşması için yol göstericidir
- c. Yardımcı derviş (Piri Derviş): Piri Derviş'in, Avcı Mustafa'ya Şahnizer Sultan'ın da âşık olduğunu, aşkıyla yanıp tutuştuğunu avucuyla göstermesi ve bu aşkın tek taraflı olmadığını Mustafa'ya söylemesi. Aslında Şahnizer Sultanın Avcı Mustafa'ya aşkını da Piri Derviş sağlamış ve Şahnizer Sultan, Ceylan Dağlarında Avcı Mustafa'yı görünce âşık olmuştu. O günden bu güne sevda ateşiyle yanmaktaydı.

III. Ahmet Şah'ın Kızı Şahnizer Sultan'daki Değişiklikleri Fark Etmesi ve Bu Durumu Anlamak İçin Arkadaşı Güleser Cariye'den Yardım Alması

Şahnizer Sultan günden güne zayıflıyor, soluyor, keyfi azalıyordu. Bu durumu babası Ahmet Şah'ta fark etmişti. Ahmet Şah çok arif insandı bu durumun bir normal durum olmadığını düşünerek arkadaşlarından en çok Güleser Cariye ile samimi olduğunu öğrenir ve yardım ister. Güleser Cariye, Şahnizer Sultan ile bahçede dolaşırken aşktan bahsetmeye başlar ve Şahnizer Sultan derin bir of çekince daha da meraklanan Güleser Cariye sebebini

sorunca Şahnizer Sultan yirmi dört yasemen zülüflerini bastı sinesine şu dörtlükle cevap verir:

Aşkın hastasıyam, sevda sarhoşu.
Dolanıram iki gözü yaş gibi.
Ayrılığa düştü belalı başım,
Eşini yitiren garip kuş gibi.

Güleler Cariye Şahnizer anasına söylediklerini anlatmamasını tembihlediği halde bu durumu anası Melek Sultan'a aktarır. Ortada anlaşılmaz bir durum vardır. Kime âşık olduğunu kendisi de bilmiyordu.

Motifler:

- a. Aşk hastalığı (aşk, evlilik): Şahnizer Sultan aşktan dolayı günden güne zayıflıyor, soluyor, keyfi azalıyor.
- b. Yardımcı kadın (yardımcılar, şans ve kader): Şahnizer Sultan'ın Babası, kızının sıkıntılarını fark eder ve bu durumu anlamak için kızının samimi olduğu Güleler Cariye 'den yardım ister.

IV. Şahnizer Sultan'ın Rüyasını Güleler Cariye 'ye Anlatması

Şahnizer Sultan, Güleler'e, rüyasında kendilerine doğru bir kervan geldiğini, herkes koştuğu halde kendisinin koşmadığını, kervandakilerin ne sattıklarını sorduklarında güzeller için çeyiz sandığı sattıklarını anlatır. Fakat zaten kendisine bir sandığın daha önce hazırlandığını öğrenir ve çok sevinir. Güleler bu rüyayı kendisine âşık olan oğlanın geleceği olarak yorumlar. Şahnizer Sultan, Güleler Cariye 'ye bunu şu dörtlüklerle söyler:

Sevdiceğim çıkıp gelecek diye,
Yollarını beklemekten yoruldum.
Bu gün bu gün yarın yarın diyerek,
Günlere gün eklemekten yoruldum.

Şahnizer Sultanım verdiler bade,
Söylemedim ne kardeşe ne ya da,
Gündüzler gaflette gece rüyada,
Hayalini koklamaktan yoruldum.

Motifler:

- a. Bade içme: Şiirde geçen 'Şahnizer Sultanım verdiler bade.'
- b. Realist rüya (harikulade hadiseler): Şahnizer Sultan Güleler'e, rüyasında kendilerine doğru bir kervan geldiğini söyler.

- c. Rüyada Âşık olma (aşk, bade içerek Âşık olma): Şahnizer Sultan'ın görmediği aşkının hayalini koklayarak günlerini geçirdiği görülmektedir.

V. Şahnizer Sultan'ın Türkü Söyleyerek İyileşmesi

Bahçedeki Güleser cariye ve tüm kızlar çok memnun olmuşlardı. Sultanlarının iyileştiğini bir anda görmüşlerdi. Sultanları iyileşmiş türkü söylüyordu. Bu duruma Şahnizer Sultan memnun oldu. Kızı anasının yanına geldi ve sarılarak öptü, yüzü gülüyordu. Buna şaşırarak Melek sultan şöyle sorar:

Gönlümün sultanı canımın canı,
Senin yüzün gülse men de gülerem.
Ele sarhoş durup öldürme meni,
Kara tellerine kurban olaram.

Şahnizer sultan anasına şöyle seslenir:

Şahnizer Sultanin bahtı gülerse,
İş düzeler Hakkın emri olarsa,
Eğer babam eşiderse bilerse,
İçinde utanaram ölerem.

Motif:

- a. Harikuladelik; Gülezar'ın aslında Âşık olmayan anası Melek Sultan'ın dertten dolayı Âşık gibi söylemeye başlaması.
- b. Aşk: Gülezar'ın annesine aşkı tanımlarken 'Ele sarhoş durup öldürme meni' diye tanımlaması.
- c. İşaretle tanıma: 'Kara tellerine kurban olaram' demesinden kızının kara saçlı olduğunu göstermektedir.

VI. Ahmet Şah'ın Şahnizer Sultan'ı Mustafa'ya Vermeye Karar Vermesi

Durumu anlayan Ahmet şah kızını iyileştiren hekim kimdir diye sorduktan sonra o zindandaki adamı çıkarıp getirin emrini verir. Şah, ellerini açtırdığı Mustafa'ya benim kızımı iyileştirdin, neden âşık oldun, sen kimsin, nerelisin diye sorduğunda Mustafa şöyle seslenir:

Ahmet Şah'ım bir sevdaya tutuldum,
Pir verdi badeyi içtim de geldim.
Aynayı devranda bir güzel gördüm,
Onun sevdasına düştüm de geldim.

Ahmet Şah badenin Piri Derviş tarafından içirildiğini Mustafa ile Şahnizer 'in erenler ve ermişler tarafından birbirlerine âşık edildiklerini görünce bize düşenleri yapmamız lazım der. Mustafa, Ahmet Şahın elini öptü, Şahnizer Sultan ile dışarıya çıkarlar.

Motifler:

- a. Bade içme: Mustafa Şahnizer'e âşık olduğunu bu aşkın badeyle gerçekleştğini 'Pir verdi badeyi içtim de geldim' ile Şah'a söyler.
- b. Olağanüstü ayna (ayine-i devran, zaman aynası, harikuladelikler): Mustafa Şahnizer'e âşık olmasını ayine-i devranda gösterdiklerini ve âşık olduğunu söyler.

VII. Taya Nenenin Şahnizer Sultan'ın Falına Bakması Ve Falında Şahnizer Sultan İçin İki Kısmet Görmesi:

Aradan bir ay geçmişti, Şahnizer Sultan'ın Taya Nenesi bahçeye gelmişti. Nene falına baktı ve fal senin iki tane taliplin olduğunu söylüyor, ama birisi çok büyük yerdendir der. Şahnizer Sultan'ın morali bozulur. Aradan birkaç gün geçmişti ki Togan ülkesinin şahı ve prensinin geldiğini, tellallar bağırmaya başlamıştı. Şah, Togan ülkesi Şahını sarayında ağırlamaya başlamıştı. Ne için geldiğini o zamana kadar bilmiyor. Melek Sultan morali bozuk bir halde Şahnizer Sultan'a, Togan Sahi sana elçi gelmiş, seni oğluna isteyecek dedi. Şahnizer, Güleser Cariyeye Mustafa götürmek üzere şunu yazar:

Sevdiceğim bu nağmeyi alınca,
Bilesin ki Mansur gibi dardayım.
Her taraftan umut yolu kesildi,
Yusuf gibi bir karanlık yerdeyim.

Mektup eline ulaşınca Mustafa Şahnizer sultanı görmeye gider ve şöyle söyler:

Yolladığım nağme çok üzdü beni,
Nedir seni darda koyan sevdiğim,
Dünyayı verseler ben vermem seni,
Kimdir hatırına değen sevdiğim.

Motifler:

- a. Fala bakma (geleceğin tayini). Taya Nenenin falda gördükleri aynen çıkmaktadır. Nene falda iki tane taliplin olduğunu görür. Kısa bir zaman sonra Togan Şahı, Şahnizer Sultan'ı oğluna ister.
- b.

VIII. Avcı Mustafa ile Şahnizer 'in Buluşmaları

Mustafa'nın planı hekim kılığına girerek Şahnizer'i görmektir. Hekimlik elbisesini giydi yüzüne sakal yapıştırıp, eline de bir baston alarak saraya gider. Uyuyan kızla yalnız kaldığında elindeki bastonu sinesine dayayarak şunu söyler:

Sevdiceğim aç gözünü beri bak,
Sevdana tutulup sana gelmişem.
Aynayı devranda gördüm yüzünü,
Ateş alıp yana yana gelmişem.

Şahnizer Sultan gözünü açar yaşlı, sakallı, elinde baston olan birisinin türkü söylediğini görür. Ama Avcı Mustafa olduğunu anlamaz. Bunun üzerine Mustafa takma sakalını aşağıya indirdi, o anda Şahnizer Sultan kalkarak Mustafa'ya, Mustafa'da Şahnizer Sultan'a öyle sarıldılar ki, ne milyar üzerine, siyah sandal sarı tele, şeyda bülbül gonca güle, farsı lügat imran dile, aç arı çiçeğe, Çıldır çeçile, Ardahan kayışa, Şöreyel lavaşa, yerli haşıla, Kürt soğana, Azeri bozbaşa, deve kangala, terekeme hangele sarılan gibi sarıldılar.

Şahnizer Sultan, Mustafa'yı bizi böyle görürlerse seni şehrin ortasında idam ederler ya da zindana atarlar deyince, yine tanınmamak için sakalını taktı ve Melek Sultan'a kızınıza çok ağır bir nazar işlemiş dedi. Bunun çıkması için giydiği elbiselerin iki yakasına kurt derisinden yakalıklar ve yakalıkların üzerine ceylanın gözlerini çıkarıp diktireceksiniz ve diktirdiğin deri, dişi kurt derisi olacak der. Anası bunların zor olduğunu belirtince, akıllıca bulunduğumuz şehirde böyle bir yer açılmış diyerek kendi yerine Şahnizer 'in gelmesini düşünmektedir.

Bir zaman sonra Şahnizer Sultan, Güleser Cariye ile beraber, Mustafa'nın tarif ettiği yere gittiler. Mustafa Şahnizer Sultan'ı görünce şöyle seslenir:

Gelişine kurban olum.
Yanakları lale yarım.
Kaşları yay kiprikler ok,
Gözleri piyale yarım.

Mustafa terzilere elbisenin üzerine kurt derisinden yakalıklar yapılacak, ayriyeten ceylan gözleri de iki yakasına dikilecek der ve hazırlıklar başlar. Bir ay kadar zaman içinde Şahnizer Sultanin keyifli elbiseyi giyinmiştir. Uzun süre sonra Mustafa Şahnizer'i görür ve şöyle seslenir:

Kaç gündür görmedim hasret kalmışam,
Dur bir bakım doya doya sevdiğim.

Temranlı kirpikler ok olmuş yine,
Kaşların benzemiş yaya sevdiğim.

Buna Şahnizer şöyle cevap verir:

Senin için bin bir türlü don giydim,
Verme emeğimi zaya sevdiğim.
Cuğul çoktu eşideller göreller,
Gorhuram şah babam duya sevdiğim.

Motif:

- a. Hile ile kıyafet değiştirme (kılık değiştirme, aldatma): Mustafa hekim kılığına girerek takma sakal takarak sevgilisinin yanına yalnız girmeyi başarır.

Ensar Aslan'a (Aslan, 2001:1-10) göre; *kılık değiştirme motifi, başta halk hikâyeleri olmak üzere çeşitli edebi ürünlerde görülmektedir. Kılık değiştirme motifi örnekleri ve stereo tipleri, bir birini tamamlayan motifler zinciri ile bir karmaşık teşkil eden iki türde gelişmektedir: Birinci kılık değiştirme motifin de erkek kahraman kıyafet değiştirerek sevgilisinin düğününe son günde yetişir.* Stith Thompson'un Motif Index'inde K 1837 numarada gösterilen bu motif, bazı hikâyelerde, kahramanın ozan kıyafetinde saz çalıp türkü söyleyerek kendisini tanıtmaya motifi ile bir zincir teşkil eder. İkinci kılık değiştirme motifinde bazı hikâyelerde kahramanların derviş kıyafetine girdiğini görüyoruz. Kahramanların konu içerisinde bu şekilde tebdil-i kıyafet olmalarındaki amaç, rakipleri tarafından tanınmadan saraylara ve düğünlere rahatça girerek, olayları ve gelişmeleri daha rahat görüp, dost-düşmanı iyi seçerek ona göre hareket etmeleridir. Bizim hikâyede, saraydakilerin kendisini tanımaları ve ailesi tarafından hasta kabul edilen kızlarını tedavi eden birisi olmak için Mustafa, sakal takarak elinde bastonu ile doktor kılığına girerek Selvinaz'ın yanına girmeyi başarır. Halk hikâyelerinde yaygın olarak kullanılan "kıyafet değiştirme" motif zinciri konunun önemli bir epizotunu oluşturur (Aslan, 2001:1-10).

- b. Aşk (sevgililerin kavuşmaları): Kahramanların birbirlerine kavuşmaları ve sarılma motifinin değişik tanımlamasını görmekteyiz. İki birbirlerine öyle sarıldılar ki, siyah sandal sarı tele, şeyda bülbül gonca güle (gonca güle tutkuyla sevdıyla bağlanan bülbül), melez gömlek kulaç kola, aç sarıçiçeğe, Çıldır çeçile, Şöreyel lavaşa, Azeri boşbaşa, deve kangala, Terekeme hangele sarılan gibi

sarıldılar.

- c. Kaşların yaya kipriklerin oka benzetilmesi (tanımlama): Sevgilisinin kızgın olduğunu tanımlama.
- d. Terzi (işler ve meslekler). Mustafa bir dükkan açar ve avladıkları deriden terzileriyle elbiseler hazırlar.
- e. Zeki insanlar ve hareketler: Mustafa Selvinaz'ın dükkana gelmesini sağlamak için, ona büyü yapıldığını bunu çıkarmak için dişi kurt derisi yakalıklar ve yakaya ceylan gözü dikilmesi gerektiğini söyler bunu yapan yer olarak kendi dükkanını tarif eder.

Epizot 5: Kahramanların Kavuşmalarına Engel Olan Kişiler

I. Mustafa'nın Şahnizer İle Buluşmasını Gören Adam

Mustafa'nın Şahnizer ile buluşmasını gören bir adam kızın babasına bu durumu söyler hem para alırım diye babasının evine koşar. Adam Şah'ım bundan birkaç gün evvel bahçede bir delikanlı kızına sarılarak onu öptü der. Bu duruma Ahmet Şah sinirlenir ve bu kimdir hemen yakalansın, benim huzuruma getirilsin der. Babası kızına seni bahçede rahatsız eden o delikanlıyı tutturup hapse attırdım deyince, bu duruma inanmayan kızına seni bahçede öpen oğlanın cezasını vereceğini söyler. Şahnizer Sultan, Mustafa'yı zindanda görür ve çok üzülür. Anasına söylediğinde çok ayıp oldu, o kadar yolu senin için gelen adamı birde zindana attık der.

Babasına bu durumu anlatmaya karar verir ve bunu dil ile değil tel ile söyleyeceğim der ve şöyle seslenir:

Şah babama bir ricaya gelmişem,
Gönlümün sultanı tutsak oluftu.
Onun için sararmışam solmuşam.
Derdimin dermanı tutsak oluftu.

Motifler:

- a. Hain adam (alçaklar ve ihanet edenler, hile vasıtasıyla tehlikeli kazanç): Mustafa'nın Şahnizer ile buluşmasını gören bir adam kızın babasına bu durumu söyler ve ödül olarak para alma beklentisi vardır.
- b. Hapsederek cezalandırma (cezalar): Şahnizer Sultan'ın babası ceza için Mustafa'yı zindana atar.

- c. İsteğin şiirle ifade edilmesi (tanıma imtihanları): Babasına bu durumu anlatmaya karar verir. Babasına Mustafa'ya âşık olduğu şu dizelerle söyler: 'Gönlümün sultanı tutsak oluftu'. 'Onun için sararmışam solmuşam' 'Derdimin dermanı tutsak oluftu.'

Epizot 6: Sonuç ve Konuşmalar

I. Mustafa'nın Togan Şah ile Ahmet Şah'ın Olduğu Ortamda Aşkını Dile Getirme Cesareti

Şahnizer Sultan, Togan ülkesinin şahı ve prensinin kendisini istemek için geldiğini söyler. Mustafa, bir plan yapmamız gerekir diyerek ve dükkandan sazını alarak Ahmet Şah'ın sarayına gelir. Kapıdakilere ben Ahmet Şah'ın emrettiği âşığım duydum ki misafirleri var. Şah'ımın bu durumlarda bana gel dedi. Âşığı içeriye aldılar. Doğruca misafirlerin ağırlandığı bölüme götürdüler. Şahnizer Sultan ve kırk cariye kızda bu durumu seyrediyordu. Ahmet Şah'ın sadece bir kez gördüğü Mustafa değişik bir elbiseyle içeri girer. Ahmet Şah tarafından tanınmayan Mustafa, Togan Şah'ın olduğu ortamda şöyle seslenir:

Sana bir ricam var gel kabul eyle,
Salma beni derde belaya Şah'ım.
Seven kulu sevdiğinden ayırma.
Can dayanmaz böyle çileye Şah'ım.

Ahmet Şah Mustafa'yı tanıdı. Mustafa direk Şahnizer Sultan'ı istemişti. Ahmet Şah ayağa kalkarak ömrümde hiç adaletsiz bir iş görmedim. Hakkı hakka verdim, bunlar sıradan bir âşık değiller. Bunlar pirlar tarafından aynayı devranda yani rüya âleminde birbirlerine âşık edilmişlerdir, yani kaderleri yazıları birleştirilmiştir. Bunların bu yazılarını kaderlerini bizim bozmaya gücümüz yetmez, der. Bu şaşkın ortamda kapı açıldı. Togan şahının oğlu ile Güleser Cariye kol kola içeriye girdiler. Prens baba ben âşık olduğum kız buldum, izniniz olursa ben Güleser Cariye ile evlenmek istiyorum dedi. Togan şahı Ahmet Şah'tan Allah'ın emri Peygamberin kavli ile Güleser'i oğluna ister. Ahmet Şah, şehirde kırk gün kırk gece düğün var der. Aradan iki hafta sonra davullar çalıyordu. Mustafa çok üzgündü. Mustafa bu durumu şöyle dile getirir:

Ana baba hasreti var içimde,
Eğilin ay dağlar vatan görünsün.
Dane aklar bitti saçımda.
Eğilin ay dağlar vatan görünsün.

Mustafa bahçe içinde sevdiğini görünce şöyle seslenir:

Ne gezirsen bağ içinde toyun çalır taze gelin.
Aç sinendeki otağı gonah gelim size gelin.
Eşin yok Yemen'de Çin'de kurban bedir yüze gelin.
Ağız büste dudak kaymak yanakların meze gelin.
Allanmış oyan buyana benziyir gülgeze gelin.

Derken düğün merasimi sona erdi, bunlar gösterilen yerlerine gittiler, o gece muratlarına erdiler. Mustafa anasını babasını özler ve onları görmek için izin ister. Mustafa Ahmet Şah'tan izin aldığını şöyle söyler:

Şah babanın fermanı var.
Kervanımız hazır bizim.
Kecabanın sultanı var.
Kervanımız hazır bizim.

Motifler:

- a. Kılık değiştirme: Ahmet Şah'ın sadece bir kez gördüğü Mustafa değişik bir elbiseyle içeri girer. Mustafa sazı ile söyleyene kadar Ahmet Şah tarafından tanınmaz.
- b. Cesaret imtihanı: Mustafa'nın Sevdiği için Ahmet Han'ın ve Togan Şahının olduğu ortama girmesi ve Şahnizer'i sevdiğini söylemesi.
- c. Aşk (rüya âleminde aşk): Ahmet Şahın Mustafa ile Şahnizer Sultan arasındaki aşkın sıradan bir aşk olmadığını, pirlar tarafından aynayı devranda yani rüya âleminde birbirlerine âşık edildiklerini ve kaderlerinin yazılarını birleştirdiğini söylemesi.
- d. Evlenme âdetleri (evlilik): Togan şahının oğlu ile Güleser Cariye evlenmek isterler. Togan şahı Ahmet Şah'tan Allah'ın emri Peygamberin kavli ile Güleser'i oğluna ister.
- e. Düğün merasimi (evlilik): Ahmet Şah, Mustafa ile Şahnizer Sultan ve Togan Şahı'nın oğlu ile Güleser Cariye için şehirde kırk gün kırk gece düğün var der.
Türk masallarının sonunda, genellikle iyiler ödüllendirilir. Kırk gün, kırk gece düğün yapılır.

II. Mustafa Ve Şahnizer Sultan'ın Abdullah Bey ve Hanımı ile Karşılaşması

Kız ve oğlan önce Şah'ın sonra da anasının elini öptüler ve kervan ile yola çıktılar. Nihayet günlerin birinde Helen ülkesinin Güder şehrine gelmişlerdi. Şehre bir kervan ve bir

de keca ile girdiler. Anası bu kecabanın üzerinde kim var diye sorunca Mustafa şöyle seslenir:

Evimize gelen güzel gözellerin sultanıdır.
Sevdasına salan güzel bu gönlümün mehmanıdır.
Yandırdı ateşine olmuşam sevdâ hastası.
İlacım onun elinde her derdimin dermanıdır.

Söz tamamına erdikten sonra Şahnizer Sultan kecabadan iner, kurbanlar kesilir, davullar zurnalar vurmaya başlar. Ayrı bir düğün başlamış ve açlar doyuruldu, çıplaklar giydirildi, yetimler sevindirildi. Mustafa ile Şahnizer Sultan muratlarına erdiler.

Motifler:

- a. Gurbete gidiş: Şahnizer Sultan, ana ve babasından ayrılıp Helen ülkesinin Güder şehrine gider.
- b. Ziyafetler (adetler, cemiyet): kurbanlar kesilir, davullar zurnalar vurmaya başlar. Ayrı bir düğün başlamış ve açlar doyuruldu, çıplaklar giydirildi, yetimler sevindirildi.
- c. Düğün merasimi: Davullar zurnalar vurmaya başlar. Ayrı bir düğün başlamış.

3.3. YETİM ABDULLAH İLE SELVİNAZ SULTAN HİKÂYESİ

Epizot 1: Kahramanların Doğumları ve Aileleri

I. Yetim Abdullah'ın Ailesi ve Sosyal Durumları

Kahramanımız Abdullah, Baden ülkesinin Serhan şehrinin Allılar köyünde, varlıklı olmayan Hasan ile Zehra adlı bir ailenin çocuğudur. Annesi ve Babası birbirlerini severek evlenmişlerdir. Baba Hasan terbiyeli, büyüklerine saygılı, elinden iş gelen, insanlara yardım eden, yaptığı işlerde menfaat gütmeyen ve aynı zamanda yakışıklı bir delikanlıdır. Annesi Zehra çok fakir bir çobanın kızıdır. Geçimlerini çiftçilikle sağlarlar.

Motifler:

- a. Evlilik: Abdullah'ın babası Hasan ve annesi Zehra severek evlenmişlerdir.
- b. Çiftçi, çoban (işler ve meslekler): Geçimlerini çiftçilikle sağlarlar. Annesi Zehra çok fakir bir çobanın kızıdır.
- c. Zengin, fakir (sosyal durumlar, cemiyet): Abdullah'ın babası varlıklı olmayan Hasan ve annesi çok fakir bir çobanın kızı olan Zehra'dır.

II. Kahramanınız Abdullah'ın eğitimi

Abdullah 7-8 yaşlarında okula yani medreseye yazdırılır. Büyükleri ve arkadaşları tarafından örnek biri olarak kabul edilir. 14 -15 yaşlarında hem okuluna devam eder, hem de babasına yardım eder.

Motifler:

- a. Medrese eğitimi (diğer sosyal kurumlar, cemiyet): Abdullah 7-8 yaşlarında okul olarak medreseye gönderilir.

III. Abdullah'ın Anne ve Babasının Ölmesi ve Yetim Kalması

Gece vakti Hasan'ın oturduğu evin bir tarafı uçmuştur. Köylü kurtarmaya çabalarında bir bakılır Baba Haşan ile anne Zehra ölmüştür. Abdullah sağ olarak çıkarılmıştır. Köylü kendi aralarında evi yeniden dikmişler.

Motifler:

- a. Ölüm: evlerinin bir tarafı rüzgarda çökünce Baba Haşan ile anne Zehra ölmüştür.
- b. Yardımcılar (şans ve kader): köylü kendi aralarında evi yeniden dikmişler.

IV. Abdullah'ın yetim olarak adlandırılması

Köyde Abdullah isimli birkaç kişi vardır. Aşağıdaki mahalledekine birileri "Yetim Abdullah" deyince Abdullah yetim lakabı ile adlandırılır.

Motifler:

- a. Lakap takma (tanıma imtihanı): Köyde birkaç kişinin adı Abdullah'tır. Kahramanımızın annesi ve babası öldüğü için Yetim Abdullah olarak çağrılır.

Epizot 2: Kahramanların Âşık Olmaları

I. Abdullah'ın Rüyasında Pir Baba'yı Görmesi ve Pir Baba'nın Abdullah ile Selvinaz Sultan'ı Karşılaştırması

Rüyasında aksakallı nurani bir Pir Baba benim bir vazifem var deyip çantasından bir şişe çıkarmış ve bu bir bardak dolusu kadehi içmesini ister. Abdullah içtikten sonra, vücudunda tırnaktan başa kadar bir sıcaklık hissetmiş. Pir Baba, Abdullah'a aşk badesi içirir ve onu kendisinin arayarak bulacağı bir kıza âşık eder. Abdullah uyanır ve kendini bir başka âlemde zanneder, ateş almış vücudum tir tir titriyordur. Tekrar uyumaya başlar. Yine bir

rüya görür. Açamadığı bir kapının önünde badeyi sunan ihtiyarı görür. Pir Baba, bu kapıdan girmesi gerektiğini söyler. Pir Baba elindeki sazı saz çalmayı bilmeyen Abdullah'a uzatarak çalacaksın yavrum der. Pir Baba, bu kapının kendisi için bir imtihan olduğunu, açılması için üç kıta türkü söylemesini ve eğer türkü beğenilir ise kapı kendiliğinden açılacağını söyler. Abdullah kapının açılması şöyle söyler:

Dünya bir pencere derler, bin yerden var kapısı.
Ayrı ayrı mana taşır, açılan her kapısı.
İçeri giren insanlar kaderinde dolaşır,
Bazısına yol aldırır, talihle zar kapısı.

Kapı kendiliğinden açılmış ve Abdullah içeriye girmeye başlamıştı ki aksakallı Pir Baba gitmediğini kendisini dinlediğini söyler. Abdullah, korktuğu için kapıdan Pir Baba ile beraber girmek ister. İçeri girince Abdullah çok şaşırır. Pir Baba, bu şehrin Seden ülkesinin Kalemzer şehri olduğunu yayan altı aylık bir yol olduğunu söyler. Bu şehir Kadir Şah'ın şehridir. Pir Baba ile Abdullah gezmeye başlarlar. Abdullah gözlerini açınca, Kadir Şah'ın kızı için yaptırdığı büyük bir sarayın bahçesinde kendini bulur. Burada kırk cariye kız ve padişahın kızı Selvinaz Sultan yaşar.

Abdullah sarayda, ince belli, kalem kaşlı, sırma saçlı, ceylan bakışlı, mışmış kokuşlu, boy bir yetmiş, omuz genişliği doksana doksan, Allahu Teâlâ Yusufu Zeliha'nın yirmi dört güzelliğinin hepsini taşıyan Selvinaz Sultan'ı görür. Pir Baba, senin badeli maşukundur der. Selvinaz Sultan, bu oğlan gariptir fakat oğlana vurulmuştu. Abdullah, Selvinaz Sultan'a ben ömrümde böyle bir güzellik görmedim, der. Abdullah Selvinaz Sultan'a şöyle seslenir:

Ela gözlüm yay gaşların can alır.
Ne güzel yaraşır ay cemalına.
Ezzim ay cemalına,
Tüşüf ay cemalına,

Bir doyunca seyredim,
Bağım ay cemalına,
Siyah teller dal gerdana değende,
Perçemler dolaşır ay cemalına.

Selvinaz Sultan cebinde bulunan işlemeli mendili Abdullah'a verir ve ölünceye kadar hatıra kalmasını ve mendil bizi birbirimize bağlasın der. Abdullah uyanır ve gördüklerinin rüya olduğunun fark eder. Kendisini uyandıran arkadaşlarına rüyasını şöyle anlatır:

Rüyayı âlemde bir pir uğradı,
Gösterdi sevdanın yolunu bana.

Düşürdü sineme ateşi odu,
Armağan eyledi külünü bana.

Abdullah, pir elinden badelendiğini ve apayrı bir sevdaya düştüğünü anlatır. Abdullah'ın aşkı dillere destan olmaya başlamıştı ve bu sevdanın elinden perişan olmuştu. Bir gün arkadaşlarına sevgilimi aramam lazım, der. Abdullah şöyle seslenir:

Bundan sonra bu ellerde duramam,
Şimdi bekler yollarımı yar benim.
Eşinden aralı yüreği yanık,
Gözü yaşlı bir ceylanım var benim.

Motifler:

- a. Rüya (harikuladelik): Rüyasında aksakallı nurani bir Pir Baba benim bir vazifem var deyip çantasından bir şişe çıkarmış
- b. Pirin elinden bade içme (aşk): Vazifelendirilen Pir Baba, Abdullah'a bir bardak dolusu kadehi içirir. Pir Baba, Abdullah'a aşk badesi içirir ve onu kendisinin arayarak bulacağı bir kıza âşık eder.

Ensar Aslan'a göre aşk konulu hikâyelerde kahramanlara bade sunarak bir sevgiliye âşık eden ve şâirlik-saz çalma yeteneği kazandıran pîr, aynı zamanda onları yenilmezlik kuvvet ve kudretine kavuşturur. Bu nedenle anlatımda zor durumlarla karşılaşan kahramanın, şairliği ve yiğitliği sayesinde önüne çıkan her türlü engeli aşması, olağan bir durum olarak kabul edilir.

- c. İmtihan (türkü söyleyerek vazifenin tayini ve yerine getirilmesi): Pir Baba'nın saz çalmayı bilmeyen Abdullah'tan oğlum bu kapı senin için bir imtihandır, bu kapının açılması için üç kıta türkü söyleyeceksin. Eğer türkün beğenilir ise kapı kendiliğinden açılacak demesi.
- d. Rüyada âşık olma: Pir Baba Abdullah'a rüyasında Selvinaz Sultan'ı gösterir. Pir Baba Abdullah'a senin badeli maşukundur, der.
- e. Formalistik sayılar: Altı aylık bir yol; kırk cariye kız.
- f. Tanımlama (güzel kadın tanımlaması): Selvinaz Sultan, ince belli, kalem kaşlı, sırma saçlı, ceylan bakışlı, mışmış kokuşlu, boy bir yetmiş, omuz genişliği doksana doksan, Allahu Teâlâ Yusufu Zeliha'nın yirmi dört güzelliğinin hepsini taşıyan olarak tanımlanır.
- g. Hayvan: Abdullah arkadaşlarına sevgilimi aramam lazım der ve 'Gözü yaşlı bir

ceylanım var benim' diyerek sevgilisini ceylana benzetir.

II. Selvinaz Sultan'ın Aşkını Türkü ile Dile Getirmesi

Selvinaz Sultan bu arada aşkını beklemektedir. Selvinaz Sultan dala konan bir bülbül de yanık yanık ötmeye başlamıştı ki arkadaşlarına türkü söyler:

Gül dalında öten bülbül,
Yârimden bir haber mi var.
Sesi sese katan bülbül.
Yârimden bir haber mi var.

Bu arada sultanın sevdiğinin kim olduğunu merak ederken Gülnaz cariye herkese susmalarını ve dinlemelerini işaret eder. Selvinaz Sultan şöyle söyler:

Pir elinden dolu içtim,
İçip sevdasına düştüm.
İkrar eyledim, görüştüm, ...
Yarimden bir haber mi var.

Motifler:

- İsteğın şiirle ifade edilmesi: Selvinaz sultan türkü ile bülbülden yarimden bir haber mi var mı diye sorar.
- Pir elinden dolu içme (aşk): Selvinaz Sultan Pir elinden dolu içtim, içip sevdasına düştüm demektir.

Epizot 3: Kahramanların Sevgilerini Bulmak İçin Seyahate Çıkması

I. Abdullah'ın Sevgilisini Bulmak İçin Seyahate Çıkması

Abdullah sevdiğinin peşinden gidecektir. Bir sazdan başka götüreceğiy yoktu ve sazını alarak yola düştü, arkasına döndü ve heyhat her şeyi arkada bırakıyorum dedi ve şöyle seslendi.

Bırakıp gitmezdim doğduğum yeri,
Beni bir sevdanın közü götürür.
Hayali yar ile ettik ikrarı,
Yüreğimde yanan sızı götürür.

Yolda koyun güden bir çoban görür. Köylüler, çobanın yanında bir âşık geldiğini fark eder. Ahmet Ağa âşık misafirini alıp saraya getirmesini ister. Ağa köyün bekçisine köy ahalisine herkesin akşam Ahmet Ağa'nın evine gelmesini haber vermesini ister. Abdullah nerden gelip nereye gittiğini öğrenmeye çalışan Ahmet Ağa ve cemaatine şöyle seslenir:

Ağam gel söyletme gizli sırrımı,
Sevda dolu bir dünya var içimde.
Mecnun olup arıyorum yârimi.
Her sahrada bir Leyla var içimde.

Ahmet Ağa Abdullah'ın başka âşıklara hiç benzemediğini, sazı sözü ve terbiyesiyle tam bir meclis adamı olduğunu ya iyi bir ustadan ders aldığını ya da pirlere tarafından badelenmiş olduğunu düşündü.

Motifler:

- a. Kıymetli sırların öğrenilmesi (şans ve kader): Abdullah nerden gelip nereye gittiğini öğrenmeye çalışan Ahmet Ağa ve cemaatine şöyle seslenir: Ağam gel söyletme gizli sırrımı.
- b. Pirlere tarafından badelenmiş olmak: Ahmet Ağa Abdullah'ın pirlere tarafından badelenmiş olduğunu düşünür.

II. Abdullah'ın Ahmet Ağa'nın Sarayından Ayrılıp Sevgilisini Bulmaya Çıkması

Abdullah'ın aklı fikri rüya âleminde gördüğü âşık olduğu Selvinaz Sultan'daydı. Ahmet Ağa'nın konağında kalmaya devam etmektedir. Abdullah saraydan ayrılıp sevgilisini bulmaya çıkacağını Ahmet Ağa'ya şöyle seslenir:

Abdullah'ım gam kervanı yüklerim,
Kavuşmaya günlere gün eklerim.
Ölene dek yollarımı beklerim,
Ağarsa da saçlarımda tel dedi.

Ahmet Ağa yarından tezi yok seni yolcu edeceğim, der. Ertesi gün Ahmet Ağa Abdullah ben de sana bazı şeyler hazırladım, der ve ona bol miktarda altın ve para verir. Bir de kervan hazırlatır ve birkaç gün içerisinde İbrahim Şah'ın şehri olan Ehlemzer şehrine götüreceğini, orada kendisini Hancı Ali Baba'nın karşılayacağını söyler.

Abdullah 'ı Ehlemzer şehrine yani İbrahim Şah'ın şehrine girmişti. Ehlemzer şehri çok büyük ve ihtişamlı bir şehirdi. Şehirdeki insanların hepsinin kara giyinmiş olması garipti. Bunu Hancı Ali Baba'ya sorduğunda İbrahim Şah'ın bir çift haber güvercininin saraydan çalındığını, üç aydır bulunamadığını, bulununcaya kadar da kara giyileceğini söyler.

Abdullah sazıyla şöyle seslenir:

Geleni ağlatmış bu yalan dünya,
Kimse hayatından memnun olmamış.
Yaşam bir nefestir ömür bir rüya,
Gelen gitmiş hiç kimseye kalmamış.

Motifler:

- a. Gurbete gidiş (kaderin ters dönmesi): Abdullah'ın âşık olduğu Selvinaz Sultan'ı bulmak için yola çıkması.
- b. Yardımcı adam: Kahramanımızın sevdiğine kavuşması için, Ahmet Ağa'nın hem parasıyla, hem hazırlattığı kervanla, hem de dostlarıyla yardım etmektedir.
- c. Yasla ilgili adetler (cemiyet): İbrahim Şah'ın, bir çift haber güvercininin saraydan çalınmasıyla duyduğu üzüntü üzerine, güvercinler bulununcaya kadar kara giyileceğini söylemesi.
- d. Hayvan: Güvercin.

Epizot 4: Kahramanların Kavuşmasına Yardımcı Olanlar

I. Kahramanımız Selvinaz'a Yardım Eden Kişiler

Gülnaz cariyeye Selvinaz Sultan'ın derdinin sevda olmasına sevinir. Fakat oğlanı merak eder. Selvinaz Sultan şöyle söyler:

Yarı gördüm bir sevdanın sihrinde,
Baden ülkesinin Serhat şehrinde,
Selvinaz'am kaldım girdap kahrında.
Söylemezsem öldürürdü sır beni.

Selvinaz Sultan, kızlara, kaderin cilvesine bakın ki beni rüya âleminde buralara götürdü, bu oğlana götürdü, der.

Motifler:

- a. Sihir: Selvinaz yârini sevdanın sihrinde gördüğünü söyler.
- b. Rüya: Kaderin cilvesine bakın ki beni rüya âleminde buralara götürdü.
- c. Yardımcı cariyeye: Gülenaz Cariye Selvinaz Sultan'ın derdini anlamaya çalışır.

II. Selvinaz Sultan'ın Rüyası

Selvinaz Sultan'a rüyasını sorduklarında yüreğinde büyük bir sevinç olduğunu yar ile arasında bir adımlık yol kaldığını söyler. Kızlara şöyle seslenir:

Ben rüyamda yarı gördüm,
Mecnun olmuş çöl içinde,
Hâlini hatrını sordum,
Melul kalmış yol içinde.

Motifler:

- a. Rüya (harikuladelik): Selvinaz Sultan rüyasında yârini görür.
- b. Formalistik sayılar: Bir adımlık yol.

III. Abdullah'ın İbrahim Şah'ın Güvercinlerinin Yerini Bilmesi İçin Allah'a Yalvarması

Abdullah şöyle seslenir:

Kün emriyle âlemleri yaratan,
Bana yardım eyle sana sığındım.
Bir çıkmaza düştüm umudum sensin,
Bir çıkar yol söyle sana sığındım.

Yetim Abdullah kalkıp abdestini alır, namazını kılar ve duasını ederek yatar. Yatınca bir rüya görür. Rüyasında, bade İçiren Hazreti Pir Baba yanına gelir ve gittiği yolun çok doğru bir yol olduğunu, sevdiğine çok yakın bir zamanda ulaşacağını söyler. Pir Baba o yalvarışını dinledim, onun için geldim der. İbrahim Şah'ın haber güvercinlerini kim ve nasıl götürdü diye sorduğunda Güvercinleri alarak bir yıldır bir mağarada saklayan onun çok yakın akrabası, hanımının kardeşi biraz da akıldan noksan Deli Hayro'dur der. Bu bilgi üzerine Yetim Abdullah Pir Baba'nın elini öper ve kan ter içerisinde uyanır. Akşam İbrahim Şah sadece âşık dinlemek için değil, başka bir haber de mi verecek diye düşünüyordu. Âşık Abdullah ve İbrahim Şah içeriye girerler. Abdullah, otakta, Şahım sağ olsun bu söyleyeceğim sözler çok önemli değince herkes pür dikkat âşığın ağzına bakar.

Bir pirin elinden yandı ışığım,
Kalemzer'de Selvinaz'a âşığım,
Ben bir garip ben bir yetim âşığım,
Bana da sen baba olasın şahım.

Abdullah'ım dua ettim Mevlâ'ya,
Kabul oldu derviş getti rüyaya,
Deli Hayro salmış bir mağaraya,
Kuşların çok iyi bilesin şahım.

Deli Hayro sakladığı haber kuşlarını getirip İbrahim Şah'a verdi (Yıldız, 2011 El yazması).

Motifler:

- a. Dua (dini merasimler): Abdullah Allah'a şöyle dua eder: Kün emriyle âlemleri yaratan, Bana yardım eyle sana sığındım.
- b. Namaz (dini merasimler): Yetim Abdullah kalkıp abdestini aldı, namazını kılar ve duasını ederek yatar.
- c. Rüya: Rüyasında, bade İçiren Hazreti Pir Baba yanına gelir.
- d. Yardımcı Pir Baba (yardımcılar): Pir baba güvercinleri alarak bir yıldır bir mağarada saklayan Deli Hayro'dur der.
- e. İsteğin şiirle ifade edilmesi: İbrahim şahın güvercinlerini çalan kişiyi, Abdullah 'Abdullah'ım dua ettim Mevlâ'ya, Kabul oldu derviş getti rüyaya, Deli Hayro salmış bir mağaraya' diye seslenerek Deli Hayro'yu açığa çıkarır.

VI. Abdullah'ın Sevgilisine Güvercinlerle Haber Vermesi

Şah, bundan sonra senin baban benim, kendi elimle senin sevdiğin kızı alacağım der. Sevdiğin Kadir Şah'ın kızı Sultan'a bir şeyler yaz biz de yollayalım bakalım nasıl bir haber gelecek, der. Abdullah, şu haberi yollar:

Al bu haberimi canım sevdiğim,
Bekle yollarımı gelene kadar.
Ne sevdam azalır ne arzum biter.
Seni arayıp da bulana kadar.

Şah, mektubu bir iple güvercinin birinin boynundan asar. Seden ülkesinin Kalemzer şehrine Kadir Şah'ın yaşadığı şehre, oradan da kırk cariye kızların bulunduğu bahçeye götürüp Selvinaz Sultan'a vermesini ister. Selvinaz Sultan bir gün bahçede bir çift güvercin önüne konduklarını görür. Sultan güvercinlerden birinin boynundaki yazılı kağıdı okumaya başlar. Kızlara güvercinlerin Baden ülkesi Ehlemzar şehrinden haber getirdiğini söyler.

Selvinaz Sultan güvercinleri alıp yemlerini sularını verir. Selvinaz Sultan Abdullah'a şöyle haber gönderir:

Aldım haberini dünyam değişti.
Yollarını bekliyorum gel daha.
İmkânım azaldı efkârım taşı,
Günlere gün ekliyorum gel daha.

İki hafta sonra gökyüzünde bir çift güvercin aşağıya inmiş, şah boynunda asılı bir şey görür ve Abdullah'ı bekler. Abdullah mektubu okur ve şah' a şöyle seslenir:

Şahım gurban olam sana,
Sevdiğime götür beni.
Yarı goyma yana yana.
Sevdiğime götür beni.

Şah bunun üzerine günümüzü belirleyelim ve kızı, Kadir Şah'tan isteyelim der (Yıldız, 2011 El yazması). Abdullah'ı padişah erkânına katmış ve sarayda tayin edilen bir yere yerleştirmiştir.

Motifler:

- a. Güvercin (yardımcı hayvanların hizmetleri): Abdullah ve Selvinaz Sultan İbrahim Şah'ın güvercinleri ile haberleşirler.

VII. Abdullah'ın Selvinaz Sultanla Kavuşmasına İbrahim Şah'ın Yardım Etmesi

İbrahim Şah Abdullah'ı alır kızı istemek için Seden ülkesine Kalemzer şehrine gider. Aradan bir zaman sonra İbrahim Şah Kadir Şah'ın sarayına gelir. Kadir Şah İbrahim Şah'ın bir âşık ile gelmesini gelenek zanneder.

Motifler:

- a. Gurbete gidiş: İbrahim Şah ve Abdullah kızı istemek için Seden ülkesine Kalemzer şehrine gider.
- b. Yardımcı şah (yardımcılar, şans ve kader): İbrahim Şah Abdullah ile beraber kızı istemeğe gider.
- c. Adetler: Kadir Şah, İbrahim Şah'ın bir âşık ile beraber gelmesini gelenek zanneder.

Epizot 5: Kahramanların Kavuşmalarına Engel Olanlar

I. Abdullah'ın Zindana Atılması

Kapı açılır ve iki tane silahlı asker içeriye girer. Askerlerden birisi, bir saz sesi duyduk, türkü söyleyen vardı, biliyorsunuz türkü söylemek, eğlence yapmak, İbrahim Şah'ın emriyle yasak edilmiştir. Yapanların cezalandırılması, bu adamı doğruca zindana götürmemiz lazım, der. Sabah Abdullah'ın kollarını bağlayarak doğruca zindana atarlar. Bir aydır zindanda olan Abdullah'ı, İbrahim Şah emir vererek getirmelerini söyler. Abdullah, Şah'a Baden ülkesinin Güder şehrinden Ahmet Ağa'nın yanından geldiğini söyler. Abdullah,

Seden ülkesinin Kalemzer şehrine gidiyorum dedi orada bir sevgilim var, der. Abdullah rüyasında âşık olduğunu pirlar ayine-i devranda âşık etti, der.

İbrahim Şah'a şöyle seslenir:

Bir pirin elinden içtim badeyi,
Düşmüşüm sevdanın közüne şahım.
Bir güzelin cemalini seyrettim,
Dayanılmaz cilve nazına şahım.

İbrahim Şah âşığı götürün, saray misafirhanesinin en güzel odasında istirahatine baksın der. İbrahim Şah kendi haber güvercinlerimin yerini bilebilir mi diye umutlanmıştı.

Motifler:

- a. Yasak (Şahın yasakları): Güvercinleri kaybolan Şah, eğlenceyi, türkü söylemeyi yasak kılmıştır ve herkes karalar giymektedir.
- b. Cezalandırma (zindan) Sabah Abdullah'ın kollarını bağlayarak doğruca zindana atarlar.
- c. Rüyada aşk: Abdullah rüyasında âşık olduğunu, pirlar ayine-i devranda âşık etti, diyerek açıklar.

Epizot 6: Sonuç ve Konuşmalar

I. Selvinaz Sultan ve Abdullah'ın Kavuşmaları

Bu arada Abdullah Selvinaz Sultan'ı aramaktadır. Abdullah bölük bölük kızların içlerinden birisinin Selvinaz Sultan olduğunu düşündü. Abdullah ve Selvinaz Sultan öyle sarıldılar ki siyah sandal sarı tele, şeyda bülbül gonca güle, nakışkar bezment kulaç kola, aç arı çiçeğe, Çıldır çeçele, Ardahan gayışa, Şöreyel lavaşa, Azeri bozbaşa, deve kangala, terekeme hangele sarılan gibi sarıldılar.

Selvinaz Sultan anasını görür. Yüzünden öper. Anası bu duruma şaşırmıştır. Selvinaz Sultan anasına gönlümün matlubunu bulduğunu söyler. Anasına şöyle seslenir:

Sevdasından ataş alıp yandığım,
Meni deli eden yardı ay ana.
Etrafına bir pervane döndüğüm.
Bir şama dolanmak zordu ay ana.

Abdullah, Hacer Sultan'a şöyle seslenir:

Rüya âleminde kuruldu niza,
Aynayı devranda geldik yüz yüze,

Pirlere tarafından verildi bize,
Bu doluyu reva kılan sevdadır.

Hacer Sultan Abdullah'a sizleri böyle biri birine âşık eden Allah'tır der mutlulukların daim olmasını söyler. Selvinaz Sultan bunu babasına bir türkü ile haber vermek ister ve şöyle yazar:

Selvinaz'am halım oluftu yaman,
Şendedir adalet şendedir ferman,
Beni ateşine yandıran oğlan,
Gelir ulusuma elime baba.

Hacer Sultan cebindeki nağmeyi Kadir Şah'a uzatır. Kadir Şah okur ve hanımına teşekkür eder. Ertesi gün. İbrahim Şah Abdullah'a söz verir, Abdullah:

Abdullah der dikkat eyle hiçbir gönül yıkma sen.
Söner vicdan meşhalesi sevgi ile yakmasan.
Yaşamak marifet değil bir eser bırakmasan,
Bunun güzel ispatını boş kabristan gösterir.

İbrahim Şah Kadir Şah'tan müsaade isteyerek söze başlar ve dinlediğiniz âşık benim manevi evladımdır, Allah'ın izni Peygamber'in kavliyle Kadir Şah'ın kızı Selvinaz Sultan'ı istemeye geldik, der. Kızının mektubunda birisini sevdiğini düşünen Kadir Şah'ın endişeleri üzerine Abdullah şöyle seslenir:

Kadir Şah'ım bu sevdanın yolunda,
Taştan taşta değip ezilen menem.
İçince doluyu pirin elinden,
Elekten eleye süzülen menem.

Kadir Şah durumu anladı ve alkışlar içinde kutlanmaya başlandı. O gece Abdullah sevincinden uyuyamadı. Bahçedeki Selvinaz'ı görünce şöyle seslenir:

Güller arasında dolaşan güzel.
Bir müjdem var ela gözlü yar sana.
Nemlenip allanan al yanağından,
Buse verip hâl hatrımı sorsana.

Bahçedeki kırk cariye halaylar çekmeye başlamış ve Abdullah ile Selvinaz Sultan'ın düğün merasimi başlamıştır. Abdullah sazı alır, şöyle der:

Sevdiğimin gametine boyuna âşık olmuşam.
Cilvesine edasına huyuna âşık olmuşam.
O sürmeli kaşlarının yayma âşık olmuşam.
Gözlerinden akan selin çayına âşık olmuşam.
Dal gerdanı kucaklayan muyuna âşık olmuşam.

Alkışlardan sonra İbrahim Şah'ı kecabasına bindirdiler. Kervan yola çıkar ve Baden ülkesinin Ehlemzer şehrine gider. Bunlar kavuşsun murat alsınlar.

Motifler:

- a. Âşık olma (evlilik): Hacer Sultan Abdullah'a sizleri böyle birbirinize âşık eden Allah'tır, der.
- b. Aşk (sevgililerin kavuşması): Abdullah ve Selvinaz Sultan öyle sarıldılar ki siyah sandal sarı tele, şeyda bülbül gonca güle, nakışkar bezment kulaç kola, aç arı çiçeğe, Çıldır çeçele, Ardahan gayışa, Şöreyel lavaşa, Azeri bozbaşa, deve kangala, terekeme hangele sarılan gibi sarıldılar.
- c. Düğün merasimi (evlilik): Abdullah ile Selvinaz Sultan'ın düğün merasimi başlamıştır.

BÖLÜM IV

4. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂYELERİ İLE EPİZOT VE MOTİF İNCELEMESİ YAPILACAK HALK EDEBİYATI METİNLERİ

Bu bölümde Âşık Günay Yıldız'ın hikâyeleri ile karşılaştırması yapılacak olan halk edebiyatı örneklerinin metin ve epizotları Prof. Dr. Ali Berat Alptekin'in Halk Hikayeleri Motif Yapısı (Alptekin 2013) kitabından yararlanılarak incelenmiştir. Bu bölüm üzerinde durduğumuz 35 hikayenin özetlerinden hazırlanmıştır. Bazı hikayelerin orijinal kaynaklarına ulaşmakla beraber bazılarında ulaşamadı. Günay Yıldız'ın üç hikayesinin epizot ve motiflerini belirleyip diğer halk hikayeleriyle benzerliklerini ortaya koyarken Alptekin'in özetlediği hikayeler bizim için önemli referans olmuştur.

Özetlerinden faydalanılan hikayeler; kahramanların doğumları ve aileleri, kahramanların âşık olmaları, kahramanların sevgililerini bulmak için seyahate çıkmaları, kahramanları engelleyen kişi ve unsurlar, kahramanlara yardım eden kişiler, konuşmalar ve sonuç başlıkları altında incelenecek ve Alptekin'in bulduğu motiflerden yararlanılacaktır.

4.1. YARALI MAHMUT HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Yaralı Mahmut Hikâyesinin 12 varyantı vardır. Bu varyantların üçünde Yaralı Mahmut'un babası İstanbullu Ali Bezirgandır. Mahmut'un babası zengin bir tüccardır. Bütün varyantlarda Mahmut, babasının ölümünden sonra fakir düşmüştür. Tecrübesizliğinden istifade eden dalkavuklar, Mahmut'un malını yiyip bitirmiştir. Mahmut'un Ahmet isminde hayırsız bir kardeşi vardır. Mahmut'un annesinin ismi Saadet hanımdır. Hikayenin kız kahramanı Mahbub Gence Hanı ziya Han'ın tek kızıdır. Çok güzeldir ve yiğittir. Mahbub kendisini yenecek erkekle evlenmeye ahd etmiş yiğit bir pehlivan kızıdır. (Aslan 1990:17-29)

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Gence Hanın güzel kızı Çamçırak taşları vermeye razı olmaz ve Mahmut'la savaşmaya karar verir. Arap (Arabüzengi) kıyafetlerini giyerek Mahmut'un askerlerinden birçoğunu öldürür. Sonra da Mahmut'la üç gün savaşır. Bütün varyantlarda mücadeleyi Mahmut kazanır. Hasmının başını keseceği sırada Arap, yüzündeki örtüyü açar ve çok güzel bir kız olduğu ortaya çıkar. Kızın güzelliğini gören Mahmut bayılır düşer. Mahmut kıza

âşık olur. Mahbub, kendisini yenecek erkekle evlenmeye ahd ettiğini ve onunla evlenmek istediğini Mahmud'a söyler.

Kahramanların Âşık Olmaları çoğu halk hikayelerinde görüldüğü gibi olağanüstü unsurlar aracılığıyla değil, birbirlerini bizzat görmeleriyle ortaya çıkmıştır.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Bütün varyantlarda İstanbul padişahı bir saray yaptırır. İstanbul padişahı “Kahraman Padişah'tır”. Bir varyantta Mahmut, halk sarayında “Çamçırak” taşlarının eksik olduğunu padişaha söyler. Diğer bir varyantta Gence Hanı Ziyat Han'ın sarayında olan Çamçırak taşları çok beğenen Kahraman Padişah, İstanbul'a dönünce çok sevdiği bu takları elde etmek ister ve tellallarla ahaliye haber salır ve Mahmut bu göreve talip olur.

Seyahate çıkması Mahmut'un sevgilisi ile karşılaşmasını sağlayacaktır.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Kara Vezir: Mahmut, başka biriyle nişanlı olan Mahbub'u alıp İstanbul'a götürdükten sonra engeller ortaya çıkmaya başlar. Mahbub'un nişanlısı olan Kandehar padişahının başveziri Kara Vezir'in tehdidi üzerine Gence Hanı kızının Mahmut'a vermek istemez. Kara vezir çok kıskanç ve zalim birisidir. Sevgililerin kavuşmalarını istemez. (Aslan 1990:17-29)

Cadı: Bütün varyantlarda engellemenin bir şekilde Cadı'nın büyü veya sihir gücüyle olur. Bir varyantta uçarak İstanbul'a gider ve büyü yapar, diğerinde 4 varyantta ceylan şekline girer ve Mahmud'u peşinden sürükleyerek bir ormana götürür. Yolunu şaşırarak, gitmesi gereken yere zamanında ulaşmasını engeller. Bu durum sevgililerin ayrılmasına neden olur. Bir varyantta cadı sihir gücüyle Mahmud'u geyik şekline sokar ve böylece kavuşmalarını engeller.

Mahmut'un kardeşi Ahmet: bir varyantta, Ahmet, kardeşini ortadan kaldırarak kıza sahip olmak ister. Mahmud'u hile ile ava gönderir. Kıza kağıt muska yaptırır. Sevgilileri düşman etmeyi başarır ama kızı elde edemez.

Büyü: Mahbub büyüünün etkisiyle Mahmut'u kılıçla ağır bir şekilde yaralar. Hikayenin kahramanı olan Mahmud'a “Yaralı” sıfatının burada sevgili tarafından yaralaması sonrası verildiği anlaşılmaktadır.

Gence Hanı Ziyat Han: Kızın babası Ziyat Han, Kara Vezir'in etkisiyle kahramanların kavuşmalarına engel olur.

Engelleme epizotunda sihir, büyü, cadı, ihtiyar kadın, hain kardeş motifleri karşımıza çıkar. (Aslan 1990:17-29)

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Hızır: Gence yolculuğu sırasında Hızır yol gösterir ve Gence'ye varır.

İhtiyar derviş: bir varyantta derviş Mahmut'a kılavuzluk eder.

Bezirganbaşının büyük kızı Gülşah: Mahmut Gülşah'ın yardımıyla gerdek odasına girerek dolaba saklanır. Kara Vezir Mahbub'tan bir kahve ister. Mahbubu kahveyi getirerek sol eliyle ikram eder. Kara Vezir buna kızarak kahveyi yere döker. Bu sırada Mahmut dolaptan çıkar ve Kara Vezir'in başını keser.

Bezirganbaşı: Mahbub tarafından yaralanan Mahmud'u Bezirganbaşı bulur ve Gence'ye evine götürür ve kızı Gülşen tedavi eder.

Gülşah'ın kocası "Eşikağası": Mahmut Eşikağası'nın yardımıyla kıyafet değiştirerek Mahbub'un düğününe gider. Kara vezirin huzurunda türkü söyler. Kara Vezir kızar ve Mahmut'u öldürmek ister. Eşikağası Mahmut'u yemeklerden zehirlendiği bahanesiyle düğünden kaçıtır.

Keloğlan: Eşikağası, Keloğlan vasıtasıyla buldukları yeni ölmüş birisinin cesedini Mahmut'un yerine mezara gömerler. Düğün sona erer, Mahmut Gülşah'ın yardımıyla gerdek odasına saklanır ve Kara Veziri öldürür ve sevgiliyle beraber Kandeher'dan kaçarlar. Burada "sahte ölüm" motifi vardır. (Aslan 1990:17-29)

f. Konuşmalar ve Sonuç

İstanbul Padişahı Mahmut'u kendisine baş vezir yapar. Kahramanlara kırk gün kırk gece düğün yapılır (Aslan 1990:17-29).

4.2. LATİF ŞAH HİKÂYESİ

Çıldırılı Âşık Şenlik (1850-1913) tarafından tasnif edilmiştir. Şenlik bu hikâyeyi, gerçek bir olaydan etkilenecek şekilde tasnif etmiştir. Ensar Aslan varyantında (Aslan,1975: 56-57) hikaye şöyle tasnif edilir: *"Bir kış günü Suharalılar ağalardan birisinin odasına oturmuş Şenlik'i dinliyorlarmış. Köpeklerin sesine dışarı çıkan birisi, yanında 10-12 yaşlarında ayakları çıplak, elbiseleri yırtık içerisinde bir çocukla ihtiyar, düşkün bir adamı içeriye*

getirmiş. İkisi de soğuktan titriyorlarmış. Ev sahibi, bunlara çay ekme verdikten sonra, adlarını, nereli olduklarını sormuş. İhtiyarın adı Mevlüt, çocuğunki de Lâtif'miş. Çocuk, amcasına "Lele" diye hitap ediyormuş. Çocuğun babası sakat olduğu için, amcası ile nafaka toplamağa çıkmışlar. Köylüler bunların durumuna çok acımışlar ve Şenlik'e bunların bu haline bir türkü söylemesini rica etmişler. Âşık da burada irticalen çok duygulu bir türkü söylemiş. Daha sonra da bu türküyü çeşitli eklemelerle benzeterek Lâtif Şah hikâyesini tasnif etmiştir. Şenlik, o anda hayalinde küçük Latif'i Yemen padişahının oğlu Lâtif Şah olarak görmek istemiştir. Amcası ihtiyar Mevlüt de Yemen padişahının baş veziri Koca Lele oluyor (Aslan,1975:56-57).

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Yemen şehrinde Gamküşad isminde bir padişah vardı, ama bunun ismini Gamsız Şah koymuşlardı adını Gamsız Şah koymuşlardı ama içinde çok büyük gamları vardı. En büyük gamı da dünyaya çocuğu gelmemişti. Akıldanesi Koca Lala isminde iktidarı yetik, bir de adamı vardı. Çocuğu olmasına çok üzülünce belki bir ağzı dualıya rastlarsam bana bir dua eder de Cenab-ı Allah onun duası hürmetine bana bir çocuk verir diye kılıklarını değiştirerek dervişan kılığına girdiler. Beraber namaz kıldılar. Bu arada yanlarına aksakallı bir Derviş yaklaştı. Derviş padişahı ve Lalayı tanır ve padişahın derdini bilir. Padişaha bir elma verir ve yarısını kendisinin diğer yarısını hanım sultanının yemesini ister. Cenab-ı Allah o elmanın şifasına sana bir oğlan çocuğu ihsan edecek." der. O kadar yiğit ve pehlivan olacak ki, hiç kimse kılıcının önünde duramayacak. Hiç bir at onu taşıyamayacak der. Onu taşıyacak at içinde elmanın kabuklarını kısırak Arap atına yedirmesini sonuçta bir tayın doğacağını söyler. Çocuğun ve tayın ismini kendisinin koyacağını belirtir ve birden kaybolur. Çocuk doğar ve 5 yaşına kadar İsimsiz Şehzade olarak çağrılır, bir adı yoktur. İsim koymaya çalışınca derviş gelir. Derviş ayağa kalkar çocuğun kulağına ezan okuyarak çocuğun ismini Lâtif Şah koyar. Atının ismi Benliboz olsun diyerek ortadan kaybolur (Kaya, 2003:3).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Hindistan şehrinde Erciyar namında bir hükümdar vardır. Erciyar'ın da Mihriban Sultan isinde bir kızı vardı. Lâtif Şah'ın ismini haber alınca akli başından gider ve âşık olur. Mihriban sultan yalancıkdan hasta olur. Babasına yanına ihtiyar aksakallı bir pir geldiğini, Yemen şehri civarında Elvan Dağı denen bir dağdaki tekkeye gitmesini istediğini söyler.

Tekkeyi ziyaret ederse, bu hastalıktan kurtulacağını söyler. Padişah çaresizlikten ordusunun komutanına emir verir ve kızını götürmesini ister (Kaya, 2003:3).

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Kervan göç edip de Hindistan şehrinden çıktılar. Elvan Dağı'nın dibine geldiler. Bu arada Lâtif Şah da Benliboz'un üstüne bindi, Altın Bina'sının etrafında ağır ağır dolaşıyordu. Benliboz'u sürdü, yolun üstüne indi. Lâtif Şah; kervancıların geldiğini görünce kılıcını çekip durun bakalım arkadaşlar dedi. Ordu kumandanı haramîlere yakalandık." dedi. Benim yanımda dört bin dane pehlivan var. Burada beş-on tane haramî var. Biz kervancı değiliz askeriz der. Lâtif Şah; ben burada haramî değilim bir şahım, der. Latif Şah kumandanın ordusunu ikiye böler.

Lâtif Şah hiç umulmadık bir zamanda Mihriban Sultan'ı görünce aklı başından gidip, bayılıp da Benliboz'un tırnağının dibine tepesinin üstüne düştü. Mihriban Sultan ben bunu böyle yatarken bırakıp gideyim de gelsin beni Hindistan şehrinde bulsun, babamdan alsın ki, babamın adı kötü olmasın, der. Ayrılırken, ben geldim seni gördüm, sen de beni gördün, bir maharet hünerin varsa, kâğıdım koynundan çıkınca, gel beni Hindistan şehrinde bul, gönlüm sende diye yazarak ayrılır (Kaya, 2003:21).

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Feseli Padişahı: Keloğlan köşenin başında Mihriban Sultan'ın resmine bakarken, Feseli Padişahı'nın resimcisinin bir tanesi arka tarafından geçiyordu. Keloğlan'ın elindeki resmi gördü. İyi bir resim olduğunu anladı. Padişaha verirsem, çok bahşış alırım diye düşündü. Keloğlana resmin kime ait olduğunu sorunca, Hindistan şehrinde Erciyâr Hükümdarının kızı Mihriban Sultan derler cevabını alır ve resmi dört ekmek parasına satın alır. Fes Diyarı Padişahı resmi görünce aklı başından gitti. Ordu kumandanım Esfendiyar huzura gelsin der ve Hindistan şehrinden Erciyar Hükümdar'ının kızı Mihriban Sultan'ı getirmesini ister. Erciyar Hükümdar'ına kızının başına ne isterse ver, düğünü orada ilân et, der (Kaya, 2003:54).

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Hint Padişahı: Olanlar karşısında çaresiz kalan Hint Padişahı kızını Fes Padişahına vermeye razı olur ama yine de Fes Padişahını kim yenerse ona istediği her şeyi vereceğini ilân verdirir.

Esmer Sultan: Feseli Padişahının Esmer Sultan isminde bir kızı vardı. Fes Padişahı komutanını öldüren Lâtif Şah'ı, karşısında görünce darağacının kurulmasını emreder. Ancak delikanlının güzelliğini gören Esmer Sultan onu ölümden kurtarır.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Hindistan Padişahı Mihriban Hanımı Lâtif Şah'a verir. İki sevgilinin kırk gün kırk gece düğünleri olur. Esmer Sultan da sevgilisi gelmeyince ona bir mektup yazar. Lâtif Şah olanları Mihriban Sultan'a anlatır ve Hint Padişahından yardımıyla Esmer Sultan'la da evlenir. Lâtif Şah, Erciyâr Hükümdarından müsaade ister ve babamı annemi özledim der. Mihriban Sultan'ımı, Esmer Sultan'ımı, İhtiyar Lala'mı alarak babamın memleketine gideceğim der. Bunun üzerine Erciyâr Hükümdar'ının emir üzerine kırk deve yükü çeyiz kendi kızına yükletti, kırk deve yükü de Feseli Padişahının kızı Esmer Sultan'a yükletti (Kaya, 2003:54).

4.3. KIRMANŞAH HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Kirmanşah Hikâyesi, Posoflu Fakirî (Âşık Üzeyir Usta) tarafından tasnif edilmiştir. Ali Berat Alptekin, Kirmanşah Hikâyesi 'nin beş varyantını yayımlamıştır (Alptekin 1999:131-207).

Kirmanşah hem kahramanlık hem de aşk konulu bir halk hikâyesidir. Olaylar masal mekânları olan Kaf Dağı, Yemen gibi mekânlarda geçer. Tiflis padişahı Hurşit Şah'ın çocuğu olmaz. Hurşit Şah'la baş vezir derviş kılığında girerek Hurşit Şah'ın derdine derman aramak için Tiflis'in etrafını gezmeye çıkarlar. İki arkadaş, Tiflis'in dışında iki dağ arasında akan suyu seyredelerken Hz. Hızır, Hurşit Şah'a yedi şart koşar ve Hurşit Şah "ın bu şartları kabul etmesi üzerine dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat sonra bir çocuğunun olacağını müjdeler ve gözden kaybolur. Hz. Hızır'ın ileri sürdüğü şartlardan altısını yerine getiren Hurşit Şah "ın bir oğlu olur. Çocuk, dört yaşına gelir; Hz. Hızır'ın yedinci şartı olan çocuğa isim koymadır. Ülke meclisi çocuğa isim koymak isterken Hz. Hızır gelir ve çocuğa Kirmanşah ismini koyar. (Aksoy, 2012:181-192)

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Kirmanşah Yemen Sultanını güreşte yener. Bunun üzerine Yemen Sultanının kızı Mahperi, Kirmanşah'ın sevgilisi olur.

Kirmanşah rüyasında pir elinden bade içer. Bunlardan birisi Allah için diğeri Mahperinin aşkı içindir. Üç bade içen Kirmanşah, her geçen gün yanıp tutuşurken, aynı Pir Mahperi 'ye Herat'a da üç bade içirmiştir.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Kirmanşah yola çıkar ve Köroğlu'nun koçaklarından Koca Arap la karşılaşır ve onu da yener. Kirmanşah, Kaf dağında bazen dondurucu soğukla, bazen de kavurucu sıcakta atı Kara Kaytaaz ile devin olduğu yere kadar gelir. Dev amcaoğullarını da mağarasına hapsedmiştir. Olağanüstü vasıfları olan Kara Kaytaaz ve Mahperi'nin yardımıyla Kirmanşah devi öldürür. Mahperi ve amcaoğullarını kurtarır. Hain amcaoğulları, Kirmanşah'ın atını ve devin nişanelerini alarak kaçarlar (Alptekin, 2013: 181).

d. Kahramanları Engellenen Kişi ve Unsurlar

Herat: Kirmanşah, yolda iken, Herat'ta Mahperi'yi dev kaçıır.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Pir: Yol boyunca olağanüstü engellerle karşılaşan Kirmanşah'a yardım eder. Kaf Dağı'nda Kirmanşah'a yine bir pir yardımcı olur.

Koca Arap: Koca Arap iki hain kardeşle karşılaşır. Onları dinler fakat çok geçmeden yalanları ortaya çıkınca yanında iki hainle beraber Tiflis'e gelir, Kirmanşah'ı bulur ve Mahperi'yi arar.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Mahperi, ırmağa atarak intihar etmek ister. Şans eseri kemeri takılır ve tesadüfen büyük bir hazine bulur. Bulduğu hazineyle saray yaptırır ve gelen giden yesin için Kirmanşah hayrına diye yazdırır. Koca Arap olanları dinledikten sonra iki hain amcaoğlunu öldürür. Mahperi'nin babasının gelmesiyle kırk gün, kırk gece düğün yapılır. Kirmanşahla Mahperi murada ererler. (Alptekin, 2013: 181-183)

4.4. EŞREF BEY HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Deli Murat adında bir şah Eşref Bey'in babasıdır. Kandehar Şahı her yıl Şiraz Şahına haraç vermektedir. Haraç meselesinden dolayı Kandehar ile Şiraz orduları savaşı ve savaşın sonunda Kandehar şahı ölür. Yerine Deli Murat şah olur. Deli Murat evlenir, bu evlilikten Eşref Bey dünyaya gelir (Sakaoğlu,1999:1-45; Alptekin, 2013:184).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Rüyasında Pirlerin verdiği badeyi içen Eşref, Şiraz Şahının kızı Zöhre'ye âşık olur.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Eşref, bezirgânla beraber Şiraz'a gider.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Deli Behran: Eşref, Deli Behran'ı Şiraz Şahma şikâyet edince Behran'ın kahvesi kapatılır. Behran, ağabeyi Şahoğlu Şah Abbas'ın yardımını alarak Eşrefi öldürmek isterken Eşref, Zöhre'ye Hak âşığı olduğunu anlatır ve ölümden kurtulur.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Şahoğlu Şah Abbas Zöhre ile evlendirilmesini sağlar.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Eşref, Şahoğlu Şah Abbas'a meseleyi anlattığı zaman ölümden kurtulur ve Zöhre ile evlendirilir. Babası Murat Han da gelir, oğlu ve gelinini Kandehar'a götürür. Onlara kırk gün kırk gece düğün yapar (Sakaoğlu,1999:1-45;Alptekin, 2013:184).

4.5. SALMAN BEY VE TURNATEL HANIM HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Çin-Maçin ülkesinin Payitaht şehrinin Padişahı Alhan, Salman Bey'in babasıdır. Dervişler Salman Bey'e biri Hatem Şahı'nın kızı Turnatel Hanım için olmak üzere 3 bade içirirler. Dervişler aynı badeyi Turnatel Hanım'a da içirmişlerdir (Aslan, 353-404; Alptekin, 2013;188).

Salman Bey Hikâyesinin kahramanı Salman Bey'in tasviri şöyle yapılır:

Çinmaçin ülkesinin Payitaht şehrinde Bir hazineye malik,
Hükmü ihtiyar sahibi, Âlem emrinde muti, Pek sahip kemal,
Bir şahs-ı cihan, Bir çağ-ı hûban, Kaddi nevcivan, Ceng-i kahraman,
Her bir marifette mahir, Âlemde nazîri bulunmaz...

(Aslan, 2001:417; Aslan, 2004: 311-326)

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Salman Bey'e dervişler, üç bade içirirler. Bunlardan biri de Hatem Şahı'nın kızı Turnatel Hanım içindir. Dervişler aynı badeyi Turnatel Hanım'a da içirmişlerdir.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Aşkından sararıp solmaya başlayan Turnatel Hanım yola çıkar. Bu arada Salman Bey de gurbete çıkar. Yolda Gevher Hanıma âşık olur ve onu kaçıır.

Gevher Hanım öldükten sonra, Salman Beyle bade içen Turnatel Hanım, sevgilisini aramak için Payitaht şehrine gelmiştir.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Celal Vezir: Celal Vezirin ordusuyla Salman Bey'i yener ve Gevher Hanım esir düşer. Salman Beyin kayın babasının veziri Celal Vezir, Salman Beyi öldürtmek için Gaddar Üzengi'ya görev verir.

Gaddar Üzengi, Salman Beyin yerine Gevher Hanımı yaralar ve Gevher Hanım ölür.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Çoban: Turnatel Hanım çobandan Salman Beyin başından geçenleri öğrenir.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Salman Bey, Gevher Hanımın ardından Payitaht şehrine gelir. Hak âşığı olduğunu ispatlar. Gevher Hanım ile kırk gün, kırk gece düğün yapılır. Gevher Hanımın öldüğünde üzerinde olan elbiselerini giyerek mezarının başında beklerken, mezar başında dua eden ve Kur'an okuyan Salman Bey bu güzelin Turnatel olduğunu anlar. Salman Bey ile Turnatel Hanım için kırk gün kırk gece düğün yapılır.

4.6. SEVDAKÂR ŞAH İLE GÜLENAZ SULTAN HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Sevdakâr Şah'ın babası İsfahan'lı Şahoğlu Şah Abbas'tır. Aslında Perçem Sultan ile evli olan Şah Abbas bir savaşta Mısır kralı ile savaşmaya gittiğinde cariyesi Gülenaz ile gizlice evlenir ve bir çocuğu olur. Daha sonra bu çocuğu cadı kaçıır ve Kandehar'a götürür. Kandehar Padişahı üç yaşına gelen çocuğa Sevdakar Şah adını koyar (Alptekin,2013:190).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Şah'ın kızı Gülenaz Hanım, bahçesinde gezerken Sevdakâr Şah'ı görünce âşık olur.

Kızın güzelliği karşısında Sevdakâr düşüp bayılır.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Padişah olduktan sonra Sevdakâr, veziriyle birlikte Kandehar'a gider. Gülenaz'ın, Tahran Şahına verildiğini duyunca da çok üzülür.

Sevdakâr, yanında Allahverdi ve Deli Becan birlikte Tahran doğru yoluna çıkar. İsteddiği kişiyle evlenemeyen Gülenaz da, yataklara düşmüştür. Derviş kıyafetinde saraya çıkan vezir, hanımının derdine çare bulabileceğini söyler.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Cariye: Sevdakâr'a âşık olduğu için Gülenaz'ın cariyelerinden biri de Gülenaz'ı yok etmek için Yahudi Bezirgân'la anlaşır ve hile ile Gülenaz'ı sandığa kapatır ve Tahran'a gönderir.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Vezir: Ertesi gün Sevdakâr'la birlikte saraya çıkan vezir, iki sevgiliyi kavuşturur.

Beğman: Beğman'ın anlatmasıyla da Sevdakâr'ın asıl kimliği ortaya çıkar.

Zöhre Sultan: Zöhre Sultan Tahran-İsfahan arasında haramiliğe başlamıştır. İsfahan'dan gelen Yahudi Bezirgân'ı da soyan Zöhre Sultan, bir sandığın içinde Gülenaz'ı bulur.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Sevdakâr, kimliğini Şahoğlu Şah Abbas'a anlatır. Bunun üzerine Gülenaz'la Sevdakâr'ın kırk gün, kırk gece süren düğünleri yapılır. Fakat Becan'ın kahramanlığı karşısında İran ordusu dağılır. Birkaç gün sonra İsfahan'a gelen Sevdakâr ile Gülenaz Sultan'a kırk gün, kırk gece düğün yapılır. Zöhre Sultan, Sevdakâr ile Gülenaz Hanımı birbirine kavuşturur. Kendisi de elbisesini değiştirerek kimliğini açıklar. Daha sonra hep birlikte İsfahan'a gelirler. Yeniden kırk gün kırk gece düğün yapılır ve hasretler murada ererler (Alptekin,2013:190).

4.7. ADİL ŞAH HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Horasan Hükümdarı Turan Şah, Adil Şah'ın babasıdır. Allah'a dua eder ve pirin verdiği elmayı yer bir çocuğu olur adını Adil Şah koyar (Alptekin,2013:192).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Âdil Şah av esnasında uyuyakalır ve rüyasında yeşil cübbeli kırk pir görür. Allah, Pirlar ve Kandeher Şahının kızı Şemsinûr Sultan aşkına bade içirir. Şemsinûr da aynı rüyayı görür. Âdil Şah ve Şemsinûr aşka düşer.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Âdil Şah sazıyla sevgilisini bulmak için Kandeher'a gider.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Gamoğlu ve Abuzer: Yolda Gamoğlu'na yakalınca ile savaşır ve onu öldürür.

Sonra Abuzer beyin saldırısına uğrar.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Kahveci: Adil Şahin söylediği türküler üzerine, Şemsinûr'a geldiğini haber verir.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Âdil Şah Şemsinûr'ın babası tarafından imtihana sokulur ve sonunda Şemsinûr'la kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenir (Alptekin,2013:192).

4.8. MELİKŞAH VE GÜLLÜ HAN HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Melikşah'ın babası Onya Geylani adlı memleketin padişahı Âdil Şah'dır. Dervişin verdiği elma ile padişah çocuk sahibi olur. Derviş (Hz. Hızır), zamanı gelince gelir ve çocuğun adını Melikşah koyarak kaybolur (Alptekin,2013:193).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Derviş, avlanmakta olan Melikşah'a Yemen Padişahının kızı Güllü Han'ın resmini yapıp gösterir ve Melikşah, kıza (Güllü Han) âşık olur.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Melikşah Hindistan'dan ayrılarak Güllü Han'ı aramaya gider. Bezirgân, Melikşah'ı Yemen Padişahının yanına götürür.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Zalim anne: padişah ölünce anne ve oğul birlikte yola çıkarlar. Yolda tanıştıkları pehlivanla annesi gizlice evlenmek ister. Anne bu işin kolay olması için Melikşah'ı öldürme planı yapar ve oğlunu aslanların yanında bulunan narları ve kırk haramilerin yanında

bulunan elmayı getirmeye gönderir. Bu arada Çeşminaz'ı da kurtarır. Melikşah aslanlara yem olmadan narları ve elmayı getirmeyi başarır. Zalim anne Melikşah'n gücünü kaybetmesi için oğlunun başında olan ve ona güç veren sihirli tüyü koparır ve gözlerini çıkardıktan sonra onu bir kuyuya atar.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Bezirgân: Melikşah'ı kuyudan bir bezirgân kurtarır. Bezirgânla birlikte yola çıkar ve Hindistan'da Çeşminaz'la karşılaşır.

Güvercin: Güvercinlerin yardımıyla Melikşah'ın gözleri tekrar görmeye başlar.

Karahan bey: Güllü Han'ı kardeşleri kendisine verdikleri halde, durumu anlar ve Güllü Han ile Melikşah'ı evlendirir.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Melikşah, Yemen Padişahının yanına gider ve Güllü Han ile tanışır. Padişah ölünce kardeşleri Güllü Han'ı Karahan isminde bir beye vermek ister. Fakat Karahan her ikisi evlendirir. Düğün kırk gün kırk gece sürer (Alptekin,2013:193).

4.9. NEDİM ŞAH HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Nedim Şahın babası Horasan Padişahıdır. Padişah doksan yaşında olan veziri yanlışlıkla gaz çıkarınca ceza olarak ona güzel kız bulmasını ister. Vezir cadıların yardımıyla Cameseb'i bulur. Kızı zorla getiren padişahla kız konuşmayınca ölüm emri verir. Fakat Arap cellat öldürmez ve Dedebeş'e gönderir. Bu arada padişahın kısa zamanda beraber olduğu Camesab hamile kalmıştır ve bu hamilelikten Nedim Şah doğmuştur (Yavuz, 1973:7-39; Alptekin,2013:195-196).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Dev kızı (sonraları kız padişah) mağarasına hapseder. Nedim Şah ay kadar güzel olan kızı görür ve âşık olur.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Arap ile Nedim Şah, kız padişahı bulmak için önce saraya, daha sonra da Yemen'e gelirler.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Dev: Yolda Nedim Şah'ı bir dev yakalar ve onu mağarasına kapatır.

İki kardeş: İki kardeş Nedim Şah'ı yaralayıp Yemen Padişahının kızını da yanına alarak memleketlerine dönerler.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Arap cellat: Arap cellat Cameseb'i öldürmez ve Dedebeş'e gönderir.

At: Zehirli yemeği yiyecekken atı ona engel olur. At, Nedim şah yaralandığında kan kardeşi Arap'ı bulur. Arap gelir ve ata "Ya mübarek, beni kavuştur" der. Arap ve kız Nedim Şah'ı tedavi eder.

Kız: Nedim Şahın yaraları iyileşirken onun ayrılık acısına dayanamayan kız, intihar amacıyla ırmağa atlarken şans eseri kemeri dala takılır ve büyük bir hazine bulur. Ali Ağaya ait olan köyü satın alır. Büyük bir saray ve değirmen yaptıran kız, buraya tabela asar. Nedim Şahın öldüğünü bilerek "Allah rızası için Nedim Şah'ın ruhuna fatiha" diye yazdırır.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Kız Padişah Yemen'e gelen Arap'la Nedim Şah'a kendisini tanıtır. Sonraları Nedim Şah padişah olur. İki sevgili kırk gün kırk gece düğünden sonra evlenirler (Yavuz, 1973:7-39; Alptekin,2013:196).

4.10. VARAKA İLE GÜLŞAH HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Varaka ile Gülşah'ın babaları kardeş olup Çin'de yaşamaktadır. Çocukları olmayan iki kardeşe derviş hanımlarıyla beraber yemeleri için elma verir. Her iki kardeşin biri Gülşah diğeri Varaka olmak üzere çocukları olur (Saraç, 1978, 20-82; Alptekin,2013:197).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Gülşah ve Varaka birbirlerine kardeşi olmadıklarını sütinelerinden duyduktan sonra birbirlerine âşık olurlar. Gülşah, Varaka'ya serseri takımı ile gezmemesini, yoksa babasının evliliğe razı olmayacağını söyler.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Gülşah'ı isterken annesinin zamanında gelmemesi üzerine Varaka sahralara düşer. Gülşah'ın Amcasının istediği servet yüklü çeyizi bulmak için kırk gün izin alarak on bir günde Kûh-ı Billûr'a gider.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Amcası Gülşah'ı Varaka'ya verebileceğini ancak çeyiz olarak, bir deve yükü cevair, bir deve yükü zerzab, bir deve yükü de altın ister.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Pir: Yolu üzerinde bir pirlle karşılaşan Varaka, Pirden çeşitli hüneler öğrenir. Varaka, güreş imtihanında Pir'e yenilince Pir onun sırtım üç kez sıvazlar. Artık Varaka'nın sırtı yere gelmeyecektir.

Lala: Varaka, kale çevresinde iken kementle kale içerisine alınır. Varaka, onları yener fakat düşman Varaka'yı hile yoluyla bir çukura düşürüp krallarının huzuruna çıkarırlar. Ve Varaka öldürülmesi için cellatlara teslim edilir. Cellat Varaka'nın lalasıdır. İki hasret birbirlerine başlarından geçeni anlatırlar ve düşmanı yenerek Kûh-ı Billûr Padişahının huzuruna çıkıp çeyizi alıp tekrar yola koyulurlar.

Bağdat Padişahı: Bağdat Padişah'ı Gülşah'la evlenmek ister ve sarayına alır. Varaka Gülşah'ı bulmak için Bağdat'a gider ve haramileri yenince kimliğini bilinmeden saray alınır. Nişan yüzüğü sayesinde birbirlerinden haberdar olan Varaka ile Gülşah buluştuklarını gören padişah, bunları kendi aralarında konuştuklarını dinler ve iki âşığı kavuşturarak memleketlerine gönderir.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Yolda Varaka, iki rekât namaz kılar ve Allah'a dua ettikten sonra ruhunu teslim eder, buna dayanamayan Gülşah da kendisini hançerle öldürür. (Saraç, 1978, 20-82; Alptekin,2013:198)

4.11. BEY BÖYREK HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Padişahın çocuğu olmamış. Padişahla vezir tebdil kıyafet ederek yola çıkmışlar. Yolda bir dervişe rastlamışlar. Derviş padişahı tanımış ve padişah bundan hayrete düşmüştür. Derviş, padişahın derdini bildiği için bir elma uzatmış ve bunu soyarak yarısını sen ye, yarısını da karına yedir. Kabuklarını da atına verirsin. Oğluna adını ben koyacağım der. Padişahın bir erkek evlâdı olur. At da bir erkek yavru doğurmuştur. Şehzadeyi arkadaşları "Atsız Sultan" diye çağırırlar. Şehzadeye ad koymaya çalışırken derviş gelir ve

şehzadenin adı Beybörek; atın adı Bengiboz olsun, der (GÖKOĞLU ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-127925/h/ti2.pdf).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Şehzade, bir ihtiyarın çeşmeye gitmekteyken elindeki destiye ok atar ve kırar. İhtiyar kadın destinin akkavak kızının olduğunu söyler. Akkavak kızının çok güzel olduğunu ve bir beyin kızı olduğunu öğrenerek âşık olur.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Babasının gözyaşlarına rağmen bu kızı arayıp bulmağa gider. Yolda bir ceylâna rastlar. Ceylân bir çadırın içine girer. Şehzade de çadıra girer ve güzel kızı görür. Bey Börek kızın güzelliğine âşık olur, kızı babasından isteyerek alır ve memleketine döner.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Kel Vezir: Bey Börek evde ihtiyar kadından, Akkavak kızını, tahta geçen Kel Vezirin oğluna vermek istediklerini fakat Akkavak kızının onu kabul etmediğini, nihayet meydana yüksek bir kavak ağacı üzerindeki gerdanlığı ok ile düşürecek olana varacağını ilân ettiğini öğrenir.

Kel Vezirin oğlu otuz dokuzuncu oku atar. Keloğlan kıyafetindeki Bey Börek bu son oku onun namına alıp atar ve gerdanlığı düşürür. Düğün hazırlıklarına başlanır. Keloğlan kıyafetindeki Bey Börek saraya gider, duvarda kendisine ait eski sazını görerek çalmak için ister. Sazı eline alan Bey Börek tozlarını siler ve etrafa türküler atmağa başlar. Akkavak kızı gelince yüzündeki nikabı açarak kendini meydana verir (GÖKOĞLU ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1- 127925/h/ti2.pdf).

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Tekfur kızı: Bey Börek esir olur ve yedi yıl cezaevinde tutulur. Zindancı gelip şehzadeye bir tokat vurur. Sarayın penceresinden seyreden Tekfurun kızı bunu görür, şehzadeye acır ve zindancıyı çağırarak attığı dayağın sebebini sorar. Şehzade başından geçenleri Tekfur kızına anlatır ve Tekfurun kızı şehzadeye âşık olur. Şehzadem ben seni buradan kaçırırsam beni alır mısın diye sorar. Şehzade, Akkavak kızından sonra, buna razı olur musun, der. Kız şehzadeyi kurtarır ve daha sonra asker toplayarak gelir. Gelirken muşları gece vakti keçilerin boynuzlarına dikerek yakmasını ve keçileri ormana salmasını söyler. Bu suretle askerlerinizin miktarı olduğundan pek çok olarak görünür, der. Sonra

babama adam göndererek otuz dokuz askerle şehzadeyi istersin diye akıl verir. Tabi sen burada bulunmayacağın için esirler eksik çıkacak, bu sefer sen şehzadeye bedel Tekfurun kızını isterim, yoksa şehri yakar yıkar esirleri keserim, diye haber gönderirsin, der.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Bey Böyrek tahta geçer, Tekfur kız ile kararlaştırdıkları gibi gidip esir olan otuz dokuz arkadaşını ve Tekfurun kızını alıp memleketine getirir. Kırk gün kırk gece düğün yapar, Akkavak kızını ve Tekfur kızını ile evlenir (GÖKOĞLU, ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-127925/h/ti2.pdf).

4.12. HURŞİT İLE MAHİMİHRİ HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Hurşit'in babası padişaktır. Mahimihri, Uçma'an şehrinin beyinin sekiz çocuğundan tek kız çocuğudur.

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Hurşit rüyasında Murat Tepesi'ne gider ve tevhid eden kırk **ermiş** ettiğini görür. Kırklar, Hurşit'e Mahimihri'nin tasvirini gösterirler ve *sana bu kızı münasip gördük yedi ay sonra ona kavuşacaksın ve bizi gördüğünü kimseye söyler*. Hurşit Mahimihri'nin aşkıyla yanıp tutuşur (Sakaoğlu-Duymaz,1996,91-135; Alptekin,2013:203).

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Mahimihri'nin yedi Kardeşi ile beraber götürüldüğünü duyan Hurşit'in yola çıkar. Çeşme başında ocak taşını kaldırınca Mahimihri'nin mektubunu bulur. Mektuptan sevgilisinin Yüzbaşı Han ile evlendirileceğini öğrenir. (Sakaoğlu-Duymaz,1996,91-135; Alptekin,2013:203)

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Mahimihri'nin yedi Kardeşi: Hurşit babasına kıza ister. Kardeşler de kırk gün süre isterler fakat Otuz gün dolunca Mahimihri yi alarak kaçarlar.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Şahin: Hurşit kırkların vaad ettiği gün tamamlandığı için kırkların kızı gösterdiği yere gider. Avı yakalamak için elindeki şahini salar ve şahin avın peşinden bu çadırlara

doğru gider. Hurşit şahini bulmak için obaya vardığında Mahımihri yi görür ve düşüp bayılır. Hurşit Hocanın tavsiyesine göre Mahımihri'ye sarılınca kendine gelir.

Çoban: Hurşit'e Mahımihrinin Uçma'an şehrine gittiğini söyler.

Hasret Hatun: Hatun'un üç oğlu Hurşit'i alarak Kara Han'ın huzuruna çıkarırlar. Kara Han, Hurşit'i hazinedar alarak yanına yardımcı olarak alır. Hurşit, hanın huzurunda Mahımihri ye olan aşkıml saziyla dile getirir. Hasret Hatun, Mahımihri'yi Hurşit'in yanına getirir.

Arap: Hurşit bir hana gelir. Arap'ın babasının adamı öğrenir, beraber tüm haramileri öldürürler ve Mahımihri'yi mağaradan çıkarırlar.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Hurşit babasının huzuruna gelince Mahımihri ile düğünleri yapılır. Hurşit ile Mahımihri muratlarına ererler (Sakaoğlu-Duymaz,1996,91-135; Alptekin,2013:203).

4.13. ŞAH İSMAİL HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Şah İsmail'in babası Kandehar Padişahıdır. Çocuğu olmayan Kandehar Padişahı vezirini yanına alıp yola çıkar. Karşılarna çıkan derviş bir elmayı ikiye bölerek eşleriyle yemeleri için bunlara verir. Elmanın kabuklarını da ahırdaki kısrığa vermelerini salık verir. Padişahın bir oğlu olur. Onbeş yaşına gelmiş adı yokken derviş belirir ve adını Şah İsmail, taya da Kamer Tay adını koyar ve kaybolur (Çolak,1994:159-196; Alptekin,2013:206).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Şah İsmail av esnasında bir çeşme başında uyuyakalır. Rüyasında kırklar elinden bade içer. Şah İsmail uyandıktan sonra avına devam eder ve bu sırada Türkmen Beyi'nin kızı Gülizar ile karşılaşır, gençler birbirlerine âşık olurlar.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Bu evliliğin gerçekleşmesini istemeyen Gülizar'ın annesi, kızını da yanına alarak Hindistan'a göç eder. Ancak Gülizar geride bir mektup bırakarak gittikleri yeri bildiren bir mektubu ocaklık taşının altına bırakır. Bunun üzerine Şah İsmail sevdiğinin peşine düşer. Şah İsmail, Kamer Tay'a binerek Gülizar'ı bulmak için gurbete çıkar.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Gülizar'ın annesi: Gülizar'ın babası kızını Şah İsmail'e vermek ister, fakat annesi istemez ve kızını alarak Hindistan'a gider.

Şah İsmail Gülizar'ı bulmak için çıktığı yolda karşısına kapısı olmayan çok güzel bir saray çıkar. Şah İsmail orada güzel bir kız olan Gülperi'yi görür ve birbirlerine âşık olurlar. Kızın yedi kardeşinin devlerle savaşmakta olduğunu öğrenir, onlara yardım eder ve devleri öldürürler. Kardeşler Gülperi'yi Şah İsmail ile evlendirmeye karar verirler. Şah İsmail, Gülizar'ı bulmadan Gülperi ile evlenemeyeceğini söyler ve düğün ertelenir.

Arabüzengi: Şah İsmail'in karşısına Arabüzengi'nin sarayı çıkar. Arap'ın, insan başından yaptığı kalenin burcunun tamamlanması için bir kelleye ihtiyaç vardır. Kızın niyeti, Şah İsmail'in başını keserek kaleyi tamamlamaktır. Arap ve Şah İsmail savaşır ve Şah İsmail'e yenilir. Arapüzengi 'yi öldüreceği sırada yüzünü açar, dünya güzeli bir kız çıkar. Arapüzengi, yenildiği bir erkekle evlenmeyi düşünmektedir ve İsmail'le evlenmek ister. İsmail, Gülizar'ı bulduktan sonra ancak kabul edeceğini söyler.

Şah İsmail'in annesi: Kandehar'da Gülperi ve Arapüzengi ile varan Şah İsmail'in annesi gelinlerini görür ve güzelliklerini kıskanır ve kocasına Şah İsmail'i öldürmesi, gelinleri ile de kendisinin evlenmesini söyler. Padişah Şah İsmail'i oyuna getirerek yakalar ve idam etmek istediğinde oğlunun yalvarması üzerine onu öldürmekten vazgeçerek gözüne mil çektirerek bir dağa bırakır (Çolak,1994:159-196; Alptekin,2013:206).

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Arabüzengi: Arabüzengi ve İsmail Hindistan'a gider. Evinde kaldığı bir kocakarı Gülizar'ın Hint Padişahının oğlu ile evlendiğini fakat kırk gün yasım var diyerek damadı gerdeğe almadığını söyler. Şah İsmail Kocakarı'ya Gülizar'ın kendisine nişan olarak verdiği tarağı vererek onu sevdiğine gönderir.

Şah İsmail ve Arapüzengi, Gülizar'ı has bahçeden kaçırlar. Yolda Gülizar ile Şah İsmail uyuyunca Hint askeri gelir fakat Şah İsmail'i uyandırmaya kıyamayan Arabüzengi, Hint ordusunun tamamını kılıçtan geçirir.

Güvercinler: Arap, padişah ordusu ile savaşmaktayken Şah İsmail'e güvercinler yardım eder. Güvercinlerin kanadını gözüne sürünce gözleri tekrar görür. Şah İsmail çiftçinin evlatlığı olur. Şah İsmail orduya katılır ve padişahın huzuruna çıkar, Arapüzengi ile

savaşmak istediğini belirtir. Arapüzengi ile savaş meydanında yenilemezler. Padişah ona İsmail'in atı olan Kamer Tayı verir ve gencin Arapüzengi yi öldürmesini ister.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Şah İsmail, atını alır saraya gider Arapüzengi Şah İsmail'i tanır ve beraber padişah ordusu ile savaşır, Arapüzengi, kayımbabası Padişahı öldürür.

Şah İsmail tahta çıkararak üç kızla kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenir (Çolak,1994:159-196; Alptekin,2013:206).

4.14. DERDİYOK İLE ZÜLFİSİYAH HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Horasan şehrinde İsmail Şah adında bir padişah, Mahmut ve Muhammed adında iki bezirgân bulunmaktadır. İsmail Şah, Yemen Padişahına savaş açmak isteğinde hazinesinde bulunmayan parayı bezirganlarından borç ister. Fakat bezirganlar vermeyince padişah her ikisini öldürtür ve mallarını alır. Her iki bezirganın çocukları Recep ve Abdurrahman da sokağa atılır. Çocuklar, ölüm korkusuyla bir gece Isfahan şehrine kaçarlar ve kahveci Ali Ağa'yı bulurlar. Ali Ağa birisini terzi diğerini helvacı yapıp iş gücü sahibi yaptıktan sonra hanımının yardımıyla evlendirir. Abdurrahman'ın bir oğlu, Recep'in ise bir kızı dünyaya gelir. Ali Ağa, oğluna Derdiyok, kıza Zülfisiyah adlarını verir (Akkaş,1999: 32-54; Alptekin, 2013:212).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Recep'in hanımı, kızı Derdiyok ile Abdurrahman'ın evine geldiğinde, Zülfisiyah kızın aşkından bayılır. Aynı duyguları Derdiyok da hisseder.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Derdiyok kendisine Zülfisiyah 'tan gönderilen mektubu okur ve arkasından Keşan'a doğru yola çıkar. Recep ve Zülfisiyah Buhara'ya gittiklerinden, onları aramaya Buhara'ya gider.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Saz sahibi: Derdiyok sazın tellerine dokunur, saz sahibi onu azarlayınca mescide gider, iki rekat namaz kılar ve Allah'a, ya bana şairlik ver ya da bedeninden emanetini al, diye dua eder.

Zülfisiyah'ın babası Recep: Derdiyok kahvede çalıp söylerken Zülfisiyah'ın babası kızının adının şiirlerde geçtiğini işitince namus meselesi yaparak kızını Derdiyok'a vermekten vazgeçer, evini ve dükkânını satarak Keşan'a göçer.

Recep Keşan'da yanındaki askerlerle hanımı ve kızını almak için çadıra gittiğinde Derdiyok'u görür. Derdiyok'u Keşan valisi Seyid Han'ın huzuruna çıkartır. Seyyid Han, Derdiyok'u zindana attırır. Recep, hanımı ve kızını yanına alarak Giremşan şehrine gider.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Pir: Derdiyok uykusunda pirin elinden bade içer. Uyandığında sazı alan Derdiyok çalıp söylemeye başlar ve herkes hayran kalır.

Kırklar: Zülfisiyah, İlâhi ya Rabbi sen beni sevdiğime kavuşturun diye dua eder ve uykusunda kırklar elinden bade içer. Uykudan uyandığında çalıp söylemeye başlar.

Seyyid Han: Durumu anlar, Derdiyok'tan af diler. Derdiyok'a at, silah ve para vererek Giremşan şehrine gitmesine yardım eder.

Pir: Pir, Derdiyok'a gidip olanları Eyüp Şah'a anlatmasını söyler ve kaybolur.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Derdiyok, pirin dediğini yapar ve Zülfisiyah'a kavuşur. Kırk gün kırk gece süren bir düğün yaparlar (Akkaş,1999: 32-54; Alptekin,2013:212).

4.15. ELİF İLE MAHMUT HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Çocuğu olmayan Buhara hükümdarı Murat Şah vezirini yanına alarak yola çıkar. Yolda karşılaştıkları dertlerini bilen aksakallı pir, onlara bir elma verir ve elmayı hanımlarıyla birlikte yemelerini kabuğunu da kısırağa vermelerini ister. Murat Şah'ın oğlu olur ve adını derviş Mahmut olarak koyar. Elif Hütam diyarından şahın kızıdır. Mahmut'a dervişler bade içirmiş ve aynı badeyi Elif'e de içirmişlerdir (Alptekin, 2013:215).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Mahmut on beş yaşlarındadır ve önüne çıkan ceylanı kovalarken mağaradan içeri girer. Çıkışta kırk aksakallı ihtiyarla karşılaşır. Kırk aksakallı ihtiyar Mahmut'a bir kızın resmini gösterir ve kıza âşık olur. Mahmut ihtiyarın elinden bade içer.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Mahmut, daha sonra sevgilisini aramaya çıkar.

Mahmut, Hütam diyarına gelir ve aynı dervişlerin elinden bade içen Elif'i görür.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Arap: Yolda bir Arap'la karşılaşır ve onu yenip öldüreceği sırada Arap'ın yüzündeki nikâbı kaldırması üzerine çok güzel bir kız olduğunu fark eder. Arap Mahmut'la evlenmek ister. Yolda ikinci Arap kızını da yener. O da Mahmut'la evlenmek ister.

Ejderha Padişahı ve cadı: Ejderha Padişahı Elif'le evlenmek ister. Cadı Elif'i saraya götürür.

Yaralı Mahmut'un babası: Mahmut yolda bulduğu kızları da yanına alarak Buhara'ya döner. Fakat babası getirdiği kıza âşık olur ve Mahmut'u öldürmek ister.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Zülfisiyah ve Zülfiperişan: Zülfisiyah ve Zülfiperişan Mahmut'un babasını yakalar ve Mahmut'u kurtarırlar.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Yaralı Mahmut tahta geçtikten sonra Elif ile kendisi; Zülfisiyah ve Zülfiperişan ile arkadaşları evlenir (Alptekin, 2013:215).

4.16. ÜLFETİN HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Hikâyede kahramanımız Ülfetin, Şehriyar şehrinde, Cafer Han adında ünlü bir bezirganın iki oğlundan Elatin'in kardeşidir (Abdullah Çelik, Kağızmanlı Âşık Yusuf Sezai Hayatı Şiirleri ve Hikâyesi, Erzurum 1975,7-36; Alptekin, 2013:217).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Ülfetin bir bahçeden gelen saz sesini işitir ve bahçedeki eğlenen kızlardan en güzeli Haşan Paşa'nın kızı Zemişan âşık olur. Babası Cafer Han, Haşan Paşadan kızı Zemişan'ı ister. Zemişan ölür ve Ülfetin çok üzülür ve ava çıkar. Çeşme başında uyuya kalır ve rüyasında aksakallı nur yüzlü ihtiyarın elinden bade içer ve Belhi Buhara'daki Güllühan'a âşık olur.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Düğün hazırlığını için yola çıkan Cafer Han'ın yolu haramiler tarafından keser ve haramiler Cafer Han'a yenilir. Fakat Cafer Han Zernişan'ın öldüğünü duyar.

Ülfetin sazını alarak Belhi Buhara'daki aşkı bulmak için yola düşer ve Gamhor'a gelir. Ülfetin diğer âşıklarla atışır ve muammayı çözer.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Hasan Bey: Hasan bey, kasabanın kaymakamı olup Güllühan'a âşıktır. Ancak Güllühan Pir tarafından Ülfetinle birlikte aynı badeyi içmiştir ve sadece Ülfetin'e âşıktır.

Kızlar: Hasan Beyi eve çağırıp döver, sonra zorla Hasan Bey'le Güllühan'ı nişanlarlar.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Gamhor Padişahı: Ülfetin düğün eğlencesinde türküleriyle Güllühan'a aşkı hissettirir, Güllühan anlar ve genç âşıklar buluşur. Hasan Bey tarafından yakalanır. Güllühan tarafından yardım istenen Gamhor Padişahı, öldürülmesine karar verilen Ülfetin'i kurtarır.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Ülfetin ve Güllühan'a Şehriyar şehrinde kırk gün kırk gece düğün yapılır.

4.17. ARZU İLE KAMBER HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Ahmet adında birisinin kızları var ama erkek çocuğu yoktur. Koyunlarını güderken suyun üstünde yüzen bir sandık bulur. Sandığı açar ve içinde bir erkek çocuk görür ve adını Kamber koyar. Arzu Ahmet'in kızıdır (Şimşek,1987:289-302; Alptekin; 2013:219).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

İhtiyar bir kadının kardeş olmadıklarını söylemesi üzerine Arzu ile Kamber birbirlerini sevmeye başlar.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Baba Ahmet: Babaları okulda görüşmemeleri için ikisini de okuldan alır.

Kocakarı: Kocakarı, Kamber'in Arzu'yu kucaklayıp öptüğünü görür ve onları ayırmak için ziyafet verir ve Arzu'nun annesinin sütü ile yapılan yemeği Kamber'e

yedirmek ister. Arzu'yu aramaya çıkarlar. Kan, bunları ararken bir gül ağacının dibinde Arzu ile Kamberin birbirlerine sanlı vaziyette ölümlerini bulur. Adam Kan'a bu hâli sorar. Kocakarı da bunların birbirlerini sevdiklerini ancak kendisinin bunları ayırdığını söyler. Adam bu sözleri duyunca kocakarıyı orada öldürür. Kılıcın ucunda damlayan bir damla kan iki âşîğin arasına düşer. Adam bir mezar yaptırıp onları mezara gömdürür. Her yıl ikisinin kabrinde birer gül biter. Gül açıp da birbirine kavuşacakları sırada kocakarının bir damla kanı karaçalı olup onların arasında çıkar. Böylece bunların birbirlerine kavuşmalarına engel olur (Alptekin, 2013:217).

Ağanın oğlu: Ağanın oğlu kocakarının yardımıyla Arzuya görür ve bir görüşte âşık olur. Arzu'nun babası oğlana Arzu'yu verir.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Arzu: Kamber'in annesinin sütüyle hazırlanan yemeği yemesini engeller.

Dayı Araz Bey: Kamber'e kırk atlı vererek Arzu'yu kurtarmasını söyler. Kendi atı Döldül'ü de Kamber'e verir.

Çiftçi: Arzu'nun ölmediğini ve şu anda Ağa'nın oğlu ile düğünü yapıldığını söyler.

Beddua: Düğünden sonra Ancak Kamberin bedduası üzerine Arzu'nun bindiği bütün atların beli kırılır. Sadece Kamberin atı sağlam kalır. Arzu Kamberin atma bindirilir. Yolda Kamber'in ayağı atın basması sonucu kanar ve arzu mendil verdiğiğinde Arzu'yu öper. Arzu, ağanın evine gelir fakat Kamber'in bedduası sonucu damat ölür.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Kamber diyar diyar gezer en sonunda Arzu'nun bulunduğu şehre varır ve Allah'tan *Arzunun dizi üzerinde biraz yattıktan sonra canını almasını **dua** eder. Kamber Arzunun dizinde biraz yattıktan sonra ölür. Arzu acıya dayanamaz ve Allah'a dua eder ve orada birbirlerine kavuşmadan ölür* (Şimşek,1987:289; Alptekin; 2013:219).

4.18. ASUMAN İLE ZEYCAN HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Erzurum'da Bey Kalazad ile fukarası Derviş İsmail kara kara çocukları olmamasını düşünürken Dede Sultan deniz kenarında bulduğu narı ikiye bölerek Kalazad Bey ile Derviş İsmail'e verir. Birinin oğlu, birisinin de kızı olacağını, doğan çocuklara ise Asuman ve

Zeycan adlarının konulmasını tavsiye eder. Beyin kızı ve fukaranın oğlu olur ve dervişin istediği isimler konur (Erciş,1997,298-325; Alptekin,2013:222).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Asuman ve Zeycan büyürler ve birlikte aynı okula gitmeye başlayınca birbirlerine âşık olurlar.

c. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Bey: Asuman'ın babası Derviş İsmail, Kalazad Beyin kızı Zeycan'ı Asuman'a ister.

Fakat bey kızını vermez. Kızının âşık olduğunu anlar ve Asuman'ı bulur. Atışmayı Asuman kazanırsa Zeycan'ı alacaktır. Fakat atışmayı kız kazanırsa Asuman öldürülecektir. Atışmayı Asuman kazanır. Ancak Kalazad Bey kızı yine vermez. Asuman'ın üzerine ordu gönderir ve onu öldürmek ister.

Kocakarı: Zeycan ve Asuman kaçar ve fırtınaya yakalanır. Allaha dua eder ve uyandıklarında ise başlarında Dede Sultani 'yi görürler. Asuman Muskadar şehrinde Üryanı Dedenin kahvesinde çalıp söylediği için ünlü olmuştur. Kocakarının tuzağıyla Asuman kuyuya atılır. Kuyuda Asuman dışında beş yüz Müslüman vardır.

d. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Dua ve Pir: Asuman yatsı namazından sonra Allahtan ya ruhunu almasını yâda ona âşıklık vermesi için dua eder. Rüyasında kırk pir görür ve kendisine âşıklık verirler. Zeycan da yatsı namazından sonra Allahtan canını almasını ya da âşıklık vermesini ister. O da rüyasında kırk piri görür ve Zeycan'a âşıklığı verirler.

Dede Sultan: Asuman için dua eder ve beş yüz Müslüman ile Asuman'ı kuyudan çıkarır.

e. Konuşmalar ve Sonuç

Erzurum Paşasının yardımıyla Zeycan ve Asuman'ın kırk gün kırk gece düğün yapılır. (Saraç, 1978, 20-82; Alptekin,2013:197)

4.19. ÂŞIK GARİP HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Tebrizli Hoca Maksud adında zengin bir zatın Resul adında bir oğlu ve Güllü Han adında bir kızı vardır. Babası Hoca Maksud ölür. Şahsenem Tiflis'li hoca Sinan'ın kızıdır.

Uykusunda pir elindin bade içen Resul, Tiflisli Hoca Sinan'ın kızı Şah Se- neme âşık olur ve saz çalmasını öğrenir. Resul, Tiflis'e gidince Tiflis'in yabancıısı olduğu için adı Âşık Garip olarak değiştirilir. (Türkmen,1974;113-195; Alptekin,2013:224)

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Resul uykusunda pir elindin bade içer ve Tiflisli Hoca Sinan'ın kızı Şah Senem'e âşık olur.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Resul, sevdiği kız Şah Seneme kavuşmak için Tiflis'e doğru yola çıkar.

Kız için istene başlık parası için yoları düşer ve annesine eğer bu saz oradan düşerse veyahut bir teli kırılırsa ben ya geldim ya öldüm, der.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Hoca Sinan (kızın babası): . Hoca kızı karşılığında başlık olarak kırk kese akçe isteyerek verir.

Veled: Garip'in kendine için Senem verdiği mektubu okur. Ancak Veled de Senemi sevmektedir ve adamı olan Keloğlan ile Garip'in emanet gömleğini kana bulayarak Garip'in öldüğünü yalanını söylerler.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Dua ve pir: Resul, yatsı namazını kıldıktan sonra Allah'a kendisine âşıklık vermesi için dua eder. Pir uykuda ona bade içirir.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Bezirgân Halep'te de Senem aşkına bade dağtır. Garip, Senem'in Şah Veledde verildiğini duyunca Hazreti Hızır'ın yardımıyla Tiflis'e gider. Garip eve girer ve duvarda asılı olan sazının teli kırılır. Annesi ve kız kardeşi Garibi tanırlar. Garip, âşık kılığında düğün evine gider ve sevdiğini Şah Veledin elinden alır. Veled kız kardeşini verir. Kırk gün kırk gece düğün yapılır yapılarak sevgililer birbirlerine kavuşturulur (Türkmen,1974;113-195; Alptekin,2013:224).

4.20. TUFARGANLI ÂŞIK ABBAS İLE GÜLGEZ PERİ HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Abbas İnan'ın Tufargan şehrinde Hacı Aziz ve Selbinaz'ın oğludur. Abbas'ın Âşık olduğu Gülgez Peri Tebriz'de, Beylerbeyi Mehmet Beyin kız kardeşidir (Makas,1982:294-352; Alptekin,2013:227).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Abbas Tebriz'de, Beylerbeyi Mehmet Beyin kız kardeşi Gülgez Periye âşık.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Gülgez Periye âşık Abbas onu bulmak için Tebriz'e gurbete çıkar.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Şahoğlu Şah: Deli Becan'ın yardımıyla kimsesiz olan Gülgez'i İsfahan'a kolaylıkla kaçıtır.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Pirler: Abbas'a, pirler tarafından bade içirilir ve derdini ailesine sazla anlatır.

Hazreti Hızır: kuyuya atılan Abbas'ı kurtarır.

Beylerbeyi Mehmet Bey: Dağıstan'a giden Beylerbeyi Mehmet Bey, Gülgez'in kaçırdığını öğrenir.

f. Konuşmalar ve Sonuç

İki âşığı yakalayan Beylerbeyi Mehmet Bey, Gülgez'den vazgeçer ve iki gencin düğününü yapar (Makas,1982:294-352;Alptekin,2013:227).

4.21. ERCİŞLİ EMRAH İLE SELVİHAN HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Emrah, Âşık Ahmet'in oğludur. Sevdiği kız Selvi Miroğlu Ahmet Bey'in kızıdır.

(Bali,1973:91-187; Alptekin,2013:230).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Emrah namaz kıyıp Allah'a dua eder ve uykuda Hazreti Pir üç bade verir. Birinci bade Allah aşkına, ikinci bade pirlerin, üçüncü bade ise Miroğlu Ahmet Bey'in kızı Selvi Han aşkıdır.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Âşık Abbas şahtan izin alarak ve kırk âşıkla birlikte gurbete Gara Vezirin sarayına varırlar.

Âşık Abbas Gence'deki bir kahveye gelir.

Âşık Ahmet kahvede âşıkların ustalığını görür ve hanımı ve altı yaşındaki oğlu Emrah'ı yanına alarak Van'ın Erçiş köyüne gelir.

Emrah, Selvi'nin kaçırıldığını duyunca yola çıkar ve yedi yıl arar.

Emrah kardeşleri tarafından götürülen Selvi'yi bulmak için Erzurum ve Halep'e gider.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Şahoğlu Şah Abbas: iki asker Miroğlu'nun kızı Selvi ile cariyesi Nazlıyı kaçıtır. Şahoğlu Şah Abbas, Selvi'ye âşık olur. Şahoğlu Şah Abbas'ın diktirdiği Selvi Bağları meyvesini verdiği zaman Şahoğlu Şah Abbas'la Selvi toy düğün yapacaktır. Emrah Şah'ın huzuruna çıkar ve Şah Abbas, Emrah'ın Selvi'ye âşık olduğunu anlar. Emrah'a zehir içirilir.

Selvi'nin ağabeyleri: Selvi'yi ve Nazlıyı bir sazlığa koyup deveye yüklerler ve Erçiş'ten ayrılırlar.

Ali: Gara Vezir'in Ali adındaki oğlu Selvi'ye gönlünü kaptırır. Gara Vezir, Selvi'ye oğluyla evlenmesi-için haber gönderir. Selvi de yedi yıl süre ister. Yedi yıllık süre sonunda Ali, nişanlısının Emrah'la sarmaş dolaş olduğunu görür ve Gara Vezir Emrah'ı zindana atar.

Deli Cellat ile Kara Cellat: Deli Cellat ile Kara Cellat Emrah'ı öldürmek için Kanlı dereye götürürler. Emrah'ın sözlerinden dolayı Deli Cellat, Kara Cellat'ı öldürür. Yakup Han yetişir ve Emrah'ı ve Deli Cellat'ı alarak Gara Vezirin sarayına çıkar. (Alptekin,2013:230)

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Nazlı: Selvi'nin cariyesinin yardımıyla Selvi ile Emrah gizli gizli buluşur.

Pir: Emrah'a zehir içirilince yardımına pir yetişir. Emrah'ın Hak âşığı olduğu anlaşılır.

Şah: Şah, Emrah'ın yardımıyla Yakup Hani satrançta yener. Emrah ile Selvi'nin düğün hazırlıkları yapılmasını ve düğünün Erçiş'te yapılmasına emir verir.

Selatin Peri: Selatin Peri'yi uykusundan Pir Dede uyandırarak ona üç bade verir. Bunları Allah'ın, üçler, beşler, yedilerin ve Emrah'ın aşkına Selatin Periye içirir. Emrah'ı Selatin Peri'nin huzurda iken Selatin Peri Emrah'ın elini tutunca Emrah'ın üç yüz atmış altı damarı kaynar ve birbirlerine âşık olurlar.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Baba oğul İran'a yakın bir yere daha sonra Gence şehrine ulaşırlar. Selvi Âşık Ahmet'i görür ve Emrah'ı getirmeleri için emir verir.

Yakup Han Gara Vezirin başını kestirir. Yakup Han, Emrah ile Selvi'yi alarak Şah'ın huzuruna çıkarır ve Emrah başından geçenleri Şah'a anlatır. Emrah önce Selvi ile ve bir hafta sonra da Selatin Peri ile evlenir. (Bali,1973:91-187;Alptekin,2013:230).

4.22. KEREM İLE ASLI HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

İsfahan şehrinde Âdil Şah ve hazinedarı Keşiş'in çocukları yoktur. Yolda karşılarına çıkan ihtiyar niçin seyahate çıktıklarını söyleyip bir elma verir ve elmayı hanımlarıyla beraber yemeleri hâlinde çocukları olacağını söyler. Şah'ın bir oğlu, Keşişin de bir kızı olur. Oğlana Ahmet Mirza; kıza ise Kara Sultan adı verilir. Keşiş Hristiyan Adil Şah müslümandır ve keşiş kızını vermek istemiyor. Günün birinde arkadaşıyla ava çıkan Ahmet Mirza, av dönüşünde uyku esnasında pir elinden bade içer ve kendisine sevgilisi Kara Sultan'ı gösterilir. Keşiş, kızını öldü diye bildirmiştir. Ava çıkan Mirza şahini bir bahçeye girince rüyadaki sevgilisini görür. Burada birbirlerine ad olarak Kerem ve Aslı verirler (Duymaz, 2001; Alptekin,2013:235).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Günün birinde arkadaşıyla ava çıkan Ahmet Mirza, av dönüşünde uyku esnasında pir elinden bade içer ve kendisine sevgilisi Kara Sultan'ı gösterilir. Mirza bahçede rüyadaki sevgilisini görür (Alptekin,2013:235).

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Kerem, Sofu ile Aslı'nın peşinden gurbete çıkar önce Hoy'a sonra Gence'ye gider. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun pek çok şehrini gezer. Van'a giderken kırk haramilere yakalanır. Hak âşığı olduğunu ispatlar ve ölümden kurtulur. Keşiş ve kızının Erzincan'a doğru yola çıktıklarını haber alır ve Aslıyı aramaya çıkar. Kerem sırasıyla Erzincan, Engüri, Ayaş Zile Kızılırmak Ürgüp Sivas Zile Kayseri 'ye gider.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Keşiş: kızını Kerem'e vermemek için alır kaçıtır. Kızına sihirli bir elbise diktirir ve elbisenin düğmelerini gerdekte kendisinin açmamasını Keremin açmasını ister. Düğün yapılır. Kerem, düğmeleri açamaz. Düğmeler sihirlidir, bir yandan açılırken diğer taraftan kapanmaktadır.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Hasene Hanım: Paşanın kardeşi Hasene Hanım, Kerem'in Hak âşığı olduğunu Paşaya anlatır ve Aslı'nın Kerem'e istenmesini teklif eder. Paşa, Keşiş'i huzura çağırarak Aslı yı Kerem'e vermesini tembih eder. Keşiş yine aslıyı alır ve kaçar.

Halep paşası: Paşa, hapse atılan kişinin, Kerem olduğunu duyanca pişman olur ve adamları kiliseden çıkan kızı, yakalayarak konağa getirirler. Kerem ve Aslı'nın evlendirilmeleri kararlaştırılır.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Düğmeleri açamayan Kerem, acıyla bir ah çekince ağzından çıkan alevle yanar kül olur. Aslı da tutuşup yanar (Alptekin,2013:235).

4.23. TAHİR İLE ZÜHRE HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Padişah'ın çocuğu olmaz. Bir gün kıyafet değiştirerek vezirini de yanına alır karşılarına çıkan derviş, bir elma çıkararak yarısını padişaha yansını ise vezire verir ve eşleriyle birlikte yemelerini tavsiye eder. Padişahın bir kızı, vezirin ise bir oğlu olur. Dervişin dediği gibi kızın adı Zühre, oğlanın adı da Tahir konulur (Alptekin,2013:239).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Zühre on yaşında Tahir'e âşık olur; Tahir'in de kendisine âşık olması için Allah'a dua eder ve Tahir de Zühre ye âşık olur.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Zühre'nin annesi: Padişah, dervişe de söz yerdığı için Tahir ile Zühre'yi evlendirmek ister. Eşi razı olmaz ve bir sihirbaza büyü yaptırarak bunu padişahın içeceği şerbete karıştırır. Büyü üzerine padişah kızını Tahir'e vermekten vazgeçer.

Arap Köle: Tahir ile Zühre'nin görüştüklerini yine padişaha haber verir. Padişah, Tahir'i yakalatarak Mardin'e sürgün gönderir. Padişah: Tahir'i öldürmek isteyen padişah sandığın içine koyarak Şat Suyuna bırakır. Zühre'nin başka birisine verildiğini duyunca Tahir, kadın kıyafetinde Zühre'nin düğününe gelir. İki sevgili kaçmaya karar verirler. Hamamda Arap Köle Tahiri tanıyarak bunu padişaha bildirir.

Padişah: Padişah, Tahir den üç haneli bir türkü okumasını ve içinde Zühre'nin adının geçmemesini ister Fakat Tahir bunu başaramaz ve söylediği türküde Zühre'nin adını anar. Tahir'in idam edilmesi emri verilir.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Hızır: Tahir'i zindandan kurtarır ve Zühre'ye getirir.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Tahir idam edilmeden önce iki rekat namaz kılar ve Allah'a canını alması için dua eder ve ölür. Zühre'nin şuurunun yerine gelmesi için Tahir'in etinden köfte yapıp yedirmek isterler. Fakat dadısının haberi üzerine Zühre yemez. Zühre, Allah'a canını alması için dua eder ve ölür. Arap Köle Zühre'yi gizli gizli sevdiğinden bu duruma dayanamaz ve göğsüne bıçağı saplayarak intihar eder. Birinin mezarında kırmızı, diğerinin mezarında ise beyaz olmak üzere iki gül biter. Fakat güllerin arasına girerek kavuşmalarına Arap Köle'nin mezarında biten karaçalı engel olur (Alptekin,2013:239).

4.24. ALİ İZZET HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Zengin ve varlıklı bir bey olan Ali İzzet'in çocuğu yoktur. Gönül Bağı denilen bir yer yaptırıp herkesi yedirip içirince Cenab-ı Allah, Ali İzzet'e bir oğlan çocuğu verir ve adını Hüseyin koyar (Demirtaş, 1973:100-113; Alptekin, 2013:242).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Hüseyin Mahmut Ağa'nın evinde gördüğü Senem'e âşık olur.

c. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Ahmet: Ali İzzet'e bir mektup yazarak oğlunun öldüğüne inanan anne-baba, Senemi Halil isminde bir bey oğluna verirler.

d. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Âbdülkadir Geylani: Hüseyin çocuğu olmadığı için ayrılınca Âbdülkadir Geylani ona yardım eder. Hüseyin, arkadaşı Ahmet'le saz çalıp yanık türküler söylemeye başlar.

Pir: Pirin, Hüseyin'in ağızına üfürmesiyle çocuğu olur.

e. Konuşmalar ve Sonuç

Kocasının sağ olduğunu gören Senem, düğünden vazgeçerek eski kocasıyla tekrar evlenir. Halil Beyin oğluna da Hüseyin'in kardeşi Fatma'yı verirler. Hüseyin'in bu evlilikten iki çocuğu dünyaya gelir (Alptekin, 2013:242).

4.25. KARACAOĞLAN HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Karaca Oğlan Haşan ve Ayşe'den doğma. Esmer olduğu için ona Karaca Oğlan adı verilir (Alptekin,2013:243).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Hüseyin on dört yaşına geldiği zaman saz çalmaya başlar ve köyünde bulunan Hatice ismindeki kıza âşık olur.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Hüseyin Çukurovada gezerken bir başka kıza âşık olur. Baba evine döndükten sonra yemeden içmeden kesilen Karaca Oğlan, yakın akrabasının kızı ile evlendirilir. Tekrar gurbete çıkar ve birçok doğu ülkesini gezer. On bir yıl gurbet gezen memleketine doğru yola çıkar. Köyündeki Telli Turna ismindeki kıza âşık olur.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Yakup ve Telli Turna'nın el ele tutuşmaları üzerine ikisi de taş kesilirler. Durumu gören Karaca Oğlan, ömrünün sonuna kadar kimseye kötülük yapmaz, günlerini iyilikle geçirir.

e. Konuşmalar ve Sonuç

Keklikçi denilen semte yerleşen Karaca Oğlan, daha sonra da orada vefat eder.

4.26. GÜL İLE ÂŞIK ŞİR HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Gül, Semerkant şehrinde yaşlı bir adamın kızıdır. Ali Şîr, hükümdar Hüseyin Baykara'nın göçebe boylarından birinden yaşamaktadır. Yılda bir defa mallarını Semerkant'a getirerek kimsesizlere dağıtır (Boratav, 1946,229-247; Alptekin,2013: 249).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Ali Şîr, Gül adında çok güzel bir kız görür ve âşık olur.

c. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Baykara'nın Ali Şîr Gül aşkıında haberi yoktur. Baykara av esnasında, Gül'e âşık olur. Kıza elçi olarak da veziri Ali Şîr'i gönderir.

d. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Baykara: Ali Şîr'i huzuruna çağırır ve onu vezir yapar.

Gül deve değilim, iki defa boğazlanamam diyerek Baykara'nın teklifi reddeder, fakat ısrarlar sonrası fikrinden vazgeçer. Ancak hazırladığı iki zarfı attara verilmesi gerekmektedir. Ali Şîr zarfları atara verir ve oradan aldığı iki şişeyle tekrar kızın yanına döner. Ali Şîr bir şişeyi içer ve içtiği insanı zürriyetten kesen ilaçtır. Kızın içtiği ise kırk günlük zehirdir.

e. Konuşmalar ve Sonuç

Kırk günlük ömrü olan Gül, Baykara'yı yanına yaklaştırmaz. Kız, ömrünün sonuna doğru Ali Şîr'i kıyafet değiştirterek sarayına getirtir ve ona vasiyette olarak öldükten sonra tabutunu taşımasını her sabah namazından sonra ruhuna üç ihlas, bir fatiha okumasını, ölünceye kadar kendisini hatırından çıkarmamasını söyler. Gül ölür ve Ali Şîr de onun vasiyetlerini yerine getirir (Boratav, 1946,229-247; Alptekin,2013: 249).

4.27. KAÇAK NEBİ HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Nebi, Kafkasya'daki dağlarda yasayan Alo'nun on birinci çocuğudur. Çalışmak üzere Kerbela-yı Mehemmet'in yanına gider (Şimşek, 1986,30-72; Alptekin, 2013: 251).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Hacer'e âşık olur fakat Hacer'in ailesi kızlarını Nebi'ye vermeyince Hacer'i kaçıtır ve bundan sonra Kaçak Nebi diye çağrılır.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Mahmut Hampa'nın Nebi'nin babasını dövmesi üzerine Nebi Mahmut Hampa'yi öldürür. Daha sonra Kerbela-yı Mehemmet'in hediye ettiği atı ve silâhı ile birlikte hanımı Hacer'i de yanına alarak dağa kaçar.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Ruslar Hacer'i hapse atar ve yeni doğan çocuğunu da öldürür.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Nebi, Mehdi'yi, hanımı Hacer'i ve hapiste bulunan diğer Türkleri kurtarır. Pek çok ganimeti dağıttırması ve halk arasında çok sevilmiştir. Nebi farklı kılıklara girerek Ruslarla mücadele etmektedir.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Bir gece Şâh Hüseyin, atını tımar eden Nebi'yi arkasından vurarak öldürür. Nebi'yi çok seven atı Bozat Nebi'nin intikamını alır ve Şah Hüseyin'i ayaklan altında ezip öldürür ve Nebi'nin başında insan gibi ağlar. (Alptekin, 2013: 251)

4.28. HATEM-İ TAI HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Kahramanımız altıncı ve yedinci yüzyılda yaşamış Arap şairidir. Asıl adı Abdullah

b. Sa'd, çok çömert olduğu için Hatem lâkabı, Tayy kabilesinin reisi olduğu için de Hatem-i Tai veya Hatem-i Tayy diye çağrılmıştır (Seyidoğlu, 1988,131-187; Alptekin, 2013:254).

b. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Hatem-i Tai, Kız Padişahını görmek ister ve derviş kıyafetine girerek seyahate çıkar.

c. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Hatem-i Taî Meclistekilere Benden daha âdil ve merhametli kimse var mı diye sorar. Meclistekiler Kız Padişahının haftada iki köle aldığını, birini bağışladığını, birini de evlendirdiğini söyleyince Hatem-i Tai'nin kederi artar.

d. Konuşmalar ve Sonuç

Hatem-i Taî, kölelerin neden evlendirildiğini ve azat edildiğini sorduğunda, Kız padişahı onu sırasıyla Arap, Cevher-füruş (her gün bin liralık altını toz hâline getirip havaya serpmektedir) müezzin (minareye çıkarken gülmekte, inerken ağlamakta), Eskici, Şehzâde ve Şeyhe gönderir. Hatem-i Taî, şeyhin derdini öğrenir ve şehzâdenin yanına döner ve otuz dokuz gece peri kızıyla uyuduğun, kırkıncı gün peri kızının aldatacağını korkusundan uyuyamadığını ve bu sebepten dünyaya küstüğünü öğrenir. Eskicinin öğleye kadar ağlamasının servetini yitirmesinden ve akşama kadar gülmesinin cadının elinden kurtulup kazandığını aynı gün yemesinden dolayı olduğunu öğrenir. Müezzin her minareye çıktığında kuşu (onu kanatlarına alarak *Veba* ve *Yıldız* şehirlerine götürdüğünü, yedi yıl kaldığını) görür ve güler, inerken ise kuşun kaybolduğunu fark eder ve ağlar. Arap, para kazanmak için gurbete gittiğini, dervişin yardımıyla zengin olduğunu, bu sebepten her tokat vurana bir altın verdiğini anlatır. Cevher-Füruş babasının servetini bitirdiğini, kendisini tavana asıp intihar etmek isterken mücevherlerin döküldüğünü, kuyumcu dükkânı açtığını, dövdüğü tozu üflediğini ve böylece hasımlarından yedi tanesini öldürdüğünü anlatır.

Kız Padişahı Taî'ye, Karınca Basmaz Efendi gidince şehrimde artık soygunculuk kalktı der. Onlardan kalan beytûlmala teslim edilen sahipsiz paralarla haftada iki köle alırım. Birisini evlendirir, birisini de bin altına azat ederim. Kırk yıldan beri ölenlerin hayrına köleleri azat ediyorum der (Alptekin, 2013:254).

4.29. EBALİ SİNAN EBİLHARİS HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Ebilharis ve Ebali Sinan Hindistan diyarında yaşamaktadır. Yılda üç saat açık kalan ve kimsenin bu kısa sürede yazamadığı kudret *mağarasının* duvarlarındaki yazıları yazmak için mağaranın içine girerler ve bir yıl sonraya kadar kalırlar. Ebali Sinan, bilgilerin

tamamını, Ebilharis yarısını alarak dışarı çıkarlar. İçerde kaldıkları bir yılda saç ve tırnaklar uzamış olmasından şüphelenilerek her ikisine de ceza verilir (Alptekin;2013:259).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Bir gün sarayın önünden geçen Helvacı Güzeline padişahın kızı âşık olur. Helvacı Güzeli de padişahın kızmına âşıktır. Ebalı Sinan, kızı duayla eve getirir.

c. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Padişah: Ebalı Sinan ve Ebilharis'e ceza verir. Mısır Padişahı kızını Helvacı Güzeli'ne vermek istemez. Kızı bulmak için Bağdat'taki Ebilharis'ten yardım istenir. Fakat Ebilharis'in bütün yaptıkları Ebalı Sinan tarafından bozular. Birkaç gün sonra Ebilharis, Helvacı Güzeli, 'ini tuzağa düşürür ve padişaha götürür. Olaya kızan Ebalı Sinan, Ebilharis'in gözlerini kör eder.

d. Konuşmalar ve Sonuç

Ebilharis derviş kılığına giren Ebilharis yedi günde, bir hamam inşa eder ve Bağdat Padişahıyla tanışır ve onun âşık olduğu kızı dua ederek huzuruna getirir.

Kendisinden aldığı helvayı yemeyen Ebalı Sinan'ı, Helvacı Güzeli dövmeye kalkınca Ebalı Sinan, onu Bağdat tarafına fırlatır. Ormancılar Helvacı Güzeli'ni bulur. Padişah onu saraya köle olarak alır. Helvacı Güzeli de yedi günde yapılan hamama gider.

Padişah, Helvacı Güzeli'nin Mısır'a atılmasını ister. Durumu anlayan Ebalı Sinan da tahtadan Helvacı Güzeli'ni evine gönderir. O da orada ölür ve defnedilir. Bağdat'tan gelen Helvacı Güzeli kapıda görülünce hortladığı sanılır Ebalı Sinan'ın söylemesiyle durumu anlarlar. Helvacı Güzeli ile Ebalı Sinan baba-oğul gibi birlikte helva satarlar. Ebilharis okuduğu duayla kardeşini çıplak bir şekilde uzaklara gönderir, Helvacı Güzeli de hapsedilir. Ebalı Sinan, kendisini Üryan Padişah olarak tanıtır. Padişahın cadı olan annesi onun Üryan Padişah olmadığını anlar. Ebalı Sinan da cadı kadını öldürür ve kendisi de koklandığı zaman öldürücü Özelliği olan bir gül hâline gelir. Gülü koklayan Ebilharis de kısa zaman içerisinde ölür.

Kardeşini defneden Ebalı Sinan, oğluna Mısır Padişahının kızını isteyince padişah fakirsin diye vermek istemeyince, sarayına davet eder ve bir tasa üfler veziri ıssız bir yere gönderir. Padişahı ise dev hâline getirip bir kuyuya hapseder. İmamlar, Helvacı Güzeli ile Mısır Padişahının kızının nikâhını kıyarlar (Alptekin;2013:259).

4.30. FERHAT İLE ŞİRİN HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Şirin Horasan'da kadın sultan Reba'nın kız kardeşidir. Reba Sultan'ın Şirin için yaptırdığı sarayın mimarı Besat'ın Ferhat adlı bir oğlu vardır (Alptekin, 2013:268).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Şirin ile Ferhat bir görüşte birbirlerine âşık olurlar.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Reba Sultan Şirin ve cadı şehri terk ederler. Şehrin her tarafını Ferhat ve taraftarları ararlar, fakat Şirin'i bulamazlar. Bunun üzerine bu işin sihir gücüyle cadı tarafından yapıldığı ortaya çıkar. Cadının Hindistan'a gittiğini anlayan Ferhat ve diğer kahramanlar günler süren yolculuktan sonra Hindistan'a ulaşırlar. Yalnız başına Cadıyı takip eden Ferhat, Halep'e doğru yola çıkar.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Cadı: Mimar Besat suyu getirdikten Reba Sultan'da Şirin'i ister. Cadı kadın bir esnaf parçasına kız mı verilir diyerek Reba Sultan'ı kandırır.

e. Konuşmalar ve Sonuç

Ferhat'ın durumuna üzülen babası Reba Sultan'a dünür olur. Reba Sultan Ferhat ve ailesinden Horasan dağlarında başıboş akan suyun şehre getirilmesi ve uygun yerlere çeşmelerin yapılması istenir. Ferhat, abdest alır ve yardım etmesi için Cenab-ı Allah'a dua eder. O sırada evin içerisine üçler, beşler, yediler ve kırklar dolarak, Ferhat'ın üç defa sırtını sıvazlarlar, ağzına üflerler, böylece Ferhat olağanüstü bir güce sahip olur.

Çalışmaların sonunda su Horasan'a kadar gelir. Kurbanlar kesilir, sular çeşmeden akmaya başlar.

Ferhat ve taraftarları şehrin hükümdarından Şirin'i isterler. Şirini Ferhat'a vermeye razı olurlar. Ferhat'ın bulunması için şehrin her tarafına gözcüler koyan Bağdat Valisi, onu bulana Ödül verecektir. Sonunda Ferhat ortaya çıkar. Fakat savaş yerine barışı tercih ederek, halktan Şirin'i ister. Şirin'i alan Ferhat şehirden ayrılmak isterken cadı bir "esma" çeker ve Ferhat'la birlikte şehirden dışarıya çıkar. Daha sonra da Şirinin saçlarından yakalar ve kaçıtır.

Çoban gece yarısı iki âşığı birbirlerine kavuşturur. Bu arada Reba Sultan ölür, Ferhat, Şirin için kayada oda yaparken cadı karısı çadıra girer. Ferhat, cadıyı öldürür. Sihirden kurtulan Şirin'le Ferhat bir süre sonra evlenirler (Alptekin, 2013:268).

4.31. LEYLA İLE MECNUN HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Çocuğu olamayan Beni Amir kabilesinin reisi, hayırlı işler yapar ve bir çocuğu olur. Çocuğa Kays ismini koyar. Kays ile Leyla aynı hocadan ders almaktadır. Kays Leyla'ya Âşık olur. Leyla'nın babası kızını okuldan alınca Kays Leyla'yı göremez. Sevda ateşiyle beyitler okuyup gezen Kays'a halk Mecnun ismini koyar (Alptekin,2013:274-276).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Kays Leyla'ya âşık olur.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Leylâ'nın babası, kızını deli diye Mecnûn'a vermez.

Beni Esed kabilesinin büyüklerinden İbni Selâm, Leylaya âşık olur ve onu kendisine ister. Leylâ, İbni Selâm'a verilir.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Mecnûn'un babası: Leylâ'yı babasından istemeye karar verir.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Mecnûn yemeğe dokunmaz ve Leylâ'nın adını dilinden düşürmez. Mecnûn'un bu durumundan etkilenen Nevfel, Leylâ'nın babasından büyük bir orduyla kızını ister. İki ordu karşı karşıya gelince Mecnûn savaşı Leylâ'nın askerlerinin kazanması için dua eder. Nevfel, Mecnûn'un bu hareketine kızarak Mecnûn'u kendi başına bırakır.

İbni Selâm, Mecnûn'un Leylâ'yı sevdiğini işitince zaman kaybetmeden düğününü yaptırır. Mecnûn'u seven Leylâ, Selâm'ın kendisine dokunmasına izin vermez. Mecnûn ise bu evlilik haberini duyunca başını taşlara vurarak ağlar. Leylâ'nın zorla verildiği kocası İbni Selâm da ölür. İki âşık birbirlerinin hasretiyle yanarken Leylâ ruhunu teslim eder. Mecnûn Leylâ'nın mezarına gider. Mecnûn da Allah'a canını alması için dua ederek vefat eder (Alptekin,2013:274-276).

4.32. YUSUF İLE ZÜLEYHA HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Yusuf, peygamber Hazreti Yakub'un beş oğlundan en küçüğüdür. Züleyha, Mısır Sultanının kızıdır. Allah tarafında güzellik kapsamı erkekte Yusuf'ta kadında Züleyha da verilmiştir (Alptekin,2013:277-278).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Sultanın kızı köle Yusuf'a bir görüşte âşık olur.

c. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Hain kardeşler beraber ava çıktıklarında Yusuf u öldürme planlarına rağmen kıyamayıp onu bir kuyuya atarlar. Kanlı gömleğini babalarına getirirler. Yusuf u kurtların yediğini söylerler.

Züleyha'yı ayıplayan kadınlara durumu anlatmak için, Yusuf'u sandığa saklar ve misafirlerine salatalık ikram ederken sandıktaki Yusuf a da çıkar ve Yusuf'un güzelliği karşısında parmaklarını keserler.

d. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Yusuf sadık köpeğinin kuyuya attığı ekmekle beslenir.

Köpeğin kuyuya ekmek attığını gören bezirgân, Yusuf'u kurtarır ve birlikte Mısır'a giderler.

Mısır Sultanı bir rüyasını Yusuf yorumlar ve sultanın öleceğini, yeni sultanın dünyayı ışıklandıracağını söyler ve dört gün sonra sultan ölür. Yeni sultanın seçimi için kuş, her defasında Yusuf un başına konar. Yusuf'un sultanlığı Züleyha ya haber verilince sevinçten gözleri kör olur.

Hazreti Hızır, Züleyha'nın gözlerinin açar Züleyha ya Yusuf un aşkına üç bade verir. Züleyha, on sekiz yaşında bir genç kız olur.

e. Konuşmalar ve Sonuç

Bir müddet sonra da iki sevgilinin nikâhı kıyılır. Rüyalarında Hızır, kıtlık olacağını ve dua etmelerini ister. Genç evlilerin duasını kabul eder ve kıtlık Kenan Eli'nde olur. Kıtlık sebebiyle Hazreti Yakup, dört oğlunu buğday getirmeleri için Mısır'a yollar. Sultanın huzuruna çıkan kardeşlere Yusuf, babaları veya kardeşleri olup olmadığını sorar. Yusuf u

tanımayan kardeşleri, en küçük kardeşlerini kurdun yediğini de anlatırlar. Yusuf gönderdiği mektupta Yakub'u davet eder. Yusuf, karısı Züleyhayı da alarak Kenan Eli'ne döner ve ömrünün sonuna kadar orada yaşar (Alptekin,2013:277-278).

4.33. ZALOĞLU RÜSTEM HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Çok yakışıklı olan Zal, Dal'ın oğludur. Zal evlenir ve bir çocuğu olur fakat torunu beğenmeyen çirkin gören Dal, onu orman bırakır. Ormanda Zümrüdü Anka onu yuvasına götürür ve adını Zaloğlu Rüstem koyar (Alptekin, 2013:279-280).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Rüstem Kaf Dağı'ndan Katilin kızı Zeynep görür ve âşık olur.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Anka Rüstem'i kanatlarına alarak yedi derya adasına götürür. Anka, Altı ayaklı aygırlarla dolaşan Rüstem'e kimliğini açıklar.

Denizaygırına binen Rüstem, devlerin Kaf Dağı'na kaçtıklarını takip eder ve yolda karşılaştığı her şeyi öldürür.

Zaloğlu Rüstem, burada otuz altı yıl boyunca devlerle savaşır.

d. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Dal ve Zal, düşmanlarla savaşmaktadır Anka'dan bu haberi alan Rüstem, babasının ve dedesinin imdadına koşar.

Kahraman-ı Katil: Zaloğlu Rüstem'den önce dünyaya gelen Kahraman-ı Katil, üç oğlu ile bir kızına, Zaloğlu Rüstem yeryüzüne geldiği zaman bütün devleri öldürecek, benden daha çok savaşacak, Kûh-ı Kaf alâmetleri onun önünde inleyecek, bütün in-cin onun önünden kaçacak der, Evlâtlarının onunla dost olmasını nasihat eder.

e. Konuşmalar ve Sonuç

Dal, kızı istemeye karar verir. Rüstem, 700 yaşında olan Kahraman-ı Katil'e niyetini anlattıktan sonra geriye döner-ve dedesini Zeynep'e dünür gönderir. Kahraman-ı Katil, kızını Rüstem'e verir ve iki gencin düğünleri olur.

Dokuz ay sonra Rüstem'in bir oğlu olur ve adını da Haydar korlar. Rüstem devlerle savaşırken Dal, Zal ve Zeynep'in kardeşleri de savaşta ölür. Sonunda Rüstem, yeryüzüne

inerek yaralı olan Zeynep ve oğlu Haydar'ı! kurtarır. Rüstem de kaleye döndükten bir müddet sonra ölür (Alptekin, 2013:279-280).

4.34. HİKÂYE-Yİ MAHMUT GAZNEVÎ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Kahramanımız Mahmut, Çoban Seyidoğlu'un oğlu ve 800 yıl evvel Bağdat çevresinde yaşamıştır. Babası ölünce Bağdat'a giderken yaşlı bir ihtiyarla mağaraya uğrar. Yaşlı ihtiyar tüm altınları alıp kendisini mağarada bırakır. Mahmut mağaradan kurtulur ve yaşlı ihtiyarı öldürür. Mahmut yaşlı ihtiyarın kızı ile evlenir (Alptekin,2013:281-282).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Mahmut öldürdüğü ihtiyarın kızıyla evlenir.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

Kuşun ayaklarında seyahat eden Mahmut kendini Semerkant kabristanında bulur. Dul kadınla evlenir fakat kadından ayrılmak zorunda kalır. Kadı öldürmek istediğinde kuş Mahmut'u uçurur ve başka kabristana getirir. Bölgenin şahının kızıyla evlenir.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Şah Mahmut'u öldürmek isteyince kuş tekrar uçurur. Kendini sahrada bulur.

e. Kahramanlara Yardım Eden Kişiler

Şeyh Şehabeddin Hazretleri: Şeyh Şehabeddin Hazretlerine inanmayan Mahmut Şah'a, Şeyh köşkün dört tarafa açılan pencerelerinden bakmasını isteyince birinde Bağdat yanmakta, birinde su baskınına maruz kalmakta, diğerinde ise düşmanlar tarafından kuşatılmaktadır.

İran ile Bağdat arasında büyük bir savaş başlar ve Bağdat Padişahı öldürülür.

Mahmut Ağa padişah seçilir ve Mahmut Şah olur.

f. Konuşmalar ve Sonuç

Mulicistan Şahı'nın oğlu on yaşına geldiği zaman Mahmut Gaznevî adlı biri tarafından bıçaklanacağını Mahmut'un önceden bilmesi şeyh, velilerin kerametleri olarak yorumlar. Mahmut, büyük bir itikat ile derslerine devam eder ve ömrünü izzet ve saltanatla geçirir (Alptekin,2013:281-282).

4.35. RAZİNİHAN İLE MAHFİRUZE HİKÂYESİ

a. Kahramanların Doğumları ve Aileleri

Kahramanımız Razınıhan, Kandeher valisi Şevket Nümâ'nın katibi Yakup Bey'in oğludur. Mahfiruze Hint Padişahının kızıdır. Şevket Nümâ'nın ve kâtibi Yakup Beyin çocukları yoktur. Çocukları olması için yolda karşılaştıkları Hazreti Hızır cami ve çeşme yaptırmaları gerektiğini söyler. Yakup Bey'in oğlu olur ve Hazreti Hızır gelir ismini Razınıhan koyar (Alptekin,2013:286-287).

b. Kahramanların Âşık Olmaları

Hazreti Hızır Razınıhan'ın yanında bir kızla rüyasına girer; *Kısmetin bu* diyerek aşk badesini iki sevgili arasında paylaşarak içirir. Mahfiruze de Razınıhan'ın aşkıyla yanıp tutuşmaktadır.

c. Kahramanların Sevgililerini Bulmak İçin Seyahate Çıkmaları

İki taraf arasında savaş hazırlıkları sürerken Razınıhan'ın babası rüyasında Hazreti Hızır'ı görür. Onun; *Oğluna izin vergitsin* demesi üzerine oğlunu Hint Padişahının ülkesine gönderir.

d. Kahramanları Engelleyen Kişi ve Unsurlar

Padişah: Padişah, Razmihan'ı Has şair yapar. Kız dayanamaz ve Razmihan'a sarılır. Padişah cezalandırır.

e. Konuşmalar ve Sonuç

Elindeki baston ile duvara vuran ihtiyar, duvarı yıkar ve üç kişi beraber dışarı çıkarlar. O anda Hazreti Hızır, ortadan kaybolur. İki âşığın kırk gün kırk gece düğünü yapılır. (Alptekin,2013:286-287)

BÖLÜM V

5. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂYELERİ İLE İNCELEMESİ YAPILACAK OLAN HALK HİKÂYELERİNİN ORTAK MOTİFLERİ

Bu bölümde Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi ortak motifleri ile diğer hikâyelerin diğer hikâyelerin ortak motif yapılarını incelemesini, karşılaştırmayı yaptığımız üç hikâyenin epizotlarının sırasına göre yapılacaktır. Bu bölüm Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyelerinde bulunan motifler ile Alptekin'in kitabında yayınladığı motiflerden yararlanarak yazılacaktır. Motifler üç hikâyedeki geçme sırasına göre yazılmıştır. Diğer hikâyeler kısaltmalar kullanılarak tanımlanacaktır.

Çobanlık (İşler ve Meslekler, Cemiyet):

Çoban Mirzehan Hikâyesi'nde Mirzehan Çobanlık, Nazlı'da bostana sebze ekmekte ve geçimlerini sağlamaktadırlar.

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi 'inde Abdullah'ın babası Hasan ve annesi Zehra geçimlerini çiftçilikle sağlarlar. Annesi Zehra çok fakir bir çobanın kızıdır. Diğer hikâyelerde çoban şöyle geçmektedir:

Salman Bey ve Turnatel Hanım Hikâyesinde (SBTHH), Turnatel Hanım çobandan Salman Beyin başından geçenleri öğrenir.

Yusuf ile Züleyha'da (YZ), çobanın kuyunun başında köpeğe verdiği ekmekleri, köpek kuyudaki Yusuf'a atar.

Hurşit ile Mahımihri Hikâyesi'nde (HMH), Mahımihri yolda rastladığı çobana gidecekleri yeri söyler. Hurşit'ten aldığı yüzüğü de çobana vererek, Hurşit'i gördüğünde yüzüğü ona vermesini söyler. Çoban Hurşit'e Mahımihri'nin Uçma'an şehrine gittiğini söyler.

Ferhat ile Şirin'de (FŞ) çoban gece yarısı iki âşığı birbirlerine kavuşturur.

Avcılık (İşler ve Meslekler):

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesinde avlanmayı çok sevdiği için yörede Avcı Mustafa diye bilinir. Avcılık diğer hikâyelerde de geçmektedir:

Âdil Şah av esnasında uyuyakalır ve rüyasında yeşil cübbeli kırk pir görür (AŞH).

Melikşah ava çıkar (MGHH).

Bey Beyrek, ok ve yayı ile avlanmayı sevmektedir (BB). Şah İsmail av esnasında bir çeşme başında uyuyakalır (ŞİH). Zernişan ölümüne Ülfetin çok üzülür ve ava çıkar (ÜH).

Ava çıkan Mirza, şahini bir bahçeye girince, bahçede rüyadaki sevgilisini görür. (KAH).

Evlilik:

Çoban Mirzehan Hikâyesi'nde, Nazlı ve Mirzehan'ın sevgi ve muhabbetle olan evlilikleri vardır.

Yusuf ile Züleyha'da (YZ), Firavun, Yusuf'u Mısır'a aziz yapar ve Züleyha ile evlendirir.

Bey Beyrek'te (BB), Keloğlan kıyafetindeki Bey Böyrek son oku atıp gerdanlığı düşürür ve düğün hazırlıklarına başlanır.

Evlene Âdetleri (Evlilik):

Çoban Mirzehan Hikâyesi'nde, Beyin Seyithan'a haber verdiğinde babasıyla beraber Gülzâr'ı istemeye gelmelerini istemesi.

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'nde Togan şahının oğlu ile Güleser Cariye evlenmek isterler. Togan şahı Ahmet Şah'tan Allah'ın emri Peygamberin kavli ile Güleser'i oğluna ister. Diğer hikâyelerde evlenme adetleri şöyle geçmektedir:

Varaka ile Gülşah Hikâyesi'nde (VGH), Gülşah'ın amcası, Gülşah'ı Varaka'ya verebileceğini ancak çeyiz olarak, bir deve yükü cevair, bir deve yükü zerzab, bir deve yükü de altın ister.

Şah İsmail Hikâyesi'nde (ŞİH), Şah İsmail tahta çıkararak üç kızla kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenir.

Derdiyok ile Zülfisiyah Hikâyesi'nde (DZH), Ali Ağa birisini terzi, diğerini helvacı yapıp hanımının yardımıyla evlendirir.

Arzu ile Kamber Hikâyesi'nde (AKH), Ağanın oğlu kocakarının yardımıyla Arzu'yu görür ve bir görüşte âşık olur. Arzu'nun babası oğlana Arzu'yu verir.

Âşık Garip Hikâyesi'nde (AGH), kızın babası Hoca Sinan, başlık olarak kırk kese akçe ister.

Ebalı Sinan Ebilharis Hikâyesi'nde (ESEH), İmamlar, Helvacı Güzeli ile Mısır Padişahının kızının nikâhını kıyarlar.

Âşık Olma (Evlilik Motifi):

Çoban Mirzehan Hikâyesi'nde Gülûzar Seyithan'a âşık olur. Bu aşkı anasına şiirle düşürme gönlümü sen ahuzara diyerek dile getirir. Anası bu aşkı, kara sevda diye tanımlar. Gülûzar'ın Seyithan'a şiirle cevap verdiği sevd sarhoşuyam pirlere elinden, der.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesinde, Abdullah rüyasında âşık olduğunu, pirlere ayna-yı devranda âşık etti, diye ifade eder. Hacer Sultan, Abdullah'a sizleri böyle birbirinize âşık eden Allah'tır, der.

Diğer hikâyelerin hemen hepsinde kahramanlar arasında aşk vardır. Hikâyelerde aşk şöyle geçmektedir:

Eşref Bey Hikâyesi'nde (EBH), rüyasında pirlere verdiği badeyi içen Eşref, Şiraz Şahının kızı Zöhre'ye âşık olur.

Lâtif Şah Hikâyesi'nde (LŞH), Hindistan hükümdar Erciyar'ın da Mihriban Sultan isminde bir kızı vardır. Lâtif Şah'ın ismini haber alınca aklı başından gider ve âşık olur.

Salman Bey'e dervişler, üç bade içirirler. Bunlardan biri de Hatem Şahı'nın kızı Turnatel Hanım içindir. Dervişler aynı badeyi Turnatel Hanım'a da içirmişlerdir (SBTHH).

Sevdakar Şah ile Gülenaz Sultan Hikâyesinde (SŞGSH), Şah'ın kızı Gülenaz Hanım, bahçesinde gezerken Şeydakâr Şah'ı görünce âşık olur. Kızın güzelliği karşısında Sevdakâr düşüp bayılır.

Adil Şah Hikâyesi'nde (AŞH), Âdil Şah av esnasında uyuya kalır ve rüyasında yeşil cübbeli kırk pir görür. Allah, Pirlere ve Kandehar Şahının kızı Şemsinûr Sultan aşkına bade içirir. Şemsinûr da aynı rüyayı görür. Âdil Şah ve Şemsinûr aşka düşer.

Yaralı Mahmut Hikâyesi'nde (YMH), Arap, yüzündeki örtüyü açar ve çok güzel bir kız olduğu ortaya çıkar. Kızın güzelliğini gören Mahmut bayılır düşer. Mahmut kıza âşık olur.

Âşık Garip Hikâye'sinde (AGH), Resul uykusunda pir elindin bade içer ve Tiflisli Hoca Sinan'ın kızı Şah Senem'e âşık olur.

Ercişli Emrah ile SelviHan Hikâyesi'nde (EESH), Emrah namaz kılıp Allah'a dua eder ve uykuda Hazreti Pir üç bade verir. Birinci bade Allah aşkına, ikinci bade pirlerin, üçüncü bade ise Miroğlu Ahmet Bey'in kızı Selvi Han aşkıdır.

Tahir ile Zühre Hikâyesinde (TZH) Zühre on yaşında Tahir'e âşık olur; Tahir'in de kendisine âşık olması için Allah'a dua eder ve Tahir de Zühre ye âşık olur.

Karaca Oğlan Hikâyesi'nde (KOH), Karaca Oğlan on dört yaşına geldiği zaman saz çalmaya başlar ve köyünde bulunan Hatice isimdeki kıza âşık olur.

Kaçak Nebi'de (KN), Hacer'e âşık olur fakat Hacer'in ailesi kızlarını Nebi'ye vermeyince Hacer'i kaçıtır.

Ebali Sinan Ebilharis hikâyesi'nde (ESEH), Bir gün sarayın önünden geçen Helvacı Güzeline padişahın kızı âşık olur.

Leylâ ile Mecnun'da (LM), Kays ile Leyla aynı hocadan ders almaktadır. Kays Leyla'ya Âşık olur.

Yusuf ile Züleyha (YZ), Züleyha'nın Yusuf'a olan aşkı Mısırlı kadınların diline düşer. Züleyha ayıplanır ve kınanır.

Elif ile Mahmut Hikâyesi'nde (EMH), kırk aksakallı ihtiyar Mahmut'a bir kızın resmini gösterir ve kıza âşık olur.

Gülşah ve Varaka birbirlerine kardeşi olmadıklarını sütninelerinden duyduktan sonra birbirlerine âşık olurlar (VGH).

İlk Görüşte Âşık Olma:

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'nde Mustafa Şahnizer Sultan'ı görür ve ilk görüşte âşık olur. İlk görüşte âşık olma diğer hikâyelerde:

Lâtif Şah hiç umulmadık bir zamanda Mihriban Sultan'ı görünce bayılır (LŞH).

Kızın güzelliği karşısında Sevdakâr düşüp bayılır (SŞGSH).

Hurşit Mahımihri pınar başında buluşur ve birbirini öldüresiye sever (HMH).

Rüyasında kırklar elinden bade içer. Şah İsmail uyandıktan sonra avına devam eder ve bu sırada Türkmen Beyi'nin kızı Gülizar ile karşılaşır, gençler birbirlerine âşık olurlar (ŞİH).

Recep'in hanımı kızı Derdiyok ile Abdurrahman'ın evine geldiğinde Zülfisiyah kızın aşkından bayılır. Aynı duyguları Derdiyok'ta hisseder (DZH).

Ağanın oğlu kocakarının yardımıyla Arzuya görür ve bir görüşte âşık olur. (AKH)

Şahoğlu Şah Abbas, Selvi'ye âşık olur (EESH).

Şirin ile Ferhat bir görüşte birbirlerine âşık olurlar (FŞ).

Züleyha öyle hale gelir ki ona her şey Yusuf'u hatırlatır. Yusuf'un kendisini görmesi için elinden gelen her şeyi yapar (YZ).

Rüstem Kaf Dağı'ndan Katilin kızı Zeynep'e âşık olur (ZR).

Aşk Hastalığı:

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'nde Şahnizer Sultan aşktan dolayı günden güne zayıflıyor, soluyor, keyfi azalıyordu. Diğer hikâyelerde aşk hastalığı:

Bey Böyrek'in padişah babası, aşk hastalığına yakalanan oğlunun derdine derman arar (BB).

Dervişler aynı badeyi Turnatel Hanım'a da içirmişlerdir ve aşk hastalığına yakalanmıştır (SBTHH).

Âdil Şah ve Şemsinûr bade içerek aşk hastalığına yakalanır (AŞH).

Ülfetin bahçedeki eğlenen kızlardan en güzeli Haşan Paşa'nın kızı Zemişan'a âşık olur (ÜH).

Allah'a duası kabul olur ve Tahir de Zühre'ye âşık olur (TZH)

Hazreti Hızır Razınıhan'ın yanında bir kızla rüyasına girer; Kısmetin bu diyerek aşk badesini iki sevgili arasında paylaştırarak içerir. Mahfiruze de Razınıhan'ın aşkıyla yanıp tutuşmaktadır (RM).

Lâtif Şah Mihriban Sultan'ı görünce aşk hastalığına tutulur (LŞH).

Zengin Adamlar (Sosyal Durumlar):

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'inde, Avcı Mustafa'nın babası zengin bir insandır.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'inde, Abdullah'ın babası varlıklı olmayan Hasan ve anası çok fakir bir çobanın kızı Zehra'dır.

Karşılaşmayı yaptığımız diğer hikâyelerde bu motif şöyle geçmektedir:

Arap, dervişin yardımıyla zengin olduğunu, bu sebepten her tokat vurana bir altın verdiğini anlatır (HTH).

İki arkadaş kısa sürede zengin olurlar (YMH).

Kamber'in babası zengin değildir (AKH).

Zengin ve varlıklı bir bey olan Ali İzzet'in çocuğu yoktur (AİH).

Ticaret Yapma:

Mustafa ve Hasan avladıkları hayvan derilerini satıp ticaret edecekleridir. Diğer hikâyelerde:

İki arkadaş ticaretle uğraşır (YMH).

Sihir:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde sihirli ağaç: Upuzun ağaca tutunarak aşağı inme olayı.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'inde Sihir: Selvinaz yarı sevdanın sihride gördüğünü söyler. Diğer hikâyelerde sihir:

Kamber'in, Arzu'yu kucaklayıp öptüğünü görür ve onları ayırmak için ziyafet verir ve Arzu'nun annesinin sütü ile yapılan yemeği Kamber'e yedirmek ister (AKH).

Keşiş kızını Kerem'e vermemek için alır kaçıtır. Kızına sihirli bir elbise diktirir ve elbisenin düğmelerini gerdekte kendisinin açmamasını Keremin açmasını ister. Düğün yapılır ve Kerem, düğmeleri açamaz. Düğmeler sihirlidir, bir yandan açılırken diğer taraftan kapanmaktadır (KAH).

Yılda üç saat açık kalan ve kimsenin bu kısa sürede yazamadığı kudret mağarası sihirlidir (ESEH).

Ali İzzet Hikâyesi'nde (AİH), Pirin, Hüseyin'in ağzına üfürmesiyle çocuğu olabilir.

Melikşah ile Güllü Han Hikâyesi'nde (MGHH), Zalim anne Melikşah'n gücünü kaybetmesi için oğlunun başında olan ve ona güç veren sihirli tüyü koparır ve gözlerini çıkardıktan sonra onu bir kuyuya atar.

Rüya ve Bade İçme:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde Sakallı Pir Baba'yı rüyada görme.

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'nde, Şahnizer Sultan Güleser'e, rüyasında kendilerine doğru bir kervan geldiğini söyler.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'nde Abdullah'ın rüyasında Pir Baba'yı görmesi ve Pir Babanın Abdullah'la Selvinaz Sultan'ı karşılaştırması. Rüyasında aksakallı nurani bir Pir Baba benim bir vazifem var deyip çantasından bir şişe çıkarmıştır. Selvinaz, kaderin cilvesine bakın ki beni rüya âleminde buralara götürdü, der.

Bade İçme:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Mirzehan topluluğa kendisi için bade içiren erenler diye seslenir. Seyithan, Gülüzar için aşkın badesini içip gelmişem, diye seslenir.

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'nde Piri Derviş 'Sana o badeyi veren kimidi' 'Keramet Allah'ta dolu bendedir' diyerek Abdullah'a bade içtiğini belirtir. Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'nde vazifelendirilen Pir Baba, Abdullah'a bir bardak dolusu kadehi içirir. Pir Baba, Abdullah'a aşk badesi içirir ve onu kendisinin arayarak bulacağı bir kıza âşık eder. Selvinaz sultan Pir elinden dolu içtim, içip sevdasına düştüm, demektedir.

Rüya Âleminde Aşk:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Ahmet Şahın Mustafa ile Şahnezer Sultan arasındaki aşkın sıradan bir aşk olmadığını, pirlere tarafından aynayı devranda yani rüya âleminde birbirlerine âşık edildiklerini ve kaderlerinin yazılarını birleştirdiğini söylemesi. Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'nde Şahnizer Sultanın daha görmediği aşkın hayalini koklayarak günlerini geçirdiği görülmektedir.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'nde pir baba Abdullah'a rüyasında Selvinaz Sultan'ı gösterir. Pir baba Abdullah'a senin badeli maşukundur der.

Diğer hikâyelerde rüya ve bade şöyle geçmektedir:

Kirmanşah Hikâyesi'nde (KH), Kirmanşah rüyasında pir elinden bade içer. Bunlardan birisi Allah için diğeri Mahperinin aşkı içindir. Üç bade içen Kirmanşah, her geçen gün yanıp tutuşurken, aynı Pir Mahperi ye Herat'a da üç bade içirmiştir.

Eşref rüyasında pirlere verdiği badeyi içer (EBH).

Âdil Şah av esnasında uyuya kalır ve rüyasında yeşil cübbeli kırk pir görür. Allah, Pirlere ve Kandehar Şahının kızı Şemsinûr Sultan aşkına bade içirir. Şemsinûr da aynı rüyayı görür. Âdil Şah ve Şemsinûr aşka düşer (AŞH).

Yaralı Mahmut'a kendisi için dervişler bade içirmiş ve aynı badeyi Elif'e de içirmişlerdir (EMH).

Derdiyok ile Zülfüsiyah Hikâyesi (DZH), Derdiyok uykusunda pirin elinden bade içer. Uyandığında sazi alan Derdiyok çalıp söylemeye başlar ve herkes hayran kalır.

Ülfetin Hikâyesinde (ÜH) Ülfetin çok üzülür ve ava çıkar. Çeşme başında uyuya kalır ve rüyasında aksakallı nur yüzlü ihtiyarın elinden bade içer ve Belhi Buhara'daki Güllühan'a âşık olur.

Emrah'a uykuda Hazreti Pir üç bade verir. Birinci bade Allah aşkına, ikinci bade pirlere, üçüncü bade ise Miroğlu Ahmet Bey'in kızı Selvi Han aşkıdır (EESH).

Kerem ile Aslı Hikâyesi'nde (KAH), arkadaşıyla ava çıkan Ahmet Mirza, av dönüşünde uyku esnasında pir elinden bade içer ve kendisine sevgilisi Kara Sultan'ı gösterilir.

Firavun rüyasında yedi zayıf ineğin yedi semiz ineği yediğini görür. Sonra yedi dolgun başak ardından yedi kurumuş başak görür. Yusuf'a Firavunun rüyasını anlatır ve Yusuf'tan yorumlamasını ister. Yusuf Mısırda yedi yıl bolluktan sonra yedi yıl kıtlığın olacağını söyler (YZ).

Hikâye-yi Mahmut Gaznevide (HMG) Mahmut Şah, rüyasında kuşun ayağından tutup uçar.

Razinihan ile Mahfiruze'de (RM) Hazreti Hızır Razinihan'ın yanında bir kızla rüyasına girer.

Hazreti Pir uykuda Emrah'a üç bade verir. Birinci bade Allah aşkına, ikinci bade pirlerin, üçüncü bade ise Miroğlu Ahmet Bey'in kızı Selvi Han aşkıdır (EESH).

Bade içen Salman Bey ile Turnatel Hanım, birbirlerine âşık olurlar (SBTHH).

Hazreti Hızır Razınıhan'ın rüyasına girer; bade içirir (RM).

Şah İsmail av esnasında bir çeşme başında uyuyakalır. Rüyasında kırklar elinden bade içer (ŞİH).

Eşref, Şiraz Şahının kızı Zöhre'ye bade içerek âşık olur (EBH).

Resul uykusunda pir elinden bade içer (AGH).

Asuman ile Zeycan Hikâyesinde (AZH), Asuman ve Zeycan büyürler ve birlikte aynı okula gitmeye başlayınca birbirlerine âşık olurlar.

Mirza, av dönüşünde uyku esnasında pir elinden bade içer (KAH).

Yardımcı Derviş:

Çoban Mirzehan hikâyesinde Sakallı Pir baba olarak karşımıza çıkarken Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'nde Derviş adının Piri Derviş olduğunu işinin bu olduğunu söyler ve hepsi şaşırır ve tereddütle birbirlerine bakarlar. Piri Derviş Avcı Mustafa'ya Şahnizer Sultan'ın da âşık olduğunu aşkıyla yanıp tutuştuğunu avucuyla göstermesi ve bu aşkın tek taraflı olmadığını Mustafa'ya söyler. Aslında Şahnizer Sultan'ın Avcı Mustafa'ya aşkını da Piri Derviş sağlamış ve Şahnizer Sultan, Ceylan Dağlarında Avcı Mustafa'yı görünce âşık olmuştu. O günden bu güne sevda ateşiyle yanmaktaydı. Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'nde Pir baba güvercinleri alarak bir yıldır bir mağarada saklayan Deli Hayro'dur diyerek güvercinleri kimin çaldığını söyler.

Diğer hikâyelerde derviş oldukça yaygın olarak görülmektedir:

Derviş, padişahın derdini bildiği için bir elma uzatmış ve bunu soyarak yarısını sen ye; yarısını da karına yedir. Kabuklarını da atına verirsin. Oğluna adını ben koyacağım der. Padişahın bir erkek evladı, at da bir erkek yavru doğurmuş. Şehzadeye ad koymaya çalışırken derviş gelir ve şehzadenin adı Beybörek; atın adı Bengiboz olsun, der (ŞİH).

Derviş, yol boyunca olağanüstü engellerle karşılaşan Kirmanşah'a yardım eder. Tiflis padişahı Hurşit Şah'ın çocuğu olmaz. Hurşit Şah'la baş vezir derviş kılığında girerek Hurşit Şah'ın derdine derman aramak için Tiflis'in etrafını gezmeye çıkarlar. İki arkadaş, Tiflis'in dışında iki dağ arasında akan suyu seyrederek Hz. Hızır, Hurşit Şah'a yedi şart

koşar ve Hurşit Şah'ın bu şartları kabul etmesi üzerine dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat sonra bir çocuğunun olacağını müjdelir ve gözden kaybolur (KH).

Hatem-i Tai Hikâyesinde (HTH), Arap, para kazanmak için gurbete gittiğini, dervişin yardımıyla zengin olduğunu anlatır.

Salman Bey'e dervişler, üç bade içirirler (SBTHH).

Dervişin verdiği elma ile padişah çocuk sahibi olur. Derviş (Hz. Hızır), zamanı gelince gelir ve çocuğun adını Melikşah koyarak kaybolur. Derviş, avlanmakta olan Melikşah'a Yemen Padişahının kızı Güllü Han'ın resmini yapıp gösterir ve Melikşah, kıza (Güllü Han) âşık olur (MGHH).

Çocukları olmayan iki kardeşe derviş hanımlarıyla beraber yemeleri için elma verir.

Her iki kardeşin biri Gülşah diğeri Varaka olmak üzere çocukları olur (VGH).

Tahir ile Zühre Hikâyesinde Padişah'ın çocuğu olmaz. Bir gün kıyafet değiştirerek vezirini de yanına alır karşılına çıkan derviş, bir elma çıkararak yarısını padişaha yansını ise vezire verir ve eşleriyle birlikte yemelerini tavsiye eder. Padişahın bir kızı, vezirin ise bir oğlu olur. Dervişin dediği gibi kızın adı Zühre, oğlanın adı da Tahir konulur (TZH).

Dede Sultan deniz kenarında bulduğu narı ikiye bölerek Kalazad Bey ile Derviş İsmail'e verir. Birinin oğlu, birisinin de kızı olacağını, doğan çocuklara ise Asuman ve Zeycan adlarının konulmasını tavsiye eder (AZH).

İsfahan şehrinde Âdil Şah ve hazinedarı Keşiş'in çocukları yoktur. Yolda karşılına çıkan ihtiyar derviş niçin seyahate çıktıklarını söyleyip bir elma verir ve elmayı hanımlarıyla beraber yemeleri hâlinde çocukları olacağını söyler (KAH).

Pir Resul'a uykusunda bade içirir (AGH).

Murat Şah'ın oğlu olur ve adını derviş Yaralı Mahmut olarak koyar (EMH).

Evlilik Motifinden Hamile Kalma ve Doğum:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Nazlı'nın hamile kalır ve Seyithan'ı doğurur.

Hz. Hızır'ın ileri sürdüğü şartlardan altısını yerine getiren Hurşit Şah'ın bir oğlu olur (KH).

Âdil Şah'ın hanımı dervişin verdiği elma ile hamile kalır ve çocuk sahibi olur (MGHH).

Âdil Şah'ın bir oğlu, Keşişin de bir kızı olur. Oğlana Ahmet Mirza; kıza ise Kara Sultan adı verilir (KAH).

Gönül Bağı denilen bir yer yaptırıp herkesi yedirip içirince Cenab-ı Allah, Ali İzzet'e bir oğlan çocuğu verir ve adını Hüseyin koyar (AİH).

Çocuklara Ad Verme (Evlilik):

Çoban Mirzehan Hikâyesinde Mirzehan ermişlerin mekanından gelen sesle oğluna Seyithan ismini koyar. Diğer hikâyelerde çocuklara ad koyma şöyle geçmektedir:

Bey Beyrek'te (BB), şehzadeyi arkadaşları "Atsız sultan" diye çağırıyorlar. Şehzadeye ad koymaya çalışırken derviş gelir ve şehzadenin adı Beyböyrek; atın adı Bengiboz olsun der.

Kandehar şahı ölür yerine Deli Murat şah olur. Deli Murat evlenir çocuğa meclis Eşref Bey adını verir (EBH).

Çocuk doğar ve 5 yaşına kadar İsimsiz Şehzade olarak çağrılır, bir adı yoktur. İsim koymaya çalışınca derviş gelir. Derviş ayağa kalkar çocuğun kulağına ezan okuyarak çocuğun ismini Lâtif Şah koyar (LŞH).

Pirin verdiği elmayı yer bir çocuğu olur adını Âdil Şah koyar (AŞH).

Derviş (Hz. Hızır), zamanı gelince gelir ve çocuğun adını Melikşah koyarak kaybolur (MGHH).

Padişahın kısa zamanda beraber olduğu Camesab hamile kalmıştır ve bu hamilelikten Nedim Şah doğmuştur (NŞH).

Her iki kardeşin biri Gülşah diğeri Varaka olmak üzere çocukları olur (VGH).

Padişahın atsız sultan diye çağrılan oğluna Derviş gelerek Şah İsmail adını Derviş verir (ŞİH).

Murat Şah'ın oğlu olur ve adını derviş Yaralı Mahmut olarak koyar (EMH).

Abdurrahman'ın bir oğlu, Recep'in ise bir kızı dünyaya gelir. Ali Ağa, oğluna Derdiyok, kıza Zülfisiyah adlarını verilir (DZH).

Ahmet adında birisi Koyunlarını güderken suyun üstünde yüzen bir sandık bulur. Sandığı açar ve içinde bir erkek çocuk görür ve adını Kamber koyar. Arzu Ahmet'in kızıdır (AKH).

Dede Sultan, doğan çocuklara ise Asuman ve Zeycan adlarının konulmasını tavsiye eder (AZH).

Resul, Tiflis'e gidince Tiflis'in yabancıısı olduğu için adı Âşık Garip olarak değiştirilir (AGH).

Oğlana Ahmet Mirza; kıza ise Kara Sultan adı verilir (KAH).

Dervişin dediği gibi kızın adı Zühre, oğlanın adı da Tahir konulur (TZH).

Karaca Oğlan Haşan ve Ayşe'den doğma. Esmer olduğu için ona Karaca Oğlan adı verilmiştir (KOH).

Sevda ateşiyile beyitler okuyup gezen Kays'a halk Mecnun ismini koyar (LM).

Zaloğlu Rüstem'de (ZR) Ormanda Zümrüdü Anka onu yuvasına götürür ve adını Zaloğlu Rüstem koyar.

Yakup Bey'in oğlu olur ve Hazreti Hızır gelir ismini Razınıhan koyar (RM).

Çocukları olmayan iki kardeşe derviş hanımlarıyla beraber yemeleri için elma verir.

Her iki kardeşin biri Gülşah diğeri Varaka olmak üzere çocukları olur (VGH).

Kandehar Padişahı üç yaşına gelen çocuğa Sevdakar Şah adını koyar (SŞGSH).

Şans ve Kaderin Değişmesi:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Annesi Seyithan'ın babası ile koyun gütmeye gitmesine razı olmaz endişelenir ve korkulan başına gelir Seyithan kaçırılır. Seyithan'ın kaçırılması ve bundan sonra babalık yapacak Nalcı İbrahim'e satılması. Bey'in atının nalına daha önceleri bir tek Arap usta çakmıştır. Bey, Arap ustaya haber gönderir ama Arap usta ölmüştür. Seyithan bu duruma sevinir ve kendisine umut doğduğunu düşünür. Diğer hikâyelerde Şans ve kaderin değişmesi şöyle geçmektedir:

Yusuf'un suçsuzluğu kesinleşmiş olur. Daha sonra Firavun Yusuf'u Mısır'a aziz yapar ve Züleyha ile evlendirir (YZ).

Yardımcı (Yaşlı) Kadın:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde Senem nene Nazlı'nın yanında kalır. Nene Mektubu Gülüzar'a verir.

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesinde, Şahnizer Sultan'ın Babası, kızının sıkıntılarını fark eder ve bu durumu anlamak için kızının samimi olduğu Güleser Cariye'den yardım ister.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'inde Gülnaz cariye, Selvinaz Sultan'ın derdini anlamaya çalışır. Diğer hikâyelerde:

Yaşlı ninenin yardımıyla Hurşit kıyafet değiştirerek Mahımihri'ye yardımcı olur.
(HMH).

Yaşlı bir ninenin yardımıyla Van Kalesi kuşatılır (EESH).

Yardımcı (Yaşlı) Adam:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Hancı Kadir Baba'nın bir kervanın yanlarında 7-8 yaşlarında çocuk olduğunu ve Kamer şehrine gittiklerini söylemesi. Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'inde, Abdullah'ın sevdiğine kavuşmasına Ahmet Ağa hem parası ile hem kervanı hemde dostları ile yardım etmektedir

Gamsız Şah ve akıldanesi Koca Lala beraber namaz kıldılar. Bu arada yanlarına aksakallı bir Derviş yaklaştı (LŞH).

Bir ihtiyar Derviş, padişahın derdini bildiği için bir elma uzatmış ve bunu soyarak yarısını sen ye, yarısını da karına yedir der (BB).

Derdiyok uykusunda pirin elinden bade içer. Uyandığında sazı alan Derdiyok çalıp söylemeye başlar ve herkes hayran kalır (DZH).

Hazreti Pir üç bade verir. Birinci bade Allah aşkına, ikinci bade pirlerin, üçüncü bade ise Miroğlu Ahmet Bey'in kızı Selvi Han aşkıdır (EESH).

Âdil Şah ve hazinedarı Keşiş'e yolda karşılarına çıkan ihtiyar niçin seyahate çıktıklarını söyleyip bir elma verir ve elmayı hanımlarıyla beraber yemeleri hâlinde çocukları olacağını söyler (KAH).

Elindeki baston ile duvara vuran ihtiyar, duvarı yıkar ve üç kişi beraber dışarı çıkarlar. O anda Hazreti Hızır, ortadan kaybolur (RM).

Çocukları olmayan iki kardeşe derviş hanımlarıyla beraber yemeleri için elma verir (VGH).

Hile Yoluyla Aldatma:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Haramiler deveye binmeyi oyun gibi gösterir ve Seyithan'ı kandırmak için yanında kaçırdıkları çocukları oyun oynayan çocuklar olarak gösterir.

Kıskanan kardeşleri Yusuf u, hile ile bir kuyuya atarlar (YZ).

Derviş, hile ile 100 lira yerine 300 lira alır (HTH).

Varaka, kale çevresinde iken kementle kale içerisine alınır. Varaka, onları yener fakat düşman Varaka'yı hile yoluyla bir çukura düşürüp krallarının huzuruna çıkarırlar.(VGH)

Kılık Değişirme (Tebdil-i Kıyafet Şeklinde Aldatma, Aldatmalar):

Dede Korkut hikâyelerinden Bamsı Beyrek Hikâyesinde, Beyrek Sevgilisi Banı Çiçek in düğününde düşmanları tarafından tanınmaması ve düğüne serbestçe girip planlarını uygulayabilmesi için düğüne Deli Ozan kıyafeti ile gider. Beyrek eski bir deve çuvalını delip boynuna geçirerek düğün evine gider. Rakipleri ile alay ederek onları yener.

Âşık Garip Hikâyesinde Âşık Garip yedi yıl gurbette gezdikten sonra Tiflis'e varır. Sevgilisi Şah Senem ile Şah Veled' in düğününün kırkıncı gününde Osmanlı kıyafeti ve kalpağıyla gerdek gecesi düğüne gelir. Osmanlı âşığı kılığında saz çalıp türkü söyleyerek kendisini tanıtır.

Yaralı Mahmut Hikâyesinde bu motife kompleks halinde rastlıyoruz. Mahmut kıyafet değiştirerek sevgilisinin düğününe son gün gider. Düğünde türkü söyler, arkadaşlarının yardımıyla sevgilisini almak isteyen Kara Veziri öldürür (Aslan 1990).

Arzu ile Kamber Hikâyesinde de bu motifi görüyoruz. Kamber, Derviş kıyafetine girerek, başkasıyla evlendirilmek istenen Arzu'nun düğününe son anda gider.

Bu motif Asuman ile Zeycan hikâyesinde de vardır. Asuman sevgilisinin arkasından Erzincan'a gider, başkasıyla evlendirilmek istenen Zeycan'ın düğününe garip bir âşık kıyafetinde gider. Türkü söyleyerek kendisini tanıtır.

Bu motifi, Raznihan ile Mahfiruze'de Âzeri halk hikâyesi olan Kurbanı ve Tahir ile Zühre hikâyelerinde de görüyoruz. Tahir kadın kıyafeti giyerek Zühre'nin düğününe gider. Türkü söyleyerek kendisini tanıtır.

Çıldırılı âşık Şenlik'in Sevdakâr hikâyesinde de bu motife rastlıyoruz. Sevdakâr Tahran Şahı'na verilen Gülenaz'ın arkasından Tahran'a gider. Saraya girip sevgilisiyle görüşebilmek için derviş kıyafetine girer. Sevgilisiyle buluşup karşılıklı türkü söyleyerek birbirlerini tanıtır.

Sevdakâr hikâyesinde, Tahran sarayından kendisini aldatıp kaçan Zöhre Sultan, Sevdakâr'a kavuşmak için, onunla mücadeleye başlar. Bir Arap kıyafetine girerek, İsfahan'la Tahran arasında mekân tutup haramilik yapmaya başlar. Sevdakâr, Harami'nin güzeller güzeli Zühre Sultan olduğunu anlar ve onunla evlenmeye karar verir.

Arabızengi tipi Kerem ile Aslı hikâyesinin bazı varyantlarında da görülür.

Kıyafet değiştirme motifinin başka bir türü, kadın kahramanın kıyafet değiştirerek erkek Arap- Arabızengi kıyafetiyle mücadele etme motif zinciridir. Stith Thompson'un Motif Index'inde F.565.2 numarada gösterilen bu motif zincirinin bir halkası Arap kıyafeti ile savaşan ve yarışan kahramanın, mücadele sonunda çok güzel bir kız olduğunun anlaşılması ve erkek kahramanın ona âşık olması ve kendinden geçmesidir. Halk hikayelerinde yaygın olarak kullanılan kıyafet değiştirme motif zinciri konunun önemli bir epizotunu oluşturur.

Çoban Mirzehan Hikâyesinde kılık değiştirmeye rastlamazken, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesinde, Mustafa hekim kılığına girerek Şahnizer'i görmektedir. Mustafa, Hekimlik elbisesini giydi yüzüne sakal yapıştırıp, eline de bir baston alarak saraya gider. Diğer hikâyelerde kılık değiştirme:

Çocuğu olmasına çok üzülünce belki bir ağzı dualıya rastlarsam bana bir dua eder de Cenab-ı Allah onun duası hürmetine bana bir çocuk verir diye kılıklarını değiştirerek dervişan kılığına girdiler (LŞH).

Gevher Hanımın öldüğünde üzerinde olan elbiselerini giyerek mezarının başında beklerken, mezar başında dua eden ve Kur'an okuyan Salman Bey bu güzelin Turnatel olduğunu anlar (SBTHH).

Derviş kılığına giren Vezir, padişahın sarayına girer (SŞGSH).

Keloğlan kıyafetindeki Bey Böyrek saraya gidiyor ve duvarda kendisini eski sazını görerek çalmak için istiyor (BB).

Hurşit, kıyafet değiştirip Mahımihri'nin düğününe gider (HMH).

Arap ve Şah İsmail savaşı ve Şah İsmail'e yenilir. Arapüzengi yi öldüreceği sırada yüzünü açar, dünya güzeli bir kız çıkar (ŞİH).

Çocuğu olmayan Kandehar Padişahı vezirini yanına alıp kıyafet değiştirerek gurbete çıkar (ŞİH).

Garip, âşık kılığında düğün evine gider ve sevdiğini Şah Veledin elinden alır (AGH).

Arap, yüzündeki örtüyü açar ve çok güzel bir kız olduğu ortaya çıkar (YMH).

Padişah'ın çocuğu olmaz. Bir gün kıyafet değiştirerek vezirini de yanına alır karşılıklarına çıkan derviş, bir elma çıkararak yarısını padişaha yansıyı ise vezire verir ve eşleriyle birlikte yemelerini tavsiye eder (TZH).

Kız, ömrünün sonuna doğru Ali Şir'i kıyafet değiştirterek sarayına getirir (GAŞ).

Hatem-i Tai, Kız Padişahını görmek ister ve derviş kıyafetine girerek seyahate çıkar (HTH).

Derviş kılığına giren Ebilharis yedi günde, bir hamam inşa eder (ESEH).

Kaçırmalar:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Haramiler Seyithan'ı kaçıırır. Diğer hikâyelerde kaçırma:

Kirmanşah, yolda iken, Herat'ta Mahperi'yi dev kaçıırır (KH).

Emrah, Selvi'nin kaçıırıldığını duyunca yola çıkar ve yedi yıl arar (EESH).

Keşiş Hristiyan Adil Şah müslümandır ve keşiş kızını vermek istemiyor (KAH).

Kocakarının tuzağıyla Asuman kuyuya atılır. Kuyuda Asuman dışında beş yüz Müslüman vardır. (AZH).

Sevdakâr ile Gülenaz Sultan'a kırk gün, kırk gece düğün yapılır (SŞGSH).

Nedim Şah Hikâyesi'inde (NŞH), yolda Nedim Şah'ı bir dev yakalar ve onu mağarasına kapatır.

Hurşit bir hana gelir ve Haramilerin kendisini öldürtmek istediğı Arap babasının adamı çıkınca beraber tüm haramileri öldürürler (HMH).

İmtihan Motifi Olarak Atışma:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Mirzehan bütün âşıkları yenen Âşık Bedirhan'ı yener.

Derdiyok bütün âşıkları yenen âşığı yener (DZH).

Dua:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Serdar hanın Mirzehan'ın kendisinin onurunu kurtarması için İnşallah diyerek dua etmesi

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'inde Piri derviş Abdullah'a Keramet Allah'tandır demese.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'inde Abdullah Allah'a şöyle dua eder: Kün emriyle âlemleri yaratan, Bana yardım eyle sana sığındım. Diğer hikâyelerde dua:

Tahir'in de kendisine âşık olması için Allah'a dua eder ve Tahir de Zühre ye âşık olur (TZH).

Cenab-ı Allah, Ali İzzet'e bir oğlan çocuğu verir ve adını Hüseyin koyar (AİH).

Salman Bey, Gevher Hanımın mezarına dua etmek için gelir (SBTHH).

Horasan Hükümdarı Turan Şah, Allah'a çocuğunun olması için dua eder (AŞH).

Yolda Varaka, iki rekat namaz kılar ve Allah'a dua ettikten sonra ruhunu teslim eder (VGH).

Zülfisiyah İlâhi ya Rabbi sen beni sevdiğime kavuştur diye dua eder (DZH).

Kamber diyar diyar gezer en sonunda Arzu'nun bulunduğu şehre varır ve Allah'tan

Arzunun dizi üzerinde biraz yattıktan sonra canını almasını dua eder (AKH).

Zeycan ve Asuman kaçarlar ve fırtınaya yakalanırlar. Allaha dua ederler ve uyandıklarında ise başlarında Dede Sultan'ı görürler (AZH).

Resul, yatsı namazını kıldıktan sonra Allah'a kendisine âşıklık vermesi için dua eder (AGH).

Ebilharis derviş kılığına giren Ebilharis yedi günde, bir hamam inşa eder ve Bağdat Padişahıyla tanışır ve onun âşık olduğu kızı dua ederek huzuruna getirir (ESEH).

Ferhat, abdest aldıktan sonra Allah'a dua eder (FŞ).

İki ordu karşı karşıya gelince Mecnûn savaşı Leylâ'nın askerlerinin kazanması için dua eder. (LM)

Züleyha, Yusuf'un kendisini alması için Allah'a dua eder (YZ).

Formalistik Sayılar:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Yüz elli âşığı yenen Âşık Bedirhan olarak geçmekte.

Eğer Mirzehan o âşığı yener ise kırk gün kırk gece davullar zurnalar çalacak.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâye'sinde altı aylık bir yol; kırk cariye kız, bir adımlık yol gibi formalistik sayılar var.

Diğer hikâyelerde oldukça fazla formalistik sayı var:

Mahperi'nin babasının gelmesiyle kırk gün, kırk gece düğün yapılır (KH)

Pir uykuda Resul'a bade içirir (AGH).

Kerem, Van'a giderken kırk haramilere yakalanır (KAH).

Hazreti Hızır, Yusuf'un aşkına üç bade verir. Züleyha, on sekiz yaşında bir genç kız olur (FŞ).

Mecnûn, elbiseleri karşılığında 3 ceylan ile bir gelini serbest bırakır (LM).

Hatem-i Taî, şeyhin derdini öğrenir ve şehzâdenin yanına döner ve otuz dokuz gece peri kızıyla uyuduğun, kırkinci gün peri kızının aldatacağını korkusundan uyuyamadığını ve bu sebepten dünyaya küstüğünü öğrenir (HTH).

Anka, Altı ayaklı aygırlarla dolaşan Rüstem'e kimliğini açıklar. Anka Rüstem'i kanatlarına alarak yedi derya adasına götürür (ZR).

Ebilharis derviş kılığına giren Ebilharis yedi günde, bir hamam inşa eder (ESEH).

Erciyâr Hükümdar'ının emir üzerine kırk deve yükü çeyiz kendi kızına yükletti, kırk deve yükü de Feseli Padişahının kızı Esmer Sultan'a yükletti (LŞH).

Âdil Şah av esnasında uyuya kalır ve rüyasında yeşil cübbeli kırk pir görür (AŞH).

Annesi Melikşah'ı kırk haramilerin bulunduğu yere gönderir (MGHH).

İki sevgili kırk gün kırk gece düğünden sonra evlenirler (NŞH).

Varaka, Gülşah'ın Amcasının istediği servet yüklü çeyizi bulmak için kırk gün izin alarak on bir günde Kûh-ı Billûr'a gider (VGH).

Kel Vezirin oğlu 39 uncu oku atmıştı (BB).

Hurşit babasına kıza ister. Kardeşler de kırk gün süre isterler fakat Otuz gün dolunca Mahımihri yi alarak kaçarlar (HMH).

Şah İsmail tahta çıkararak üç kızla kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenir (ŞİH).

Mahub ile Mahmut'a 40 gün kırk gece düğün yapılır (YMH).

Derdiyok, pirin dediğini yapar ve Zülfiyah'a kavuşur kırk gün kırk gece süren bir düğün yaparlar (DZH).

Ülfetin ve Güllühan'a Şehriyar şehrinde kırk gün kırk gece düğün yapılır (ÜH).

Asuman rüyasında kırk pir görür (AZH).

Şahoğlu Şah Abbas'ın 40 âşığı vardır (EESH).

Kerem, Sofu ile Aslı'nın peşinden gurbete çıkar önce Hoy'a sonra Gence'ye gider. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun pek çok şehrini gezer. Van'a giderken kırk haramilere yakalanır (KAH).

Ali İzzet'in oğlu ile ağanın kızının 40 gün 40 gece düğünü olur (AİH).

Gül'ün içtiği kırk günlük zehirdir (GAŞ).

Kirmanşahla Mahperiye kırk gün, kırk gece düğün yapılır murada ererler (KH).

Eşref ve Zöhre ile evlendirilir kırk gün kırk gece düğün yapılır (EBH).

Salman Bey ile Gevher Hanım a, 40 gün 40 gece düğünü yapılır. Salman Bey ile Turnatel Hanım ın 40 gün 40 gece düğün yapılır (SBTHH).

Gülşah'a 40 gün 40 gece düğün yapılır. Gülenaz ile Sevdakâr a 40 gün 40 gece düğün yapılır (SŞGSH).

Âdil Şah Şemsinûr'ın babası tarafından imtihana sokulur ve sonunda Şemsinûr'la kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenir (AŞH).

Padişah ölünce kardeşleri Gülü Han'ı Karahan isminde bir beye vermek ister.

Fakat Karahan her ikisini evlendirir. Düğün kırk gün kırk gece sürer (MGHH).

Ülfetin ve Güllühan'a kırk gün kırk gece düğün yapılır (ÜH).

Dayı Araz Bey, Kamber'e kırk atlı vererek Arzu'yu kurtarmasını söyler (AKH).

Erzurum Paşasının yardımıyla Zeycan ve Asuman'ın kırk gün kırk gece düğün yapılır (AZH).

Âşık Garip ile Şah Senem'in 40 gün 40 gece düğünleri yapılır (AGH).

Ziyafetler (Adetler, cemiyet):

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, âşıklar devran edecek, kurbanlar kesilecek, yiyecek içecek keyifle eylenecekti.

İsteğin Şiirle İfade Edilmesi (Tanıma İmtihanı):

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Annesinin Seyithan'ın birisine Âşık olup olmadığını öğrenmek için, Seyithan'a anlarım hani, bir sevda rüzgârı mı var yoksa sana da mı o rüzgârdan esti diye sorması ve bunun üzerine Seyithan'ın cevabı çalma bilmesede sazi eline alıp bir dörtlükte “aklımı başımdan aldı bir güzel” ve “beni sevdasına saldı bir güzel” diye belirtmesi.

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesinde Mustafa Şahnizer'e âşık olduğunu şiirle saçlarını kement etti, bir tuzak kurdu bana, yitirdim gönlümü Ceylan Dağında, gözleri kalbimi çaldı, sevdayı verdi bana, ben ceylanı avlar iken, o beni aldı gitti, diyerek anlatması. Şahnizer, babasına bu durumu anlatmaya karar verir ve Mustafa'ya âşık olduğu şu dizelerle söyler: Gönlümün sultanı tutsak oluftu, onun için sararmışam solmuşam, derdimin dermanı tutsak oluftu.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'nde Selvinaz sultan türküsü ile bülbülden yarımından bir haber mi var mı, diye sorar.

Diğer hikâyelerde tanıma imtihanı motifi şöyle geçmektedir:

Oğlanın babası, Kamber ve Arzu'nun ikisini sarılmış ve ölmüş olduğunu görünce bu işi kocakarının yaptığını anlar ve onu öldürür (AKH).

Adil Şahin söylediği türküler üzerine, Şemsinûr'a geldiğini haber verir (AŞH).

Uykusundan uyandığında sazi alan Derdiyok çalıp söylemeye başlar (DZH).

Atışmayı Asuman kazanırsa Zeycan'ı alacaktır. Fakat atışmayı kız kazanırsa Asuman öldürülecektir. Atışmayı Asuman kazanır (AZH).

Emrah, Şah Abbas'ın sarayında Selvinin resmini görünce onu sevdiğini sazla söyler (EESH).

Baba Ana Ve Oğul Ve Çeşitli Kardeşlikler (Cemiyet, Aile Motifi):

Çoban Mirzehan Hikâyesinde Gülüzar'a âşık Seyithan'ın sevda sarhoşluğunda nalbant dükkânına girdiğinde babası İbrahim Usta bunu fark eder ve hanımına sorar. Anası oğlunun âşık olup olmamasını sorar, bunu sorarken anlayışla kendilerinin de o gençlik zamanlarını geçirdiklerini belirterek oğluna karşı anlayışlı davranır.

Avcı Mustafa ve Şahnizer Sultan Hikâyesinde Abdullah Âğa'nın yedi kız bir de oğlu vardır.

Diğer hikâyelerde de baba oğul ve çeşitli kardeşlikler motifi geçmektedir:

Koca Arap iki hain kardeşle karşılaşır. Onları dinler fakat çok geçmeden yalanları ortaya çıkınca yanında iki hainle beraber Tiflis'e gelir (KH).

Feseli Padişahının Esmer Sultan isminde bir kızı vardı (LŞH).

Kardeşleri kıskandıkları Yusuf'u kuyuya atarlar (YZ).

Güllühan'ın kardeşleri, onu Melikşah'a vermek istemez (MGHH).

Bey Böyrek'i padişah babası, aşk hastalığına yakalanan oğlunun derdine derman arar. (BB)

Helvacı Güzeli ile Ebalı Sinan baba-oğul gibi birlikte helva satarlar (ESEH).

Şah İsmail'in annesi gelinlerini görür ve güzelliklerini kıskanır ve kocasına Şah İsmail'i öldürmesi, gelinleri ile de kendisinin evlenmesini söyler (ŞİH).

Ülfetin, Şehriyar şehrinde, Cafer Han adında ünlü bir bezirganın iki oğlundan Elatin'in kardeşidir (ÜH).

Kötü Yaşlı Kadın (Aldatma):

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Seyithan ile Gülüzar'ın buluşmalarını yaşlı bir kadın Gülüzar'ın annesine söyler.

Kocakarı mezarın başında yalan söyleyerek Arzu'nun öldüğünü söyler (AKH).

Hapsederek Cezalandırma:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Gülüzar'ın anası kızını, Seyithan'la buluşmasına ceza olsun diye, bir hafta ne okula ne de dışarıya bırakır. Seyithan'ın Bey'den para yerine kızını istemesi üzerine Seyithan ceza olarak bir yere kapatılır.

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'inde, Şahnizer Sultan'ın babası ceza için Mustafa'yı zindana atar.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'nde sabah Abdullah'ın kollarını bağlayarak doğruca zindana atarlar.

Diğer hikâyelerde hapsederek cezalandırma motifi:

Halep paşası hapse atılan kişinin, Kerem olduğunu duyanca pişman olur (KAH).

Ebali Sinan, oğluna Mısır Padişahının kızını isteyince padişah fakirsin diye vermek istemeyince, sarayına davet eder ve bir tase üfler veziri ıssız bir yere gönderir. Padişahı ise dev hâline getirip bir kuyuya hapseder (ESEH).

Dev Kirmanşah'ın amcaoğullarını da mağarasına hapsedmiştir (KH).

Dev kızı (sonraları kız padişah) mağarasına hapseder (NŞH).

Bey Böyrek esir olur ve yedi yıl cezaevinde tutulur (BB).

Babaların okulda görüşmemeleri için ikisini de okuldan alır Arzu, eve hapsedilir (AKH).

Padişah Şah İsmail'i oyuna getirerek yakalar zindana atar ve idam etmek istediğinde oğlunun yalvarması üzerine onu öldürmekten vazgeçerek gözüne mil çektirerek bir dağa bırakır (ŞİH).

Asuman kuyuya atılır. Kuyuda Asuman dışında beş yüz Müslüman vardır (AZH).

Hak Âşığı (Hükümler ve Kararlar; Geleceğin Tayini):

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Serdar han ve ahali Mirzehan'ın Hak aşığı olduğunu kabul eder. Diğer hikâyelerde Hak aşığı şöyle geçmektedir:

Paşanın kardeşi Hasene Hanım, Kerem'in Hak âşığı olduğunu Paşaya anlatır ve Aslı'nın Kerem'e istenmesini teklif eder (KAH).

Emrah'ın Hak âşığı olduğu anlaşılır (EESH).

Muamma (İmtihan):

Çoban Mirzehan Hikâyesi'nde Mirzehan'ın muammayı bilmesi imtihan olarak karşımıza çıkmaktadır. Rıza bey, Hak âşığı kabul ettiği Mirzehan'ın muamma açabileceğini düşünerek atına nasıl nal ustası bulabileceğini muamma yazarak Han'a verir. Hanımı evde kendisine sorduğunda Vallahi buldu, fakat bir çocuğun elindedir o nal

diyerek cevap verir. Hanımı Kızının bir oğlanı sevdiğini bilmekte, hiç şaşırılmaz, hayırlısı olsun bey ne yapalım, der.

Ülfetin sazını alarak Gamhor'a gelir ve âşıklar kahvesinde diğer âşıklarla atışır ve muammayı çözer. (ÜH)

Kahramanların İmtihan Motifi:

Yaralı Mahmut hikâyesinde, Mahmut Hak âşığı kıyafetinde bahçeye gelince, Mahbub'un cariyeleri Mahmut'tan bir şiirle isimlerini söylemesini isterler. Bunun üzerine bir türkü ile kırk cariye'nin adını doğru bir şekilde sayar (E.A.).

Salman Bey Hikâyesinde de buna benzer bir imtihan motifi bulunmaktadır. Celal vezir in kız kardeşi Mine Hanım kırk cariyesini onarlı dört bölüğe ayırarak. Her bölümü Salman Beyin görebileceği bir yere koydu. Salman Bey her bölükteki kızların adını doğru olarak saydı.

Emrah ile Selvihan Hikâyesinde; Emrah'ın geçirdiği üç aşamalı imtihan motifi kompleksinde ilk ikisi muamma türünde, sonuncusu ise, zehir motifine bağlı olarak yapılmıştır.

Muammaların çözümü Emrah'ın Hak âşıklığının manevi gücü ve âşıklık yeteneği ile gerçekleşmiştir. İçtiği zehirim etkisiz hale getirilmesi ise pir yardımıyla olmuştur.

Tahir ile Zühre Hikâyesinde, Tahir'i padişahın huzuruna getirirler. Padişah Tahir'in boynunun vurulmasını emreder. Vezir ve ulemalar. Tahir'i bağışlaması için Padişaha yalvarırlar. Padişah eğer, Tahir bu mecliste beni ve Zühre'yi anmadan üç hane türkü söylese azad ederim. Eğer anarsa yemin ediyorum başını keserim der. Tahir Türküsünü söylemeğe başlar, tam bu sırada kafesin perdesini açıp, Tahir'e görünür. Tahir Zühre'yi görünce akli başından gider, Padişaha verdiği sözü unuttur ve şu sözleri söyler:

Âşık oldum bu rüya
Canım verdim bu rüya
Karşımda bir ay doğdu
Benzer Zühre'm huriye.

Padişah Zühre adını duyunca "tez vurun boynunu diyerek" Tahir'in başını kestirir.

Bu sabır imtihanı motifinin bir benzeri, Hızır Paşa ile Pir Sultan Abdal anlatmalarında da görülür.

Çıldırılı Âşık Şenlik'in, Salman Bey Hikâyesinde yine benzer bir imtihana şahit oluruz; Gevher Hanımla evlenmek isteyen Celal Vezir, Salman Bey'e bir imtihan tuzağı

hazırlatır; Kapının eşiğinin altına bir Kuranı Kerim, bir çift de güvercin yavrusu koydular. Üstüne halı serdiler. Önüne bir kuyu kazdırıp içerisine kezzap suyu doldurdu, üstüne halı serdirdi. Bir adım sonrasına bir deste kızıl gül koydular. Tam karşıdaki tavana bir bülbül koydular onunda önüne bir örtü çektiler. Ondan öteye kapının iki yanında iki celladın elinde iki zehir kadeh tutacaklar. Salman Bey içeri girince zehir kadehleri sunacaklar, Kapının tam karşısına duvara bir yay oku koydular, yaya kırk tane ok kurdular. Kapıya bağladılar, Kahraman Padişah bakıp bunların ne olduğunu sordu. Celal vezir dedi ki Padişahım; Şimdi Salman Beyi buraya getireceğim. Zehirleri içerse zaten ölecek. Kapıya el atıp açarsa içeriye girer girmez karşı duvarda ki kırk ok onun vücuduna saplanacak. Kuranı Kerime basarsa kafasını vurduracağım. Ondan da kurtulursa zehir kuyusuna düşüp ölecek. Kızıl güle dokunursa tavana koyduğum bülbül kendisini gülün atacak üstündeki dikenler onu parçalayacak o sırada ben yine onun boynunu vurduracağım. Eğer Hak âşığıysa bunlar bilir. Bunlar benim imtihanımdır.

Salman Bey elleri bağlı olarak binanın kapısına gelince durdu ve içeriye adımını atmadı ve elleri bağlı olarak şu deyişi söyledi:

Zalim cellat insaf eyle halime
Maşşere dek kaldı vücudum da nar
Cefa çektim matlubuma varmadım
Bu ayrılık bize kisbi kâr kaldı.

Kapıcı sarayın kapısını açarak Salman Bey'i içeriye davet etti. Fakat Salman Bey adımını içeriye atmadı. Dışarıda durarak bakalım Celal Vezirin hazırlamış olduğu imtihan tuzağına neler diyecek;

Sana sığınmışım Yaradan Gani
Mevla'm gazap eyler kula dokunsam
Hakk'ın kelamına kec bakmak olmaz
Erkân yola dokunsam kabul etmez

Top top olmuş derelerin dumanı
Hak götürsün ara yerden yamanı
Göründü gözüme Nuh'un Tufanı
Gark ollam ummana sele dokunsam

Sevda saldı beni bu kalmakala
Sıdk ile sabredem perişan hala
Yârimim hüsnünde açılıp lale
Bülbül feryat eder güle dokunsam

Zalim cellatların olufdur yağı
Kadehi destinde gezer otağı

Ben nasıl nûş edem zehirli ağı
Cismim yanar gider ele dokunsam

Salman'ım kanıma susamış çoklar
Daima kulunu Hak Taala saklar
Kuruluf sineme temranlı oklar
Tiri boran olurum tele dokunsam.

Salman Bey, Celal Vezir 'in hazırlamış olduğu muammalar zinciri tuzağının son safhasını da atlattıktan sonra, padişah Hak âşığı olduğunu anlayarak Salman Beyi affeder.

Yardımcı Mukaddes Adam (Şans ve Kader Yardımcılar):

Çoban Mirzehan hikâyesinde, Erenler aynayı kurar, Pirlar muammayı gösterir.

Diğer hikâyelerde Yardımcı mukaddes adam sık olarak karşımıza çıkar:

Asuman rüyasında kırk pir görür ve kendisine âşıklık verirler. Zeycan da rüyasında kırk piri görür ve Zeycan'a âşıklığı verirler (AZH).

Pir, yatsı namazını kılan ve dua eden Resul'a yardım eder. Pir uykuda ona bade içirir (AGH).

Hızır, Tahir'i zindandan kurtarır ve Zühre'ye getirir (TZH).

Hazreti Hızır, Züleyha'nın gözlerinin açar Züleyha ya Yusuf un aşkına üç bade verir. Züleyha, on sekiz yaşında bir genç kız olur (YZ).

Hazreti Hızır, ortadan kaybolur. İki âşığın kırk gün kırk gece düğünü yapılır (RM).

Harami (İşler ve Meslekler):

Çoban Mirzehan Hikâyesinde Bezirganlık yapan birkaç harami Seyithan'ı kaçıır.

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'inde harami başı, ellerinizi yukarıya kaldırım dediğinde, Mustafa sazı ile ellerini yukarıya kaldırım. Harami diğer hikâyelerde sık geçmektedir:

Mehbub, Erzincan civarında haramilik yapmaya başlar (YMH).

Latif Şah harami olur (LŞH).

Zühre Sultan haramiliğe başlar (SŞGSH).

Varaka, kırk haramilerle savaşır (VGH).

Düğün hazırlığını için yola çıkan Cafer Han'ın yolu haramiler tarafından kesilir ve haramiler Cafer Han'a yenilir (ÜH).

Annesi Melikşah'ı 40 haramilerin bulunduğu yere gönderir (MGHH).

Hurşit'in kaçırdığı Mahımihri'yi, 40 haramiler kaçınr. (HMH) Kerem, Van'a giderken kırk haramilere yakalanır (KAH).

Asker (İşler ve Meslekler, Cemiyet):

Çoban Mirzehan Hikâyesin dehan Seyithan'ı getirmeleri için iki askerini yollar. Şah Abbas, mal yerine Selvi ile Nazlıyı kaçıran askerleri öldürür (EESH).

Gurbete Gidiş:

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Seyithan Babası Mirzehan'ın on bir yıl gurbette kaldığını söyler. Evlenen Seyithan ve Gülüzar Seyithan'ı doğuran annesini görmek için Süzan ülkesinin Şafak şehrine gider.

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'nde, Mustafa'nın aşkı Şahnizer Sultan'ı bulmak için evden ayrılacağını anasına şiirle anlatırken 'Men gedirem gurbet ele ay ana' der. Mustafa Şahnizer'i aramak için arkadaşları ile Ceylan Dağının eteklerine gelir.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'nde Abdullah'ın âşık olduğu Selvinaz Sultan'ı bulmak için yolu çıkması. İbrahim Şah ve Abdullah, kızı istemek için Seden ülkesine Kalemzer şehrine gider.

Gurbete gidiş diğer hikâyelerde sık olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kerem, Sofu ile Aslı'nın peşinden gurbete çıkar önce Hoy'a sonra Gence'ye gider (KAH).

Gamsız Şah, çocuğu olmasına çok üzülünce belki bir ağzı dualıya rastlarsam bana bir dua eder de Cenab-ı Allah onun duası hürmetine bana bir çocuk verir diye kılıklarını değiştirerek dervişan kılığına girdiler (LŞH).

Çocuğu olmayan Kandehear Padişahı vezirini yanına alıp kıyafet değiştirerek gurbete çıkar (ŞİH).

Padişah'ın çocuğu olmaz. Bir gün kıyafet değiştirerek vezirini de yanına alır gurbete çıkar (TZH).

Kaçak Nebi'de (KN) Kerbela-yı Mehemmet'in hediye ettiği atı ve silâhı ile birlikte hanımı Hacer'i de yanına alarak dağa kaçar.

Kirmanşah yola çıkar ve Köroğlu'nun koçaklarından Koca Arap la karşılaşır ve onu da yener (KH).

Kervan göç edip de Hindistan şehrinden çıktılar. Elvan Dağı'nın dibine geldiler. Bu arada Lâtif Şah da Benliboz'un üstüne bindi, Altın Bina'sının etrafında ağır ağır dolaşıyordu (LŞH).

Aşkından sararıp solmaya başlayan Turnatel Hanım yola çıkar. Bu arada Salman Bey de gurbete çıkar ve yolda Gevher Hanıma âşık olur ve kaçıır (SBTHH).

Sevdakâr, yanında Allahverdi ve Deli Becan birlikte Tahran doğru yoluna çıkar (SŞGSH).

Melikşah Hindistan'dan ayrılarak Güllü Han'ı aramaya gider. Bezirgân, Melikşah'ı Yemen Padişahının yanına götürür (MGHH).

Kirmanşah, Kaf dağında bazen dondurucu soğukla, bazen de kavurucu sıcakta atı Kara Kaytaz ile devin olduğu yere kadar gelir (KH).

Gülşah'ı isterken annesinin zamanında gelmemesi üzerine Varaka sahralara düşer (VGH).

Padişahın hiç çocuğu olmazmış. Padişahla vezir tebdil kıyafet ederek yola çıkmışlar (BB).

Mahımihri'nin yedi Kardeşi ile beraber götürüldüğünü duyan Hurşit'in yola çıkar (HMH).

Kandehar Şahı ile veziri, kıyafet değiştirerek gurbete çıkarlar (ŞİH).

Ziyat Han'ın sarayında olan Çamçırak taşları çok beğenen Kahraman Padişah, İstanbul'a dönünce çok sevdiği bu taşları elde etmek ister ve tellallarla ahaliye haber salır ve Mahmut bu göreve talip olur. Seyahat çıkması Mahmut'un sevgilisi ile karşılaşmasını sağlayacaktır (YMH).

Her iki bezirgânın çocukları Recep ve Abdurrahman da sokağa atılır. Çocuklar, ölüm korkusuyla bir gece Isfahan şehrine kaçarak gurbete çıkarlar (DZH).

Resul, sevdiği kız Şah Seneme kavuşmak için Tiflis'e doğru yola çıkar (AGH).

Kerem, Sofu ile Aslı'nın peşinden gurbete çıkar önce Hoy'a sonra Gence'ye gider (KAH).

Karaca Oğlan, yakın akrabasının kızı ile evlendirilir. Tekrar gurbete çıkar ve birçok doğu ülkesini gezer. On bir yıl gurbet gezen memleketine doğru yola çıkar. (KOH)

Hatem-i Tai, Kız Padişahını görmek ister ve derviş kıyafetine girerek seyahate çıkar (HTH).

Cadının Hindistan'a gittiğini anlayan Ferhat ve diğer kahramanlar günler süren yolculuktan sonra Hindistan'a ulaşırlar. Yalnız başına Cadıyı takip eden Ferhat, Halep'e doğru yola çıkar (FŞ).

Baştan Geçeni Anlatma (Tanıma İmtihanı):

Çoban Mirzehan Hikâyesinde Seyithan gerçek babası Mirzehanı gördüğünü onu büyüten babası Nalcı İbrahim'e anlatması. Baştan geçenleri anlatma diğer hikâyelerde:

Koca Arap olanları dinledikten sonra iki hain amcaoğlunu öldürür (KH).

Lâtif Şah olanları Mehriban Sultan'a anlatır ve Hint Padişahından yardımıyla Esmer Sultan'la da evlenir (LŞH).

Turnatel Hanım çobandan Salman Beyin başından geçenleri öğrenir (SBTHH).

Sevdakâr, kimliğini Şahoğlu Şah Abbas'a anlatır (SŞGSH).

Bir müddet türbenin yanında kalan Hüseyin başından geçenleri anlatır (AŞH). Melikşah, başından geçenleri sazla babasına anlatır (MGHH).

Şah İsmail, Arabüzengi ve İsmail Hindistan'a gider ve Arapüzengi ye başından geçenleri anlatır (ŞİH).

Pir, Derdiyok'a gidip olanları Eyüp Şah'a anlatmasını söyler ve kaybolur. (DZH)

Güllühan tarafından yardım istenen Gamhor Padişahı öldürülmesine karar verilen Ülfetini kurtarır (ÜH).

İhtiyar bir kadının kardeş olmadıklarını söylemesi üzerine Arzu ile Kamber birbirlerini sevmeye başlar (AKH).

Cellat, Varaka'nın lalasıdır. İki hasret birbirlerine başlarından geçenleri anlatırlar (VGH).

Bey, kızının âşık olduğunu anlar ve Asuman'ı bulur (AZH).

Tahir ile Zühre, birbirlerine başlarından geçenleri hikâye ederler (TZH).

Hatem-i Taî, kölelerin neden evlendirildiğini ve azat edildiğini sorduğunda, Kız padişahı onu sırasıyla Arap, Cevher-füruş (her gün bin liralık altını toz hâline getirip

havaya serpmektedir) müezzin (minareye çıkarken gülmekte, inerken ağlamakta), Eskici, Şehzâde ve Şeyhe gönderir (HTH).

Helvacı Güzeli, başından geçenleri padişaha anlatır (ESEH).

Ferhat başından geçenleri çobana anlatır. Çoban gece yarısı iki âşığı birbirlerine kavuşturur (FŞ).

Mecnûn yemeğe dokunmaz ve Leylâ'nın adını dilinden düşürmez. Mecnûn'un bu durumundan etkilenen Nevfel, Leylâ'nın babasından büyük bir orduyla kızını ister (LM).

Yusuf başından geçenleri Züleyha'ya anlatır (YZ).

Kahraman-ı Katil, üç oğlu ile bir kızına Zaloğlu Rüstem yeryüzüne geldiği zaman bütün devleri öldürecek, benden daha çok savaşacak, Kûh-ı Kaf alâmetleri onun önünde inleyecek, bütün in-cin onun önünden kaçacak der evlatlarının onunla dost olmasını nasihat eder (ZR).

Nişanlanma (Aşk, Evlilik):

Çoban Mirzehan Hikâyesinde, Seyithan ile Gülûzar'ın nişanlanması. Diğer hikâyelerde nişanlanma.

Derdiyok ile Zülfisiyah nişanlanır (DZH).

Kızlar kasabanın kaymakamı Hasan Beyi eve çağırıp döver sonra zorla Güllühan'ı nişanlarlar (ÜH).

Mahbub'un nişanlısı olan Kandehar padişahının başveziri Kara Vezir'in tehdidi üzerine Gence Hanı kızının Mahmut'a vermek istemez (YMH).

Düğün Merasimi (Evlilik):

Çoban Mirzehan Hikâyesi'inde, düğünü, Han sarayında yapar da düğün hazırlıkları tamamlanmıştı. Han, her şeyi güzel bir şekilde hazırlatmıştı. Bir taraftan da Âşık Mirzehan çalıp söylüyordu. Zaman geldi, düğün sona erdi, gelin ile damat doğruca İbrahim Usta'nın evine gitti. Diğer hikâyelerde düğün merasimi şöyle geçmektedir:

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'inde: Ahmet Şah, Mustafa ile Şahnezer Sultan ve Togan şahının oğlu ile Güleser Cariye için şehirde kırk gün kırk gece düğün var, der.

Diğer hikâyelerde düğün merasimi şöyle geçmektedir:

Şah İsmail tahta çıkararak üç kızla kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenir (ŞİH).

Arzu ile Kamber Hikâyesinde (AKH), Çiftçi, Arzu'nun ölmediğini ve şu anda Ağa'nın oğlu ile düğünü yapıldığını söyler.

Ercişli Emrah ile Selvihan Hikâyesi'nde Emrah ile Selvi'nin düğünü Erciş'te yapılacaktır (EESH).

Hindistan Padişahı Mihriban Hanımı Lâtif Şah'a verir. İki sevgilinin kırk gün kırk gece düğünleri olur (LŞH).

Düğün hazırlığını için yola çıkan Cafer Han'ın yolu haramiler tarafından kesilir ve haramiler Cafer Han'a yenilir (ÜH).

At (Hayvanların Dostlukları): At ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur. Ozanların piri Dede Korkut'un kitabında atla ilgili atasözleri yönünden o çağlarda at sevgisi ve ata duyulan ilgi belirtilmektedir. Diğer hikâyelerde at:

Padişah ona İsmail'in atı olan Kamer Tayı verir ve gencin Arapüzengi 'yi öldürmesini ister (ŞİH).

Kırmanşah, Kaf dağında bazen dondurucu soğukla, bazen de kavurucu sıcakta atı Kara Kaytaz ile devin olduğu yere kadar gelir (KH).

Zehirli yemeği yiyecekken atı ona engel olur. At, Nedim şah yaralandığında kan kardeşi Arap'ı bulur ve Arap gelir ve ata "Ya mübarek, beni kavuştur" der. Arap ve kız Nedim Şah'ı tedavi eder (NŞH).

Derviş gelir ve atın adı Bengiboz olsun der (BB).

Atı ve silâhı ile birlikte hanımı Hacer'i de yanına alarak dağa kaçar. (KN)

Garip, Senem'in Şah Velede verildiğini duyunca Hazreti Hızır'ın yardımıyla Tiflis'e gider (AGH).

Ancak Kamberin bedduası üzerine Arzu'nun bindiği bütün atların beli kırılır.

Sadece Kamberin atı sağlam kalır (AKH).

Ceylan:

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesinde Avcı Mustafa ve Şahnizer ilk karşılaşmalarında, Mustafa ceylanı yakalamaya çalışır.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi'inde Abdullah arkadaşlarına sevgilimi aramam lazım der ve 'Gözü yaşlı bir ceylanım var benim' diyerek sevgilisini ceylana benzetmiştir. Diğer hikâyelerde ceylan:

Mecnûn, elbiseleri karşılığında 3 ceylan ile bir gelini serbest bırakır (LM).

Mahmut on beş yaşlarındadır ve önüne çıkan ceylanı kovalarken mağaradan içeri girer (EMH).

BÖLÜM VI

6. ÂŞIK GÜNAY YILDIZ'IN HİKÂYELERİ

Günay Yıldız'ın hikâyeleri hem kendi el yazısı defterinde hem de Cengiz Gökşen'in yayınladığı kitapta bulunmaktadır. Cengiz Gökşen'in " Sana mı Kalmış Âşık Günay Yıldız Hayatı, Sanatı, Şiirleri, Atışmaları, Hikâyeleri" kitabındaki hikâyelerle, Günay Yıldız'ın kendi el yazması hikâyelerdeki anlatım aynıdır, varyantlaşma yoktur. Gökşen'in kitabındaki hikâyelerle Günay Yıldız'ın kendi el yazması defterindeki hikâyeler tamamıyla aynı bulunmuştur. Basılmış olması açısından hikâyeler tam metin olarak yazılırken Gökşen'e ait kitaptan yararlanıldı.

6.1. ÇOBAN MİRZEHAN HİKÂYESİ

Eşk-ı ihtilat, zevk ile ziynet vasf-ı hikâyet, izzet-i iltifat ile sizlere nerden ifade edem. Süzan ülkesi, Şafak şehrinin Sürmeli köyünde Mirzehan ve Nazlı bağlanmışlar ki sanki dünya bu ikisi için yaratılmış. Her ikisinin de gözleri servette devlette ve dünya malında yok imiş. Zati varlıkları da yokmuş. Birbirlerine güvenerek inanarak, hayatı bu şekilde yaşamaya karar vermişler. Mirzehan elinde ağacı, çobanlık yaparak geçimini temin etmekte. Nazlı ise bahçesindeki bostanda yetiştirdiği şeylerle kocası Mirzehan'a katkıda bulunuyormuş. Mutlu bir yaşantıları varmış, gel zaman git zaman aradan aylar, yıllar geçmeye başlamış; arada ikisinin de babaları ve anneleri vefat etmiş, tamamen yalnız kalmışlar, Çocukları olmamış, şikâyet etmemişler ama ikisi de gönüllerince üzüyorlarmış.

Bir gün Mirzehan hanımı Nazlı ile oturup sohbet ederken, Mirzehan dert-i "Nazlı emir Allah'ındır. Ama bugün yarın bizler de yaşlanıp kuvvetten düşüp ferden düşeceğiz. Bizim elimizden tutan bizlere yardım eden hiç kimse olmayacak Keşke bizimde bir evladımız olsaydı. Bizden sonra soyumuzu devam ettirebilseydi. Bu söze karşılık Nazlı, "Bey ne yapalım? Bu Allah'ın emri, elbet ki onun dergâhında zor şey mi, isterse vermez mi? Ama yine de Allah'tan umut kesilmez, bizi yaratan Allah'tır, Allah her şeye kadirdir" der.

Karşılıklı bu sohbetten sonra, Çoban Mirzehan, bir merak ile koyun güttüğü değeneyi eline alarak dışarı çıktı. Nazlı ise kocasının üzüldüğünü anlamıştı. Çoban Mirzehan biraz dışarıda dolaştıktan sonra, çöktü bir duvarın dibinde oturdu, meraklandı. O arada Kible tarafından ince bir rüzgâr esmeye başlamıştı. O rüzgâr sanki Çoban Mirzehan'ı okşarcasına bir şey söylemek istiyordu. Çoban Mirzehan bindeki değeneyi bastı sinesine, bakalım ne diyecek?

Kible tarafından esen rüzigar,
Benim bu arzumu Süphan'a söyle.
Hak kulun derdine ilaç etmez mi.
Geldim kapısına dermana söyle.

Dileğimi yaratandan dilerim,
Bizi yoktan var edene söylerim,
Elimi kaldırıp dua eylerim,
Umut ona kalmış gümana söyle.

Mirzehan fedadır yoluna bu can,
Çökünce karanlık ağarınca tan,
Bir evlat isterim yüce Allah'tan,
Bizleri de yazsın fermana söyle,

Bu sözlerini bitirdikten sonra içindeki arzularını çok büyük bir kapıya yollamıştı. İnşallah boş ve cevapsız gelmezdi o kapıdan. Çünkü ona sığınan hiçbir zaman eli boş kalmamıştır. Tekrar eve geldi. Ama içinde manevi bir sevinç vardı. Hanımı Nazlı dışarı çıkışındaki durum ile içeri girişindeki duruma baktı. Kendi kendine "Ey yüce Allah'ım her şeye kadir sensin, bu durum ne olabilir?" diye düşündü. Sormaya bile cesaret edemedi. Fakat Çoban Mirzehan "Nazlı hiç sormadın, bu yüzümdeki tebessüm nedir?" diye. Nazlı, "Soracaktım ama cesaret edemedim, peki söyle nedir bu mutluluğun sebebi?" dedi. Mirzehan elindeki ağacı dayadı sinesine, bakalım Nazlı'ya nasıl ifade edecek?

Aldı Mirzehan,

Bir haber yolladım sahlar şahına,
Kible tarafından esen yel ile
Arzu maksudumu beyan eyledim,
Götürdüler bilinmeyen yol ile.

Nazlı baktı ki Çoban Mirzehan türkü söylüyor. "Demin çok meraklıydı, olmaya buna bir şeyler? Ama sözleri çok güzel, kelimeler akli başında bir insanın yüce Yaradan'a bir yalvarışı varmış gibi" diye düşündü. Sözünü de kesmedi, hiç konuşmadan dinleyince Çoban Mirzehan aldı bakalım ikinci ne diyecek?

Umut sende dedim güman istedim,
Eylenmez yaraya derman istedim,
Bizi Yaradan'dan ferman istedim,
Gönül açtım dua ettim dil ile.

Hanımı anlamıştı, deminki sohbet için Allah'a yalvardığını. O da iki dörtlükten sonra, "İnşallah duan kabul olur" dedi Çoban Mirzehan'a. Bu destek için Çoban Mirzehan aldı bakalım son dörtlüğü, ne diyecek?

Mirzehan'ım Yaratan'a duacı,
Sonsuzluk yokluktan acıdır acı,
Bar versin bağdaki hayat ağacı,
Sevindirsin bir yeşeren dal ile.

Söz tamamına ermişti. Karı koca sıtkı gönül ile bu güzel olaya memnun olmuşlardı. Bu sevinç ve mutluluk içerisinde birbirlerine sarılarak yattıktan; Çoban Mirzehan bir rüya görür. Sabah uyandığı zaman bakar ki Nazlı yanında yok. Nazlı çok erkenden uyanmış,

Çoban Mirzehan'a yiyecek yolluk hazırlığı yapmış. Çoban Mirzehan elini yüzünü yıkadıktan sonra sofraya oturur oturmaz, Nazlı hanım bugün çok güzel bir rüya gördüm" dedi. Nazlı, "Ne gördün bey rüyanda?" dedi. Mirzehan rüyasını anlatmaya başlamış: Rüyamda koyun güderken birden hava karardı. Bulutlar gökten iner, bir yağmur, bir tipi, bir boran her tarafı yıkıp götürüyor. Sürü ne oldu bilemedi. Ama kuvvetli bir rüzgâr beni aldı, çok yüksek bir dağın tepesine attı. Çok korkunç her taraf zindan gibi, karanlık ve soğuktu. Bir zaman bekledikten sonra, bir baktım; yanımda aksakallı nurani bir baba. Ben kendi kendime dedim ki 'Ben buna bir şeyler söylesem beni bu zorluktan kurtarır mı?' aldım bakalım ne demişim?

Aldı Mirzehan,
Amansız darda kalmışım,
Baba yardım eyle bana.
Buraya nasıl gelmişim,
Baba yardım eyle bana

Hoş konuştun arzu hâli,
Açıldı gönlümün gülü,
Ne izi var nede yolu,
Baba yardım eyle bana.

Mirzehan döndü şaşkına,
Hak yardım eyler düşküne,
Ol Yaratan'ın aşkına,
Baba yardım eyle bana.

Pir hemen söze başladı: 'Oğlum dön arkana bak, ne var?' Arkama döndüm... Dağın boyunca up uzun bir ağaç uzanmış. 'İşte bu ağaca tutun, seni aşağıya indirir dedi.

Elimi ağaca atıp geriye döndüğümde pir babanın aniden yok olduğunu gördüm. Ağaca tutuna tutuna aşağıya indim. İner inmez her taraf tekrar aydınlandı, gül gülüstan oldu. Dağ falan kalmamıştı, koyunlar da aynı olduğu yerde otuyorlardı."

Hanımı Nazlı, "Bey inşallah o ağaç bize bir evlattır, olacak büyüyecek bizi kurtaracak, kol kanat olacak." Hanımının bu güzel yorumunu dinleyen Çoban Mirzehan sevincinden doldu. Bakalım Nazlı'ya ne söyleyecek?

Aldı Mirzehan,
Emr-i mukadderat onun elinde,
Duaları gören yüce Allah'tır.
Cümle inananlar onun yolunda,
Cansıza can veren yüce Allah'tır.

Bir kalemde yoktan var etmiş varı,
Belirsiz mekânı bilinmez sırrı,
Bir nokta üstünde gök ile yeri,
Bak sütunsuz kuran yüce Allah'tır.

Çoban Mirzehan'da onun bir kulu,
İster ise o açmaz mı her yolu,
Sığmaz âlemlere uludan ulu,
Gönüllere giren yüce Allah'tır.

Söz tamamına erişti, aradan aylar günler geçti. Nazlı Hanım'ın hamileliği iyice belli olmaya başladı. Karı koca Allah'a dualar, şükürler ederek sevinç içerisinde günleri beklemeye başlarlar. At ayağı külünk, âşık dili yürük olur; tez vurur tez geçip menziline tez yetirir. Gün saat tamam olur, Nazlı diz yere koyar ve dünyaya bir oğlan çocuğu getirir. Çoban Mirzehan bu haberi alınca, "Ey bu âlemleri yaradan Allah, sana şükürler olsun, bizim dualarımızı kabul eyledin!" Sevinçler paylaşılır, aradan günler geçer, Nazlı der ki; "Bey bu çocuk bir aylık oldu, buna bir isim koymak lazım." Çoban Mirzehan'ın içinde bir beklenti, birini bekleyiş vardı sanki. Hiç karşılık vermeden, aldı ağacını yine hava almak

için dışarıya çıktı. Biraz dolaştıktan sonra ilk günkü olduğu gibi, oturduğu duvarın dibine geldi biraz oturdu. O arada gaflete dalmış, yine Kible yeli ince bir şekilde Çoban Mirzehan'ı okşuyordu. Mirzehan'ın üzerine bir serinlik geldi. Öylece biraz bekledikten sonra koşarak Nazlı'nın yanına geldi. Nazlı'ya, "Nazlı demin sen bir şey sormuştun, istersen onun cevabını şimdi söyleyeyim deyince, Nazlı heyecanlı ve memnurluk içerisinde dinlemeye başladı. Çünkü aradan zaman geçmiş oğlunun ismi yok. Oğluna bir isim koyulacaktı ve o isimle çağırarak onu. Acaba bu isim neydi? "Söyle bey" dedi.

Aldı Mirzehan,
Kurban olam Yaradan'a,
Aramıza bir can verdi,
Güzelleşti her bir taraf
Ne güzel bir imkan verdi

Gönül kuşu pervazlaştı,
Sevincimiz aştı taştı,
Ruhumuz tazeleşti,
Bedene taze kan verdi

Geçti Mirzehan yanından.
Ermişlerin mekânından,
Ses geldi Kible yönünden.
Adını Seyithan verdi.

Karı koca sevindiler, çocukları Seyithan'ı öptüler, sevindiler ve kendi aralarında mutlu oldular. Hayat böylece devam etmeye başlamıştı. Aradan, aylar yıllar geçti. Hani bir söz var: Hikâye çocuğu çabuk büyütür. Seyithan bir iki derken tam yedi yaşına gelmiş, evin işlerinde anasına ve babasına yardım etmeye başlamıştı. Komşu çocuklar arasında ahlaklı düzenli ve çalışkan bir yapıya sahipti. Bazen yaptıkları şeylerle babasını ve anasını şaşırtıyordu. Bir sabah erkenden uyanmış anne ve babasının yanına gelmişti. Babası, Oğlum neden erkenden uyandın?" diye sorunca, "Baba izin ver, bugün ben de seninle koyun gütmeye gelmek, o yeşil yamaçları, çölleri, suları dağlan gezip görmek istiyorum" dedi. Buna annesi Nazlı razı olmadı. Ama babası oğlunun bu isteğini kıramadı. Fakat götürmek de istemiyordu. Çünkü çok amansız ovalar, vadiler dağlar vardı. "Acaba bir şeyler olursa ben ne yaparım" diye düşündü, fakat dayanamadı. Bir günlük götürmek için hanımı Nazlı ile söz birliği yaparak Seyithan ile babası koyun sürüsünü önlerine katıp götürmeye firar verdiler. Köyü çıktıktan sonra çöle ve otlak yerlerine ulaştılar. Koyunlar uzaklaşınca bunlar da baba oğul, birbirlerinden sanki uzaklaşıyorlardı. Bir ara uzaklardan bir kervan görüldü. Kervan yolundan çekip gitti. Bir zaman yolları ayrılan Çoban Mirzehan ile oğlu Seyithan birkaç saat birbirlerini göremediler. Çoban Mirzehan gözünü dolaştırdı, koyun sürüsünün yanına ve içerisine dikkatle baktı. Hiçbir tarafta Seyithan'ı göremiyordu. O anda içerisine bir şüphe düşmeye başladı, birkaç kere bağırdı, bağırmasına koyun köpekleri bile Çoban Mirzehan'ın yanına geldi, sanki Çoban Mirzehan'a bir şeyler söylüyorlardı. Çoban Mirzehan oturdu duygulandı, dedi ki bir şeyler söyleyeyim belki Seyithan sesimi işitip neredeyse yanıma gelir.

Aldı Mirzehan,
Bir saniye ayrı kalmak zor senden,
Seyithan'ım neredesin dön geri.

Hiç ayrı, kalır mı bir can bedenden,
Seyithan'ım neredesin dön geri.

Aman dikkat eyle yolundan şaşma,
Amansız dağların çengine düşme,
Sürüden ayrılma uzak dolaşma,
Seyithan'ım neredesin dön geri.

Harami korkutur sel gelir basar,
O söyleyen dilin söylemez susar,
Vadiler ıssızdır yolunu keser,
Seyithan'ım neredesin dön geri.

Mirzehan'ım çeşmim yaşı seldedir,
Gelip görse baban ne evhaldedir,
Bak şimdi ananın gözü yoldadır,
Seyithan'ım neredesin dön geri.

Çoban Mirzehan sözlerini bitirdikten sonra ayağa kalktı elini yüzüne tuttu, sürünün o başına baktı oğlunu göremedi, alt tarafına baktı, üst tarafına baktı, hiçbir tarafta Seyithan'ı göremedi. İçine bir korku düştü, kendi kendine "Acaba bu çocuk nereye gitti?" diyerek, sürünün başına kadar koştu, yanındaki dereye, aşağıdaki vadiye koştu, karşı dağa doğru koştu. Dağın eteğinde diğer bir çoban arkadaşına rastladı. Çoban, Mirzehan'ın kan ter içerisinde oluşunu görünce yanına geldi, ne aradığını sordu. Çoban Mirzehan aldı, bakalım çoban arkadaşına neyi aradığını nasıl söyleyecek?

Benim çoban arkadaşım,
Sen gördün mü Seyithan'ı.
Kurumaz gözümde yaşım.
Sen gördün mü Seyithan'ı.

Acaba yolu mu şaştı,
Bulamadım sabrım taşı,
Kuş oldu yanımdan uçtu,
Sen gördün mü Seyithan'ı.

Kimler ulaştı sesine,
Kurt mu girdi kafesine.
Ne söylerim anasına,
Sen gördün mü Seyithan'ı

Mirzehan nereye gacım,
Kıyamete bitmez acım,
Yok oldu umut ağacım.
Sen gördün mü Seyithan'ı.

Çoban, arkadaşının bu dehşetli arayışı karşısında kendini tutamadı, o da ağlamaya başladı. Bir zaman sonra çoban durdu, aklına o kervanın geçişi geldi. "Bilmem sen gördün mü, ama ben gördüm."

Çoban Mirzehan bir ara durdu sevindi, "Demek gördün. "Yok, oğlunu görmedim, fakat uzaktan bir kervanın geçişini gördüm. Acaba bilemiyorum ama oğlun Seyithan o kervana karışıp gider mi?" Bir zaman bu kervan üzerinde aşağı yukarı konuştular. Tek umut yolu o kervan olmuştu, fakat kervan kimdi, nereye gitti bu da bilinmeyen bir muamma olmuştu.

Aradan bir zaman geçti. Artık akşam oluyordu koyun sürüsünün ağzı köye doğru dönmüştü. Dönmüştü dönmesine de, fakat Çoban Mirzehan'ın ayağı gitmiyordu, her attığı adım sanki geriye dönüyordu. Karanlık bastırmaya başlamıştı,

Çoban Mirzehan sürünün önüne geçti, ellerini göğse kaldırdı Allah'a yalvardı, yardım istedi, bakalım nasıl söyledi, nasıl istedi?

Aldı Mirzehan,

Âlemleri yoktan var eden Allah,
Her müşkülü çözen sana sığındım.
Ervahı âlemde taksim babında,
Yazıları yazan sana sığındım.

Senin haberin var gök ile yerden.
Her türlü beladan her türlü sırdan,
Bir itkin yavrumu sen kurtar dardan,
Her sorunu çözen sana sığındım.

Çoban Mirzehan der sende adalet,
Senin affın büyük sende merhamet,
Seyithan'ı verdim sana emanet.
Gönüllerde gezen sana sığındım.

Çoban Mirzehan bir yalvarış ile bir arzuhalde bizleri Yaradan'a yollamıştı. Eli yerden gökten kesilmiş ama umudunu Allah'tan kesmemişti. Sürünün arkasına düşerek "ver elini köy" diyerek yola düştü. Bir taraftan da "ben gidince Nazlı'ya ne söyleyeceğim ey yüce ve ulu Allah'ım, sen bana sabır ve cesaret ver" diyordu.

Size kimden haber vereyim, Seyithan'ın annesi Nazlı'dan. Nazlı her zamanki saati, kocasının geliş zamanını biliyordu. Bir baktı ki o zamanı aşmış saat ilerlemiş, Nazlı'yı da endişe sarmaya başlamıştı. Ne de olsa ana yüreği, biraz da kadınlık içgüdü, yüreğine ayan olur derler. Bir zaman sonra Nazlı, kocası Çoban Mirzehan'ın koyunlarla gelişini gördü, ferahladı, fakat sürü iyice yaklaşınca gözü Seyithan'ı aramaya başladı. Çoban Mirzehan'ın koyunları köye dağıttıktan sonra yalnız başına gelişini gören Nazlı çok endişelendi. Çoban Mirzehan içeri girdi, geçti oturdu. Nazlı oğlunu soracaktı, çekindi, ama dayanamadı, "Seyithan nerde, ne oldu, nerede kaldı?" deyince, Çoban Mirzehan bakalım hanımı Nazlı'ya söz ile nasıl söyleyecek?

Aldı Mirzehan,

Bu ne zulüm idi anlayamadım.
Nasıl bir afata düştü görmedim.
Gözüm mü yumuldu zihnim mi durdu,
Kuş oldu yanımdan uçtu görmedim.

Nazlı yavaş yavaş ağlamaya başlıyordu, o arada "Peki aranız çok mu uzaktı, gittiğini nasıl göremezsin?" Çoban Mirzehan bu durumu da bakalım ikinci dörtlüğünde nasıl diyecek?

Benden uzaklaşıp ayrılmıyordu,
Kızıp azarlasam darılmıyordu,
Daha çok küçüktü yol bilmiyordu,
Acep hangi dağı aştı görmedim.

Mirzehan'ın ateş oldu canında.
Ben nasıl edecem Hak divanında,
Yavrum kayıp oldu gözüm önünde,
Kim çağırdı nerden kaçtı görmedim.

Bu sözler bittikten sonra Mirzehan ile Nazlı oğulları Seyithan için ağladılar üzüldüler. Fakat olan olmuştu, giden bezirgânların arkasından gitmekten başka bir çare kalmamıştı. İkisi de oturup konuşmaya başladılar. Acaba nasıl gidilecekti, köyün koyunu ne olacaktı. Nazlı yalnız başına nasıl kalacaktı. Çoban Mirzehan çobanlıktan başka hiçbir şey görmemişti, gidebilir miydi? Bu düşünceler gecenin geç saatine kadar konuşuldu. Nazlı da gitme diyemiyordu. Neyse Çoban Mirzehan" kalktı dışarıya çıktı. Bir umut arıyordu. Biraz dolaştıktan sonra ilk günkü gibi oturduğu duvarın dibinde yine oturdu. Yine Kible tarafından ince bir yel esmeye başladı. O arada Çoban Mirzehan bir gaflet uykusuna daldı ve kendini bir köşkün önünde buldu. Büyük bir, kapı vardı. Kapıyı açtı, sırayla oturmuş insanlar vardı; o mecliste. "Biri elinde saz türkü söylüyordu. Beni görünce buyur dedi geçtim oturdum. Ağzındaki türküsünü bitirdikten sonra elindeki sazı bana uzattı, sayın-cemaat, bu meclisin esas ustası geldi, işte saz söz senin deyince ben bir ara; çekindim, almak istemedim, fakat bir baktım beni o rüyada kurtaran aksakallı adam da o meclistedir. Yüzüne baktım bana bir tebessüm ile işaret etti, sazı alıp, çalıp söylememi istiyordu sanki. Ben sazı aldım çalıp söylemeye başladım. Oradaki insanlar pür dikkat bana bakıyordu, ben o ehil cemaatten de etkilenererek bakalım ne söyledim?

Aldı Mirzehan,
Hakk'ın varlığına şükürler olsun.
Devran vurdu bu zamana getirdi.
Gönül gemisinin kaptanı etti,
Gatre dolu bir ummana getirdi.

Emretti İbrahim Kâbe'yi kurdu,
İmtihana saldı koç kurban verdi,
Peygambere ol Kur'an'ı gönderdi,
Münkürleri o imana getirdi.

Cümle mahlukatı var etmek için,
Havva'yı Adem'e aratmak için,
Habibine ümmet yaratmak için,
Cansıza kan verdi cana getirdi.

Gözüm kan yaş döktü fikrim karıştı,
Arzuhalim Yaradan'a ulaştı,

Kible 'den yel esti, pir kapı açtı,
Mirzehan'ı bu mekâna getirdi.

Mirzehan sözünü bitirdikten sonra orada dinleyenlerin hepsinden memnuniyet ifadesi almıştı. Meclisin baş tarafında oturan aksakallı pir baba işaret etti, "Sağ ol oğul, biz seni buraya neden sesledik, biliyor musun?" dedi. Mirzehan nezaketle, "Buyur baba" dedi. Pir, "Şimdi sana uzun bir sefer gözüküyor, gitmen lazım bu sefere. Yalnız yola çıktuktan sonra nerede bulursan nerde rastlarsan kendine bu sazdan birini alıp yoluna öyle devam edeceksin, inşallah sonu hayırlı olur dedi.

Perde kapanır gibi gözlerimi açtım, gördüğüm bir gaflet âleminden başka bir şey değilmiş. O anda kulağıma bir ses geldi, eve doğru gittiğimde ses iyice duyuluyordu. İçeriye girmeden kapının önünde biraz durakladım. Baktım, ağlamakla karışık bir türkü sesi, Nazlı söylüyor. Orada oturdum dinlemeye başladım, Dedim genden utanır belki söyleyemez, Çoban Mirzehan dinlesin, bakalım Nazlı ne söyleyecek?

Sevip okşayarak kattım yanına.
Bilmedim ne oldu gitti gelmedi.
Acep bir keder mi geldi canına,
Hangi taş dibinde yattı gelmedi.

Ne görünmez bela gördü yavrumu,
Yılan mı akrep mi vurdu yavrumu,
Yoksa karayel mi sardı yavrumu,
Çığ mı düştü sel mi yuttu gelmedi.

Ben Nazlı'yam seller gibi çağlarım,
Al üstüne karaları bağlarım,
Bundan sonra ölene dek ağlarım,
Derdi dert üstüne kattı gelmedi.

Nazlı'nın sözü bittikten sonra Mirzehan içeriye girdi. Nazlı gözlerini silip belli etmemeye çalıştı ise de durum ortadaydı. Çoban Mirzehan bir öncekine göre biraz mutlu ve değişik bir hâldeydi. Nazlı önce inanmadı, kendi kendine "Buna ne oldu" dedi, sormaya başladı. "Bey senin bir dakikan birine benzemiyor, bir başka hâl var sende, yoksa bir umut kapısı mı aralandı", diye sorunca. Çoban Mirzehan, "Nazlı seni Allah söyletti, bak benim sözlerimi iyi dinle" dedi.

Aldı Mirzehan,
Bir kapıdan izin aldım,
Nazlı benim gitmem gerek.
Gidilecek bir yol buldum,
Nazlı benim gitmem gerek.

Düşerim yollara yaya,
Haber satırım dünyaya,
Seyithan'ı aramaya,
Nazlı benim gitmem gerek.

Mirzehan oldu divana.
Kanlar ağlar yana yana,

Hakkını helal et bana,
Nazlı benim gitmem gerek.

Nazlı, "Bey güzel de sen hiçbir tarafa çıkmamışsın, nasıl ve nereye gideceksin, nereyi tanırsın, kimi bilirsin, peki koyunlar nasıl olacak, köylü ne diyecek, bunları hiç düşündün mü?" dedi. Mirzehan, "Peki Hanım bunların hepsi güzel de, bizim oğlumuz kayıp, bunların ne önemi var? Biz nasıl rahat edeceğiz, nasıl yaparız? Sen hiç korkma, ben gitmek için çok önemli yerden ruhsat aldım dedi. Nazlı bu sözü duyunca çok sevindi, "Allah senden razı olsun elbet ki doğrusun, oğlumuz olmasa biz nasıl yaşamaya, devam edebiliriz" dedi. Bunlar bu konuyu oturup etraflıca konuştular, kendi aralarında anlaşarak gitme kararı ile durumu yoluna koydular. O gece yattılar. Allah üzerimize hayırlı sabahlar açsın. Sabah oldu. Çoban Mirzehan eline çubuğunu aldı, köyün içerisine gitti, köyün sahiplerini gördü. Hatırı sayılır kişilere durumu anlattı. Bu duruma üzülenler oldu, fakat "Koyunlarımız ne olacak?" diyenler de oldu, Ama hatırı sayılır kişiler herkesle konuşarak bu insanın gitmesini, oğlunu bulması lazım geldiğini söylediler ve kendi aralarında anlaşarak Mirzehan'ın gidip oğlunu bulmasının doğru olduğu kanısına vardılar. Mirzehan izin alarak eve gelecekti, birden hatırına Nazlı'nın yalnız nasıl kalacağı fikri geldi. Hiç kimsesi yoktu. Fakat komşularından yalnız yaşayan Senem Nene isminde yaşlı bir kadın vardı. Kendi kendine dedi "Ben neneye söyleyeyim, durumu anlatayım, ben gelinceye kadar Nazlı'nın yanında kalsın." Yolunu değiştirerek doğruca Nene'nin evinin önüne geldi, kapıyı İnalı. Senem Nene çıktı, "buyur yavrum" diyerek içeriye buyur etti. Çoban Mirzehan İçeriye geçip oturdu. Nene ehli bir kadındı, sözden sazdan anlayan bir yapısı vardı. Çoban Mirzehan da bunu bildiği için Senem "Nene ben sana bir ricaya gelmişem", dedi. Senem nene "buyur yavrum isteğin nedir söyle" dedi, Çoban Mirzehan "nene müsaade et bunu sözle söyleyeyim sana" dedi. Senem Nene, "Peki yavrum söyle bende çok zamandır böyle bir şey dinlememişim" dedi. Bakalım ne söyleyecek, nene ne dinleyecek?

Aldı Mirzehan,

Ben yavrumu aramaya gidirem,
Senem Nene Nazlı sana emanet.
Allah emaneti teslim edirem,
Senem Nene, Nazlı sana emanet.

Senem Nene durakladı, sözünü kesti, "Oğlum ne yavrusu, ne Nazlı'sı, ne oldu sen nereye gidiyorsun?" dedi. Mirzehan "dinle nene bak ne söyleyeceğim?"

Yürüyende toz konmasın yoluna,
El değmesin sevdiğimin eline.
Bir keder gelmesin siyah teline,
Senem Nene Nazlı sana emanet

Bir ben idim her derdinin ortağı,
Bozulmasın güllerinin yaprağı,
Ağlayanda ıslanmasın yanağı,
Senem Nene Nazlı sana emanet

Nene dedi: "Oğul bunları anladım da yalnız oğluna bir şey mi oldu, onu anlayamadım" dedi. Mirzehan, "Dinle nene, dinle, bak" dedi.

Mirzehan'da kaldı gam ataşında.
Oğul hasreti var gözüm yaşında,

Yitirdim yavrumu dağlar başında,
Senem Nene Nazlı sana emanet.

Söz tamamına erdi, Senem Nene durumu anlamıştı. O da ağladı. "Peki, yavrum bundan sonra sen gidip gelinceye kadar, sen benim oğlum Nazlı'da kızım olacak. Sen hiç merak etme" dedi. "Sen git biraz sonra ben de hazırlığımı yapıp geleceğim" dedi. Çoban Mirzehan Senem Nene'nin elini öptü, çok memnun olmuştu. Kalktı doğruca Nazlı'nın yanına, durumu anlatmaya gitti. Nazlı'da Mirzehan'ın yolunu gözlüyordu. Bir zaman sonra Çoban Mirzehan geldi, olup bitenleri anlattı, Nazlı da memnun oldu, ama çok da üzölüyordu. Oğlu gitti, peşinden de kocası gidiyordu. Bu iki hasretlik birleşince, Nazlı, "Bunları nasıl çekeceğim?" diye ince ince düşünmeye başladı. Bunun farkında olan Mirzehan dayanamadı, aldı bakalım Nazlı'nın bu durumuna ne söyleyecek?

Aldı Mirzehan,

Hak nasip eylerse gider dönerim.
Ela gözlü nazlı yarım üzölme.
Sen ağlarsan senden fena yanarım,
Ela gözlü nazlı yarım üzölme.

Sen benim gönlümün açan gülüsün,
Filizlenen yaprağısın dalısın,
Bu kalan ömrümün ipek telisin,
Ela gözlü nazlı yarım üzölme.

Sen bana güneşsin sen bana bahar
Sen gönül dağının zirvesinde kar,
Mirzehan der senden başka kimim var,
Ela gözlü nazlı yarım üzölme.

Elbet ki Nazlı üzölmüştü, ağlamıştı, dolmuştu. Bunun karşısında bir şey söyleyecekti. Müsaade istedi. Kolay değildi, iki ayrılık birden çok zor vermişti Bey müsaade et benim de içime bişeyler geldi, sine kazanım taşmaya başladı, söylemem lazım" dedi. Aldı, bakalım Nazlı ne diyecek?

Aldı Nazlı;

Başa gelen kader çekilir ama
Yollarını bekleyen var unutma.
Can dayanmaz bu kedere bu gama,
Derdi derde ekleyen var unutma.

Gözüm yolda olur kulağım seste,
Bak daha galıram kederde yasta,
Hasretini toplayarak üst üste,
Sinesine yükleyen var unutma.
Nazil der ki sensiz yaşayamam ben,
Dayanılmaz olur her geçen zaman,
Gönlü gam gün gözü yaşlı ciğer kan,
Hatıranı saklayan var unutma.

Söz tamamına ermişti, karı koca birbirleriyle vedalaştılar. Çoban Mirzehan Senem Nene'nin ellerinden öptü, Nazlı ile görüştü, yola çıkması lazımdı, izin istedi, yola revan

olmaya başladı. Köyden hiçbir tarafa çıkmayan adam Allah'ı yardıma çağırıp yollara düştü. Bir zaman yol aldı, nereye gidecekti, kendisi de bilmiyordu. O gün akşama kadar yol yürüdü, baktı ki akşam bastırdı. Çoban Mirzehan akşama bir yerde konaklaması lazımdı, o yana bu yana baktı, uzakta yol kenarında bir yerden ince bir duman çıkıyordu. Biraz hızlı yürüyerek, karanlık iyice bastırmadan, oraya vardı. Baktı, çok düzenli büyük bir yapı, kapısında bir yazı yazılmış. İyice yaklaşarak yazıyı okumaya çalıştı. Yol Üstü Ham yazıyordu. Etrafa baktı, hiç kimse gözüküyordu. Han birkaç evden ibaretti. Evlerin hemen hiçbirinde ışık yoktu, fakat bir yerden ince bir ışık geliyordu. Oraya doğru gitti, kapıya dayandı, kapıyı vurdu. Yaşlı bir baba açtı kapıyı. "Selam Hancı Baba", dedi. Hancı selamını aldı, "Yavrum ne istiyorsun?" dedi. "Hancı Baba yatacak yeriniz var mı? Dedi. Mirzehan, Hancı Baba, "Gel yavrum buraya iki gündür hiç kimse gelmiyor, ilk müşterim sensin", dedi. Hancı Mirzehan'ı içeriye aldı. "Peki, yavrum aç mısın?" "Hancı Baba çok uzak yoldan geliyorum bir şeyler varsa getirsen iyi olur", dedi. Hancı Baba, "Peki yavrum sen burada otur ben sana bir şeyler hazırlayayım," dedi. Çoban Mirzehan geçti oturdu, etrafa bir göz geçirdi, baktı çok eski bir yapı, nice insanları nice yolda kalanları misafir etmiş bu Yol Üstü Hanı. Hancı bir şeyler hazırladı-getirdi. Çoban Mirzehan yediği anda bir baktı ki köşede bir saz duruyor. Hancıya sordu: "Senin adın nedir baba?" dedi. "Yavrum bana Kadir Baba derler. Peki, senin adın nedir? Bana da "Çoban Mirzehan derler." Hancı sordu, "peki sen çoban mısın?" "Orasını sorma!" dedi ve ekledi; "Bu sazı kim çalıyor Kadir Baba? "Yavrum yedi yıl evvel bir âşık buraya gelmişti, bir gece kaldı, sonra yakın bir köye gidecekti, bana dönüşte alırım bu sazı burada kalsın, dedi, gidiş o gidiş, bir daha^ da dönmedi. 0 gün bu gün o saz orada duruyor. Hiç çalan adam da çıkmadı. Ben de* bir gün bir çalan çıkar diye saza hiç dokunmadım.

Çoban Mirzehan yemeğini yedikten sonra, "Baba müsaade et bu saza bir bakayım" dedi. "Peki, oğlum çalıyor musun, vallahi rüya âleminde çalmıştım", dedi.' Kadir baba bu söze gülümsedi, "O ne demek yavrum?" "Dur baba" dedi. Sazı açtı; tezeneyi bir düzen yaptı, çalmaya başladı. Hancı hem şaşırılmış hem de beğenmişti. "Oğul ne güzel çalıyorsun, peki, söyleme işi de var mı?" deyince Çoban Mirzehan bakalım hana, Hancı Baba'ya ne söyleyecek?

Aldı Mirzehan,

Hancı Baba hasret dolu her taraf,
Çok kervan eyllenmiş kalmış bu handa.
Kaç insan hayalle yatmış uyumuş.
Nicesine umut olmuş bu handa.

Çok zaman ağlatmış gelen insanı.
Çok hastaya ilaç olmuş mekânı.
Kimi boş dolaşmış gezmiş her yanı,
Kimesi aramış bulmuş bu handa.

Kimi felek ile burda yarışmış.
Kimi hiç görmeden bakmış savuşmuş.
Kimi sevdiğine burda kavuşmuş
Kimi gözü açık ölmüş bu handa.

Bende hazırlandım güreşmek için,
Zalim gurbet eli dolaşmak için,

Arzu maksuduna ulaşmak için,
Mirzehan da karar kılmış bu handa.

Çoban Mirzehan söyledikçe Hancı Baba canı gönülden o kadar güzel dinledi, Mirzehan baktı bu adam saz söz ehli birisi, elbet ki bundan insana zarar gelmez. Hancı dedi; "Oğlum, ben bir ömürdür bu handayım, böyle güzel şeyle karşılaşmadım, e güzel çaldın söyledin, sen söyledikçe konuştuğun kelimeler burada yaşananları özümün önüne getirdi, bazen duygulandım, bazen hatırladım, bazen de üzüldüm" dedi. "Ne kadar önemli şeyler söyledin, bu gibi insanları elbet ki bir söyleten var, manevi olarak söyleteni sen bilirsin ama arzu maksudun ve isteğin neyse ne için eldiysen bana söyle. Hani bir söz var derdini demeyen derman bulamaz," dedi, oban Mirzehan baba müsaade et, arzumu sana tel ile ifade edeyim, dedi. Hancı çok memnun oldu, zati arzusu da tel ile dinlemeydi.

Nasıl kayboldu ki bende bilmedim,
Ben yavrumu aramaya gelmişem.
Her yanı aradım baktım bulmadım,
Ben yavrumu aramaya gelmişem,

Güya felek ile güreşe çıktım,
Kendi ellerimle yuvamı yıktım,
Evde anasını ağlar bıraktım,
Ben yavrumu aramaya gelmişem,

Mirzehan der gözüm yaşı sel bana,
Bir garibim kapalıdır yol bana,
Yardım eyle, Hancı Baba gel bana,
Ben yavrumu aramaya gelmişem.

Hancı Baba sözleri dinledikten sonra, oda üzülmüştü. "Oğlum Allah'ın izniyle sana yardım edeceğim, ama sen kendini öyle bir kuyuya atmışsın ki, o kuyu dibi görünmeyen bir kuyudur." "Baba kusura bakma öyle şey konuştun ki anlayamadım. Bu ne demek, sen benim oğlumun tanıyor musun, yavrum türküden anladım şimdi iyi dinle: İki gün evvel buraya bir kervan geldi. O kervandakiler yolcu değil, yol kesip adam kaçırarak kervanları soyan zararlı insanlardı. Onların işleri güçleri bu. Onların yanında senin tarif ettiğin yedi sekiz yaşlarında güzel bir çocuk vardı. Çocuk onlara değişik bakıyordu, fakat ağlamıyordu. Belki çocuğu korkutmuşlar, paten yorgun ve bitkin bir hâli vardı, karnını doyurduktan sonra hemen uyudu. Ben de aldım yatağına yatırdım, fakat bunlar kendi aralarında konuşurken bir şeyler duydum: Bunlar Kamer şehrine doğru gideceklerini söylüyorlardı. O gece burada kaldılar, sabah buradan çekti gittiler. O çocuk da yanlarındaydı. Yavrum hele yat, sabah olsun; ben sana tarif ederim." dedi. "Hancı Baba, ama orası çok uzaktır."

"Yavrum üç aya zor gidersen" Çoban Mirzehan ağladı, hancı da onunla ağladı. Neyse o gece yattılar, sabah oldu. Allah üzerinize hayırlı sabahlar açsın, hancı kahvaltı verdi. Sonra, "Yavrum bu saz da senin kısmetin demek ki, bunu bırakan senin için bırakmış, bu da senin olsun" dedi. Yola çıkardı, "İşte şehrin yolu buradan gider" dedi. Hancının elini öpen Çoban Mirzehan yola düştü, ver elini Kamer şehri,

Çoban Mirzehan gitmede olsun, biz size kimden haber verelim. Seyithan'dan ve Seyithan'ın durumundan. Hancı Baba'nın dediği gibi kervancı kılığında bu işleri yıllardır yapan haramiler, çocuk tacirleri Seyithan'ı nasıl kaçırmışlardı?

Kervan yolundan giderken birkaç tanesi aşağıya inmiş, dereye doğru inen Seyithan'ın yanına gelmişler. Çocuğu kandırma yolunu denemişler: Birisi demiş ki "İşte o develeri

sürenlerin hepsi çocuktur, hem sürüyor hem de eyleniyorlar, gel sende gidelim seyredersin. Çocuğu getirmiş deveye bindirmişler, çocuk biraz gitmiş heveslenmiş, biraz daha gittikten sonra Seyithan geriye dönmek istemiş ama imkansız imiş, ağlamaya başlamış, fakat iş işten geçmiş. Ağlasa da sesi hiçbir yana ulaşamamış. Böylece Kamer şehrine ulaşınca kadar, onun üzerinde çocuk kaçırmışlar.

Günlerin birinde Kamer şehrine varmışlar. Bu çocukları yüklü para karşılığı satıyorlarmış. Çocukların kimisi çoban, kimisi bahçe işlerinde, kimisi de diğer işlerde çalıştırılıyormuş. Hepsini satıp yine tekrarını yapıyorlarmış. İşte diğerleri gibi bu“ çocuklar da Kamer şehrine inmişler. Bunları getirenler pazarlamaya başlamış.

Şehir esnaflarından Nalcı İbrahim isminde bir adamın da hiç çocuğu olmuyormuş. Bu da sevilen saygı duyulan etrafta ilgi gören biriymiş. Birkaç tane çırak almış, onlar da biraz çalıştıktan sonra kaçıp gitmişler. Nalcı İbrahim'in niyeti de birisini bulup hem sanatını öğretmek hem de öldükten sonra yurduna yuvasına sahip çıkmasını sağlamaktır. Bu fikirle hanımı ile de anlaşmışlar. Tabii bu arada" araştırmış, bu adamların bu işleri yaptıklarını öğrenmiş. Nalcı İbrahim onları' tanıyanlardan da sormuş, "eğer gelirlerse bana haber verin, durumu bildirin" diye tembih etmiş. Bu niyetle bekliyormuş "

Bir gün onları tanıyanlardan birisi Nalcı İbrahim'in yanına gelmiş, selamını vermiş ve sonra söze başlamış. "İbrahim Usta zamanın birinde bana böyle bir şey söylemiştin. Şimdi ben o haber için geldim sana, o adamlar 10 tane çocuk getirmişler, git birini de sen al kendine çırak yap" dedi. Nalcı İbrahim bu birlikte çocukları getiren adamların yanına gitti. Bu adam durumu anlattı, Nalcı İbrahim'i de içeriye aldılar. Önce adamı korkutmak için "Eğer durumdan kimseye haber verirsen, sen de bizimle suç ortağı olursun yoksa seni öldürürüz, eğer dilini tutarsan istediğin çocuğun parasını ver al götür dediler. Nalcı İbrahim çocukların yanına geldi, hepsini gözleri ile süzdükten sonra Seyithan'a gözü takıldı, bunu beğenmişti. Diğer çocuklardan apayrı bir güzel ve özelliğe sahipti sanki. Hoşuna da gitmişti; duruşu, hareketi bir başkaydı. Yanına çağırdı, "söyle oğlum senin adın nedir?" "Benim adım, Seyithan "Peki Seyithan bana evlat olur musun?" Seyithan bunlardan kurtulmak için her şeye razı olmuştu. "Peki yavrum" diyerek adamlarla anlaştı, paralarını verdi, Seyithan'ın elinden tuttu aldı eve getirdi, hanımına müjde verdi.

"Hanım gözün aydın olsun bu yaştan sonra bir evladımız oldu" dedi. Çocuğu aldı, yıkadılar, üzerini değiştirdiler, yemek içmekten sonra, "kalk yavrum şimdi işyerine gidelim" dedi. Bunlar dükkânlarına geldiler. Dedi: "oğlum, bak ben sanatı bir ustadan öğrendim, hayatımı bununla kazandım. Bundan sonra benim çırağım olacaksın. Önce bu sanatı öğreneceksin, bundan sonra hem çırağım, hem oğlum hem de buraların sahibi olacaksın" Bunlar birbirlerinden hoşlanmışlardı, Seyithan hemen işe başladı. Güzel bir yer, bir ocak bulmuştu. İbrahim Usta "Oğlum, medrese zamanı seni okula da göndereceğim, hem okursun hem de çalışırsın, cahil kalmazsın" dedi. Seyithan buna çok memnun olmuştu, bunlar yaşamlarına devam etsinler, böylece aylar günler devam etmekte olsun, biz size kimden haber verelim, Çoban Mirzehan'dan.

Çoban Mirzehan sazı elinde, sözü dilinde Kamer şehrine gelmeye çalışıyordu. Kaldığı ve gezdiği yerlerde olumlu olumsuz şeylerle karşılaşılıyordu. Bir taraftan hanımı Nazlıyı bir taraftan da oğlu Seyithan'ı düşünüyordu. Mirzehan elinde sazı köy, kent, kasaba dolaşarak gideceği yer olan Kamer şehrine varmaya alıştığı gibi her kasabada, her kentte bir zaman eğleşerek, bazı âşık kahvelerinde alıp söylüyordu. Yaşamaları için para kazanması da lazımdı. Her çalıp söylediği perde sözleri muhabbetler bırakıyor, dinleyen insanlar tarafından takdir ve beğeni görüyordu. Yine bir gün bir uzun yola düşmüştü. Yolu sanki bitmek bilmiyordu, yorulmuştu. Şöyle baktı ki çok yüksek bir dağın eteğine gelmiş. Buralarda, yani dağın yamacında kaynaklar sulaklar olur diye etrafa göz geçirdi. Baktı ki bir ince vadi gibi bir yer var. O yeşillığe doğru geldi, burada su olabilir, dedi. Baktı tahmin ettiği gibi kaynaktan su akıyor. Hemen suyun başında oturdu, elini yüzünü yıkadı, pirde doyunca içti. Önce etrafa, sonra alttan yukarı dağın zirvesine doğru baktı. Bu zirvedeki dağ, yalnız ve dertli benim gibi dedi. Efkarlandı, sazını eline aldı, fakat yalnız olan dağa ne söyleyecek?

Karın eksik olmaz dumanın gitmez,
Sen de benim gibi; yaralı dağlar.
Çıkmış zirvelere hasret çekersin,
Düştün mü eşinden aralı dağlar.

Mecnunlar Ferhatlar gezmiş izinde.
Yorulmuşlar boranında buzunda,
Bir baksana var mı dünya yüzünde,
Benim gibi bahtı karalı dağlar.

Mirzehan'ım daha çilem dolmadı.
Evimden ayrıldım yüzüm gülmedi.
Saç ağardı gözümde yaş kalmadı.
Gurbet ele vardım varalı dağlar.

Mirzehan'ın sözleri tamamına erdi, bir başını kaldırdı ki ne kaldırsın: Başının üzerinde beli kılıçlı iki babayiğit duruyor. Önce biraz çekindi, korktu sonra konuşacaktı ki, onlardan birisi, "Selam âşık" dedi. Mirzehan selamını aldı. Âşık sen nerelisin? Âşık Mirzehan, "Vallahi yıllardır gurbetteyim, dolaşıyorum nereli olduğumu ben de unuttum" dedi. "Ama benim adım Âşık Mirzehan'dır. Peki, siz kimsiniz, buralarda ne arıyorsunuz?" Adamlardan biri dedi ki, "Biz Yaren şehrinin' korucularıyız, etrafı kolaçan ediyoruz. Bu dağlar, ovalar bizden sorulur, biz buraları koruyoruz. Sabahtan beri dolaşıyoruz, biz de su içmeye geldik. Baktık biri türkü söylüyor, iyi ki gelmişiz. Gerçekten çok güzel şeyler söyledin, demek ki sen çok derin âşıksın", dediler. Mirzehan dedi ki "Siz âşıktan anlar mısınız? Hiç âşık dinlediniz mi?" Birisi dedi ki, "Biz bir yıldır âşık dinliyoruz, hem de yüz elliden çok âşık dinledik" Mirzehan sordu: "Hepsi Yaren şehrinin âşıkları mı? Yoksa ne için geldiler?" dedi. Diğer söz aldı, "Vallahi" dedi, "Âşığın birisi elinde sazı ile geldi, sazını kahvenin birinde astı, bir tellala para verdi, ne kadar âşık varsa hepsiynen deyişti, hepsini de yendi. Hem paralarını hem de sazlarını ellerinden aldı. Bu da olmadı, yakın şehirlerden, kasabalardan âşıklar da geldi, hiçbirisi onunla baş edemedi. Onun için ben diyorum ki sen derin âşığa benziyorsun, inşallah, sen yenersin, şehrimizin şerefini kurtarırısın. Orada bir saltanat kurmuş Han bile onun önünde eğiliyor. Şimdi kendine güvenin var ise gel gidelim, yoksa çek git, o elindeki saz güzel sazdır, onu da elinden almasın" dedi.

Bu sözleri dinledikten sonra, biraz düşündü. Birden iki korucu arkadaşına "Peki sizinle geleceğim, buyurun gidelim, ben de o âşıkla deyişmek istiyorum " dedi. Korucuların yüzleri gülmeye başladı, Mirzehan neden güldünüz diye sorunca koruculardan birisi, "Adam bir yıldır saltanat sürüyor, onu bu tahttan sen indirirsin" dedi. Âşık Mirzehan'a buyur ettiler. Her üçü beraber şehre yol almaya başladılar Bir zaman sonra şehre girdiler. Bunları görenler baktı ki eli kılıçlı iki adam; aralarında eli sazlı bir âşık, şehir merkezine doğru ilerliyorlar. Her gören gülmeye, başladı, kendi aralarında konuşuyorlar, "Artık kimse kendi isteği ile deyişmiyor, han herkesin eline kılıç vermiş zorla âşık toplatıyor" Korucular bir kaçına dedi ki, "Bu âşığın kendisi geldi, biz zorla getirmediğimiz işin sonunu göreceksiniz Neyse, âşığın olduğu kahveye gitmek istedilerse de sonradan fikir değiştirdiler ve "Serdar Han'ın huzuruna gidelim onunla görüşelim, görüşünü alalım", dedi. Bunlar dosdoğru Han'ın huzuruna çıktılar. Serdar Han'a haber verildi, kapıyı çaldı içeriye girdiler. Han baktı iki kılıçlı adamın arasında bir sazlı adam var. Han, "siz ne yapıyorsunuz bu ne?" diye sordu. Korucular durumu olduğu gibi Serdar Han'a anlattılar. Han şöyle bir baktı, bu âşık sıradan bir âşığa benzemiyor, Serdar Han "Oğlum sen kimsin, nerelisin, orada ne arıyordun, peki bu başa bela olan âşıkla baş edebilecek misin?" dedi. Âşık Mirzehan baktı ki iş çok ciddi Serdar Han'ımız sağ olsun, müsaade et ben sana saz ile ifade edeyim. Han baktı ki çok yerinde bir cevap, "peki oğlum çok güzel olur", söyle bakalım:

Aldı Mirzehan,

Hanların büyüğü sen Serdar Baba,
Saz elimde bir arzum var gezerim.
Beni dolaştırır diyar be diyar,
İçerimde bir sızım var gezerim.

Kudretten ders aldım lisan eyledim,
Nice âşıklarla meydan eyledim,
Kırklar meclisinde devran eyledim,
Pirlerime bir sözüm var gezerim.

Mirzehan'ım budur sözün doğrusu,
Esir düşmüş ciğerimin yarısı,
Aldı gitti haramiler sürüsü.
Yad elinde bir kuzum var gezerim.

Serdar Han o yörede tanınan, saygı duyulan bir Han. Herkes onu baba iye sesler, saygı duyar ve aynı zamanda saz ve söz ehli birisi. Âşık Mirzehan'ın zindan sözünden, çok derin ve ehil bir âşık olduğunu anlamıştı. Kendi kendine inşallah bizim onurumuzu kurtarsa bu kurtarır" dedi ye hemen emir verdi: tellallar bağırırsın bir hafta sonra oyuz elli âşığı yenen Âşık Bedirhan'ın önüne r âşık çıkacak adı da Mirzehan'dır. Âşığın kendine güvendiği ve o âşığı yeneceği şimdiden halkımıza müjdeyle duyurulur. Herkes oraya davetlidir, üç gün üç gece sürecek bu âşıkların yarışı. Dillere destan bir yarış ve deyiş olacak" dedi. Tellalların bağırmasıyla herkesin diline düştü:

Yüz elli âşığı yenen âşığı kim yenebilip kimdir bu âşık acaba? Halk sadece âşığı merak ediyordu.' Fakat o âşığı kimsenin yenebileceğini hiç kimse kabul etmiyordu. Onunla deyişen âşığı görmek, âşıklar meclisine gelmek için herkes birbiriyle görüşüyor, konuşuyor, anlaşıyordu. Bir hafta boyunca tellallar bağırды, duymayan kalmadı, hatta yakın şehirlerden kasabalardan bile duyuldu. İlecekler ve şehirdekiler o günü iple

çekiyorlardı. Serdar Han ise arkadaşlarına konuşmalar yapıyor, söz veriyordu: Eğer Mirzehan o âşığı yener ise kırk gün kırk gece davullar zurnalar çalacak, âşıklar devran edecek, kurbanlar kesilecek, yiyecek içecek keyifle eylenecekti. Neyse uzatmayalım. Yavaş yavaş günler aklaşıyordu. Âşık Mirzehan güzel bir şekilde dinleniyor, kendi kendine çalışmalar yapıyordu. Kendi kendine, "ey bu âlemleri yaratan Allah, sen beni bu kadar insanın Serdar Baba'nın yanında mahcup etme", dileği ile dualar yapıyordu. Neyse zaman eldi. Serdar Han iki adamını yolladı Âşık Mirzehan'ı çağırdı. Mirzehan kalktı Serdar Han'ın yanına geldi. Serdar Han, "Oğlum yarın bu zorlu imtihan başlayacak inşallah bizleri mahcup etmezsin, Allah yardımcın olsun ben sana güveniyorum" dedi. Bir güzel moral verdi, sohbet etti. Çay kahve içtikten sonra, Mirzehan müsaade istedi, tekrar yerine geldi. O gece uyuyamadı, artık bütün dertlerini unutmuştu. Sadece Allah'a dua ediyordu, kendi için değil ona inanıp ümit edenler için... Neyse sabah oldu, üzerimize hayırlı sabahlar...

Mirzehan vakit geldiği için kalktı sazını aldı, doğruca onu bekleyen görevli ile birlikte âşıkların deyişeceği yere geldi. Baktı sazını duvardan asmış, hemen altındaki minderin üzerinde bağdaş kurmuş bir adam oturuyor. Kelli telli, kendisine güvenli, duruşu biraz da şımarık yüzü ile Mirzehan'ın verdiği selamı başucuyla aldı ve "Buyur âşık, geç karşıya otur!" dedi. Âşık Mirzehan geçti oturdu. Âşık Bedirhan söze başladı: "Sen nerelisin âşık, benim unvanımı duymadın mı, seni zorla mı getirdiler, yoksa kendin mi geldin?" dedi. Üst üste sorulan bu sorulu sohbetin hiç sonu gelmiyordu.

Âşık Mirzehan birden, "Dur bakalım" dedi, "sen kendine çok güveniyorsun, ben olsam çok güvenmezdim. Daha sonunu bilmediğin şeye bu kadar emin olma, âşık" Bedirhan biraz indi aşağıya, baktı bu adam ağır adama benziyor. Peki dedi biraz sonra her şey belli olur." Derken şehrin halkı da gelmeye başlıyordu. Bir zaman sonra orası ağzına kadar doldu. Serdar Han ve şehrin ileri gelenleri pür dikkat iki âşığı dinlemeye sabırsızlanıyorlardı. Bir ara Serdar Han ayağa kalktı, "Değerli' şehir halkı, geçmiş âşiklarda olduğu gibi bu akşam da güzel bir sohbet yaşayacağız, herkes sükûnet içerisinde dinlesin, âşıklar da artık başlasınlar"

İki âşığın ikisi de ayağa kalktı sazlarını ellerine aldılar, geleneğe göre ilk söz hakkı herkesi yenen usta âşığın idi. Serdar Han işaret verdi, "Buyur âşık", dedi. Âşık Bedirhan alımlı ve çalımlı bir şekilde ilk önce divanla söze başlar bakalım ne diyecek Mirzehan ne cevap verecek?

Aldı Bedirhan,

Âşık gardaş dinle beni, devran sana mı kaldı?
Burda çok ağız konuştu, lisan sana mı kaldı?
Cümle gelen âşıkların sazlarını almışım,
Her gelen eli boş gitti, güman sana mı kaldı?

Aldı Mirzehan,

Pusulatsız su kaptanı, umman sana mı kaldı?
Her tarafa yol alırsan, dümen sana mı kaldı?
Demir atmayı bilinirsen, hiç durduran olmamış,
Görmemişsin kara yüzü liman sana mı kaldı?

Aldı Bedirhan,

Saz elimde hasmıma çok söz söyleyem seri,
Her kim ister ise verdim, olmuşum söz
Sevine sevine geldin, pişman gidersin geri,

Âşıklar özür diledi aman sana mı kaldı?

Aldı Mirzehan,

Nedir âşıklara kastın, ne dümenin öcün var,
Anladım ki ne bir fendin ne yıkacak gücün var,
Ne elinde bir mühürün, ne başında tacın var,
Çıkmış tahta oturmuşsun, ferman sana mı kaldı?

Aldı Bedirhan,

Bedirhan'a ne yapacak senin gibi biçare,
Benim gibi bir ustaya ne yapar bahtı kara,
İyileşmesi zor olur, kangiren olmuş yara,
Eğer tabip değil isen derman sana mı kaldı?

Aldı Mirzehan,

Mirzehan der, gurbet elde dolaştım her bir yanı,
Sarraff oldum, bir bakışta tanırım her insanı,
Yaradan'a sığınının pişman olur mu sonu,
Merhametten zayıf âşık vicdan sana mı kaldı?

Sözler bittikten sonra herkes pür dikkat dinliyordu. Bedirhan'ın morali biraz bozuldu. Oradakiler de birbirinin yüzüne bakıyor, aralarında fısıldamıyorlardı. "Bu âşığın karşısında hiçbir âşık böyle varlık göstermemişti/" Serdar Han'ın da yüzüne bir tebessüm geldi, heyecanlandı ve Mirzehan'a dönerek, "Aferin âşık!" dedi. Buna âşık Bedirhan yine bozuldu. Hiç durmadan aldı bakalım ikinci ne diyecek?

Bu arada Serdar Han söze karıştı, "Arkadaşlar burası er meydanıdır, isteyen istediği âşığa tebessüm gösterebilir, var ol sağ ol diyebilir. Çünkü bu âşığın güzel söylemesinde bir kamçıdır, hiç kimse bozulmasın." Bu sözden cesaret alan dinleyiciler de taraf tutmaya başladılar, var ol sağ ol sesleri iyice yükselmeye başlamıştı.

Halk ikisine de aynı tezahüratı gösteriyordu, fakat Mirzehan'ın ki biraz daha fazla gibiydi. Sözler eşit şekilde paylaşıyordu. Serdar Han'ın umudu git gide fazlalaşyordu. Çünkü çok iyi bir âşık dinleyicisiydi, Mirzehan aldığı cesaret ile yoluna devam ediyordu. Serdar Han tekrar döndü, "âşıklar kusura bakmayın, sözünüzü kestim, bunlar söylenmesi gereken şeylerdi, buyurun şimdi devam edebilirsiniz" dedi. Bu teklif üzerine, yine ön sırayı Âşık Bedirhan aldı, bakalım ne diyecek Mirzehan ne cevap verecek?

Aldı Bedirhan,

Benimle meydan edenin,
Çokları yıkıldı gitti.
Kimse başa çıkamadı,
Kendisi çekildi gitti.

Aldı Mirzehan,

Çok gördüm senin gibisin,
Dik geldi büküldü gitti.
Ne söz dinledi ne durdu,
Oltaya takıldı gitti.

Aldı Bedirhan,

Çoğu çene kapamadı,

Önümden yan sapamadı
Kesti biçti dikemedi.
Dikişi söküldü gitti.

Aldı Mirzehan,
Pirden almışsa öğüdün,
Kolu bükülmez yiğidin.
Boşa sallanan söğüdün,
Yaprağı döküldü gitti.

Aldı Bedirhan,
Bedirhan kesme ışığım,
Hele fikri dolaşığım,
Çok deyişecek âşığın.
Canları sıkıldı gitti.

Aldı Mirzehan,
Mirzehan devran böyledi,
Başımda ataş galadı,
Her gelen özür diledi,
Karşıma dikildi gitti.

Bu karşılıklı atışmalı deyişler de son bulmuştu. Yine halkta bir heyecan aşlamıştı. Hiç kimse yerinde duramıyordu, "bu işin sonu ne olacak" diyenler de vardı. Yine bu âşık yener" diyenler de. Âşık Mirzehan yener diyen kişilerin sayısı gide artıyordu. İki günü geçmişti, deyişler aynı şekilde devam ediyordu. Son güne gelinmişti. Bu işin muamma tarafı da vardı, zaten işler orada noktalanıyordu, uzatmayalım, birden etrafta bir sessizlik oluşuverdi. Âşık Bedirhan'ın urumu değişmişti, çünkü onun önünde, hiçbir âşık bu kadar güzel karşılıklarla uzun süre devam edememişti. Âşık Bedirhan, Âşık şimdi sana bir muamma ayağı açacağım, önce benim açmam lazım, çünkü ben burada birçok âşıkla değiştim, bunları yendim", dedi. Bu teklif oy birliği ile kabul gördü. Hiç vakit kaybetmeyen Âşık Bedirhan aldı, bakalım ilk ayağı nasıl açacak?

Aldı Bedirhan,
Bir sözüm var eğer bilebilmezsen,
Bir bilen ustadan sor cevabını.
Hangi süre bismillahsız başlıyor.
Usta âşık isen ver cevabını.

Aldı Mirzehan,
Hakk'ın izniyle söylüyüm sana,
Sorduğun sorunun sır cevabını.
Bismillahsız başlar tövbe süresi,
İşte al dinle de gör cevabını.

Aldı Bedirhan,
Karun'un devleti varı necoldu,
Söyle kim balığın karnında kaldı,
Nemrut'un eceli ne ile oldu,

Kafanda hesapla kur cevabını.

Aldı Mirzehan,

Karun'un devleti bak yere battı,
Yunus Peygamberi bir balık yuttu,

Nemrut'un bir sinek beynine gitti.
Neye yorar isen yor cevabını,

Aldı Bedirhan,

Bedirhan Hak emri gelmeden evvel,
Canlılar gemiye dolmadan evvel,
Habil vurup Kabil ölmeden evvel,
Ölüm yokken öldü ver cevabını.

Aldı Mirzehan,

Mirzehan der Hakk'ın emri çok iken,
Batıl kaçır onun emri hak iken,
Can kavmi öldü ölüm yok iken.
Gördün ya yiğidin her cevabını.

Âşık Bedirhan muamma diye sorduğu sorunun her cevabını âşık Mirzehan çok rahat ve seri bir şekilde verdi. Bu duruma Serdar Han çok memnun olmuştu, sevinçler hep âşık Mirzehan'a doğru gidiyordu. Âşık Bedirhan ise bu olay karşısında şaşırılmış, artık her dediği sözün karşılığını almıştı. Elbet ki bu durum karşı tarafa da verilecekti. Onu düşünüyordu, çünkü adet böyleydi. Soran âşığın sorusu bittikten sonra, karşıkî âşık soruya başlardı.

Serdar Bey ayağa kalktı, dedi ki "her şeyin adil olması için sıra Âşık Mirzandadır. Âşık Mirzehan dedi ki, "Ben muamma hakkımı kullanmak istiyorum, âşık beni iyice dinlesin." O arada herkes sustu acaba nasıl bir şey soracaktı, âşık karşılık verebilecek mi? Zaman kaybetmeden aldı bakalım Mirzehan ne diyecek?

Aldı Mirzehan,

Bin üç yüz altmış dörde taksim et.
Bunlardan beşini tevsirde gördüm.
Otuz iki safta elli dört adet,
Zeminden arşını tevsirde gördüm.

Bu dörtlükten sonra Âşık Bedirhan'ın başı önde sazı ayarlamak bahanesiyle, "Ya bu çok kolay bir şey sen öbürünü de söyle ben ikisine birden cevap vereyim", dedi.

Aldı Mirzehan, .

Kim kime emretti ezel iptida,
O arşı Rahman'a neler yazıldı
Önce ne söyledi hazreti Hûda,
O sırrı Pünhan'a neler yazıldı.

Serdar Han durumu anlamıştı, ayağa kalktı, "Âşık son sözünü dedi.

Aldı Mirzehan,

Semadan zemine evvel kim düştü,

Ne yerde eğlenip gezip dolaştı.
Göklerin bendini, önce kim açtı,
Mirzehan fermana neler yazıldı.

Bu son sözüne de cevap gelmemişti Mirzehan'ın. "Arkadaşlar" dedi, 'geleneğimize göre Âşık Mirzehan'ın söylediği sözlere Âşık Bedirhan cevap verememiştir. O arada "Âşık Bedirhan'ın sazım getirip diğer âşığın önüne koymasına lazım" deyince, ^ Âşık Bedirhan sazını çıkardı, Mirzehan'a uzattı. Mirzehan olgun bir şekilde, "Âşık Bedirhan sazını al, bu âşıklığın şanına yaraşmayan bir peydir. Diğer âşıkların da sazlarını getir, herkesin sazını kendilerine ver. O aldığın, topladığın paraları da çalıp söyleyen âşıklar arasında eşit bir şekilde paylaşır. Ben de seninle paylaşacağım. Yalnız bir daha böyle şeyler olmasın. Çünkü bu kültüre yakışmayan şeydir, fakat sana üç kıta nasihat söz söyleyeceğim, keşke sen de her yendiğin âşığa söyleyeydin de sazlarını ellerinden almayaydın." Dedi. Bu durum Serdar Han ve halk arasında takdirle karşılandı, alkışlandı ve sabırsızlıkla Âşık Mirzehan'ın ne diyeceğini halk beklemeye başladı. Aldı Âşık Mirzehan bakalım ne söyleyecek?

Aldı Mirzehan,

Sana bir nasihatim var, yüksekte durma âşık.
Kendine fazla güvenip gönüller kırma âşık.
Her şeyi Yaradan bilir, ne yapsa güzel yapar.
Mazlum hakkı yerde kalmaz, günaha girme âşık.

Her insanın arzusuna varması çok çetindir.
Bazı dağ mücevher olur, yarması çok çetindir,
Öyle gizli hedefler var, görmesi çok çetindir.
Eğer nişancı değilsen ok atıp vurma âşık.

Mirzehan'ı iyi dinle, boşa söyleme gülme,
Eğer yüzme bilmiyorsan, gördüğün suya dalma.
Böbürlenip küçümseyip, sonunda pişman olma,
Hasmına tedbirin al, sen küçük görme âşık.

Söz tamamına erişti. Serdar Han, Âşık Mirzehan'ın adil bir şekilde davranması nedeniyle şehirde eğlence olacağını, davullar zurnalar çalınacağını günün her zaman kutlanacağını müjdesini de verdi. Ortalık bayram yerine döndü.

Âşık Bedirhan pişman bir şekilde oradan ayrılarak çekip gitti. Âşık Mirzehan kâğıt yazarak altını imzaladı, mühürledi ve "Oğlum bunu Kamer şehrinde Tufan ana götür ver, gerisine karışma, o benim çok iyi dostumdur, gerekeni sana yapar" Serdar Han ise kırk gün kırk gece bayram yaptı. Bunun sonucunda Mirzehan'ın gitmesi lazımdı, orada tanıştığı dostlarıyla teker teker vedalaştı. Oradaki fanların hepsi âşığı memnuniyetle yola salmaya gelmişlerdi. Bu memnuniyet içerisinde, Mirzehan tekrar eline sazını alarak "ver elini Kamer şehri" diyerek gitmekte olsun, şimdi size kimden haber verelim? Kamer şehrindeki Seyithan'dan Seyithan'ın babası İbrahim Ustadan.

İbrahim Bey'in 7 yaşlarında iken evlatlık aldığı Seyithan 17-18 yaşlarına gelmiş, yakışıklı bir delikanlı olmuştur. Ayrıca becerikli ve çalışkanlığının yanında çok iyi bir nal ustası da olmuştur. Bu arada medrese tahsilini de tamamlamak üzeredir. Çevresindekiler tarafından çok sevilen ve övülen biridir. Babası İbrahim onunla gurur duyuyordu, seviniyordu ve Seyithan'ı çok seviyordu. Bazen hanımı ile konuştuğunda artık öldükten sonra gözümüz arkada kalmaz diyordu, hanımı da çok seviniyordu, kendilerine göre bir dünya kurmuşlardı. Durum böyle devam ederken Seyithan medresede arkadaşı olan,

Gülûzar ile gönül dostluğu kurmuşlardı. Gülûzar'da çok güzel olduğu kadar akıllı anlayışlı ve yöresinde sevilen birisi hâline gelmişti. Ayıryeten o yörede tanınmış bir bey kızıydı, Bu Beyin ismine Rıza Bey derlerdi. Rıza Bey halk tarafından sevilen ve saygı duyulan bir beydi. Zenginliği ve halka yardım severliği ile de halkın dilinde konuşulan birisiydi. Gel zaman git zaman bu iki gencin aralarındaki gönül işi git gide alevlenmeye başlar. Her zaman okuldan çıktıktan sonra ikisi de bir zaman kimsenin görmediği yerlerde gezip dolaşır, sonra evlerine gidiyorlardı.

Öyleden sonraki medrese ve okul işi ikindinin sonuna kadar devam eder Seyithan, Gülûzar ile dolaştıktan sonra muhakkak babasının nalbant dükkânına uğramadan eve gitmezdi. Yine bir gün İbrahim Usta dükkânda çalışıyordu, medrese dönüşü, Gülûzar ile bir vakit dolaşan Seyithan dükkâna geldi. Her günkü gibi düzenli değil de biraz sevda sarhoşluğu tadında içeriye girdi, kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu. Bir zaman İbrahim Usta bu durumu seyretti, sonra hiçbir şey belli etmeden, "Allah Allah bu çocukta bir durum var, acaba hasta falan mı diye kendi kendine düşünmeye başladı. Seyithan ise baktı ki babası düşünüyor, yanına geldi, "baba ne düşünüyorsun?" deyince, İbrahim Usta hiçbir şey demekle geçiştirdi. Neyse bunlar akşam dükkânı kapadı eve geldiler. Evde yemek, sohbet, demek derken, Seyithan odasına ders çalışmaya gitti. İbrahim Bey dedi ki "Hanımı bugün Seyithan dükkâna geldi, medrese çıkışı hâl ve hareketi çok değişikti. Ben biraz düşündüm, o hareket normal bir hareket değildi." Hanımı sordu, "Bey hasta mıydı? "Yok hanım." "Peki neydi öyleyse?" "Zannedersen Seyithan birisine âşık" dedi.

Bunlar gülüştükten sonra biraz da sevindiler, "Ne güzel olur, biz de torun sahibi oluruz." dediler. Birbirlerine, "Peki nasıl öğrenelim?" dediler. Hanımı. "bu tür durumlarda gençler annelerine anlatırlar, babalarına durumu söylemezler, bilirsin." Babası, "Sen biraz sonra yanma git, bakalım bu durum nedir, söyletmeye çalış oradan buradan bir şeyler anlat, bakalım sana açılır mı?" dedi. Biraz sonra annesi- Seyithan'ın kapısını vurdu, içeriye girdi ve sohbete başladı. "Yavrum bugün hareketin bana biraz değişik geldi." Seyithan "nasıl anne?" dedi. Annesi, söylesem biz de o gençlik zamanlarını geçirdik, anlarım hani, bir sevda rüzgarı mı var yoksa sana da mı o rüzgârdan esti?" "Ana ben bir ara âşıklar kahvesine gitmişim, orada âşıklar hikâye anlattıklarında bazı duyguları sazlarıyla söyler, benim sazım olsa sana söylerdim." "Yavrum bir zamanlar baban da saz çalıyordu. Ara sıra evde efkârlanıyordu. Onun bir saızı var, fakat biraz eskimiş, onu sana getireyim." dedi. Anası saızı buldu getirdi. Seyithan çalma bilmese de saızı göğsüne dayadı, bakalım ilk arzusunu anasına nasıl söyleyecek?

Ana aşkın pazarında gezerken,
Aklımı başımdan aldı bir güzel.
Ben kendi hâlimde okuryazarken,
Beni sevdasına saldı bir güzel,

Anası kendi kendine, sana şükürler olsun Allah'ım, bize bu günü de gösterdin, dedi.

Sanki bir ay doğmuş güzel yüzünden,
Doyamadım cilvesinden nazından,
Gözlerini ayırmadı gözümden,
Tebessüm eyledi güldü bir güzel.

Taramış saçını kâhkül sallanmış,
Yanakları çiçeklenmiş güllenmiş,
Güzeller içinden seçmiş yollanmış,
Seyithan'ı geldi buldu bir güzel.

Seyithan sözlerini bitirdikten sonra anası, "Sağ ol yavrum, bana gençliğimi hatırlattın" dedi. Hemen oğlunun yanından ayrıldı doğruca İbrahim Bey'in yanına geldi.

"Bey gözün aydın olsun, oğlumuz âşık olmuş." dedi. Bey de sevindi, "Peki anım kimin kızı, kimin nesiymiş, öğrenebildin mi?" "Bey öyle heyecanlandım ki iç orasını sormayı düşünmedim, hele bu kadarını öğrendik ya onu da öğrenirim" dedi, "Nasıl utandı mı? "Yok" dedi. "Ana âşıklar kahvesine gittim, orada saz ile söylüyorlar deyince, bende senin yıllar önce çaldığın sazı getirerek kendisine Verdim. O da göğsüne dayayarak arzusunu söyledi." İbrahim Bey dedi ki "bunlar ok güzel şeyler, biz de araştırır bakarız, bundan sonra bize düşen şeyler elbet ki erine getirilir."

O gün yattı uyudular, yine sabah oldu, kahvaltıdan sonra baba oğul, dükkânlarını açmak için yola düştüler. Baktılar ki bir tellal bir şeyler bağıyor, biraz aha yaklaştılar, tellalın ağzındaki şey duyulmaya başladı. "Duyduk duymadık demeyin, Rıza Bey'in bindiği atın ayağındaki nalın birisi düşmüş, ne kadar nal ustası getirdiysek, aynı ölçüyü tutturamadılar, ayrıyeten o atı da hiç kimse allayamıyor, kendine güvenen varsa nalını alsın gelsin, eğer yapar ise istediği e ise onu verecek, ağırlığı kadar da altın verecek" diyordu. Seyithan babasının yüzüne baktı, babası, "Oğlum birinde ben de gitmişim, ne o nalı tutturdum, ne e ata yaklaşıldım, ben yılların ustasıyım, ben yapamadıktan sonra hiç kimse yapamaz." dedi. Seyithan, "Peki baba kim yaptı?" dedi. "Neyse duyduğuma göre bir Arap getirmişler, o gelmiş yapmış, herhalde yine onu çağırırlar" dedi. Bu düşünceyle, dükkânlarını açarak çalışmaya başladılar. Ama bu durum Seyithan'ın aklından hiç çıkmıyordu. "Acaba o atı nasıl görürüm." Aynı zamanda sevdiği kızın bası Rıza Bey'e kendisini kanıtlamanın tam fırsatı ve zamanıydı. Eline çekicini İdi, bir taraftan vuruyor bir taraftan da türkü söylüyordu. Bu ses babası İbrahim

Bey'in kulağına gidiyordu. Seyithan'ın yanına geldi, "Yavrum ne güzel söylüyorsun, dün akşam da benim eski sazımla annene söylemişsin" dedi. Baba, "Annem mi söyledi?" Babası, "evet yavrum güzel bir müjde verdi." dedi. "Çok memnun oldum" Seyithan baktı ki tam sırasıdır: "Peki baba, anneme söyledim, sana söylemesem küsersin, şimdi izin verirsen sana da söyleyeyim." dedi. İbrahim Bey, "Çok memnun - olurum yavrum." deyince, aldı bakalım Seyithan ne söyleyecek?

Aldı Seyithan,
Gidip kırata bakmaya,
Gel müsaade eyle baba.
Ayağına nal çakmaya.
Gel müsaade eyle baba.

İbrahim Bey dedi ki, "oğlum sen deli misin? Gidersin eğer başarısız olur isen, bey iyi olduğu kadar atını çok seven insandır, sana bir şey söyler, sen de üzülürsün gel bu işten vazgeç!" dedi. Bunun üzerine aldı İkinciye bakalım ne diyecek?

Çekiç alıp tezgâh kurak,
O yanda atıyor yürek.
Bu işi başarmam gerek,
Gel müsaade eyle baba.

Bu dörtlükten sonra babası anladı. Çünkü "o yanda atıyor yürek" demek ki, bunun sevdiği kız, ya o semtte oturuyor ya da o beyin kızıdır, belki de onlardan birisinin kızıdır. Peki, yavrum ne olacak derken, Seyithan aldı üçüncü dörtlüğü bakalım ne diyecek?

Bu sevdanın adaleti,

Umut doldu nihayeti,
Kaçırmayalım fırsatı.
Gel müsaade eyle baba.

Yalvaranı ulu Süphan'a, Yardım etsin Seyithan'a, Sen de dua eyle bana, Gel müsaade eyle baba.

Söz tamamına erişti, İbrahim Bey'de anlamıştı oğlunun sevdiği kızın o tarafta olduğunu, "Peki yavrum benim de senden bir ricam var/" dedi. "Senden- bir ay müsaade istiyorum. Eğer bir; ay zarfında kimse o nah yapamazsa sana söz- veriyorum, ben de senin yanında olacağım" dedi. Bu işe Seyithan memnun olmuştu.- "Tamam baba benim de zaten Okulun zamanı geldi, biraz sonra gideceğim." Dedi. Çantasını aldı, okulun yani medresenin yolunu tuttu.

Babası İbrahim Bey hem seviniyordu hem de zorlu bir durumdu. Ya beyin kızı olursa nasıl yapacaktı. Neyse bir türlü işin içinden çıkamadı, tekrar çekicini aldı, başladı çalışmaya. Kitabını defterini alan Seyithan biraz erken çıkmıştı, bu sefer yolunu değiştirmiş, Gülüzar'ın geldiği Sazlıbahçe'ye doğru gidiyordu. Çünkü Gülüzar da ne ' yapsa oradan geçecekti. Bahçenin içine doğru geldi, gözleri Gülüzar'ı arıyordu ki, bir baktı Gülüzar geliyor. Dayanamadı başladı bunun gelişine, bakalım ne söyleyecek?

Sazlıbahçenin içinde,
Ben bir peri kızı gördüm.
Gökyüzüne ziya salan,
Bir seher yıldızı gördüm.

Bu sesi işiten Gülüzar, bir baktı ki bu türküleri söyleyen Seyithan'dır heyecanlandı, sevincinden ağlamaya başladı, gözlerini sildi. Seyithan aldı İkinciye bakalım ne diyecek?

Gözlerini süzüşünde,
Kara bağrım ezişinde,
Sallanıban gezişinde,
Bin bir türlü nazı gördüm.

Seyithan yanar yakınca.
Gözlerinden nem akınca,
Bir anlık dönüp bakınca,
Bedirlenmiş yüzü gördüm.

Sözler bittikten sonra, bunlar birbirlerine sarıldılar, görüştüler, Gülüzar türküleri dinlemiş, iyice sarhoş olmuştu. Sanki buna da ilham verilmişti, ne güzel söyledi, keşke karşılık versem, sevdası oluşmuştu içinde. Bunlar okullarına gittiler, ama o ahi hiç unutamadılar.

Günler geçtikçe aşk iyice közlenmeye başlamıştı. Bunların buluşma yerleri ise Sazlıbahçe olmuştu. Artık okulda yavaşlamaya başlamıştı, buluşmalar hızlanınca etraftan görenler de çoğalmaya başlıyordu. Yine bir buluşmada, bunları gören yaşlı bir nine, bey kızını tanıyarak, dost doğru beyin hanımının yanına gider ve o Sazlıbahçe'deki buluşmayı anlatır. Gülüzar'ın anası çok merak eder. Ama yine beye haber vermez, fakat kızına ceza olsun diye, bir hafta ne okula ne de dışarıya bırakır ve kızana dönerek, "Sen gizli gizli birisiyle buluşuyorsun, eyer bey baban öğrenirse ikimizi de cezalandırır." der. "Bak baban bir beydir, onun şanını şöhretini duymayan kalmamış, sen onu nasıl rezil edebilirsin?", dedi. Gülüzar anasına, "bir haftadır beni burada tutuyorsun, bu benim için bir zulümden başka bir şey değil, ana bırak beni gitmem lazım." dedi. Anası yine Gülüzar'ı bırakmayınca

Gülüzar dayanamadı, sinesindeki kazan kaynamaya başladı. Artık durması çok zordu, "ana kurban olam sana, bir beni dinle!" dedi. Yirmi dört yasemen zülüflerinden birkaçını - bastı sinesine, bakalım anasına ne söyleyecek?

Aldı Gülüzar,

Hasret koyma beni sevdiğim yara,
Aman ana gözü yolda kalan var.
Düşürme gönlümü sen ahuzara.
Aman ana gözü yolda kalan var.

Anası Mine Hanım baktı ki bu kız türkü de söylüyor, "Eyvah Allah göstermesin, kara sevda olur, gözümüzün ağı karası bir kızımız var onu da elimizden kaybederiz" dedi. "Kızım sen ne söylüyorsun?" dedi.

Yürekten beğenip seçmişem onu.
Görünmez gözümüne sevdiğim hani.
Şimdi gözü yaşlı bekliyor beni.
Aman ana gözü yolda kalan var.

Gülüzaram sevdiğime çare ben,
Nasıl edim yazık bahtı kara ben,
İnsaf eyle bırak gidim yara ben.
Aman ana gözü yolda kalan var.

Anası sözleri dinledikten sonra, analık duyguları da ağır basarak, "Yavrum gidersin ama başımıza bir şey getirirsin, ondan sonra biz başkaldırıp elin yüzüne nasıl bakarız." dedi. "Seni bırakacağım ama ne olur bizim yüzümüzü kara etme, hiç olmasa babanı düşün, aileni düşün, senden başka bizim kimimiz var. Aman yanlış ' bir durum olmasın, korkuyorum." dedi. Kız baktı ki anam müsaade edecek, "Sen hiç korkma, sizi mahcup edecek hiçbir şey yapmam, ben çocuk muyum." dedi. Annesi ise "Peki yavrum git, fakat çok gecikme, beni endişede bırakma, ne olur!" dedi. Gülüzar anasına sarıldı, her iki yanağından öptükten sonra, "Ana beni bekle" dedi. Çıktı doğru Sazlıbahçe'ye gitmekte olsun, size kimden haber vereyim?

Seyithan bir hafta süreyle her gün Sazlıbahçe'ye gelip buluştukları yerde oturup, Gülüzar'ın yolunu gözlermiş. Gülüzar gelmeyince ağlar ağlar tekrar geriye gidermiş. Yine gelip orada oturup, beklerken bir baktı ki Gülüzar geliyor, dayanamadı, onun gelişine ve o hasrete bakalım ne söyleyecek?

Aldı Seyithan,

Kime minnet ettim kime söyledin.
Hicap perdesini açtın mı geldin.
Bu çöllerde ayak yalın baş açık,
Sevda yollarına düştün mü geldin.

Gülüzar bu sözleri dinledikten sonra ağladı. Dedi, "Oğlan ben senden de beter olmuşum, bir de beni dinle." Yasemen zülüflerini bastı sinesine, bakalım ne karşılık verecek?

Aldı Gülüzar,

Sevda sarhoşuyam pirlere elinden,
Aşkın badesini içip gelmişem.

Müsaade istedim seni görmeye.
Sırrımı anama açıp gelmişem.

Aldı Seyithan,

Çok şükür ki yine gördüm yar seni,
Kesildi kalmadı, dizim dermanı,
Bu hasretlik derde sokar insanı,
Hicran kazanında piştin mi geldin.

Aldı Gülüzar,

Gönül sarayımı ateşe yakmam.
Ömrüm bitene dek seni bırakmam,
Dünya güzel dolsa yan dönüp bakmam,
Ben seni yâr diye seçip gelmişem.

Aldı Seyithan,

Seyithan'ı öz canından bezdirmiş,
Şirin için Ferhat'a dağ kazdırmış,
Aslı'ya kül Leyla'ya çöl gezdirmiş,
Sevdanın işine şaşkın mı geldin.

Aldı Gülüzar,

Gülüzar'am sende buldum sevdayı,
Geçirmek zor her haftayı her ayı,
Daha sensiz gözüm görmür dünyayı.
Belalı serimden geçip gelmişem.

Bir zaman sevda sarhoşluğu içerisinde kendi hâllerinde kendilerinden geçtikten sonra, ikisi de olanları birbirlerine anlattılar. "Artık bu sevdaya hiçbir kimse engel olamaz, gerekirse el ele verip kaçarız. Fakat Gülüzar'ın babası bir bey ' olduğu için, beyin kolu çok uzun olur, bir zaman sonra yine yakalatıp olmayan cezalar verebilir düşüncesiyle bu düşüncelerinden vazgeçtiler. Peki ne yapmak lazım?

Seyithan'ın babası gelip istese Beyin kızını vermeyeceği gün gibi aşikârdır, f Bu iki sevgili bu konuları enine boyuna konuştular, boşa koydular dolmadı, doluya % koydular almadı. Acaba ne yapmak lazımdı? Seyithan'ın aklında olan tek çare kıratında bir başarı göstermekti. O anda içinden Allah'a yalvardı, "Allah'ım sen beni mahcup etme!" dedi. Bu durumu Gülüzar'a anlattı. Gülüzar ilk önce çok umutlandı, sonradan "Ya işi başaramazsan, sen ne yaparsın, babam bunu benim için yaptığını t' öğrenir ondan sonra bizim kavuşmamız kıyamete kalır." dedi.

Elbette haklıydı Gülüzar, ama bundan başka da hiçbir çare yolu bulamıyorlardı. Ama Seyithan çok umutluydu, mutlaka başaracağını, bu işin başka f bir yolu olmadığını düşünüyordu. Ama düşüncelerini kederlerini, efkârlarını biraz sonra aralarındaki sevgi sildi süpürdü, tekrar bunlar oynaya güle Sazlıbahçe'de dolaştılar, bir ara Gülüzar başını kaldırıp günün zamanına bakınca epey olmuştur. Artık anasına verdiği sözün vakti gelmişti. Ayrılma vakti demekti, dolaşa dolaşa bahçenin ortasına geldiler veda edeceklerdi ki bakalım, Seyithan ne söyleyecek" sevgilisine?

Aldı Seyithan,

Sana bir arzum var güzeller şahı,
Aradaki muhabbeti unutma.
Kula yardım eyler kadri ilahi,
Bu sevgiyi sadakati unutma.
Bir yanım gam olsa bir yanım keder,
Bu sevgi benimle mezara gider,
Ben seni unutmam ölene kadar,
Çektiğimiz bu hasreti unutma.

Seyithan'da bülbül gibi eyler zar,
Senden ayrı yaşamayı inan zor,
Diler isen senden birde ricam var,
Bu çileği meşakkati unutma.

Sözler tamamına ermişti, Seyithan'dan ayrılan Gülüzar doğru evirip yolunu tuttu. Çünkü anasına söz vermişti, gidip hemen dönecekti. Fakat epey bir zaman geçmişti, anası da merak ediyordu. Anası acaba Gülüzar'ın başına bir şey mi geldi, diye düşünürken Gülüzar'ın geldiğini gördü, içinden sevindi. Gülüzar doğru anasının yanına geldi, ellerinden öptü, ana Allah senden razı olsun, "Gittim sevdiğim oğlanı gördüm." dedi. Anası hem memnun oluyordu, hem de içinde bir endişe vardı: Acaba bu işin sonu ne olacaktı? "Peki yavrum sevindim, çünkü çok heyecanlı, çok mutlusun, bunun sebebi nedir?" dedi. Anası Mine Hanım'a, "Dur t ana dur, şimdi dinle!" dedi. Attı yasemen zülüflerini sinesine, bakalım anasına ne diyecek anası ne dinleyecek?

Aldı Gülüzar,
Ana gittim yar bağına,
Sevdiğim oğlanı gördüm.
Melül müşkül yol gözleyen,
Can içinde canı gördüm.

Boylanır oyan buyana,
Ateş salır şirin cana,
Benziyir sultana hana,
Elinde fermanı gördüm.

Nergiz çiğdem tuzak kurmuş,
Mor benövşe boyun burmuş,
Çiçekler selama durmuş,
Gülü gülüşeni gördüm.

Gülüzar'ı deli eden.
Bu derde neylesin beden,
Beni benden alıp giden.
Yarım Seyithan'ı gördüm.

Anası Mine Hanım sözleri dinledikten sonra çok mutlu olmuştu. Çünkü kızı türkü söylüyordu, şiirle derdini anlatmıştı. Gözlerini sildi, "sağ olasın yavrum ne güzel söyledin, duygulandım, demek ki sevdiğin oğlanın adı da Seyithan'dır, Çok güzel bir ismi var, peki o da mahalleden mi yoksa?" dedi. Gülüzar, "Ana zamanı geldiği zaman sana her şeyi anlatacağım" dedi. Anası, "Yavrum çok güzel de bu durumu baban duyarsa bizim sonumuz

nasıl olur, hiç düşünebiliyor musun?" dedi. Gülüzar, "Ana bu anda gözümde hiçbir şey yoktur, hiçbir şey düşünemiyorum", " dedi. Anası, "Peki yavrum, okulun ne olacak" dedi. Gülüzar, "Ana müsaade et yine her şey aynen devam etsin", dedi. Anası, "Peki yavrum hiçbir şey belli etmeden, aynı şekilde davranacağım." Ana kız birbirleriyle anlaştılar.

Gel gelelim Seyithan'a. Gülüzar'dan ayrıldıktan sonra doğruca eve geldi. Anası, "Oğlum sen babanın yanında değil miydin?" dedi. "Yok ana" dedi Seyithan. Anası "Peki nereye gittin?", dedi. "Niye sordun ana?" dedi. Anası, "Yavrum yüzün gözlerin gülüyor, bugün sende bir başka hâl var" dedi. Seyithan, "Ana müsaade et ben bugünkü durumu sana saz ile söyleyeyim dedi. Seyithan aldı sazını bakalım anasına ne söyleyecek?

Aldı Seyithan,

Bugün nazlı yarla gezdik dolaştık,
Muhabbet eyledik öz aramızda.
Sevgiyi anlattık aşkı söyledik.
Kavli karar kıldık biz aramızda.

Akıl baştan gitti görünce yüzü,
Biter mi güzelin cilvesi nazı,
Dedik seveceğiz birbirimizi,
Şahittir bakışan göz aramızda,

Seyithan'ım aşk atına bineriz,
Bir şem için pervaneyiz döneriz,
Ateş alsak kıyamete yonarız,
Hiç kimse olmasın köz aramızda.

Söz tamam olduktan sonra anası, oğlunun sevgilisini görüp eylenip geldiğini anlamıştı. Tabi ki anası da memnun olmuştu olmasına da "İnşallah bir çıkmazın içinde olmaz, hem Seyithan hem de biz zor durumda kalmayız", diye- içinden geçiriyordu. Seyithan'a söylemiyordu, "Fakat anladım yavrum inşallah senin mürüvvetini görürüz, bu yaşımızda bizim için en büyük mutluluk olur", dedi. Annesinin bu sözlerine Seyithan'da mutlu olmuştu.

Neyse günler de yavaş yavaş geçiyordu. Babası buna bir ay zaman demişti. Bu ayın üç haftası geçmişti. Her sabah babası ile işe giden Seyithan, her sabah tellallardan aynı şeyi duyuyordu, içinden memnun oluyordu. Yine sabah erkenden kalktılar, kahvaltılarını yaptılar-ve baba oğul işe gitmek için yola koyuldular. Bir taraftan da içinden dua ediyor, "Allah'ım tellallar yine aynı şeyi bağırırmaya başlasınlar diyordu. Yine tellallar göründü, aynı ses duyulmaya başlandı: "Duyduk duymadık demeyin,-çok acil olarak beyin kıratının bir nalı çıkmış, şimdiye kadar yapan çıkmadı", dediği zaman Seyithan babasına dönerek, "Baba hâlâ kimse çıkmamış", dedi. Babası, "Duydum yavrum, ama bizim de elimizden bir şey gelmiyor, dedi. "Ne yapalım baba, sen bana bir ay müsaade vermiştin, ben sayıyorum, tam üç hafta oldu, bir hafta sonra eğer bir usta bulmazlarsa, inşallah bulamazlar, ben çekip gideceğim." dedi. '

Babası, "Yavrum benim sözüm sözdür, ama inşallah o Arabı bulur yine getirirler." dedi. Çünkü babası beyi çok iyi tanıyordu, oğluna bir zarar gelmesinden korkuyordu. Bu düşünceyle, baba oğul, gelerek dükkânlarını açtılar, çalışmaya başladılar. Bir zaman çalıştıktan sonra dükkâna gelen bir müşteri ile babası konuşuyordu. Konu döndü dolaştı, beyin atına gelince, müşteri dedi ki, "İbrahim Usta Rıza Bey iyice umutsuz kalmış. Çünkü

adam göndermiş atının nalını çakan Arap ustaya, o usta da geçen yıl vefat ettiği için adamlar boş gelmişler." Bu sözü duyan Seyithan, "Çok iyi oldu, bana bir umut yolu göründü inşallah" diye;

Aldı Seyithan

Her yerde gözlerim seni arıyor.
Neredesin kara gözlüm, neredesin.
Esen yelden uçan kuştan soruyor.
Neredesin kara gözlüm, neredesin.

Güzelliğin kıskandırmış gülü sen,
Mecnun'unu eylemişsin deli sen,
Leyla mısın dolaşırsın çölü sen,
Neredesin kara gözlüm, neredesin.

Seyithan'ım bana bir hâl oluyor,
Yüreğim yandıkça gözüm doluyor,
Sensiz bir gün bana bir yıl geliyor.
Neredesin kara gözlüm, neredesin.

Seyithan sözünü bitirdi, baktı, hiç kimseler yoktu, doğru okulun yolunu tuttu. Bunlar okullarını okuyorlar; ara sıra da görüşüyorlardı. Aşk ateşi gittikçe alevleniyor, böyle devam etmekte olsun biz gezelim Çoban Mirzehan'a; Köy köy, kasaba kasaba, şehir şehir derken, günlerin birinde Kamer şehrine ayakbastı. Kamer şehri çok büyüktü. Büyük olduğu kadar da tarihi ve güzelliği ile Suzan ülkesinin dünya ülkelerine açılan tek şehriydi. Girişi çıkışı ile bir cazibe merkezi hâlini almıştı. Nüfus bakımından da çok kalabalık bir şehirdi.

Çoban Mirzehan araştırır bir yatacak yer bulur. Hancı bakar ki elinde sazı var. "Kardeşim sen buralı değilsin herhalde?" der. Çoban Mirzehan, "Yok ben buralı değilim, ama elimde gördüğün sazım, ben bir âşığım, yıllardır diyar diyar dolaşıyorum", dedi. Hancı sorar: "Biliyoruz âşıklar dolaşır gezer, fakat sende bir arzu var, sanki bir şey arıyorsun? Çünkü ben artık insan sarrafı oldum, elli yıldır gelip gidenlerle uğraşıyorum, kimin niye ne için dolaştığını az çok tahmin ediyorum o kişinin yüz ifadesinden anlıyorum. Sende de öyle şey hissettim" dedi. Çoban Mirzehan baktı ki bu adam çok arif birine benziyor. "Hancı Baba bu kadar yer dolaştım, on bir yıldır gezmediğim yer kalmadı, beni bu derecede çabuk anlayan ilk seni gördüm, peki sen sazdan sözden bir şeyler anlıyor musun?" deyince, hancı "çok değişik adamlarla karşılaştım, ama hiç âşık müşterim olmamıştı, vallahi şehrin bazı yerlerinde âşıklar, çalıp söyler, ara sıra dinliyordum, yani dinlemeyi severim.". "Peki", dedi Çoban Mirzehan. Aldı sazını, bakalım hancıya ne diyecek?

Aldı Mirzehan,

Saz elinde vatanımdan uzakta.
Bir iş için ben bu yola düşmüşüm.
Çileli yaşadım gamda merakta,
On bir yıldır gurbet ele düşmüşüm.

Bazen Mansur gibi çekildim dara,

Eyyüp oldum sabır ettim bir ara.
Gökte uçan kuştan bekledim çare.
Mecnun gibi çölden çöle düşmüşüm.

Erenler ceminde Mirzehan adım
Hiç eksik olmadı gamım feryadım

Gezdiğim âlemde herkese dedim
Destan olup dilden dile düşmüşem

Söz tamamına ermişti. Hancı sözleri dinledikten sonra gözlerini silerek, kalktı, Âşık Mirzehan'a içecek bir kahve getirdi ve ekledi, "Âşık söylediğin sözler- beni etkiledi ve duygulandırdı, onun için kendimi tutamadım kusura bakma/.dedi.™ Âşık Mirzehan 'la sohbe başladılar. Olanların hepsini anlattı hancıya. Hancı "İnşallah istediğinize ulaşırsınız" dedi ve ekledi. "Tufan Han'a getirdiğiniz o mektubu yarın götürün kendisine verin. Çünkü çok değerli bir insandır, hem de âşığı çok sever, inşallah emir verir oğlunuzu en çabuk zamanda buldurur" dedi.

Bu sözler Âşık Mirzehan'ı biraz rahatlatmıştı. O gece yattı, sabah olunca erkenden, uyandı, kahvaltısını yaptı, hancıdan müsaade istedi. Tufan Han'ın konağına doğru yol almaya başladı. Giderken yolda tellalların bağırıklarını duydu. Yine aynı sözler vardı ağızlarında, birkaçından da sordu. Herkes, "beyin atının nalını çakacak bir usta bulunamadı" sözlerinden başka bir şey söylemiyordu. Bunu da merak etmişti, Mirzehan yine epey bir yol aldıktan sonra konağın önüne geldi. Kapıda bekleyen nöbetçiler, baktılar ki bir adam elinde bir saz içeriye girmek istiyor. İki arkadaş kendi aralarında konuşuyorlardı, "Yine Tufan Han âşık seslemiş demek ki bu akşam da âşık dinleyeceğiz dedi. Nöbetçilerden biri Âşık Mirzehan'ın yanına geldi, "Dur bakalım âşık, seni Tufan Han mı çağırdı, yoksa ne işin var burada, biz burada nöbetçiyiz, bize söylemeden giremezsin." dedi.

Âşık Mirzehan, "Ben âşığım, Yaren şehrinden geldim. Ende bir name var. Bu nameyi yaren şehrinden Serdar Han verdi. Benim de Tufan Han'a vermem lazım", dedi. Çıkardı cebinden mektubu gösterdi. Bunlar mektubu alarak Tufan Han'a götürdüler. Tufan Han hemen açarak okudu, emir vererek "0 âşığı hemen" " incitmeden benim yanıma getirin!" dedi. Nöbetçiler Âşık Mirzehan'ın yanına geldiler, "Han seni bekliyor, buyur gidelim" dediler. Mirzehan elinde sazı ile hanın huzuruna geldi, selam verdi, hürmetini gösterdi. Hanın elinde mektup, "Gel yavrurum" " Serdar Han bu mektupta senin değerli bir halk âşığı olduğunu yazıyor. Orada yüz - elli âşığı yenen âşığı sen mat etmişsin. Aferin sana, demek ki bizde burada çok güzel muhabbetler sazlar sözler dinleyeceğiz." dedi. Hemen emir verir, "Âşığı istirahatine götürün, gereken hürmeti yapın, akşam da herkese haber verin, hanın sarayına çok güzel bir Hak âşığı gelmiş, âşık severler gelsin dinlesinler." dedi. Âşık Mirzehan'ı aldı götürdüler, Han'ın emri üzerine istirahatine bıraktılar. Sonra sarayın üst düzey kişilerine ve âşık sever zengin insanlara, dostlara, arkadaşlara haber verildi. Her şey hazırlandı, Tufan han başta olmak üzere, herkes saray erkânı bir araya toplandı. Herkesin dilinde, "Bir Hak âşığı gelmiş bu akşam dinleyeceğiz" lafı vardı. Neyse han ve herkes toplandı, Mirzehan sazını eline aldı, çalıp söylemeye başladı. Her sohbet, her muhabbet, dinleyenler ve han tarafından saygı ile takdir görüyordu. Bu ses yavaş yavaş her tarafa yayılmaya başlamıştı, aradan da bir hafta bir zaman geçmişti. Bu zaman zarfında şehrin ağızına düşmüştü. Mirzehan adında bir Hak âşığı gelmiş Han'ın konağına, han ise tüm şehir halkını âşığı dinlemek için serbest bırakıyormuş. Ama bir başka söylenti de yerin

altını da üstünü de biliyormuş bu âşık, ne muamma tutarsan tut, her şeyi sözlü olarak sana söylüyormuş. Bu ilgi büyümeye başladı, tellallar bağıyor, her akşam sayısızca insan Mirzehan'ı dinlemeye geliyormuş. Kimileri gönlündekini bir türlü ulaştırıyor, -âşık da ona göre türküsünü söylüyordu. Bu durumu Rıza Bey'de duymuştu. Kendi kendine dedi ki bu akşam da ben giderim âşığı dinlemeye, muamma tutarak, "Atına nal ustası bulacak mı?" diye,

Aldı Mirzehan,

Bu gün burda yarın orda kanatsız kuştur insan.
Üç günlük yalan dünyada bu ne telaştır insan.
Ömür bir nefes misali, gelir geçer bilmezsin,
Bin yaşasan akıbeti topraktır taştır insan.

Çok sultanları tahtından vurdu tarumar etti,
Karun'un devletine bak sonunda yere battı,
Süleyman yelin üstünde Belkıs'la tahta ottu,
Dünya malı dünyadadır, saltanat boştur insan. '

Ey Mirzehan sen bu sırrı sorsan soramıyorsun,
Başa kadar bir menzile gitsen varamıyorsun,
Bu gün gördüğün birini yarın göremiyorsun,
Sade bir hatıra kalır, hayaldir düştür insan.

Bu muhabbet böyle devam ediyordu. Rıza Bey kendi kendine, "Mademki her şeyden haber veriyor, bir muamma yazarsam, bu muammamdan bir şeyler söyleyecek mi?" diye düşündü. Bu durumu kimseye söylemeden, bir kâğıdın içerisine bir yazı yazar. Bu yazıda, "Benim atımı çakacak bir nalbant bulunacak mı, bulunacak ise ne zaman ve düzgün bir şekilde çakabilecek mi?" diye yazıyordu. Bunu da bir zarfın içerisine koyar, cebine koyduktan sonra akşama doğru hanın sarayına gelir. Tabi o yörenin beyi olduğu için Han da Rıza Bey'i çok iyi tanıyor, ve dostu olduğu için her zaman davetinde bulunmuş. Rıza Bey dostları ile beraber, hanın sarayına gelir. Han'a haber gider, Han bunları huzuruna davet eder, çay kahve ve sohbetten sonra Han, Rıza Bey'e memnuniyetini bildirir ve âşık dinlemeye geldikleri için teşekkür eder. Rıza Bey, Han'a geldikleri için "Han'ım sağ olsun, biz boş gelmedik, âşığa bu kadar da maddi imkân topladık aramızda. Bu senin şeref için bizim de bir katkımız olsun. Fakat ufakta bir muamma var deyip", zarfı çıkartarak Han'a uzatır. Han, "Peki nedir bunun içindeki Rıza Bey" der. Rıza Bey, "Biz bir yazı bıraktık, bakalım bu konuda bize bir şeyler söyleyecek mi? der ve ekler, "hani söylentiye göre Yaren şehrinde yüz elli tane âşığı yenmiş- her şeyden haber veriyormuş, bizimde bir arzumuz var, İnşallah bunu da söyler. Ama söylemezse bu topladığımız parayı vermeyeceğiz, çünkü bizleri kandırılmış olur. Sizin de gururunuz ve onurunuz için bir ayıp mesele olur." der. Han bu sözleri memnuniyetle kabul etti. Çünkü Âşık Mirzehan'ı kaç gündür dinliyordu, "böylesine sözleri söyleyen bir insan elbet ki boş olmaz" diye düşündü.

Bunlar toplu bir şekilde âşığın çalıp söylediği meclise geldiler, orada birçok insan yerlerini almış, âşık ise sazını gömlekten çıkarmış, hanın gelmesini bekliyordu. Gelmeden çalıp söylerse elbet ki saygısızlık olurdu. Han girince herkes, ayağa kalkar, saygı gösterisinden sonra Han yerine oturur, işaret eyler ki "bu- zarfı götürüp muamma olan kutunun içerisine koyun.", der. Aradaki görevliler, götürüp koyduktan sonra, han

konusmasını yapar, âşığa dönerek, "âşık bu akşam: bir de muamma var, o muammadan bir şey söylersen çok güzel olacak, ben sana- güveniyorum, şimdi devran şenindir", der. Sazını eline alan Âşık Mirzehan bakalım ne söyleyecek.

Âşık Mirzehan biraz söyledikten sonra Han'ın gönderdiği muammayı söylemek için "sayın cemaat şimdi saygı değer Han'ın muamma sandığına; gönderdiği muammayı söyleyeceğim. Ama ondan önce sineme birkaç kıta söz geldi, ondan sonra Allah nasip ederse söylemeye çalışacağım" dedi. Herkes bu " konuşmadan çok memnun olmuştu. Çünkü hemen söylemedi, elbet ki bir bildiği vardı âşığın. Pür dikkat herkes âşığın ağzına bakıyordu. Acaba ne söyleyecekti, aldı Mirzehan bakalım ne söyleyecek?

Kula yardım eden Allah,
Sen bırakma darda beni.
Merhamet sahibi sensin
Mahcup etme burda beni.

Bu bir yalvarıştı. Bu dörtlükten sonra halk tarafından "var ol, sağ ol" sesleri yükselmeye başladı. Mirzehan duygulandı aldı ikinci dörtlüğü;

Bin bir ismin dilde hazır,
İsmin anan bulur huzur,
Yetişse Hazreti Hızır,
Koymaz boran karda beni.

Yine, "var ol sağ ol" sesleri yükseldi. Fakat arada fısıltılar da vardı, kimileri, "Âşık muammayı bilemeyecek, herhalde kendini açındırıyor, herhalde bu olayı Han ve Bey de izliyor ve duygulanıyordu." Aldı üçüncü dörtlüğü,

Nuranı pir dalımdadır,
Başım Hakk'ın yolundadır.
Derman senin elindedir,
Kim düşürür derde beni.

Mirzehan der ki yarenler,
Benden muamma soranlar.
Bade içiren erenler,
Seslesin bu yerde beni.

Söz tamamına erişti, herkes yine mutlu ve umutluydu. Fakat muammayı Han göndermişti, âşık oradaki cümleyi niye değişik söyledi, benden muamma soranlar, dedi. Acaba başkaları mı gönderdi, fakat Han'ın yüzü gülmeye başladı, durumu anladı. Yine herkes pür dikkat dinlemeye başladı. Âşık Mirzehan bir bardak sıcak su istedi. Hemen su geldi, bir yudum içti. Bardak ağzında birkaç dakika öyle kalmıştı, bir türlü gaflete gitmiş gibi. Fakat çok az bir zaman içinde yine kendine geldi, bardağını yere bıraktı, hana doğru döndü. "Hanların en yücesi, eğer müsaade leylersen muammanızı açmak istiyorum." dedi. Han başını sallayarak Beyin yüzüne 5 baktı, "Tekrar söyle âşık, meydan senin" dedi.

Bir hayır iş var başında,
Ayrılık yolu görünür.
Genç bir çocuğun elinde,
Kıratın nalı görünür

Meclis topyekûn Han'ın yüzüne baktı, "Acaba ne tutmuştu ki bu âşık" böyle söyledi." Hayır iş ne demek, çünkü Han'ın ne oğlu ne de kızı vardı. Fısıltı başladı, "Yoksa

han ikinci bir defa mı evlenecek?" Bu sözler Han'ın kulağına kadar gelmişti. Ayağa kalktı, "Arkadaşlar bu muammayı Rıza Bey hazırlamıştı, muamma onun, acaba âşığımızın söyledikleri ne derece doğrudur? İsterseniz bu dörtlüğün cevabını Rıza Bey versin?" Rıza Bey ayağa kalktı, "Han sağ olsun, muamma öyle de ama tahminler yanlış. Çünkü ne hayır iş, ne hayırlığı, sonra benim atın nalını her usta, yani, ömrünü veren ustalar yapamıyor, bir çocuk nasıl yapabilir?" dedi. Âşığa döndü, "Buyur âşık İkinciye dinleyelim" dedi.

Han, Rıza Bey'e dönerek, "Ne davulun ne âşığın sesi, yoksa düğün mü var, biz bilmiyoruz" der. Rıza Bey, "Vallahi şimdilik bir şey yok, âşık söylüyor, böyle de söylüyor" dedi. Aldı son bendini,

Adaleti büyük hanın,
Kokusu gelir vatanın,
Sanki Âşık Mirzehan'ın,
Ulusunu eli görünür.

Söz tamamına erişti, muammayı açtılar, okudular. Gerçekten de Bey "Acaba benim kıratımın ayağına nal yapacak bir usta bulunacak mı?" diye yazmış. Muamma doğruydu, âşık diğerlerini niye söyledi. Tabii ki han çok memnun olmuştu. Tekrar Âşık Mirzehan'a döndü, "Âşık muamma doğru, fakat o arada dediklerinde bizler bir şeyler anlayamadık, acaba bize söyler misin onların manası nedir? Âşık Mirzehan, "Dur hanların yücüsü, birkaç dörtlükle söyleyeyim" dedi. Aldı bakalım ne söyleyecek?

Aldı Mirzehan,
Adaleti büyük Şah'ım,
Ben gördüğümü söyledim.
Bu işte yok ki günahım,
Ben gördüğümü söyledim.

Bir devran karşımda durdu,
Erenler aynayı kurdu.
Pirlerim böyle gösterdi,
Ben gördüğümü söyledim.

Mirzehan vurunca tele.
Her şeyi getirir dile.
Olanları sıra ile,
Ben gördüğümü söyledim.

Söz tamamına ermişti, Mirzehan türkülerini söyleyerek muamma olayını çözmüş, Han'ın ise âşığa olan saygısı bir kat daha artmıştı. Oradakiler sıra ile ziyaret ederek, hürmetlerini göstermişlerdi. Bir taraftan seviniyor, bir taraftan da düşünüyordu. "Bu âşık ne söyledi ne toyu ne düğünü, oğlu yoktu, sadece bir kız vardı, o da okulda okuyordu. Bu davul zurna nedir, neyse." dedi. Bir başka düşünceyle o akşam handan izin alarak arkadaşlarıyla evlerine gitmeye başladılar. Rıza Bey eve gelince, biraz düşünceliydi, hanımı bunun yolunu gözlüyordu. Baktı ki bey çok dalgın, buna ne olduğunu sormaya başladı, sıkıntısı neydi, onu öğrenmek için, "Bey ne oldu, neden sıkıntılı ve düşüncelisin?" "Hiç" dediyse de dayanamadı. "Söyleyeceğim" dedi ve seslendi: "Hanım bir âşık gelmişti, biz de dinlemeye gittik. Hak âşığıymış, muamma da açıyormuş. Ben de "atıma nasıl nal ustası bulacak mıyım" diye bir muamma tuttum." Hanım, "peki buldu mu?" Bey, "Vallahi buldu, fakat bir çocuğun elindedir o nal" dedi, "Onu da bırak, birde bir hayır iş var, toy var,

düğün var" dedi. "Hem de pek yakındaymış, ben de güldüm, bu nasıl olur, ne düğünü, ne ayrılığı, ama kutunun içeriğini bildi", dedi. Hanımı anladı, "Kızının bir oğlanı sevdiğini biliyordu, hiç şaşırmadı, hayırlısı olsun bey ne yapalım, her şeyi Allah biliyor, o ne eylerse güzel eyler, hadi bunu da mı düşüneceğiz, sabah olsun, hayır olsun" dedi. Bunlar muhabbetlerinde olsunlar, Han Âşık Mirzehan'ı yanına çağırdı. Ondan biraz daha burada kalmasını istedi ve ona ne için buralara geldiğini sordu. İşte Mirzehan da bu soruyu bekliyordu, dönerek "Hanların yücesi sağolsun, ben de bunu bekliyordum, eğer müsaade edersen buralara kadar neye geldiğimi sana saz ile söyleyeyim." dedi. Hiç kimse yoktu, bir han bir de Âşık Mirzehan vardı. "Peki yalnız bana mı söyleyeceksin" dedi Han. "Evet, han sağolsun, bu fırsatı bekliyordum", "Lütfen söyler misin?" "Söylerim" dedi. Aldı bakalım ne söyleyecek?

Aldı Mirzehan,

Bezirganlık yapan birkaç harami,
Gör bizlere neler ettiler beyim.
Oğlumu kaçırıp Kamer şehrinde,
Köle niyetine sattılar beyim.

Saz elimde yoldaş oldum her derde,
Han köşelerinde boranda karda,
On bir yıldır aradım her yerde,
Beni gurbet ele attılar beyim.

Mirzehan'ım kurban olum yolunda,
Umut sende emir senin dilinde,
Bu derdin ilacı senin elinde,
Aşımıza zehir kattılar beyim.

Âşık Mirzehan sözlerini bitirdikten sonra Tufan Han durumu anlamıştı. Çünkü söylediği sözlerde her şeyi söylemişti âşık Mirzehan. Han, Mirzehan'a dönerek, "Sen hiç merak etme, sana söz veriyorum, senin oğlunu, şehrin altını -üstüne getirip buldurtacağım", dedi. Bu sözler Mirzehan'ı çok rahatlatmıştı. Senin emrin olmadan ben de buradan gitmeyeceğim" dedi. Hanla -aralarındaki bu güzel sohbetten sonra o gece Mirzehan rahat bir uyku uyudu. .Han'ın emri üzerine Mirzehan'ın oğlunu aramaya başladılar. Biz gelelim Seyithan'a.

Seyithan günleri sayıyordu, iki gün sonra babasının verdiği bir aylık zaman doluyordu. Okuldan çıktı, gözleri Gülüzar'ı aradı, ancak Gülüzar'ın anası Gülüzar'ı okula bırakmıyordu. Gülüzar bir yolunu bulmuş, o gün Seyithan'ı aramaya çıkmıştı:- Bir ara Sazlıbahçe'ye geldi, ancak Seyithan'ı bulamadı, geriye döndü. Seyithan okuldan çıktı, biraz dolaştı, Gülüzar'a rastlayamadı, fakat Gülüzar'ın komşusu yaşlı bir nene vardı. Onu görür görmez, cebinden çıkardığı kâğıda üç kıta bir söz yazdı. Nenenin yanına gelerek ellerinden öptü, "nene Allah'ı seversen sana bir ricam var." dedi. Nene, "buyur oğlum" dedi. Mirzehan ama aramızda kalacak. Nene, "Tamam yavrum nedir ne istiyorsun?" dedi. Seyithan, "Nene bu kâğıdı Gülüzar'a verir misin?" dedi. Nene ise "aman oğlum, eğer bey görürse beni öldürür. Ama iki gönüllün arasını da yapmak büyük sevaptır, zaten benim de yaşıma geçmiş" dedi. Nameyi aldı, cebine koydu. Nene evine gelsin, Seyithan'da doğru eve gitmekte olsun. Çünkü akşamın, dar vaktiydi, nene kapının önüne geldi, içeriye girmede'. Yönünü beyin kapısına doğru çevirdi, Gülüzar'ın kapısının önünde oturup Gülüzar'ı bekledi.

Gülûzar da Seyithan'ı düşünüyordu. Nenenin geldiğini görünce yanına gitti, elini öptü, "buyur", dedi "nene içeriye gidelim." Nene, "Yok yavrum, sana bir name var vereceğim, ama hiç kimse bilmesin." Mektubu çıkardı Gülûzar'ın eline koydu. Gülûzar nenenin elini öptü. Nene geriye dönsün, Gülûzar sevine sevine- içeriye girdi, bir yerde oturdu okumaya başladı, bakalım Seyithan ne yazmıştı.

Bir hasret yolladım, beni hatırla.
Bu gelen nameyi alınca yarım.

Yanağa süs veren gamzelerinle.
Koy güller açılsın gülünce yarım.

Gül tutan elinle dolaşıyorum,
Söyleşen dilinle dolaşıyorum,
Senin hayalinle dolaşıyorum,
Arzular içimde kalınca yarım

Seyithan der boş dünyayı neylerim.
Senin ile ben gönlümü eylerim,
Saçın okşar kulağına söylerim,
Sana bir sözüm var gelince yarım.

Seyithan'ın mektuptaki sözlerini okuduktan sonra duygulandı, ağladı, mektubu öptü, kendi kendine, "Sabah anamı nasıl yola getirebilirim?" diye düşündü. "Bak mektubunda bana bir sözü varmış, acaba ne diyecek?" O duygularla düşünmeye başladı, fakat anası mektubu okuduğunu pencereden görmüştü. Hiç üzerini vurmadı, anlamıştı Gülûzar'ın gelip müsaade isteyeceğini. O endişe ile o akşam sabah ettiler Gülûzar o gece bir türlü uyuyamadı. Bir zaman sonra anasının yanına geldi. Anası, "yavrum bugün senin hiç keyfin yok, sen de bir şey var dedi. Gülûzar, "ben de seninle onu konuşacaktım ana" dedi. Anası, "Yavrum neyi konuşacaksın?" deyince, alır Gülûzar bakalım anasına içindekileri sözle nasıl ifade edecek?

Aldı Gülûzar,
Nazlı yar bir name yazmış,
Atmış gönül yollarına,
Etrafına inci dizmiş,
Kurban olam ellerine.

Leylaklara gülü katmış,
Sevgiden dünya yaratmış,
Her mısra beni anlatmış,
Şeker ezmiş dillerine.

Sen bana sevdasın yarsın,
Güneşle gelen baharsın
Sarmaşıklar gibi sarsın,
Sanlaydım kollarına.

Gülûzar gönül eylesin.
Verdiği sözü söylesin.

Duvaklı gelin eylesin,
Alsın gitsin ellerine.

Gülûzar sözünü bitirdikten sonra anası durumu anlamıştı. Zaten bunların birbirlerini çok sevdiklerini, bu sevdaya hiç kimsenin engel olamayacağını da biliyordu. Fakat korktuğu sadece kocası Rıza Bey'di. Rıza Bey çok inatçı bir adamdı. Bir şeye kafayı taktı mı imkan yoktu. Anası beye diyemiyordu, diyemezdi de. Fakat Gülûzar'a dönerek, "Yavrum ben bu sevdaya Saygı gösteririm, sana izin veriyorum, git Seyithan'ı gör, konuş, fakat çok geç kalma. Çünkü baban duymasın ben idare Hederim", dedi. Gülûzar'ın gözlerinden öptü, sinesine sarıldı, okşadı. Gülûzar çok Sevinmişti, çünkü anasından izin almıştı, hem de süresiz izindi. Ayrıldı, üzerini değiştirdi, bezendi, dışarıya çıktı. Nereye gidecekti acaba bu saatte görebilir miydi " sevgilisini. Doğru Sazlıbahçe'ye geldi, çünkü ilk buluşma yerleri buraydı.

Gülûzar gelmekte olsun Seyithan ise nameyi yazdıktan sonra, o sabah ne işe ne de okula gitmedi. Dolmuştu, "Bir umut olur muydu acaba Sazlıbahçe'ye gidersem?", dedi. Kendi kendine hiç rahat edemedi, doğruca bahçenin yolunu tuttu. Bir Iraman sonra bahçeye geldi, o ağacın altında, Gülûzar oturmuş bunu bekliyordu. Çok sevindi, gözleri dolmuştu. Gülûzar'da Seyithan'ın gelişini gördü, iki sevgili birbirlerine sarıldılar, hasret giderdiler. Konuşacaklardı, ama saz ile konuşmaları

Hazırdı. Çünkü dil ile kelimeler yetmezdi, bunlar diz dize oturdular, bakalım birbirlerine ne söyleyecekler. Önce Seyithan, Gülûzar'a bakarak aldı bakalım ne diyecek?

Aldı Seyithan,

Sen olmazsan benim yüzüm gülmüyor,
İhmal etme kara gözlü yar beni.
Sensiz yaşamamın tadı olmuyor,
Arada bir ara beni sor beni.

Aldı Gülûzar,

Senin sevdan ile düştüm çöllere.
Bir Mecnun'un Leyla'sıyım gör beni.
Yeşerip açmışım gönül bağımda.
Ben koncayım sen bağban ol der beni.

Aldı Seyithan,

Gel umut kat umut dolu sözüme.
Bak gözlerin ışık versin gözüme.
Dökülen saçları dola yüzüme.
Kucaklayıp kollarınla sar beni.

Aldı Gülûzar,

Senden başkasını seversem daha.
Düşürsün figana, düşürsün aha.
Yalvarmışım ol yaradan Allah'a,
Ele verme sevdiğime ver beni.

Aldı Seyithan,

Seyithan'ım bilmem bana ne oldu
Gönlümün yarısı gönlünde kaldı,
Duruşun aklımı başımdan aldı,

Sarhoş etti sinendeki nar beni.

Aldı Gülüzar,

Gülüzar'ım aşk atına binerim.
Gece gündüz pervaneyim dönerim
Yar sevdana tutuşmuşum yanarım,
Yakar durur ateş beni kor beni.

Sözleri bittikten sonra, yine birbirlerine duygularını şiirlerle anlatmışlardı. Bu heyecan içerisinde, birbirlerine sarıldılar, hasret giderdiler, el ele tutup gezdiler, tozduklar oynadılar güldüler. Çocuklar gibi eğlendiler, bir ara Seyithan, yarın bakalım ne olacak dedi. Gülüzar dönerek, "Nasıl ne olacak, ne demek istedin?" dedi. "Hani ben babamla bir ay zaman kesmiştim, yarın o zaman doluyor, Allah yardım ederse babanın atının öbür nalını ben çakacağım. Bir aydır bu iş için çalışıyorum, bu benim için bir imtihandır. Eğer bu imtihanı kazanırsam, artık arada hiçbir engel kalmaz sanırım." dedi. Gülüzar Seyithan'a dönerek, "Ben buna inanıyorum, sen başaracaksın, o nalı aynı ölçüsünde yapıp takacaksın, çünkü aşkımız bunu yapmana yardımcı olacak, ama sen babamı tanımıyorsun, bu işi yapsan bile babamın beni sana vermesi çok zor. Çünkü o buraların en saygı ' duyulan ve sevilen bir adamdır. Eminim ki o kendisi gibi bir bey arayacaktır, yani bizi küçük görecektir. Sıradan bir nal ustasının oğluna vermesi çok zor olacak.

İşte ben o zaman sana kaçacağım" dedi. O da "Kolu çok uzun bir insandır, bizleri buldurup sana bir zeval getirecek, ben ondan korkuyorum", dedi. Bu sözleri dinleyen Seyithan'ın morali iyice kırılmaya başladı. Gülüzar'ın söyledikleri doğru çıkabilir, eğer çıkarsa Bey'e karşılık ne yapılabilir? Bu düşünceyle düşünmeye r başlayınca, Gülüzar boynuna sarıldı, yüzünden öptü ve "İnşallah başarısın, elbet gerisini de Allah düzeltir" dedi. Yine bir moral vererek, "hiç merak etme, umudunu kırma, ben de devam edeceğim" dedi. Havaya baktılar, güneş iyice eğilmeye başlamıştı Artık ayrılma zamanı da gelmişti. Fakat anlamıyorlardı. Çünkü bu ayrılık son ayrılık da olabilirdi. Umut tek Allah'a kalmıştı, ikisi de ağlamıştı. Bu ağlamaya Gülüzar dayanamadı. Bastı yasemen zülüflerini sinesine, bakalım Seyithan'a ne söyleyecek?

Aldı Gülüzar,

Sevdiğim eyleme merak,
Gel görüşüp ayrılalım,
Her şeyi Allah'a bırak,
Gel görüşüp ayrılalım.

Hakk'ı getir dillerine,
Işık tutar yollarına.
Al elimi ellerine,
Gel görüşüp ayrılalım.

Sen benim varlığım varım,
Sanadır benim ikrarım,
Melül durma nazlı yarım,
Gel görüşüp ayrılalım.

Sende mühür sende ferman,
Sen benim derdime derman,
Gülüzar'ım sana kurban

Gel görüşüp ayrılalım.

Söz tamamına erdikten sonra Gülüzar ile Seyithan birbirlerine sarıldılar, bir zaman öyle kaldıktan sonra ayrıldılar, vedalaşıp uzaklaşmaya başladılar. Gülüzar eve geldi, anası yolunu gözlüyordu. Evin önüne geldiğinde anası dışarıya çıktı, kızına sarıldı öptü, içeriye götürdü. Seyithan ile buluşup buluşmadığını sordu. Gülüzar ise "Ana senin arzunu anlıyorum, görüştük, konuştuk, birbirimizi de seviyoruz. Ama yarın bakalım ne olacak?" Anası, "Ne demek yavrum?" dedi. Gülüzar, "Ana yarın babamın atının nalını çakmaya gelecek oğlan Seyithan'dır." - Anası, "Demek bir nal ustasının oğludur" dedi. Gülüzar, "Çünkü hiçbir usta o atın ayağına nal yapamamış, işte bunu Seyithan hazırlamış o yapacakmış. Eğer atın ayağını nallarsa sonra beni babamdan isteyecek" dedi. Anası, "Kızım yapsa bile baban seni verir mi bilmiyorum" dedi. Gülüzar anasına yalvardı, "Ana sen babamın yıllardır hanımısın, bu işi sen istersen yaparsın dedi. Anası, "Peki nasıl yaparım ı yavrum, baban söze bakan, söz dinleyen adam mı?" dedi. Gülüzar, "Ana sen bilirsin" dedi. Anası ise, "Peki yavrum ben elimden geleni yapacağım", dedi. Bunlar birbirlerine umut verdiler birbirileriyle sarıştılar, size kimden haber vereyim:

Seyithan döndü eve geldi, anası onu kapıda karşıladı. "Yavrum nerede, kaldın dedi. Seyithan, "Ana bu gün çok mutlu bir gün geçirdim. Çünkü Gülüzar ile görüştüm, konuştum, yarın inşallah çok iyi bir gün olacak, ana bana dua et, bu imtihanı kazanmam lazım." dedi. Anası da elini kaldırarak dua etmeye başladı. Ana oğul, bu temenniler içerisinde içeriye girdiler. Baba İbrahim Usta bunların geldiğini gördü, "Oğlum neredeydin bu gün, neyse keyfin yerindedir." dedi. Seyithan, "Baba bana bir ay önce bir söz vermiştin, işte yarın tam bir ay oldu. Şimdi ben senden izin istiyorum", dedi. Babası nede olsa oğlunun perişan olmasını istemiyordu, ama söz de vermişti. Sözünü geriye alamazdı. "Peki yavrum sabah işe gidince bakalım o tellallar aynı şeyi bağırırsa sana müsaade, git başa gelen neyse ona karşı gelinmez" dedi. Seyithan gidip babasının ellerinden öptü, teşekkür etti ve o gece yattılar. Seyithan sabaha kadar duasını etti. Bir ara uyumuştı, anası geldi, "Kalk yavrum artık bu gün seni zor bir gün bekliyor, hazırlan babanla birazdan çıkacaksın" dedi. Seyithan uyandı, anasına, "Ana bu gün ben bir rüya gördüm dedi. Anası ne gördüğünü sorunca, Seyithan, "Dinle sineme birkaç kıta söz geldi dedi. Aldı bakalım ne diyecek?

Aldı Seyithan,

Ben bir rüya gördüm kalktım ağladım.

Olsun diye dua ettim Allah'a.

Şansım talihime, talih yüzüme,

Gülsün diye dua ettim Allah'a.

Yar ile aşkımız düşmesin dile,

Bu garip bülbülü kondursun güle,

Sevdiğim yar teli duvağı ile,

Gelsin diye dua ettim Allah'a.

Seyithan bu yolda koymuş serini,

Yaradan gösterebilir işin sırrını,

Her iş hedefini her şey yerini,

Bulsun diye dua ettim Allah'a.

Sözünü bitirdikten sonra anası da ağlamıştı. "Yavrum, Allah dileklerini kabul etsin" dedi. Ana oğul babanın yanına geldiler, İbrahim Usta, "yavrum Allah yardımcın olsun,

kalk şimdi işimize gidelim" dedi. Bunlar dükkânlarına yaklaşırken baktılar ki tellallar yine bağıyor. Seyithan babasına dönerek, "Baba artık bu iş tamam, benim gitmem lazım" diyerek, dükkânı açtı, gereken her şeyi aldı, babasının elini öptü, baba duanı eksik etme dedi. Doğru tellalların yanına gitti, tellallar baktı ki bir adam elinde çekici ve nalı, ne lazımsa yanımıza doğru geliyor. Seyithan yanlarında durdu. "Kardeşim bunlar ne?" diye sordular. Seyithan, "Ben İlmeyin atının nalını yapacak ustayım, bu elimdekiler de malzemelerim" dedi. Tellal Seyithan'a dönerek, "Bak sen, sen mi yapacaksın?" dedi. Seyithan, "Beni Rıza Bey'e götürün" dedi. Tellallar bir taraftan sevindiler, bir taraftan da "Yahu bu çocuk ne yapabilir, usta dediğin olgun ve tecrübeli olur" dediler, Seyithan'ı alarak Beyin huzuruna götürdüler. Bir zaman sonra birisi Bey'e haber verdi. Bey dışarıya çıktı, tellalları gördü, "Ne oldu?" diye sorunca, tellallar, "beyim işte bu adam ustadır, kıratı nallamak için geldi, bizler de mecbur kaldık getirdik" dediler.

Rıza Bey baktı ki genç bir delikanlı, hemen o akşam âşığı dediğini hatırladı, o da bir çocuk atı nallayacak demişti. Hiçbir şey demeden "Gelsin" dedi. Seyithan malzemeleri ile beyin yanına geldi, selamını verdi, Bey de "Peki sen bu atı çakar isen ne istersen vereceğim, çakmaz isen benim verdiğim cezaya razı mısın?" dedi. Seyithan, "Evet Bey'im sağolsun, yalnız aramızda bir kâğıt yazıp imzalayalım istersen" dedi. Bu durumu pencereden Gülüzar ve anası da görüyordu. Seyithan imzalı kâğıdı katlayarak cebine koydu. Aldı çekici ile nalını başladı işine.

Seyithan çalışmaya başlayınca Gülüzar'da elini kaldırıp dua ediyordu. Sabahtan başlayan adam, öyleden sonraya doğru kıratın dört ayağını da öyle bir nalladı ki eskisinden daha güzel olmuştu, Bey gelip baktı, seyis başı geldi baktı, herkes hayran kalmıştı Seyithan'ın yaptığı işe. Bey sevindi, "Peki yavrum şimdi benden iste ne istersen, ev mi para mı, tarla mı ne istersen iste?" dedi. Seyithan dönerek, Bey'im sağolsun eğer iznin olursa ben söz ile istemek istiyorum, dedi. Beyin hoşuna gitti, "Belki de bir espridir" dedi. "Hadi iste bakalım ne isteyeceksin" dedi. Alır Seyithan, bakalım ne isteyecek?

Beni Mecnun etti zülfü dolaşık.
Elbet âşığı gezdirebilir maşuk,
Bana sevdalı ben ona âşık.
Beyim senden Gülüzar'ı isterim.

Seyithan'ım böyle yazılmış yazı,
Koyma içimizde kurtulmaz sızı.
Göster beyliğini kavuştur bizi,
Bey'im senden Gülüzar'ı isterim.

Seyithan sözünü bitirdikten sonra. Bey adamlarına emir verdi, "bu adamı alın bir yere kapatın, ben emir vermeden içeriden çıkarmayın" dedi. Bey çok sinirlenmişti, kendi kendine, "Bu nasıl cesaret bu nasıl yürek?" dedi. Hemen döndü dolandı, adamlarına sordu, "bu genç kimin nesidir, nerelidir?" dedi. "Bir Beyin oğlu olsa nalcı olmaz" dedi. Adamlarından biri ileriye çıktı, "Bey'im sağolsun, ben bu adamın babasını tanıyorum" dedi. "Peki kimdir?" dedi. "Bu, çok değerli bir usta olan İbrahim Usta'nın oğludur." "İbrahim Usta'yı ben tanıyorum, onun oğlu var mıydı?" : dedi Bey. "Çünkü birisinde kıratı nallamak için o da gelmişti, fakat yapamamıştı, peki ' onun oğlu mu çırağı mıdır?" Yine de saygısızlık yaptı diyerek sinirlendi, öfkelenildi bağırdı. Bu durumu yakından hanımı da Gülüzar'da izliyordu. Gülüzar anasına yalvardı, "Ana sen hemen git, babam çok sinirlendi, Seyithan'ın başına bir şey getirebilir, ne olur bana yardım et" dedi. Gülüzar'ın anası beyin yanına geldi. Bey hanımını görünce, "Gördün mü hanım olanları? dedi. "Gördüm ve

dinledim bey, sen bu yörenin en saygı duyulan bir beyisin, senin yaptığını şehirde duyarlarsa senin değerini ne olur, hele Han duyarsa şehirde rezil olursun. Sen biliyorsun ki benim bir kızım var bugün olmasa başka bir zaman senin kapını elbet ki çalan olacak. Her gelene böyle mi yapacaksın, böyle yaparsan kızımız evde kalır" dedi. Bey, "Peki Hanım, kimin nesi; olduğunu bilmediğimiz birine, hemen kızımızı nasıl verebiliriz" dedi. Hanımı, "Bey bu oğlan senin kızını tanımasa buna nasıl cesaret edebilir, demek ki bunlar tanışmış, anlaşmış, birbirlerini sevmişler" dedi. "Peki hanım ne yapalım?" Hanımı, "Senin yerine olsam kızımızı sesler bir de ona sorarım" dedi.

Bey baktı ki çok anlamlı konuşuyor, "Peki öyleyse, git, Gülüzar'ı çağır gelsin!" dedi. Hanımı sevinerek Gülüzar'ın yanına gitti, durumu anlattı, "Şimdi babanı razı etmek senin elinde" dedi. "Hadi gidelim bakalım babana ne cevap vereceksin " Bunlar ana kız, Beyin yanına geldiler. Bey, Gülüzar'ı görür görmez, "Söyle kızım bu çocuğu sen tanıyor musun, hemen bana cevap ver" dedi. Gülüzar yirmi dört yasemen j zülüflerini bastı sinesine ve "Baba müsaade et ben sana söz ile cevap vereyim" deyince, babası şaşır kaldı. Gülüzar aldı, bakalım nasıl söyleyecek babasına?

Aldı Gülüzar,

Baba ben birini sevdim,
Sinemde dağlar bıraktı.
Yüreğime ataş saldı,
Gözümü ağlar bıraktı.

Bir bakışta gördü beni,
Güzelliği sardı beni,
Sevdasıyla vurdu beni,
Yaramı bağlar bıraktı.

Gülüzar'da bir yar buldu.
Zaman tüneline daldı,
Zalim felek ayrı saldı,
Sinemde çağlar bıraktı.

Bey, "Yavrumsen daha çok gençsin, senin evlenmek çağın değil, daha güzel şeyler olur ileride, beylere bey çocuklarına layıksın, ben senin hatırın için onu cezalandırmadan yollarım gider, sen de unutursun olur" dedi. Gülüzar ağladı, Baba eğer müsaade edersen dilime birkaç kıta söz yine geldi, onu söyleyeyim, sonra ne yaparsan yap!" dedi. Bu arada anası da ağlıyordu, babası baktı ki olur gibi değil, dayanamadı, "Peki söyle yavrumsen" dedi. Gülüzar aldı bakalım ne diyecek?

Aldı Gülüzar,

Düştüm ataşına yanar ağlarım,
Baba Seyithan'ı benden ayırma
Yoksa kara giyer kara bağlarım,
Baba Seyithan'ı benden ayırma.

O benim sevdiğim o benim canım.
Onun elindedir benim dermanım,
Gönlümün tahtında duran sultanım,
Baba Seyithan'ı benden ayırma.

O bende var ise ben Gülüzar'ım,
O benim dünyamda yazım baharım,
O benim göz ağrım talebe yarım,
Baba Seyithan'ı benden ayırma.

Bu sözleri dinledikten sonra Bey birden bire değişmişti, emir verdi, "O çocuğu çıkarın getirin!" diye. Adamları Seyithan'ı alıp getirdiler. Bey, Seyithan'a dönerek, "Yavrum ben anladım ki sizler birbirinizi seviyorsunuz. Şimdi git ben haber verdiğim zaman babanla beraber kızım Gülüzar'ı istemeye gelirsiniz" der; Seyithan bu sözleri duyar duymaz hemen Beyin elinden öptü, "Bey'im Allah senden razı olsun, gerçekten beyliğinizi gösterdiniz" dedi. Gülüzar'da babasının, annesinin elinden öptü, hep birlikte Seyithan'ı uğurladılar. Bir ara Bey hanımına dönerek, "Hanım ey mi oldu yoksa, duygularımıza mı yenildik" dedi, Hanımı, "Bey sen sana yakışan en güzel şeyi yaptın" dedi. Bunlar da eve doğru gittiler, İşler bu âlemde olsun, biz size kimden haber verelim, Seyithan'ın babası İbrahim Usta'dan. İbrahim Usta hanımı ile beraber Seyithan'ın yolunu gözlüyordu. Bir zaman sonra Seyithan görüldü. İbrahim Bey ve hanımı ayağa kalkarak Seyithan'ın önüne doğru geldiler. Seyithan selam verdi, babası "oğlum çok merak ettik, durum ne oldu bize söyler misin?" dedi. Seyithan dedi ki "Baba sen arif adamsın, müsaade et durumu ben sana söz ile ifade edeyim" dedi.

Aldı Seyithan,
Bey söz verdi elçi bekler.
Baba git al sevdiğimi.
Sevinsin seven yürekler,
Baba git al sevdiğimi.

Cümle kuşlar kanat gerdi,
Sevdiğim duaya durdu,
Allah'ım bir fırsat verdi.
Baba git al sevdiğimi.

Çalınsın davullar sazlar,
Oynasın gelinler kızlar,
Sevinçle gülüşsün gözler,
Baba git al sevdiğimi.

Seyithan imzayı bastı,
Bey espri sandı sustu,
Topla cümle eşi dostu,
Baba git al sevdiğimi.

İbrahim Bey bu duruma çok memnun oldu. "Yavrum senin işi başarman benim sanatım için de bir zirvedir. Peki anlayamadığım bir şey var, imza işi nedir? deyince, Seyithan elini atarak cebindeki kağıdı çıkardı, babasına uzattı, İbrahim Usta açtı okudu. Beyin verdiği bir söz var; eğer sen bu atın nalını çakarsan benden iste istediğini, altına da imzasını atmış. "İşte ben de beyden kızını istedim" dedi. "Eğer zorluk çıkarsaydı, doğru Han'a gidecektim" dedi. İbrahim Bey güldü, "Yavrum usta olduğun kadar da akıllı bir iş yapmışsın, ama Bey'de dedikleri kadar değerli bir insanmış, inşallah yavaş yavaş hazırlık yapıp Beyin kapısına gideceğiz, o da verdiği sözden dönmez." dedi. Baba oğul konuştular,

sevindiler. "Oğlum hazırlan dükkânımıza gidelim" dedi. Bunlar bu sevinç içerisinde dükkânlarına gitmeğe olsunlar, size Han'dan ve Âşık Mirzehan'dan haber verelim.

Âşık Mirzehan aynı şekilde her gece sazı ve sözü ile çalıp söyler, insanlar gelip dinler. Han ise hem dinler hem de bir taraftan şehrin altını üstüne getirir Kimin için mi? Elbet ki Seyithan'ı bulmak için. Bu durumu şehirde bilmeyen kalmamıştı. Nedense Seyithan ve babası İbrahim Usta'ya böyle bir haber gelip ulaşmamıştı. Bir ara beyin atının ayaklarını çakan usta konuşulmaya başlanmıştı. Herkes birbirine bir sohbetle ondan ona ondan ona derken atı nalladığı zaman yanında bulunan bir adamın da dikkatini çekmişti. Çünkü beye türkü söylediğinde adının Seyithan solduğunu duymuştu. Bu duyum üzerine doğrudan takibe başlanmış, bu gencin

Nalbant İbrahim'in oğlu olduğu öğrenilmiş, fakat şüphelenmiş, bu adam doğruca Han'ın sarayının yolunu tutmuş. Bir zaman sonra sarayın kapısına kadar gelmiş. Adamı içeriye alarak doğrudan Han'ın yanına getirmişler. Durumu anlatmış, şüphelendiğini söylemiş. Han emir vererek iki askerini Nalbant İbrahim'in yanına • göndererek oradaki Seyithan adlı çocuğu saraya getirmelerini emretmiş.

Askerler bir zaman sonra Nalbant İbrahim'in dükkânına gelmişler, baba oğul içeride işlerinde çalışıyorlarmış. Askerleri görünce durup buyur etmişler, İbrahim Usta ne istediklerini sormuş. Askerlerden birisi, "biz Seyithan için geldik" demiş. İbrahim Usta, "Ne yapacaksınız Seyithan'ı?" diye sormuş. Askerler, "Valla bizler emir kuluyuz, bizi Han gönderdi Seyithan'ı alıp götürmemizi söyledi biz de alıp götüreceğiz." dediler. İbrahim Usta meraklandı, "Acaba oğlumun Han ne yapacak, bir suç mu işledi, biliyor musunu?" dedi. Askerlerden birisi, "Biz hiçbir şey bilmiyoruz, ama ne kadar Seyithan adlı çocuk varsa bir aydan beri toplayıp teker teker bakıyormuş. Neye baktığını hiç kimse bilmiyor, onun için çok merak etmenize gerek yoktur, şimdi müsaade et alıp götürelim" dediler. İbrahim Usta durumu anlamıştı, başka da çare yoktu, ama işin içini biliyordu. Fakat Han'a karşı gelmezdi. "Peki alın Seyithan'ı götürün, fakat yine aynı şekilde geriye getirin, sizden en büyük ricam-budur" dedi. Askerler ve Seyithan üçü birlikte yola düştüler. Bunlar Han sarayına gitmekte olsunlar size Han'dan ve Âşık Mirzehan'dan haber verelim.

Han durumu Âşık Mirzehan'a söyleyince Âşık Mirzehan çok meraklanmış ve bahçede Han ile birlikte askerlerin Seyithan'ı getirmelerini bekliyormuş. Bir -zaman sonra saray kapısında askerler ve Seyithan'ı görünce, uzaktan bile olsa Mirzehan gelişinden tanıdı oğlunu, dayanamadı, sazını eline aldı, bakalım oğlunun gelişine ne söyleyecek, Han ne dinleyecek, Seyithan nasıl bir tepki gösterecek?

Yıllardır yollara düştüm.
Her bir diyarı dolaştım.
Çok şükür olsun kavuştum.
Bu gelen benim oğlumdur.

Yaratanın fermanı var.
Yaralıya dermanı var,
Anasının nişanı var,
Bu gelen benim oğlumdur.

Mirzehan sazını çaldı,
İçimize sevgi doldu,
Dualarım kabul oldu.
Bu gelen benim oğlumdur.

Sözünü bitirir bitirmez, ayağa kalktı, oğluna doğru gidince Han, "Dur hele, bakalım oğlun da seni tanıyacak mı?" Mirzehan, Tufan Han'ın sözünü dinledi, oturdu, askerler ile birlikte gelen Seyithan selam verdi, Han'ın elinden öptü, geriye çekildi. Han, Âşık Mirzehan'ın yüzün baktı, Mirzehan, "Tufan Han sağolsun doğru söyledin, beni tanıyamadı, haklısın" dedi. Eline sazı aldı, bakalım ikinci olarak ne söyleyecek. Ama Seyithan hiçbir şeyi anlamamıştı, şaşkın şaşkın bakıyor, anlamaya çalışıyordu.

Aldı Mirzehan,

Düşmüşem çöllere görsen halımı,
Beri Çoban Mirzehan babanım senin.
Anan Nazlı bekler durur yolunu,
Ben Çoban Mirzehan babanım şenin.

Ben de tattım bu hayatın zehrinden.
Ağardı saçlarım evlat kahrından;
Süzan ülkesinin Şafak şehrinden
Ben Çoban Mirzehan babanım senin.

Mirzehan'ım çok söylendim dillerde.
On bir yıl dolandım gurbet ellerde,
Yakup gibi gözüüm kaldı yollarda,
Ben Çoban Mirzehan babanım senin.

Âşık Mirzehan sözlerini bitirdikten sonra baba oğul göz göze geldiler. Seyithan birkaç dakika hayale dalar gibi oldu, çocukluğu gözünün önünden geçti. Sanki zaman tüneline çıkmış gibi, babasının eline sarıldı. Hân bu durumu seyrediyordu, acaba sonu ne olacak diye bekliyordu. Baba oğul birbirlerini sarıldılar, bu hasretin kavuşması Han'ı da duygulandırmıştı. Han gözlerini silerek "Durun hele" dedi. Seyithan'a dönerek, "Peki yavrum sen şimdi hatırladın mı?" dedi. Seyithan, "Evet babamın hatırlatmalarından sonra, beni kaçırap kervana bindirdikleri an bir bir gözüümün önünden geçti." dedi. Han, "Bu kadar senedir sen ne yapıyorsun bu şehirde?" dedi. Seyithan, "Han sağolsun, benim Nalbant İbrahim isminde bir babam var, beni oğlu gibi yetiştirip büyüttüler, okula medreseye

verdiler, bu arada kendi sanatını bana öğretti, aynı zamanda da çok güzel bir nal ustası oldum", dedi. Bunlar, Seyithan'ın söylediklerine çok memnun olmuşlardı. Han, önleye kadar bırakmadı, yemekten sohbetten sonra, Mirzehan'a dönerek, "Bu çocuğu gönderelim, sonra usulüne uygun şekilde gidip durumu hallederiz" dedi. Bu durum Mirzehan için de çok zor olmuştu, düşündü ki Seyithan kendisine sahip çıkan İbrahim Usta'ya baba, hanımına da ana demişti. Nasıl ayrılacaktı onlardan, düşünmeye başladı. Seyithan'a dönerek, "oğlum ben içimde düşündüm, senin sevinmen lazımdı." Seyithan, "Han sağolsun, siz âşık sever insansınız, babam da âşıktır, eğer müsaade ederseniz sineme birkaç kıta söz geldi, onu söyleyeyim" dedi.

Aldı Seyithan,

Nasıl haber verip nasıl söylerim,
Beni öz evladı gibi bilen var.
Büyütüp, besleyip, sevip okşayıp,
Bana ana bana baba olan var.

Tabipler ne anlar yaralı dilden,
Ben nereye gidem bu çıkmaz yoldan,

Han sağolsun ayrılmak zor bu elden,
Ben gidersem gözü yolda kalan var.

Seyithan'ım söyle nasıl eyleyim,
Bu kervanı ben nerede eyleyim,
Kaç parçaya bölüm nasıl paylayım
Ben ne bilem yüreğimde talan var.

Söz bittikten sonra Tufan Han şaşırmişti, "Baba âşık, oğlu da âşık gibi arzularını anlattı. Ama ne güzel söyledi, söylediği şeyin içerisinde, anadan babadan başka bir de sevda var" dedi kendi kendine. Bunu Seyithan'a söylemedi, "Yavrum dediklerinin hepsini anladım, sen git bu haberi babana anana nasıl söyleyeceksen söyle, fakat bizim gözümüz kulağımız sizde olacak, bize haber verirsin" dedi. •Seyithan, babasının ve Han'ın elini öptü ve doğru İbrahim Usta'nın yanına gelmekte olsun, size Serdar Han'dan haber verelim,

Han, Mirzehan'a dönerek, "Anladın mı, herhâlde oğlunun burada bir İde sevgilisi var" dedi. Mirzehan, "Evet bende sözlerinden anladım" dedi. Bunlar 'konuşmakta olsunlar, Seyithan iki askerle birlikte yola düştü, ;bir zaman sonra "babasının dükkânına geldi. İbrahim Usta, nala çekiç vurmamış, oğlunu merak ederek düşünüyordu. Oğlunun geldiğini görünce, hemen ayağa kalktı, oğluna "Allah'a şükürler olsun sağ salım geldin" diyerek sarıldı. "Çok korkmuştum yoksa suç mu işledin de Han seni götürdü" dedi. Fakat Seyithan çok durgun, meraklı ve düşünceli bir şekilde, "Baba hele otur sana olanları birer birer anlatacağım dedi. İbrahim Usta meraklandı, "Peki yavrum ne oldu ne anlatacaksın?" dedi. 0 arada aldı bakalım Seyithan nasıl söyleyecek, babasına ne diyecek?

Aldı Seyithan,

Baba gittim Han yanma.
Gördüm babamı babamı.
Selam verdim divanına,
Gördüm babamı babamı.

İbrahim Usta şaşırılmış bir şekilde, "Oğlum sen ne diyorsun, ne babası, yoksa öz baban mı gelmiş, bu kadar zaman sonra nasıl olur?" deyince, Seyithan dur, baba dur, dedi aldı İkinciye, bakalım ne söyleyecek?

On bir yıl gurbette kalmış,
Hasretle sararmış solmuş,
Benim peşim sıra gelmiş,
Gördüm babamı babamı.

İbrahim Usta, "Yavrum bir çoban adam buralara kadar nasıl gelmiş, sen gerçekten baban olduğundan emin misin?" dedi. Aldı Seyithan bakalım ne söyleyecek?

Sazlı sözlü met eyledi.
Kendi halini söyledi,
Seyithan durum böyleydi,
Gördüm babamı babamı.

İbrahim Usta, Seyithan'ı dinlemiş, durumu anlamıştı. Oğluna sarıldı, "Oğlum peki sen ne dedin babana, ne cevap verdin" dedi. Seyithan, "Dedim ki sen benim babamsın ama bu güne kaçlar beni büyütüp, yön veren şahsiyet yeren, akıl ve istikamet veren bir babanın yanındayım, senin emrin olmadan ben hiçbir tarafa gitmem, benim babam sertsin, seni ben

bırakıp hiç gidebilir miyim?" dedi. İbrahim Usta bu duruma çok memnun olmuştu, çok sevinmişti, tekrar Seyithan'ı öperek, "Oğlum inşallah hiç kimse üzülmez, her şeyin bir olur yönü var" dedi.

Bunlar hiçbir şey olmamış gibi dükkânları kapatıp eve doğru gitmeye başladılar. Seyithan, "Peki anama ne cevap vereceğim?" diye düşünceli düşünceli yola devam ediyordu. Babası İbrahim Usta, "Oğlum elbet ki düşüneceksin, ama bir yolunu bulup anana öyle söyleyelim, o seni evlat bilmiş, o da üzülmesin" Eve yaklaştılar, "Peki oğul, bakalım, işler nasıl yönlenecek, hiç merak etme", dedi. Evin kapısını açtılar, anası oğluna sarıldı, "Oğul bugün içimde öyle bir sıkıntı var ki,-şeni -j çok özledim" dedi. Öptükten sonra sofraya aldı. Baba oğul ne söyleyeceklerin bilmiyorlardı. Yemekten sonra sohbet açıldı. Anası, "Sizin yerinizde olsam işi fazla uzatmam" dedi. Seyithan, "Ana ne güzel söyledin" dedi. Anası, "Tabi oğul, çok çabuk zamanda dostumuza arkadaşlarımıza komşularımıza haberler verelim, toplansınlar hazırlansınlar, sonra Beyin kapısına elçi gidelim" dedi. Bu duruma İbrahim Bey'de memnun olmuştu, fakat Seyithan bir ara ağzından kaçırıldı, "eğer vermese biz büyük adamları göndeririz", deyince, İbrahim Usta, "oğlum sen benim oğlumsun, benim de bu şehirde bir saygınlığım var, inşallah dostlarla gider isteriz, aldığımız zaman da davul zurnanın yanında âşıkları da sesleriz, ayrıyeten Han'ı da davet eyeriz", dedi. Bir mutluluk havasında bir sohbet oldu. İbrahim Usta hanımına söylemek istemiyordu, o an yeri ve zamanı olmadığını düşünüyordu. Seyithan çok mutluydu, müsaade istedi, dışarıya çıktı. Biraz dolaşmaya başlamıştı ki, sevdiği, Gülüzar hatırına geldi. O anda oraya gidemezdi. Baktı ki bir bölük turna gökyüzünde uçuyor, hiç olmazsa bu turnalarla bir selam göndereyim, belki götürüp Gülüzar'a ulaştırırlar, dedi. Bakalım ne diyecek?

Uçan turnam siz Mevlâ'yı seversiz,
Selam söyle o güzeli özledim.
Yasemen zülüflü beyaz gerdanlı,
Kemer sıkın ince beli özledim.

Kokusu yetişmiş nane yaprağı,
Koynun içi sekiz cennet otağı,
Bal akan buhağı kaymak dudağı,
Al yanağı tatlı dili özledim.

Seyithan der tabiat var süsünde,
Âşığı öldüren her cilvesinde,
Bir çift nar yetişir ak sinesinde,
Yüce boylu selvi dalı özledim.

Sözlerini bitirdikten sonra, içeriye gitti. Anne ve babası ellerine bir, kâğıt g/e kalem almışlar, isimler yazıyorlardı. Sorduğunda, "Oğlum biz kızı istemeye gideceğiz ya, onun için gidecekleri yazıyoruz, sonra oraya öyle sıradan adamlarla gidilmez, tanınmış ve nüfuslu insanları yazıyoruz" dediler. Neyse çok mutluydular, çocuklarını evlendiriyorlardı. Seyithan kendi kendine, "Allah'ım bu çıkmaz sokaktan bir yol açılacaktı, tabi ki her şeyin ilacı zamandır" dedi. Neyse o akşam yattılar, sabah oldu. Yine aynı yaptıkları gibi, baba oğul dükkâna gittiler. Babası, "Yavrum |sen burada bekle, benim gideceğim yerler var" dedi. Akşam yazdığı kâğıdı eline aldı, dükkândan çıktı, Seyithan bir taraftan seviniyor, bir taraftan da üzülüyordu. Acaba nasıl olacak, düğünü olduktan sonra durum nasıl şekillenecekti. Bu düşünceyle Çekicini eline aldı, başladı çalışmaya. Zaman su gibi geçmişti, bir ara başını kaldırdı, İbrahim Usta karşısında, "Oğlum çalıştın mı?" dedi.

Seyithan, "Çalıştım baba" dedi. Babası, "Ben de akşamdan yazdığım isimlerin hepsini dolaştım, yarın inşallah beyin konağına kız istemeye gideceğiz" dedi. Bu müjdeyi alan Seyithan çok sevinmişti, duygulandı, babasına dönerek, "Baba müsaade et içimdekileri sana söz söyleyeyim" dedi. Babası dinlesin, aldı bakalım Seyithan ne diyecek?

Bu ne güzel bir haberdir.
Sen getirdin bana baba.
Her işte bir hayır vardır,
Kurban olam sana baba.

Haber sal sultana hana,
Dünya toplansın Süzan'a,
Sevdiğimi getir bana.
Koyma yana yana baba.

Seyithan bu çile yeter,
Bülbül olan güle öter,
Kerem'den Mecnun'dan beter,
Ben olmuşam fena baba.

Sözünü bitirdikten sonra babasının elini öptü, teşekkür etti. İbrahim Usta, "Gel oğlum buraya, otur, şimdi sana söyleyeceklerimi iyi dinle" dedi. Seyithan oturdu. Babası, "Oğlum istersen babanı da davet edelim, hanı da davet edelim, ne diyorsun", dedi. Seyithan, "Yok baba bu işi kendi aramızda halletmemiz lazıma onları çağırırsak, İbrahim usta bu işi yalnız yapamadı demesinler, sen benim babamsın, senin uzun yıllarca bana emeğin var, ha onları düğüne davet eyleriz" deyince, İbrahim Usta "Aferin yavrum, sana verdiğim emekler helal olsun, çok değerli bir yiğitmişsin" dedi. Tekrar gözlerinden öptü ve "Hadi şimdi, erken çıkıp yarınki hazırlıklarımızı görelim" dedi.

Baba oğul şehirdeki işlerini gördükten sonra eve geldiler. Anası duruma- baktı, bir hazırlık olduğunu görünce, "hazırlık mı yaptınız?" diye sordu. İbrahim Usta ise "Hanım yarın Beyin kapısına Allah nasip eylerse kız istemeye gideceğiz" dedi. Bunlar mutlu bir şekilde her şeyi yerli yerince yerleştirdiler, hazırladılar, söz sohbet derken uyku zamanı gelmişti, o gece rahat bir şekilde uyudular. Sabah oldu, Allah cümlemize hayırlı sabahlar nasip etsin. Yine aynı şekilde hazırlıklar kontrolden geçirildi. İbrahim Bey, "Biz akşamı bekleyemedik arkadaşlar, önle vakti gidelim" dedi, "Ben şimdi Bey'e haber göndereceğim, sonra gelip sizi alacağım" dedi ve evden çıktı. Bir zaman sonra İbrahim Usta tekrar eve geldi, bunlar komşularla ve diğer gideceklerle bir araya geldiler, doğru Beyin kapısına kız istemeye. Bir zaman; sonra Beyin konağına gelindi, herkes içeriye alındı, geleneklere göre yaşlı birisi, kız istemek için söz aldı. Bey ise "ben söz vermişim, bunlar birbirlerini seviyorlar" diyerek Gülüzar'ı Seyithan'a nişanladılar. Aralarında söz kesildi, nişandan bir hafta" sonra düğün günü alındı. Çaylar kahveler yemekler deyince herkesin keyfine diyecek yoktu. O ara Gülüzar diğer evde haber bekliyordu. Bu haberi Seyithan'ın ağzından duymak istiyordu. Seyithan'ın gözü Gülüzar'ı aradı, dışarıya çıktı, neneyi gördü. Nene, "Yavrum geleneğimizdir, şimdi sen git Gülüzar'a söyle" dedi. Seyithan'a "Nene nerededir Gülüzar?" dedi Seyithan, kapıyı açar açmaz karşısında Gülüzar'ı gördü, bakalım sözle ne diyecek?

Aldı Seyithan,
Seni bana istediler,
Baban kesti sözü yarım.

Sevgi dostluk yumağıyla,
Bağladılar bizi yarım.

Yanağa dökülmüş pirçek,
Zülüfleri açmış kucak,
Yakında toy tutulacak,
Gel eyleme nazı yarım.

Seyithan bayram eylesin.
Seni gönlünde yaylasın,
Âşıklar türkü söylesin.
Babam çalsın sazı yarım.

Seyithan'ın sözü bittikten sonra birbirlerine sarıldılar, hasret giderdikten sonra, Seyithan, "Ayıp olur, babanın gözü beni arar, göremezse adımız fırsatçı çıkar, ben gideyim, inşallah on gün sonra düğünümüz olur, ondan sonra artık yeni bir dünya kururuz, kendimize" dedi. Tekrar öptükten sonra ayrıldılar. Seyithan babasının yanına geldi her şey çok güzeldi, yemeler, içmeler, muhabbetler, derken, bir zaman sonra Bey'den müsaade aldılar, herkes tekrar görüştükten sonra " kalktılar. İbrahim Usta küçük bir konuşma yaptı, "Değerli dostlar, on gün sonra inşallah düğünde buluşalım, herkesi bekliyoruz", dedi.

Herkes evlerine gitmeye başladı, durumlar çok iyi olmuştu, Bunlarda evlerine gittiler, evde bir muhabbetten sonra o gece yattılar. Sabah yine Seyithan ile İbrahim Usta kahvaltıdan sonra dükkânlarını açmaya hazırlandılar. İbrahim Usta "Oğlum bu gün senin en mutlu günündür, istersen bugün gelme" dedi. Seyithan, "Yok baba Biz gidip yine beraber çalışacağız deyince, İbrahim Usta "sağ ol oğlum, öyleyse gidelim" dedi. Bunlar gelmekte olsunlar, biz size Âşık Mirzehan'dan haber verelim. Mirzehan çok merak etmişti, kaç gün oldu oğlu Seyithan'dan bir haber alamıyordu; Bu durumu Han'da anlamıştı. Yine sohbet sırasında Mirzehan'a dönerek, "Âşık eğer canın çok sıkıldıysa ben adam göndereyim Seyithan'ı alıp getirsinler, olur mu?" dedi. Âşık Mirzehan "Acaba asker zoruyla getirmek yanlış olur mu, ben isterdim ki kendi gelsin" dedi, Han ise "Peki âşık ben yine de birkaç adam göndereyim, bu işi öğrenmemiz için Seyithan'ı alsın getirsinler", dedi. Emir verdi askerlere, "Hemen gidip bu numaradaki İbrahim Usta'nın yanındaki genç çocuğu güzel şekilde, üzmeden kırmadan alın getirin" dedi. Askerler gelmekte olsunlar, biz gelelim baba oğul İbrahim Usta ve Seyithan'a.

Onlar da dükkânlarını açmış, çekiçlerini ellerine almış, çalışmaya başlamışlardı. Bir zaman sonra kapıdan iki asker girince, bunlar çekiçlerini bırakarak birbirlerine baktılar, yine o zamanki gibi herhalde dediler. İbrahim Usta buyur etti, bunlar hemen söze başladılar, "buradaki Seyithan adındaki delikanlıyı istiyorlar, biz de götürmeye geldik" dediler. Seyithan babasına dönerek, "Ben anladım durumu, senden ricam müsaade edersen ben gidip duruma bir bakayım, aslında kendim gitmem gerekiyordu fakat senden utandım", dedi. İbrahim Usta, "Aferin yavrum aldığın terbiye ve ahlakına teşekkür ederim" dedi. Oğlunu askerlerle gönderdikten sonra yine işine başladı. Biz gelelim Seyithan'a, Askerler bir zaman sonra Seyithan'ı Han sarayına götürdüler, haberciler haber verdi. Han ise arkadaşları ile sohbet ediyordu. Âşık Mirzehan başka bir odada bu durumu düşünüyordu, "Acaba neden gelmedi, kaç gündür?" Tufan Han, Seyithan'ın geldiği haberini alınca, hemen aradaki görevlilere söyledi, Âşık Mirzehan'ı seslediler. Baba oğul görüştüler, bir ara babası oğluna, neden gelmediğini sorunca Han rica etti, "Biz böyle sohbet istemiyoruz, sen söz ile soracaksın Seyithan'da sana sözle cevap verecek" dedi. Oturanlar güldüler, fakat

inanmayanlar da oldu, "Acaba âşık Mirzehan söylese bu cevap verebilecek mi?" dediler. O arada aldı bakalım Mirzehan ne diyecek, Seyithan ne karşılık verecek?

Aldı Mirzehan,

Gözüm yolda kaldı, can intizarda.
Neler oldu aramadın sormadın.
Ne sordum ne de gördüm yüzünü.
Ne de merak edip haber vermedin.

Aldı Seyithan,

Gerek ki babasın bilip sezeydin.
Ben garibin durumunu görmedin.
Destanlar söyleyip şiir yazaydın,
Çok söyledim üzerinde durmadın.

Aldı Mirzehan,

Oğul nedir nerden bilim derdini.
İsterisen hep ben alım derdini.
Bilenlere arz eyliyim derdini,
Söz söyleyip bir muhabbet kurmadın.

Aldı Seyithan,

Gönül sevdi bir vefalı dilberi.
Babam gitti ister sevdiğim yarı.
Nişan geçti düğünümde gel barı,
El demesin ele kına sürmedin.

Aldı Mirzehan,

Mirzehan'ım kurban olum boyuna,
Yiğit olan elbet çeker soyuna,
Sazlı sözlü davet ettin toyuna,
Sağol oğul yine beni kırmadın.

Aldı Seyithan,

Seyithan der bak gözümde sellere,
Kurban olam o sen gelen yollara,
Evlad hasretiyle düştün çöllere,
Benim için zevki sefa sürmedin.

Söz tamamına ermişti, bu barış dolu sohbet Han'ın da hoşuna gitmişti. "Yavrum çok duygulandım, çok memnun oldum, şimdi benden sana bir söz, senin düğünün ne zaman başlayacak?", dedi Han. Seyithan, "Han sağolsun on gün sonraya söz kesmişler", dedi. Han, "Peki on gün sonra ben senin düğününü Han sarayında kendi ellerimle yapacağım, kaç gün olursa olsun, Âşık Mirzehan düğünün âşığı olacak, tellallar bağirtacağım, hiç merak etme sen rahat ol" dedi. Seyithan ve baba Mirzehan çok sevinmişti. Çektiğim on bir yıllık gurbete değdi dedi. Sevindiler, Seyithan, Han'ın elini öptü, ve "Han sağolsun babam İbrahim Usta bekliyor, merak etmesin, bu güzel müjdeyi ona da vereyim" dedi. Sonra doğruca babasına gelmeye yola çıktı.

Babası İbrahim Bey çok üzgün şekilde bekliyordu, bir ara başını kaldırdı Seyithan'ı görünce çok sevindi ve "Geldin mi oğul" dedi. Seyithan "Geldim baba" dedi. Seyithan

babasına durumu anlattı. İbrahim Usta bu bizim için büyük bir onurdur, Allah senden razı olsun" dedi. Sevine sevine haberi eve götürsünler biz gelelim Bey Kızı Gülüzar'a, o da merak ediyordu, "bu gün Seyithan neden gelmedi? diye Seyithan'da Gülüzar'ı özlemişti. "Bir yarın olsa bu güzel haberi Gülüzar'a da vereyim" diye sevinçliydi. Neyse o gece yattılar, cümlemize hayırlı sabahlar olsun. Seyithan kahvaltıdan sonra, "Baba bana müsaade et, bugün benim işim var" dedi. Babası, "Tamam yavrum bugün sana müsaade" dedi. Seyithan doğruca-Gülüzar'a gitti. Gülüzar'da dışarıya çıkmış kapının önünde Seyithan'ı düşünüyordur Bir dönüp baktı ki Seyithan geliyor. Seyithan Gülüzar'ın geleceğini hissedince, "Gülüzar olduğun yerde dur, ben bir şeyler söyleyeceğim sana" dedi. Gülüzar olduğu yerde kaldı, Seyithan aldı bakalım durumu nasıl açıklayacak?

Aldı Seyithan,

Yar yolu bekleyen güzel,
Ak yüzünde hal gözükür.
Sağa sola boylananda,
Kemer altta bel görünür.

Bir sevda dolaşır canda,
Bu gönlümün harayında,
Toyun var han sarayında,
Kecebalı yol görünür.

Seyithan der düştük işe,
Aklım ermez bu gidişe,
Bak gönlümdeki teftişe,
Sonu kalmakal görünür.

Sözü bittikten sonra Gülüzar geldi, Seyithan kollarını açtı sarıldı, birkaç dakika sonra ayrıldılar. Birbirlerinden hâl hatır soruştular, sonra Gülüzar bir düşünceye daldı. Seyithan sordu, "Ne oldu ne düşünüyorsun?" dedi, Gülüzar dedi ki, "Türkü söyledin fakat içerisinde bazı şeyler vardı, ne demek istedin Han sarayı ne demek, şimdiye kadar orda tek tük düğün olur, hele seni oraya bırakırlar mı, ben seni istiyorum, sen hiç merak etme" deyince, Seyithan, "Gülüzar sana bir şeyler anlatacağım, fakat söz ver aramızda kalsın. Gülüzar, "Peki söz veriyorum" dedi.

Seyithan olanları tek tek Gülüzar'a anlattı. Gülüzar, "Peki hepsi güzel ama evlendikten sonra biz nasıl edeceğiz" dedi. Seyithan, "İşte o bir kalmakal dır ben de bilmiyorum, çünkü İbrahim Baba'yı ve anayı kendi anamdan ve babamdan daha çok seviyorum, o mesele nasıl olacak bilemiyorum", dedi. Gülüzar ise, "Hiç düşünme, bu kadar işi düzelten Allah elbet ki onunda bir kapısını açar." Seyithan, "Peki babana bunu nasıl diyeceğiz, acaba nasıl bir tepki gösterir?" deyince, Gülüzar, "Onu da düğünümüz olduktan sonra Han bir şekilde babama söyler, artık yapacak bir şey yok, işin oluru nasılsa öyle olacak" dedi. Bunlar konuşup ayrı bir muhabbete başladılar. Çünkü birbirlerini çok seviyorlardı, gözleri hiçbir şey görmüyordu. Gezdiler dolaştılar, birbirleriyle hasret giderdiler, Seyithan bir baktı ki saat çok geçmiş akşama yaklaşmış. Fakat ayrılmakla istemiyordu, bir ara durdu, "Gülüzar artık ayrılalım ama birkaç gün dayanmak nasıl zor olacak düğüne kadar." Seyithan bakalım ne diyecek Gülüzar nasıl karşılık verecek?

Aldı Seyithan,

Gel görüşüp ayrılalım sevdiğim,
Vermişim canımı yar senin için.

Birkaç günlük ayrılıkta zor bana,
Açmışım gönlümde yer senin için.

Aldı Gülüzar,

Aşkla dolu olan deli gönlümde,
Sevgiden bir dünya var senin için.
Var olan dünyanın en zirvesinde,
Altından taht yaptım gör senin için.

Aldı Seyithan,

Sana yoldaş olsun sevdanın gücü,
İnmesin başından mutluluk tacı.
Bir ömür boyunca hayat ağacı,
Bırak çiçeklensin bar senin için.

Aldı Gülüzar,

Her ya da düşünce seni sesledim,
Can evimi hayalinle süsledim,
Sinemin üstünde bahçe besledim,
Taze yetiştirdim nar senin için.

Aldı Seyithan,

Seyithan der iki dalız bir butak,
Ömür köklü çınar biz dalda yaprak,
Aştan yıldız yaptım sevdadan otak,
Bir dünya yarattım bir senin için.

Aldı Gülüzar,

Gülüzar'ım ben severim yarım,
Teslim ettim namusumu arımı,
Ben sana açmışım kucaklarımı,
Dola kollarınla sar senin için.

Söz tamamına erdikten sonra iki sevgili son kez sarıldılar ve düğüne kadar daha buluşamayacaklarını kararlaştırdılar ve ayrıldılar. Gülüzar o mutlulukla eve gitti, Seyithan'da dükkâna gitmek yerine o da evin yolunu tuttu. İkisi de mutluydular. Biz gelelim İbrahim Usta'ya, bir endişe vardı içinde, "Acaba Han sarayında düğün nasıl olacaktı ve bu düğünün sonu nasıl olacak? diye kendi kendine söylendi. "Ya Seyithan evlendikten sonra kendi babası ile memleketine giderse? Peki hanimin durumu nasıl olacaktı?" Bir zaman düşündü durdu, sonra kendi kendine, "Her şey olacağına varır" dedi. Dükkâni kapattı doğru eve gitmeye hazırlandı. Seyithan'da eve gelmişti. Annesiyle konuştular, mutluluğunu söyledi, Gülüzar ile düğünü konuştuklarını söyledi, o arada İbrahim Usta'da geldi, yine biraz sohbet edildi. Herkes rahattı. Neyse bir söz var, at ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez götürür menziline tez yetirir,

Bizde söyleyelim, değerli dinleyenleri fazla sıkmayalım. Aradan günler gelip geçmişti, düğün hazırlıkları sona ermişti, yarın han sarayında düğün başlayacaktı. Erkenden herkes doğruca han sarayına gitmeye hazırlandı. Han sarayında da düğün hazırlıkları tamamlanmıştı. Han her şeyi güzel bir şekilde hazırlatmıştı. Bir taraftan da Âşık Mirzehan çalıp söylüyor, davullar zurnalar derken, buna bey de çok memnun olmuştu. Aynı zamanda durumu da öğrenmişti. Saraydaki düğün ne kadar sürdü Allah

bilir, son gece olmuştu, yarın gelin oğlan evine gidecekti. İbrahim Bey merak ediyordu, "Acaba nereye gidecekti Seyithan?" Zaman geldi, düğün sona erdi, gelin ile damat doğruca İbrahim Usta'nın evine gitmek için hazırlıklar yaptı. İbrahim Usta buna çok memnun olmuştu. Âşık Mirzehan işin sonunu çok merak ediyordu. Han ise "Ben Seyithan'ı iyi tanırım, o yanlış yapmaz" dedi. Mirzehan'a "Sen burada benim misafirimsin", dedi Han. Gelin ve damat Han'ın, babasının ve Beyin elini öperek doğruca İbrahim Usta'nın evine gitmek için yola çıktılar. O gece gelin ile damat muratlarına ersinler, biz gelelim Âşık Mirzehan'a.

Aradan bir ay zaman geçmişti, haber yoktu. Bir gün İbrahim Bey gidip âşık Mirzehan'ı evine davet etti. Bir akşam olup bitenleri hanımına anlattı, hanımıyla biraz üzuldüler, sonra işler nasıl olacaktı. O arada Seyithan ve sevdiği Gülüzar içeriye girdiler.

Seyithan İbrahim Bey'e dönerek, "Baba izin verirsen sana bir şey demek istiyorum" dedi. İbrahim Bey işi anlamıştı, "Buyur oğlum" dedi. Seyithan, "Ama ben sözle söylemem lazım" dedi. Aldı Seyithan bakalım babası İbrahim Usta'ya ne söyleyecek?

Aldı Seyithan,

Baba sana bir ricamız var bizim,
Sılaya gitmeye izin ver bize.
Gözü yolda kalan yazık anamı,
Ziyaret etmeye izin ver bize.

İlk dörtlüğü çok tesirli söylemiş, babası Mirzehan ağlamıştı, gözlerini sildi, İbrahim Bey'in hanımı da ağlamıştı. Çünkü, gözü yolda kalan yazık anam, deyince herkes duygulanmıştı. Aldı İkinciye bakalım ne söyleyecek?

Felek öz eliyle bir tuzak kurmuş,
Bilirsin hasretlik ölümden zormuş.
Tebdili mekânda ferahlık varmış.
Efkârı atmaya izin ver bize.

İbrahim Bey elbet ki izin verecekti, kendi kendine, "bunlar gitti mi bir daha dönmezler, bak hiç dönmeden de bahsetmedi" dedi. İbrahim Usta endişe içerisinde beklerken Seyithan aldı son dörtlüğü bakalım ne diyecek?

Seyithan der dost yolunda feneriz,
İş olmazsa ateş alıp yanarız,
Nasıl olsa gider geri döneriz,
Sözümü tutmaya izin ver bize.

Söz tamamına ermiş, Seyithan son dörtlüğünü çok güzel söylemişti. Biraz renkler ve moraller düzelmeye başladı. İbrahim Bey hemen ayağa kalktı, "oğlum elbet ki senin ananı görmek hakkındır, inşallah kendi ellerimle seni yola salacağım, gidin. Gelmenize gelince orasını senin kendin bilirsin burası senin evin, bu dam, bu tezgâh benden sonra şenindir, istediğin zaman gelip alabilirsin" dedi. Bu arada Âşık Mirzehan bu manzara karşısında çok duygulanmıştı, "Sizlere bir müjde de ben vereyim, biz konuşurken han bana bir teklif yaptı, ben de kabul ettim"

Seyithan, "Neyi kabul ettin?" diye sordu babasına. Mirzehan, "Han bana gel sen Han sarayının âşığı ol, evini de buraya getir" dedi. "Nasıl olsa Seyithan'da buradan evli deyince ben de Han'ı kırmadan düşünmeden hemen kabul ettim. İşte durum böyle", deyince ortalık daha da güzel bir duruma gelmişti. Yeniden bir eğlence başlamıştı sanki, düğün yeniden olmuştu sanki.

Bu eğlence ve mutluluk içerisinde o gece sabaha kadar oturdular, konuştular, birkaç saat yattıktan sonra uyandılar. Yol hazırlıkları başlamıştı. Öyleden sonra İbrahim Bey hanımı ile, Mirzehan, Seyithan ve Gülüzar'ı hediyeler ile yola vurdu. Ver Allah elini, Süzan ülkesinin Şafak şehri. Bunlar gelmekte olsunlar, biz size kimden haber verelim, Mirzehan'ın hanımı Nazlı ve yanındaki yaşlı neneden.

Tabii ki bunlar birbirlerinden haber alamamışlar, aradan seneler geçmişti. Nene Nazlı'ya sahiplik etmiş, Nazlı ise bostanda yetiştirdiği şeylerle yıllar yılı geçimini tedarik etmişti. Fakat yine de gözü yoldan hiç ayrılmıyordu, umudunu da hiç kırmamıştı. Elbet bir gün kocası Mirzehan'ın geleceğini biliyordu. Bir gün sabahtan uyanınca Nazlı, Nene'yi uyandırmış, "Nene kalk çok güzel bir rüya gördüm, rüyamda bizim bostanda bir ağaç bitmişti, onun iki dalı vardı, her dalda da bir büyük elma, ben hemen gittim, o elmaları koparmaya, sen bırakmadın, sen hele zamanı var deyip bırakmadın. Peki bunu neye yorarsın" deyince. Nene "Yakında inşallah iyi bir haber alacaksın" dedi. Bunlar yine işlerine devam etsinler, at ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez getirir menziline tez yetirir.

Kervan Şafak şehrine yaklaşmıştı, acaba nasıl karşılanacaklardı. Kervan yolcuları indire indire şehri dolaştıktan sonra bunların yolu Çoban Mirzehan'ın oturduğu mahalleye gelmişti, Mirzehan kervancıya inmeleri gerektiğini söyledi. İndikten sonra oğluna döndü ve "Oğlum biz hemen gidersek ne olur ne olmaz, belki ananın yüreği bu kadar heyecana zor dayanır, şimdi eve yakın bir yerdeyiz, önce sen gidersen bakalım seni tanıyabilecek mi, kendini nasıl tanıtırısın bilmem. Sonra da biz geliriz, hele hele bir de gelin var, bu da ayrı bir heyecandır" Bunlar^ konuştukları gibi, ikisi bekledi/ Seyithan eve doğru gelmeye başladı, bostan içerisinde çalışıyordu anası. Seyithan anasına doğru geldi, tabii ki yedi yaşında kaybolan oğlu on yedi on sekiz yaşlarındaydı, boylu poslu bir delikanlıydı, anasının tanıması zor olabilirdi. Seyithan iyice yaklaştı, Nazlı ise başını kaldırıp kimseye bakmıyordu. Ama bu geleni bir ara süzdü, bir dikkatli baktı fakat yine tanıyamadı. Seyithan kolay gelsin ana deyince, anası döndü, "Sen kimsin ne için buradasın?" dedi. Aldı Seyithan bakalım ne diyecek?

Ana yaklaş gel bu yana, Bu gelen senin oğlundur. Ey dikkat eyle bak bana, Bu gelen senin oğlundur.

Nazlı biraz daha yaklaştı ve kendi kendine "Bu benim oğlum ise kiminle geldi, nasıl oldu beni nerden tanıdı, git yavrum dalga geçme, sen kimsin söylediğine inanmadım" dedi. Seyithan aldı ikinciye,

Ocağına düşsün talan,
Seni benden ayrı salan.
Yıllar önce kayıp olan,
Bu gelen senin oğlundur.

Nazlı, "Yavrum adımlı öğrenmiş olursun, babanın adı nedir söyle?" dedi.

Talihim karalı ağı,
Hasretinle yürek dağı,
Âşık Mirzehan'ın oğlu,
Bu gelen senin oğlundur.

Mirzehan adı geçince Nazlı ağlamıştı, "Peki yavrum senin adın ne, söyle '' ben öyle inanayım" deyince, Seyithan'ım hep ağladım. Yanan yüreğim dağladım, Umuda hasret bağladım, Bu gelen senin oğlundur.

Nazlı yaklaşıp oğluna sarıldı, öptü kokladı, bir zaman geçmişti aradan, sonra bir ara, "Peki yavrum babana ne oldu, gördün mü ö da geldi mi nasıl oldu? Deyince Âşık Mirzehan yanında bir güzel kız ile yan taraftan çıktılar, Nazlı baktı ki on bir yıldır gurbete giden adam nihayet geldi, fakat yanında bir kız var, çok güzel. Nazlı ile Mirzehan sarıldılar görüştüler, iki hasret birbirlerine kavuştu: fakat Nazlı Mirzehan bu kız kim diye soracaktı ki, o arada Mirzehan, "Nazlı dur bakalım" sineme birkaç söz geldi Aldı bakalım ne söyleyecek?

Aldı Mirzehan,
Sevdiceğim geldik sana,
Güller döşe yolumuza.
Haber sal oyan buyana.
Gelin geldi elimize.

Hasretim saçın teline,
Kurbanım tatlı diline,
Ver ellerini elime.
Gel sen de gir kolumuza.

Mirzehan'ın gam yatırdım,
Olmaz bir işi bitirdim,
Dünyayı sana getirdim,
Dönüp baksan hâlimize.

Bunlar birbirleriyle sarıldılar, görüştüler, evlerinde bir düğün havası vardı. ; Komşular etraftakiler, işitenler herkes gelmişti. Sanki han sarayında yarım kalan bir düğün burada başlamıştı. Bu arada zamanda geçiyordu. Anasına durumu nasıl anlatacaktı. Bir ara Gülüzar ile Seyithan bir gün oturup durumu önce babasına açtı söyledi, babası ise Nazlı ile konuştu, bir orta yol bulmaları lazımdı. Mirzehan, en iyisi biz hep beraber buralardan göçerek doğruca Kamer şehrine yerleşelim dedi. Konuştular ve aralarında karar aldılar, aylar geçti bunlar günün birinde tekrar Kamer şehrine göç ettiler. Seyithan diğer anasının babasının yanına yerleşti, babası ile anası Han sarayına yerleşti. Böylece yaşamlarını birlikte yürütmeye devam ettirmeye başladılar. Biz geldik Çoban Mirzehan hikâyesinin sonuna herkese sağlık ve mutluluk dileğiyle.

6.1. AVCI MUSTAFA İLE ŞAHNİZER SULTAN HİKAYESİ

Eşk-ı ihtilat, zevk ile ziyet vasf-ı hikâyet, izzet-i iltifat ile sizlere nerden ifade edem. Helen ülkesinin Güder şehrinde Abdullah adında çok değerli, saygı duyulan, yörede ismi söylenen zengin ve zenginliği ile halka hürmette kusur ' etmeyen bir insan varmış. Halk buna bir de "ağa" lakabını takmış, olmuş Abdullah Ağa. Abdullah Ağa yardımsever olduğu kadar engin ve sabırlı birisiymiş. O yörede nam salmış, herkes her konuda buna gelerek akıl danışmış. Bildiği en düzgün bilgileri ile her gelene istikamet vermiş. Abdullah Âğa'nın Nergiz adında bir hanımı varmış. Nergiz de Abdullah Ağa'ya uygun çok değerli bir hanımefendiymiş.

Abdullah Ağa ve Nergis Hanım'ın yedi kız bir de oğlu varmış. Çocukların en küçüğü Mustafa imiş Mustafa avlanmayı çok sevdiği için yörede Avcı Mustafa ismiyle çağırılmış. Mustafa'nın sadece arzusu avlanmakmış. Babasının servetinde devletinde gözü olmayan bir delikanlıymış. Merakı her sabah kalktığı zaman av aletlerini alarak dağlara, düzlere gider, akşama doğru da gittiği arkadaşlarıyla geriye döner, eğlenir sohbetini edermiş. Sonra da babasının ihtişamlı konağına gelirmiş. Her geldiğinde babası Abdullah

Ağa'ya olup bitenleri anlatmış. Babası da gençliğinde avlanmaya meraklıymış. O da oğlunu dinler, ara sıra haberler alır; burada böyle yapsaydın, bu tarafa gitseydin, böyle tuzak hazırlasaydın, böyle dursaydın gibi sohbetlerle oğluna destek oluyormuş. Aynı zamanda da bir sohbet bir vakit geçirmek gibi bir şey oluyormuş. Çocuklar gittikten sonra Abdullah Ağa, hanımı Nergiz'e, "Hanım bu çocuğun yaşı da geliyor; artık bir kız araştı, hiç olmazsa ölmeden evvel oğlumuzun mürüvvetini görelim" diyordu. Nergiz ise, "İnşallah bey ben de oradan buradan sorup soruşturuyorum. Eğer Mustafa'ya uygun bir şey olursa, gelip sana haber vereceğim" diye teselli veriyordu. Böylece günler, aylar, yıllar su gibi akıp gidiyordu. Zaman geçtikçe, tabi ki hepsi de insanın ömründen geçiyordu. Mustafa yirmi yaşlarında bir delikanlı olmuş, baba ise yaşlanıyor fakat yöredeki rağbetinden hiçbir şey kaybetmiyordu.

Yine bir sabah Avcı Mustafa arkadaşları ile anlaştığı gibi birlikte avlanmaya çıkmışlardı. Bunlar bu defa çok uzaklara gitmişler, her zamanki güzergâhlardan değişik bir yere gelmişlerdi. Herkes ayrı ayrı dağılmış avlanıyordu. Mustafa'nın önünden bir ceylan kalkmış, kaçmaya başlamış, Mustafa ise ceylanı yakalamaya uğraşınca bir bakmış ki, ceylan gitti ama önünde bir güzeller sürüsü peydah oldu. Mustafa bakmış ki bu güzellerin içerisinde birisi çok değişik bir güzelliğe sahip. Bunu görür görmez âşık olmuş. O aşk ile düşüp bayılmış. Kızlar gelerek Mustafa'yı uyandırmaya çalışmışlar. Fakat Mustafa uyanmamış. Etrafta sesler gelmeye başlayınca bunlarda çekmiş gitmişler. Biraz sonra arkadaşları Mustafa'yı arayarak bulmuşlar Fakat baygın bir şekilde, akıyormuş. Mustafa'nın üzerine su dökerek zorla uyandırmışlar. Mustafa'nın ilk sözü "o güzel nereye gitti" olmuş. Arkadaşları "Kim nereye gitti?" demişler. "Burada az önce çok güzel birisi vardı, o necoldu?" deyince, arkadaşları şüphelenmiş. "Acaba Mustafa'yı cin mi çarptı?" diye düşünmeye başlamışlar.

Sormuşlar: "Peki kimdi bize anlatabilir misin o güzeli?" O anda, "Arkadaşlar, beni bu hâle getiren o güzeli size söz ile söyleyeyim" deyince hepsi donup kalmış. Acaba Mustafa ne diyecek ne söyleyecek. Bakalım Mustafa âşık olduğunu arkadaşlarına ilk olarak sözle nasıl ifade edecek?

Aldı Mustafa,

Geçti güzeller sürüsü, birisi vurdu bana.
Saçlarını kement etti, bir tuzak kurdu bana.
Yan dönüp kıygaç bakınca, aklımı baştan aldı,
Gözleri kalbimi çaldı, sevdayı verdi bana.

Yüzündeki güzelliği gönlüme saldı gitti,
Ben ceylanı avlar iken, o beni aldı gitti,
Kirpiğinden çıkan oklar, sinemi deldi gitti,
Bundan sonra ey olmam zor, yükledi derdi bana.

Mustafa'yım o güzelin hayalini anarım,
Bir daha onu görmezsem ateş alıp yanarım.
Bir semin esiri oldum, pervane tek dönerim,
Yaratırım bu sevdayı münasip gördü bana.

Söz tamamına eriştikten sonra, arkadaşları Mustafa'nın söylediği bu sözlerden sevda işi olduğunu anladılar. Ama bu dağın başında kime sevdalandığını bilmek zor. Mustafa'nın durumu da iyi görünmüyordu. Arkadaşlarından da hiçbiri bu durumu anlayamadı. Artık bundan sonra avlanmaya devam edilmezdi. Arkadaşları toplanarak

Mustafa'nın koluna girerek eve götürmeye karar verdiler. Mustafa ise solgun ve perişan bir durumdaydı. Bir zaman sonra Mustafa'yı eve getirdiler. Bu hareketi gören anası hemen önlerine geldi. Oğlunun solgun yüzünü ve perişan bir şekilde geldiğini görünce, boynuna sarılarak öptü. Arkadaşlarına dönerek, "Ne oldu hasta falan mı Mustafa, Mustafa'da bir durgunluk var" dedi. İçeriye götürdüler, Mustafa'yı istirahate aldılar. Oğlunun arkadaşları, yanından ayrılmıyordu.

Bir ara birisi ağzından kaçırıldı: "Nergiz ana Mustafa'yı cin çarptı" dedi. Nergiz Ana, "Ne söylüyorsun oğlum, nereden bildin?" dedi. "Kendi kendine türkü söylüyor" dediler. Nergiz Ana doğruca Ağa'nın yanına gitti, haber verdi. Abdullah Ağa gelerek Mustafa'nın durumuna baktı. "Buna tedavi lazım" dedi. Hemen adamlarını salarak, şehirde he kadar hekim, doktor ve fala bakan varsa hepsinin çağırılmasını istedi. Bir zaman sonra birkaçı gelmeye başladı. Gelen muayene ediyordu Mustafa'yı. Herkes bir türlü ilaç arayışındaydı. Fakat Mustafa bir ara bakarak, "Ana bunlar ne yapıyorlar?" dedi. Anası Nergiz Hanım, "Yavrum sana ilaç yapıyorlar, hastasın ya!" dedi. Mustafa, "Ana ben sana derdimi anlatacağım" deyince, Anası sevindi, "Peki anlat yavrum, tabi ki derdini demeyen dermanını bulamaz", dedi. "Yok ana bu hekimler doktorlar gittikten sonra anlatacağım. Ama senden de bir isteğim var." dedi. Anası, Teki nedir isteğin yavrum" dedi. Mustafa, "Ana bir adam gönder, bana şehirdeki saz bent dükkânından on iki telli bir saz getirsinler", dedi. Anası hiçbir şey anlamadı, ama yanındaki arkadaşlarından birkaçını şehirdeki saz bent dükkânına gönderdi. Bir zaman sonra on iki telli bir saz getirdiler. Mustafa sazı aldı, tellerine bir iki vurdu. Anası baktı ki bu sazı çalıyor. Arkadaşlarına baktı, "Biz de şaştık" dediler.

Tedavi için gelenlerin arasında bir de hoca vardı. Hoca söz aldı, "Oğlum Mustafa o yerde bayıldı mı?" diye sordu. Hepsini birden "Bayıldı" dediler, Abdullah Ağa hocaya dönerek, "Efendi bunun manası nedir, ben anlamadım?" dedi. Hoca, "O anda buna ilham gelmiş, kendinden de söyler, söyledi mi?" diye sordu. Arkadaşları, "Söyledi!" dediler. Abdullah Ağa durumu sorunca, hoca, "Hiç korkmayın bundan sonra, bunu ihtişamlı bir hayat bekliyor." dedi.

Herkes çekildikten sonra Anası Nergiz Hanım yanına gelerek, "Oğlum sen bana bir şey söyleyecektin, neler oldu söyle ben rahat edeyim." deyince, Mustafa. aldı sazını bakalım ne söyleyecek, anası ne dinleyecek? ;

Aldı Mustafa,

Güzeller sürüsü geçtiği zaman,
İçlerinden birisine vuruldum.
Gözleri piyale, kaşları keman,
Kırpiklerin irisine vuruldum.

Dönderip yüzünü bakınca bana,
Sevdası eyledi deli divane.
Boyu selvi dalı gerdanı mina,
Saçlarının sarısına vuruldum.

Mustafa'yım daha derdim yüz olur,
Güzellerde cilve olur naz olur.
Bu dünyada böyle güzel az olur.
Ben bir cennet perisine vuruldum.

Anası oğlunun söylediklerini dinledikten sonra doğruca Abdullah Ağa'nın yanına gitti. "Gözün aydın olsun bey, bizim oğlan öyle güzel şeyler çaldı söyledi. ki, hepsi manalı mantıkla Ben bile duygulandım." dedi. Abdullah Ağa, "eyi hanım, Allah'a şükürler olsun. Bu güzel bir şey. Her adama nasip olan bir iş değil, ama bakalım oğlumuz kime âşık olmuş, daha ne adını ne de memleketini biliyoruz," kimdir, kimin nesidir, kimin kızıdır?" Bu düşünceyle meraklandılar, düşündüler, - konuştular. Mustafa ise çalıp söylüyor, arkadaşları da dinliyordu. Ey âşıklar ne demiş, "at ayağı külünk olur, asık dili yürük olur, tez vurur tez getirir menziline tez yetirir." Bizler de dinleyenleri fazla sıkmadan aradan günler geçmişti. Ne gelen ne - de giden var. Yani sevdiği kızdan hiçbir haber yoktu. Peki ne olacaktı? Bir yerden bir kapı açılması lazımdı. Yine bir gün arkadaşları gelmiş Mustafa bir odada saz elinde, çalıp söylüyordu. Bir taraftan da tanışlar dostlar Abdullah Ağa'nın yanına gelip gidiyor, "bu işin sonu ne olacak?" diye çare arıyorlardı. Arkadaşları bile Mustafa'nın gördüğü güzelleri görmemişler. Çünkü o gittikleri yer, sınırın sonu, o dağlardan o; tarafı başka bir ülkeye ait olduğu için "Acaba ne derecede doğrudur?" diyorlardı kendi kendilerine. Mustafa biraz durduktan sonra, "Arkadaşlar eğer müsaade ederseniz, benim dilime birkaç kıta söz geldi, onu sizlere söyleyeyim" deyince arkadaşları pür dikkat dinlemek için sustular. Mustafa bastı sazı göğsüne, bakalım arkadaşlarına ne söyleyecek?

Aldı Mustafa,

Toplanın dostlarım götürün beni,
Yitirdim gönlümü Ceylan Dağında.
Dolaşalım aryalım her yanı,
Yitirdim gönlümü Ceylan Dağında.

Ağlayan bir çift göz yaş arasında,
İlişti kaldı taş arasında,
Bir güzel mi paldı kaş arasında,
Yitirdim gönlümü Ceylan Dağında.

Bir çarem kalmadı çabuk olalım.
Yar orda ben burda nasıl gülelim,
Mustafa der aryalım bulalım.
Yitirdim gönlümü Ceylan Dağında.

Arkadaşları Mustafa'yı dinlediler. Baktılar ki bu bizim eski Mustafa buna olanlar olmuş. Ne yapmak lazım diyerek doğruca Mustafa'nın anasının yanına gittiler. Orada olanları anlattılar ve izin istediler. Anası ise doğruca Abdullah Ağa'nın yanına gitti, "Abdullah Bey çocuklar gelmiş, oğlana izin istiyorlar" dedi. Abdullah Ağa, "Nereye gidecekler?" deyince Nergiz Hanım, "Bey gezmek kederi gamı dağıtır, onlar yine avlanmaya gitmek isterler" dedi. Abdullah Ağa önce karşı çıkar, der ki "Ne olduysa zaten orada oldu, gitmesinler" der. Fakat az sonra, "Gezsinler dolaşsınlar, belki çocuğun durumu değişebilir" diye düşündü. Nergiz Hanım hemen gelerek, "Bey müsaade verdi gidin dolaşın ama, Mustafa sizlere emanet dikkat edin, yanından ayrılmayın" diyerek tembih eyler. Bunlar av aletlerini alırlar, arkadaşları ile birlikte yola koyulurlar. Ama av aletlerinin yanında Mustafa sazını da alır. Arkadaşları güler, espri yaparlar, Mustafa sen ceylanları sazla mı avlayacaksın? deyip gülüp sohbet ederler.

Bunlar bir zaman sonra Ceylan Dağının eteklerine kadar gelirler. Dağda ve dağın eteklerinde çok güzel bir tabiat manzarası vardır. Herkes devam ederken Mustafa orada

durarak sazını çıkarır, bakalım o dağın güzelliğine ne söyleyecek, arkadaşları ne dinleyecek?

Bazen darda kalanlara,
Sen olursun çare dağlar.
Yeşilden tül örtünürsen,
Belenifsen mora dağlar.

Yamacına gün çalanda,
Lale nergizler dolanda,
Bahar gidip kış gelende,
Bürünürsen kara dağlar.

Mustafa'yım sana geldim,
Gezdim gördüm ilham aldım.
Ben sevdayı sende buldum,
Âşık oldum yara dağlar.

Arkadaşları bu türküleri dinledikten sonra hem duygulanmış, hem de neşelenmişlerdi. Çok güzel methiyeydi. Arkadaşları sıra ile Mustafa'yı tebrik ettiler. Bunlar biraz konuşup dinledikten sonra, hepsi teker teker Mustafa'nın yüzüne baktılar Acaba ne yapmaları lazımdı? Mustafa, "Arkadaşlar beni o yere götürün, o âşık olduğum yere" dedi. Hep birlikte aynı yeri aradılar ve bir kararla, Mustafa senin âşık olduğun yer burası" dediler. Baktılar hiç kimseler yoktu. Biraz beklediler, etrafa baktılar, acaba ne olacaktı. Derken birden karşıdan bir karaltı görüldü. Hepsi pür dikkat, o gelenin ne olduğunu merak ediyordu. O gelen iyice yaklaşınca baktılar ki elinde baston ile yaşlı aksakallı bir pir ihtiyar geliyordu. Ama çok değişik biriydi. Hiç tereddüt etmeden, Mustafa arkadaşlarına, "Bu adam pek tekin birine benzemiyor, gidip konuşalım" dedi. Çünkü yaşlı baba, biraz kenardan gidiyordu. Hep birlikte ihtiyar adama doğru gittiler. Yaşlı baba baktı ki üç beş genç bana doğru geliyor. Fakat birisinin elinde bir de saz var. Mustafa yaklaşarak selam verdi. Selamı alan ihtiyar baba, "Ne istiyorsunuz yavrum" deyince, Mustafa, "Baba kusura bakma, seni yolundan ettik" dedi. Yaşlı baba, "Estağfurullah yavrum, benim işim bu" deyince, hepsi tereddütle birbirlerine baktı. Ne demek istedi acaba yaşlı adam. Mustafa, baba senin adın ne?" dedi. Yaşlı baba, "Oğlum benim adıma Piri Derviş" derler. Mustafa, "Peki Baba biz de yıllarca buralarda avcılık yaptık ama, sana rastlamadık", dedi. Yaşlı baba, "doğrudur yavrum ben istediğim zaman ya da darda kalanlar çağırdığı zaman gelirim" deyince, Mustafa ve arkadaşları, "Acaba - bizimde darda kaldığımızı bildi mi geldi?" dediler. Peki Derviş Baba, "Seni Allah bize gönderdi, öyleyse bizim derdimize derman eyle" dediler. Derviş Baba, "Ey yavrum bak senin elinde saz var, sen soracaksın ben de sana cevap vereceğim" deyince, Mustafa ve arkadaşları çok memnun olmuşlardı. Alır Mustafa, bakalım Derviş Baba'ya ne diyecek, Derviş Baba ne cevap verecek?

Aldı Mustafa,

Derviş baba bir sevdaya tutuldum,
Aşkın ateşinin külü bendedir.
Bir Leyla'ya âşık oldum gezerim.
Sahralar yol vermez, çölü bendedir.

Aldı Piri Derviş,

Bir Piri Derviş'em ruhi zeminde.
Şaşkın olanların yolu bendedir.

Ben de adne kulam Hak divanında,
Hakikatin her temeli bendedir.

Mustafa baktı ki ben söyledim ama senin söylediğimden haberin var, yani ben seni âşık ettim gibi bir mana ortaya çıktı. Buna çok sevindi, kendi kendine, "Madem öyle, ben her şeyi söyleyeyim bakalım, buna ne söyleyecek?" dedi.

Aldı Mustafa,

Kudretten verdiler bir kadeh içtim,
Gördüm cemalini kendimden geçtim,
Olanlar olmuştu gözümü açtım;
O devranın o hayali bendedir.

vereyim" dedi. Bakalım ne diyecek?

Aldı Piri Derviş,

O divan ki ermişlerin cemidi,
Âşıkların devranı demidi,
Sana o badeyi veren kimidi,
Keramet Allah'ta dolu bendedir.

Mustafa durumu anlamıştı ki "Bana badeyi veren, beni âşık eden de bu Piri Derviş'tir." Kendi kendine, "Acaba ben buna desem mi benim bu durumumun f sonu ne olacak veya bana yardım et manasıyla bir şey söyleyeyim" dedi. Bakalım Ü ne söyleyecek?

Aldı Mustafa,

Mustafa nasip mi o yarı görmek,
Bu tecelli bu yazıya ne demek,
Sevda dedikleri ateşten gömlek,
Giymişim üstüme şalı bendedir

Aldı Piri Derviş,

Piri Derviş der ki eyleme keder,
Görek ki ne eyler takdiri kader,
Adem'den Hatem'e bu güne kadar.
Aşka düşenlerin hâli bendedir.

Piri Dervişin bu söyledikleri Mustafa'ya teselli olmuştu. Anladı ki tek Piri Derviş'tedir. Hemen sözler bittikten sonra sarıldı, ellerinden öptü. "Derviş Baba, öyle bir çıkmaz yoldayım sen bilirsin, bana yardım et evvel Allah bir umudum sensin" dedi. Derviş Baba, "Oğul şimdi kulağın aç beni iyi dinle, seni aşka düşürüp badelendirme görevi benimdi. O vazifeyi yaptım. Şimdi ise senin nasıl bir yol izleyeceğine söyleyeceğim. Şimdi kulağın aç beni dinle" dedi. Arkadaşları da bu manzaraya şahit oluyorlardı. Derviş Baba, "Arkadaşların yanımızdan biraz uzaklaşsın, sen bana iyice yaklaş" dedi. Arkadaşları aralandı, Mustafa, Derviş Baba'nın yanına geldi. Derviş Baba elini kaldırdı, "Bak yavrum" dedi. Mustafa elinin içine baktı, Derviş Baba, "Ne görüyorsun?" dedi. Mustafa, "Büyük bir saray U görüyorum" dedi. Derviş baba biraz daha yaklaştırdı, "Şimdi ne görüyorsun?" dedi. Mustafa, "o sarayın çok büyük bir bahçesi var" dedi. Derviş Baba, "Peki Bahçede İğ neler var?" dedi. Mustafa, "Bahçede birçok kız var", dedi. Derviş Baba elini iyice yaklaştırarak, "Şimdi bak yavrum!" dedi. Âşık olduğu kızın cemalini iyice yaklaştırdı Derviş Baba "şimdi bak" deyince, Mustafa bakar bakmaz, ağlamaya başladı. "Evet baba, burada beni sevdaya düşüren kızını görüyorum" dedi. Aklı başından gitti, yine bayıldı.

Derviş Baba elini yüzüne çekerek Mustafa'yı uyandırdı. "Yavrum o senin âşık olduğun maşukundur." dedi "Peki baba orası neredir, bu bizim ülkemize benzemiyor" dedi. Derviş Baba "Yok yavrum orası Karan ülkesinin Serhat şehridir, babası bir şahtır, adına Ahmet Şah derler, o da onun kızı Şahnizer Sultandır" dedi. "Bundan sonrasını sen bilirsin. Çünkü o da sana âşık olmuş, aşkınla yanıp tutuşuyor" dedi. "Şimdi bana müsaade" dedi. Mustafa, Piri Dervişin ellerinden öptü, "sağ ol baba" dedi. Piri Derviş çekip gitti. Biz gelelim Mustafa'ya, Mustafa'nın arkadaşları bu durumu uzaktan merak ediyordu. "Acaba Piri Derviş ne dedi, Mustafa'nın sonu ne olacak?" diyorlardı. Mustafa sevine sevine arkadaşlarının yanına geldi. Arkadaşları baktı ki Mustafa'da bir sevinç var. "Herhalde sevdiği kıızı buldu ya da Piri Derviş bir şeyler söyledi. Bunların bu tahminleri üzerine Mustafa yanlarına geldi. Arkadaşları ne olduğunu sorunca, Mustafa, "Arkadaşlar çok güzel bir şey oldu, şimdi ben durumu size isterseniz sazımla ifade edeyim" dedi. Aldı Mustafa, bakalım ne diyecek?

Aldı Mustafa,

Sağ olsun Piri Derviş,
Güzel müjde verdi bana.
Aynayı devran içinde,
Yarimi gösterdi bana.

Aklımı aldı cilvesi,
Diyarı Karan ülkesi,
Serhat şehri prensesi,
Verdi aşkı derdi bana.

Bülbül eyledi bağına,
Kondum gülün yaprağına,
Düşürdü kendi ağına,
Sanki tuzak kurdu bana.

Mustafa der çilesini
Gezdim aşkın kalasını
Aştı sevda valasını
Kement edip sardı bana

Mustafa arkadaşları ile mutlu bir şekilde eve dönmeye karar verdi; Bunlar eve gitmekte olsunlar biz size kimden haber verelim, Karen Ülkesi Serhat şehrindeki Ahmet Şah'ın kızı Şahnizer Sultan'dan.

Şahnizer Sultan, Piri Derviş tarafından Ceylan Dağlarında Avcı Mustafa'yı görünce âşık olmuştu. O günden bu güne sevda ateşiyle alışıp yanmaya başlamıştı. - Yanındaki cariye kızlar Şahnizer Sultanin keyifsiz olduğunu anlamışlardı. Fakat^ derdini bir türlü anlayamamışlardı. Kimse de cesaret edip soramıyordu. Kim ne - desin sen âşıksın sevdalısın mı desinler. Tabii ki diyemezlerdi. Aradan birkaç gün daha geçti. Şahnizer Sultan ise günden güne zayıflıyor, soluyor, keyfi azalıyordu. Bu durumu babası Ahmet Şah'ta fark etmişti. Birkaç kere, "Yavrum sende bir - keyifsizlik var." dediyse de bir türlü doyurucu bir cevap alamadı. Acaba nasıl etmeliydi. Ahmet Şah hanımına durumu anlattı. Hanımı, "Şah'ım ben de fark ettim; ama gençlik, tabii ki her kız gibi onun da duyguları arzulan vardır, zaman zaman - gençler böyle olur" dedi. Ahmet Şah çok arif insandı. "Yok hanım, durumu hiç hoşuma gitmiyor, sen hele arkadaşlarından hangisi ile çok samimi ise

ona söyle, öğrenmeye çalışsın", dedi. Bunlar anlaştilar, anası araştırdı; hepsiyle çok samimi ancak en çok Güleser cariyeye ile samimi olduğunu öğrendi,

Bir gün Güleser Cariye 'ye yanına sesleyerek durumu anlattı. Güleser cariyeye, "Hanımım, ben de seninle aynı fikirdeyim, dur ben de öğrenmeye çalışacağım" diye söz verdi. Bunlar yine hiçbir şey olmamiş gibi durumu ele aldılar. Yine bir gün bahçede kızlar gezip eylenmeye çıkmışlardı. Herkes kendi aralarında bir yerlere dağıldılar, Güleser cariyeye ile Şahnizer Sultanin yolu da aynı düşmüştü. Güleser cariyeye aşktan bahsetmeye başladı. Bir ara Şahnizer Sultan derin bir of çekti. Güleser Cariye, "Sultanım çok manalı bir of çektin, içim yandı, ne olur bunun sebebini anlatır mısın? deyince, Şahnizer Sultan, "Hiç o derdimi açma" dedi. Güleser cariyeye, "Peki, atalar derdini demeyen derman bulamaz diye söylemiş, hani hiç olmazsa rahatlırsın" dedi. Sohbet koyulaşmıştı. O arada, "Peki ben derdimi dil ile değil de tel ile söylesem anlar mısın kız?" dedi. Güleser cariyeye, "ben çok âşık dinlemişim, hem anlarım zaten ben de dolmuşum" dedi. Şahnizer Sultan yirmi dört yasemen zülüflerini bastı sinesine, bakalım ne diyecek, Güleser cariyeye ne dinleyecek?

Aldı Şahnizer Sultan,

Aşkın hastasıyam, sevda sarhoşu.
Dolanıram iki gözü yaş gibi.
Ayrılığa düştü belalı başım,
Eşini yitiren garip kuş gibi.

Güleser cariyeye ilk sözleri dinledi önce şaştı. "Acaba bu güzel sözleri nasıl söyledi?" Anladı ki birine âşık olmuş. Hemen, "Sultanım kimdir bu şanslı delikanlı, ben tanıyor muyum?" diye sordu, Aldı İkinciye, "Dinle Güleser Cariye" dedi. Bakalım ne diyecek? Bir dervişin sözü ile sır oldum. Sevdiğim yiğidi bir dağda buldum. 'Gördüm cemalini sermeser kaldım. Geldi geçti hayal gibi düş gibi.

Güleser cariyeye, "Sultanım sağ olsun, ne demek istedi hiç anlayamadım sen bir rüya mı gördün, kime âşık oldun; herhâlde buralı değil", deyince, aldı üçüncüyü.

Şahnizer Sultanin sağalmaz derdi,
Bilmirem neredi mekânı yurdu,
Ne aradı ne de bir haber verdi,
Muhannetin kara bağrı taş gibi.

Söz tamamına erdikten sonra, Güleser Cariye durumu anlamıştı. Bir zaman sonra Şahnizer Sultanin yanından ayrıldı. Anasının fanına gitmeye çalışırken, Şahnizer Sultan arkadan seslendi, "Kız sana bir şey söyleyeceğim" dedi. Güleser Cariye, "Buyur" dedi. Şahnizer Sultan, "Sakin bu söylediklerimi anam bilmesin, hele babamın bilmesini hiç istemiyorum" dedi. Fakat Güleser' Cariye bir fırsat kolluyordu, anasına demek için. Neyse bir ara bir fırsatını bulup, anası Melek Sultan'a durumu olduğu gibi anlattı. Fakat ortada anlaşılmaz bir durum vardı. Kime âşık olduğunu kendisi de bilmiyordu. Anası merak edip sorunca, anası da bu duruma şaşırmişti. Ama âşık olduğu içinde seviniyordu. Bunlar merak ede dursunlar, Şahnizer Sultan sevda çeksın, günden güne sararsın solsun, aynı zamanda da yol beklesin, size kimden haber vereyim, Mustafa'dan.

Mustafa eve geldikten sonra durumu değişmişti. O kederin efkârın yerini bir arayış almıştı. Anası bu işin farkındaydı. Ama Abdullah Ağa "Bir anlık durun bakalım, inşallah eskisi gibi düzeldi zannedersen" dedi. Hepsi bu düşünce ve sevinç içerisindeydi, Aradan birkaç gün geçtikten sonra anası, Mustafa'nın yanına gelmiş, Mustafa ise hazırlık görüyordu. Yanında da avcı arkadaşı Haşan vardı. Bu durumu gören anası, "Oğul ne yapıyorsun, yine avlanmaya mı hazırlanıyorsun"; deyince, Mustafa, "Yok ana bu sefer av

işi değil", dedi. Anası, "Peki nedir bu telaşın bu sevincin manasını bana da söyle" dedi. Mustafa, "Ana sana bir şey söyleyeceğim, fakat üzölmek ağlamak yok, bana söz ver, babama da bir kolay dille anlatacağına yemin et" dedi. Anası, "Peki yavrum, senin iyiliğın için her şeyi yaparım." dedi. Mustafa, "Peki ana öyleyse ana dille değil de telle söyleyeyim" dedi. Bakalım Mustafa anasına gideceğini nasıl söyleyecek, anası ne cevap verecek?

Aldı Mustafa,

Hakkını helal et kesme duanı,
Men gedirem gurbet ele ay ana.

Uzak yerde gözü yolda kalan var.
Hasret koyma gonca güle ay ana.

Nergiz Hanım, "Yavrum senin bu aşıklığın beni de anadan ayrılması, ben de meraklandım, birde beni dinle'

Aldı Nergiz Sultan;

Senin yokluğuna nasıl dayanım,
Ağlıyaram bunnan bele ay oğul.
Evlât anasının ayrı düşende,
Sığar mı galeme dile ay oğul.

Aldı Mustafa,

Bu aşkın elinden eyledim aman,
Ne tabip var ne sarmaya bir Lokman,
Üstümüzde Yaratan var her zaman,
Mevlâ'm yardım eder kula ay ana.

Aldı Nergiz Sultan;

Senin çekip gittiğini bilerler.
Tanıyanlar toplanarlar gelerler,
Soruşallar mennen haber sorallar.
Ne deyim gardaşa ele ay oğul.

Aldı Mustafa,

De ki getti sevdiğini getire.
Sevdasını muradına yetire,
Mustafa der her şey kalır hatıra.
Yeter sonu hayır ola ay ana.

Aldı Nergiz Sultan;

Nergiz Hanım der ki diner mi sızım,
Demek böyle imiş kaderim yazım,
Kıyamete kadar doluhan gözüm,
Bundan sonra bakar yola ay oğul.

Söz tamamına erdikten sonra, ana oğul tekrar birbirlerine sarıldılar. Anası Nergiz Hanimin, "Oğul gitmezsen olmaz mı?" demek geliyordu içinden. Ancak seni anlıyorum yavrum, ama bu işin dönüşü yoktur. Gitmezsen de evde zarıncı kalacaksın, günden güne göz göre göre eriyip gideceksin" dedi. Neyse bu haberi fenası düzgün bir şekilde Abdullah

Ağa'ya ulaştırdı. Abdullah Ağa çok arif adamdı. Hemen işin iç yüzünü anlamıştı. "Peki hanım inşallah bizim duamız oğlumuzun üzerinde olur. Bir de bakarsın gündür geçmiş, oğlumuz mutlu bir şekilde geri gelmiştir" dedi. Neyse, bunları ana, baba, oğul kendi aralarında konuştu, anlaştılar. Abdullah Ağa "Peki yavrum, sen yalnız mı gideceksin? dedi. Mustafa, "Yok baba arkadaşım Hasan'la beraber gideceğiz, biz her şeyi planlamışız" dedi. Babası, " "Nasıl plan?" deyince, Mustafa, "Baba biz buradan oraya, kervanla avladığımız hayvan derilerini götüreceğiz. Orada bir dükkân kiralayacağız, hem satıp ticaret edeceğiz. O arada da diğer işlerimize bakacağız" dedi. Abdullah Ağa kafası çalışan adamdı, "Oğul çok güzel düşünmüşsünüz, ama çok dikkatli olmanız lazım. Hiç kimseye güvenmeyin, orası yabancı bir ülkedir. Ben o işleri çok iyi biliyorum, sonra başınız zor durumda kalır. Amandır her şeyi çok iyi düşünün diyerek nasihatlerde bulundu.

Bunlar her şeyini bir iki gün içerisinde yaptı yakıştırdılar. Artık yol hazırlıkları başlamıştı. Yola çıkmak için vedalaşmaya başladılar. Biz size kimden haber verelim, Karen ülkesi Serhat şehrindeki Ahmet Şahin kızı Şahnizer Sultan'dan.

O sevdadan birkaç ay geçmişti. Şahnizer Sultan da günden güne güzülmeye erimeye başlamıştı. Anası ve babası bu işin farkındaydılar ve nihayeti Şahnizer Sultanyatağa düşmüştü. Artık tek çare doktor ve hekimlere kalmıştı, anası perişan Ahmet Şah şaşkındı. "Acaba bu kızın sonu ne olacak, gelen doktorlar hekimler müneccimler neler yapacak?" diye düşünüyorlardı. Bu sıkıntılar içerisinde şaşarken, yapılan tedavilerin ve verilen ilaçların hiçbir faydası olmamıştı. Güleser cariyeye ve Anası Melek Sultan durumu biliyorlardı. Kız sevdaya düşmüş, sonuçsuz sevdanın sonu ne olacak diye merak ediyorlardı. Her gün tellallar bağılıyor, her tarafa haberler salınmış, kızının kurtulması için Ahmet Şah bütün imkanlarını kullanıyordu. Şehirde bu durum devam etsin, biz gelelim Mustafa ve ile arkadaşı Hasan'a.

Bunlar kervanın her şeyini yüklemişler, artık yola çıkmaya hazırды. Geride gözü yaşlı bir ana, bir baba birkaç da bacı kalıyordu. Her şey güzel de insanın doğduğu yerden ayrılması elbet ki çok zordu. Geriye dönmesi ya nasip meselesiydi, Herkesle görüşüldü, kervan şehri çıktı. Mustafa geriye dönüp baktı ki, eyvah çok zor bir durum. Ama terazinin diğer kefesine baktı, sevda ağır basıyordu. O arada meraklanmıştı, sine kazanı taşmaya başlamıştı. Aldı bakalım bu gidiş için Mustafa ne söyleyecek, söyleyelim sağlığınıza.

Aldı Mustafa,

Anadan babadan elden ayırdın,
Nerden geldin buldun beni ayrılık.
Sonu görülmeyen yollara saldın,
Heç olmaz olaydın seni ayrılık.

Bu dörtlükten sonra arkadaşı Hasan'da başını öne eğdi. O da üzülmüştür Tabi ki kolay değildi. O da anadan babadan kardeşten ayrılıyordu. Mustafa, Hasan'ın ağladığını gördü, aldı bakalım ikinci ne söyleyecek?

Kimisini Mecnun eyler çöllere,
Kimisini yakar katar küllere,
Kimiye düşürür gurbet ellere,
Ayrırır bedenden canı ayrılık.

Onda mevcut keder gamlar kahırlar.
Temizlemez okyanuslar nehirler.
Santim santim bedenini zehirler.

Kurutur damarda kanı ayrılık.

Bir an durmaz dinlenmeye ara yok,
İçten yakar dışarıda yara yok,
Mustafa'yam kurtulmaya çare yok,
Yüz yaşasan yine sonu ayrılık.

Mustafa bu türküleri söyledikten sonra, ikisi de çok üzüldüler, efkârlandılar, ama çare de yoktu. Ayrılık bunlara arkadaş olmuştu. Bunlar nereye o da onlarla oraya gidecekti. Tabii ki gitmesi lazımdı. Mustafa'nın sevgilisi bekliyordu. Fakat başka bir ülkeye gideceklerdi, yol bilmiyorlar iz bilmiyorlardı. Kervancı nereye götürürse bunlar da şimdilik oraya gitmeye razı oluyorlardı. Bunlar gitmekte olsunlar biz size kimden haber verelim, Karen ülkesi Serhat şehrinden.

Şehirde bir söylenti başlamıştı, herkes Ahmet Şah'ın kızı Şahnizer Sultan'ın rahatsızlığını konuşuyordu. Dış ülkelerden ve Karen ülkesinden sayısız hekim, lokman, remilci, fala bakan gelerek saraya toplanmışlardı. Her hekim bir türlü ilaç yapıyor, sultanı iyileştirmek için ellerinden geleni yapmaya çalışıyorlardı. Kim ne yaptı ise hiçbir türlü gelişme ve iyileşme olmuyordu.

Bir gün, yataktan kalkan Şahnizer Sultan anasından müsaade istedi. "Ana bana müsaade ver ben kızlarla dolaşmak istiyorum" dedi. Anası çok sevinmişti, çünkü kaç zamandır böyle bir isteği olmamıştı. Şahnizer Sultanın anası, "Tamam yavrum, sen nasıl istersen öyle yap, biz de senin için dua ederiz" dedi. Öz elleriyle giyindirdi, süsledi ve bekleyen arkadaşlarının yanına yola saldı. Anası kızının hastalığının ne olduğunu ve birine âşık olduğunu biliyordu. Ama bir başka ülkede birine âşık olduğunu bilmiyordu. Neyse Şahnizer Sultan bir zaman bahçede cariye kızlarla eylendi güldü. Çok samimi olduğu Güleser Cariye ile yolları ayrı düştü. Bahçede güzel bir yerde oturdular, birbirleriyle sohbet etmeye başladılar. Güleser Cariye, "Kız bugün keyfin yerinde, sana ne oldu?" dedi. Şahnizer Sultan, "Bu gün çok güzel bir rüya gördüm" dedi. "Peki ne gördün?" deyince, Şahnizer Sultan, "Bir kervan bize doğru geliyordu, herkes koştu ben koşamadım. Oradakilerden sordum, dediler ki güzeller için çeyiz sandığı satıyorlar. Ben de bir tane alacak olduğumu söyledim. Dediler ki zaten seninki hazırmış. Bir kecebanın içinde geliyor, o anda çok sevinmişim, bağırılmışım. O bağırmaıyla uyanmışım, ama çok mutlu oldum. Sen ne diyorsun bu rüyaya?" dedi. Güleser Cariye, "Vallahi ben diyorum ki sana âşık olan oğlan inşallah gelecek, bu onu gösterir" deyince, Şahnizer Sultan ağladı. "Kız niye ağlıyorsun, sen de bunu istemiyor musun" dedi. Şahnizer Sultan, istemez miyim, ama ne kadar zaman oldu, bir haber çıkmadı ona ağladım. Sinem doldu, eğer müsaade edersen ben bunu dil ile anlatmam zor olur, saz ile anlatayım İfşana" dedi ve yirmi dört yasemen zülüflerinden birkaçını sinesine basarak bakalım ne söyleyecek, Güleser Cariye ne dinleyecek?

Aldı Şahnizer Sultan,
Sevdiceğim çıkıp gelecek diye,
Yollarını beklemekten yoruldum.
Bu gün bu gün yarın yarın diyerek,
Günlere gün eklemekten yoruldum.

Yar yok ki yanımda nasıl yatarım,
Mecnun diyen Leyla'dan da beterim,
Her gün keder alıp çile satarım,

Derdime dert yüklemekten yoruludum.

Dağ başında avın gezen avcıdan,
Tas içinde fala bakan falcıdan,
Gelen kervancıdan, geçen yolcudan,
Haber sorup yoklamaktan yoruludum.

Şahnizer Sultanım verdiler bade,
Söylemedim ne kardeşe ne ya da,
Gündüzler gaflette gece rüyada,
Hayalini koklamaktan yoruludum.

Söz tamamına erişmişti. Şahnizer Sultan bir başını çevirdi ki ne kadar 'cariye kız varsa hepsi bir yere girmişler, bunun söylediklerimi dinliyorlar. Sözü dinledikten sonra hepsi toplanarak Sultan'ın yanına geldiler. Teker teker teşekkür ettiler ve ne kadar güzel şeyler söylediğini ifade ettiler. Çünkü hepsi de memnun olmuştu. Sultanları iyileşmiş türkü söylüyordu. Bu duruma Şahnizer Sultan hem memnun oldu, hem de "Kızlar Allah'ını seven bu durumdan kimselere bahsetmesin, sonra Ahmet Şah'ın kulağına gider, ayıp olur." dedi. Kızların hepsi de söz verdiler. Yine hep beraber eylemeye, gülmeye söylemeye başladılar. Aradan bir zaman geçmişti. Anası merak etmeye başlamıştı. "Acaba hasta yatağından kalktı gitti, bir şey olsa şimdiye kadar bir haber gelirdi. Kendi kendine söylendi inşallah bir şey olmamıştır" dedi. Fakat içi yine rahat olmadı, kalkarak kızların olduğu bahçeye doğru gelmeye başladı. Hiçbir kız yoktu ortalıkta. Biraz daha aradı, yine içine bir korku düştü. Bir tanesini bulsa soracaktı, fakat kimse de ortada görünmüyordu. Nihayet bahçenin arka tarafından sesler gelmeye başlamıştı. O yöne doğru ilerledi, bir baktı ki kızlar hep birlikte eyleiyorlar. Gözü Şahnizer Sultan'ı aradı, baktı ki o da aralarında. Çok memnun olmuştu. Sevindi. Yanlarına gelince hepsi saygı ile hürmetlerini gösterdiler. Kızı ise anasının yanına geldi, sarıldı öptü, yüzü gülüyordu. Anası da bunu merak etmeye başladı. Aylardır hasta yatan kız, birden bire iyileşmiş, hiçbir şey olmamış gibi gülüp eyleiyordu. Kızlara baktı, Güleser Cariyeye döndü, onlar da hiçbir şey söylememeye kararlı görünüyorlardı. Ama merakını yenemedi, sorması lazımdı ki rahat edebilsin. Kızı da anasının bir şeyler beklediğini anlamıştı. Bir ara, "Yavrum sen söylemesen ben sana söyletmesini bilirim" dedi. Sultan önce şaşırıldı, sonra, "Nasıl?" deyince, çekti yasemen zülüflerini bastı sinesine. Bakalım kızına ne söyleyecek, ne cevap verecek?

Aldı Melek Sultan;

Gönlümün sultanı canımın canı,
Senin yüzün gülse men de gülerem.
Ele sarhoş durup öldürme meni,
Kara tellerine kurban olaram.

Şahnizer Sultan baktı ki anam benden fena âşık olmuş, aynen benim söylediğim gibi o da söylüyor, "Ana ben dinledim sözümü, şimdi sen de beni dinle" dedi ve bastı zülüflerini sinesine bakalım ne diyecek? ,

Aldı Şahnizer Sultan,

Ana danıştırip açma derdimi,
Hatırlatma ağlıyaram dolaram.
Zaten sevdiceğim çığırır yadımnan
Bunnan bele saralaram solaram.

Aldı Melek Sultan;

Kamış parmaklara kınalar çalsam,
Bezeyip kolumu boynuna salsam.
Seni melül koyan kimdi bir bilsem.
Gidip özüm anyaram bularam,

Aldı Şahnizer Sultan,

Yiğit olan aramaz mı yarını,
Gül bilir bülbülün ahuzarını.
Eğer bilsem mekânını yerini,
Kıyamete kadar orda galaram.

Aldı Melek Sultan;

Melek Sultan der ki bu sırrı atsan,
Her şeyi anlatıp sözünü tutsan.
Bana izin verip müsaade etsen.
Gidip şah babana haber salaram.

Aldı Şahnizer Sultan,

Şahnizer Sultanin bahtı gülerse,
İş düzeler Hakkın emri olarsa,
Eğer babam eşiderse bilerse,
İçinde utanaram ölerem.

Sözler tamamına ermişti, kızlar da Melek Sultanin bu söyleyişlerine şaşmış kalmıştı. Ama mana dolu bir sohbet olmuştu, birbirleriyle konuşuyorlardı. Elbet ki dert insanı söyletir. Ana yüreği, söylemez mi? Kızlar çok normal karşıladılar bu sohbeti. Bir ara Melek Sultan kızlardan ayrılarak saraya doğru gitmeye başladı. Şahnizer Sultan ise aynı neşe ile yine kızlarla eylemeye, gülmeye, söylemeye devam ediyordu. Bunlar böyle devam etsinler biz size kimden haber verelim, Mustafa ve arkadaşı Hasan'dan. elbet ki yolları çok uzundu, aradan bir ay gibi bir zaman geçmişti. Artık kervancının dediğine göre bir buçuk gün kadar bir zamanlan kalmıştı. Çünkü ayrı bir ülkeye geçiyorlardı, Karen ülkesinin Serhat şehrine gelmek için Mustafa acele eliyordu. Çünkü yollarını bekleyen bir sevdiği vardı. Ama önlerinde bir de çetin yer vardı. Orayı geçseler, artık hiçbir tehlike kalmayacaktı. Kervancı dönerek, arkadaşlar eğer bu geçidi atlatırsak hududu geçtik sayılır. Bu gece çok dikkatli İmamımız lazım. Çünkü orası iki dağın arasından giden bir yoldur. O yolu gündüz geçmek daha uygun olurdu." dedi. Ne demişler, "At ayağı külünk olur, âşık dili 'yürük olur, tez vurur tez getirir, menziline tez yetirir" Biz de uzatmayalım, sizleri üzmeylem, kervan dar bir boğaza gelmişti. Bir ara etraftan birçok sesler duyuldu, erken kervancı hemen durumu anladı. "Arkadaşlar dediğimiz başımıza geldi, bunlar haramilerdir, bu haramilerden nasıl kurtulacağız, bir şeyler yapmamız lazım" derken, bunların dört etrafını da haramiler sardı. Harami başı, "Kervancı yolcular ellerinizi yukarıya kaldırın!" derken, herkes ellerini yukarı kaldırdı, Mustafa sazı ile ellerini yukarıya kaldırınca, harami başı, "o elindeki saz mı?" dedi, Mustafa, "Sazdır beyim" dedi. "Peki sen âşık mısın?" "evet âşığım beyim." "Yâni çalıp söylüyor musun?" "Tabi ki yıllardır saz elimde çalıp söylüyorum." "Peki nereye gidiyorsun?" "Vallahi Karen ülkesinin Serhat şehrine gidiyoruz", dedi. Harami Başı, "Ne için gidiyorsunuz?" dedi. "Orada Şah'ın huzurunda çalıp söyleyeceğiz. Âşıklar arasında yarışma var. Ben de o yarışmaya katılmak için

gidiyorum" dedi. "Peki bu yanındaki kimdir?" "O da benim ırağımdır, saz öğreniyor sazımı taşıyor." deyince, harami başı, "Ben âşıklaı çok seviyorum, olmaz mı bana ve arkadaşlarıma bir iki al söyle" dedi. Mustafa kendi kendine, "Bu bir fırsattır" diyerek, bastı sazı sinesine, bakalım ne diyecek?

Aldı Mustafa,
Bir aydır gurbet eldeyiz,
Bizi azat et harami.
Bitmez tükenmez yoldayız,
Bizi azat et harami.

Harami başının bu dörtlük çok hoşuna gitmişti. Bir tebessüm ederek, "sağ ol âşık" deyince, Mustafa hemen İkinciye söylemeye başladı.

Derdimize eyle çare,
Senin meskenindir bura,
Koy garışım âşıklara,
Bizi azat et harami.

Sana aldık telimizi,
Baktın gördün hâlimizi,
Aç gidelim yolumuzu,
Bizi azat et harami.

Mustafa gider telaşla,
Gönlü gam gün gözü yaşla,
Ol Yaratan'a bağışla,
Bizi azat et harami.

Harami başı hem âşıklaı seven birisiydi, hem de âşığın söylediği sözler bunu merhamete getirmişti. Çok da hoşuna gitmişti. "Peki bana bir söz ver" dedi. Mustafa, "Buyur beyim" dedi. "Âşıklara yenilmeden geri döneceksin, senden söz istiyorum", diye birde espri yaptı ve yollarını açtı. Kervancı ve arkadaşı Haşan dona kalmıştı. "Allah'ım sen ne güzel yardım ettin bize" diyordu. Neyse o geçit vermez- yolda gitmeye başladılar. Ver elini Karen ülkesi Serhat şehri. Bunlar yaklaşmakta olsunlar, biz size kimden haber verelim Serhat Şehrinden ve Ahmet Şah'ın hanımı Melek Sultan'dan.

Melek Sultan kızının âşık olduğunu Ahmet Şah'a söylemedi. Fakat "Bu kız sevdalı olabilir." diye de bir söz atmıştı Şah'a. Tabi ki bir ara iyi olan sultan, birkaç gün sonra yine hastalanıp yatağa düşmüştü. Sarayda herkes kara kara düşünüyordu, durum ne olacaktı. Tek çare bir mucize bekleniyordu. Doktorlar hekimler hepsi imkansız kalmıştı. Ama Güleser Cariye ve anası durumu biliyordu. Duadan başka bir çareleri yoktu. Ama Şahnizer Sultan ara sıra saraya garip insanların gelip gittiğini soruşturuyordu. Bunlar böyle kalsın, size kimden haber verelim.

Günlerin birinde Mustafa ve arkadaşı Haşan şehre ayakbastılar. Kervancı her yeri çok iyi tanıdığı için bunların isteği üzerine şehrin en işlek yerine geldiler. Bunlar o akşam bir hana misafir oldular. Ama akıllarında da bir plan yapıyorlardı: Önce şehirde bir dükkân kiralayacaklar, sonra getirdikleri o hayvan derilerini bir taraftan satacak, bir taraftan da giyecek elbise hâline getirecekler, onun için terzi tutacaklardı. Böylelikle bir taraftan da Şahnizer Sultan'ı soracaklardı. Bu planlarını gece yattıktan sonra yarın başlatacaklardı, sabah oldu. Allah cümlemizin üzerine hayırlı sabahlar açsın. Bunlar Bezirgan'ın yardımı ile

bir dükkân kiralayıp getirdikleri hayvan derilerini yüklediler, Bir tane de tabela yazdırdılar. Tabelada, "bu dükkânda yabancı hayvan derileri hem satılır hem de elbiselerin çeşitli yerlerine süs eşyası olarak dikilir" yazıyordu. Tabelayı astılar ve işlerine başladılar. At ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez getirir, menziline tez yetirir ki dinleyenleri üzmeylim.

Aradan iki üç hafta geçmişti. Etrafta ilgi gittikçe büyüyordu. Çünkü şehirde hiç olmayan bir iş yapıyordu. Bir taraftan siparişler alınıyor, bir taraftan elbiseler dikiliyordu. Bu işe en çok kadınların ilgisi olmuştu. Derken bir gün dükkânlarını açıp işlerine başlayınca, bir tellal, "Ahmet Şah'ın kızı Şahnizer Sultan ağır hastadır, onu kurtaracak doktor hekim aranıyor, Allah'ını seven yardım etsin!" diye bağıyordu ' Bu sözü Mustafa eşitti. Çünkü bu durumu biraz da Şahnizer Sultan yaptırıyordu. Eğer oğlan gelirse haberi olsun diye. Ey biz gelelim Mustafa'ya.

Mustafa, arkadaşı Hasan'a, "Tam sırasıdır, sen dükkâna bak üzerinde dur, ben saraya gideceğim" dedi. Haşan, "Sen ne yapacaksın sarayda, seni tutup öldürürler" dedi. "Sen karışma Haşan, ben o işi hazırlamışım, şehre ilk geldiğimimde." " Zaten bu durumu duymuştu, iki defa bahçenin etrafında dolaşmış, fakat sevdiğini görememişti.

Önceden yaptırdığı hekimlik elbisesini çıkarıp üzerine giydi. Bir de yüzüne sakal yapıştırıp, eline de bir baston olarak doğruca sarayın yolunu tuttu. Bir zaman sonra sarayın kapısına geldi. Cebinden bir kâğıt çıkararak, "beni Ahmet -Şah'a söyleyin uzak yerden bir hekim gelmiş, ben de hastaya bakacağım" dedi. Durumu Ahmet Şah'a iletiler. Zaten bunun gibi yüzlerce hekim geliyordu, "bu da onlardan biridir" dedi. Emir vererek, içeri alıp hastanın yanına götürmelerini istedi.

0 kadar da umursamadı. Kendi kendisine, "Bu kadar hekim bir şey yapmadı bu ne yapacak!" dedi. Neyse, Mustafa'yı hekim kılığında alarak içeriye götürdüler. Kapıdakilere, "Ben hasta ile yalnız kalmam lazım, hiç kimse olmayacak" dedi.

Bunlar da mecburen kabul ettiler, zaten umut arıyorlardı. Elinde çantası ile içeriğe girdi, baktı ki sevdiği kız yatakta perişan bir şekilde yatıyor. Yanına oturdu, "Kızım beni duyuyor musun?" dedi. Sultan hiç gözünü açıp bakmadı bile, elindeki bastonu sinesine dayayarak bakalım ne diyecek, kız nasıl bir hareket gösterecek?

Aldı Mustafa,

Sevdiceğim aç gözünü beri bak,
Sevdana tutulup sana gelmişem.
Aynayı devranda gördüm yüzünü,
Ateş alıp yana yana gelmişem.

Şahnizer Sultan bir gözünü açtı baktı ki, yaşlı, sakallı, elinde baston olan biri türkü söylüyor. Ama bunun tam yüreğini söyledi, "sanki bana bakınca her şeyi biliyor gibi". Mustafa aldı, bakalım ikinci ne diyecek?

Anam gözü yaşlı bizim ellerde.
Türlü meşakkatler çektim yollarda,
Bir Leyla'nın Mecnun'uyum çöllerde,
Hemi deli hem divane gelmişim.

Acı Mustafa tek bahtı karaya,
Sen hasretsen ben muhtacım çareye.
Tabibim ol ilaç eyle yaraya,
Ağır hasta idim, cana gelmişem.

Söz tamamına eriştikten sonra, Şahnizer Sultan tekrar yüzüne baktı yine tanıyamadı. Mustafa takma sakalını aşağıya indirdi, o anda Şahnizer Sultan kalkarak Mustafa'ya, Mustafa'da Şahnizer Sultan'a öyle sarıldılar ki, ne milyar üzerine, siyah sandal sarı tele, şeyda bülbül gonca güle, farsı lügat imran dile, aç arı çiçeğe, Çıldır çeçile, Ardahan kayışa, Şöreyel lavaşa, yerli haşıla, Kürt soğana, Azeri bozbaş, deve kangala, terekeme hangele sarılan gibi sarıldılar. Bir zaman böyle kaldılar, sonra kendilerine geldiler. Şahnizer Sultan, "dur oğlan burası Ahmet, Şah'ın sarayı ben de kızım, gelip bizi böyle görürlerse seni şehrin ortasında idam ederler, ya da zindana atarlar, ömür boyu orada çürürsün", deyince, Mustafa yine sakalını taktı, eline kitabım aldı, açtı, o arada anası Melek Sultan içeriye girdi. Mustafa kendisine çeki düzen vererek konuşmaya başladı. Melek Sultan, "Hekim bey ne oldu?" deyince, "Ben bir şeyler okudum, gözlerini açtı" dedi. Melek Sultan, "Ne olmuş ona hekim bey" diye sordu. "Vallahi kızımıza çok ağır bir nazar işlemiş"

dedi. "Bunun çıkması çok zor, ben ara sıra gelip bakarım. Ama bunun çaresi de var." "Peki nedir çaresi?" "Bu giydiği elbiselerin iki yakasına kurt derisinden yakalıklar diktireceksiniz. Aynı yeten, ceylanın: gözlerini çıkarıp o yakalıkların, üzerine diktireceksiniz. Ama diktirdiğin deri, dişi kurt derisi olacak" dedi. Anası, "Peki bunları nereden bulacağız hekim bey" deyince, hekim, "Benim duyduğuma göre şehirde böyle bir yer açılmış, bir arayın bakın, siz korkmayın, kaldırın kendisi de gidebilir" dedi.

Anası Melek Sultan, bir baktı ki ne kadar hekim doktor geldi ise bu kadar etkili olamadılar. Fakat bu hekimin ayağı ve okudukları çok iyi gelmişti. Yetiştirdi elini öpmeye, hekim bırakmadı. Hekim, "Sultanım bana müsaade edin. Ama benim dediğimi muhakkak yaptırmanız lazım." Şahnizer Sultan'ın başını, saçını okşadı. Şahnizer Sultan neredeyse ayağa kalkacaktı. Mustafa işaret edince tekrar yatağa girdi. Hekim çantasını alarak odadan çıktı. Fakat Sultan'ın gözü arkasında kalmıştı. Bu yerine gitsin, anası kızına dönerek, "Yavrum nasılsın, ana artık o kadar iyiyim ki hiçbir şeyim kalmadı," Anası sevindi, haber Ahmet Şah'a gitti. O da çok sevinmişti. O hekimi görüp razı etmek istiyordu. Neyse, o gece çok rahat bir uyku aldı Şahnizer Sultan. Sabah olunca Şahnizer Sultan erkenden kalkmış, taranmış, bezenmiş, kahvaltısını yapmıştı. Orada çalışanlar şaşırmıştı. Herkes bir güzel keyifliydi, çünkü prensesleri çok iyi olmuştu. O arada sultana haber gitmiş, o da çok memnun olmuş ve kızının yanına gelmişti. Baktı ki kızı çok güzel giyinmiş, bezenmişti. "Kızım bugün bir hâl var sende bunun nedeni nedir?" dedi. Şahnizer Sultan, "ana o hekimin okudukları bana çok iyi geldi. Sanki üzerimden bir kara bulut gitti, bir güneş doğdu. Onun için bir daha o duruma düşmemek için onun dediğini yapmamız lazımdır. Ben biraz sonra onun tarif ettiği yere gideceğim, onun dediklerini de arayacağım, iznin olur mu?" deyince, anası, "Olmaz mı yavrum, yeter ki sen böyle neşeli ol, biz ne isteriz Allah'tan" dedi. Kızını öptü, sarıldı, sonra da beraber kahvaltı yaptılar.

Bir zaman sonra Şahnizer Sultan, Güleser Cariye ile beraber doğruca şehrin içine, o yeri arayıp bulmaya gittiler. Bunlar gelmekte olsun size kimden haber verelim, Mustafa'dan.

Sevgilisi gelecek diye o gece hiç uyku uyumamıştı. Hazırlanmış, Şahnizer Sultan'ın yolunu bekliyordu. Bir zaman sonra, bunlar aradığı yeri buldular. İki de birden içeriye girdi. İçeride Mustafa da yol gözlüyordu. Bir zaman birbirlerine baktılar, bakıştılar.

Bu bakışmaya dayanamayan Mustafa aldı bakalım ne söyleyecek, Şahnizer Sultan ne cevap verecek?

Aldı Mustafa

Gelişine kurban olum.

Yanakları lale yarım.
Kaşları yay kiprikler ok,
Gözleri piyale yarım.

Şahnizer Sultan durdu, "Oğlan bir kendini âşık belleme, bu sevda beni senden de beter etti" dedi. Çekti yirmi dört yasemen zülüflerini sinesine basarak, bakalım ne söyleyecek?

Aldı Şahnizer Sultan,
Dayanmadım hasretine,
Sevdan olmuş bela yarım.
Seni seven âşığına,
Gel çektiirme çile yarım.

Aldı Mustafa,
Mine boyun yücelenmiş.
Gerdanda bel incelenmiş.
Dudakların goncalanmış.
Yüzün benzer güle yarım.

Aldı Şahnizer Sultan,
Uğruna koymuşum canı.
Gönülden sevmişem seni,
Giye hekim kispetini.
Her gün bize gele yarım.

Aldı Mustafa,
Mustafa hayran dillere.
Gerdana düşen tellere,
Her gün sen gelen yollara,
Canım kurban ola yarım.

Aldı Şahnizer Sultan,
Şahnizer Sultan divane,
Olmuşam şama pervane,
Vermişem kendimi sana,
Ne dilersen dile yarım.

Söz tamamına erişti, iki sevgili birbirlerine sarıldılar, görüştüler. Aradan epey bir zaman geçmişti, Güleser Cariye, "sultanım şimdi peşimizden adamı gönderebilirler, İstersen yapacağın şeyleri yapmaya başlasınlar." Bir ara Mustafa durumun ciddiyetini anladı. Terzilere emir vererek "Elbisenin üzerine kurt derisinden yakalıklar yapılacak, ayrıyeten ceylan gözleri de iki yakasına dikilecek", dedi. Terziler provaları aldı, elbisenin yapılmasına başlandı. Biraz daha kaldıktan sonra, Şahnizer Sultan müsaade isteyerek doğruca saraya gitmekte olsunlar,- Mustafa'nın gönlü sevinçli. Artık işler istediği gibi ilerliyordu. Anası Melek Sultan, da biraz geç geldikleri için merak etmişti. Yollarını gözlüyordu, bir daha baktığında Güleser Cariye ile Şahnizer Sultan beraber geliyorlardı. Sarayın bahçesine girdiler, sevinerek anasına sarıldı. Anası, "Yavrum durumun nasıl?" diye sorunca, Şahnizer- Sultan, "ana hiç bu kadar iyi olmamıştım, Allah razı olsun o hekimden" dedi. Bunlar - kızlarla beraber eyleneip gülsünler, anası da çok mutlu olmuştu. Babasına da

anası durumu anlatıyordu. O da hekimi çok' merak ediyordu, görmek istiyordu. Neyse "bu durum bir ay kadar böyle devam etmekte olsun, Şahnizer Sultanin keyfine diyecek yoktu. Elbiseyi giyinmiş, kızlarla keyfinde, aleminde olsun. Size kimden haber vereyim Mustafa'dan.

Mustafa işlerin yoğunluğu yüzünden birkaç haftadır Şahnizer Sultani göremiyordu. Çünkü dükkâna o kadar ilgi olmuştu ki gelip gidenlerin sayısı çok üst düzeye çıkmıştı. Yeni bir moda herkes aynı ve ayrı hayvan süslemeleriyle elbiseler yaptırıyordu. Bu durum saraya kadar ulaşmıştı. Ahmet Şahin yanındaki vezirlerin hanımları, kızları bile aynı süslemeleri yaptırmıştı. Neyse uzatmayalım hikâyeti, koparmayalım kıyameti.

Aradan bir ay geçmişti, iki sevgili birbirlerini görmemişlerdi. Birden Mustafa'nın beynine vurdu. Hemen yanındaki arkadaşı Hasan'a, "Sen bir bak da ben bir saraya kadar gidip Şahnizer Sultani göreyim" dedi. Sarayın bahçesine doğru yol almıştı, ama bu defa üzerinde hekim elbiseleri yoktu. Kızların arasında Şahnizer Sultan eylenip gülüyordu. Mustafa'yı görünce hemen koşa koşa yanına geldi. Bunlar sarıldılar ama kızların hepsi durumu gördü. Bunlar bir serbest yere geldiler. Tabii ki kız biraz nazlandı, çünkü bir aydır gelmiyordu. Mustafa durumu anladı, "Gel şöyle karşı karşıya oturalım bak sana ne söyleyecem" dedi. Bunlar oturdular, Mustafa ağaçtan bir dal kopararak bastı sinesine, bakalım ne söyleyecek?

Aldı Mustafa,

Kaç gündür görmedim hasret kalmışam,
Dur bir bakım doya doya sevdiğim.
Temranlı kirpikler ok olmuş yine,
Kaşların benzemiş yaya sevdiğim.

Kız dayanamadı, "Oğlan bir aydır yolunu gözlüyorum, senin bu söylediğine karşılık vermezsem benim sevdam yerin dibine girsin." Aldı bakalım bu söze karşılık ne diyecek?

Aldı Şahnizer Sultan,

Senin için bin bir türlü don giydim
Verme emeğimi zaya sevdiğim.
Cuğul çoktu eşideller göreller,
Gorhuran şah babam duya sevdiğim.

Aldı Mustafa,

Kem söz yada salıp etme zarıncı.
Danışanda dudak kaymak diş inci,
Beslenmiş sinende bir çift turuncu,
Gurban olam fidan boya sevdiğim.

Aldı Şahnizer Sultan,

Sevda serde Mecnun'dan da doluşan,
Mennen başkasını görmez delisen.
Sen benim gönlümün ipek telisen,
Deyişmem sultana beye sevdiğim.

Aldı Mustafa,

Mustafa'yam men sevmişem birini,
O bir çift gamzeli yanaklarını.
Beyaz gerdanından akan terini,

Katsan kadehteki meye sevdiğim.

Aldı Şahnizer Sultan,

Şahnizer Sultan'am Leyla'dan beter,

Sevdan ateş alıp sinemde tüter.

El toplana ikimizi beraber.

Bir eyvan otağa goya sevdiğim.

Sözler tamamına eriştikten sonra, yine ilk görüşüyorlarmış gibi sarıldılar ve bir zaman daha gezip dolaştılar. Ama bunu etraftan herkes görmüştü. Şahnizer Sultan bir taraftan korkuyordu, "Bu durumu babama söylerlerse Mustafa'ya bir keder gelebilir" diyordu. Mustafa ise hiç çekinmeden aşkının da verdiği heyecanla hiçbir şeyi düşünmüyordu. Neyse bir zaman sonra, bunlar ayrılacaklardı. Ama bin şeyler yapmaları lazımdı. Çünkü bu böyle devam edemezdi. Acaba nasıl olmalıydı Kendi aralarında biraz daha konuştular bir tarafa çıkaramadılar. Ama "Bunu yine de düşünelim" dedi ayrıldılar.

Mustafa doğruca dükkâna gitmekte olsun, bunu arkadan çoğul insanın biri takip ediyordu. Bunun o dükkâna girdiğini gördü ve emin olarak kafasına koydu ki bu durumu Ahmet Şah'a anlatacaktı. Çünkü onun da işi oydu, ama bunu; anlatması için aradan zaman geçmesi lazımdı. Çünkü söylediği için kendisinden şüphelenilmesin! istemiyordu. Böylece günler de geçip gidiyordu. Şahnizer Sultan çok iyi olmuştu. Hekim elbisesinde Mustafa ara sıra gelip gidiyordu. Ama işin sona; ne olacaktı? Yine birkaç gün geçmişti ki Mustafa'yı takip eden adam artık bunu söylemenin zamanı geldi. Eyer söylersem Ahmet Şah bana para verir düşüncesi doğruca sarayın yolunu tuttu. Oradakilere Ahmet Şah'ı göreceğini, çok önemli bir haberi olduğunu, Şah'a söyleyeceğini anlattı. Bu durumu Ahmet Şah'a iletiler, o da gelmesini emretti. Adam Şah'ın huzuruna çıkarak, "Şah'ım bundan birkaç gün evvel bahçede bir delikanlı kızına sarılarak onu öptü" deyince, Ahmet Şah sinirlendi. "Bu kimdir hemen yakalansın, benim huzuruma getirilsin" dedi.

Bu durumdan habersizdi Şahnizer Sultan, kızlarla beraber gülüşüp eğleniyordu. Bir zaman sonra kızlardan birisi Şahnizer Sultan'a gelerek, "Kız senin yanına gelen o oğlan vardı ya!"; "Ey ne oldu o oğlana? Vallahi iki cellat tarafından biraz önce babanın huzuruna götürdüler" dedi. Sultan inanmadı, kendi kendine "Onun burada ne işi var?" dedi. Ama içi rahat etmedi, kızlardan ayrılarak doğruca babasının yanına geldi. Babası Sultani görünce, "Kızım seni bahçede rahatsız eden o delikanlıyı tutturup hapse attırdım" dedi. Kız inanmadı, "hangi oğlanı?" deyince, "Seni bahçede öpen oğlanın, cezasını vereceğim" dedi. Kız babasından ayrıldı, doğru zindana geldi. Emir verdi, kapıyı açtılar, içeriye girdi. Bir baktı ki Mustafa içeride, "sana ne oldu?" deyince, "Vallahi bende bilmedim, geldi, aldı getirdiler." Şahnizer Sultan buna çok üzüldü. Mustafa'yı bu durumda görünce dayanamayıp, yasemen zülüflerinden bir bölümünü sinesine basarak, bakalım ne diyecek?

Aldı Şahnizer Sultan,

Gelip seni burda görmek.

Yürekten dağladı beni.

Şah babam seni getirdi,

Zincire bağladı beni.

Bağrım başı vay eyledi,

Gözyaşımı çay eyledi.

Talih çekti yay eyledi,

Öz elim okladı beni.

Aramıza çuğul girdi,
Arttı Şahnizer 'in derdi.
Yar seni bu hâlde gördü,
Gözlerim ağladı beni.

Söz tamamına erdikten sonra, Şahnizer Sultan demirler arasındaki sevgilisine ulaşamadı, saramadı. Ağladı, çok üzülmüştü. Anladı ki bu durumu bir " haberci götürüp babama söyledi. "Belki değişik bir şekilde söyledi, onun için babam da işin içini bilmiyor, sevdiğimi getirdi zindana attırdı. Oğlan sen müsaade et ben; ' gidip durumu babama anlatacağım" diyerek, biraz daha kaldıktan sonra oradan ayrıldı. Önce anasının yanına geldi, duruma anasını anlattı. Anası da "Yavrum faslında iş baştan yanlış oldu. Biz eğer bu durumu babana baştan söyleseydik, iş bu hâle gelmeyecekti. Senin sevdiğinde zindana girmeyecekti. Çok ayıp oldu, o kadar yolu senin için gelen adamı birde zindana attık. Ama bak baban bu konuda çok titiz, nasıl anlatmak lazım, deyince, Şahnizer Sultan, "Ana bak sen, şimdi ben nasıl söyleyeceğim" diyerek doğruca babasının yanına gitmeye karar verdi. Biraz Surdu, "Acaba babam nasıl bir tepki gösterecek?" dedi. Fakat "Yine de gideceğim" dedi. Çünkü sevdiği zindandaydı, onu kurtaracaktı, doğruca babasının kapısını çaldı. Babası "gel" deyince içeriye girdi. Babası, "Gel yavrum, aslında ben de seni buraya çağırırdım. Seni hiç kimse rahatsız etti mi?" deyince, "Baba ben de onun için geldim. Ben de müsaade eder isen bunu sana dil ile değil tel ile söyleyeceğim" dedi. Babası da şaşmıştı, "Acaba tel ile ne demekti?" "tamam yavrum, seni dinliyorum" dedi. Şahnizer Sultan çekti yirmi dört yasemen zülüflerinin birkaç örüğünü, sinesine basarak bakalım ne diyecek vekaleten ben söyleyeyim hepinizin sağlığına.

Aldı Şahnizer Sultan,

Şah babama bir ricaya gelmişem,
Gönlümün sultanı tutsak oluftu.
Onun için sararmışam solmuşam.
Derdimin dermanı tutsak oluftu.

Divanında merhametin çok senin,
Men çekmişem hasretini her anın,
Tabibimdi hastasıyam men onun,
Yaramın lokman'ı tutsak oluftu.

Onun hayaliyle gezirem bende,
Sevdasını daşıyırım bu canda,
Galıftı sevdiğim zindan içinde,
Arzusu gümanı tutsak oluftu.

Şahnizer Sultan'am bir bak feryada,
Sen var iken nasıl gidim men yada,
Kesildi yollarım galdım deryada,
Geminin kaptanı tutsak oluftu.

Söz tamamına erişti, Ahmet Şah çok arif bir adamdı. Bu sözler çok hoşuna gitmişti, âşığı da seven, dinleyen biri olduğu için "Yavrum, ne güzel söyledin, bazıları anladım, ama bazıları da anlayamadım. Bizim zindana attırdığımız adam, sana dolaşan adam değil mi?" dedi. "Yok baba o beni iyileştiren adamdı" dedi.', "Yani o hekim dediğimiz adam

mıydı?" dedi babası. "Evet biz birbirimize sevdalıyız. 0 bir aylık yoldan benim için geldi, Zaten o olmasaydı bende eriyip gitmişim" dedi, Ahmet Şah durumu anlamıştı. "Yavrum ben de çok merak ediyordum ki o seni iyileştiren hekim kimdir, diye". Emir verdi, "o zindandaki adamı çıkarıp getirin" diye. İki cellat giderek bir zaman sonra iki kolu bağlı olarak Mustafa'yı alıp getirdiler. Mustafa Ahmet Şah'ın huzuruna çıktı. Bir nezaket ile selam verdi. "Buyurun şahım" dedi. Şah emir vererek ellerini açtırdı. "Oğlum peki sen benim kızımı iyileştirdin, - kızıma neden âşık oldun, sen kimsin, nerelisin?" dediği zaman, Mustafa, "Şahım, sağolsun, dur şimdi müsaade et, ben kim olduğumu sana tel ile söyleyeyim." Şah; zaten alışmıştı, çok hoşuna gitti. Baktı ki bu da kızı gibi söyleyecek, "Peki söyle yavrum" dedi.

Aldı Mustafa,

Ahmet Şah'ım bir sevdaya tutuldum,
Pir verdi badeyi içtim de geldim.

Aynayı devranda bir güzel gördüm,
Onun sevdasına düştüm de geldim.

Avcı idim gençliğimin çağında,
Çok dolandım kaderimin ağında,
Düştüm ateşine Ceylan Dağında,
Nice cebelleri aşım da geldim.

Mustafa der geçtim aşkın nehrinden,
Düşmüşem yollara sevda kahrından,
Helen ülkesinin Güder şehrinden,
Anamdan babamdan geçtim de geldim,

Mustafa sözlerini bitirdikten sonra, "Buyurun şahım, şimdi emir ferman sizin elinizdedir" deyince, Ahmet Şah duruma baktı, artık söylenecek hiçbir şey kalmamıştı. Çünkü bunlar erenler ve ermişler tarafından birbirlerine âşık -edilmişlerdi. "Sadece bize düşenleri yapmamız lazım" dedi. "Peki yavrum sen şehirde "ne. Yapıyorsun?" dedi. Mustafa, "Şahım sağ olsun, benimle gelen arkadaşımın bir dükkânı var" dedi. Ahmet Şah, "Peki dükkân ne dükkânıdır?" diye sordu. Mustafa, "Biz birer avcıyız, vurduğumuz hayvanların kıymet taşıyan derilerini satıyoruz. hem de elbise yapıyoruz. Yani buraları bulmamız için çok güzel bir plandı" dedi. Ahmet Şahin hoşuna gitmişti. "Peki yavrum senin burada hiç kimsen yok mudur? deyince, Mustafa, "Şahım yalnızca ben ve arkadaşım varız" dedi. Ahmet Şah az düşündükten sonra, "Yavrum sen git, sonrasını biz düşünürüz sonra sana cevap veririz" dedi. Mustafa, Ahmet Şahin elini öptü, Şahnizer Sultan ile dışarıya çıktılar. Şahnizer Sultan, "Oğlan sen gidiyorsun ama şimdi benim yüreğim sende kalacak" dedi. İki sevgili birbirlerinden ayrılamıyordu. Mustafa bir ara baktı ki Sarayın kapısının önüne yaklaşmışlar, ama Şahnizer Sultan'da onunla geliyor. Mustafa "Dur, senden ayrılmak çok zor olacak ama benim sineme birkaç kıta söz geldi, onu söyleyeyim sonra ayrılalım" dedi. Bakalım Mustafa ne diyecek, Şahnizer Sultan ne cevap verecek?

Aldı Mustafa,

Gel görüşüp ayrılalım,
Ay gerdanı mina güzel.
Zaten gönlüm sende kaldı,
Bağanda bu yana güzel.

Şahnizer Sultan, Oğlan ben senden de fena âşık oldum. Bir kendini söyleme, bir de beni söyle" dedi. Çekti yirmi dört yasemen zülüflerini bastı sinesine, bakalım ne diyecek?

Aldı Şahnizer Sultan,

Aklımı baştan alıfsan,
Doyulur mu sana güzel.
Sen ki yanımda olanda,
Men gelirem cana güzel.

Aldı Mustafa,

Ayrılık bağrını üzer.
Hasretin sinemde gezer,
Saçların sümbüle benzer,
Dudakların nane güzel,

Aldı Şahnizer Sultan,

İstiyirem ki heç getme.
Sevgi ikrarın unutma,
Tez gel arayı uzatma,
Koyma yana yana güzel.

Aldı Mustafa,

Mustafa şirin sözlerin,
Âşık öldürür nazların,
O bir çift kara gözlerin,
Meni salıf gana güzel.

Aldı Şahnizer Sultan,

Şahnizer gurbandı sana,
Bir günün ay gelir bana,
Olaram deli divana.
Men sennende fena güzel.

Söz tamamına eriştikten sonra, iki sevgili sarıştılar görüştüler. Mustafa sarayın kapısından çıktı, gitti. Şahnizer Sultan ise saraya girdi. Tabii ki Ahmet Şah bu duruma çok memnun olmuştu. Çünkü kızı da öyle bir hastalıktan kurtulmuş ve sevgilisini de bulmuştu. Ama canını sıkan bir şey vardı, isteyen oğlanın hiç " kimsesi yoktu. Ama nasıl olacaktı. Tabi ki o da halk arasında onurunu gururunu- düşünüyordu. Durumu hanımı Melek Sultan-a anlattı. O da böyle olmasını istemezdi, ama başka da bir çare yoktu. Böylece bu düşünce günlerce şahın ve hanımın aklında bir soru işareti olarak kalmıştı. Acaba ne yapsalardı. Şahnizer Sultan ise gezip dolaşıp Mustafa'nın yolunu gözlüyordu. Ey ne demiş âşık, "at ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez getirir menziline tez yetirir."

Aradan bir ay zaman geçmişti, bunlar birbirlerini görmemişlerdi. Yine bir gün kızlarla birlikte bahçede gülüp oynarken, Şahnizer Sultan'ın Taya Nenesi bahçeye gelmişti. "Hiç gelmezdi, acaba niye gelmiş?" diye tüm kızlar yanma gittiler. Herkesi bir taraftan öptüler, sevdiler, konuşturdular. Taya Nene ise çok güzel fala bakarmış. Kızlar sırayla fala baktırdılar. Sıra Şahnizer Sultan'a gelmişti. Nene falına baktı, biraz durakladı, "Yok bir daha bakacağım" deyince, Sultan şüphelendi, "Nene ne oldu, Allah'ı seversen?" dedi. Nenesi, "Yavrum biz ne bekliyoruz, fal ne diyor" dedi. Şahnizer Sultan, "Peki fal ne diyor, nene" dedi. Nene, "Senin iki tane taliplin1 olduğunu söylüyor, ama birisi çok büyük

yerdendir" deyince, Şahnizer Sultan'ın morali bozuldu ve "Nene sen yalan söylemezsin, bu nedir?" deyince, "Kızım sabret inşallah sonu iyi olur, ben de yaşlanmışım artık, tam aklım getirmiyor" diyerek sultanın gönlünü almaya çalıştı. Neyse bunlar neneyi yola saldılar, ama Sultanın gönlünde bir nokta kaldı. Bir taraftan da sevgilisi Mustafa'yı düşünmeye başlamıştı. Derken aradan birkaç gün geçmişti ki saraya bir haber geldi. Togan ülkesinin şahı ve prensinin geldiğini, tellallar bağırmaya başladı. Şahnizer Sultanın yüreğine damdı, "Acaba nenenin falı doğru mu çıkacak?" derken, Şah, Togan ülkesi şahını karşılamış, saraya almış, ağırlamaya başlamıştı. Tabii ki ne için geldiğini o zamana kadar bilmiyordu. Ama şahın prensi ile gelmesi biraz da ilgi çekiyordu. Aradan birkaç saat geçtikten sonra Melek Sultan görüldü. Kızlar da merak ediyordu. Hepsi Melek Sultanın yanına geldi. Melek Sultanın da morali bozuktu. Şahnizer Sultan anasına, "Ana bugün sen de bir hâl var" dedi. Anası, "Yavrum ben de çok korkuyorum" dedi. Ana "Neden korkuyorsun?" deyince, "Yavrum Togan Sahi sana elçi gelmiş, seni oğluna isteyecek" dedi. Şahnizer Sultan, "Ana sen ne diyorsun?" dedi. Anası "Vallahi saraydan öyle haber aldım, onu sana söylemek için geldim" dedi. Şahnizer Sultan anasına sarıldı. Ağlamaya başlayınca anası, "Dur yavrum, belki baban vermez, durumu biliyor, ben de müdahale edeceğim" deyince, Şahnizer Sultan, "Sağ ol ana ama senin gitmen lazım, amandı ana, ben yaşayamam sen git duruma bak!" dedi. Anası gittikten sonra kızlar Şahnizer Sultanın başına toplandılar. Şahnizer Sultan, "Kızlar ben bu duruma fazla dayanmam" dedi. Güleser Cariyeyi yanına çağırarak, "Sen bir kalem ve kâğıt al, ben birkaç kıta söz yazacağım, sen bunu çarşıdaki o dükkâna götürüp Mustafa'ya ulaştır" dedi. Güleser Cariye kâğıdı kalemi getirdi, "Buyur hanımım ne yazayım?" deyince, Şahnizer Sultan bastı yasemen zülüflerini 'sinesine, bakalım ne diyecek?

Aldı Şahnizer Sultan

Sevdiceğim bu nağmeyi alınca.
Bilesin ki Mansur gibi dardayım.
Her taraftan umut yolu kesildi,
Yusuf gibi bir karanlık yerdeyim.

Yine yazık başım düştü belaya.
Can dayanmaz ayrılığa çileye,
Sanki Yunus ile düştüm deryaya,
Halil gibi ateşteyim nardayım.

Şahnizer Sultanın kem hayalleri,
Söylemeye tutmuyor ki dilleri,
Yakup gibi bekliyorum yolları,
Hazreti Eyyüple huzurdayım.

Mektuba bu sözleri yazdı. Tabii oradakiler de dinlediler. Bu etkili sözlere ağlayanlar da olmuştu. İçlerinden bazıları da "Acaba Şahnizer Sultan ne olacak" birbirlerine fısıldayarak söylenmeye başladılar. Bu arada Güleser Cariye için içini biliyordu. Bu mektubu eline alarak yüzüne peçesini çekti, ver Allah elini, sakla delini, doğruca Mustafa'nın yanına gitmeye başladı. Size kimden haber vereyim Mustafa'dan.

Mustafa arkadaşı Haşan ile işlerine iş katıp ellerindeki satıp bitirmeye çalışıyordu. Çünkü hayır işi uzatmamak lazımdı. Bir taraftan da acaba nasıl olacak babamın yolları çok uzak, "Gidip gelmesi iki ayı geçer", peki kendisi mi isteyecekti? Bu düşünce içerisinde bir çare ararken, bir ara baktı ki yüzü peçeli bir bayan' yanında duruyor.

Önce tanıyamadı, sonra yüzünü iyice açan Güleser Cariye 'yi görünce, "Hoş geldin" diyerek hemen içeriye aldı. İçerideki oturma yerine buyur etti. İkisi de oturdular. "Peki sen geldin arkadaşın nerede?" diye sorunca, Güleser Cariye, cebinden mektubu çıkararak, "Buyur bunu Şahnizer Sultan gönderdi" dedi. Mektubu alan Mustafa açıp okudu. Her dörtlüğünde sanki yüzü şekil değiştiriyordu. Bir ara durakladı, Güleser Cariye 'nin yüzüne baktı, "Bu ne demek oluyor? Pek bir şey anlamadım, Şahnizer Sultan hasta mıdır yoksa, bu kadar darda bırakan şey nedir? dedi. Güleser Cariye, "Ben hiçbir şey bilmiyorum, sadece bunu gönderdi, bende getirdim." dedi. Mustafa çok perişan olmuştu. "Acaba hemen gitsem mi?" diye düşündü. Sonra Güleser Cariye 'ye, "Çok sağ olasın sen gidebilirsin, inşallah en çabuk zamanda geleceğim" dedi. Çünkü akşamın dar vaktiydi, "Acaba bu mektupta yazılanlar gerçek olur mu, yoksa bir oyun mudur? düşüncesiyle Güleser Cariyeye yola saldı. Güleser Cariye doğruca bahçeye gitti. Şahnizer Sultan'da bunun yolunu bekliyordu. Güleser Cariye 'yi görünce hemen önüne gitti, "Kız mektubu verdin mi/ ne oldu? deyi sorunca, Güleser Cariye, "Vallahi hanımım Mustafa biraz üzüldü, bir ara gelmek istedi fakat fikrini değiştirerek sonra beni gönderdi, ama üzüldüğü her hâlden belliydi", dedi.

Neyse durumu iletmişti, Sultan, bunlar işlerinde olsunlar, size kimden haber verelim Mustafa'dan. Mustafa o gün hiç rahat edemedi, o geceyi de zor sabah etti. Yarın öylene kadar da dayandı, sonra dayanamayarak arkadaşı Hasan'a, Şahnizer Sultan'a gideceğini söyleyerek durumu anlattı. Allah" diyerek saraya doğru yol aldı. Bir zaman sonra sarayın kapısının önüne geldi. Bunu gören cariye kızlar hemen durumu Şahnizer Sultan'a haber verdiler. Sultan ve arkadaşları Mustafa'yı karşıladılar. Mustafa görüştü ve durumun ne olduğunu bakalım nasıl soracak, Şahnizer Sultan nasıl cevap verecek?

Aldı Mustafa,

Yolladığım nağme çok üzdü beni,
Nedir seni darda koyan sevdiğim,
Dünyayı verseler ben vermem seni
Kimdir hatırına değen sevdiğim.

Aldı Şahnizer Sultan,

Yar herhalde ayırırlar bizleri,
Yatma bu gafletten uyan sevdiğim.
Gerçek olsa şah babamın sözleri,
Üzülür işiten duyan sevdiğim.

Aldı Mustafa,

Kara gözlüm ne olur eyleme keder,
Kimse ayıramaz yazmışsa kader,
Seveceğim seni ölene kadar,
Namerttir sözünden cayan sevdiğim.

Aldı Şahnizer Sultan,

Rakipler arkamızdan kol gezer,
Elin bir tek sözü bağrımı ezer,
Bilmem çuğul mudur yoksa bednazar,
Bizi bu hâllere koyan sevdiğim.

Aldı Mustafa,

Mustafa'da şah babandan söz aldı,

Hak taala emretti her şey düzeldi,
Vakit müddet geldi günler azaldı,
Kavuşuruz biraz dayan sevdiğim.

Aldı Şahnizer Sultan,

Şahnizer yarından gezer mi kenar,
Seven sevdiğine pervane döner,
Kıyamete kadar alışıp yanar,
Sevda gömleğini giyen sevdiğim.

Sözler tamamına erişti, iki sevgili birbirlerine sarıldı. Bir reddet sonra kendilerine geldiler. Mustafa, "Kız nedir senin bu endişen, beni sesledin?" deyince, Şahnizer Sultan, "Oğlan dün akşam buraya Togan ülkesinin şahı ve prensi geldi. Ben durumu öğrendim benim için gelmişler. İşte tek umut Allah'a bir de babamın insafına kaldı. Yoksa ben ne yapabilirim" dedi. Mustafa, "Peki anan durumu biliyor mu? diye sordu. Sultan, "O da benim için uğraşiyor" dedi. Mustafa, "Ağlamayı bırak bir plan yapmamız lazım" dedi. Şahnizer Sultan, "Ne yapacağız?" deyince, Mustafa, "Sen onu bana bırak, gör ben ne yapacağım" diyerek müsaade isteyip, doğruca şehirde bulunan dükkânına gitti, üzerini değiştirdi. Sazını da eline alarak Ahmet Şah'ın sarayına geriye geldi. Kapıdakiler içeriye bırakmadı. Elinde sazı ve değişik giyimli bir adam olunca bunlar tanıyamadılar. Sonra içeriye haber götürerek tekrar buyur ettiler ve "Sen kimsin?" dediler. "Ben Ahmet Şah'ın emrettiği âşığı. Duydum ki misafirleri var Şah'ımın, onun isteği üzerine sazımı elime alarak geldim, çünkü önceden bana böyle bir talimat vermişti." "Sana haber mi yolladı? diye sordular. "Yok" dedi. "Bu durumlarda bana gel dedi şahım, ben de geldim." Bunlar Ahmet Şah'a haber vermeyi bile istemediler. Bu sözlere inandılar, çünkü gerçekten her önemli misafiri gelirken saraya âşık seslerdi. Anladılar ki bu da o âşıklardan birisidir. Bunlar âşığı içeriye aldılar, doğruca misafirlerin ağırlandığı bölüme götürdüler. Şahnizer Sultan ve kırk cariye kızda bu durumu seyrediyordu. Çünkü durumu bunlar da anlamıştı, Mustafa'ya dua ediyorlardı. Mustafa yanındaki adama dönerek, "tamam kapıya geldik sen gidebilirsin", deyince, "Yok biz kendisine teslim etmemiz lazım" dediler, Mustafa bir şey diyemedi. Kapıyı vurdu, önce getirenler içeriye girdi, selamlarını verdiler, "Şah'ım sağ olsun, o istediğiniz âşık geldi" dediler. Ahmet Şah bir ara daldı, "yahu bu adamlar ne diyor?" diyecekti ki Togan Şah'ı hemen söze girdi, "Sağ olasın şahım çok iyi düşünmüşsün, benimde içimden geçiyordu ki bir âşık olsaydı da dinleseydik" dedi. Ahmet Şah mecburen, "Peki içeriye gelsin" dedi. Mustafa içeriye girdi. Mustafa değişik bir elbise giymişti. Zaten Ahmet Şah'ta bir kez Mustafa'yı görmüştü. Mustafa çok nizamlı bir şekilde, selamını verdi ve işaret edilen yerde oturdu. Ahmet Şah âşiğa, "Sen kimsin ve nerenin âşığısın?" diye soracaktı ki, Togan şahı hemen söze karıştı, "Şahım ben âşıkların sözlerini ve sazlarını çok seviyorum. Ne iyi ettin, bu çok hoşuma gitti. Peki âşık çıkar sazını bakalım ne çalıp söyleyeceksin" deyince, Mustafa sazını çıkararak aldı bakalım ne diyecek, şahlar ne dinleyecek?

Aldı Mustafa,

Sana bir ricam var gel kabul eyle,
Salma beni derde belaya Şah'ım.
Seven kulu sevdiğinden ayırma.
Can dayanmaz böyle çileye Şah'ım.

Togan şahı, baktı ki bu âşık bir şeyler söylüyor, ama içerisindeki şeyler bir rica bir yalvarıştır. "Oğlum nedir bu söylediklerinin manası, bunu bana mı yoksa Ahmet Şah'a mı

söyledin?" dedi. Ahmet Şah durumu anlamıştı ve o anda Mustafa'ya da tanımıştı. O akşam zindanda gördüğü gençti, bir şey söylemedi, Mustafa aldı İkinciye;

Aldı Mustafa,

Çok sevdanın hatırası dillerde,
Aslı yandı Kerem kaldı küllerde.
Bir Leyla'ya âşık etti çöllerde,
Mecnun'u götürdü Mevlâ'ya Şah'ım.

Mustafa dert dinmez bu yaman sızı,
Baştanbaşa sarmış her ikimizi,
Göster adaletin kavuştur bizi.
Pişman salma beni sılaya şahım.

Söz tamamına eriştikten sonra, herkes bu duruma şaşır kalmıştı, vezir vüzarlar da şaşkındı, "Acaba Ahmet Şah ne diyecek, bu duruma kızacak mı?" Çünkü direk Şahnizer Sultan'ı istemişti. Diğer şah ta şaşkındı. O da oğluna elçi gelmişti, Ahmet Şah ayağa kalktı. "Ben ömrümde hiç adaletsiz bir iş görmedim. Hakkı hakka verdim, bunlar sıradan bir âşık değiller. Bunlar pırlar tarafından aynayı devranda yani rüya âleminde birbirlerine âşık edilmişlerdir, yani kaderleri yazıları birleştirilmiştir. Bunların bu yazılarını kaderlerini bizim bozmaya gücümüz yetmez. Togan Şah'ı da bizim misafirimizdir aynı zamanda bir de bir düğün ziyafeti verelim onlar da seyretsinler." Ortalık bir anda şaşlık yerine dönmüştü. "Hadi âşık şimdi sen sazına vur" dedi. Mustafa saza vuracaktı ki kapı açıldı. Togan şahının oğlu ile Güleser Cariye kol kola içeriye girdiler. Âşık sazı durdurdu, herkes baktı ve "Bu neydi acaba?" dedi. Prens gelip selamını verdikten sonra, babasının yanına gelerek, "Baba ben âşık olduğum kızı buldum. Eğer izniniz olursa ben Güleser Cariye ile evlenmek istiyorum" dedi. Togan şahı Ahmet Şah'a dönerek, "Allah'ın emri Peygamberin kavli ile bunu da ben oğluma istiyorum" deyince, alkışla karşılandı. Ahmet Şah, "Öyleyse şehirde kırk gün kırk gece düğün var" dedi. "Düğünler başlasın, tellallar bağırın iki düğünü birden yapacağız" dedi. Alkışlarla şahlara sevgiler gösterildi. "Hadi âşık bakalım buna ne diyeceksin?" deyince, Mustafa sazın teline vurmaya başladı; bakalım ne söyleyecek?

Aldı Mustafa

Adaleti yüce sensin.
Şahım sana selam olsun.
Düşüncen hoş ince sensin.
Şahım sana selam olsun.

Tuttun verdiğin ikrarı,
Sevgidir dünyanın varı,
Kavuşturdun âşıkları.
Şahım sana selam olsun.

Mustafa'nın badesinden.
Dervişlerin rüyasından.
Sazın sözün dünyasından,
Şahım sana selam olsun.

Mustafa bu methiyeyi Ahmet Şah'a söyledikten sonra daha çok beğeni kazandı. Sazını bıraktı, ikisinin de ellerinden öptü dışarıya çıktı. Davullar zurnalar vurmaya başlamıştı. Sarayın önünde tellallar bağırıyor, herkes keyifle eyleniyordu. Mustafa'nın gözü

Şahnizer Sultan'ı aradı. Şahnizer Sultan'da kızlarla beraber bahsede bu olayı kutluyordu. Hemen onların yanına doğru gitti. Bunlar ise Şahnizer Sultan'ın başına toplandılar. Baktılar ki Mustafa geliyor, Mustafa'nın gelişine Şahnizer Sultan ne söyleyecek, oğlan ne cevap verecek?

Aldı Şahnizer Sultan,

Toy tutulan oğlanın.
Gelişine gurban olum.
Şah babama telli sazı.
Çalışına gurban olum.

Aldı Mustafa,

Bu güzeller sultanının.
Gülüşüne gurban olum.
Salınıp sevda gölüne.
Dalışına gurban olum.

Aldı Şahnizer Sultan,

Sevdiğim oğlan önümde,
Sevdası dolu canımda.
Eylenip benim yanımda,
Kalışına gurban olum.

Aldı Mustafa,

Gireydim yarın yanına.
Bal süreydim dihanına.
Zülüfleri gerdanına.
Salısına gurban olum.

Aldı Şahnizer Sultan,

Şahnizer bekler yolunu,
Hoş sohbet tatlı dilini,
Gözümde akan selini,
Silişine gurban olum.

Aldı Mustafa,

Mustafa bülbüldür güle.
Güler yüze ince bele.
Benim gönlümü naz ile,
Alışına gurban olum.

Söz tamamına eriştikten sonra, iki sevgili birbirlerine sarıldılar. Kızların içerisinde sevindiler, toyları tutulmuş, arzuları yerine gelmişti. Üstelik de Ahmet Şah, "Kırk gün kırk gece düğün olacak" diye emir vermişti. Tabii ki çok uzun bir zamandı. Bu zaman içerisinde babasına, anasına haber verse de çok uzun yoldu gelemezlerdi. Fakat yalnız başına olacaktı, çünkü ülkeler arası bir durumdu. Onun için Şahnizer Sultan'a hiç belli etmeden düğünün sonunu bekleyecekti. At ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez getirir menziline tez yetirir. Aradan iki hafta bir zaman geçmişti, davullar çalıyordu, aynı âlem aynı hızla devam ediyordu. Mustafa sarayda sıkılmıştı, arkadaşı Hasan'ın yanına

geldi. Haşan dükkânda çalışıyordu. Bunlar birbirleriyle konuştular. Mustafa çok üzgündü. Haşan, "Neden bu kadar üzgünsün, bak istediğin oldu, bu çalan düğün şenindir" dedi. Mustafa dayanamadı, "benim içerimde ayrı bir dünya var, eğer arif isen anla" dedi. Aldı bakalım ne diyecek?

Aldı Mustafa,

Ana baba hasreti var içimde,
Eğilin ay dağlar vatan görünsün.
Dane dane aklar bitti saçımda.
Eğilin ay dağlar vatan görünsün.

Boşa değil imiş bülbülün zarı,
Görmek istiyormuş doğduğu yeri.
Burnumda tütüyor taşı duvarı,
Eğilin ay dağlar vatan görünsün.

Mustafa neyleyim ben bahtı kara,
Ayrılık sinemde derin bir yara,

Özledim sılayı uzandı ara,
Eğilin ay dağlar vatan görünsün.

Sözler tamamına erdikten sonra arkadaşı Hasan da bu duruma çok üzülmüştü. Çünkü aynı hasreti o da çekiyordu. Neyse bunlar biraz oradan buradan konuştular. Hasan "Mustafa bak, Allah'ın en şanslı kullarındanız. Geldik, senin sevdiğin kızı gördük, nişanlandın, bak düğünün tutulmuş, daha ne istiyorsun?" dedi. Bunlar dükkânlarının gelir giderlerine baktılar, hiç saymadıkları bir iş, çok güzel bir ticaret işine dönmüştü. Peki daha ne olacak, ama tek şey kalmıştı. Düğün bittikten sonra ne olacaktı? Burada kalsa bir bela, gitse acaba Ahmet Şah nasıl bir tepki gösterecekti? Hemen izin verecek miydi? Çünkü düğünü olan onun kızıydı. Bu endişeler içerisinde o gece iki arkadaş konuştular ve sonunda en güzelini Allah bilir dediler, yattı uyudular. Sabah oldu, Allah herkesin üzerine-hayırlı sabahlar açsın. Bunlar sabahtan her zaman ki gibi dükkânlarını açarak işlerine başladılar. Biz gelelim Şahnizer Sultan'a,

O da kırk cariye kızlar ile bahçeye inmiş, bir taraftan kızlar ite eylenip konuşuyor, diğer taraftan düğün işleriyle uğraşıyordu. Gelinlikler hazırlanıyor, her kız bir şeyle uğraşıyordu. Tabii ki davullar zurnalar da çalıyor, herkes oynayıp gülüyordu. Düğünün ikinci haftası da geride kalmıştı. Ahmet Şah kırk gün kırk gece demişti, acaba bu kadar zaman ne zaman gelip geçecekti. Karşıdaki bir şahtı, onun sözü de sözdü. Hiç kimse bu söze karşı gelemezdi. Neyse bunlar âlemlerinde olsunlar, Mustafa öyleden sonra Hasan'a, "Hasan benim gitmem lazım sevdiğimin gözü şimdi yoldadır" dedi. Haşan da "Gözün arkada kalmasın sen git buraları merak etme" deyince, Mustafa yönünü doğruca şah sarayına doğru çevirdi. Yolda giderken baktı ki şehirde herkes gülüyor oynuyordu. Çünkü Şah'ın kızının düğünü oluyordu. Bu manzara çok güzeldi, tabii ki bu güzellikler içerisinde bir zaman sonra doğruca saraya geldi. İçeriye girdi, önüne Güleser Cariye çıkınca, hemen Şahnizer Sultan'ın nerede olduğunu sordu. O da kızlarla bahçede düğün sohbetinde deyince, bunlar bahçeye doğru gitmeye başladılar. Mustafa'dan önce Güleser Cariye haber götürdü, o yana bu yana baktılar, Şahnizer Sultan ortalıkta görünmüyordu. Herkes bir yere bakmaya başladı, Mustafa'da aramaya başlamıştı; Bahçenin en uç tarafında, elinde lale demetiyle görüldü. Şahnizer Sultan yarım; döndü, Mustafa'ya baktı ve Mustafa'nın yanına

gelerek, "Oğlan bu laleleri senin; için topladım "Sultanım dur, bu anda içimden gelen bir şey var, onları sana söyleyeyim" der. Alır bakalım ne diyecek Mustafa?

Aldı Mustafa,

Ne gezirsen bağ içinde toyun çalır taze gelin.
Aç sinendeki otağı gonah gelim size gelin.
Eşin yok Yemen'de Çin'de kurban bedir yüze gelin.
Ağız büste dudak kaymak yanakların meze gelin.
Allanmış oyan buyana benziyor gülgeze gelin.

Görende sarhoş oluram mina gerdan ince beli.
Pervazlaşmış zülüflerin sümbülleşmiş her bir teli.
Kaşların aşkın çemberi gamzelerin sevda yolu.
O yorgun meral bakışın âşığı eyler deli.
Kurban olam o duruşa o cilveye naza gelin,

Mustafa der bin yıl geçse senin aşkın can içinde.
Saklamışam yüreğimde ayrı bir mekân içinde.
Gelişin ceylan misali güllü gülüşan içinde.
Dilin dişlere sarılmış bal olmuş dihan içinde.
Ayrı ayrı desen vermiş kirpiklerin göze gelin.

Söz tamamına eriştikten sonra, iki sevgili birbirlerine öyle bir sarıldılar' ki, ne milyar üzerine, siyah sandal san tele, şeyda bülbül gonca güle, farsı lügat imran dile, aç arı çiçeğe, Çıldır çeçile, Ardahan kayışa, şöreyel lavaşa, yerli haşıla, Kürt soğana, Azeri bozbaşa, deve kangala, terekeme hangele sarılan gibi sarıldılar. Bir zaman sonra kendilerine geldiler, konuştular, düğünün bitmesini beklemeleri lazımdı. Ondan sonra yapacaklarına birlikte karar vereceklerdi. Kız ayrılarak arkadaşlarının yanına gitmekte olsun, Mustafa ise arkadaşı Hasan'ın yanına döndü.

Yine söylemek lazım ki padişah kırk gün kırk gece düğün olacağını söylemişti. Kız tarafında düğün hazırlıkları olsun, gerekenler yapılsın. Mustafa ise dükkânın işleri ile uğraşsın. Şah sarayında keyifler, eğlenceler devam etsin. Biz yine gelelim aynı söze. At ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur te? getirir menzileni tez yetirir, aradan çok zaman geçmiş düğünün sonu yaklaşmıştı. Ahmet Şah son günde Mustafa ile Şahnizer Sultan'ı seslemiş, çünkü onların da ne" istediklerini sorması lazımdı. Ahmet Şah, "Çocuklar artık siz de aile oluyorsunuz, sizlere bir eve gerekenler verilecek. Düğünden sonra artık ne yaparsanız, o da kendi bildikleriniz dâhilinde olacak" dedi. Melek Sultan içeriye çeker, "Şah'ım eğer müsaaden olursa ben de bir şeyler söyleyeyim" der. "Kızımı benim gözümün önünden ayırma o da benim gözümün önünde kalsın" dedi. Mustafa baktı ki "bu durum böyle giderse benim vatanıma gitmem çok zor olacak, ama düğün bitinceye kadar ses çıkarmamak lazım" dedi. Neyse Ahmet Şah'ta birkaç nasihat verdikten sonra yine eğlencesine başladı. Derken düğün merasimi sona erdi, bunlar gösterilen yerlerine gittiler, o gece muratlarına ersinler biz gelelim Mustafa'ya,

Mustafa bir zaman sonra, Şahnizer Sultan'a, "Peki benim anam babam var, elbet ki onlar da şimdi yol gözlüyorlar. Ben bu güzel haberi onlara da vermem lazım, onların da bu mutluluğu yaşaması lazım değil mi?" Şahnizer Sultan, "Öyleyse git babama söyle, izin al senin babanın memleketine de gidelim" dedi. Mustafa, "Baban çok değerli insandır, tabii ki bunu kabul eder. Ama ananı yola getirip razı etmek lazım. O da senin elindedir, ananla konuş" deyince, Şahnizer Sultan çok normal gördü. Ama nasıl anlatmak lazımdı, çünkü

anadır onu da kırmamak ve üzmemek lazımdı. Yine bir gün Şahnizer Sultan anasını تنها bir yerde bulup söylemek istiyordu. Bir baktı ki anası üzgün bir şekilde bahçedeki bir selvi ağacının dibinde turmuş düşünüyor. Yanına giderek anasının boynuna sarıldı, öptü, anası, "Yavrum, nedir bu gün sende bir hâl var* dedi. Şahnizer Sultan, "Ana hem seni görmek istedim hem de bir ricaya gelmişem" dedi. Anası, "Söyle yavrum" dedi. Şahnizer Sultan, "Ana müsaade et dii ile değil de tel ile ifade edeyim." Çekti yasemen Zülüflerinin birkaçını, bastı mermer sinesine bakalım anasına ne söyleyecek, anası karşılık verecek?

Aldı Şahnizer Sultan,
Sevdiceğim vatanını özlemiş,
Beni de götürür eline ana.
Gitmezsem hasrete nasıl dayanam.
Kurban olam yarım yoluna ana.

Melek Sultan baktı ki kızım burdan çekip gitmek için benden müsaade istiyor. Bu söyleyiş Melek Sultan'ı çok üzmüştü. "Dur yavrum, dur" diyerek, yesemen zülüflerini sinesine basarak kızına ne cevap verecek?

Aldı Melek Sultan,
Ben seni görmezsem nasıl eylerim.
Alma hasretliği diline yavrum.
Anayı babayı terk edip gitme.
Gel acı perişan halıma yavrum.

Aldı Şahnizer Sultan,
Ana sitem etme aklım karıştır.
Yâri görmeyende efkarım taşır,
Öter nale çeker bağı dolaşır,
Bülbül ayrı kalsa gülüne ana.

Aldı Melek Sultan,
Gerek bundan sonra ahşam yanam,
Yüreğim tutar mı adımı anam,
Senin gidişine nasıl dayanam,
Bakması zor evlat dalma yavrum.

Aldı Şahnizer Sultan,
Şahnizer Sultanım sanma yad olur,
Seven sevdiğiyle bir murad olur,
Ruhum tazelenir gönlüm şad olur,
Yârin eli değse elime ana.

Aldı Melek Sultan,
Melek Sultan der ki bağrım ezilir,
Sanki ruhum bedenimden üzülür,
Garip elde güzelliğin bozulur,
Gurban yanakların alına yavrum.

Söz tamamına ermişti, artık anası da anlamıştı ki bu sevdanın önüne geçmek çok zordu. Kızma ne kadar yalvarsa da yine olmayacaktı. Kendi kendine, "öyle ya oğlan da mecburdur gitmeye, o da bir ana bir baba kuzusudur. Peki kızım "dedi, "İnşallah bir zaman

sonra sizleri kecaba ile sevdiğinin memleketine göndeririz" dedi. Şahnizer Sultan buna çok sevinmişti. Bu haberi Mustafa'ya verecekti, fakat: Mustafa gitmişti arkadaşının yanına. Bunlar bir zaman daha konuştular. Sonra" anası Melek Sultan, "Yavrum birkaç gün sonra yavaş yavaş babana söyleyeceğim, birden bire söylemeyelim, çünkü seni çok seviyor aynı zamanda dünyada bir tek evladı vardır" dedi. Bunlar ayrıldılar, neyse Ahmet Sahi razı etmişti Melek Sultan. Mustafa ise Şahnizer Sultanin sözlerine çok memnun olmuştu. Bir gün Ahmet Şah Mustafa'yı yanına çağırdı, "Yavrum ben bir kecaba hazırlattım, yarın öyleden sonra seninle Şahnizer Sultan doğruca Helen ülkesine yola çıkacaksınız- Kervan sizi bırakıp gelecek. Bunun yanında bir kervan da size çeyizlik eşya ile hazırlattım. İnşallah gidersiniz ve bizi de unutmazsınız" dedi. Doğruca Şahnizer Sultanin yanına gitti. Şahnizer Sultan baktı ki Mustafa çok sevinçli ve güler yüzlük bir durumda geliyor, birbirlerine sarıldılar Şahnizer Sultan, "oğlan çok sevinçlisin babam sana ne söyledi, durum nedir?" deyince, o arada Mustafa aldı bakalım sözle nasıl söyleyecek?

Aldı Mustafa,

Şah babanın fermanı var.
Kervanımız hazır bizim.
Kecabanın sultanı var.
Kervanımız hazır bizim.

Uzandı sevdanın eli,
Göründü vatının yolu,
Bir hazine çeyiz dolu,
Kervanımız hazır bizim.

Şensin zirve dağın kan,
Şensin ömrümün bahan,
Mustafa'nın nazlı yarı,
Kervanımız hazır bizim.

Söz tamamına erdikten sonra iki sevgili bu duruma çok sevindiler. Çünkü Mustafa'da babasının ve anasının bu durumu görmesinin çok güzel olacağını düşünüyordu. Neyse o gece yattılar, Allah üzerimize hayırlı sabahlar açsın. Sabah öldü ve kervanlar her şeyiyle noksansız bir şekilde hazır. Ahmet Şah, "Yola çıkılsın" diye emir verdi. Kız ve oğlan sıra ile önce Şah'ın sonra da anasının elini öptüler. Kırk cariye kızlarla da görüştüler, kervan yola çıktı. Tabii ki baba ana çok üzülmüşlerdi, fakat buna da şükür ettiler. Hiç olmazsa kızının mutlu bir hayatı olacaktı. Size kimden haber vereyim.

Kervan uzun bir yol aldıktan sonra, nihayet günlerin birinde Helen ülkesinin Güder şehrine gelmişti. Şehre girince Abdullah Bey'e haber gitti ki oğlun bir kervan ve bir de kecaba ile geriye döndü. Anası heyecanla yollarını bekliyordu. Bir zaman sonra iki kervan, birisi kecabalı üzerinde Şahnizer Sultan, diğeri ise yük dolu eşya ile göründü. Anası, babası ve tanıdıklar kervanı karşıladılar. Mustafa önce anasının, sonra da babasının ellerinden öptü. Anası, "Bu kecabanın üzerinde |kim var?" deyince, alır bakalım Mustafa ne diyecek?

Aldı Mustafa

Evimize gelen güzel gözellerin sultanı.
Sevdasına salan güzel bu gönlümün mehmanı.
Yandıştı ateşine olmuşam Seyda hastası.
İlacım onun elinde her derdimin dermanı.

Anası baktı ki oğlum bir şeyler söylüyor, ama bu birini tarif ediyor. Hemen yüzünü çevirip kecabaya bakınca, Mustafa aldı ikinciyi.

Allah'ım bu güzelliğe dilerim değmesin nazar.
Nazı cilvesi can alır âşığın bağırmı ezer.
Sallanıp seyran edende yorgun maral kimi gezer.
Bakışı alır aklımı sanki dağın ceylanıdı.

Mustafa'dan selam olsun gurbanam yarın eline.
Bahşış vererem dünyayı saçının bir tek teline.
Sinesi bal yatağıdı şeker ezipti diline.
Görmesem deli olaram gönlüm yarın hayranı.

Söz tamamına erdikten sonra Şahnizer Sultan kecabadan indi. Önünde kurbanlar kesildi, davullar zurnalar vurmaya başladı Âşıklar değişler söylemeye başladı. Burada da ayrı bir düğün başlamıştı. Açlar doyuruldu, çıplaklar giydirildi, yetimler sevindirildi. Mustafa ile Şahnizer Sultan muratlarına ersin, bizim hikâyemiz de burada sona ersin, dinleyen herkes sağ olsun, var olsun.

6.1. YETİM ABDULLAH İLE SELVİNAZ SULTAN HİKAYESİ

Baden ülkesinin Serhan şehrinin Allılar köyünde Haşan ile Zehra adlı bir aile yaşarmış. Bu ailenin de Abdullah adlı bir çocukları varmış. Çok varlıklı bir aile değillermiş. Fakat Haşan ile Zehra birbirlerini çok seviyorlarmış, çünkü sevda çekerek evlenmişler. Bu sevgileri onları köyün sevilen bir çifti etmişti. Çünkü Haşan çok terbiyeli, büyüklerine saygılı, elinden iş gelen, insanlara yardım eden, işlerine koşan ve aynı zamanda da çok zorda olanlara para karşılığı olmadan sevabına" iş yapan birisiymiş. Delikanlı olduğu kadar da yakışıklı bir görünüme sahipmiş. Zehra ise çok fakir bir çobanın kızıymış, O da kocası gibi yardımsever ve insanların. işlerine koşan birisi olduğu için köyün hanımları da çok severmiş. Bunlar da herkes. gibi çiftçilik ile geçimlerini sağlarmış. Çok zengin olmamışlar fakat çok ilgi ve sevgi duyulan bir çift olmuşlar.

Gel zaman git zaman Abdullah 7-8 yaşlarına kadar gelmiş. Babası Haşan bunu okula yani medreseye yazdırmış. Abdullah, babası gibi iyi niyetli ve çalışkan biri olmaya başlamış. Çok az zamanda büyükleri ve arkadaşları tarafından örnek biri olarak tanınmaya başlamış. Tabi ki hikâye çocuğu çabuk büyütür. Abdullah 14 -15 yaşlarına gelmiş. Hem okuluna devam eder, hem de babasına yardım edermiş, Bir sabah köyde bir bağırma, bir fiğan işitilmiş. Herkes ne oldu diye koşmuş ve bir bakmışlar ki gecenin bir zamanında Hasan'ın oturduğu evin bir tarafı uçmuş. Köylü toplanarak here bir taraftan kurtarmaya başlamış. Birde ne baksınlar. Baba Haşan ile anne Zehra ölmüş. Abdullah'ın bulunduğu taraf kısmen çöktüğü için Abdullah sağ olarak çıkarılmış. Tabi ki baygın bir şekilde olan Abdullah bir zaman sonra kendine gelerek durumu anlamış, fakat iş işten geçmiş. Ey ne yapabilir, takdiri mukadderatın emri böyle imiş; Neyse köylü Hasan ile Zehra'yı hakkına koymuşlar akrabaları dostları toplanarak kendi aralarında karar kılmışlar. Evi yeniden dikmişler. Çünkü hiç olmasa birkaç yıl sonra Abdullah büyür evlenir ve bu evde oturur diye.

Abdullah'ı akrabalarından birisi bir zaman için yanına alır. Abdullah 16-17 yaşına geldiği zaman kendi evine çekilmek için akrabalarından izin ister. Köylü toplanarak normal olduğunu söyler. "Ama yalnız ne yapar" düşüncesi ile biraz daha kalmasını isterlerse de Abdullah evlerine yerleşir.

Yine köyün gençleri kendi aralarında sohbet ettikleri zaman Abdullah'ın bahsi olduğunda, birileri, "ya hangi Abdullah'ı diyorsunuz?" diye sorarlardı. Çünkü köyde Abdullah isimli birkaç kişi vardır. Aşağıdaki mahalledekine "Yetim Abdullah" der birisi. Böylece bir de lakap takmış olurlar ve adı Yetim Abdullah olarak kalır. Herkes bu adla çağırılmaya başlar. Abdullah bu isme hiç darılmaz. "Tabi ki anam babam öldükten sonra ben yetimim, kızmıyorum" der. Köylü de bu davranışı; nedeniyle Abdullah'ı daha da çok severler.

Bir akşam Abdullah arkadaşları ile söyleyip eylendikten sonra evine gelmiş. Bir zaman kitaplarla ve bazı işlerle oyalandıktan sonra uykusu gelmiş ve doğruca yatağına gitmiş ve uyumaya başlamış. O âlemde bir rüya görmüş. Rüyasında aksakallı nurani bir Pir Baba içeriye girer. Bu yerinden doğrulmuş ayağa kalkmak istemiş. Ancak Pir Baba, "Yok oğul dur kalkma, benim bir vazifem var onu yapıp gideceğim." demiş. Tabi Abdullah şaşırılmış. "Peki baba" deyince, Pir Baba çantasından bir şişe çıkarmış. Abdullah, "Baba bu nedir?" diye sormuş. Pir Baba, "Dinle yavrum, bu bir bardak dolusu kadehi al iç!" demiş. Abdullah, "Baba içmesem olmaz mı?" deyince, Pir Baba, "Yok oğul, içmen lazım" demiş.

Abdullah içtikten sonra, vücudunda tırnaktan başa kadar bir sıcaklık hissetmiş. "Baba bu nedir yaktı beni" der. Pir Baba, "oğlum bu aşk badesidir, bundan sonra sen âşık oldun." der. Abdullah, "Peki baba, ben kime âşık oldum?" deyince, Pir Baba, "Yok oğul senin kendin arayarak âşık olduğunu bulacaksın." dedi ve bir anda kayboldu.

Abdullah gafletten uyandı ve baktı ki ev bomboş, hiç kimse yoktu, kalkarak diğer odaya baktı, orada da kimse yok. Dışarıya baktı, yine kimse olmadığını görünce kendi kendine, "başka bir âlemdeyim, sanki ateş almış vücudum tir tir titriyorum" dedi ve kendini zor yatağına attı. Atar atmaz da uyumaya başladı. Yine bir rüya görmeye başlar: Rüyasında kendini bir kapının önünde bulur. Ne kadar eylerse kapıyı açamaz. Yine zorlamaya başlayınca bir bakar ki, kendisine badeyi sunan ihtiyar yanında duruyor. "Baba sen ne ararsın burada?" der. Pir Baba, "Oğul senin bu kapıdan girmen lazım" der. Abdullah, "Peki nasıl gireceğim baba?" deyince, Pir Baba elindeki sazı Abdullah'a uzattı. Abdullah, "Baba ben ne biliyorum saz çalmayı" deyince, Pir Baba, "çalacaksın yavrum" der. Abdullah sazı alarak çalmaya başlar. Pir Baba, "Oğlum bu kapı senin için bir imtihandır, burada - bu kapının açılması için üç kıta türkü söyleyeceksin. Eğer türkün beğenilir ise yani güzel ise kapı kendiliğinden açılacak" Abdullah çalıp söylemeye başlayınca bir yanına döner bakar kimseler yok. Hiç belli etmeden alır bakalım kapının açılması için ne söyleyecek?

Alır Abdullah,

Dünya bir pencere derler, bin yerden var kapısı.

Ayrı ayrı mana taşır, açılan her kapısı.

İçeri giren insanlar kaderinde dolaşır,

Bazısına yol aldırır, talihle zar kapısı.

Birisinde güzellerin cilvesi var, nazı var.

Asırlara destan yazan âşıkların sözü var.

El atsan insani yakar, dumanı var közü var.

Her vücuda ateş salır, sevdanın yar kapısı.

Abdullah'ın hak kelamı ezber oldu dilinde,

Pir elinden dolu içen gezer aşkın yolunda,

Her şey emrine bağlıdır ferman onun elinde,

Yaradan izin verirse açılır sır kapısı.

Söz tamamına erdikten sonra Abdullah biraz duraksar ve bir bakar ki kapı kendiliğinden açılmaya başladı, Abdullah içeriye girmeye başlayınca bir bakar ki o aksakallı Pir Baba yine yanındadır. "Baba sen nereye gittin?" der. Pir Baba, "Ben gitmedim yavrum, seni dinliyordum. Aferin, peki kapı açıldı neden içeriye girmiyorsun?" dedi. Abdullah, "Yalnız gitmekten korkuyorum, gel beraber girelim" değince. Pir Baba, "Peki yavrum gel arkamdan!" dedi.

Pir Baba ile Abdullah içeriye girince iki üç adım atmadan, Abdullah sanki yerinde dondu kaldı. "Baba bu ne âlemdir, burası neredir, böyle güzel bir şehir acaba dünyanın neresinde var?" der. Pir Baba, "Oğlum burası, buradan yaya gidersen, altı aylık bir yoldur. Seden ülkesinin Kalemzer şehridir. Burası Kadir Şahin şehridir. İster isen gel sana buranın önemli yerlerini gezdireyim" değince, Abdullah önce gitmek istemez, biraz düşündükten sonra, "Böyle bir şehri gezmeden olmaz." dedi. Hem de merak etmişti. "Gel gezelim baba" dedi. Pir Baba ile Abdullah gezmeye başladılar.

Bunlar biraz dolaştıktan sonra, Pir Baba, "Yavrum şimdi seni çok güzel bir yere götüreceğim, fakat gözlerini ben 'aç' demeden açma" dedi. Abdullah gözlerini yumdu ve biraz sonra gözlerini açınca, büyük bir sarayın bahçesinde kendisini buldu. Abdullah, "Baba burası nere?" diye sorar. Pir Baba, "Yavrum Kadir Şah burayı kızı için yaptırmış. Burada padişah erkânı yoktur, sadece kırk cariye kız ve padişahın kızı Selvinaz Sultan yaşar... Burası biraz da şehrin dışında bir yerdir, onun için buraya hiç kimseyi bırakmazlar, aynı zamanda padişahın da emridir" der. "Peki baba böyle güzel bir yapıda kimler oturuyor, çok merak ettim" dedi. Pir Baba, "kimler demekle neyi kastettin?" Abdullah, "yani oturanlar da bu saray kadar güzel ve ihtişamlı mıdır?" der, Pir Baba, "Peki oğlum az sonra çıkacaklar ama çok iyi bak, hele hele içerisinde birisine daha dikkat et" der.

Sarayın kapısı açılır, içeriden kırk tane güzel kız çıkar, fakat bir tanesinin güzelliği, daha bir başka. Bir ufak tarif edersek, ince belli, kalem kaşlı, sırma saçlı, ceylan bakışlı, mışmış kokuşlu, boy bir yetmiş, omuz genişliği doksana doksan, Allahu Teâlâ Yusufu Zeliha'nın yirmi dört güzelliğinin hepsini onun üzerinde hatmetmişti. Abdullah görür görmez, "Baba bu mudur Selvinaz Sultan?" deyince, Pir Baba, "Budur, işte o aynı zamanda senin badeli maşukundur. Ama senin onu gördüğün gibi, onun da seni görmesi lazımdır. İstersen biraz daha ileriye doğru git." der. Abdullah Pir Baba'dan ayrılarak Selvinaz Sultan'a doğru giderken kırk cariye kızlarla beraber Selvinaz Sultan da beri geliyordu. Bunlar birkaç dakika sonra karşı karşıya geldiler. Bir ara göz göze geldiklerinde Selvinaz Sultanın kirpiklerinden çıkan sevdanın temran okları, reddi beden oldu. Abdullah'ın iki göğsünden değer değmez dört yüz kırk dört var azasına değince payız gazeli gibi titremeye başladı. Bir ara yere düş ha düşte kızlar kolundan tuttu. Selvinaz Sultan, "kızlar Allah'ımı seven geriye çekilsin. Bu oğlan gariptir, yoksa buralara cesaret edip te giremezdi. Hele bir soralım bu ne istiyor, neye gelmiş" der. Fakat kız da oğlana vurulmuştu. Kızlar kenarda durdu bunlar karşı karşıya oturdular, Selvinaz Sultan, "Sen kimsin ne arıyorsun burada? değince, Abdullah, "Hanım beni bağışla, ben ömrümde böyle bir güzellik görmedim." dedi. "Ben âşığım böyle güzel gördüğüm zaman, bir şey söylemeden gidemiyorum. Çünkü bu bende bir huy hâline geldi." dedi. "Oğlan babam duyarsa senin hâlin ne olur?" dedi. Abdullah, "hanım böyle bir güzelin uğruna ölmek, Tanrı katında sevapların en güzelidir, müsaade et içimden gelenleri sana söyleyeyim." dedi. Kızlar gülüşmeye başladılar, "Hanımım ne olur bırakalım söylesin, garip biridir" dediler. Selvinaz Sultan'da kabul edince aldı Abdullah bakalım ne diyecek?

Aldı Abdullah,
Ela gözlüm yay gaşların can alır.
Ne güzel yaraşır ay cemalına.
Ezzim ay cemalına,
Tüşüf ay cemalına.
Bir doyunca seyredim,
Bağım ay cemalına.

Siyah teller dal gerdana değende,
Perçemler dolaşır ay cemalına,
Bir sallanıp yarım dönüp bağınca,
Ağız büste dudak kaymak dil ince,
Men ezzinem dil ince,
Dişler inci dil ince,
Âşığı mest edirsен,
Sohbetince dilince,
Al yanaktan ağ buhağa bahır,
Terinen bulaşır ay cerriâha,

Ay Abdullah bele güzel olar mı?
Kudretinnen yaranıftı yar indi.
Men ezzinem yar indi.
Gir galbimi yar indi.
Men neylerem dünyayı,
Bir diyeler yarındı,
Güneş yüzün görse hecaletlenir,
Ziyası ulaşır ay cemalına.

Sözlerini bitirdikten sonra ikisi de ayağa kalktı. Abdullah, "Hanım bunlar benim gönlümden geldi." dedi. Kız, "oğlan çok güzel söyledin", değince, Abdullah, Selvinaz Sultan'ın yüzüne bakınca, Sultan cebinde bulunan işlemeli mendili çıkardı, Abdullah'a uzattı ve "Al oğlan bundan sonra ölünceye kadar bu sende hatıra kalsın, bu mendil bizi birbirimize bağlasın." dedi. Abdullah mendilin ucundan tuttu, tam alacağı sırada bir de gözlerini açtı ki, "benim bütün gördüklerim rüyaymış, başka bir şey değilmiş" dedi ve kalkarak ağlamaya başladı. Çünkü orada ne bir Pir Baba, ne saray ne de Selvinaz Sultan vardı. Abdullah'ın vücudu ateş alıp yanmaya başlamıştı, artık sevdalanmıştı. Ama bu sevdiğini nasıl bulacaktı, nasıl arayacaktı, bu işin sonu ne olacaktı bilmiyordu. Çünkü gideceği menzil altı aylık bir deve yoluydu. Peki Pir Baba'nın dediği o Seden ülkesi Kalemzer şehri neresiydi, kime soracaktı. O gece hiç yatamadı. Kendi kendine, "Ben bundan sonra ölene kadar sevdiğimi arayacağım." dedi. Sabah oldu, Allah cümlemizin üstüne hayırlı sabahlar açsın. İstediydi ki yerinden kalka. Kalkamadı, çünkü çok perişan bir hâldeydi. Öylene kadar yatağında dinlendi, ama gözü kapıda kalmıştı. Birisi içeriye girsin de bana yardım etsin.

Bunun, arkadaşları kendi aralarında konuşurken birisi, "Yahu bizim Yetim Abdullah niye gecikti, dün akşamdan gitti, bir daha da görüşmedi." dedi. Kendi aralarında konuştuktan sonra bunlar Abdullah'ın evine gitmeye karar verdiler. Toplu bir şekilde Abdullah'ın kapısını çaldılar, bir zaman. Sonra meraklanmaya başladılar. Kapı açılmıyordu. Çok merak ettiler. "Acaba ne yapmamız lazım" derken, bir arkadaş, "Benim

cebimde öyle bir alet var ki tüm kapıları açıyor" dedi. Arkadaşları gülünce, cebindeki aleti çıkararak kapının anahtar deliğine soktu ve çevirince kapı açıldı. İçeriye girdiler bir baktılar ki Yetim Abdullah yatakta yatıyor. Arkadaşları merak etti, Abdullah'ı uyandırdılar. Abdullah'ın hâli hâl değildi. Arkadaşları, "Abdullah sana ne oldu, soğuk mu aldın, durumun hiç iyi görünmüyor diye sordu. Abdullah yüzü solgun, gözleri mahmur perişan bir hâlde bunlara bakınca, "Arkadaşlar ben bu gece ayrı bir âlemdeydim, onun için durumum hiç de iyi değil." dedi. Arkadaşları bunun ne demek olduğunu sordular. "Peki öyle ise ben size sizin anlayacağınız şekilde söyleyeyim:" değince, merak ettiler. "Abdullah sen ne demek istiyorsun, nasıl söyleyeceksin, yoksa sana bu gece cinler periler mi dokundu?" değince, Abdullah hiç değişmeden dinleyin arkadaşlar. dedi ve elini kulağına attı ve bakalım arkadaşlarına ne söyleyecek, rüyasında gördüklerini nasıl anlatacak?

Aldı Abdullah,

Rüyayı âlemde bir pir uğradı,
Gösterdi sevdanın yolunu bana.
Düşürdü sineme ateşini odu,
Armağan eyledi külünü bana.

Bir kapı açıldı, şaşırdım kaldım.
Kendimi güzeller içinde buldum,
Gördüm cemalini sermeser oldum,
Uzattı zülfünün telini bana.

Gezip sohbet ettik aşka boyandım.
Baktım cemaline bir melek sandım,
Abdullah'ım bu gafletten uyandım,
Sevdiğim verince elini bana

Söz tamamına erdikten sonra arkadaşları baktılar ki, Abdullah türkü söylüyor, ama içerisindeki sözler farklı bir anlam taşıyor. Hepsini şaşırdı. "Abdullah sana ne oldu?" diye sordular. Abdullah, "valla arkadaşlar ben rüya âleminde bu güzele âşık edildim" dedi. Arkadaşları, "Peki insan rüyasında gördüğü her güzele Kaşık olursa dünyada yere göğe sığmaz bir sevda zinciri olur Abdullah, "Arkadaşlar benimki tamamen apayrı bir sevdadır. Çünkü ben bir elinden badelendim, bir güzele âşık edildim. Yalnız ben değilim ki, bu anda benim âşık olduğum Selvinaz Sultan'da benim gibi sevda âleminde yanmaktadır. İsterseniz size mekânını ve memleketini söyleyeyim. Ben ne bilirim Seden ülkesi neresidir o ülkenin Kalemzer şehri neresidir? Bunları hiç bilmeme imkan yoktur, ama rüyayı âlemde bunlar bana bir bir gösterildi. Aynı zamanda çok da uzakta olan bir yer. Yani, deve yoluyla altı aya gidilecek bir yerdir. Ben bunları kendimden söylemiyorum, isterseniz açın haritayı potada göreceksiniz." değince, arkadaşları tekrar merak içerisinde kaldılar. Acaba Abdullah'ın söylediği yerler doğru muydu?

Bunlar kendi aralarında konuşarak emin olmak için, zamanın okumuş, pimini görmüş insanların yanlarına gittiler. Birkaç arkadaşı da Abdullah'ı giydirip plini yüzünü yıkadılar. Arkadaşları, "İnsan âşık olmakla ne olur? Tabi ki biz sana İnanıyoruz, ama senin bir şeyler yemen, içmen lazım." diyerek, bir şeyler verdiler.

Bu haber kısa zamanda her tarafa yayılmıştı. Tanışlar dostlar, çevredekiler, Abdullah'ın durumunu öğrenmişlerdi. Abdullah ise her gelip gidene solgun bir sıfatla bakarak: W medet umuyordu. Arkadaşları, Abdullah'ın söylediklerinin hepsini öğrendiler,

yerin ve ülkenin doğru olduğu kanaatine vardılar. Çok yakın gamanda Abdullah'ın aşkı dillere destan olmaya başlamıştı. Neyse âşık ne demiş, fit ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur, tez getirir, menziline tez yetirir, liradan birkaç ay geçmiş, Abdullah bu sevdanın elinden perişan olmuştu, Yakınları, arkadaşları bir umut kapısı arıyordu. Abdullah ise kendine bir saz almış, evde, yolda, dağda bayırda çalıp söylemeye başlamıştı. Ama çalıp söylemekle olmuyordu, gevdiği kız gelemeyeceğine göre, Abdullah'ın gidip onu bulması lazımdı. Ama bir türlü gideceğim diyemiyordu. Nereye gidecekti? Bunun bu durumuna herkes üzülmüyordu. Yine bir gün Abdullah yakınlarını ve arkadaşlarını toplayarak, dostlarını artık sine kazanı kaynamaya taşmaya başlamıştır. Çünkü yaşadığım bu Mekân bana dar geliyor, onun için sevgilimi aramam lazım" der. Herkes Abdullah'ı pür dikkat dinliyordu. Abdullah bir ara durarak, "Dostlar, arkadaşlar ben şimdi gizlere bir türkü söyleyeceğim, bu türkü belki de sizlere söyleyeceğim son türkü olacak, artık söylemenin tam zamanıdır" diyerek, bastı sazını sinesine bakalım ne söyleyecek?

Aldı Abdullah,

Bundan sonra bu ellerde duramam,
Şimdi bekler yollarımı yar benim.
Eşinden aralı yüreği yanık,
Gözü yaşlı bir ceylanım var benim.

Kara giymiş kader hasret bir vatan,
Yarı orda beni burda ağlatan,
Götürüp belirsiz mekâna atan,
e1 neylesin talih benim zar benim.

Abdullah büründüm kedere yasa.
Yalan dünya fani, ömürse kısa,
Demir çarık giysem demirden asa.
Yine nazlı yarı bulmam zor benim.

Abdullah'ın bu sözlerini dinleyenler artık anlamışlardı ki Abdullah sevdiğinin peşine gidecek. Kim ne kadar teselli ettiyse, Abdullah, "Benim gitmem lazım, buralarda kalıp günden güne perişan olacağıma, hani ne demişler tebdili mekânda ferahlık vardır, belki Allah bir kapı açar diyerek Abdullah yol hazırlıklarına başladı, Neyi vardı ki bir sazdan başka.

Bakalım nasıl edecek ne zaman gidecekti. Artık gitmenin işaretini vermişti. Tabi ki bu duruma en çok yakınları ve arkadaşları üzülmüyorlardı. Abdullah'ın gitmemesi için zamanın yaşlı ve sözü dinlenir insanları bile minnet eylediler, Abdullah yine de gideceğim" dedi. Bir sabah Abdullah hazırlanarak, önce babasının, ve annesinin mezarını ziyaret etti. Yakınlarına sırasıyla uğrayıp helallik aldı. Arkadaşları ile teker teker görüştüktan sonra, doğduğu yerden ayrılıyordu. Herkes Yetim Abdullah'a üzülmüyordu, çünkü kimi kimsesi yoktu. Gurbeti tanımıyordu, acaba yalnız başına ne yapacaktı. Abdullah sazını alarak yola düştü, doğduğu yere bırakıyordu, epey gittikten sonra bir ara arkasına döndü ve baktı. "Heyhat her şeyi arkada bırakıyorum." dedi ve kendi kendine duygulanarak sazını çıkarıp sinesine bastı, bakalım ne diyecek?

Aldı Abdullah,

Bırakıp gitmezdim doğduğum yeri,
Beni bir sevdanın közü götürür.

Hayali yar ile ettik ikrarı
Yüreğimde yanan sızı götürür.

Sevdiğim güzele kavuşmak ahtım,
Boş kalmış gönlümde sarayım tahtım,
Çekti gurbet ele talihim bahtım,
Anladım ki kader yazı götürür.
Abdullah der çiçeklerin nakışı.
Sarhoş eden yarın amber kokuşu,
O melül duruşu ceylan bakışı,
Edası cilvesi nazı götürür.

Sözlerini bitirdikten sonra biraz daha hüzünlenmiş, ağlamıştı. Ama ok yaydan çıkmıştı da. Kararını vermiş gidecekti. Tabi ki zor bir yolculuktu, ama sevda -ağır basıyordu. Abdullah bir zaman daha gittikten sonra, vakit de epey geçmiş -akşama yaklaşmıştı. Bir o yana bir bu yana baktı, yakında hiçbir yer görünmüyordu. Biraz daha ilerledi, bir umut kapısı arıyordu. Nihayet düzde, koyun güden bir çoban gördü. Kendi kendine, "en iyisi bu çobanın yanına gideyim belki bu gün bir şeyler olur, Allah kerimdir."

Çobana doğru gidince, çoban baktı ki elinde bir şeyle birisi bana doğru geliyor. İyice yaklaşınca baktı ki elindeki silah falan değil bir saza benziyor, rahatladı. Yetim Abdullah Çoban'a yaklaştı selam verdi ve "Çoban gardaş, ben yolcuym, ama hiçbir kervana rastlamadım. Bana yardım eder misin, vakit de akşam oldu." dedi. Çoban "Elbet ederim, Tanrı misafiri değil misin? Gel, biraz sonra sürüyü köye götüreceğim, sen de benim misafirim olursun, ondan sonra da Allah kerimdir." dedi. Çoban kendi kendine, "Köyde Ahmet Ağa âşıkları çok sever, biraz erken gidersek köye haber olur. Ağanın evinde bir de âşık muhabbeti kurarız," dedi.

Koyunları biraz erken getirdi. Köylü baktı ki çoban koyunlar! getirdi fakat yanında birde âşık var. Bu haber köyde herkese ulaştı. Çoban misafirini eve getirdi, gramını yapacaktı ki kapı çalındı. Çoban kapıyı açtı, baktı ki bir delikanlı, "Buyur oğlum, ne istedin koyun mu noksandır?" deyince, delikanlı, "yok çoban, beni Ahmet Ağa gönderdi, selam söyledi, âşık misafirini alsın bize yemeye gelsin" dedi. Zaten Robanın da istediği buydu, Ahmet Ağa hem çok merhametli hem de misafir, seven birisiydi. Âşıkları da çok severdi. Her gelen âşık muhakkak ağaya misafir olurdu. Çoban, "Dur yavrum âşığa söyleyeyim" dedi. İçeriye gelerek durumu anlattı. Yetim Abdullah memnun oldu ve biraz sonra Çoban ile âşık beraberce ağanın evine gitmekte olsunlar.

Ağa ise köyün bekçisine haber salmış, bekçi bağırıyordu, "Herkes akşam Ahmet Ağa'nın evine gelsin, âşık gelmiş, gelsin dinlesinler". Çoban ile Abdullah tapıya kadar geldiler. Ağa bunları kapıda karşıladı, buyur etti. İçeriye girdiler, Merhabadan ve sohbetten sonra yemek faslı başladı. İnsanlar da yavaş yavaş ağanın evine toplanıyordu. Çaydan kahveden sonra Abdullah sazını alarak söylemeye başladı. Sözü ve sohbeti ile halk tarafından beğeni kazandı. Ağa baktı, bu âşık daha önce hiç görmediği bir âşık. Çok güzel âşığa benziyor, ama biraz sıkıntılı, dayanamayarak, "Oğlum nerden gelip nereye gidiyorsun?" diye sordu. Abdullah buna memnun olmuştu. Alır sazını bakalım ne söyleyecek Ahmet Ağa ve cemaat ne dinleyecek?

Ağam gel söyletme gizli sırrımı,
Sevda dolu bir dünya var içimde.
Mecnun olup arıyorum yarimi.
Her sahrada bir Leyla var içimde.

Ahmet Ağa baktı ki, bunun bir derdi var. Kendi kendine, "ben bu âşığa yardımcı olurum ama acaba derdi nedir?" dedi. Söyle yavrum söyle deyince, Abdullah alır İkinciye,

Bir güzelin hasretiyle ağlarım,
Sanki başı kar bağlayan dağlarım.
Deli akan şelaleyim çağlarım,
Dolup taşan bir derya var içimde.

Hayat bir kör düğüm sevgi bilmece,
Söylenecek çok şey var da çok ince,
Abdullah âleme daldım o gece,
Açılmayan bir rüya var içimde.

Ahmet Ağa baktı ki bu başka âşıklara hiç benzemiyor, sazı sözü ve terbiyesiyle tam bir meclis adamı. "Ya iyi bir ustadan ders almış ya da pirlere tarafından badelenmiş" diye düşündü. Ahmet Ağa'nın çok hoşuna gitmişti. Ağa gecenin sonunda söz aldı, "sayın cemaat bu âşik bundan sonra bir zaman burada benim misafirim olacak, bunu herkes kabul ediyor mu?" diye sorunca, hep bir ağızdan kabul dediler. "Bir zaman sonra âşığın isteği ne ise ben ve köy halkı olarak yerine getireceğiz" dedi. Zaten onun için de yola çıkmıştı. Neyse kendi kendine, "dur bakalım" dedi. Başı ile kabul etmiş ağa ise çok memnun olmuştu, Ağa adamlarına seslenerek, "Bundan sonra fakiri köylere duyurun, arkadaşlardan davet edin" dedi.

Bunlar bu âlemlerine devam etmekte olsunlar biz size kimden haber verelim. Seden ülkesinin Kalemzer şehrinde Kadir Şah'ın kızı Selvinaz Sultan'dan. Selvinaz Sultan kırk cariye kızlar ile birlikte her zaman olduğu gibi sarayda ve sarayın has bahçesinde keyfinde ve âlemindeydi. Fakat gördüğü rüyadan sonra değişik bir hâle bürünmüştü. Gözler mahmurlaşmış, bakışlar değişmiş, gülüşlerin yerini düşünce ve durgunluk almıştı. Bu durumu arkadaşlarına belli etmemeye çalışsa da, sultanın en yakın arkadaşı Gülnaz cariye bu işin farkındaydı. Zaten o da Selvinaz Sultan'dan durumu sormak için bahane arıyordu. Selvinaz Sultan'dan bu durumu sorsun.

Neyse günler böyle devam edip gidiyordu, yine bir gün kırk cariye kız seher zamanı Selvinaz Sultan ile sarayın bahçesinde oturmuş sohbet ediyorlardı. Gülnaz cariye ortaya bir söz atarak, "Kızlar gelin bir oyun oynayalım" dedi. Kızlar, "Ne oynayalım?" dedi. "Sırayla, herkes başından geçen en güzel sevda olayını anlatsın" dedi. Kızlar kabul ederek sırayla anlatmaya başladılar. Her kız anlatıyor arkadaşları ise gülüyordu. Derken sıra Selvinaz Sultan'a geldi. Selvinaz Sultan anlatmadan kızların yanından ayrılarak selvi ağaçlarının olduğu bölüme gitti. Gülnaz cariye işaret etti, "Kimse gitmesin bakalım nereye gidecek?" dedi. Herkes olduğu yerde kaldı. Selvinaz sultan bir zaman gittikten sonra bir selvi ağacının dibinde oturdu. Biraz sonra hiç kimsede ses yoktu, herkes ne söyleyecek diye merak ediyordu. O sırada dala konan bir bülbül de yanık yanık ötmeye başlamıştı. Sadece bülbülün ötüşü vardı. Az sonra o sese bir ses daha katıldı. Kızlar biraz daha yakma gitmeye karar verdiler. Sessizce yaklaştılar, baktılar ki Selvinaz Sultan türkü söylüyor.

Gülnaz cariye, "Kızlar hiç kimse ses etmesin benim öğrenmek istediğim de buydu, t; durun bakalım sultanımız ne söyleyecek?" dedi. Alır Selvinaz Sultan bakalım ne söyleyecek, kırk cariye kızlar ne dinleyecek?

Aldı Selvinaz Sultan,
Gül dalında öten bülbül,
Yarimden bir haber mi var

Sesi sese katan bülbül.
Yarimden bir haber mi var

Yarimin uzak elleri,
Şekerden şirin dilleri,
Her gün beklerem yolları.
Yarimden bir haber mi var

Selvinaz Sultan söyleyince kızlar hep birbirinin yüzüne baktı. Acaba bu sultanın sevdiği kimdi, çok meraklandılar, Gülnaz cariye, Allah'ını seven sussun, diye işaret etti. Bakalım Selvinaz Sultan ne söyleyecek?

Pir elinden dolu içtim,
İçip sevdasına düştüm.
İkrar eyledim, görüştüm,
Yarimden bir haber mi var.

Selvinaz'ın yari hani,
Uğruna goymuşam canı,
Ötüşün yandırdı meni,
Yarimden bir haber mi var.

Sözler bittikten sonra, kızlar hep birden kalkıp gelerek sultanlarına sarılıp herkesi bir taraftan öperek Selvinaz Sultan'ı tebrik ettiler. Bu arada Gülnaz cariye söz aldı. "Kızlar epey zamandır bu sırrı öğrenmek için uğraşıyordum. Belki sizlerde bu işin farkındaydınız, ama şükürler olsun ki Selvinaz Sultan'ımızın derdi sevda imiş. Bu kadarını öğrendik." Sultan ne kadar, öyle böyle, dese de hiç kimse inanmadı. Herkes, "Sen kendi dilinle söyledin, şükürler olsun çok sevindik, bu anda bayram ettik, şimdi bir şeyi yine merak ediyoruz. Sultanım bu söylediğiniz oğlan kimdi, bu şanslı oğlan kimdi, hangi elin prensidir?" deince, Selvinaz Sultan, "kızlar mademki öğrenmek istiyorsunuz, ben söyleyeyim ama hepiniz güleceksiniz, onun için aramızda bir sır olarak kalsın." dedi. Herkes bir taraftan ısrar etti, Selvinaz; Sultan bu ısrara dayanmadı, bakalım ne diyecek?

Aldı Selvinaz Sultan,

Bir sevdanın ateşine düşmüşüm,
Kül eyledi vücudumda nar beni.
Bir volkanın ocağında pişmişim,
Söndüremez dağlardaki kar beni.

Âşık maşukundan gezer mi kenar,
Seven sevdiğine pervane döner,
O da benden fena tutuşup yanar,
Bu hayalde gelip görse yar beni.

Yari gördüm bir sevdanın sihrinde,
Baden ülkesinin Serhat şehrinde,
Selvinaz'am kaldım girdap kahrında,
Söylemezsem öldürürdü sır beni.

Söz tamamına erdikten sonra, Selvinaz Sultan kızların yüzüne baktı, hiç; kimsede ses yoktu. Çünkü kırk cariye kızın kırkı da donup kalmıştı. Selvinaz Sultan; o kadar güzel söylemişti ki durumu üç dörtlük ile güzel bir şekilde anlatmıştı^ Kızlar tekrar tebrik ettiler,

ama sultanlarının bir çıkmazın içerisinde de olduğunu anlamışlardı. Sultanlarının söylediği o ülkeyi o şehri hiç birisi ne duymuştu ne de biliyorlardı. Sadece Gülnaz cariyeye espi diliyle, "Hanımım senin başka işin yok muydu, ülkemize ne olmuştu da bu hiç bilmediğimiz yerlerde senin ne işin var?" deince, kızlar da güldüler. Selvinaz Sultan, "Kızlar buraları ben de tanımam. Ama" kaderin cilvesine bakın ki beni rüya âleminde buralara götürdü, bu oğlana götürdü;

O oğlanı buraya, yani bizim bahçemize getirerek benimle görüşürdü. Bu benim elimde olacak bir şey değil ki. Bunu yapan istikamet gösteren Allah'tan başka kim olabilir?" Neyse olanlar olmuştu, şimdi bu durumu babası Kadir Şaha ve anneli Hacer Sultan'a nasıl söyleyeceklerdi. Bu da ayrı bir sıkıntıydı. Gülnaz sultani (cariye), "Kızlar hepiniz sultanımızı çok seversiniz, sizden bir ricam var: Allah'ını seven burada geçen olayları hiç kimseye söylemesin. Çünkü anası Hacer Sultan çok rahatsızdır bilirsiniz. Bir de kızının bu durumda olduğunu bilirse iyice ağırlaşsın. Bırakalım iş oluruna gitsin, bakalım durum nasıl devam edecek. Her şeyin bir zanîşfil var elbet günü zamanı gelince herşey söylenecek" dedi. Kızların hepsi de kabul etti. Kendi aralarında kavli karar kıldılar. Hiçbir şey olmamış gibi Selvinaz Sultan'ı: aralarına alarak eğlenmeye oynamaya başladılar. Bunlar bu âlemde olsunlar bir size kimden haber verelim Yetim Abdullah'tan.

Abdullah epey bir zamandan beri Ahmet Ağa'nın konağında sazlı sözlü devam eylemiş, birçok insanlarla tanışmış, toplumda çok büyük iz bırakmıştır.

Çok sayıda dost ve arkadaş edinmişse de akli fikri rüya âleminde gördüğü âşık olduğu Selvinaz Sultan'daymış, Yani bir an için düşünmeden edemiyormuş. Fakat Ahmet Ağa ise keyfinde âleminde her akşam her yerden gelen misafirlerle haşır neşir oluyor, gününe gün katıyormuş, Çünkü yörenin her yerinden duyan insanlar akın akın geliyor, her akşam âşığı dinliyorlar, yakın olanlar gidiyor gitmeyenler ise konakta ağırlanıyordu.

Yine bir sabah Abdullah rüyasında sevdiğini görmüş ve efkarlı bir şekilde Ahmet Ağa'nın yanına gelmişti. Ahmet Ağa ise gelen misafirleriyle kahve içiyor sohbet ediyordu. Âşığın selamını alarak hemen söze başlamıştı. "Ben ömrümün gen güzel günlerini bu iki ay içerisinde yaşadım. Hem gelen dostlarımı gördüm, dostlukları tazeledik, hem de Âşık Abdullah'ın bu sohbeti beni ayrı bir dünyaya götürdü. Ömrüme ömür kattı sanki. Allah razı olsun. Ben isterim ki hiç buralardan gitmesin, ben yaşadığım müddetçe burada kalsın." O anda herkes Abdullah'ı tebrik gitti. Abdullah, "Ağam müsaade et de gönlüme gelen birkaç söz var onu sana söyleyeyim" dedi. Ahmet Ağa çok memnun olmuştu. "Benim de içimden geçen buydu. Biraz çal söyle, bu kahvenin üzerine çok iyi gider" dedi. Abdullah aldı bakalım ne söyleyecek, durumu nasıl anlatacak, oturanlar ne diyecek.

Aldı Abdullah,

Bugün rüyamda gördüm yarimi.
Bekliyorum yollarını gel dedi.
Duydum hasretinin ah u zarını,
Gönlüm yara gözüm yaşı sel dedi.

Can dayanmaz yarın müşkül hâline,
İstedim ki feda olam yoluna,
Düşmüşüm deryaya el at elime,
Bu Sevdamı girdabından al dedi.

Abdullah'ım gam kervanı yüklerim,
Kavuşmaya günlere gün eklerim.

Ölene dek yollarını beklerim,
Ağarsa da saçlarımda tel dedi.

Sözlerini bitirdikten sonra, oradakiler de durumu anlamıştı. Ahmet Ağa da hem üzülmüş hem de acaba nasıl bir yol bulunur düşüncesi ile çare aramaya başlamıştı. Birden Ahmet Ağa ayağa kalkarak, "Oğlum bundan sonra benim bir oğlum da sensin, senin derdin bizim derdimiz oldu artık. Seni burada tutmamın fazla bir anlamı yoktun Allah'ın izniyle maddi ve manevi destek neyse hepsi yapılacak, tanıdık dost ve arkadaşlarım var. Yarından tezi yok seni yolcu edeceğim" dedi. Bu sözleri duyan Abdullah, hemen Ahmet Ağa'nın elinden öptü ve teşekkür ederek, "Ağam sana yakışanı söylediniz" dedi.

Ahmet Ağa, "Şimdi çal söyle hele sabah ola hayır ola, bakalım, Mevlâ neyle neylerse güzel eyler" dedi. Abdullah sevinerek çalıp söylemeye başladı ve o gece çok güzel bir muhabbet etti. Bütün dinleyenleri büyülemişti sanki. O gece sohbet sona erdi, herkes istirahatine çekildi. Abdullah sabahı dört gözle bekliyordu. Sabah olunca uyanmış, hazırlıklarına başlamıştı. Âşığın neyi olur, sazını hazırlamış ve kendisine çeki düzen vererek Ahmet Ağa'nın yanına gelmişti. Ahmet Ağa baktı ki Abdullah elinde sazı ile yanında, "Yavrum hazırlandın mı?" dedi. Abdullah, "Hazırlandım" dedi. "Peki Abdullah ben de sana bazı şeyler hazırladım. Bak bu kadar altın ve para hepsi senin. Gideceğin yol çok uzun bir yoldur, bunlar sana lazım olur, sonra sefil ve perişan olma" dedi. "Ayrıyeten sana birde kervan hazırlattım, seni birkaç gün içerisinde İbrahim Şah'ın şehri olan Ehlemzer şehrine götüreceğim. Orada seni Hancı Ali Baba'ya teslim edecek. O benim dostumdur. Ondan sonrasını o sana gösterecek, hiçbir şeyi merak etme Allah büyüktür" dedi. Ahmet Ağa hazırladığı şeyleri verdi. Abdullah'ın koluna girerek kervanın yanına götürdü. Kervancıya teslim etti, "Hadi yavrum Allah yolunu açık etsin" dedi. Abdullah, Ahmet Ağa'nın elini öptü, yanındakilerle de görüşükten sonra kervana binerek, ver Allah elini, sakla delini. Kervan yol almaya başladı. At ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez getirir menziline tez yetirir.

Günlerin birinde kervancı Ehlemzer şehrine yani İbrahim Şah'ın şehrine girmişti. Yetim Abdullah şöyle bir etrafa baktı, çok büyük ve ihtişamlı bir şehir gördü. Her tarafı ustaca yapılarla yapılmış, çok güzel bir mimariye sahip görünüyordu. İyice içerisine doğru kervan yaklaşınca şehir daha da güzelleşiyordu. Fakat değişik bir hava vardı şehirde. Çünkü şehirdeki insanların hepsi kara giyinmiş, erkekler, kadınlar, çocuklar hepsi kara giyinmişlerdi. Kervancıya durumun ne olduğunu sordu. Kervancı, "vallahi ben de anlayamadım. Biraz sabredelim, hana gidelim orada anlarız" dedi. Bu merak içerisinde hana vardılar, kervan hanın önünde eylendi. Hancı bunları karşıladı, kervanı orada çalışanlar yerleştirdi. Hancı Ali Emmi bunları içeriye davet etti. Hancı kervancıyı tanıyordu. Hâl hatır sormaya başladı. Sonra da Ahmet Ağa nasıl değince, kervancı cebinden bir nağme çıkardı ve hancı Ali Baba'ya verdi. Ali Baba okuduktan sonra, "Onun isteği benim başım üzerine" dedi. Abdullah'a dönerek, "Tamam yavrum elimden geleni yapacağım" dedi. Bu sıcak karşılaşma ve sohbetten sonra Abdullah, Hancı Ali Baba'ya, "Baba şehre girdiğimizde herkesi karalar giymiş gördük, bizim dikkatimizi çekti, acaba burada neler oluyor" deyince, Hancı Ali Baba, "Oğlum İbrahim Şah'ın bir çift haber, güvercinleri vardı. O güvercinleri saraydan çalmışlar, üç aydır bulunamıyor. Bunun için İbrahim Şah emir verdi. Herkes güvercinler bulununcaya kadar kara giyilecek. Bu emir üzerine şehir halkı da karalar giyiniyor" dedi. Abdullah, "Peki Ali Baba o güvercinlerin ne gibi bir maharetleri vardır ki, bu halk bu kadar sıkıntı çekiyor, çok mu önemli?" dedi. Ali Baba, "Güvercinlerin ayağına bir şey yaz, de ki bunu dünyanın bir ucundan bir ucuna götür ver, götürür ve cevabını da alıp getirir" dedi. Abdullah bu duruma şaşmıştı, "neyse" dedi. Hancı bir baktı ki Abdullah'ın elinde bir saz var, "Yavrum o nedir?" diye sordu. Abdullah,

"ben âşığım baba" dedi. "Peki biraz çal söyle de gamımız dağılsın, ama yavaş söyle, sonra şahın kulağına gider bizi perişan eyler" dedi. Abdullah sazını çıkardı aldı bakalım ne söyleyecek Hancı Baba ne dinleyecek?

Aldı Abdullah,

Geleni ağlatmış bu yalan dünya,
Kimse hayatından memnun olmamış.
Yaşam bir nefestir ömür bir rüya,
Gelen gitmiş hiç kimseye kalmamış.

Hancı Ali Baba baktı ki bu dolu bir âşığa benziyor, yani sıradan çalıp söyleyen bir insanın işi değil. "Sağ ol yavrum, devam et beni efkarlandırdın" dedi, Aldı Abdullah İkinciye, Ferhat Şirin için kayalar deşmiş, Mecnun Leyla demiş Hakk'a ulaşmış, Kerem Aslı'sıyla kavrulmuş pişmiş, Hiç birisi muradını almamış.

Kimler talihini şansını biler,
Anlına yazılan yazıyı siler
Ne gönlü sevinir ne yüzü güler,
Abdullah da sevdiğini bulmamış.

Sözlerini bitirdikten sonra kapı açılır, iki tane silahlı asker içeriye girer. Hancı Ali Baba buyur ederek ne için geldiklerini sorduğunda, askerlerden birisi, "Burada bir saz sesi duyduk, türkü söyleyen vardı, biliyorsunuz türkü söylemek, eğlence yapmak, İbrahim Şah'ın emriyle yasak edilmiştir. Yapanların cezalandırılması lazım!" değince. Hancı Ali Baba, "Yavrum bu adam çok uzaktan yeni geldi, bu yasakları da bilmiyor, bu seferlik bağışlayın garibin biridir" dedi. Askerler, "Yok hancı bu yaptığımız Şah'ın kulağına giderse bizi şehrin meydanında astırır" dedi. "Onun için bu adamı doğruca zindana götürmemiz lazım" dediler. Hancı Ali Baba, "Peki yavrum zindana değil de Şah'a götürün, bu adam Hak âşığıdır, belki Şah kendisini, azat eğer." Askerler, "Şah'a götüreceğiz ama sırası geldiği zaman, çünkü bunun gibi zindanda sayısız adam var. Sırasıyla İbrahim Şah'ın huzuruna çıkarıyoruz, kimisi ceza alıyor. Kimisi de bırakılıyor, çünkü o kuşları ne kadar sevdiğini herkes biliyor" dedi. "Peki öyleyse bu gece müsaade edin, yarın gelin götürün, çok uzak yoldan geldi, adam yorgundur" dedi. Askerler, "Peki bu adam bir tarafa giderse seni tutup götürürüz" dediler. Hancı müsaade almıştı, askerler çekip gittiler. Bunlar gittikten sonra, Ali Baba Abdullah'a her türlü ikramını yaptıktan sonra, "Oğul yarın seni gelip götürdükleri zaman sazını da yanına al, çünkü İbrahim Şah âşıkları çok sever, olmazsa derdini saz ile anlatırsın, bakarsın seni çok sevdi, o arada Allah bir kapı açar sana" diyerek uyudular. Allah üzerimize hayırlı sabahlar açsın.

Sabah uyanıp kahvaltılarını yaptıktan sonra Abdullah dışarı çıkamıyordu, bir zaman sonra askerler yine gelerek "Hancı baba Âşık Abdullah nerededir?" diye sorunca Hancı Baba buradadır, ama sizden bir ricam var, âşık sazını da alsın, bu sazı ile Şah'a cevap versin" deyince, askerler, "Hayır bunu da bizi de öldürür şah, ama lazım olursa biz gelip götürürüz" dediler. Abdullah'ın kollarını bağlayarak doğruca zindana götürdüler. At ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez getirir, menziline tez yetirir.

Aradan bir ay geçmişti, hâlâ Abdullah'a sıra gelmemişti. Neyse günlerin birinde İbrahim Şah zindancıyı yanına sesledi. Durumu sorunca, zindancı, Şahım bu işten tutulan herkes sorguya çekildi, sadece bir âşık kaldı" dedi. Şah, "Zindanda âşık mı var?" dedi, "Evet kendini âşık diye tanıtan Abdullah isimli biri var, ; bir aydır zindandadır." İbrahim Şah emir vererek getirmelerini söyledi. Abdullah'ı hemen alarak getirdiler. Şah, "Abdullah'a yavrum sen nerelisin, nereden geldin?" diye sordu. Abdullah, "Şahım ben

Baden ülkesinin Güder şehrinden Ahmet Ağa'nın yanından geldim" dedi. Şah, "peki nereye gidiyorsun?" değince, Abdullah, "Seden ülkesinin Kalemzer şehrine gidiyorum" dedi. "Neye gidiyorsun yavrum? "diye " sordu. Abdullah, "Benim orada bir sevgilim var, onu orada bulmak için gidiyorum" ; dedi Şah, "Peki sen nasıl âşık oldun?" diye sordu. Abdullah, "Ben rüyamda âşık oldum." dedi. Şah, "Yavrum seni rüyada kim âşık etti" değince, Abdullah, "Beni pirlar ayna-yı devranda âşık etti" dedi. İbrahim Şah çekinerek kendine çeki düzen verdi ve "Peki yavrum pirlar tarafından badelendiğini göre sen bazı şeyleri del söylersin" dedi. Abdullah, "tabi söylersim ama sazım Ali Baba'nın hanındadır, nasıl söyleyeyim?" deyince, İbrahim Şah emir vererek sazın getirilmesini istedi. Saz geldi. İbrahim Şah, "Çal söyle" değince, Abdullah, "Yok şahım bir çaldım beni içeriye attılar, bir daha söylersen yine içeri atarlar" dedi. İbrahim Şah, "Yok yavrum bu şehrin şahı benim. Korkma, kimse seni içeriye attıramam. Çünkü benim emir vermem lazım" dedi. Abdullah aldı 'bakalım İbrahim Şah'a ne diyecek, şah ne' dinleyecek?

Aldı Abdullah,

Bir pirin elinden içtim badeyi,
Düşmüşüm sevdanın közüne şahım.
Bir güzelin cemalini seyrettim,
Dayanılmaz cilve nazına şahım.

Kaldırdı başını inceden güldü,
Yanan sevdasını sineme saldı,
Kırpıkların oku kalbimi deldi,
Bir dönüp bakınca yüzüne şahım.

Abdullah der top zülüfler tel oldu.
Perçem değdi yanakları al oldu.
Dudak kaymak, dili taze bal oldu,
Doyamadım tatlı sözüne şahım.

Söz tamamına erdikten sonra İbrahim Şah baktı ki, gerçekten Allah vergisi gibi, ne güzel sözler söyledi. Kendisi de âşık olmuş, "ey bunu âşık eden o kudret buna bazı yönlerden de bahsetmiştir. Çünkü böyle insanlar boş değildir. Allah'ın verdiği bu kudreti içerisinde bazı kayıplara da cevap olabilir elbette. Ama hemen sorsam belki de olmaz, önce bunun iyi bir istirahat etmesi lazım" dedi. Kendi kendine karar verdikten sonra, "Bu âşığı götürün, saray misafirhanesinin en güzel odasında istirahatine baksın. Gereken ne lazım ise temin edin, bir zaman sonra çağırırız ve umduğumuz bazı şeyleri ifade eder" diye emir verdi. Verdiği emir üzerine yetkililer Âşık Abdullah'ı alıp götürdüler. Güzel bir mekânda istirahatine bakmakta olsun size kimden haber verelim, hancı Ali Baba'dan.

Ali Baba çok merak etmişti, acaba Abdullah'a ne olmuştu. Çünkü Ahmet Ağa ona emanet etmişti. Dayanamayarak hanı bir çocuğa teslim ederek doğruca sarayın yolunu tuttu. Saraya gelerek Abdullah'ı sordu. Saraydakiler, "İbrahim Şah o âşığı çok sevdi, bize de çok kızdı. Bana önceden neden haber vermediniz? dedi. Şah onu istirahatine gönderdi. Onu da çok sevdi. Böyle giderse onu kendi yaveri yapar" dedi. Bu haberleri duyan Ali Baba, "Sağ olun yavrum benim geldiğimi söyleyin, durumu da iyiyse, benim hanın kapısı açık, bir çocuğa bırakmışım ben hemen gideyim" dedi. Onlar da "Peki baba" dediler. Hancı Ali Baba geldi, Abdullah ise keyfinde olsun. İbrahim Şah ise çok umutlu, "Acaba bu benim haber güvercinlerimin yerini bilebilir mi?" diye düşünüyordu. Bu endişelerin içerisinde biz size kimden haber verelim Selvinaz Sultan'dan.

Selvinaz Sultan o sabah çok güzel bir rüya gördüğü için yüzü güleç ve keyifliydi. Kızların yanına geldi, Kızlar baktılar ki sultanımızın keyfine diyecek yok, bunlar da çok memnun oldular. Fakat merak ediyorlardı, acaba bu keyif niye, düşündüler ve dayanamamaya sordular. "Sultanım bizim de" hoşumuza gidiyor ' böyle keyifli olmanız, fakat nedeni nedir?" diye sordular. Selvinaz Sultan, "Kızlar yüreğimde büyük bir sevinç var öyle biliyorum ki, yar ile benim aram bir adımlık yoldur. sevindim, rüyamda da gördüm" dedi. Kızlar "Ne gördün" sultanım?" değince, Selvinaz Sultan, "bunu dil ile söylesem kelimeler yetersiz kalacak, en iyisi bunu tel ile ifade edeyim" dedi. Yirmi dört yasemen zülüflerini sinesine basarak, zülüfler siyah, sine beyaz bir başka; aldı, bakalım ne söyleyecek kızlar ne dinleyecek?

Aldı Selvinaz Sultan,
Ben rüyamda yarı gördüm,
Mecnun olmuş çöl içinde,
Hâlini hatrımı sordum,
Melul kalmış yol içinde.

Ceylan olan dağı gezer,
Arkasında yağı gezer,
Bağban olan bağı gezer,
Bülbül öter gül içinde.

Yada düştü şirin sözler,
Hasretiyle yürek sızlar,
Selvinaz yolunu gözler.
Yarı bekler el içinde.

Selvinaz'ın sözleri bittikten sonra kızlar sultanlarına sarılarak öptüler, moral verdiler, tekrar eylemlerine keyiflerine baksınlar, biz size kimden haber verelim Yetim Abdullah'tan.

Aradan birkaç gün daha geçmişti. Yetim Abdullah iyice istirahatini yapmış yorgunluğunu gidermişti. Fakat içerisinde bir de korku vardı. "İbrahim Şah haber güvercinlerini kimin götürdüğünü sorsa ben ne söyleyeceğim?" dedi. "ey bu âlemleri bir lehçede yaratan Allah, bana yardım et, senin yardımın olmadan ben nasıl bilebilirim" dedi. Bu endişe ve düşünce içerisinde sevdiği Selvinaz'ı da düşünüyordu. "Eğer bu olay çözülür ise İbrahim Şah bana yardım eder" diye düşündü. "Yine Allah'a yalvarmaktan başka bir çare yok" diyerek duasını yaptı ve çıkardı sazını eline, bakalım kime yalvaracak?

Aldı Yetim Abdullah,
Kün emriyle âlemleri yaratan,
Bana yardım eyle sana sığındım.
Bir çıkmaza düştüm umudum sensin,
Bir çıkar yol söyle sana sığındım.

Sen yoktan var ettin ey ulu Süphan,
Delilindir bize Hazreti Kur'an,
Diyarı gurbette melül perişan.
Gel bırakma böyle sana sığındım.

Bir yolcuyum borandayım kardayım,
Geçit vermez bir amansız yerdeyim,
Abdullah der kerem eyle dardayım.
Merhametin payla sana sığındım.

Sözler tamamına ermiş, ulu divana üç kıta söz göndermişti. Acaba dergahı izzette nasıl kabul ve makbul görecekti. Bu sevinçli endişe içerisinde Yetim Abdullah kalkıp abdestini aldı, namazını kıldı duasını ederek yattı. Yatınca bir rüya gördü. Rüyasında, buna bade İçiren Hazreti Pir Baba yanına gelir, "Yavrum gittiğin yol çok doğru bir yoldur. İnşallah sevdiğine çok yakın bir zamanda ulaşırsın" değince, üzüntü içerisinde olan Abdullah, "Baba beni götüren bu yolda bazı çıkmaz, hudut vermez istikametler var, bana yardım eder misin?" dedi. Pir Baba, "Yavrum o yol o yalvarışını dinledim, ben zaten onun için geldim" dedi. Abdullah çok sevindi. "Peki baba şimdi söyler misin İbrahim Şah'ın haber güvercinlerini kim ve nasıl götürdü?" Pir Baba, "Oğul kulağını aç beni iyi dinle. İbrahim Şah âşığı sözü sazı seven biri ama onun en çok sevdiği haber güvercinleridir. Güvercinleri alarak bir yıldır bir mağarada saklayan onun çok yakın akrabası, yani, hanımının kardeşi Deli Hayro'dur. Biraz da akıldan noksan adamdır. Ama ondan hiç kimse şüphelenmiyor" dedi.

Bu bilgi üzerine Yetim Abdullah Pir Baba'nın elini öper ve kan ter içerisinde uyanır. Bakar ki hiç kimse yoktur, fakat istediğini de almıştır. Sabah bekler, sevgilisine ulaşma heyecanı ile uyuyamaz. Sabaha kadar hayaller içerisinde düşünür. "Acaba Şah'a bunu nasıl söyleyeyim? "der. Sabah olduktan sonra, zamanın bir vaktinde İbrahim Şah'a bir haber gönderir. Haberde "İbrahim Şah'a selam olsun, istediğim bir zamanda ona erkânlarının karşısında sazımla ve sözümle diyeceklerim var" der. Bu haberi şahın adamı aynen getirir ve söyler. Şah bu habere çok memnun olur, çünkü kendi kendine der ki, "tabi âşıkta bir haber olmasa bunu söyler mi?" Hemen emir vererek akşam sarayda âşık muhabbeti var, on iki vezir vüzure davet edilir, "gelsinler âşığı dinlesinler" denilir. Bunlar hazırlıklara başlar, herkese haber verilir. Akşam olunca herkes merak içerisinde. Çünkü İbrahim Şah sadece âşık dinlemek için değil, "Başka bir haber de mi verecek?" diye düşünüyordu. Çünkü şehir halkı çoktandır karalar giyinmiş, "Şah iki haber güvercini için bu kadar yas çektirilir mi?" diye kendi aralarında konuşur olmuşlardı. Vakit akşama gelmiş, sarayın sohbet otağına herkes toplanmıştı. İbrahim Şah ve âşığı bekliyorlar, neyse bir zaman sonra Âşık Abdullah ve İbrahim Şah içeriye girerler.

Otaktakiler hem mutlu ve hem de endişelidirler. Demek ki âşık dinlediğine göre yası kaldıracak. Herkes bu düşünceyle oturmuş, âşık makbul bir yerde elinde sazı bekliyordu. İbrahim Şah, "Değerli halkım, bu akşam misafirimiz olan Âşık Abdullah'ın haberiyle buraya toplandık. Şimdi âşık sazını çıkarsın bakalım ne söyleyecek?" O arada herkes âşığın yüzüne bakar, "Acaba âşık ne söyleyecek?" der. Âşık Abdullah sazını çıkarır çalıp söylemeye başlar. Misafirler biraz sonra heyecanla ne söyleyeceğini merak etmeye başlarlar. İbrahim Şah bakar ki âşık çok dolu birisi, "İnşallah bir şeyler söylerseler. Âşık Abdullah, "Şahım sağ olsun bu söyleyeceğim sözler çok önemli" değince herkes pür dikkat âşığın ağzına bakar.

Aldı Abdullah,
Benim sana bir arzum var söyleyim,
Derdime bir çare gılasın şahım.
Bir güzelin sevdasıyla yanarım,
O yare bir haber salasın şahım.

Bu dörtlükten sonra oradakiler gülmeye başladı. "Vallahi bu âşık kafayı oynatmış, koskoca bir şaha da böyle söylenir mi, onun için mi bizi buraya topladılar. Vallahi İbrahim şah bunu kesin hapse attırır" diye mırıldanmalar başlamıştı. şah ise bıyık altı gülerek, "sağ ol âşık, sağ ol" dedi.

Bir pirin elinden yandı ışığım,
Kalemzer'de Selvinaz'a âşığım,
Ben bir garip ben bir yetim âşığım,
Bana da sen baba olasın şahım.

İkinci dörtlükte orada bulunanlar iyice gülmeye başlamıştı, birkaçı da "Vallahi İbrahim şah bu âşığı şehrin meydanında astırır, şehir kara giymiş durumda, bak bunun derdine bak" dediler. şah yine gülerek başını sallayınca, Abdullah aldı üçüncüyü,

Abdullah'ım dua ettim Mevlâ'ya,
Kabul oldu dervış getti rüyaya,
Deli Hayro salmış bir mağaraya,
Kuşların çok iyi bilesin şahım.

Derken şah, "Kimse ne dışarıya çıksın ne de dışarıdan içeriye girsin!" diye emir verdi. "Cellatlar kapıyı kapasın!" dedi. Bu arada Deli Hayro'yu bulup kolunu bağlayıp doğru kuşların olduğu mağaraya götürdüler. Deli Hayro sakladığı haber kuşlarını getirip İbrahim şah'a verdi. Herkes âşığı öpmeye tebrik etmeye başladım şah şehirde tellallar bağırttırır, şehrin halkı kara giymekten kurtulur. Aradan birkaç gün geçer. şah, âşık Abdullah'ın getirilmesini ister. Abdullah gelince, şah, "Oğlum artık bundan sonra senin baban benim, kendi elimle senin sevdiğin kızı alacağım, şimdilik bu kuşları bulduğuna göre sevdiğin Kadir şah'ın kızı Sultan'a bir şeyler yaz biz de yollayalım bakalım nasıl bir haber gelecek?" der. Abdullah, "şahım bana müsaade et, ben yazıp sana getireceğim diyerek şahın elini öper misafir kaldığı yere gider ve bir zaman sonra sazını eline alır, bakalım sevdiği güzele ne diyecek ne haber yollayacak?

Aldı Abdullah,
Al bu haberimi canım sevdiğim,
Bekle yollarımı gelene kadar.
Ne sevdam azalır ne arzum biter.
Seni arayıp da bulana kadar.

Sensiz bu sineme eşkar gam dolar,
Gelen dertlerimi ikiye böler,
Ne bahtı açılır ne yüzü güler.
âşığım ilesi dolana kadar,

Abdullah'ım aşk glne dalmışım,
Yaşam umudumu senden almışım,
Senin sevdan ile hayat bulmuşum,
Seni seveceğim ölene kadar

Sözlerini bitirdikten sonra yazdığı şiiri güzel muşambanın içerisine koyar, sarayın yolunu tutar. Bir zaman sonra İbrahim şah'ın yanına gelir. şah durumu sorar. "şahım sağ olsun, arzularımı bir kağıda yazdım, onu da bir muşamba ile iyice muhafaza ettim" der. şah, "Yavrum bunu açıp okumak bize yakışmaz, ama göndermek yakışır, şimdi nasıl mı göndereceğiz dersen, bekle göreceksin" dedi.

Emir vererek haber güvercinlerini istedi. Güvercinleri getirdiler, bir odaya geçti. Güvercinlerle ne konuştu bilinmez ama elindeki mektubu bir iple güvercinin birinin boynundan astı. "Bak yavrum şimdi Seden ülkesinin Kalemzer şehrine Kadir Şah'ın yaşadığı şehre, oradan da kırk cariye kızların bulunduğu bahçeye götürüp Selvinaz Sultan'a verecek" dedi. Abdullah bu duruma şaşırılmıştı, "Acaba nasıl olur, bu kadar yolu nasıl götürecekti, götürse de nasıl bulacaktı ve bu mektubu nasıl verecek?" dedi, kendi kendine inanmadı. Ama düşündü ki "böyle olmasa Şah koskoca şehir halkına kara giydirir miydi? Demek ki bunların öyle bir maharetleri var" dedi. Abdullah'ın bu düşüncesine katkı olarak da Şah hemen söze girdi. Sanki Abdullah'ın düşündüğünü anlamış gibiydi. "Abdullah ben ülkeler arasındaki dostluklarımı bu güvercinlerin sayesinde sürdürüyorum" dedi. Sonra güvercinleri eline alarak dışarıya çıktı, ikisini de öperek elinden gökyüzüne attı. Güvercinler havalandı birkaç dakika İbrahim Şah'ın başında dolandıktan sonra gözden kayboldular. Abdullah ise peşlerinden baka kaldı. Şah, "Oğlum inşallah gittikleri gibi iki hafta sonra da geriye dönerler" deyince, Abdullah, "inşallah" dedi ve Şah'ın elini öperek ayrılınca, İbrahim Şah, "Dur hemen gitmek yok, bu güzel günü hep beraber kutlayacağız. Bunlar gelinceye kadar sen sarayda bizlere saz çalıp türkü söyleyeceksin olur mu yavrum?" deyince, Abdullah, "neden olmasın, şahım sağ olsun, emrin olur, bu akşamdan başlayalım." dedi. Hemen, her akşam âşık hikâyeler anlatıp türküler söyleyecek diye haber salındı.

Bunlar bu âlemlerine devam etsinler, biz diyelim at ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez getirir, menziline tez yetirir. Aradan bir hafta bir zaman geçmişti, biz haberi kimden yerelim, Kalemzer şehrinde Selvinaz Sultan'dan.

Selvinaz Sultan her zamanki gibi sevda girdabı içerisinde hem dolaşır hem de kızlarla âlem yaşardı; Yine bir gün bahçede kızlarla gülüp eğlenirken başını gök yüzüne kaldırıp baktı ki bir çift güvercin başlarının üstünde dönüp duruyor. Güvercinler iyice yaklaştıkça, herkes bir merak ve sevinç içerisinde güvercinlerin konmasını istiyordu sanki. Bir ara güvercinlerin ikisi de yere, tam Selvinaz Sultan'ın önüne kondular. Sultan bunları kucaklayıp öptü. Baktı ki birinin boğazında bir şey asılı, muşambayı açarak içerisindeki yazılı kağıdı okumaya başladı. Her cümlesinde ağlıyor ve seviniyordu. Bittikten sonra kızlara dönerek, kızlar bu Baden ülkesinin Ehlemzar şehrinden geliyor, haber getiren güvercinlerdir. Mektuba bakın dedi ve okumaya başladı. Okudukça kızlar sevinçlerinden ağlıyordu. Selvinaz Sultan, "Bunlar geriye dönecekler, bu haberin bir karşılığı olacak elbet, çünkü Abdullah bunlardan haber bekliyor," dedi. Neyse güvercinleri alıp götürdüler, yemlerini sularını verdiler. Kızların hepsi bir ağızdan, "Sultanım şimdi sen söyle biz yazalım" deyince, Selvinaz Sultan yasemen zülüflerini sinesine bastı, bakalım ne söyleyecek kızlar ne yazacak?

Aldı Selvinaz Sultan,
Aldım haberini dünyam değişti.
Yollarını bekliyorum gel daha.
İmkanım azaldı efkarım taşıtı,
Günlere gün ekliyorum gel daha.

Bir tutaydım ellerimle elini,
Sen okşarken saçlarımın telini,
Bana nefes veren o hayalini.
Yüreğimde saklıyorum gel daha.

Selvinaz'am gara bağrım hep yara.
Dertlerime sen ilasın sen çare,
Bazı zaman gizli bazı aşkara,
Her an seni yokluyorum gel daha.

Sözlerini bitirdikten sonra, yazdığı mektubu dinleyen kırk cariye kızların hepsi ağladı. Selvinaz Sultan da ağlamıştı. Neyse nağmeyi aynı şekilde bir muşambanın içerisine öperek koyduktan sonra haber güvercininin boğazına astı Güvercinleri öptü sevdi, "Kızlar yarın öğleden sonra bu güvercinleri uçuracağız gitsinler." dedi. "İnşallah hiçbir zeval görmeden gider ulaşırlar" dedi. O akşam çok sevinçli ve mutlu bir şekilde eylendiler. Sabah olunca Selvinaz Sultan erkenden kuşların yanına geldi, yemlerini verdi, ikisini de severek öptü. Sanki kuşlarla konuşuyordu, bir şeyler diyordu. Güvercinlere yalvararak bu nağmeyi sağ selamet götürmeleri için karşılıklı konuştuktan sonra her şeyi anlattıktan sonra, baktı ki kızların hepsi gelmişler. Bahçede bekliyorlar, güvercinleri kucağına alarak öpe öpe kızların yanına gitti. Kızlar alkışlar içerisinde sultanlarını karşıladı. Sultanları ise, "Kızlar az sonra güvercinleri uçuracağız, ama ben bunlara bir şeyler söylemek- istiyorum. Birkaç nasihat söylersem, biraz daha temkinli giderler, gittikleri yerlere ulaşırlar" dedi. "ünkü bunlar her konuştuğumuzu anlıyor, eğer anlamasa gelip beni burada nasıl bulurlar" dedi. Bu duruma kızlar da çok sevindi. Çünkü sultanlarının türkü söylemesi bütün kızları mutlu ediyordu. Acaba şimdi ne söyleyecek diye, hepsi merakla ellerini yüzlerine koyup, gözlerini Selvinaz Sultanın ağzına diktiler. Selvinaz Sultan bakalım ne söyleyecek?

Aldı Selvinaz Sultan,
Alın bu haberi yare götürün,
Dikkat edin yollar duman kar olur.
Emaneti menziline yetirin,
Geçit vermez yüce dağlar dar olur.

Alçaktan uçmayın avcılar duyar,
Zehirli okları sizlere değer,
Ak babalar vurur akallar yiyer,
Her ormanda dinlenmesi zor olur. '

Söyleyin yanma ah u zarımı,
Selvinaz der öpem vefadarımı,
Bir daha görmesem nazlı yarımı,
Ağlamaktan iki gözüm kör olur.

Sözler tamamına erdikten sonra, Selvinaz Sultan güvercinleri tekrar kucağına aldı ve biraz dolaştıktan sonra, bahçeden açık bir yere götürerek gökyüzüne atarak uçurdu. Alkışlar içerisinde uçan güvercinler bir zaman sonra gözden kaybolup gittiler. Bunların gidişi sırasında Selvinaz Sultan ve kırk cariye kızın kırkı da hep bir ağızdan dualar etti. Bunlar yine her günkü gibi eğlenmelerine gülmelerine baksınlar, biz size kimden haber verelim Abdullah'tan.

Abdullah günleri sayıyordu. Aradan epey zaman geçmişti, fakat İbrahim şah'ın dediği bir iki haftalık bir zamandı. Bu zamana da az bir vakit kalmıştı. Çok heyecanlı olan Abdullah biraz da endişeliydi. "Acaba güvercinler gidip yerine varıp, cevap getirebilecekler miydi? Çünkü gittikleri yol uzun bir yoldu. Neyse" diyerek sazını alıp çalıp söylemeye başladı. Aradan iki haftalık bir zaman geçmişti. İbrahim şah'ın da gözü yollardaydı. Güvercinler ha geldi ha gelecek derken, zaman öğleni geçmiş, her zamanki

yerine oturan şah güvercinleri bekliyor, merak ediyordu. Derken gökyüzünde bir çift güvercin dönmeye başladı. Güvercinler epey yaklaştı, şah baktı ki bunlar benim haber güvercinlerimdir. Çok sevindi ve acele Abdullah'ı çağırttı. Abdullah gelinceye | kadar kuşlar aşağıya inmiş, şah bakmış ki boynunda asılı bir şey var. Elini atar fakat çıkarmaz, Abdullah'ı bekler, Abdullah gelerek şahın elini öper. Şah, "Oğlum f bak kuşlar geldi, sana da haber getirdi, şimdi aç oku" dedi. Abdullah açıp okuyunca ağladı. Şah sordu, "Haber güzel mi?" diye. Abdullah, "Şahım sağ olsun, dur sineme birkaç söz geldi" Sazı bastı sinesine bakalım şaha ne söyleyecek? .

Aldı Abdullah,

Şahım gurban olam sana,
Sevdiğime götür beni.
Yarı goyma yana yana.
Sevdiğime götür beni.

Sevdiğim garip eldedir,
Sevdası bu gönüldedir,
Şimdi gözleri yoldadır,
Sevdiğime götür beni.

Güzellerin hoştur nazı,
Ok kirpiği bedir yüzü.
Yüreğime salmış sızı,
Sevdiğime götür beni.

Abdullah'ın bağı taktır,
Gönlü gamlı gözü yaştır,
Âşığı yare ulaştır.
Sevdiğime götür beni.

"Peki yavrum gözün aydın olsun. Demek ki senin bana yaptığın o güzelliğe karşılık bundan sonra ben de sana aynı güzelliği yapacağım. Günümüzü tayin edelim, doğru Kadir Şah'a gidelim, kızını isteyelim" dedi. "Bundan sonra sen benim oğlumsun." Deyince, Abdullah ağlayarak ellerinden öptü teşekkür etti. "Allah senden razı olsun şahım" dedi. Şah, "Abdullah bundan sonra padişah erkânına katılacak, bu benim emrimdir. Ayrıyeten sarayımızın âşığı da olarak görev yapacak." dedi. Bu durumu herkes memnuniyetle kabuletmmişti. Bir sevinç havası almıştı her yanı. Abdullah ise sazını eline almış, sarayda tayin edilen bir yere yerleşmişti.

Bir zaman böyle geçtikten sonra yine günlerin bir gününde İbrahim Şah Abdullah'ı yanına çağırdı, "Yavrum bu günler Seden ülkesine gitmeyi düşünüyorum, ne dersin?" deyince, Abdullah, "Şah'ım sağ olsun! Ben ne diyebilirim, ferman senin elindedir." dedi. Şah, "Peki hazırlan o zaman ben de söyleyeyim, yarın, yok öbür gün yola çıkalım" dedi. Abdullah memnuniyetini ifade etti, artık rüya âleminde âşık olduğu Selvinaz Sultan'a gidecekti. Sevine sevine ayrıldı. Çünkü gidilecek gün de belli olmuştu. Biraz bekledikten sonra duramadı, bahçeye doğru gidip dolaşmak istedi. Has bahçenin yanındaki çiçekli bahçeye girdi. Baktı ki bahçenin içerisinde bölük bölük kızlar, kendi aralarında muhabbet ediyorlar. Kızlar etrafa bakınca, elinde sazı ile birisinin geldiğini gördüler. "Acaba bu gelen âşık mı?" diyerek, birbirleriyle konuşurken Abdullah bir yere oturdu, sazı eline aldı, bakalım kızlara ne diyecek?

Aldı Abdullah,
Bölük bölük gezen kızlar,
Yarım yoktur aranızda.
Ah çeksem yüreğim sızlar,
Yarım yoktur aranızda.

Yarimin gözü eladır,
Çifte yanaklar laledir.
Ben Mecnun'am o Leyla'dır,
Yarım yoktur aranızda.

Güzeller çıkmış seyrana,
Zülüfler düşmüş gerdana,
Bahıram oyan buyana,
Yarım yoktur aranızda.

Abdullah bilebilmirem,
Söyleyip gülebilmirem,
Arayıp bulabilmirem.
Yarım yoktur aranızda.

Söyledikten sonra kızlar Abdullah'ın yanına gelerek, "Âşık inşallah sevdiğine kavuşursun, senin aşkın bizim dilimize destan oldu" diyerek dua ettiler. Abdullah biraz sohbetten sonra ayrıldı, rahatlamıştı. Neyse gün geldi geçti bir sabah şah emir verdi: "Kalemzer şehrine yola çıkılacak." Bunlar yola çıkmada olsunlar, Selvinaz Sultan'ın ise gözleri yolda kalmıştı. Acaba sevdiği Abdullah ne zaman gelecek? Neyse at ayağı külünk olur, âşık dili yürük olur, tez vurur tez getirir, menziline tez yetirir.

İbrahim Şah'tan önce, elçileri yola çıkmıştı. Kadir Şah'a varmış, şahlarının geleceği haberini vermişlerdi. Onlar ise yol bekliyordu, bir şah bir şaha misafir gidiyordu. Acaba nedeni neydi, herkes merak ediyordu. Fakat Selvinaz Sultan'ın haberi yoktu. Çünkü kırk cariye kızlar ile ayrı bir sarayda kalıyordu. Neyse günlerden bir gün Kadir Şah'a haber geldi, İbrahim Şah saraya girmişti. Şahı karşıladılar, sarayın misafirhanesine götürdüler. Şahın yanında vezir vüzaresi ile bir de elinde sazı olan bir âşık vardı. Kadir Şah kendi kendine, "Ne güzel bir gelenek İbrahim Şah âşık da getirmiş"

İçeriye geçtikten sonra merhabalar muhabbetler başlamıştı. Bir zaman sonra Abdullah sevgilisini görmek için sabırsızlanıyordu. Abdullah izin isteyerek dışarıya çıktı. Gözü Selvinaz Sultan'ı arıyordu. Sarayın içerisinde biraz dolaştıktan sonra baktı ki benim aynayı devranda gördüğüm yerlere benzemiyor. Yanındaki arkadaşa döndü, "Burada bir has bahçe var, o nerededir?" diye sordu. Oradakiler, "Şah'ın kızı Selvinaz Sultan ve kırk cariye kızların kaldığı saray ve bahçedir, oraya mı gitmek istiyorsun?" dediler. İçlerinden birisi, Ben seni götürüyüm oraya ne için gidiyorsun" dedi. "Vallahi benim bir çift güvercinim vardı, haber güvercini. Onlar gelip orada kalmışlar. Acaba nasıl oldu merak ediyorum?" deyince, yanındaki "Şimdi öyleyse gel götürüyüm" dedi,

Abdullah bir zaman sonra has bahçeye geldi, içeriye girdi; bir baktı ki aynayı devranda gördüğüm yer burası. Fakat hiç kimse yoktu. Adam, "Kuşların nerede kayboldu? diye sordu. Burada, orada derken, Abdullah'ın gözü Selvinaz Sultan'ı arıyordu. Nihayet bir ara bölük bölük kızlar görünmeye başladı. Fakat içlerinden birisi Selvinaz Sultan'dı. Kızlar

bir selvi ağacının altına geldi, oturdular. Kendi aralarında sohbet ediyorlardı. Abdullah bunlara yaklaştı. Selvinaz Sultan bir ara yan dönüp baktı ki iki adam geliyor. Ama birisi beni deli divane eden Abdullah'a benziyor. Kalkarak kızlardan ayrıldı, Abdullah'a doğru geldi. Bunlar birbirlerini görünce iyice yaklaştılar, öyle sarıldılar ki siyah sandal sarı tele, şeyda bülbül gonca güle, nakışkar bezment kulaç kola, aç arı çiçeğe, Çıldır çeçele, Ardahan gayışa, Şöreyel lavaşa, Azeri bozbaşa, deve kangala, terekeme hangele sarılan gibi sarıldılar. Adam bu durumu gördükten sonra şaşırarak geriye döndü ve kaçmaya başladı. Bu kaçmakta olsun, iki sevgili diz dize oturarak birbirlerinden hâl hatır sormaya başladılar. Bakalım ne soracaklar ne diyecekler?

Aldı Abdullah,

Ela gözlüm her bir eli,
Dolanıf sana gelmişem.
Olmuşam aşkın bülbülü,
Güle gülşene gelmişem.

Aldı Selvinaz Sultan,

Sevda sarhoşu olmuşum.
Yeniden cana gelmişem,
Yüreğim yerinde durmur,
İlişe gana gelmişem.

Bu sese kızlar da toplandı. Baktılar ki sultanımızın yanında biri türkü söylüyor, ama sultanımız da karşılık veriyor. Herkes şaşırarak dinlemeye başladı,

Aldı Abdullah,

Ayrılık ateşi canda,
Köz olmuş here bir yanda,
Gönlümün yarısı sende,
Almaya ona gelmişem.

Aldı Selvinaz Sultan,

Değişmem sultana hana,
Gurbandı bu canım sana,
Saçları mine gerdana,
Töküp bir yana gelmişem.

Aldı Abdullah,

Abdullah'ın gonca gülü.
Gençliğimin ipek teli,
Olmuşam divane deli,
Mecnun'dan fena gelmişem.

Aldı Selvinaz Sultan,

Selvinaz'ın taze yarı,
Hoş geldin bu yana beri,
Goynumda safalan narı,
Dudaklar nane gelmişem.

İki sevdalı sözlerini bitirdikten sonra yine sarıldılar, koklaştılar hasret giderdiler. Bunları seyreden kırk cariye kızlar da çok mutlu olmuştu. Teker teker Abdullah ile

görüştüler tebrik ettiler. Abdullah çok mutlu, istediği şeyi bulmuş, sevdiğini görmüştü. Ama bir baktı ki epey bir zaman geçmiş, gitmesi lazımdı. Çünkü İbrahim Şah kendisini görmezse tabi ki olmazdı. Sevgilisinden ve kızlardan müsaade istiyordu. Konuşacaktı ki başını kaldırdı, kendisini getiren adamın orada olmadığını gördü. Geriye nasıl gidecekti, merak etti, "Acaba bu adam nereye gitti?" Abdullah'ı getiren adam ise Selvinaz Sultan ile Abdullah'ı böyle sarmaş dolaş görünce doğruca Şah'ın yanına giderek haber v e r m e y i düşünmüştü. Fakat misafirinun yanında ayıp olur diye, doğruca Şah'ın hanımı Hacer Sultan'ın yanına gitti. Olanları anlatınca sultan çok hiddetlendi, adama dönerek "o kimdi, o adam nasıl cesaret ediyor? Dur onu şehrin meydanında astıracağım!" diyerek sinirlenince, adam, "sultanım vallahi ben şahit oldum, Selvinaz Sultan da sarılmıştı. İki de çok memnundu. Ben de bu durumu anlayamadım" değince, Sultan yine rahat edemedi, kendi kendine, "Hele dur bakayım, bu durumu benim gidip gözlerimle görmem lazım" dedi. Tebdili kıyafet oldu, doğru kırk cariye kızların olduğu has bahçeye gelmede olsun, biz gelelim Abdullah ile Selvinaz Sultan'a. Bunlar bir türlü birbirlerinden ayrılamıyordu. Aradan biraz zaman daha geçmişti. O ara Selvinaz Sultan başını kaldırıp baktı ki anam geliyor. Bunlar birbirlerinin ellerinden tutmuştu, kırk cariye kızlar da etraflarını sarmıştı, sohbet yine başlamıştı. Selvinaz Sultan anasını görünce ellerini çekti. Anası duruma baktı ki benim kızım bu yerlerden hiç kimseyi sevmemiş, sevse bile kim korkusundan cesaret edip has bahçeye girebilir. İyice yaklaşınca Selvinaz Sultan Abdullah'tan ayrıldı, anasını karşıladı, kollarını boynuna doladı. O yüzünden bu yüzünden öperek bir mutluluk ifadesi sergiledi; Anası şaşırılmıştı, "kızım sana ne oldu, seni hiç bu kadar heyecanlı ve mutlu görmemişim. Bu nedir, bunun manası nedir? değince, Selvinaz Sultan, "Ana ben gönlümün matlubunu buldum, aylardır sevdasından ateş alıp yanırıdım" Anası, "Kimin sevdasından yavrurum?" diye sordu. Selvinaz Sultan yirmi dört yasemen zülufünü sinesine bastı, bakalım anasına ne diyecek?

Aldı Selvinaz Sultan,
Sevdasından ataş alıp yandıgım,
Meni deli eden yardı ay ana.
Etrafına bir pervane döndüğüm.
Bir şama dolanmak zordu ay ana.

Yıllarını bekler idim çok zaman,
Yüreğimde ataş başımda duman,
Ben onun hastası ondadır derman,
Getirip yarama sürdü ay ana.

Selvinaz'am oda galadı meni.
Sevda eleğindeeledi meni,
Açtım kucağımı doladı meni,
Hasret kollarıyla sardı ay ana.

Sözler yerine geldikten sonra anası Hacer Sultan baktı ki kızı Selvinaz öyle bir sevdaya tutulmuş ki bunun çaresini ne hekim ne de ulemalar bilir. Sadece çaresi onun karşısındaki işaret edip gösterdiği oğlandır. "Eyi güzel de elbet ki her ananın babanın arzusu evlatlarının mutluluğudur. Artık olan olmuştur. Peki bu sarıldığı oğlan kimdi, bu kızı nerede görmüş, nasıl sevmiş, aynı zamanda bu bir oyun da olabilirdi. Belki kız sever, oğlan da oyun için sever görünür." Bir türlü: akli kendisi ile anlaşılamadı. "Peki yavrurum sen benim kızıma nereden nasıl âşık oldun, ben seni buralarda hiç görmedim. Bu kadar zaman geçmiş, çıkıp gelmiş bu kıza âşığım diyorsun." dedi. Selvinaz Sultan Abdullah'ın yüzüne

baktı. Abdullah, "Sultanım benim bu işte hiçbir günahım yok. Ne kadar dedimse anlatamadım" Hacer Sultan, "Yavrum kime anlatamadın?" değince, Abdullah alır bakalım ne diyecek Hacer Sultan ne dinleyecek?

Aldı Abdullah,

Anadan babadan ayrı düşürüp,
Mecnun edip çöle salan sevdadır.
Hasret kazanında yakıp pişirip,
Yürekleri iki bölen sevdadır.

Rüya âleminde kuruldu niza,
Aynayı devranda geldik yüz yüze,
Pirler tarafından verildi bize,
Bu doluyu reva kılan sevdadır.

Kimisine gam kasavet doldurmuş,
Kimisini gözü açık öldürmüş.
Nice âşıklara kaya deldirmiş.
Vuran Ferhat ise delen sevdadır.

Abdullah bu ateş senide yakar.
Ne alevin söner ne duman çıkar,
Ne nasihat dinler ne söze bakar.
Gelip âşğını bulan sevdadır.

Sözler bittikten sonra, kızarak gelen Hacer Sultan'ı bu türküler vurmuştu. Bir ara hayale daldı, gençliğini gözünden geçirdi. Sevdanın ne kadar güçlü olduğunu, sınır tanımadığını, hatta ana baba tanımadığını, mukaddes bir olay olduğunu anlamış rahatlamıştı, Hatta hoşuna da gitmişti. Bir hoşuna giden şey de karşılıklı söylenen türkülerdi. Kendi kendine, sevmenin, sevdanın ne kadar tesirli bir güç olduğunu düşünerek Abdullah'a dönüp?*"Yavrum çok güzel söyledin. Sağ ol, sizleri böyle biri birine âşık eden Allah, inşallah bir ömür boyu da mutlu eder. Fakat bu durumu Kadir Şah'a nasıl anlatacağız. Kadir şah ne kadar dostane ne sevimli biriye de o kadar da sinirli ve katı bir kişiliğe sahiptir. Hele hele canından çok sevdiği kızı, bu olaya konu olursa acaba nasıl bir tepki gösterir?" dedi. Selvinaz Sultan söze girdi, "Ana, ana hakkı hakların en mukaddemidir. Yeter ki sen razı ol, babama gelince ben babamı çok iyi tanırım. Ne kadar Sert ise o karda yufka yüreklidir. Şimdi ben sana birkaç kıta söz yazacağım, sen bu nağmeyi bir şekilde sakın bir zamanda babama ver gerisine karışma. Bak göreceksin babam da beni kırmayacak, bu duruma o da razı olacak" dedi. Hacer Sultan baktı ki çok iyi bir fikir, gidip söylemektense bu türküyü ona götürüp veririz okuduktan sonra iyi olur inşallah. "Peki yavrum ne yazacaksın?" değince, Selvinaz Sultan bastı zülüflerini sinesine, bakalım babasına ne yazacak?

Aldı Selvinaz Sultan,

Deli gönlüm bir sevdaya tutulmuş,
Merhamet et acı halıma baba.
Evvel Allah senden başka kimim var,
Şefkat ile el at elime baba.

Aklım baştan gider yari görmesem,
Dünyam yanar ikrarım da durmasam,
Beni seven sevdiğime varmasam,
Başka bülbül konar gülüme baba.

Selvinaz'am halım oluftu yaman,
Şendedir adalet şendedir ferman,
Beni ateşine yandıran oğlan,
Gelif ulusuma elime baba.

Söz tamamına erdikten sonra anası Hacer Sultan ağlamıştı. "Yavrum ne güzel söyledin, baban bunları duyduktan sonra umarım ki senin her istediğini yapacak." Kırk cariye kızlar da hem duruma şaşmış, hem de üzülmuşlerdi. Hacer Sultan nağmeyi katlayarak cebine koydu. Selvinaz Sultan ve arkadaşlarının yanından ayrılıp gitmekte olsun, size kimden haber vereyim Abdullah'tan;

Abdullah'ın da gitmesi lazımdı. Çünkü İbrahim Şah onu arayıp bulmaz ise ayıp olurdu. Çünkü onun için gelmişti. Neyse kendini getiren adama baktı, o adam da bekliyordu. Selvinaz Sultan'dan izin aldı, sarıldı o yüzünden bu yüzünden öptü, sonra ayrıldı. Saraya gelince doğruca padişah erkânının olduğu yere girdi, orada bir muhabbet vardı ki Abdullah'ın geldiğinin kimse farkında olmadığı, Abdullah rahat etmişti. Çünkü hem sevgilisini bulmuş hem de İbrahim Şah'a belli etmeden bu işi yoluna koymuştu. Derken akşam o âlem öyle bitmişti. Herkes gösterilen yerde istirahatine bakar olsun, biz size kimden haber verelim Hacer Sultan'dan.

Hacer Sultan'ın içine dert olmuştu, cebine koyduğu o nağmeyi Kadir Şah'a vermesi lazımdı. Şahın yolunu gözlüyordu, içinden de dua ediyordu. "Şahın morali bozuk olmasın, bu nağmeyi bir şekilde vereyim." diye düşünüyordu. Biraz sonra şah içeriye girdi. Hacer Sultan önüne kalkarak karşıladı, bir nezaketle koluna girip yüzünden birkaç kez öperek durumunun nasıl olduğunu sordu. Şah bir of çekerek, "Hanım çok iyim, ama İbrahim Şah kızıma elçi gelmiş çok üzülüyorum. Ben Selvinaz Sultan 'sız nasıl yapacağım? Kız oğlanı görmemiş, oğlan da kızı, sevecek mi mutlu olacak mı hep onu düşünüyorum" dedi. Hacer Sultan kendi kendine, "Tam fırsatı" diyerek cebindeki nağmeyi uzattı, Kadir Şah'a verdi. Kadir Şah "Hanım bu nedir?" değince, "Bey aç, oku!" dedi. Kadir Şah açıp okudu. Her dörtlüğünde sanki yüzüne yeni bir renk vücuduna can geliyordu. Bitirdikten sonra, "Hanım Allah senden razı olsun, şimdi rahat ettim. Ben de kızımın kendisi istesin diye düşünüyordum. Ben şimdi bu mektubu cebime koyar bize bir vesikadır derim. Gerisi de Allah büyüktür, hele sabah olsun hayır olsun" dedi. Rahat bir şekilde yatmakta olsunlar, Abdullah Selvinaz Sultan'ı düşünsün, Selvinaz Sultan'da acaba babam nağmeyi okuduktan sonra ne diyecek diye merak etsin. Zaman da su gibi akmakta olsun. Ertesi gün akşam olmuş, gelen misafirler akşamın bir saatinde toplanmış, söz sohbet kahve derken Kadir Şah söz almış. "İbrahim Şah siz gelirken elinde saz olan bir de âşık vardı. İzniniz olursa birkaç tane çalsın söylesin, şöyle kulağımızın pası silinsin" dedi. İbrahim Şah'ın gözü Abdullah'ı aradı, görünce işaret etti ve "Kalk yavrum sazını al birkaç tane çal söyle" dedi. Abdullah zaten bunu istiyordu, sazını çıkarmış bakalım ne söyleyecek, şah erkânı ne dinleyecekti?

Aldı Abdullah,

İnsanlığa istikamet yüce Süphan gösterir.
Her ilmin rehberi olan ayet Kur'an gösterir,
Emrine boyun eğenler kalır mı sıkıntıda,
Açsa ulu dergahını, emri ferman gösterir.

Kadir Şah ilk dörtlüğü dinledi, kendine çeki düzen verdi. Çok dikkatli bir şekilde İbrahim Şah'a bakarak çok güzel söylediğini kafasını sallayarak tasdik etti. Bu duruma İbrahim Şah da çok memnun olmuştu. Onun da istediği buydu, çünkü kız istemeye gelmişti. O da sabırsızlıkla ikinci dörtlüğü bekliyordu. Abdullah da beğenildiğinin farkındaydı, fakat belli etmeden aldı İkinciye.

Doğruluk halk terazisi bağlıdır adalete.
Sabur en güzel silahtır, uyarı kanaata,
Aldanma servete vara güvenme saltanata,
İnsanın akıbetini demi devran gösterir.

Abdullah der dikkat eyle hiçbir gönül yıkma sen.
Söner vicdan meşhalesi sevgi ile yakmasan.
Yaşamak marifet değil bir eser bırakmasan,
Bunun güzel ispatını boş kabristan gösterir.

Abdullah'ın sözleri tamam olmuştu. Oradakiler yani dinleyenler de çok memnun olmuş, her sözde yüklü manalar olduğunu, bunun bayağı bir insanın işi olmadığını, bir Allah vergisi ya da pirlere tarafından verilebileceği kanaatine varmışlardı. Ortam iyice güzelleşmiş, âşığa sevgi saygı çoğalmış, aradan yine; bir zaman geçmiş İbrahim Şah kendi kendine tam zamanıdır fikrine varmış, artık şu an söylenirse herkesçe makbul görülür düşüncesiyle Kadir Şah'tan müsaade isteyerek ayağa kalkar, herkes pür dikkat acaba ne söyleyecek diye merak eder. "Sayın Kadir Şah'ım, sayın vezirler, değerli erkân, bu arada söylemeyi daha uygun buldum beni bağışlayın", der. Herkes tevazu göstererek dinlemek istediğini ifade ederler. İbrahim Şah, "Biz buraya hem ziyaret hem de hayırlı bir iş için geldik. Bu dinlediğiniz âşık benim manevi evladımdır, aynı zamanda yakında da güzel bir mevkide olacaktır. Bunlardan önemlisi yaş itibarıyla evlenmesine karar verildi. Biz de Allah'ın izni Peygamberin kavliyle Kadir Şah'ın kızı Selvinaz Sultan'ı istemeye geldik. Şimdi söz bizim oldu, ferman Kadir Şah'ındır." Kadir Şah kendi kendine, "Allah'ım sen yardım et, Selvinaz'ın bana gönderdiği bir mektup var, cebinden mektubu çıkardı, İbrahim Şah'a dönerek benim kızım bir başkasını seviyor, şimdi ben İbrahim Şah'a nasıl diyebilirim herkes duyarsa ben de küçük düşerim." dedi. Cebinden çıkardığı mektubu İbrahim Şah'a uzattı. "Şahım Allah'ın emrine bizim hiç karşı gelecek hâlimiz yok, fakat sen arif adamsın, bu mektubu oku, senin sorunun cevabı bunun içerisinde" deince, Şah mektubu alıp okudu, durakladı, hiçbir şey diyemedi. Rengi değişti doğruca âşık Abdullah'ın yüzüne baktı. Abdullah Kadir Şah'a dönerek, "Şah'ım sağ olsun, bana müsaade et o mektubun cevabını ben okumadan vereyim" dedi. İbrahim Şah bu sözleri duyunca biraz ferahlandı, geriye yaslanarak derin bir nefes aldı. Kadir Şah, "Peki yavrum mektupta ne yazdığını ne biliyorsun?" dedi. Abdullah, "Şahım sağ olsun, biz âşığız bazı şeyler pirlere -tarafından bize haber verilir" diyerek bir espri yapınca, Kadir Şah memnun oldu ve "Peki âşık seni dinliyorum, söyle bakalım ne diyeceksin" dedi. Abdullah sazı sinesine bastı, bakalım ne diyecek, sonu nasıl tecelli edecek?

Aldı Abdullah,

Kadir Şah'ım bu sevdanın yolunda,
Taştan taşa değip ezilen menem.
İçince doluyu pirin elinden,
Elekten eleye süzülen menem.

Kadir Şah, İbrahim Şah'ın yüzüne baktı, "Acaba ne demek istedi?" dedi. İbrahim Şah "Dur bakalım sonunda ne diyecek?" deince, Abdullah aldı ikinciye,

Sevda tüneline kaldım zamanlı.
Feryadım yükseldi ahtlı amanlı,
Zirveli dağ idim karlı dumanlı.
Eriyip dökülüp çözülen menem,

Abdullah'ım gezdim sevda göçünde,
Gözüm yoktur sarayında tacında,
Şahım okuduğun nağme içinde.
Kaderine hasret yazılan menem.

Abdullah'ın sözü bittikten sonra Kadir Şah durumu anlamıştı. Başını öne eğdi, artık ne diyeceğini bilemiyordu. Hacalet içerisinde kendi kendine fikirleşince İbrahim Şah söze girdi, "Şahım bu ne güzel lütuftur, bu lütfu Allahu taala senin kızın için reva görmüş, nasip etmiş. Bundan büyük bir hediye olur mu? Gerek ki buna saygı duyula şükredile" dedi. Kadir Şah bu güzel temennilerden ötürü İbrahim Şah'a dönerek, "çok güzel söyledin. Benim de şaşkınlığıma bağışlayın; gerçekten bu mutlulukların en güzelidir. Bunu Allah bana ve benim kızıma nasip; etmiş. Öyleyse bize sadece düğünü başlatmak kalıyor" dedi ve alkışlar içinde bu durum kutlanmaya başlandı.

Sarayda herkes gülmeye eylemeye başladı. Abdullah'ın gözü Selvinaz'ı aradı. Oradakiler durumu Selvinaz'a ulaştırmıştı. Selvinaz da kırk cariye kızla birlikte bu durumu kutluyordu. Neyse herkes işaret edilen yerlere, gecenin bir- saatinde istirahatlerine çekildiler. Sabah oldu Allah üzerimize hayırlı sabahlar açsın, Abdullah o gece sevincinden uyuyamadı. Dışarıya çıktı, saraydaki gözlemcilerden aynı adamı buldu. Beraber has" bahçeye gittiler. Biraz erkendi ama uyuyamamıştı. Bahçeye girdi, beklemek istedi. Bir baktı ki bahçedeki ağaçların altında Selvinaz Sultan da dolaşıyordu. O da uyuyamamıştı. Selvinaz'a doğru gidince, Selvinaz baktı ki Abdullah geliyor, olduğu yerde oturdu. Abdullah yaklaştı artık birbirlerinden söz bekliyordu. Çünkü duygular kelimelere sığmıyordu. İki de konuşamıyordu. Nihayet Abdullah kendisini topladı, aldı bakalım Selvinaz'a ne diyecek, Selvinaz da ne karşılık verecek?

Aldı Abdullah,
Güller arasında dolaşan güzel.
Bir müjdem var ela gözlü yar sana.
Nemlenip allanan al yanağından,
Buse verip hâl hatrımı sorsana.

Aldı Selvinaz Sultan,
Sevdan deli edip saldı çöllere,
İnsaf edip yar hâlimi görsene.
Çare sende merhem senin elinde,
Alevlenen yüreğime sürsene,

Aldı Abdullah,
Gurbanam şendeki cilveli naza,
Zülüfler gerdana tüşüf yelpaze,
Dilin taze baldı dudaklar meze.
Kırpiklerin ok eyleyip vursana.

Aldı Selvinaz Sultan,

Gelse kulağıma yarimin sesi.
Oynar vücudumun her bir zerresi,
Açılıf gönlümün bağı bahçesi,
Beslemişem ak sinede nar sana.

Aldı Abdullah,

Abdullah bülbüldü gül arasında,
İsmin ezber oluf dil arasında.
Toyumuz tutuluf el arasında,
Cilveleni yar koluma girsene.

Aldı Selvinaz Sultan,

Selvinaz gurbandı sen gelen yola,
Bakıf gözlerine muradın ala,
El at gollarını boynuma dola,
Kucaklayıp yar sinene sarsana.

Sözler tamamına erdikten sonra kırk cariye kız bir halka yapmış, aralarına Abdullah ile Selvinaz Sultan'ı almışlar, halay çekiyorlardı ki bir ses duyulur. Bu ses davul zurna sesi, şehirde tellallar bağırmağa başlamış, artık Abdullah ile Selvinaz Sultan'ın düğün "merasimi böylelikle başlamış devam etmişti. Herkes kendi âleminde, şah kurbanlar kestirmiş, açları doyurmuş, çıplakları giydirmişti. Günlerin bir gününde kız ile oğlanı bir araya getirmiş, Kadir Şah konuşmaya başlamıştı. Birkaç cümle de "oğlum bu kızı sana Allah emaneti veriyorum, şimdi bu gün yarın alıp gideceksin ama gitmeden evvel eline sazı al bakalım Selvinaz Sultan için ne söyleyeceksin" dedi. Alkışlar içerisinde Abdullah sazı alır, bakalım ne diyecek?

Aldı Abdullah,

Sevdiğimin gametine boyuna âşık olmuşam.
Cilvesine edasına huyuna âşık olmuşam.
O sürmeli kaşlarının yayma âşık olmuşam.
Gözlerinden akan selin çayına âşık olmuşam.
Dal gerdanı kucaklayan muyuna âşık olmuşam.

Şehla duruşu can alır bakışı öldürür meni.
Goynun içi miski amiber kokuşu öldürür meni.
Al yanağa lale nergiz takısı öldürür meni
Mine gerdanı bir yana yıkışı öldürür meni.
Şölve salan cemalinin ayına âşık olmuşam.

Abdullah'ı mest eyleyen aşkının ataşu canda.
Sevdası dolup sineme yerleşip here bir yanda.
Elma yanak kaymak dudak ballar dolaşır dihandu.
Araşan küllü âlemi misli bulunmaz cihanda.
Güzellerin sultanının eyine âşık olmuşam.

Böylece sözler bitince Kadir Şah başta olmakla beraber, padişah erkânı ve misafirler toplu bir şekilde alkışlayarak İbrahim Şah'ı kecabasına bindirdiler, yol hazırlıkları yapıldı. Bir saat sonra kervan yola çıktı, ver elini Baden ülkesinin Ehlemzer

şehri'ne. Bunlar kavuşsun murat alsınlar Allah hepimize böyle toylar düğünler nasip etsin.
Bu hikâyemiz de böyle sona ersin.

BÖLÜM VII

7. SONUÇ

Halk hikâyeleri, Çoban Mirzehan Hikâyesi, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi ve Yetim Abdullah Hikâyeleri ile diğer halk hikâyelerinin ortak motif yapısını incelediğimiz bu tezde, hikâyeleri kaleme alan Âşık Günay Yıldız'ın türkü ve anlatımı iç içe olarak kullandığı görülmektedir. Âşık Günay Yıldız onlarca aşkın yetiştiği Kars'ın Akyaka ilçesine bağlı Karahan köyündendir. Kars ve çevresi Âşıklık geleneğinin 20. yy'daki önemli temsilcilerinden biri olan ocağın ismini taşıyan Âşık Murat Karahanlı (Yıldız)'nın oğludur.

Çoban Mirzehan Hikâyesi'nde epizotlara baktığımızda motif olarak sırasıyla çobanlık (işler ve meslekler; cemiyet), evlilik, sihir, rüya (harikulade hadiseler), bade içme, yardımcı derviş, çocuklara ad verme (evlilik), şans ve kaderin değişmesi, tesadüfi karşılaşmalar ve yardımcıları, yardımcı yaşlı kadın, dua, yardımcı yaşlı adam, hile yoluyla aldatma, kaçırmalar, akıllı davranışlar ve talihsizlikte teselli, imtihan motifi olarak atışma, kaybetmeler ve kazanmalar (kazanılan ve elde edilen akıl, bilgi), formalistik sayılar, akıllı ve akılsız davranışlar, ziyafetler (adetler, cemiyet), âşık olma (evlilik aşk motifi), isteğin şiirle ifade edilmesi, baba ana ve oğul (cemiyet, aile motifi), mükafatlandırma, mükafatlandırılmış işler, hüner imtihanı, kötü yaşlı kadın (aldatma), hapsederek cezalandırma, gurbete gitme, hak âşığı, muamma (imtihan),pir, keramet, harami, vazifenin tayin edilmesi, anlaşmalar ve söz vermeler, cezalandırılmış işler (mükafatlar ve cezalar), adetler (cemiyet), asker, baştan geçeni anlatma, nişanlanma (aşk, evlilik), düğün merasimi (evlilik), at (hayvanların dostlukları) motifleri karşımıza çıkmıştır.

Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi'nde motif olarak sırasıyla zengin adamlar (sosyal durumlar), şah (krallık ve asilzadelik, cemiyet), çeşitli kardeşlikler (aile), avcılık (işler ve meslekler), ceylan (hayvan), sevgililerin karşılaşmaları (aşk, evlilik), ilk görüşte âşık olma, isteğin (aşk) şiirle ifade edilmesi, gurbete gidiş dönüş, piri derviş, bade içme, din, yardımcı derviş, aşk hastalığı, yardımcı kadın, ticaret yapma, rüya, rüyada âşık olma (aşk, bade içerek âşık olma), harami, kılık değiştirme (tebdil-i kıyafet şeklinde aldatma, aldatmalar), hapsederek cezalandırma, olağanüstü ayna (aynayı devran, zaman aynası, harikuladelikler), evlenme âdetleri (evlilik), düğün merasimi, ziyafetler motiflerini tespit ettik.

Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesinde motif olarak; evlilik, çiftçi, çoban (işler ve meslekler), zengin, fakir, ölüm, lakap takma (tanıma imtihanı), rüya, pir, bade içme, formalistik sayılar rüyada âşık olma, isteğin şiirle ifade edilmesi, sihir, yardımcı cariyeye, gurbete gidiş, yardımcı adam, yasla ilgili adetler (cemiyet), hayvan: güvercin, zindan, dua, düğün merasimi motifleri karşımıza çıkmaktadır.

Ali Berat Alptekin'in kitabından aldığımız hikâyeleri sırasıyla kahramanların doğumları ve aileleri, kahramanların âşık olmaları, kahramanların sevgililerini bulmak için seyahate çıkmaları, kahramanları engelleyen kişi ve unsurlar, kahramanlara yardım eden kişiler ve konuşmalar ve sonuç epizotlarına ayırdık.

Çoban Mirzehan, Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan ve Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyeleriyle bu hikâyelerdeki ortak motifleri incelediğimizde sırasıyla şu motifler tespit edildi: Çobanlık, avcılık, evlilik, evlenme âdetleri, âşık olma, ilk görüşte âşık olma, aşk hastalığı, zengin adamlar, sihir, rüya, bade içme, rüya âleminde aşk, yardımcı derviş, çocuklara ad verme, şans ve kaderin değişmesi, yardımcı (yaşlı) kadın, yardımcı (yaşlı) adam, hile yoluyla aldatma, hile yoluyla aldatma, dua, formalistik sayılar, isteğin şiirle ifade edilmesi hak âşığı, baba ana ve oğul ve çeşitli kardeşlikler, hapsederek cezalandırma, pir, hızır (yardımcı mukaddes adam), harami, gurbete gidiş, baştan geçeni anlatma, düğün merasimi, at motifi tespit edildi. Bunlardan özellikle rüya, bade içme, aşk, ilk görüşte âşık olma, gurbete gidiş ve dönüş, harami, pir, derviş, çocuklara ad koyma ve düğün merasimi motifleri tüm hikâyelerde karşımıza çıkıyor. Dervişin elma vererek çocukları olmasını sağlama motifi diğer hikâyelerde çok sık geçmesine rağmen, Âşık Günay Yıldız'a ait incelediğimiz üç hikâyede bu motife rastlamadık. Sadece Mirzehan Hikâyesinde Seyithan'a annesinin hamile kalması Kible tarafından esen rüzgar sonrası olmaktadır. Tüm hikâyelerde son olarak düğün merasimi vardır ve kırk gün kırk gece düğün yapılmaktadır.

KAYNAKÇA

Akkaş, S. (1999). Derdiyok İle Zülfisiyah Hikayesi Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma. *Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde.*

Aksoy, E. (2012). İmtihanlar zinciri bağlamında Kirmanşah Hikayesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(1), 181-192.

Alptekin, A.B. (1999). *Hikâye Araştırmaları-1 Kirmanşah Hikâyesi*, Ankara: Akçağ

Alptekin, A.B. (2013). *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*, Ankara: Akçağ

Albayrak, N. (2005). Türk Halk Hikayelerinin Genel Özellikleri, Tasnifi ve Taş Baskısı Halk Hikayelerine Bazı Katkıları *Osmanlı Araştırmaları*, XXVI. 39-49

Aslan, E. (1975). *Çıldırılı Âşık Şenlik (Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri)* Ankara.

Aslan, E. (1990). Halk Hikayelerini İnceleme Yöntemleri. Yaralı Mahmut Hikayesi Üzerinde Bir İnceleme. *Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Diyarbakır.

Aslan, E. (1990). *Yaralı Mahmut Hikâyesi Üzerine Bir İnceleme*, Diyarbakır.

Aslan, E. (2001). Halk Hikâyelerinde İmtihan Motifi Kompleksi, *Milli Folklor*, 7 (51), 5-15.

Aslan, E. (2001). Halk Hikâyelerinde Kahramanlarının Kıyafet Değiştirme Motifi ve Arabizengi Tipi, *Türkbilig*, 1-10.

Aslan, E. (2003). *Halk Bilimi Araştırmaları I.*, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Aslan, E. (2006). “Türk Halk Hikâyeciliğinde Kullanılan Kalıp Söz Grupları ve Manzum Tasvirler”, Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları Uluslararası Sempozyum Bildirileri, Haz. M. Öcal Oğuz-Tuba Saltık Özkan, *Gazi Üniversitesi THBMER Yayını*, Ankara, 311-326.

Aslan, E. (2007). *Çıldırılı Âşık Şenlik*, 4. Ankara: Maya Akademi

Aslan, E. (2011). *Türk Halk Edebiyatı*, Ankara: Maya Akademi.

Aslan, E. (2001). *Çıldırılı Âşık Şenlik*, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Bali, M. (1973). *Ercişli Emrah ile Selvi Han Hikâyesi Varyantlarının Tespiti ve Halk Hikâyeciliği Bakımından Önemi*, Ankara.

Başgöz, İ. (1986). *Folklor Yazıları*, İstanbul: Adam.

Boratav, P. N. (1931). *Köroğlu destanı*, İstanbul: Evkaf Matbaası. 2. Baskı (1984), İstanbul: Adam.

Çolak, F. (1994). Şah İsmail Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri*.

Demirtaş M. D. (1973). *Tortum Halk Hikayeleri Üzerinde Bir Çalışma*, Erzurum.

Duymaz, A. (2001). *Kerem ile Aslı Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma*, Ankara.

Eberhart, W. Boratav, P. (1953). *Typen tüekischer Volksmarcen*, Wiesbaden.

Erciş, P. (1997). *Asuman ile Zeycan Hikayesi Üzerine Bir İnceleme*, Ankara.

Elçin, Ş. (1981). *Halk Edebiyatına Giriş*, Kültür Bakanlığı, Ankara

Gökşen, C. (2012). *Sana mı Kalmış Âşık Günay Yıldız Hayatı-Sanatı-Şiirleri-Atışmaları*, Ankara: Akademisyen.

Gökoğlu, A. (1936). Bey Böyreğin Erzurum Varyantı, *Halkbilgisi Haberleri*, 54: 81-87

Günay, U. (2005). *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Ankara: Akçağ.

Kaya, D. (2003). Lâtif Şah Hikâyesi. *Türk Dili ve Edebiyatı Makaleleri*, Sivas, 3.

Kaybal, D. (1999). *Adana ve Osmaniye İllerinden Halk Edebiyatı Örnekleri*, Konya.

Köprülü M. F. (1930). *Kayıkçı Kul Mustafa ve Genç Osman Hikâyesi*, İstanbul: Evkaf.

Öcal M. O. (2008). *Halk Hikâyeleri*. Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ (Ed.), Ankara. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10800,giris-editordenpdf.pdf> (erişim tarihi: 10.04.2016).

Öcal M. O. (2013). *Türk Halk Edebiyatı*. Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ (Ed.), Ankara: Grafiker.

Radloff, W. Proben, Kunos, I. (1998). *Der Volksliteratur Der Türkischen Stamme VIII*. Yayına hazırlayan: Sakaoğlu, S., Ergün, M., Ankara: TDK

Sakaoğlu, S., Alptekin A. B., Sakaoğlu, Y. Şimşek, E. (1999). *Meddah Behçet Mahir'in Bütün Hikâyeleri II*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Sakaoğlu, S., Duymaz, A. (1996). *Hurşit ile Mahumihri Hikâyesi*, Ankara: Kültür Bakanlığı.

Şimşek E. (1987). Arzu ile Kamber Hikayesi Üzerine Mukayeseli bir inceleme. *Elâzığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*.

Thompson, S. (1946). *The Folktale*. Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Thompson, S. (1955). *Motif Index of Folk Literature*, Bloomington-London: Indiana University Press.

Türkmen, F. (1974). *Âşık Garip Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Çalışma*, Ankara.

Türkmen, F. (1998). *Tahir ile Zühre (İnceleme-Metin)*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.

Warren S. W., Uysal A. (1966). *Tales alive in Turkey*. Cambridge, M. Harvard University.

DİZİN

A		G	
Âşık Garip Hikâyesi	127	Gurbete Gidiş	54
Âşık olma	23, 26, 48, 56, 71, 83, 127, 128, 211, 212, 213,	Gül ile Âşık Şir.....	iii, v
Aşk hastalığı	53, 55, 129,	H	
At.....	45, 46, 96, 97, 133, 155, 211, 212, 213,	Hak âşığı.....	30, 32, 33, 90, 92, 110, 111, 112, 146
Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi	iii, v, 6, 15, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 133, 141, 146, 150, 151, 154	Hapsederek cezalandırma.....	26, 62, 145
Avcılık	48, 125	Harami	34, 57, 58, 150, 211, 212, 213, 400, 401
B		Hızır....	vi, 85, 89, 94, 108, 109, 113, 121, 123, 124, 129, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 142, 150, 155, 211, 212, 213
Baba ana ve oğul	24, 145	Hikâye-yi Mahmut Gaznevi	iii, v
Bade içme.....	26, 33, 52, 63, 131	Hile yoluyla aldatma.....	20, 138
Baştan geçeni anlatma	42, 153	Hurşit ile Mahimihri	iii, v, 100, 125
C		İ	
Cezalandırılmış işler	39	İsteğin şiirle ifade edilmesi....	23, 34, 44, 62, 73, 78, 144
Ç		K	
Çoban Mirzehan Hikâyesi.....	iii, v, 6, 15, 125, 126, 127, 154, 400, 404	Karacaoğlan.....	iii, v, 12
Çobanlık	iv, 15, 125	Keramet	51, 52, 131, 141
Çocuklara ad verme	18, 135	Kirmanşah Hikâyesi	89, 132
D		Kötü yaşlı kadın	26, 145
Derdiyok ile Zülfisiyah	iii, v, 126, 154	M	
Düğün merasimi	45, 67, 83, 154	Melikşah ve Güllü Han	iii, v
E		Muamma.....	32, 146, 211, 212, 213
Ebalı Sinan Ebilharis	iii, v, 127	Mükafatlandırma	212
Elif ile Mahmut.....	iii, v, 128	N	
F		Nedim Şah Hikâyesi.....	140
Ferhat ile Şirin	iii, v, 125	Nişanlanma	44, 154, 211, 212, 213

P

Pir... vi, 12, 17, 18, 63, 69, 70, 71, 73, 74, 77, 78, 89, 90,
97, 103, 107, 108, 109, 110, 113, 128, 131, 132, 133,
134, 137, 142, 150, 153

R

Razinihan ile Mahfiruze..... iii, v, 132
Rüya 17, 47, 71, 74, 77, 78, 81, 131, 212, 213
Rüya âleminde aşk 131

S

Salman Bey ve Turnatel Hanım iii, v, 125
Sevdakar Şah ile Gülenaz Sultan iii, v, 127
Sihir 17, 74, 130

Ş

Şah İsmail .iii, v, 100, 101, 102, 126, 129, 133, 135, 140,
143, 145, 146, 153, 154

T

Tufarganlı Âşık Abbas ile Gülgez Peri iii, v

V

Varaka ile Gülşah Hikâyesi 126
Vazifenin tayin edilmesi 36

Y

Yaralı Mahmut Hikâyesi 128
Yardımcı (yaşlı) kadın 136
Yardımcı (yaşlı) adam 137
Yardımcı derviş..... 18, 52, 133
Yardımcı yaşlı adam 20
Yardımcı yaşlı kadın..... 20, 36
Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan iv, vi, 6, 15, 125, 127,
130, 131, 132, 133, 137, 141, 142, 144, 146, 151, 155,
Yusuf ile Züleyha iii, v, 125, 126, 128

Z

Zaloğlu Rüstem iii, v, 121, 122, 136, 154
Zengin adamlar 48, 130

EKLER

EK 1: Çoban Mirzehan Hikâyesi: Âşık Günay Yıldız el yazması defterinde tamamı 119 olup ilk 8 ve son iki sayfa sunulmuştur.

EK 2: Avcı Mustafa ile Şahnizer Sultan Hikâyesi: Âşık Günay Yıldız el yazması defterinde tamamı 36 olup ilk üç ve son iki sayfa sunulmuştur.

EK 3: Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi; Âşık Günay Yıldız el yazması defterin tamamı 53 sayfa olup ilk 3 ve son 2 sayfa sunulmaktadır.

EK 1: Çoban Mirzehan Hikâyesi: Âşık Günay Yıldız el yazması defterinde tamamı
119 olup ilk 8 ve son iki sayfa sunulmuştur.

1- İNCİ DE İKİNCİ HİKAYE -

Suzan ülkesinin
Sürmeli Şehrini
Suzan ülkesi
↓ safak in
~~SEHRİNİN~~ SEHRİNİN

siarmeli kendi -

↓ YARENLER SEHRA

- YAREN SEHRİNE
GELİR AŞIKLA DEYİŞİR
Serdarhan - Rıza

KAMER SEHRİNE
GITMEK İÇİN -

118 - Sayfa 236

216 - Kibar Durku

Hoca hanım
Bayınne de size
Kans den Selamlar.

52 Hafta/Week

1- OCAK/January 01

PERŞEMBE/Thursday

YILBAŞI

bir beyde Sulayman denan
wında bir kan kaca gazarlar
mıs bunlar bir muhabbat ile bir
Sevici ile biri birlerine baktarını
terki kambi dünya bu kisine
yarafilmis fozleri servette dardak
ve dünya malında yakını ki bun
ların tue bir darlık kanda y otmis
biri birlerine fuzerock manarak
kaydi bu kende f asemaya karar
vermek. Sulayman e. emde agcu
Cobanlık yaparak f acimni temin
etmekte nentise kapımola bastan
betulinde yebutirdigi seylek
kocasi Sulaymanın kapt fode
bulunur miy muflu bir yasantı
leri darimis gel remun fet.
Zamanın anostadın yoban filip
fclmeye bas kammı ay m zaman
dar bir bahamın bir ayta
Sulayman binnethamın bir

Ek 1 devamı:

OCAK January 2. 52 Hafta/Week
 CUMA Friday
 kender nen bi yunı bu cerceder -
 babalan analalar vfat edinde
 ufile yalın kalmışlar ama
 amut ların yedir meyecek şekilde
 biri birle ring korol isenek -
 yaser makta alsunlar. bir bote
 mustar bi bote cey bir yaser
 feldik ama buruman var hude
 gun barında hie ceceki
 almanus ikeret emamiler
 ama kude a salleri a inie
 uluyar lar omı bir gun sulayman
 kavimı naki ile efurup ikeret
 ederken naki emir allahın ama
 bu gun yarin bir terde yastamp.
 kurveften fenden diweceyir
 birim lanniden tuhan bultere
 faridun elen hic kim ce
 al manusak keske bilmide
 bir evladımı ali ay dıley
 bulteden lannı loyunnur
 denem edilebilseydi

OCAK January 3
 CUMARTESİ Saturday
 karamı naki buy ne yepalim bu
 allahın emir heliği emir
 derge kude zar seymı ikeret
 dermermi ama gıredat hıam
 amut kesh mer hie yanatan
 allah har seye kadirdir ceben
 sulayman bu merde ile koyun
 fuddugis uluğunun olme old.
 fadar idi kade hie
 keddin ulduvını se merde
 lardıca xal amurı ceben
 sulay man bir ar dıarda
 delasına cebe bir dıarda
 dıinde efurdu merde lardı
 bak alim kendi kendine ne
 say le yerek say kyeolum leglepin
 zar - kılble fana finatan bir
 mee karyan es meye harla
 mus yaramis kıl sayınan.
 ce hem sulayman aloli baka luy
 ne dıyeca CUMA.

05 OCAK January
PAZARTESİ Monday

1 Hafta Week

1-

Kibk tarafından esen ruzgar
benim bu arzumun süphan söyle
Hak kulun dardına itac etmezim
Felahim kapısına İzzetima söyle

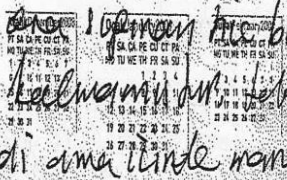
-2-

dileğimi ferahından dilerim
hürriyetim ker edene söyletim
elimi kaldırıp dua ederim
amut ~~bu~~ hadir fermana söyle

ana kalmis

Suleymanım kâşimafeldim ben
uşunur f edadır bendeki bu cem
bir evlat iskerim yüce allahım
ben teride yensim fermana söyle
Cebance karanlık ayarınca dan

bu sar tenimi bidir dekten Canna
candeki arzularımı Cak büyük
bir kapuya feldim mi msallah
bas ve Ceyhan feldim di b kandan
çünkü ~~bu~~ İzzetim bir zaman
eli bar ~~bu~~ İzzetim bir zaman
ve feldi ama ilinde naması bir
zarife dardı İzzetim narlı

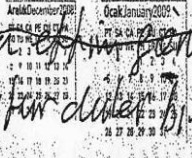
1 Hafta Week

06 OCAK January
SALİ Tuesday

duşarı Cebimdeki durumla reri
fahimdeki duruma baktı kendi
kendine ef yüce allahım her şey
kadir sensin bu durum ne ola
bitir Sermayeden cesaret eyle
medi fakat Ceban sığlayman
narlı hic Sermayen bu gününde
tekes sün nehir diye narlı dedi
Saracama ama cesaret edemedim
peki söyle nehir bu muhtuluyun
Sebebi Ceban sığlayman
yine elindeki ağacı dayadı
felahına bakalım narlıya narlı
beyem edeceğ durumu

Aldı Ceban sul

bir korber yolladım sahlar sahına
kibk tarafından esen yet ite
arzu maksudumu beyan etdim
dua ettim fahim narlı ile
gözetim dilerim birin meyan fal ile

6

07 OCAK January
CARSAMBA Wednesday

1 Hafta/Week

naslı bebbiki Coban Salyman firkii
 Sceptuyur dedi derim Cob morak
 Eder elmyer buna bir seyle oldu
 ama Sesteyi Cob girel kelmeden
 furel yonadana bir galvanı
 Uer. icerisinde hic konusma
 den dinlayma Coban Suleyman
 alesi bebbalum ibmet ne dycere
 amut inde deditin firkii keda
 eylen me farye derman is kotin.
 his yara dandan forman is kotin
 gurel achim dua epim del ile

Hanımı an lamıti demti soh befi
 icim allaha yalvardimı buda
 kinci dert lubten sara bir
 kelime ile mwallah duars
 kuabil olur dedi Coban
 Salyman bir deslekicin Cob
 wem nin alden alesi bebbalum
 son dor dufu ne dycere

7

Coban Ibrahim ⁱⁿ wengr
 OCAK January
 PERSEMBET Thursday

Suleymanim yaratan duaci
 Samsunluk yab lubten duadir cet
 bar versin bagedaki kaci: a gaci
 Semdirim bir yezere sal ile

Ser tamamna er misin kati koca Sisti
 fonille bu gurel olaya memur
 Elmular bu sarine ve mut lule
 icerinde bir helerne lardara
 yab dide Jan sanna. Coban Suleyman
 Ar rupa giret saba. eyen diti zaman
 bakari nasli yanda yab gurel sek
 er kade sikan me sara idaman
 yuzer ıccak ve yaltak kancisi yu
 yermis Coban Suleyman elmi yonun
 yhadikden sanna sarye ohar milar
 demki nasli ken bagim Cob gurel
 bir ruyga girdim ne gordun demis
 nasli neyanda kayun judar ken hiden
 hawa barandı bulublar fobden iner
 cesini bir yagmur bir diti bir boran
 her kancisi kalsin Coban Salyman
 ne alden bebbalum sanna kunceti
 bir ruygar hani aldi Cob yekcek
 bir daigim tuzine nbi

Ek 1 devamı:

8

09 OCAK January
CUMA Friday

1 Hafta Week

Çab köküm her taraf Zindan gibi
Soyub ve karın liki bir zaman.
tek ledükten sonra bir bakışım
yeminde ait ser beklit nıranı bir
baba duyuyor dedübi korkun
ağlum dan anbara bek ne nar anba
ma dordum dayın kayında unma
kur ağacın unmuş isbe bu ağaca
bafum seni ağacıya indirir dedi
elimi ağaca abım giriyse dencün
pir keba orada yak ağaca kuba
nee kubuna asafıya imdu fetran
her taraf gül fultem oldu etada
değ fetan yak kal mamıstı koyun
landa ayren aldıyı gende oku-
yer lardı. hamım narlı dedübi
Hay insallah o ağacı bne bir
ev laktır elacab buyıye çab
biri kum anacık kal karaf
alacab hamımın bu
günel yorununu dılayım

9 . Beyle gider

10 OCAK January
CUMARTESİ Saturday

1 Hafta Week

Çabın Süleyman sevirek deldu
ba kalım orada nar lıya ne say
teyeseb -
Babeyen eger yalvararak bir sayler
saylarsen belki beni 1 ku dar lıktan
Amanın darda kalmsın
ba bu yardım eyle bana
bunaya nasıl fel misin
baba yardım eyle bana

Çabaltı bir baba yarım hic korkma
çene yak bu dağın adını mura
deği denler duası kabul çelen kulun
burada allahın bala isteyim derir
demekki Sen allahın sevdiğiyi bir
kelumisin ^{uyaret edince}

Has konuştun oru halı
Ardıñ fien lumini güli
kefil karı nede yalı
Baba yardım eyle bana

Süley man dencün Sars kına
Bak yarımın eger dıs küne
öl yandı dıñ dıñ a skına
Baba yardım eyle bana

12 Ocak January
PAZARTESİ Monday

2 Hafta/Week

Ceban Süleyman Sevinçinden
daldı bakalım nasıya ne
söy teyzece

1-

emri mübaddarat onun elinde
duaları kabott foren ^{yüce} allahhın.

Cümle inananlar onun yelünde

Canısra Can koren yüce allahhın

2-
bir kateinde ² ~~göktan karakut~~
Bellisiz mekani ~~bişimmez siğir~~
Bilimmez mekani ~~belliuelma şun~~

bir nokta üstünde ~~gökte~~ yer
bak sütünsen kuman yüce allahhın

Ceban Süleymanında onun bir kulu
İster ise o acmazmı her yolu

Siğman alemtere uludan ulu

Genültere firen yüce allahhın

Anda	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Ocak	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Şubat	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

2 Hafta/Week Ocak January 13
K12. Şubat SALI Tuesday

Söz kamamına eritki aradan
aytar fünler gördi nahi kamam
hamile ligi iyice belli olmağa.

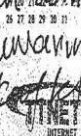
başladı karı koca allahın
dualar sübunler ederek Levine
icrisinde fünleri beklemeğe başlarlar
at ayığı kuluk olur anık deli gürele
olur her uunur her fahirir memaline
her yefirir ~~Süba~~ fün saçır.

herman olur. Nahi doğane
kay ar dünyaya bir aylan Ceygi
fahirir Ceban Süleyman bu
haberi alınca cy bu alemteri
yetradan allah sana sübunleri
alsun. birim duamı kabul
eyleyin sevine her pay laşılır.

bir fün nahi derbi bey ha bu
Cocuk bir ay oldu ana bir
birim kay nak larım. tande bir
beklenti birim bekleği uardı sanki

Ceban Süleymanın yirir parlıdan ve
Cocukları ay oldu dısanı. Cıktı biraz
daldas dıktım. Nahi ¹² günki
atırdığı duamın dikimz geldi bir
az atırdı ~~be~~ dalmıs o

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Ek 1 devamı:

14 Ocak January
CARSAMBA Wednesday

Kaşıkta nebi eldivine alleh
me bir yel esmeye basıldı co ban
Suley manın carına bir lerimlik geldi
Kur ban dalam yara sana
ara miza bir can verdi
Şu gurellendi her bir karaf.
me gurel bir imkan verdi
Z
Zanice kusu Aervanlar
Sarıncımı aştı hastı
Ruhumun bereketi
Acidene tare kan verdi
Z
Sanki
Su serpilmiş isbedigini belmektir
hemer ierige geldi hanımı narıyın
narlı demin son benden bir sey
Sardun ben anın carabını islesen
simdi sayguyum narlı heyacanlı
ve memnunluk i cererisinde dıste
meye basıldı cüntü arıdan
Zaman boomis og lerman ismi yob
du og lerman ismi de say macalı
Sayke buy dedi aldı her kalını
Caban Suley man

2 HaftaWeek

Ocak January
PERSEMBETHursday 15

er mükerin mebanından
ses geldi kıkı yarındın
adını seyithan verdi
tio
Karı kaca sevindiler Coçukları
Sevdi hanı eptiler sevdi ler ken
ana larında mutlu oldular.
Kıyacı bayıce devam esmeye
baslamış ay lar yılar geekt
Hikaye sağıcı Coçuk büyükten
seyit han bir iki den ken Jan
7 yasına firni di evin isteride
anasma ve beraber ana yardım
ef neye baslamıştı fomsu Coçuk
ları anaında ahtak li dıren li
ve çalışkan bir yapıya sahipti
kızın yaptıkları seylere babası
annesini bile sarımtan oldu.
bir sarımtan erkeran ismi miş
anane babasının yanına gelmiş
berberi egli seyh hana neden

Ek 1 devamı:

16 OCAK January
CUMA Friday

2 Hafta Week

er. kenden uyandıgını sorunca belba
tınver bu gün ben seninle bugün
fuz meyye gelmek istiyorum o
yasıl yemacıları calleri saları
dağları fozmek istiyorum dedi
huncu annesi narlı narı almadı
ama babası ağtınun bu istegini
fermachi fakat gödür mekte iste
mişardı. Çünkü Cob amansız
avalar vadiler deşlar vardı acaba
birseyler olursa ben ne yaparım.
fakat bir gündük gödürmek
icin hanımı narlı ile beraberliği
yaptılar seyyithan babası ile
birlikte keyun surahesini; coterine
kayıp gödür neye karar verdeler.
keyis cısp Cole ve ohtab yectere
ulasılar. keyun lar unca k las
inca bunları da babası ayıl biri
bir ulemeden şanes amek ları yan
lardı bir anca. unak lardan bir

Aralık December 2007	Ocak January 2008	Şubat February 2008
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

2 Hafta Week

OCAK January 17
CUMARTESİ Saturday

karıan fozündü karıan galından
Cısp gıdri bir zaman yalları
ayrıken Coban Suleyman ta
ağtu seyyithan bir hac seccat
biri birterini görmediler labit
onleyi armıştı Coban Suleyman
foşını dalarında keyun surahesini
arkasına yanına ve keyun ların
icrisine göz geçirdi hic bir
şeyde bulunmadı. Çünkü
Larajta seyyithan gormüşler.
bu nun icrisine bu süre
düşmeye kışladı bir hac bere
başgıdı başgıdırna keyun beşek
leri Coban Suleymanın yanına
geldi lanki Coban Suleyman bir
şeyler seğıluyorlardı Coban
Suleyman ödünde deşgulandı
dediki bir şeyler seğıluyum.
belki keşimi işte seyyithan nere
de ise işidip gele. babalın
ne düşede

Aralık December 2007	Ocak January 2008	Şubat February 2008
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

Ek 1 devamı:

19 OCAK January 3 Hafta/Week
PAZARTESİ Monday

aldı Cahran Süleyman.

fulmak cor y

1 bir seneye ayrı kalamam senden

2 Seyit hanım neredesin den ferî

3 Sabah bile zar den cik gel bir yenden

4 Seyit hanım neredesim den ferî

3 Hic ayrı yasar mi bir can bedenden

aman diler ki eyle yolundan Sasma

amanın dağların Cengine beime

suruden ayrılmamak dalarma

Seyit hanım neredesin den ferî

Hanımı kerkentur den ferî basan

set felin den ferî yalvarma keser

0 saygıyon dilm saygıyoz susuz

Vadiler ıssızdır yolunu keser

Seyit hanım neredesin den ferî

Aralık/December 2009 Ocak/January 2010 Şubat/February 2010

TTNET

3 Hafta/Week OCAK January 20
SALI Tuesday

Süleymanım Cismim yası se ladekür

gelip pür sen bahan ne ev halde dükür

hab' simdi ananın fönü yoldadır

Seyit hanım neredesin den ferî

Cahran Süleyman sözlerini bitirdi de

ten Senna ayaga kalktı elini

fönüne tuftu sürünün 0 basına

baktı ağızunu fönemedi ac fana

fana baktı üst fönüne baktı

hic bir tarafda Seyit hanımı fönemedi

icine bir kerkentur fönü kendî

kendire acaba bu Cöcub nereye

fönü mercek ekti sürünün hanımca

kadar kerkentur yandaki dereye

kerkü asagi ladiye kerku karı

dager dogru kerku dogru

steyinde diyer bir Cahran arba-

dasına bas bas Cahran Cahran

Süleymanım han ferî den

endisesini fönünce yanına

Aralık/December 2009 Ocak/January 2010 Şubat/February 2010

TTNET

21 Ocak January
 CARSAMBA Wednesday
 3 Hafta/Week

geldi ne aradığını soracaktı ki
 Ceban Süleyman aldı babam
 Ceban ar kadının ne diyecek
 Seyithanı nasıl soracak.

Ceban öğlancin garadın mı

Benim Ceban arkadaşım
 sen gör dünmü Seyithanı
 Kurumaz göründe yaşımsı
 de gör dünmü Seyithanı

2-
 acaba yolumu saştı
 gör dünmü or sebrim jastı
^{gelmedi} ^{fabir}
 kış oldu ganimden üstü
 sen gör dünmü Seyithanı

3-
 Kunter utastı lesine
 kurt mu girdi ferfesine
 ne Seyitayın ecrasma
 sen gör dünmü Seyithanı

4-
 Subey mandere nere kacam
 kuyun fe bir moracim
 yak adlucumut ağacım
 sen gör dünmü Seyithanı

Aralık December 2009
 Ocak January 2010
 Şubat February 2010

TTNET
 İNTERNET

3 Hafta/Week
 Ocak January
 PERSEMBET Thursday 22

Ceban ar kadının bu deşetli ana-
 fıslı karsısında kendisini tutamad
 o da öğlancın başladı bir zam
 sonra Ceban durdu aklına
 o keremnin geçisi geldi arka-
 daşına. dur hele bitemen sen
 gör dünmü ama ben gör dünmü
 Ceban Süleyman bir ara durdu
 sevindi demek gör dünmü yak oğlanc
 ne gör dünmü fabat uraktan
 bir keremnin geçisini gör dünmü
 acaba bil miyordum ama oğlanc
 Seyithanı o berwana karışıp
 gidermi bir zaman bu kerem
 inerinde aşağı yakarı konuştuk
 lar tek unut yolu o kerem
 almıştı fabat kerem kimdi
 nereye fiddi bu da bilinmeyen
 bir muammer almıştı.

Aralık December 2009
 Ocak January 2010
 Şubat February 2010

TTNET
 İNTERNET

Ek 1 devamı:

02 EKİM October
CUMA Friday

39 Hafta/Week

İsmihan adı için neyi ağladım
peki yaverum semnadın'ne seyle
ben ceyle namın deyme

Seçit hanım hep ağladım
yanım yünceyim dağladım
umuda harret beğlerim
Bu felen semin deylundur.

namı anladı seçit handur yaklaştı
ceyluna sarıldı kptu kağıladı
peki yaverum babama ne aldı
gördünmü ada geldimi namı
aldı deyme. Bu İsmihan
yanında bir güzel kız yan
saraytan cıbbılar namı baktı
en bir yıldır kurbete felen adını
nihayyet feldi fakat yamudada
bir kız var geldi fercu ve

Eylül September 2009	Ekim October 2009	Kasım November 2009
PT SA CA PE CU CT PA NO TU WE TH FR SA SU 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	PT SA CA PE CU CT PA NO TU WE TH FR SA SU 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	PT SA CA PE CU CT PA NO TU WE TH FR SA SU 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

39 Hafta/Week

EKİM October 03
CUMARTESİ Saturday

iki hareket karıştılar fakat
namı kni saracak kiti asik İsmihan
namı dur bakalım sineme bir kou
5 or feldi aletı so bakalım İsmihan
ne seyleyecek.

1 Aldı İsmihan
Sevdiçeyim geldik sana
gütler döre yolumuz
Haber sal ayın bu yana
gelin geldi elimine

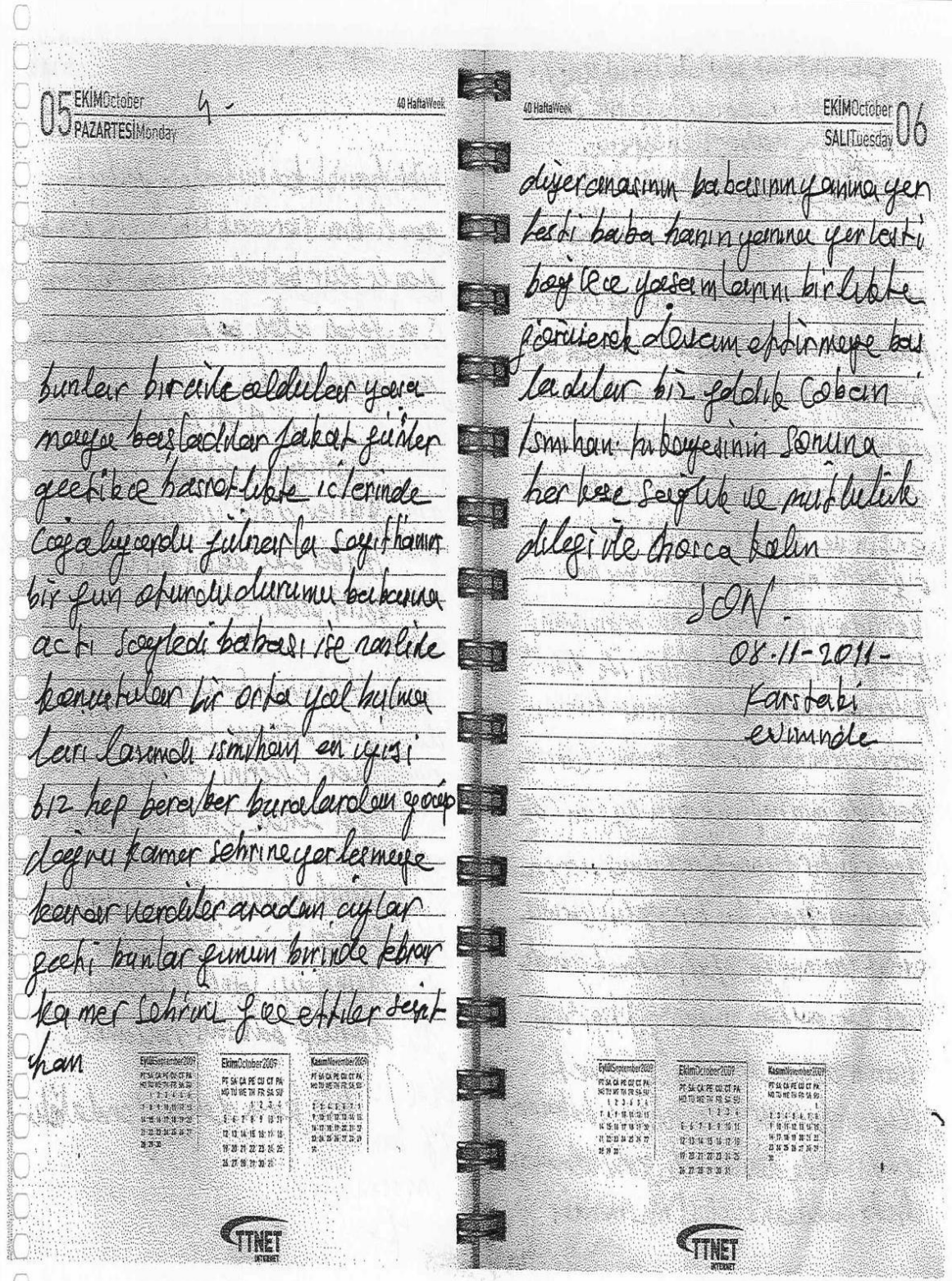
2
Hasretim sarım kelime
Kurbanam tatlı diline
ker ellerini eetime
gel sende gir kolumuz

3
İsmihanım gam yatırdım
eemen bir isi bitirdim
dunyayı sana getirdim
dancup baksan halimie

? bir kere deha yandı baktım

Eylül September 2009	Ekim October 2009	Kasım November 2009
PT SA CA PE CU CT PA NO TU WE TH FR SA SU 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	PT SA CA PE CU CT PA NO TU WE TH FR SA SU 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	PT SA CA PE CU CT PA NO TU WE TH FR SA SU 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

05 EKİM October
PAZARTESİ Monday

40 Hafta/Week

Bunlar bir cıvı aldular yasa
maye beşladılar fakat güler
geçtikçe hasretlikte içlerinde
Coşayıcısı gülerler sayıtların
bir gün şunu durumunu bekler
acı sızladı beşadı ise neline
kandılar bir orke yıl kulma
ları larınca isimhan en iyisi
biz hep beraber burularolan göz
doğru kamer şehrine yerleşmeye
kayser verolür aradın aylar
göçü bunlar günün birinde kbrar
kaymer şehri geç ettiler şehit
han

Eylül/September 2009

PZ	SA	GA	PA	CU	CS	PA
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Ekim/October 2009

PZ	SA	GA	PA	CU	CS	PA
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Kasım/November 2009

PZ	SA	GA	PA	CU	CS	PA
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

40 Hafta/Week

EKİM October 06
SALI Tuesday

diğer anasımın kabesinin yama gen
kedi baba hanın yama gen kedi
baş kece yasa m ların bir lükte
görüerek dencim ephim maye bu
kardılar bir gelelik Cobem
İsmihan: ku boyesinin sonuna
her kece sevgilik ve müftelik
dileği ile chorca kalın
SON

08-11-2011-
Karstaki
evimnde

Eylül/September 2009

PZ	SA	GA	PA	CU	CS	PA
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

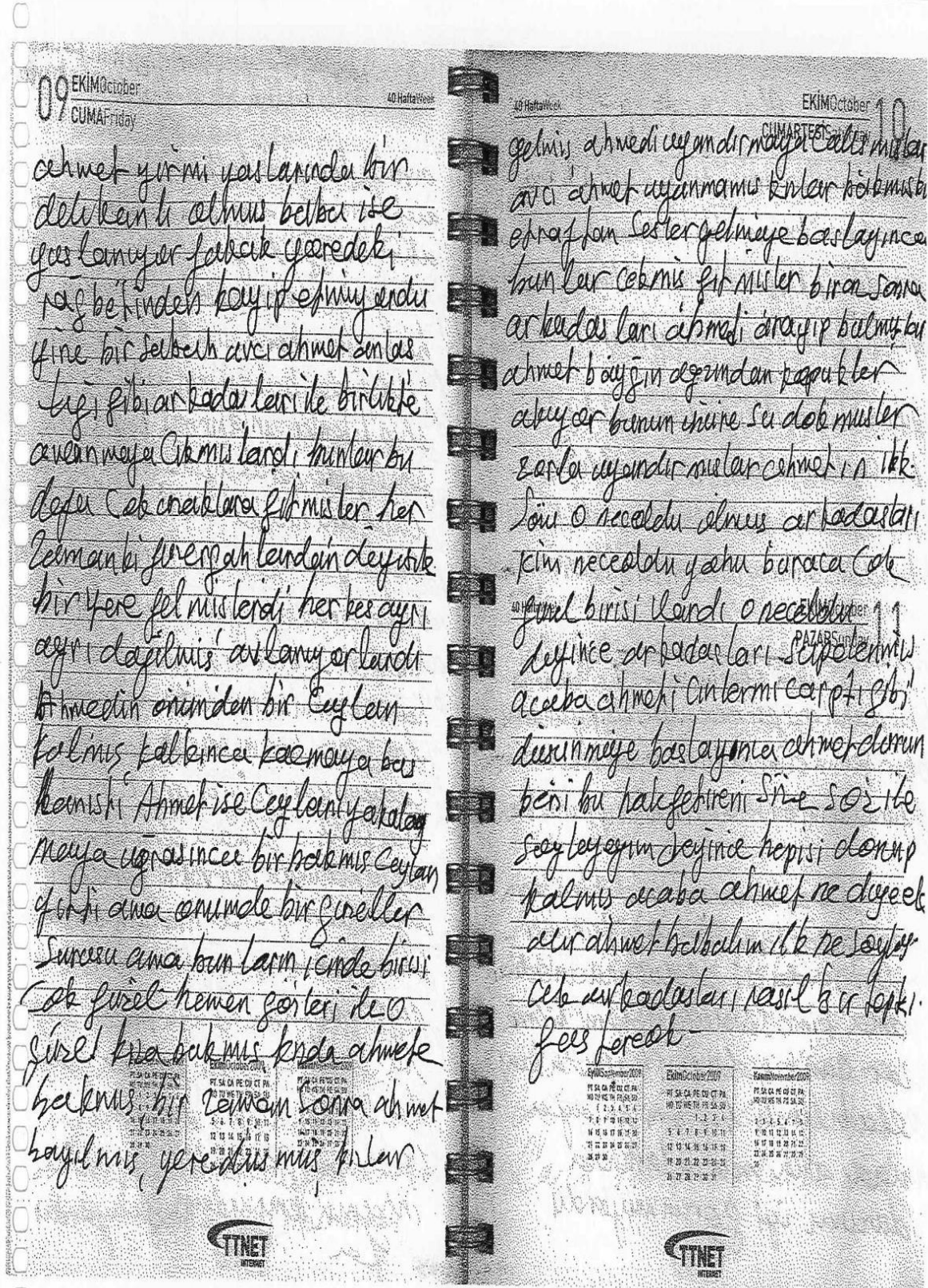
Ekim/October 2009

PZ	SA	GA	PA	CU	CS	PA
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Kasım/November 2009

PZ	SA	GA	PA	CU	CS	PA
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Ek 2 devamı:

12 EKİM October PAZARTESİ Monday Aldı Mustafa - 41 Hafta Week

Geçti fureller sürüşü birisi dundu bana
 Saclarını kement etti bir tarak kunda bana
 fandanip kuy gas bakınca aklımı bayıyordu
 gösteri kalbini kaldı sanday kendi bana
 2-
 yünündeki gücüllüğü gönlüme saldı fıktı
 ben Ceylanı arlariken o beni aldı fıktı
 Fipriyinden çıkan ekler sinemi deldi fıktı
 bundem sonna ey elmanızı yükledi dendi bana

3-
 mustafam ~~bir buntan sonna~~ hayf alını
 bir daha onu gör mesem ailesi pıyanarım
 bir femin esiri oldum pervane tek dancem
 faradanım bu senday minasıp gordu bana

Söz famanı eristikten sonra
 ar kadoları seçtiği fikir kiler
 den sende is i oldugunu anadlan
 ama kime sevdele naldifini bitmek
 zee cwi bir değin hatında kuy
 ele belinisi bu bir amıayer
 madı ama me tofaminde
 durumun iyi görün müjordu

41 Hafta Week EKİM October 13

ardık bundan sonra avlanmayı
 derdim edemelerdi ar kadoları
 fop landı mustafamın koluna giridi
 ele getirme ye Calıy er leydi.
 mustafa ise selgun perwan bir
 durumdaydı Sınale koluna girip
 bir zaman sonra mustafayı eve
 getiridiler bu hareketi ferem
 anası hemen duşarıya çıktı oğlunun
 selgun yinlu perwan bir sebulde
 geldiğini görünce hayrana Sarıldı o piş
 dondu ar kadolarına ne elatu kaska
 felan midir yaka bir dıngunduk uar
 reriye gorkindü istineta dadi oğlunu
 ar kadoları yanından ayırdı mıyerdü
 bir ara birisi oğlundan aldı neğiz
 ana mustafayı Cin Carphi neğiz
 hala ne say tıyarsun oğlun nereden
 buldu dedi dağru beyin ifanna
 fıktı haber kendi Abdulla bey
 haber saldı ne kadar Semide
 hekim doktor ve fala bekan
 Uarsa hepisini Cagındı low prepıı
 geleli here bir taraktan mus
 tafayı mayenne of maye bas
 Cacla herkes bir perlu ilaé

Ek 2 devamı:

Helen Ulkesi
Gülden Şehri

25 ARALIK December
CUMA Friday 51 HaftaWeek

Söz tamamına eristi Ahmet sah çok
arif bir adamı bu sözler çok hoşuna
gelmis bi aşığın seven dinleyen biri
aldığı için yaurum ne güzel şey
ledin ama bazılarını centadım ama
benlerin de aradım bir zindana
aktirdiğim adamı sana diledim
adam değilmi yok baka o beni
cy eden edemeli yani o hekim
dediğin adamı heye baka bir
bir birime sevdayız o bir ay-
lık yaldan benim için geldi zaten
o atması ayı smeli mendele eriyip
gidimdim. Ahmet sah durumu
antması bende çok merak ediyen
dum bi o seni iyileşiren benim kendi
pebi emir verdi o zindanda
adamı cibeim fetrin hemem bi
Cellek gittiler bir zaman sonra
iki kolu bağtı olanak Mustafa pa-
yı aldı getirdiler Mustafa pa-
Ahmet sahın ~~zindana~~ cefti
bir rozetke ~~ke~~ Selim'in idareli
bu yaurum Sahim emir verdi
ellerini alı ~~TTNET~~ buldu

51 HaftaWeek ARALIK December
CUMARTESİ Saturday 26

ellerini ağlum pebi sen benim kımı
yafes bındın kime neden oldu
alatum sen bimsin perelinin ricim
dediği zaman sahım sağılsun
dur smeli musade et ben kim
aldu gümü sana gelene sağılsın
Sahim çok hoşuna geldi babı ki
buda bizim gibi sağıl yeccek
Pebi sağıl yaurum dedi aldı

51 HaftaWeek ARALIK December
PAZAR Sunday 27

Aldı Mustafa pa
Ahmet Sahim bir sevdaya tutuldu
Pir verdi badeyi istinde feldim
aynayı devranlar bir güzel gördüm
enun sevdayına fustunde feldim

2

Aucydım feneliğimin Cağında
Cek dalem dım kaçerimin
Füsüm atesine cy lann dağında
Niçin cebe dım ^{dağında} _{dağında} feldim

<table border="1"> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td><td>11</td><td>12</td></tr> <tr><td>13</td><td>14</td><td>15</td><td>16</td><td>17</td><td>18</td></tr> <tr><td>19</td><td>20</td><td>21</td><td>22</td><td>23</td><td>24</td></tr> <tr><td>25</td><td>26</td><td>27</td><td>28</td><td>29</td><td>30</td></tr> <tr><td>31</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31						<table border="1"> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td><td>11</td><td>12</td></tr> <tr><td>13</td><td>14</td><td>15</td><td>16</td><td>17</td><td>18</td></tr> <tr><td>19</td><td>20</td><td>21</td><td>22</td><td>23</td><td>24</td></tr> <tr><td>25</td><td>26</td><td>27</td><td>28</td><td>29</td><td>30</td></tr> <tr><td>31</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31						<table border="1"> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>8</td><td>9</td><td>10</td><td>11</td><td>12</td></tr> <tr><td>13</td><td>14</td><td>15</td><td>16</td><td>17</td><td>18</td></tr> <tr><td>19</td><td>20</td><td>21</td><td>22</td><td>23</td><td>24</td></tr> <tr><td>25</td><td>26</td><td>27</td><td>28</td><td>29</td><td>30</td></tr> <tr><td>31</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31					
1	2	3	4	5	6																																																																																																									
7	8	9	10	11	12																																																																																																									
13	14	15	16	17	18																																																																																																									
19	20	21	22	23	24																																																																																																									
25	26	27	28	29	30																																																																																																									
31																																																																																																														
1	2	3	4	5	6																																																																																																									
7	8	9	10	11	12																																																																																																									
13	14	15	16	17	18																																																																																																									
19	20	21	22	23	24																																																																																																									
25	26	27	28	29	30																																																																																																									
31																																																																																																														
1	2	3	4	5	6																																																																																																									
7	8	9	10	11	12																																																																																																									
13	14	15	16	17	18																																																																																																									
19	20	21	22	23	24																																																																																																									
25	26	27	28	29	30																																																																																																									
31																																																																																																														

TTNET
INTERNET

Ek 2 devamı:

ARALIK December 52 Hafta/Week
PAZARTESİ Monday 8-

us kafa da gebedim aştım nehrinden
Tis müsemme llara sava kahırından
Helen ülkesinin güder sehrinden
neumolan babamolan gebedim
feldim

72 kare

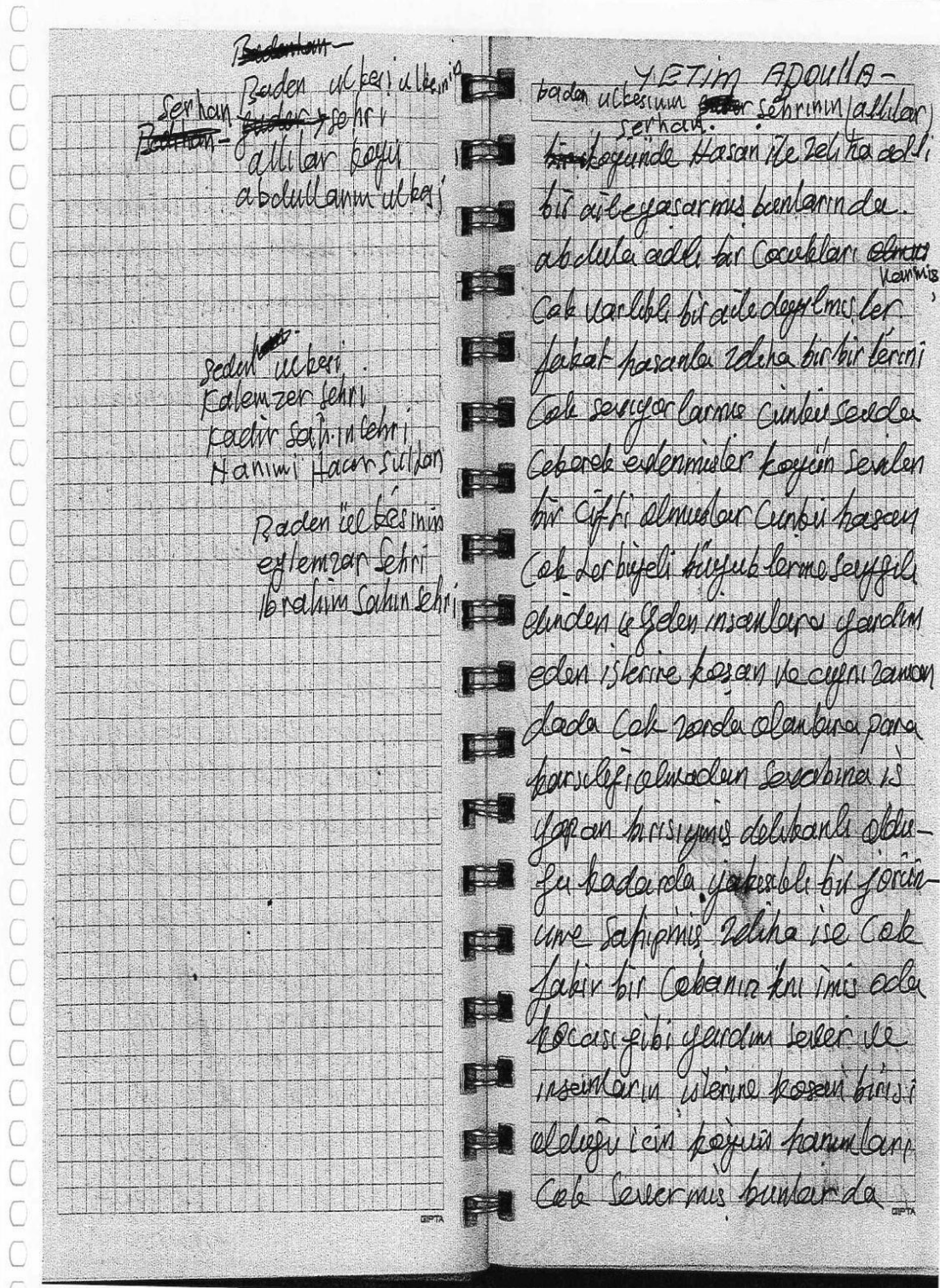
- mücerred kılıc
Ersin'in anı keşiflerim

70 sayfa
21- kiler

TTNET

X240 4.5i
X220 2.5i

EK 3: Yetim Abdullah ile Selvinaz Sultan Hikâyesi; Âşık Günay Yıldız el yazması
defterin tamamı 53 sayfa olup ilk 3 ve son 2 sayfa sunulmaktadır.

Ek 3 devamı:

herkes gibi cefakârlıkla fecamlerin
Sajlarılarım. Ceb dengim
aldımamı. bir fakak Ceb ilfi
ve sergi deşülüm hi. Cif almış
lar. gel zaman gel zaman abdulla
yedi sebri yularına kadar gelmiş
babası hasan binu abula yani
medreseye yandırmas abdullah
babası gibi iyi niyetli Celis kan
biri almışlar haslanın. Cate
ar zamanda büyükleri ve
arkadaşları Landından onob
biri olarak tanımayave sevdi
meşe haslanın tabii. hikaye
dovuşu Cabub büyükler hasan
on dört entesiyaslarına gelmiş
hem abuluna gider hende
ber besine yardım edermiş.
bir sebah kayde bir bağırma
bir fakar isihilmiş herkes
kormuş ne alduduşu bir
belimislaki fecerin bir

Zamanında hasenin abulduşu
ain bir tarafı ucmuş köşeli
kaplanmış. her bir tarafı tem
kurduymaya baslamışlar birde
ne beksinler babu hasanla
anne iha almış abulamm
abulduşu tarafı kumen creşu
icin abdulla Saja aland cibarı
almış tabiki baygın bir sekilde
alan abdulla bir zaman Sanna
peşine geldikten Sanna daramı
anlamış fakat is iten fecmiş
ey ne yapı bilir. tabii mi mukadilat
in emri böyleymiş neşe köşeli
hasanla zehniyi habikine köş
müşler abra beları dostları
kaplanmış. herkes kendi ara
sında karar kılınmış evi
fenden dikmişler Cunkü tu
almada bir köşül Sanna abdulla
büyük estann bu evde oturur
düşe

Ek 3 devamı:

abdullayı akrabalarında birisi
bir zamanlık için yanna alın
bel zaman gibi zaman abdulla an
elotı an yedi ~~ya~~ yanna gelotü
Zamanı akrabalarından izin
alın kendi evine çekilmek için
müsade ister herkes de çek
normaldir ama yalın ne yapar
dününce ile hiran daha kal
mısını isterlerde abdulla
evlerine yerler, yine köyün
gençleri kendi aralarında soh
bet ettikleri zaman abdullanın
baktı olunca birisi ya hangi
abdullayı diyarsunuz Cünbiri
köyünde ^{aynı dağda} birisi abdulla var.
asğıki nakaleli yetim abdulla
der birisi böylece birde köp
Lahmis elin böylece adı
yetim abdulla kalır herkes
bu adla biren çağırma yer
haslar abdulla bu isme

hic darsınmaz kabiki anam babam
alduk ten sonra ken yetim anamın
için koymayım der. onun için
köylüde bu enginliği için ~~et~~
yedim abdullayı daha çok.
Sev miye böylece birine bir gün
abdulla arkadaşları ile saygısız
eylendikten sonra eve gelmiş
bir zaman kitapla harı ister ke.
ayalendikten sonra aykuru
felmis doğru yapacağı felmis
yaktıms ~~yaza~~ aykuru dalımı
o arada bir bakmış ki ak sakallı
nurani bir pir babu i serige
felmis bu yarıdedeğrulmuş
ayyığı kalkmak istemiş pir
baba çok öğüt kalkma
benim bir çağırma var
anım yapıp göreceğim demis

Ek 3 devamı:

Forler Semamına erikbaten Sem
 kurb Cengiz bir halka yapmış
 andanına abdulla ile Selim'in
 saldani almıştan kaylay cebe
 Ceb lendi ki bir ses duydular
 bu ses demul Yunna Seri lehinde
 fellallar kağırmaya bastılar
 danıllar zarralar Calmaya
 kaslamış andık abdulla ile
 selvinon Saltanın dijim merak
 Sını bu baylelele gımlerde
 deram ehimş actar duymulmuş
 alpaklar fındıklıms gımlerin
 bir gımlinde bn ile eglam bir
 anıya ferimış kabir sah
 kendis maye belamış bir ke
 ambede eglam bu kni saner
 Allah emanehi Lemperim Sımtı
 bu gün yarın alıp fideabınama
 kabweden eride Sımtı eline
 Selim de bakalum Selimaz süben
 rım ne say teyeebsın alpis
 far icerisimeti abduallah alir
 bakalum ne say teyeeb
 bn say teyeebim bir aliyunumın
 hayirli elum Allah bu
 bir aydınude meşuk kahkayar
 eglam -

- Abir Abdulla -

Sevdigimin kametine
 Bağına asık almışam
 Cilvesine ede eme
 Hüyyuna asık almışam
 o şurmeli taş lemmim
 yazına asık almışam
 portokmetin aban Selin
 Gayma asık almışam
 Dal gerdani kucaklayın
 müyuna asık almışam
 Şehla dırüne Canelin
 babisi aldurur meni
 Kaymanıcı misli amber
 kabusu aldurur meni
 al yamafe late neşir
 Fabisi aldurur meni
 mna gendam bir gane
 yubisi aldurur meni
 Sarık balan cemelim
 ayına asık almışam
 Abdullağı mest kaylay en
 B skinin atesi Canelin
 sevdası dolup sineme
 yerlesip here bir yandı
 etma yanık kay map deşek
 ballar dolasin şiharda
 anasan kullu ale mi
 misli bulun mar Ahanda
 gımlerinin sulbantinim
 eğine asık almışam

Ek 3 devamı:

bu sorsler bilime kaahir leh
faster almak la beraber padise
erkan misafirler faplu bir
sekilde elunarak ibrahim
sahin kecabasina bindirililer
yal harir liblam yepildi
bir sahat sonra kavram
yala abah ver elini sehri
bunlar kavramun munaft
desunbur allah kepinire boyla
keynu duyunler fay laure
muklulek ler nasip eten
bismale hikayemur kuracke
pener ersin

10-7-2012

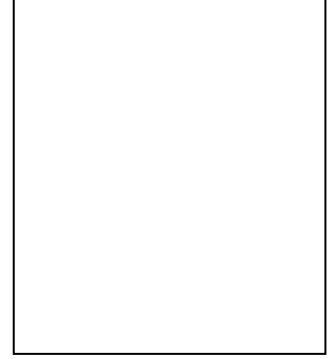
Karş-

Özlem

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Sibel KARADENİZ YAĞMUR
Doğum Yeri ve Yılı : Diyarbakır - 1981
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : sibelkaryag@hotmail.com

Eğitim Durumu

Lisans : Dicle Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Tezsiz Yüksek Lisans: Ortaöğretim Alan öğretmenliği; Başkent Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü 2007-2008

Tezli Yüksek Lisans: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim
Sosyal Alanlar Eğitimi Halk Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans 2009-2011

Mesleki Denevim

Mardin Meslek Yüksek Okulunda Öğretim Görevlisi 2003-2006

Gaziantep Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Okutman 2013-...